ΙΩΑΝΝΗ Γ. ΖΙΓΔΗ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΜΗΝΕΣ ΑΓΩΝΑ ΣΤΙΣ Η.Π.Α.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Ὁ Ἰωάννης Γ. Ζίγδης, ὡς οἰκονομολόγος καὶ πολιτικός, συνέδεσε τὸ ὄνομά του μὲ τὴν ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας ἀπὸ τὴν πρώτη μεταπολεμικὴ περίοδο. Ὡς οἰκονομικὸς σύμβουλος τῆς UNRRA (1945-7) συνετέλεσε ἀποφασιστικὰ στὴ διεθνὴ ἀναγνώριση τῆς ἀνάγκης ἀλλὰ καὶ τῆς δυνατότητας τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ καὶ τῆς ἐκβιομηχανήσεως γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἐπιβίωση τῆς χώρας. Διδάκτωρ τῆς London School of Economics, διετέλεσε ἐπανειλημμένα βουλευτὴς Δωδεκανήσου καὶ ὑπουργὸς Βιομηχανίας καὶ ἀντιπροσώπευσε τὴ Βουλὴ στὸ Συμβούλιο Εὐρώπης, τὴν Ε.Ο.Κ. κ.ἀ.

Ἀπὸ τοὺς ἡγέτες τοῦ ἀγώνα κατὰ τῆς δικτατορίας, στὴν ἀρχὴ κρατήθηκε καὶ ἐκτοπίστηκε (1967). Μετὰ τὴ συνέντευξή του πρὸς τὸ «ΕΘΝΟΣ» (24.3.70) γιὰ τὴν Κύπρο καὶ τὸ σχηματισμὸ Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνότητας, φυλακίστηκε γιὰ δυὸ χρόνια στὸν «Κορυδαλλὸ» (1970 - 1972). Μὴ θέλοντας νὰ ἀναγνωρίσει ἔστω καὶ τυπικὰ τὸ καθεστώς, ἀρνήθηκε νὰ ὑποβάλει αἴτηση ἀναθεωρήσεως τῆς καταδίκης του ἀπὸ τὸ Στρατοδικεῖο ἢ προσωρινῆς διακοπῆς τῆς ποινῆς του «δι' ἀνήκεστον βλάβην», παρὰ τὸ σοβαρὸ κλονισμὸ τῆς ὑγείας του.

Μετὰ τὴ μεταπολίτευση τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1974 ἀντιτάχθηκε ἔντονα στὴν πρόωρη διεξαγωγὴ τῶν ἐκλογῶν καὶ τὴ διάσπαση τῆς Ἑνώσεως Κέντρου. Τὶς σχετικὲς ἀπόψεις του διατύπωσε στὸ βιβλίο «Μπροστὰ στὸ νέο Ἐθνικὸ Διχασμὸ» («Κέδρος» - Ἀθῆναι 1974). Μετὰ τὶς ἐκλογὲς τῆς 17ης Νοεμβρίου 1974, ἀπέχει ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ πολιτικὴ καὶ ἀσχολεῖται μὲ συγγραφικὴ ἐργασία πάνω σὲ θέματα τῆς σύγχρονης πολιτικῆς ἱστορίας τῆς χώρας.

ΙΩΑΝΝΗ Γ. ΖΙΓΔΗ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΜΗΝΕΣ ΑΓΩΝΑ ΣΤΙΣ Η.Π.Α.

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΚΙΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

ΑΘΗΝΑ 1975

Κάθε γνήσιο ἀντίτυπο φέρνει τὴν ὑπογραφὴ τοῦ συγγραφέα.

© Ἰωάννης Γ. Ζίγδης, 1976

© Copyright 1976 by: JOHN G. ZIGHDIS

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

		Σελ.
ΠΡΟΛΟΓΟΣ		13
	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15
	1. Ὁ διπλὸς κίνδυνος	17
	2. Ἱστορία ἑνὸς ταξιδιοῦ	21
	Ἡ πρόκληση	21
	Τέσσερεις μῆνες στὶς Η.Π.Α.	31
	Εὐχαριστίες	34
ΜΕΡΟΣ Ι.-	ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	37
	Τρία βασικὰ κείμενα	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.	Ὁμιλία στὸ Κογκρέσσο: Ἡ ἀμερικανικὴ πολιτικὴ πρὸς τὴν Ἑλλάδα	43
	Συζήτηση	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.	Ὁμιλία στὸ «Διεθνὴ Σύνδεσμο γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα»	84
	— ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ: Τὸ Ἄρθρον 10 τοῦ «Συντάγματος» τοῦ 1968 καὶ ἡ καταδίκη τοῦ Ἰωάννου Ζίγδη	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.	Διάλεξη στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Χάρβαρντ	98
	1. Ἡ πρόσκληση - ἐπιστολὴ Γεν. Δ/ντοῦ Κέντρου Διεθνῶν Ὑποθέσεων	98
	2. Ἀνατομία τῆς Δικτατορίας	99
ΜΕΡΟΣ ΙΙ.-	ΜΑΡΤΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1974: Η ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ	117
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.	Ἀπήχηση στὶς Η.Π.Α. τῆς ὁμιλίας στὸ Κογκρέσσο	120
	1. Ἡ Ἐκπομπὴ τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς»	121
	2. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς ἐπιτίθεται» τῶν Ἔβανς καὶ Νόβακ	124

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

3. «Δεσμοί μεταξὺ Ἀθήνας καὶ Καντάφι» τῶν Ἔβανς καὶ Νόβακ 124
4. «Ἀναβολὴ τοῦ σχεδίου ἐλλιμενισμοῦ» τοῦ Ντὰν Μόργκαν 127
5. «Χειροτερεύουν οἱ ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις» τοῦ Ὄσβαλντ Τζόνσον 130
6. Ὁ γερουσιαστὴς κ. Πὲλλ γιὰ τὶς λιμενικὲς διευκολύνσεις 134
7. Ὁ βουλευτὴς Φρελινγκχούηζεν καὶ ἡ ἑλληνικὴ δικτατορία 136
8. «Στὸ ἑλληνικὸ καθεστὼς τῆς σιωπῆς» τοῦ Στῆβενς Ρόμπερτς 140
9. «Ἐξάρθρωση ἑλληνικῶν ὁμάδων ἀντιστάσεως» τοῦ Ντέιβιντ Τὸνγκ 140
10. «Ἑλληνικὴ προειδοποίηση πρὸς τὴν Τουρκία» τοῦ Μάριο Μοντιάνο 142

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. Συνομιλίες μὲ ἐκπροσώπους τῶν Η.Π.Α. .. 143
1. Συνομιλία μὲ τὸν Ὑφυπουργὸ Ρότζερ Νταίηβις, τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ... 145
2. Συνομιλία στὸ Πεντάγωνο 148
3. Συνομιλία μὲ τὸν ὑφυπουργὸ κ. Γουέλλς Σταίμπλερ, τοῦ Σταίητ Ντηπάρμεντ ... 159

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'. Συνέντευξη Γκουντπάστερ 163
1. Τὸ κείμενο τῆς συνεντεύξεως 167
2. Πρώτη ἐπιστολὴ κ. Ρόζενταλ 169
3. Ἀπάντηση τοῦ Ὑφυπουργοῦ Ἀμύνης κ. Νόυες 169
4. Δεύτερη ἐπιστολὴ κ. Ρόζενταλ 173
5. «Ἑλλάδα : Ἀλληλοσυγκρουόμενες ἀπόψεις τῶν Η.Π.Α.» τῶν Ἔβανς καὶ Νόβακ 177
6. «Ὁ Γκουντπάστερ ἐπικρίνεται...» τῆς «Οὐάσικτον Νιοὺζ» 180
7. Κατάθεση τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων 181
8. Κατάθεση Γκουντπάστερ : Διεθνὴς Τύπος 188
9. Δεύτερη ἀπάντηση κ. Νόυες πρὸς κ. Ρόζενταλ 191
10. «Ὁ Στρατ. Γκουντπάστερ καλλίτερα νὰ μὴ μιλάει» 193
11. Τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ κου Νόυες 194

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» 195
1. Τὸ Κογκρέσσο καὶ ἡ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» 196
2. Ἐπιστολὴ πρὸς κ. Γουαίην Χάϊυζ..... 200
3. Ἀπάντηση κ. Χάϊυζ 202

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'. Ἡ ἐπίσημη ἀμερικανικὴ πολιτικὴ 203
Ὁ «Πολυκεντρισμὸς» 203
Οἱ ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις τὴν ἄνοιξη τοῦ 1974 207
Οἱ καταθέσεις δυὸ ὑπουργῶν στὴ Γερουσία. 208
1. Συνέντευξη τοῦ Ὑπουργοῦ Ἀμύνης κ. Τζαίημς Σλέσινγκερ 212
2. Κατάθεση κ. Κίσσινγκερ 212
3. Ἡ παραποίηση τῶν δηλώσεων Κίσσινγκερ ἀπὸ τὸ χουντικὸ τύπο 215
4. Κατάθεση κ. Σλέσινγκερ 217

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'. Ἀπὸ τὸ ἀμερικανικὸ δημοσιογραφικὸ βῆμα : Τρία ἄρθρα 221
1. «Ἡ Ἑλλάδα θέτει καινούρια προβλήματα στὶς Η.Π.Α.» τοῦ Μάρκουηζ Τσάϊλντς 222
2. «Προβλέπεται πτώση τῆς ἑλληνικῆς Χούντας» : Τοῦ Τζὰκ Ἄντερσον..... 225
3. «Τὸ ἑλληνικὸ πρόβλημα τῆς Οὐάσινγκτον». Κύριο ἄρθρο τῆς «Οὐάσινγκτον Πὸστ» 226

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'. ΝΑΤΟ : Ὀττάβα - Βρυξέλλες 229
1. Γράμμα πρὸς τὸν κ. Βὰν Ντὲρ Στοὺλ.. 232
2. Πρὸς τὸν Σὲρ Χιοὺ Γκρὴν 233
3. Ἀπάντηση Σὲρ Χιοὺ Γκρὴν 235
4. Τηλεγράφημα Ζίγδη πρὸς κ. Κάλλαχαν. 235
5. Γράμμα ἀπὸ τὸν Γεν. Γραμματέα τῆς Βορειοατλαντικῆς Συνελεύσεως 237
6. Ἔκκληση τοῦ «Διεθνοῦς Συνδέσμου γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα» πρὸς τὸ ΝΑΤΟ 238
7. Καταγγελία γιὰ τὴ παραβίαση τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων - «Διεθνὴς Σύνδεσμος γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα» .. 239
8. «Τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα» καὶ ἡ Ἑλλάδα : Ἐπιστολὴ Ζίγδη στὴν «Οὐάσιγκτον Πὸστ» 241

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'. Ένα μήνυμα τοῦ Γάλλου Προέδρου Ζισκάρ Ντ' Έσταίν 244
1. «Ὁ Ζισκάρ περιορίζει τὴν πώληση ὅπλων», τοῦ Τζ. Ραντάλ 245
2. Τηλεγράφημα Ζίγδη 246
3. Ἡ «Ἀτέν - Πρὲς Λίμπρ» σχολιάζει ... 246
4. Ἡ ἐπίσκεκη τοῦ ὑπουργοῦ κ. Ντὲ Λιπκοφσκὶ στὴν Ἀθήνα - Ἰανουάιος 1972 247

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ : Ένας ὑποδειγματικὸς Πρεσβευτής..... 250
1. «Ὁ Σύνδεσμος Ἀθηνῶν - Καντάφι 252
2. Ένας Πρεσβευτὴς ἀντικρούει 253
3. «Σαμποτὰζ σὲ Πρεσβευτὴ» 253
4. «Περιπολία στὴν Οὐάσινγκτον». τοῦ Τζαίημς Κιλπάτρικ 254
5. Ἐπιστολὴ πρὸς κ. Κιλπάτρικ 257
6. Ἀπάντηση κ. Κιλπάτρικ 257

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ.- ΙΟΥΛΙΟΣ 1974 : Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΚΑΙ Η ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΧΟΥΝΤΑΣ 259
ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ..... 261

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. Ὁ κ. Χένρυ Κίσσινγκερ καὶ ἡ Κυπριακὴ Τραγωδία 271
1. Δηλώσεις Ζίγδη μετὰ τὸ Πραξικόπημα κατὰ τῆς Κύπρου 299
2. Ὁ ρόλος τῶν Η.Π.Α. στὴ Κυπριακὴ κρίση. Ἐπιστολὴ Ζίγδη στοὺς «Τάϊμς Ν.Υ.» 301
3. Ραδιοφωνικὴ συνέντευξη Ζίγδη γιὰ τὸ Κυπριακό 303
4. Τὸ Γουωτεργκέητ τοῦ κ. Κίσσινγκερ ... 311
5. Ὁ Ἐμπρηστὴς 312
6. Πρότασιη γιὰ τὴ παραπομπὴ τῶν Κίσσινγκερ, Ἐτζεβὶτ καὶ Ἰωαννίδη σὲ Διεθνὲς Δικαστήριο ἐγκληματιῶν Πολέμου 315

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. Ἔκκληση πρὸς τοὺς Ἕλληνες Ἀξιωματικούς — 21.7.1974. 317

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'. Ἐκκλήσεις γιὰ τὸ Κυπριακὸ καὶ ἀνταπόκριση σ' αὐτὲς 319
1. Ἐπιστολὴ πρὸς Κοὺρτ Χάϊντενράϊχ ... 319
2. Ἐπιστολὴ Ζίγδη πρὸς κ. Ρόζενταλ 320
2α Δίωξη κ. Δ. Παπασπύρου 322
3. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸ γερουσιαστὴ Φουλ-

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

πράϊτ 323
4. 'Απάντηση κ. Ρόζενταλ 325
5. Τηλεγράφημα μελῶν τοῦ Κογκρέσσου πρὸς κ. Κίσσινγκερ 325
6. 'Απάντηση Γερουσιαστῆ κ. Ρ. Τὰφτ 328
7. 'Απάντηση τοῦ βουλευτῆ κ. Μπιουκάναν 328
8. Τὸ Γραφεῖο τοῦ κ. Τζὰκ Ἄντερσον ἀπαντᾶ : 329
8α Οἱ ΗΠΑ ἀγνόησαν τὶς ἐκκλήσεις Καραμανλῆ : Τοῦ κ. Τζὰκ Ἄντερσον 330
8β Μιὰ περικοπὴ 331
9. 'Απάντηση τοῦ γερουσιαστῆ κ. Φουλπράιτ 332
10. 'Απάντηση τοῦ γερουσιαστῆ κ. Ἄμπουρεσκ 332
11. 'Αποχαιρετιστήρια ἐπιστολὴ Ζίγδη πρὸς κ. Ρόζενταλ 333

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'. 'Ελληνοαμερικανοί 335
1. Πρὸς τὰ ἑλληνικῆς καταγωγῆς Μέλη τοῦ Κογκρέσσου 339
2. Πρὸς τὴν ἡγεσία τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν ὀργανώσεων 340
3. Μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ 'Αρχιεπισκόπου 'Αμερικῆς 341
4. Διακήρυξη πρὸς τοὺς Ἑλληνοαμερικανούς 342
5. 'Η πρώτη ἐνέργεια τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν τοῦ Κογκρέσσου 345
6. Σχέδιο κοινῆς ἀποφάσεως τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας τῶν ΗΠΑ 346

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ : 'Εθνικὴ ἑνότητα - πολιτικὰ κόμματα - ἐκλογὲς 348
1. Ἕνα γράμμα πρὸς τὴν ΕΚ - ΕΔΗΝ ἐξωτερικοῦ 350

ΜΕΡΟΣ IV.- Η ΧΟΥΝΤΙΚΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ 355
Περίπτωση ὑστερίας 357

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. 'Η Δημοσιογραφικὴ ἐκστρατεία 361
1. «Τὸ πάθος τῆς 'Εξουσίας» — «'Ακρόπολις» 368

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

2. «Ἕνας σύμβουλος τῆς Τουρκίας» — «Ἐλεύθερος Κόσμος» 370
3. Ἀπάντηση Ζίγδη στοὺς ὑμνωδοὺς τῶν ἑκάστοτε κρατούντων 373
4. «Πρὸς ἐχθροὺς καὶ φίλους» — «Ἀκρόπολις» 374
5. «Ἡ ἑλληνικὴ συνεισφορὰ εἰς τὸ ΝΑΤΟ» — ὁ Ναύαρχος Τσάρλς Ντάνκαν — «Ἑστία» 376
6. «Εὐαισθησία στὴ κριτική» — «Τάϊμς τῆς Νέας Υόρκης» 377
7. «Ἕνα μάθημα ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν καὶ ἡ παραφωνία τοῦ κ. Ι. Ζίγδη» — Ἀκρόπολις» 377
8. «Ι. Ζίγδης, σύμβουλος καὶ σύμμαχος τῶν Τούρκων» — «Ἐλεύθερος Κόσμος» ... 380
9. Θὰ ἐπιστρέψω σύντομα! 381
10. «Διατί σιωπᾶ ὁ κ. Κανελλόπουλος» — «Ἐλεύθερος Κόσμος» 384
11. «Προϋποθέσεις διὰ πολιτικὰς ἐξελίξεις» — «Ἀκρόπολις» 385
12. Ὁ «Ἑλληνικὸς Βορρᾶς» ὑποστηρίζει τὴν ἴση μεταχείριση 386
13. Τὸ κατηγορητήριο κατὰ τῆς Χούντας γιὰ τὴν ὑπονόμευση τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων 386
14. Ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ καταθέτει.. 390
15. «Ἀμερικανικὴ στρατιωτικὴ βοήθεια...» — «Ἑστία» 391
16. «Ἡ Ντώτσε Βέλλε καὶ ὁ κ. Ι. Ζίγδης» — «Ἐλεύθερος Κόσμος» 392
17. «Διαμαρτυρία διὰ τὴν ἀπόπειρα συκοφαντήσεως τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων» — «Τὸ Βῆμα» 395
18. Ἐπίλογος ἀπὸ τὴν Οὐάσιγκτον 397
18α «Οἱ Πράκτορες τῆς C.I.A. στὴν Κύπρο καὶ τὴν Ἑλλάδα» : Ἄρθρο τοῦ κ. Τζὰκ Ἄντερσον 397
18β «Ἡ Κύπρος διέσπασε τὴ Χούντα», τοῦ Ντ. Ντόντερ 399

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. Ἡ ποινικὴ δίωξη 401
1. Ἡ κατάσχεση 402
2. Ἡ προκαταρκτικὴ ἐξέταση 402

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

2α Κατάθεση κ. Δ. Παπασπύρου 403
2β Κατάθεση κ. Ι. Ἀθανασούλια 405
2γ Κατάθεση κ. Π. Τρουμπούνη 407
2δ Τὸ Πόρισμα 408
3. Ἡ τακτικὴ ἀνάκριση 412
3α Ἀπολογία κ. Δ. Παπασπύρου 415
3β Ὑπόμνημα κ. Δ. Παπασπύρου 416
4. Ἡ ἀμνήστευση 421

ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΕΣ 423

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ 455
1. Ἡ ἀποχώρηση ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης (1969) 455
2. Ἡ συνέντευξη μὲ τὸ «Ἔθνος» (1970) ... 456
3. Ἡ δικτατορία καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἑνότητα» στὴν Κύπρο... (1972) 457
4. Μιὰ βδομάδα πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποποιία τοῦ Πολυτεχνείου (1973) 458
5. Πολυτεχνεῖο (1973) 461
6. «Ἡ δικτατορία στέκεται γυμνὴ πάνω στὸ αἷμα!» (1973) 462
7. Ἀπάντηση στὶς προγραμματικὲς δηλώσεις τοῦ «πρωθυπουργοῦ» Ἀνδριτσόπουλου (1973) 462

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ δικτατορία τῶν παρανοϊκῶν ἐθνοσωτήρων — ἡ «παρένθεση τῆς ντροπῆς» ποὺ βάσταξε περισσότερο ἀπὸ ἑφτὰ χρόνια — θὰ ρίχνει βαριὰ τὴ σκιά της γιὰ πολὺ πάνω στὸν ἐθνικὸ βίο. Γιὰ νὰ περιοριστοῦν σὲ χρόνο καὶ ἔκταση οἱ συνέπειές της πρέπει νὰ γίνουν γνωστοὶ μὲ κάθε δυνατὴ λεπτομέρεια οἱ λόγοι καὶ οἱ συνθῆκες ποὺ τὴν προκάλεσαν, τὴ διατήρησαν καὶ ἐπέφεραν τελικὰ τὴν πτώση της.

Ἡ γνώση δὲν εἶναι πολυτέλεια χρήσιμη μόνο γιὰ τὸν ἱστορικό. Εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἀποτοξίνωση τῆς πολιτικῆς ζωῆς, τὴν ἀποθεραπεία, τὴν πρόληψη ὑποτροπῶν. Γι' αὐτὸ εἶναι χρέος τοῦ καθενὸς ἡ συμβολὴ στὴν ὁλοκλήρωσή της.

Οἱ σελίδες ποὺ ἀκολουθοῦν ἀποτελοῦν ἐκδήλωση τῆς συναισθήσεως αὐτοῦ τοῦ χρέους ἀπὸ τὸ συγγραφέα. Ἀναφέρονται εἰδικὰ στὴν προσπάθεια ποὺ κατέβαλε στὶς Η.Π.Α. γιὰ τὴν πρόληψη τῶν καταστροφικῶν συνεπειῶν τῆς δικτατορίας, στοὺς τέσσερεις μῆνες πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση της, ποὺ τὴν ἔβλεπε νὰ ἐπέρχεται ραγδαῖα καὶ ἀναπότρεπτα. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἡ ἀφήγηση γίνεται ὑποχρεωτικὰ σὲ πρῶτο πρόσωπο καὶ συνοδεύεται ἀπὸ τὰ ἔγγραφα ποὺ τὴ στηρίζουν.

Ἀργότερα καὶ ἐφόσον τὸ ἐπιτρέψουν οἱ συνθῆκες, ὁ συγγραφέας θὰ ἀσχοληθεῖ μὲ ἄλλες πτυχὲς τοῦ ἀντιδικτατορικοῦ ἀγώνα, γιὰ νὰ ὁλοκληρωθεῖ ἡ προσωπική του μαρτυρία.

Χαράκι Ρόδου.
Ὀχτώβρης 1975 *Ι.Γ.Ζ.*

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΔΣ
ΕΔΗΚ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

1. Ο ΔΙΠΛΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Τὴν ἀνυποχώρητη ἀντίθεση στὸ δικτατορικὸ καθεστὼς δὲν ἐπέβαλλε μόνο ἡ κατάλυση τῶν βασικῶν ἐλευθεριῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτη. Τὴν καθόριζε ἐξίσου ἐπιτακτικὰ καὶ ἡ συναίσθηση τοῦ γεγονότος ὅτι, κάτω ἀπὸ τὶς ὑφιστάμενες διεθνεῖς συνθῆκες, ὁ στραγγαλισμὸς τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας ἀποτελοῦσε κίνδυνο γιὰ τὴν ὑπόσταση τοῦ ἔθνους γενικὰ καὶ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ σύγχρονου ἑλληνικοῦ κράτους εἰδικότερα.

Οἱ ἀπόψεις αὐτὲς ὑπῆρξαν καθοριστικὲς γιὰ τὴ στάση μου ἀπέναντι στὴ δικτατορία, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τῆς ἐπιβολῆς της. Ἦταν ὅμως ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἀρχὴ φανερὸ ὅτι ἐνῶ ἡ ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ γινόταν κάποτε —προσωπικὰ δεχόμουν τὴν ἀπαισιόδοξη ἄποψη— μιὰ τυχὸν ἐθνικὴ συμφορὰ θὰ ἀπέβαινε ἀνεπανόρθωτη. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἀνησυχίες γιὰ τὶς διεθνεῖς ἐπιπτώσεις τῆς δικτατορίας ἦταν ἰδιαίτερα ἔντονες.

Ὑπῆρξα, νομίζω, ἀπὸ τοὺς πρώτους ποὺ τὶς ἐξέφρασαν ἀνοιχτὰ καὶ ἀπερίφραστα. Πράγματι, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀναγκαστικὴ ἀποχώρηση τῆς χουντικῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης, σὲ δηλώσεις μου στὸν ἑλληνικὸ καὶ ξένο τύπο στὶς 14 Δεκεμβρίου 1969 τόνιζα :

«Ἀλλ' ἡ Ἑλλὰς δὲν δύναται νὰ ζήση μόνη — μακρὰν τῶν (εὐρωπαίων) φίλων καὶ συμμάχων της. Ἡ κατάληξις θὰ εἶναι *ἡ ὁλοκληρωτικὴ ἐξουθένωσίς της ὡς Ἔθνους*. Πολὺ συντομώτερα θὰ ἀντιμετωπίση *κινδύνους κατὰ τῆς ἀκεραιότητός της*, τοὺς ὁποίους μόνον ἐθελοτυφλοῦντες δύνανται νὰ ἀγνοήσουν... Ἂς ἐγκαταλείψουν (οἱ ἡγέται τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος) τὴν ἐξουσία ἀμέσως καὶ ἂς ἀφήσουν τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ν' ἀποφασίση ἐλευθέρως διὰ τὴν τύχην του... Ἄλλως πρέπει νὰ

εἶναι βέβαιοι ὅτι ἀναλαμβάνουν εὐθύνας *διὰ συμφορὰς μεγαλυτέρας, ἴσως, καὶ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς».*[1]

Οἱ δηλώσεις αὐτὲς ἔγιναν στὸ ἀπόγειο τῆς δυνάμεως τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος καὶ ὅταν θριάμβευε ἡ τρομοκρατία.

Ἔπειτα ἀπὸ μερικοὺς μῆνες καὶ συγκεκριμένα στὶς 24 Μαρτίου 1970, μετὰ τὴν ἀπόπειρα κατὰ τοῦ Μακαρίου καὶ τὴ δολοφονία τοῦ Γεωργκάτζη ἔδωσα συνέντευξη στὴν ἐφημερίδα «Ἔθνος», μὲ τὴν ὁποία ζητοῦσα «τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν δημοκρατικὴν τάξιν... ἵνα σχηματισθῇ Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνότητος... διὰ νὰ ἀποσοβηθοῦν αἱ ἐπαπειλούμεναι νέαι ἐθνικαὶ δοκιμασίαι».[1] Γιὰ τὴ συνέντευξη αὐτή, ποὺ ἦταν, ἂν δὲν κάνω λάθος, ἡ πρώτη δημόσια κριτικὴ τῆς δικτατορίας γιὰ τὸ Κυπριακό, μ' ἔστειλαν, ὅπως εἶναι γνωστό, στὸ στρατοδικεῖο καὶ τὴ φυλακὴ γιὰ 4,5 χρόνια καὶ μοῦ ἐπέβαλαν χρηματικὴ ποινὴ 300 χιλιάδες μεταλλικὲς δραχμές.

Ὅταν μετὰ δυὸ χρόνια περίπου (22 Ἰανουαρίου 1972) τὸ καθεστὼς ὑποχρεώθηκε νὰ διακόψει τὴν ἔκτιση τῆς ποινῆς μου «πρὸς ἀποφυγὴν ἀνηκέστου βλάβης τῆς ὑγείας μου», τὸ Κυπριακὸ βρισκόταν σὲ νέα ὑποτροπή. Προσπαθοῦσε καὶ τότε ἡ στρατιωτικὴ κυβέρνηση νὰ ἀνατρέψει τὸ Μακάριο. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ὀργάνωσε τὴν ἀνταρσία τῶν ἀρχιερέων καὶ ἔστειλε τελεσίγραφο στὸν ἀρχιεπίσκοπο νὰ σχηματίσει κυβέρνηση «ἐθνικῆς ἑνότητας» γιὰ νὰ πετύχει τὸν εὔσχημο παραμερισμό του ἀπὸ τὴν ἐξουσία. Μὲ νέες δηλώσεις μου (16.2.1972) ἔσπευσα νὰ καταγγείλω τὸν ταρτουφισμὸ αὐτὸν καὶ τόνιζα : «Τί συμβαίνει λοιπόν; Ἔπαυσε ἡ συνταγὴ τῆς «Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνότητος» ν' ἀποτελῇ ἔγκλημα — ἄσκησιν ἀντεθνικῆς προπαγάνδας; Καὶ εἶναι τώρα σωτηρία διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ἐθνικῶν κρίσεων; Ἀλλὰ τότε διατί δὲν τυγχάνει γενικῆς ἐφαρμογῆς; Διότι θὰ ἦτο ἐντελῶς παράλογον νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ χρησιμότης της περιορίζεται μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις κυβερνήσεων ποὺ στηρίζονται ἐπὶ πανηγυρικῆς καὶ προσφάτου λαϊκῆς ἐτυμηγορίας (ὅπως ἡ κυβέρνηση τῆς Κύπρου)».[1]

1. Τὰ πλήρη κείμενα τῶν δηλώσεων ποὺ ἀναφέρονται στὴν Εἰσαγωγὴ περιέχονται στὸ Παράρτημα, στὸ τέλος τοῦ βιβλίου.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφερθῶ καὶ σὲ ἄλλα στοιχεῖα γιὰ νὰ ὑπογραμμίσω πόσο βαθιὰ μὲ κατεῖχε τὸ συναίσθημα τοῦ κινδύνου γιὰ *τὴν ἀκεραιότητα τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους καὶ τὴν ὑπόσταση τῆς Κύπρου.*

Ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 1973 ἔπαψαν οἱ κίνδυνοι αὐτοὶ νὰ εἶναι δυνητικοί. Ἔγιναν συγκεκριμμένοι μὲ τὶς ἀξιώσεις τῆς Τουρκίας γιὰ τὴν ὑφαλοκρηπίδα, τὸν ἐναέριο χῶρο τοῦ Αἰγαίου, τὴ μειονότητα στὴ Θράκη, ὅπως φυσικὰ καὶ γιὰ τὴν ἐπιβολὴ ὁμοσπονδίας στὴν Κύπρο. Καὶ αὐτὸ συνέβη στὰ πλαίσια τῆς Βορειοατλαντικῆς Συμμαχίας, στὴν ὁποία ἐντούτοις εἴχαμε προσχωρήσει ἀπὸ τὸ 1952 γιὰ νὰ διαφυλάξουμε τὶς ἐλευθερίες μας καὶ τὴν ἐδαφικὴ μας ἀκεραιότητα!

Ἡ ἀπίθανη αὐτὴ ἀπὸ πρώτη ἄποψη ἐξέλιξη δὲν ἦταν ἐντούτοις τυχαία. Ὀφειλόταν βασικὰ στὴν ἀμερικανικὴ ἀξιολόγηση τοῦ ἑλληνικοῦ παράγοντα μέσα στὰ πλαίσια τῆς γενικότερης στρατηγικῆς τῶν Η.Π.Α. στὸν εὐρύτερο χῶρο τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ ὄχι μόνο τῆς Εὐρώπης, γιὰ τὴν ὁποία εἶχε συναφθεῖ ἡ Βορειοατλαντικὴ Συμμαχία.

Γιὰ τοὺς προγραμματιστὲς τοῦ Πενταγώνου, πράγματι, ἡ σημασία τῆς Ἑλλάδας ὡς γεωγραφικοῦ χώρου ἦταν μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ὁποιαδήποτε προσφορά της ὡς ἑταίρου στὸ ΝΑΤΟ. Ἡ ἀνεμπόδιστη, ἐπομένως, χρησιμοποίηση τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου θὰ ἔπρεπε, κατὰ τὴν ἄποψή τους, νὰ ἀποτελεῖ τὴ βασικὴ ἐπιδίωξη τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς στὴ χώρα μας. Ἡ Ἑλλάδα, ἔτσι, ἔπρεπε νὰ μεταβληθεῖ σὲ ἕνα «real estate» (ἀκίνητο) ἢ, γιὰ νὰ μεταχειριστοῦμε τὴν ἑλληνικὴ ἔκφραση, σὲ «ξέφραγο ἀμπέλι» γιὰ τὶς ἔνοπλες ἀμερικανικὲς δυνάμεις.

Ἡ υἱοθέτηση τῶν ἀπόψεων αὐτῶν ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. ὁδήγησε στὴ διαμόρφωση μιᾶς πολιτικῆς γιὰ τὴν Ἑλλάδα ποὺ σήμαινε τὸν ὑποβιβασμό της ἀπὸ «ἰσότιμο» ἑταῖρο τῆς Συμμαχίας σὲ ὑποτελή, σὲ ἐξάρτημα τῶν Η.Π.Α. Καὶ βασικὴ ἐκδήλωση τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἦταν ἡ «ἀνοχὴ» ποὺ ἐπέδειξε ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση στὴν ἐγκαθίδρυση τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος καὶ ἡ μεταγενέστερη ὑποστήριξή του, ἀφοῦ καμιὰ ἑλληνικὴ κυβέρνηση, *ἐκλεγμένη ἀπὸ τὸ λαό,*

δὲν ἦταν ποτὲ δυνατὸ νὰ συμβιβαστεῖ μὲ μιὰ τέτοια μοίρα γιὰ τὴ χώρα μας.

Τὴν ἀπόδειξη ὅλων αὐτῶν τὴ δίνει, μέσα σὲ πολλὲς ἄλλες, ἡ ἀπάντηση τοῦ Προέδρου Νίξον στοὺς ἐπικριτές του γιὰ τὸν ἐναγκαλισμὸ τῆς δικτατορίας κατὰ τὴν προεκλογικὴ περίοδο τοῦ 1972 : «Χωρὶς τὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἀσκηθεῖ βιώσιμη πολιτικὴ γιὰ τὸ Ἰσραήλ». Καὶ Ἰσραὴλ «σημαίνει, φυσικά, Μέση Ἀνατολή»!..

Ἡ πολιτικὴ ὅμως αὐτὴ ἦταν ἀντιφατικὴ καὶ εἶχε μέσα της τὰ σπέρματα μιᾶς γενικότερης ἀναστατώσεως. Γιατὶ ἡ ἀμυντικὴ ἀποδυνάμωση τῆς Ἑλλάδας, ποὺ ἦταν ἕνα ἄλλο παράγωγό της, δημιουργοῦσε ἕνα κενό, ποὺ μοιραῖα θὰ προκαλοῦσε τὴ βουλιμία τῶν γειτόνων της, καὶ πιὸ συγκεκριμμένα τῆς συμμάχου Τουρκίας. Ἡ ἐνδεχόμενη ὅμως θυσία ζωτικῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων στὴν κυρίως Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ στὴν Κύπρο — ὅπου οἱ τουρκικὲς ἀξιώσεις ἐξυπηρετοῦσαν ἄμεσα τὰ ἀμερικανικὰ στρατηγικὰ συμφέροντα — ἦταν ἀδύνατο νὰ μὴν εἶχε καταλυτικὲς συνέπειες γιὰ τὴ Συμμαχία ἀλλὰ καὶ τὴ διεθνὴ εἰρήνη. Γιατὶ οὔτε ἡ Ἑλλάδα θὰ μποροῦσε νὰ τὴν ὑποστεῖ ἀδιαμαρτύρητα, οὔτε καὶ οἱ ἄλλες δυνάμεις, ποὺ ἐνδιαφέρονται ζωτικὰ γιὰ τὴν περιοχή, θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ δεχτοῦν χωρὶς ἀντίδραση τὴν ἀνατροπὴ τῆς ὑφιστάμενης διεθνοῦς ἰσορροπίας.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι κάτω ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ πίεση οἱ περισσότερες εὐρωπαϊκὲς κυβερνήσεις ὑποχρεώθηκαν νὰ ὑποκύψουν στὶς ἀμερικανικὲς ἐπιθυμίες — ὁ φτωχὸς συγγενὴς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ θυσιάζεται πρῶτος γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν ἄλλων μελῶν τῆς «οἰκογένειας» —, ὄχι ὅμως μὲ πολλὴ εὐχαρίστηση, γιατὶ ἔβλεπαν τὸν κίνδυνο ποὺ δημιουργοῦσε καὶ γιὰ τὴν ἄμυνά τους. Ἡ μεταχείριση αὐτὴ μιᾶς συμμάχου χώρας ἦταν, ἄλλωστε, ἀντίθετη μὲ τὶς ἰδεολογικὲς διακηρύξεις τῆς Συμμαχίας...

Ἀλλὰ καὶ στὶς Η.Π.Α., βέβαια, μιὰ φωτισμένη μειοψηφία —στὸ Κογκρέσσο, τὸν τύπο καὶ τὴν κοινὴ γνώμη — δὲν ἔβλεπε μὲ ἱκανοποίηση τὴν κυβερνητικὴ αὐτὴ πολιτική. Τὴ θεωροῦσε ἐπικίνδυνη γιὰ τὰ ἀμερικανικὰ συμφέροντα, τὴν ἄμυνα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τὴ διεθνὴ εἰρήνη.

Αὐτὴ ἦταν ἡ κατάσταση τὴν ἄνοιξη τοῦ 1974 ὅταν — ἐνῶ βρισκόμουν στὸ Λονδίνο γιὰ θεραπεία — πῆρα μιὰ πρόσκληση ἀπὸ τὸ Κογκρέσσο νὰ μεταβῶ στὶς Η.Π.Α. καὶ νὰ μιλήσω γιὰ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις.

Ἦταν ἡ περίοδος ποὺ τὸ σκάνδαλο «Γουωτεργκαίητ» συγκλόνιζε τὶς Η.Π.Α. Τὸ κύρος τοῦ τότε Προέδρου Ρ. Νίξον εἶχε σχεδὸν ἐκμηδενιστεῖ. Ἀντίθετα, ἡ συνεχῶς αὐξανόμενη αἴγλη τοῦ «μάγου» τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς εἶχε καταστήσει τὸν κ. Χένρυ Κίσσινγκερ τὴ δεσπόζουσα φυσιογνωμία στὴν κυβέρνηση καὶ τὸν ἀποκλειστικὸ σχεδὸν ρυθμιστὴ τῶν διεθνῶν σχέσεων τῆς χώρας.

2. ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ

Ἡ πρόσκληση

Τὰ γεγονότα τοῦ Πολυτεχνείου, τὸ Νοέμβριο τοῦ 1973, μὲ βρῆκαν στὸ νοσοκομεῖο, στὸν «Εὐαγγελισμό». Μόλις εἶχα χειρουργηθεῖ γιὰ ὁρισμένα κατάλοιπα τῆς ταλαιπωρίας στὴ φυλακή.

Ἀποφυλακίστηκα προσωρινὰ στὰ τέλη Ἰανουαρίου 1973 «πρὸς ἀποφυγὴν ἀνηκέστου βλάβης τῆς ὑγείας μου», γιατὶ εἶχα ὑποστεῖ, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, δυὸ θρομβωτικὰ ἐπεισόδια στὸ δεξὶ μάτι, ποὺ ἔβαλαν σὲ κίνδυνο τὴ ζωή μου. Ἔτσι τὸ δικτατορικὸ καθεστὼς ἀναγκάστηκε τὸ ἴδιο νὰ κινήσει τὴ διαδικασία «τῆς ἀνηκέστου βλάβης», γιατὶ ἐγὼ ἀρνήθηκα νὰ ὑποβάλω τὴ σχετικὴ αἴτηση — ὅπως εἶχα προηγουμένως ἀρνηθεῖ νὰ ὑποβάλω αἴτηση γιὰ ἀναθεώρηση τῆς καταδίκης μου ἀπὸ τὸ Ἔκτακτο Στρατοδικεῖο. Δὲ θέλησα, οὔτε καὶ ἔμμεσα ἔστω, νὰ ἀναγνωρίσω τὴ νομιμότητα τοῦ «κράτους» τῶν παρανοϊκῶν ἐθνοσωτήρων.

Ἦταν συγκλονιστικὴ ἡ ἐντύπωση ποὺ μοῦ προξένησε ὁ ξεσηκωμὸς τῆς φοιτητικῆς νεολαίας στὸ Πολυτεχνεῖο. Τὸν εἶχα προβλέψει, ἄλλωστε, μὲ τὶς δηλώσεις μου μιὰ βδομάδα νωρίτερα. Ἔλεγα σ' αὐτὲς πράγματι : «Τὸ ὑπέροχο Κίνημα τῆς φοιτητικῆς Νεολαίας δὲν εἶναι μιὰ ἀνεύθυνη ἀναταραχὴ

γιὰ τὴ διεκδίκηση ἑτερογενῶν αἰτημάτων. Πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ ἀναμορφωθεῖ τὸ σύστημα τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας, ὥστε νὰ καταστεῖ ἱκανὸ νὰ ἐκτρέφει πραγματικοὺς ἐπιστήμονες καὶ ὑπεύθυνους πολίτες. Καὶ ἐπειδὴ πραγματικὴ ἐπιστημονικὴ μόρφωση καὶ ἦθος δὲν εἶναι νοητὰ παρὰ μόνο μέσα σὲ κλίμα ἀδέσμευτης ἐλευθερίας, τὸ φοιτητικὸ κίνημα εἶναι ἀναπόσπαστα συνδεδεμένο μὲ τὸ αἴτημα τῆς ἀκαδημαϊκῆς καὶ τῆς γενικότερης ἐλευθερίας... Αὐταπατᾶται ἑπομένως τὸ καθεστὼς ὅταν διακηρύσσει διὰ τοῦ κ. Μαρκεζίνη ὅτι... θὰ ὑποχρεώσει (τὸ φοιτητικὸ κόσμο) νὰ παύσει νὰ προμαχεῖ γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἐλευθερίας... Αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει στὸ Πανεπιστήμιο, ἂν δὲν ὑπάρχει σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα».[1]

Καθηλωμένος στὸ κρεβάτι τοῦ νοσοκομείου, ἀνίκανος νὰ κινηθῶ καὶ νὰ ἐπικοινωνήσω ἐλεύθερα, δὲν μποροῦσα νὰ συμπαρασταθῶ ἐνεργὰ στοὺς ἀγωνιζόμενους φοιτητές. Τὸ ἄγχος μ' ἔπνιγε. Ἀλλὰ πρὶν ἐξορμήσουν τὰ τάνκς, ἔδωσα στὸν τύπο δηλώσεις μὲ τὶς ὁποῖες διακήρυσσα :

«Οἱ ἐλεύθεροι πολιορκημένοι τοῦ Πολυτεχνείου ἔγιναν τὸ σύμβολο καὶ ἡ ἔκφραση τῆς ὀργῆς τοῦ δεσμώτη λαοῦ μας».[2]

Ἀπὸ τὸ Σάββατο, μετὰ τὸ αἱματοκύλισμα καὶ τὴ νέα ἐπιβολὴ τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου, προσπάθησα νὰ πείσω τὴν πολιτικὴ ἡγεσία νὰ σχηματιστεῖ ἕνα «Ἐθνικὸ Συμβούλιο» ποὺ θὰ ἀναλάμβανε τὴν πολιτικὴ εὐθύνη καὶ θὰ κάλυπτε τὰ παιδιά, ποὺ πάνω τους εἶχαν πέσει βαριὰ τὰ χέρια τῶν παρανοϊκῶν τυράννων.

Τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς, ποὺ «ἦσαν ὅλα σιωπηλά, γιατὶ τὰ ἔσκιαζε ἡ φοβέρα...», ἔδωσα στὸ B.B.C. νέες δηλώσεις, ὅπου μεταξὺ ἄλλων ἔλεγα : «Ἡ δικτατορία στέκεται γυμνὴ πάνω στὸ αἷμα, μὲ τὰ τάνκς καὶ τὸ στρατιωτικὸ νόμο. Ἀλλὰ καὶ στὸ ἐκρηκτικὸ μίσος τοῦ λαοῦ μας... Γιὰ νὰ σωθεῖ ἡ χώρα καὶ νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ σιωπὴ τοῦ νεκροταφείου μιὰ εἶναι ἡ λύση : Νὰ φύγει ἡ δικτατορία. Νὰ φύγει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὁ Παπαδόπουλος».[3]

Τὴ Δευτέρα ὁ κ. Παν. Κανελλόπουλος ἔκαμε δηλώσεις

1. Βλέπε Παράρτημα, σελ. 458 - 460.
2. » » σελ. 461.
3. » » σελ. 462.

γιὰ τὰ γεγονότα, «ἐξ ὀνόματος τοῦ πολιτικοῦ κόσμου», γιατὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι, παρὰ τὶς ἐπίμονες ἐκκλήσεις μου, δὲ θέλησαν νὰ ὑπογράψουν ἕνα κοινὸ κείμενο καὶ νὰ συγκροτήσουν «Ἐθνικὸ Συμβούλιο». Μάρτυρες τῶν πρασπαθειῶν καὶ τῆς ἀπογοητεύσεώς μου ὁ ἐπίτιμος πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Ἀντ. Φλῶρος καὶ ὁ στρατηγὸς κ. Σοφ. Τζαννετῆς.

Τὸ βράδυ τῆς Τρίτης, τὸ καθεστὼς μὲ ἔθεσε «ὑπὸ κράτησιν» μέσα στὸ δωμάτιο τοῦ νοσοκομείου. Ἔθεσε «ὑπὸ κατ' οἶκον κράτησιν» ἐπίσης τοὺς κ.κ. Π. Κανελλόπουλο καὶ Γ. Μαῦρο. Τρεῖς ἀστυφύλακες τοποθετήθηκαν ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα μου. Κόπηκαν οἱ ἐπισκέψεις τῶν συγγενῶν μου καὶ ἡ τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸν ἔξω κόσμο. Ἀκόμα καὶ οἱ νοσοκόμες δὲν ἦταν ἐλεύθερες νὰ μποῦν στὸ δωμάτιο μόνες.

Ἀργὰ τὸ βράδυ τῆς ἑπομένης, εἶχα μιὰ σοβαρὴ αἱμορραγία στὸ δεξὶ μάτι, τὴν ἕβδομη μετὰ τὴν ἔξοδό μου ἀπὸ τὴν φυλακή.

Τὴν ἑπομένη τῆς ἀνατροπῆς τοῦ Παπαδόπουλου, Δευτέρα 26 Νοεμβρίου, τὸ νέο καθεστὼς ἄφησε ἐλεύθερους καὶ τοὺς τρεῖς κρατουμένους. Ἦταν μιὰ ἐνέργεια ποὺ ἀποσκοποῦσε νὰ παραπλανήσει τὴν κοινὴ γνώμη γιὰ τὴν πραγματική του φύση. Δὲν ἤμουν ἀπ' αὐτοὺς ποὺ παραπλανήθηκαν. Κι ἔτσι, στὶς 29 Νοεμβρίου ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο τῆς Κηφισιᾶς ὅπου πῆγα γιὰ ἀνάρρωση, ἔδωσα ἀπάντηση στὶς προγραμματικὲς δηλώσεις τοῦ «πρωθυπουργοῦ» Ἀνδρουτσόπουλου, στὴν ὁποία τόνιζα :

«...Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν εἶναι ἀνάπηρος, οὔτε δοῦλος. Δὲν ἔχει ἀνάγκη κηδεμόνων, οὔτε σωτήρων... Οἱ ἀξιωματικοὶ ἕνα μόνον καθῆκον ἔχουν ἔναντι τοῦ Ἔθνους. Νὰ περιορισθοῦν εἰς τὴν αὐστηρῶς καθιερωμένην ἀποστολήν τους, ἡ ἐκτροπὴ ἀπὸ τὴν ὁποίαν κλονίζει ἐκ βάθρων τὰς ἐνόπλους δυνάμεις. Καὶ νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὰς διαταγὰς καὶ τὸν ἔλεγχον κυβερνήσεως τὴν ὁποίαν ὁ κυρίαρχος λαὸς ἐλεύθερος θὰ ἀναδείξη διὰ τῆς ψήφου του. Ἄρνησις συμμορφώσεως πρὸς τὸ καθῆκον αὐτὸ ὁδηγεῖ κατ' εὐθεῖαν εἰς ἐθνικὴν καταστροφήν».[1]

Ἡ αἱμορραγία στὸ μάτι ἐξελίχθηκε τελικὰ σὲ ἀποκόλληση τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς. Ἔτσι τὴν παραμονὴ τῶν Χριστου-

1 Βλέπε Παράρτημα, σελ. 462.

γέννων χρειάστηκε νὰ χειρουργηθῶ. Ἔμεινα στὸ κρεβάτι πολλὲς βδομάδες, ἀρχικὰ στὸ Λαϊκὸ Νοσοκομεῖο κι ὕστερα στὸ σπίτι, ὡσότου νὰ ἀποθεραπευθῶ.

Ὕστερα ὅμως ἀπὸ τόσες δοκιμασίες ἔφθασα στὸ συμπέρασμα ὅτι ἦταν ἐπιβεβλημένο νὰ πάω στὸ ἐξωτερικό, γιὰ νὰ κάνω ἕνα συστηματικὸ ἔλεγχο τῆς ὑγείας μου καὶ ἰδιαίτερα τῶν ματιῶν μου.

Μετὰ τὴν ἀμνηστία τοῦ Παπαδόπουλου τὸν Αὔγουστο τοῦ 1973, δὲν ἴσχυε πιὰ ἡ ἀπαγόρευση ἀναχωρήσεώς μου στὸ ἐξωτερικό. Μοῦ παραχωρήθηκε μάλιστα καὶ διαβατήριο λίγο ἀργότερα, τὴν ἐποχὴ τοῦ πειράματος Μαρκεζίνη, ὅπως καὶ σ' ὅλους τοὺς ἀντιπάλους τοῦ καθεστῶτος.

Παρὰ τὴν κατάργηση, ὅμως, τῶν περιοριστικῶν μέτρων, σὲ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἐπώνυμους ἐχθροὺς τοῦ καθεστῶτος, ὅταν πήγαιναν στὸ ἀεροδρόμιο, ἀπαγορευόταν ἡ ἀναχώρηση. Τοὺς σταματοῦσαν στὸν ἔλεγχο τῶν διαβατηρίων ἢ τοὺς κατέβαζαν καὶ μέσα ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνο.

Γνώριζα φυσικὰ τὴν «ἀδυναμία» τοῦ καθεστῶτος γιὰ μένα. Παρ' ὅλα αὐτὰ ἀποφάσισα νὰ δοκιμάσω τὴν τύχη μου. Καὶ κατέστρωσα ἕνα σχέδιο, γιὰ νὰ γίνει ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότερο ἀπαρατήρητη ἡ ἀναχώρησή μου. Φίλος διευθυντὴς τουριστικοῦ πρακτορείου προσφέρθηκε νὰ μὲ περιλάβει σ' ἕνα γκρούπ τουριστῶν, ποὺ θὰ πήγαινε στὸ Λονδίνο γιὰ 15 μέρες. Τὴν προηγουμένη τῆς ἀναχωρήσεώς μου, ἔστειλα τὶς ἀποσκευές μου σὲ ἕνα συγγενικὸ σπίτι. Κράτησα ἀπόλυτη ἐχεμύθεια γιὰ τὰ σχέδιά μου καὶ μόνο στὸ στενὸ οἰκογενειακὸ περιβάλλον καὶ σὲ δυὸ τρία μέλη τοῦ πολιτικοῦ κόσμου ἀνακοίνωσα τὴν ἀπόφασή μου.

Τὸ πρωὶ τῆς 15 Μαρτίου 1974, τὸ αὐτοκίνητο τῆς 'Ασφάλειας —ἡ μαύρη Fiat 124 μὲ τοὺς τρεῖς ἐπιβάτες της— βρισκόταν μπροστὰ στὴ στοὰ τῆς ὁδοῦ 'Ανθίμου Γαζῆ, ὅπου ἦταν ἡ κατοικία - γραφεῖο μου, γιὰ τὸν καθιερωμένο ἔλεγχο τῶν κινήσεών μου καὶ ὅσων ἔρχονταν νὰ μὲ ἐπισκεφθοῦν Χρειαζόταν νὰ ἐνεργήσω μὲ περίσκεψη, γιὰ νὰ διαφύγω τὴν προσοχή τους. Γι' αὐτὸ κάλεσα μερικοὺς φίλους νὰ ἔρθουν στὸ διαμέρισμά μου καὶ περιστοιχιζόμενος ἀπ' αὐτοὺς βγῆκα ἀπὸ τὸ ἀσανσὲρ

στὴ στοά. Ἔβρεχε ἐλαφριὰ τὴν ὥρα ἐκείνη. Κοίταξα μὲ... σεμνότητα πρὸς τὸ μέρος τῆς Fiat καὶ διαπίστωσα ὅτι οἱ φρουροί μου ἦταν ἀπορροφημένοι στὸ διάβασμα τῆς ἐφημερίδας τους. Δὲν περίμεναν προφανῶς τὴν πρωινή μου ἔξοδο καὶ μάλιστα μὲ βροχή, γιατὶ συνήθως κατέβαινα στὶς 11 π.μ. Προχώρησα ἀπὸ τὴν ἀντίθετη ἔξοδο τῆς στοᾶς πρὸς τὴν πλατεία Καρύτση καὶ στοὺς Ἁγίους Θεοδώρους, στὴν πλατεία Κλαυθμῶνος, μπῆκα στὸ πρῶτο ταξὶ ποὺ βρῆκα μπροστά μου, πέρασα ἀπὸ τὸ συγγενικὸ σπίτι γιὰ τὶς ἀποσκευές μου κι ἔφτασα στὸ ἀεροδρόμιο ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ ποὺ τὰ μεγάφωνα ἀνάγγελλαν γιὰ τελευταία φορὰ τὴν ἀναχώρηση τοῦ ἀεροπλάνου μου. Ὅλα πῆγαν καλά. Πέρασα ὅλους τοὺς ἐλέγχους καὶ ἀνέβηκα στὸ ἀεροπλάνο χωρὶς τὴν ἐλάχιστη ἐνόχληση. Ἀλλὰ φυσικὰ ἤμουν ἀνήσυχος. Περίμενα κάποια ἐρώτηση, κάποια πρόσκληση νὰ παρουσιαστῶ στὸ Γραφεῖο Ἐλέγχου τῶν ἀναχωρήσεων. Ὅταν ἄκουσα τὶς τουρμπίνες τοῦ ἀεροπλάνου νὰ μουγκρίζουν, ἠρέμησα. Δὲν πίστευα τὰ μάτια μου οὔτε τ' αὐτιά μου...

Σὲ λίγες ὧρες βρισκόμουν στὸ Λονδίνο! Ἡ μαύρη Fiat 124, ὅμως, πιστὴ στὴν ἀποστολή της, ἐξακολουθοῦσε νὰ παραμένει ἔξω ἀπὸ τὸ γραφεῖο μου, περιμένοντάς με...

Οἱ ἰατρικὲς ἐξετάσεις στὸ Λονδίνο ἦταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καθησυχαστικές. Ἡ ἐγχείρηση εἶχε πετύχει ἀπόλυτα. Δὲ χρειαζόταν νέα ἐπέμβαση στὰ μάτια μου. Ἔπρεπε φυσικὰ νὰ ἀκολουθήσω αὐστηρὴ ἀγωγὴ καὶ νὰ εἶμαι συνεχῶς κάτω ἀπὸ ἰατρικὴ παρακολούθηση. Ἀλλὰ αὐτὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν πολὺ ἱκανοποιητικὰ καὶ στὴν Ἀθήνα. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ τόνωσε τὸ ἠθικό μου καὶ ἄρχισα νὰ ἑτοιμάζομαι γιὰ τὸ ταξίδι τῆς ἐπιστροφῆς.

Ἀνάμεσα ὅμως στὶς ἰατρικὲς ἐξετάσεις δὲν ἔχασα τὴν εὐκαιρία γιὰ πολιτικὴ δράση. Ἡ ἀφιξή μου ἄλλωστε στὸ Λονδίνο ἔγινε γρήγορα γνωστὴ καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐξόριστους Ἕλληνες, ἐπώνυμοι καὶ μή, ζήτησαν νὰ μὲ δοῦν, γιὰ νὰ τοὺς κατατοπίσω γιὰ τὴν κατάσταση στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ μὲ ἐνημερώσουν γιὰ τὶς συνθῆκες τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἔτσι συναντήθηκα μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ μὲ τὴν κ. Ἑλένη Βλάχου, τὸν καθηγητὴ

κ. Ι. Σπράο, τοὺς κ.κ. Τ. Λαμπρία, Γ. Πλυτᾶ, Σπ. Γιαννάτο, Ι. Κάτρη καὶ ἄλλους.

Ὑπῆρξε ἰδιαίτερα εὐχάριστη ἡ συνάντησή μου μὲ τὸν Σὲρ Χιοὺ Γκρήην, τὸν πρόεδρο τῆς «Εὐρωπαϊκῆς - Ἀτλαντικῆς Ἐπιτροπῆς Δράσεως γιὰ τὴν Ἑλλάδα», ποὺ εἶχε προσφέρει τόσες ὑπηρεσίες στὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στὴ χώρα μας. Μὲ πολλὴ προθυμία φρόντισε νὰ μὲ φέρει σὲ ἐπαφὴ μὲ διάφορες προσωπικότητες καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὸν κ. Ντέιβις Ἔνναλς, ὑφυπουργὸ τῶν Ἐξωτερικῶν — ὁ κ. Κάλλαχαν ἀπουσίαζε ἀπὸ τὸ Λονδίνο. Συναντήθηκα μὲ τὸν κ. Σὰμ Σίλκιν, ὑπουργὸ - γενικὸ εἰσαγγελέα, παλιὸ φίλο ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης, ποὺ μαζὶ μὲ τὸν ὁλλανδὸ γερουσιαστὴ Ζήγκμαν μὲ εἶχε ἐπισκεφτεῖ, ὅταν ἤμουν ἐκτοπισμένος στὴ Σύρο, στὰ τέλη Δεκεμβρίου 1967 καὶ συντέλεσε ἀποφασιστικὰ στὴν ἄμεση ἀπελευθέρωση ὅλων τῶν πολιτικῶν ἐκτοπισμένων τοῦ νησιοῦ, ὅταν δόθηκε ἡ πρώτη ἀμνηστία τοῦ Παπαδόπουλου. Συνάντησα, ἐπίσης, τὸ Λόρδο Ὁράτιο Μέυμπρεη Κίνγκ, τέως πρόεδρο τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, ἔνθερμο φιλέλληνα καὶ συμπαραστάτη στὸν ἀγώνα γιὰ τὴ δημοκρατία, ποὺ μὲ εἶχε ἐπισκεφτεῖ τὸ Νοέμβρη τοῦ 1973 στὴν Κηφισιά, εὐθὺς μετὰ τὴν «ἀπελευθέρωση» καὶ τὴν ἔξοδό μου ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο. Μὲ ὅλους εἶχα μακριὲς συνομιλίες γιὰ τὴν κατάσταση στὴν Ἑλλάδα, ἀναθαρρημένος ἀπὸ τὴ χειρονομία τῆς νέας ἐργατικῆς κυβερνήσεως ν' ἀκυρώσει τὴν ἐπίσκεψη μονάδων τοῦ βρετανικοῦ στόλου στὸν Πειραιὰ ποὺ εἶχε προγραμματίσει ἡ προκάτοχή της συντηρητικὴ κυβέρνηση. Μὲ ἄκουσαν μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ τελικὰ κατέληξα στὸ συμπέρασμα ὅτι καὶ ἀπὸ τὴ νέα βρετανικὴ κυβέρνηση δὲν ἔπρεπε νὰ περιμένουμε τίποτε περισσότερο ἀπὸ μιὰ περιορισμένη, ἠθικὴ μᾶλλον, συμπαράσταση, γιατὶ ὅλοι ἔπαιρναν ὡς δεδομένο πὼς στὰ θέματα τῆς Ἑλλάδας καὶ τοῦ ΝΑΤΟ τὸν ἀποφασιστικὸ λόγο εἶχε ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση, ποὺ δὲν ἤθελαν νὰ φέρουν σὲ δύσκολη θέση.

Λίγο ὅμως πρὶν συμπληρωθοῦν οἱ ἰατρικὲς ἐξετάσεις, μοῦ τηλεφώνησε ἀπὸ τὴ Φλωρεντία ὁ κ. Κλίφφορντ Χάκετ,

Σύμβουλος τῆς Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Η.Π.Α., καὶ μοῦ διαβίβασε πρόσκληση τοῦ προέδρου της κ. Μπένζαμιν Ρόζενταλ νὰ μιλήσω γιὰ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις σὲ εἰδικὴ συνεδρίαση τοῦ Σώματος, στὶς 27 Μαρτίου. Ἡ συνεδρίαση αὐτὴ εἶχε ὁριστεῖ γιὰ νὰ καταθέσει γιὰ τὸ ἴδιο θέμα ὁ τότε πρεσβευτὴς τῶν Η.Π.Α. στὴν Ἀθήνα κ. Χένρυ Τάσκα. Ὁ πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τῆς Ὑποεπιτροπῆς ἐπιθυμοῦσαν πολὺ ν' ἀναπτύξω τὶς ἀπόψεις τοῦ δημοκρατικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδας, γιὰ νὰ ὑπάρξει ἀντίλογος στὰ ὅσα θὰ ὑποστήριζε ὁ ἐπίσημος ἐκπρόσωπος τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως.

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ πὼς ὁ κ. Ρόζενταλ, ὁ κ. Χάκετ καὶ πολλὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ὅπως οἱ κ.κ. Φρέιζερ, Χάμιλτον, μαζὶ μὲ τοὺς συναδέλφους τους κ.κ. Ντὸν Ἔντουαρντς, Πῆτερ Μῆτσελ, Τζὼν Μπρεδήμας καὶ τοὺς γερουσιαστὲς κ.κ. Φουλμπράιτ, Κέννεντυ, Χάτφηλντ, Μόγς, Γιάγκ, Πέλλ, Χάρκη κλπ., ἀνῆκαν στὴν πλειάδα τῶν διαπρεπῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ, ποὺ ἀσκοῦσε ἔντονη κριτικὴ στὶς κυβερνήσεις Τζόνσον καὶ Νίξον γιὰ τὴ φιλοχουντικὴ πολιτική τους. Ἀποτέλεσμα τῆς κριτικῆς αὐτῆς, ἄλλωστε, ἦταν ὅτι ἡ κυβέρνηση Νίξον δὲν μπόρεσε ν' ἀποφύγει τὴν περικοπὴ τῆς στρατιωτικῆς βοήθειας πρὸς τὸ καθεστώς. Ὑποχρεώθηκε μάλιστα νὰ κάμει τὰ γνωστὰ διαβήματα γιὰ τὴν ἐπιφανειακὴ ἐκδημοκράτισή του.

Δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ μοῦ γινόταν μιὰ τέτοια πρόσκληση. Καὶ τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1972, εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποφυλάκισή μου, οἱ κ.κ. Ρόζενταλ καὶ Χάμιλτον, πρόεδροι τῶν Ὑποεπιτροπῶν Εὐρώπης καὶ Μέσης Ἀνατολῆς, μὲ εἶχαν προσκαλέσει νὰ μιλήσω σὲ κοινὴ συνεδρίαση τῶν δυὸ Ὑποεπιτροπῶν γιὰ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις. Ἀλλὰ τότε τὸ δικτατορικὸ καθεστὼς ἀπαγόρευσε τὴν ἔξοδό μου ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Λίγο ἀργότερα καὶ ὕστερα ἀπὸ ἀνάλογη πρόσκληση πῆγαν καὶ κατέθεσαν οἱ κ.κ. Δ. Παπασπύρου, πρόεδρος τῆς τελευταίας Βουλῆς, καὶ Γ. Ράλλης, πρώην ὑπουργός.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς δικτατορίας ἔγιναν, ὅπως εἶναι γνωστό, καὶ ἄλλες ἀνάλογες προσκλήσεις σὲ προσωπικότητες

τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἀντιστασιακοῦ κόσμου. Οἱ ὁμιλίες τους συντέλεσαν πολὺ στὴν ἐνημέρωση τοῦ Κογκρέσσου καὶ στὴ διαμόρφωση τῆς κριτικῆς ἐναντίον τῆς ἐπίσημης φιλοχουντικῆς πολιτικῆς.

Σ' ὅλη τὴν περίοδο τῆς ἑφταετίας, τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων τοῦ Κογκρέσσου, ποὺ μετέδιδαν στὶς ἑλληνικὲς ἐκπομπές τους οἱ ξένοι ραδιοφωνικοὶ σταθμοί, ἦταν πηγὴ παρηγοριᾶς καὶ ἐλπίδας. Γιατὶ ἀπ' αὐτὰ μάθαινε ὁ σκλαβωμένος λαός μας ὅτι ἕνα ἀξιόλογο τμῆμα τῶν 'Αντιπροσώπων τοῦ λαοῦ τῶν Η.Π.Α. καὶ τῆς ἀμερικανικῆς κοινῆς γνώμης ἦταν σταθερὰ ἀντίθετο στὴ φιλοχουντικὴ πολιτικὴ τῆς κυβερνήσεώς τους [1].

Παρ' ὅλα αὐτὰ δίστασα ν' ἀποδεχτῶ ἀμέσως τὴν πρόσκληση τοῦ κ. Ρόζενταλ. Ζήτησα προθεσμία μερικῶν ἡμερῶν γιὰ νὰ σκεφτῶ καὶ νὰ συμβουλευτῶ τοὺς Ἕλληνες παράγοντες τοῦ Λονδίνου [2].

Ὅλοι τους, χωρὶς ἐξαίρεση, εἶχαν τὴν ἄποψη ὅτι ἡ ἐμφάνισή μου ἀπὸ ἕνα τόσο ἐπίσημο βῆμα θὰ ἦταν πολὺ χρήσιμη, ἀλλὰ θὰ καθιστοῦσε τὴν ἐπιστροφή μου προβληματική, ἀφοῦ μάλιστα ἡ κατάσταση τῆς ὑγείας μου δὲν ἐπέτρεπε νέες «περι-

1. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι οἱ ὁμιλίες, ἢ ὅπως λέγονται ἐπίσημα «οἱ καταθέσεις», στὶς ἐπιτροπὲς τοῦ Κογκρέσσου ἀπὸ πρόσωπα ποὺ συγκεντρώνουν εἰδικὲς γνώσεις ἢ ἰδιότητες, ὅπως καὶ οἱ συζητήσεις ποὺ ἀκολουθοῦν, ἀποτελοῦν ὀργανικὸ τμῆμα τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο λειτουργεῖ τὸ ἀμερικανικὸ πολίτευμα. Εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς μεθόδους μὲ τὶς ὁποῖες ἀσκεῖται ἀπὸ τὴ Νομοθετικὴ ὁ ἔλεγχος τῆς 'Εκτελεστικῆς ἐξουσίας, ποὺ θεωρητικὰ εἶναι ἐντελῶς ἀνεξάρτητη. Καὶ τοῦτο γιατὶ ἀπὸ τὶς συζητήσεις αὐτὲς ἐξαρτᾶται ἡ τύχη τῶν νομοσχεδίων ποὺ ἐνσωματώνουν τὰ συγκεκριμένα μέτρα τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Γιὰ τοῦτο εἶναι πάρα πολὺ συνηθισμένο νὰ καλοῦνται στὶς ἐπιτροπὲς τοῦ Κογκρέσσου ξένες προσωπικότητες, γιὰ τὴν ἐνημέρωσή τους πάνω στὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἢ τῶν συνθηκῶν ποὺ ἐπικρατοῦν στὶς διάφορες χῶρες. Χαρακτηριστικὴ περίπτωση ἡ πρόσκληση πρὸς τὸ Μακάριο ἀπὸ τὴν 'Επιτροπὴ 'Εξωτερικῶν Σχέσεων τῆς Γερουσίας στὶς 22 'Ιουλίου 1974, μετὰ τὴ δραματικὴ παρουσία του στὸ Συμβούλιο 'Ασφαλείας.

2. 'Επικοινώνησα ἐπίσης τηλεφωνικῶς μὲ τὸν τέως πρωθυπουργὸ καὶ ἀρχηγὸ τῆς ΕΡΕ κ. Κ. Καραμανλῆ στὸ Παρίσι καὶ μὲ ἄλλους.

ποιήσεις» τοῦ καθεστῶτος — νέες, δηλαδή, περιπέτειες σὲ φυλακὲς καὶ τόπους ἐξορίας.

Συμμεριζόμουν τοὺς φόβους αὐτούς, ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ βαθύτερη ἐξέταση τοῦ θέματος κατέληξα στὸ συμπέρασμα ὅτι ἦταν γιὰ μένα ζήτημα συνειδήσεως νὰ μὴν ἀφήσω νὰ χαθεῖ μιὰ μοναδικὴ εὐκαιρία ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε προσωπικὸ ὑπολογισμό.

Οἱ λόγοι ποὺ μὲ ἔκαμαν νὰ παραμερίσω τοὺς δισταγμούς μου ἦταν οἱ ἀκόλουθοι: Ἀντίθετα μὲ τὴν ἄποψη ποὺ ἐπικρατοῦσε τότε, ὅτι δηλ. ἡ δικτατορία ἦταν ἀκατάλυτη γιὰ πολλὰ χρόνια — πράγμα ποὺ μετὰ τὴ μεταπολίτευση τοῦ Ἰουλίου φαίνεται νὰ ἔχει λησμονηθεῖ ἀπὸ πολλοὺς — πίστευα, βασιζόμενος στὶς πληροφορίες καὶ τὰ στοιχεῖα ποὺ εἶχα στὴ διάθεσή μου, ὅτι τὸ τέλος της δὲν ἦταν πιὰ πολὺ μακριά.

Πράγματι, μετὰ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ Παπαδόπουλου, εἴχαμε στὴν Ἑλλάδα κυβερνητικὸ χάος. Στὸ νέο καθεστὼς δέσποζε βέβαια ἡ παρανοϊκὴ φυσιογνωμία τοῦ ταξίαρχου Δ. Ἰωαννίδη. Ἀλλὰ ὁ Ἰωαννίδης δὲν ἦταν ἀπόλυτος κύριος, ὅπως ὁ προκάτοχός του. Στὴ νέα Χούντα ὑπῆρχαν φατρίες μὲ διαφορετικὲς ἐπιδιώξεις, ἀλληλομισούμενες καὶ ἕτοιμες νὰ ἐξοντώσει ἡ μιὰ τὴν ἄλλη. Διάφοροι μικροὶ ἀξιωματικοὶ ἔπαιρναν ἀνεπίτρεπτες πρωτοβουλίες σὲ πολλοὺς κυβερνητικοὺς τομεῖς, χωρὶς νὰ λογοδοτοῦν σὲ κανένα. Τὴ χώρα, ὁπωσδήποτε, δὲν κυβερνοῦσε ἡ ὁμάδα τῶν ἀνδρεικέλων ποὺ ἐμφανιζόταν σὰν κυβέρνηση.

Ἐν τῷ μεταξὺ τὰ προβλήματα, ποὺ εἶχαν ἐπισωρευθεῖ κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Παπαδόπουλου, εἶχαν φέρει τὸν τόπο στὴν ἄκρη τῆς ἀβύσσου. Ἡ διαφθορά, ὁ πληθωρισμός, ἡ παράλυση τῆς διοικήσεως, ἡ ἀναστάτωση στὴν Ἐκκλησία καὶ τὴ Δικαιοσύνη, τὸ ξεσήκωμα τῶν φοιτητῶν ἦταν τὰ προβλήματα ποὺ γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή τους τὸ καθεστὼς τῶν διανοητικὰ καθυστερημένων ἐθνοσωτήρων δὲ γνώριζε ἄλλη μέθοδο, παρὰ τὴν προσφυγὴ στὴ συνεχῶς ἐντεινόμενη καὶ ἀπροκάλυπτη βία. Κάτω ἀπὸ τὶς συνθῆκες αὐτές, ὅμως, ἤμουν βέβαιος ὅτι ἡ κατάσταση δὲν μποροῦσε νὰ βαστάξει — τουλάχιστο μὲ τὴ μορφὴ ποὺ εἶχε τότε — πέρα ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ καλοκαιριοῦ.

Ἀλλὰ ὑπῆρχε καὶ ἕνα ἄλλο στοιχεῖο ποὺ δέσποζε στὴ σκέ-

ψη μου. Τὸ καθεστὼς εἶχε ὁδηγήσει τὴ χώρα σὲ μιὰ ἐπικίνδυνη στρατιωτικὴ ἀποδυνάμωση καὶ διπλωματικὴ ἀπομόνωση. Ἡ κατάσταση, ἰδίως στὶς ἔνοπλες δυνάμεις, ἦταν ἰδιαίτερα ἀνησυχητικὴ γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς χώρας. Κι αὐτὸ ἀποτελοῦσε φυσικὰ πρόκληση γιὰ τὴ βουλιμία τῶν γειτόνων μας. Ἡ «φίλη καὶ σύμμαχος» Τουρκία, ἄλλωστε, δὲν ἔκρυβε τὶς διαθέσεις της ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 1973, χωρὶς νὰ συγκινοῦνται καθόλου οἱ σύμμαχοί μας στὸ ΝΑΤΟ καὶ ἰδιαίτερα ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση.

Δὲν ἔπρεπε ὅμως νὰ ἀποκλειστεῖ καὶ τὸ ἐνδεχόμενο μιᾶς ἐξωτερικῆς τυχοδιωκτικῆς περιπέτειας ἀπὸ μέρους τῆς Χούντας. Γιατὶ ὅλα σχεδὸν τὰ δικτατορικὰ καθεστῶτα, στὴν Εὐρώπη τουλάχιστο, μπροστὰ σὲ ἀξεπέραστες ἐσωτερικὲς δυσκολίες προσφεύγουν στὴ μέθοδο αὐτή, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἐπιβίωσή τους. Καὶ συνήθως πέφτουν κάτω ἀπὸ τὰ ἐρείπια κάποιας ἐθνικῆς συμφορᾶς ποὺ προκαλοῦν. Φοβόμουν, πράγματι, ὅτι, μπροστὰ στὸν κίνδυνο νὰ πέσει, τὸ παρανοϊκὸ καθεστὼς μποροῦσε νὰ ἐμπλακεῖ σὲ κάποια περιπέτεια στὴν Κύπρο.

Πρέπει ἐπίσης νὰ ὁμολογήσω πὼς ἤμουν ἐξαιρετικὰ ἀπαισιόδοξος γιὰ τὶς δυνατότητες ν' ἀνατρέψουμε ἔγκαιρα τὸ καθεστὼς μὲ καθαρὰ ἑλληνικὴ πρωτοβουλία. Ἀπαραίτητη προϋπόθεση γι' αὐτὸ θὰ ἦταν ἡ ἀνάληψη συντονισμένου ἀγώνα ἀπὸ ὅλες τὶς δημοκρατικὲς — πολιτικὲς καὶ ἀντιστασιακὲς — δυνάμεις. Καὶ γιὰ τὴ διεξαγωγή του ἡ ἐθνικὴ ἑνότητα θὰ ἔπρεπε νὰ πάρει καὶ ὀργανωτικὴ ἔκφραση, τόσο στὸ ἐσωτερικὸ ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικό, πράγμα ἀνέφικτο τότε γιὰ πολλοὺς λόγους.

Εἶχα καταβάλει προσωπικὰ ἄπειρες προσπάθειες γιὰ τὴ συνένωση τῶν πολιτικῶν δυνάμεων — παλιῶν καὶ νέων — στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἵδρυση ἑνὸς «Ἐθνικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας», ἀλλὰ μάταια. Ἄλλωστε, μιὰ βδομάδα πρὶν φύγω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, φρόντισα νὰ συναντηθῶ μὲ τὸν κ. Π. Κανελλόπουλο καὶ τοῦ ἐπανέλαβα τὴν πρότασή μου, ὥστε νὰ μπορέσω τουλάχιστον νὰ μιλήσω στοὺς ξένους φίλους τῆς δημοκρατικῆς Ἑλλάδας «ἐξ ὀνόματος ὁλόκληρης τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας». Μελαγχολικὰ μοῦ ὁμολόγησε ὅτι ἦταν ἀδύνατη, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἔστω καὶ περιορισμένης μορφῆς ὀργανωτικὴ ἑνότητα.

Οἱ συνομιλίες μου, ἐξάλλου, μὲ μέλη τῆς βρετανικῆς κυβερνήσεως ὅπως προανέφερα καὶ ἄλλους παράγοντες μὲ ἔπεισαν ὅτι ἦταν μάταιο νὰ ἐλπίζουμε σὲ κάποια ἀποφασιστικὴ πρωτοβουλία ἀπὸ τοὺς συμμάχους, ἐφόσον ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἐξακολουθοῦσε νὰ ὑποστηρίζει μὲ τόση ἐπιμονὴ τὸ δικτατορικὸ καθεστώς.

Γιὰ τὴν ἀποσόβηση ἑπομένως τοῦ διπλοῦ κινδύνου, νὰ πέσει δηλαδὴ ἡ Χούντα εἴτε μὲ αἱματοκύλισμα τοῦ λαοῦ μας ἢ ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἐξωτερικὴ περιπέτεια, δὲν ὑπῆρχε καμιὰ ἄλλη διέξοδος παρὰ ἡ μεταβολὴ τῆς πολιτικῆς τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως ἀπέναντι στὴ χώρα μας, μὲ τὴν πειθὼ ἢ τὸν ἐξαναγκασμό.

Καὶ οἱ μόνες δυνάμεις ποὺ θὰ μποροῦσαν στὰ τόσο στενὰ χρονικὰ περιθώρια νὰ ἐπιτύχουν τὴ σωτήρια αὐτὴ ἀλλαγὴ ἦταν οἱ δυνάμεις ποὺ ἀντιπολιτεύονταν τὴν κυβέρνηση Νίξον στὸ Κογκρέσσο.

Ἡ πρόσκληση τῆς Ἐπιτροπῆς Ρόζενταλ, ἑπομένως, μοῦ πρόσφερε μιὰ μοναδικὴ εὐκαιρία νὰ συμβάλω, ὅσο μοῦ ἐπέτρεπαν οἱ δυνάμεις μου, στὴν ὑλοποίηση τῆς μοναδικῆς γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δυνατότητας νὰ ἀποσοβηθεῖ ἡ διπλὴ συμφορά, ποὺ ἔβλεπα νὰ ἔρχεται μὲ ἀμείλικτη νομοτέλεια. Τὴν εἶδα σὰ μιὰ πρόκληση στὴ συνείδησή μου! Νόμισα πὼς δὲν εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἀγνοήσω.

Τέσσερεις μῆνες στὶς Η.Π.Α.

Ἔφτασα στὴν Οὐάσινγκτον στὶς 24 Μαρτίου 1974. Στὸ ξενοδοχεῖο μὲ περίμενε μιὰ ἐπείγουσα πρόσκληση τοῦ κ. Ρότζερ Νταίηβις, ὑπηρεσιακοῦ ὑφυπουργοῦ γιὰ τὶς Ὑποθέσεις τῆς Μέσης Ἀνατολῆς — ποὺ ἦταν ἁρμόδιος γιὰ τὶς σχέσεις μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκία — νὰ συναντηθοῦμε τὴν ἑπομένη στὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ.

Ὅταν συναντηθήκαμε, ὁ Νταίηβις προσπάθησε, μὲ πολλὴ δεξιοτεχνία πράγματι, νὰ μὲ πείσει ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς κυβερνήσεώς του ἀπέναντι στὴν «ἑλληνικὴ» ... ἦταν ἄψογη! Τὴν καθόριζε — μοῦ ἀνέπτυξε — ὁ σεβασμὸς τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους καὶ τῶν συμφερόντων τῆς Συμμαχίας καθὼς

καὶ ἡ ἐκτίμηση πρὸς τὸν ἑλληνικὸ λαὸ ποὺ ἀπέκλειαν κάθε ἐπέμβαση στὶς ἐσωτερικὲς ὑποθέσεις τῆς χώρας! ...

Σὲ ὅλα αὐτὰ ἀπάντησα, φυσικά, μὲ τὸν ἐπιβαλλόμενο τρόπο. Ἦταν προφανὴς ἡ προσπάθεια τοῦ συνομιλητῆ μου νὰ μὲ ἐπηρεάσει γιὰ νὰ μὴν εἶμαι πολὺ αὐστηρὸς κατὰ τὴν ἐμφάνισή μου στὸ Κογκρέσσο.

Στὶς 27 Μαρτίου, ὅπως εἶχε καθοριστεῖ, μίλησα στὴν Ὑποεπιτροπὴ Εὐρώπης τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων. Ἀφοῦ περιέγραψα τὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴν Ἑλλάδα, ἀναφέρθηκα διεξοδικὰ στὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις πρὶν καὶ κατὰ τὴ δικτατορία καὶ ὑπογράμμισα τὴν ἀνάγκη τοῦ σεβασμοῦ ὄχι μόνον τῶν κανόνων τῆς πατροπαράδοτης φιλίας ποὺ ἑνώνει τοὺς δύο λαούς μας, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑποχρεώσεων ποὺ πηγάζουν ἀπὸ μιὰ συμμαχικὴ σχέση ποὺ δημιουργήθηκε γιὰ τὴν προάσπιση τοῦ ἐλεύθερου τρόπου ζωῆς καὶ τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν. Ἀνέπτυξα εἰδικότερα τὴν ἄποψη ὅτι ἡ στρατιωτικὴ ἀποδυνάμωση τῆς Ἑλλάδας, γιὰ τὴν ὁποία ἦταν ἄμεση ἡ εὐθύνη τῶν Η.Π.Α., δὲν ἦταν κίνδυνος μόνο γι' αὐτὴ ἀλλὰ ἐπίσης γιὰ τὴν ἑνότητα τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τὴ διεθνὴ εἰρήνη.

Μίλησα, φυσικά, «ὡς φίλος καὶ ὡς ἰσότιμος ἑταῖρος σὲ μιὰ κοινὴ ὑπόθεση». Ἦταν ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ ἀκουστῶ χωρὶς προκαταλήψεις καὶ νὰ ἐπηρεάσω — ὅσο ἦταν δυνατὸ — ἕνα τόσο ἐπίσημο καὶ ὑπεύθυνο ἀκροατήριο. Αὐτὸ ὅμως μοῦ ἐπέτρεψε νὰ ἀφήσω τὶς συμβατικότητες καὶ νὰ χρησιμοποιήσω τὴ γλώσσα τῆς εἰλικρίνειας, ποὺ εἶναι πολλὲς φορὲς σκληρὴ ἀλλὰ καὶ ἴσως ἡ μόνη ἐνδεδειγμένη σὲ ἀνάλογες ἐξαιρετικὰ δύσκολες καταστάσεις.

Τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ — καὶ σ' αὐτὸ φαίνεται νὰ συνέβαλε σοβαρὰ ἡ συζήτησή μου μὲ τὸν κ. Νταίηβις — φρόντισε νὰ ματαιωθεῖ ἡ κατάθεση τοῦ κ. Τάσκα.

Ἡ ὁμιλία μου εἶχε ἀρκετὴ ἀπήχηση στοὺς κύκλους τοῦ Κογκρέσσου καὶ στὰ ὄργανα τῆς κοινῆς γνώμης. Προσπάθησα νὰ τὴν ἐνισχύσω μὲ μιὰ σειρὰ ἐπαφῶν μὲ τοὺς σπουδαιότερους ἐκπροσώπους τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας.

Ἐξουθενωμένος ἀπὸ τὴν ὅλη προσπάθεια, λόγω καὶ τῆς

ὑγείας μου, πῆγα νὰ περάσω τὸ Πάσχα στὸ Κάνσας Σίτυ κοντὰ σὲ συγγενεῖς μου, ἀποφασισμένος πάντα νὰ ἐπιστρέψω στὴν Ἑλλάδα ἀμέσως μετὰ τὶς γιορτές. Ἀλλὰ ἡ ὑστερικὴ ἀντίδραση τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος μ' ἔκαμε ν' ἀλλάξω σχέδια.

Ἄρχισε πράγματι στὴν Ἀθήνα μιὰ ἀπίθανη σὲ ὀξύτητα δημοσιογραφικὴ ἐκστρατεία ἐναντίον μου καὶ ἀμέσως κατόπιν ποινικὴ δίωξη ἀπὸ τὶς στρατιωτικὲς ἀρχές. Ἐκπρόσωποι τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, ὅπως ὁ κ. Δ. Παπασπύρου, μοῦ συνέστησαν, ὄχι μόνο γιὰ προσωπικοὺς ἀλλὰ καὶ γιὰ γενικότερους λόγους, ν' ἀναβάλω τὴν ἐπιστροφή μου στὴν Ἑλλάδα.

Στὶς 19 Ἀπριλίου δημοσιεύτηκε στὸν τύπο τῆς Ἀθήνας ἡ περίφημη συνέντευξη Γκουντπάστερ, Ἀρχιστρατήγου τοῦ NATO στὴν Εὐρώπη, γιὰ τὴν «ἔξοχη» κατάσταση τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Τὸ στρατιωτικὸ καθεστὼς ἔσπευσε νὰ τὴν ἀξιοποιήσει πρὸς ὄφελός του καὶ νὰ ἐντείνει τὴν ἐναντίον μου ἐπίθεση. Ἀλλὰ ἡ συνέντευξη αὐτὴ προκάλεσε καὶ ἔντονη κριτικὴ στὸ Κογκρέσσο καὶ τὸν ἀμερικανικὸ τύπο ἐναντίον τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἡγεσίας τῶν Η.Π.Α.

Τὸ Μάιο μίλησα στὸ «Διεθνὴ Σύνδεσμο γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα» στὴ Νέα Ὑόρκη καὶ ἔδωσα μιὰ διάλεξη στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Χάρβαρντ μὲ θέμα τὴν ἀνατομία τῆς δικτατορίας.

Τὸν Ἰούνιο ἄρχισα μιὰ σειρὰ συστηματικότερων ἐπαφῶν μὲ τὸν τύπο καὶ μὲ διάφορες ὀργανώσεις, ἐξαιτίας τῆς Ἐαρινῆς Συνόδου τῶν Ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ NATO καὶ τῆς Διασκέψεως Κορυφῆς ποὺ θὰ τὴν ἀκολουθοῦσε.

Τὸν Ἰούλιο ὀργάνωσα ἕνα Γραφεῖο στὴν Οὐάσινγκτον, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Μακαρίου πρὸς Γκιζίκη, ποὺ ἔδειχνε καθαρὰ ὅτι μπαίναμε σὲ μιὰ ὑποτροπὴ τῆς κυπριακῆς κρίσεως. Ἀρκετοὶ Ἕλληνες καὶ Ἑλληνοαμερικανοί, ποὺ εἶχαν δεσμοὺς μὲ παράγοντες τοῦ Κογκρέσσου, τοῦ τύπου καὶ τῆς Ὁμογένειας, μοῦ πρόσφεραν πρόθυμα τὴ συμπαράστασή τους.

Ἀμέσως μετὰ τὶς 15 Ἰουλίου, κατήγγειλα τὸν κ. Κίσσινγκερ ὡς βασικὸ ὑπεύθυνο τῆς τραγωδίας τῆς Κύπρου, μὲ ἐπιστολή μου πρὸς τοὺς «Τάιμς τῆς Νέας Ὑόρκης» ποὺ δημοσιεύτηκε στὶς 22 Ἰουλίου, μὲ συνέντευξη στὸ ραδιοφωνικὸ σταθμὸ N. P.R. ποὺ μεταδόθηκε τὴν πρώτη Αὐγούστου κ.ἄ.

Στὶς 18 Ἰουλίου παρευρέθηκα στὴν ὑποδοχὴ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου στὸ Ἀεροδρόμιο τῆς Ν. Ὑόρκης. Στὶς 19 καὶ 20 παρακολούθησα τὶς συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας καὶ τὴν ἑπομένη 21 Ἰουλίου, κάτω ἀπὸ τὶς ἔντονες ἐντυπώσεις τῶν ὅσων ἄκουσα καὶ ἀντιλήφθηκα, διαβίβασα στὴν Ντούτσε Βέλλε τὴν ἔκκλησή μου πρὸς τοὺς ἀξιωματικοὺς τῶν ἐνόπλων δυνάμεων νὰ καταλύσουν τὸ ἐγκληματικὸ καθεστὼς ἀμέσως, «ἂν δὲ θέλουν νὰ γίνουν νεκροθάφτες τοῦ ἔθνους».

Στὶς 23 ἡ Χούντα — ὕστερα ἀπὸ τὴν κυπριακὴ τραγωδία ποὺ προκάλεσε — κατέρρευσε κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως, ὅταν ὁ ἀρχηγός της διανοήθηκε νὰ κινηθεῖ ἐναντίον τῆς Τουρκίας. Καὶ στὴν Ἀθήνα ἔφτασε σὰ «σωτήρας» ὁ κ. Καραμανλῆς, γιὰ νὰ ἀναλάβει τὴν ἡγεσία πολιτικῆς κυβερνήσεως.

Γύρισα στὴν Ἀθήνα στὶς 3 Αὐγούστου, ἀφοῦ ἀτυχῶς εἶχαν ἐπαληθεύσει ὅλες μου σχεδὸν οἱ προβλέψεις γιὰ τὶς ἑλληνικὲς καὶ διεθνεῖς ἐξελίξεις. Ἕνα ὅμως δὲν πέρασε ποτὲ ἀπὸ τὴ σκέψη μου: νὰ βρεθῶ «προγεγραμμένος» ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ζωὴ καὶ μετὰ τὴν πτώση τῆς Χούντας! ...

Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι μιὰ ἄλλη ἱστορία ποὺ ἔχει τὴ θέση της μᾶλλον στὸν Ἐπίλογο.

Εὐχαριστίες

Πρὶν κλείσω τὶς εἰσαγωγικὲς αὐτὲς παρατηρήσεις, ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω τὶς εὐχαριστίες καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη μου σ' ὅλους ὅσους μὲ βοήθησαν στὴν προσπάθεια τῆς τετράμηνης παραμονῆς μου στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες.

Πρέπει ἰδιαίτερα ν' ἀναφερθῶ στὸν κ. Μπένζαμιν Ρόζενταλ, Πρόεδρο, στὸν κ. Κλὶφφ Χάκετ, Σύμβουλο, καθὼς καὶ στὰ μέλη τῆς Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης τοῦ Κογκρέσσου. Ἡ μετάβασή μου στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καὶ ὅ,τι πρόσφερε στὴ δημοκρατικὴ ὑπόθεση ὀφείλονται στὴν πρόσκλησή τους καὶ τὴν πολύπλευρη συμπαράστασή τους.

Εὐχαριστίες ὀφείλω στὸν κ. Λέστερ Γκόρντον, διευθυντὴ

τοῦ «Κέντρου Διεθνῶν Ὑποθέσεων» τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάρβαρντ. Ἐπίσης στὸν πρόεδρο καὶ τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ «Διεθνοῦς Συνδέσμου γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα», γιὰ τὴν πρόσκλησή τους νὰ τοὺς μιλήσω καὶ τὴν ἀξιοποίηση τῆς ὁμιλίας μου. Τέλος στὸν κ. Ρόμπερτ Ρούζα, ὑφυπουργὸ τῶν Οἰκονομικῶν ἐπὶ Προεδρίας Κέννεντυ, γιὰ τὶς πολύτιμες ἐπαφὲς ποὺ μοῦ ἐξασφάλισε.

Ὀφείλω νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνη μου σὲ πλῆθος Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνοαμερικανῶν φίλων. Ἰδιαίτερα πρέπει νὰ ἀναφέρω τοὺς καθηγητὲς τοῦ «Ἀμερικανικοῦ Πανεπιστημίου» τῆς Οὐάσινγκτον κ. Θ. Κουλουμπῆ, τοῦ Πανεπιστημίου Χάουωρντ κ. Νικόλαο Σταύρου, τὴν κυρία Ἀδαμαντία Πόλλυς καθηγήτρια τῆς «Νέας Σχολῆς Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν» τῆς Ν. Ὑόρκης, τὸν κ. Ἠλία Δημητρακόπουλο, δημοσιογράφο, τὸν ταξίαρχο κ. Ὀρέστη Βιδάλη, τὸν κ. Ἰωάννη Νικολόπουλο, ἄλλοτε διευθυντὴ τοῦ γραφείου τύπου τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας, τὸν κ. Ἀριστοτέλη Σισμανίδη, τέως ἐμπορικὸ ἀκόλουθο καὶ τὸ λογοτέχνη κ. Ἠλία Κουλουκουντῆ. Ἡ συμπαράστασή τους ὑπῆρξε πολύπλευρη, ὅσο καὶ πολύτιμη.

Ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω θερμὲς εὐχαριστίες στοὺς ἐκπροσώπους τῆς νεώτερης γενεᾶς ποὺ μὲ πολλὴ προθυμία μοῦ συμπαραστάθηκαν μὲ τὶς ἐπιστημονικὲς καὶ τεχνικὲς γνώσεις τους καὶ ἰδιαίτερα στοὺς κ.κ. Νικόλαο Παπαδόπουλο, Γιάννη Ρουμπάτη καὶ Θεόδωρο Καρυώτη, οἰκονομολόγους, Βασίλειο Παπασπύρου, γεωλόγο, Γεώργιο Κοντοστεργίου, δάσκαλο καὶ τὴ γραμματέα μου Sally Bunting.

Εἶμαι ὑπόχρεος στὸν παλαίμαχο ἀγωνιστὴ τῆς δημοκρατικῆς ἰδέας κ. Γ. Βουρνᾶ, δικηγόρο, τὸν κ. Τζαίημς Πύρρος, διοικητικὸ σύμβουλο ἐπιτροπῶν τοῦ Κογκρέσσου, τὸν κ. Κ. Ἀθανασιάδη, ἐκδότη τῆς ἑβδομαδιαίας «Καμπάνας» τῆς Ν. Ὑόρκης, τοὺς καθηγητὲς κ.κ. Ν. Γιακουμέλλο καὶ Ἀνέστη Γανωτάκη τῆς Βοστώνης, γιὰ τὴν προθυμία ποὺ μοῦ πρόσφεραν τὴν πολύτιμη συνδρομή τους.

Ἰδιαίτερες εὐχαριστίες ὀφείλω γιὰ τὴ φιλοξενία τους στὶς οἰκογένειες Σισμανίδη τῆς Οὐάσινγκτον, Σαπουνάκη καὶ Φρὴντ τῆς Ν. Ὑόρκης, Κόλμπερτ τοῦ Κάνσας Σίτυ, καθὼς καὶ τοῦ

παλιοῦ συνεργάτη μου στὴ Δ.Ε.Η. κ. Α. Ἀλεξίου τοῦ Ντητρόιτ κλπ.

Βέβαια ὁ παραπάνω κατάλογος δὲν εἶναι ἐξαντλητικὸς καὶ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι. Πολλοί, ἄλλωστε, ἐπιθυμοῦν νὰ κρατήσουν τὴν ἀνωνυμία.

Οἱ ἀπόψεις ποὺ διατυπώνονται στὶς ἑπόμενες σελίδες ὀφείλουν πολλὰ στὴ συζήτηση καὶ τὴν κριτικὴ τῶν φίλων ποὺ προαναφέρθηκαν. Ἡ εὐθύνη, ὅμως, γι' αὐτὲς βαραίνει ἀποκλειστικὰ τὸ συγγραφέα.

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΔΗΚ

ΜΕΡΟΣ Ι

ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΔΗΚ

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

ΤΡΙΑ ΒΑΣΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Στὸ μέρος αὐτὸ περιλαμβάνονται τὰ τρία βασικὰ κείμενα τῆς περιόδου τῆς παραμονῆς μου στὶς Η.Π.Α.:

1. Τὰ ἐπίσημα (στενογραφημένα) Πρακτικὰ τῆς «καταθέσεώς» μου στὴν Ὑποεπιτροπὴ Εὐρώπης τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Η. Π.Α. γιὰ τὴν ἀμερικανικὴ πολιτικὴ πρὸς τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴ συζήτηση ποὺ ἀκολούθησε.

Οὐάσινγκτον, 27 Μαρτίου 1974

2. Ἡ ὁμιλία γιὰ τὴν «παραβίαση τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων στὴν Ἑλλάδα», στὸ «Διεθνὴ Σύνδεσμο γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα».

Ν. Ὑόρκη, 15 Μαΐου 1974

3. Ἡ διάλεξη στὸ Κέντρο Διεθνῶν Ὑποθέσεων τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάρβαρντ: «Ἡ ἀνατομία τῆς δικτατορίας».

Καίμπριτζ. Μασαχουσέτη, 29 Μαΐου 1974

Στὸ τρίπτυχο αὐτὸ γίνεται προσπάθεια νὰ δοθεῖ μιὰ ὁλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς δικτατορίας, ὅπως ἐπίσης καὶ μιὰ συστηματικὴ ἀνάλυση τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν σχέσεων — ὅσο ἦταν δυνατὸ μέσα στὰ διαθέσιμα, πολὺ περιορισμένα, χρονικὰ πλαίσια [1].

1. Μετὰ τὴν πτώση τῆς δικτατορίας δημοσιεύτηκε στὸ «Βῆμα» — 2 καὶ 3 Αὐγούστου 1974 — ἐκτενὴς περίληψη τῆς ὁμιλίας μου στὸ Κογκρέσσο. Τὰ ἄλλα κείμενα δημοσιεύονται για πρωτη φορὰ στὴν Ἑλλάδα.

TESTIMONY OF JOHN ZIGHDIS ON AMERICAN POLICY TOWARD GREECE

HEARING

BEFORE THE

COMMITTEE ON FOREIGN AFFAIRS

AND ITS

SUBCOMMITTEE ON EUROPE

HOUSE OF REPRESENTATIVES

NINETY-THIRD CONGRESS

SECOND SESSION

MARCH 27, 1974

U.S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE

32 247 WASHINGTON : 1974

ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΙΩΑΝΝΗ ΖΙΓΔΗ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΑΚΡΟΑΣΕΙΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
93ο ΚΟΓΚΡΕΣΣΟ
Β΄ ΣΥΝΟΔΟΣ

27 ΜΑΡΤΙΟΥ 1974

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΔΗΚ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΗΠΑ
ΟΥΑΣΙΝΓΚΤΟΝ, 1974

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟ ΚΟΓΚΡΕΣΣΟ: Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

(ΕΠΙΣΗΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΟΓΚΡΕΣΣΟΥ)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οὐάσινγκτον, 13 Μαΐου 1974

Ἡ κατάθεση τοῦ Ἰωάννη Ζίγδη δημοσιεύεται σὲ χωριστὴ ἔκδοση τῆς Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης γιὰ πολλοὺς λόγους. Πρῶτο, γιατὶ ἡ ποιότητα τῆς καταθέσεως τοῦ κ. Ζίγδη, ποὺ εἶναι ἕνας εὔγλωττος καὶ συγκλονιστικὸς ἀπολογισμὸς τοῦ τί συνέβη στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰ ἑπτὰ χρόνια τῆς δικτατορικῆς διακυβερνήσεως, ἀξίζει τὴν προσήκουσα ἀναγνώριση.

Δεύτερο, γιατὶ ἡ ἀρχική μας πρόθεση ν' ἀκούσουμε ἐπίσης τὴν κατάθεση τοῦ πρεσβευτῆ κ. Χένρυ Τζ. Τάσκα ματαιώθηκε, ἐξαιτίας τῆς ἐπιμονῆς τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ νὰ ἐξεταστεῖ σὲ μυστικὴ συνεδρίαση καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς. Σύμφωνα μ' αὐτές, μυστικὴ συνεδρίαση μπορεῖ ν' ἀποφασιστεῖ μόνο κατὰ τὴ διάρκεια δημόσιας συνεδριάσεως, ἐφόσον ὑπάρχει ἀπαρτία καὶ ἐφόσον ἡ πλειοψηφία τῶν παρόντων ψηφίσει τὸν ἀποκλεισμὸ τοῦ κοινοῦ. Ὅταν φάνηκε πὼς δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ὑπάρξει ἀπαρτία, ἡ συνεδρίαση λύθηκε χωρὶς τὴν κατάθεση τοῦ πρεσβευτῆ.

Λυποῦμαι βαθιὰ ποὺ ὁ ἐρχομὸς τοῦ πρεσβευτῆ Τάσκα στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, γιὰ νὰ καταθέσει, ἀπέβη ἔτσι ἄκαρπος. Πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ἡ ὑποεπιτροπὴ ἀποδέχτηκε, κατὰ παρέκκλιση ἀπὸ τὴ συνηθισμένη τακτική της, τὴν ἀξίωση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας γιὰ μυστικὴ συνεδρίαση γιατί, ὅπως πιστεύω, εἶναι πολὺ δύσκολο γιὰ ἕναν πρεσβευτὴ νὰ καταθέσει σὲ μιὰν ἐπιτροπὴ τοῦ Κογκρέσσου, ἐφόσον πρόκειται νὰ ἐπιστρέψει στὴ θέση του.

Ὁ κ. Ζίγδης κατέθεσε στὶς ἀκροάσεις αὐτὲς ὡς ἁπλὸς πολίτης, μὲ ἕνα διακεκριμένο παρελθὸν στὴν πολιτικὴ ζωὴ τοῦ τόπου του. Μετὰ τὸ πραξικόπημα τοῦ 1967, ἡ ἐμπειρία του περιέλαβε, δυστυχῶς, πολλοὺς μῆνες φυλάκιση, γιατὶ διέπραξε τὸ ἀδίκημα νὰ εἰσηγηθεῖ, σὲ μιὰ συνέντευξή του, πὼς μιὰ κυβέρνηση ἐθνικῆς ἑνότητας θὰ ἦταν προτιμότερη ἀπὸ τὴ δικτατορία, γιὰ τὸ χειρισμὸ τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος.

Μετὰ τὴν κατάθεσή του, στὶς 27 Μαρτίου 1974, ὁ ἐλεγχόμενος ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τύπος τῶν Ἀθηνῶν ἐπιτέθηκε ἄγρια ἐναντίον τοῦ κ. Ζίγδη, γιὰ τὴν τίμια καὶ πειστικὴ κατάθεσή του, σχετικὰ μὲ τὶς πολιτικὲς ἐξελίξεις στὴν Ἑλλάδα, ἀφότου ἕνα δεύτερο πραξικόπημα, τὸν περασμένο Νοέμβρη, ἀνέτρεψε τὴ Χούντα τῶν ἀρχικῶν συνταγματαρχῶν.

Κατέθεσε μετὰ ἀπὸ πρόσκληση τῆς Ὑποεπιτροπῆς, ποὺ παραμένει ὑποχρεωμένη στὸν κ. Ζίγδη γιὰ τὴ διαυγὴ καὶ λεπτομερὴ ἔκθεσή του πάνω στοὺς πολιτικοὺς καὶ οἰκονομικοὺς παράγοντες ποὺ δροῦν σὲ μιὰ χώρα τοῦ ΝΑΤΟ, στὴν ὁποία οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες ἔχουν βαθιὰ ἐμπλακεῖ, περισσότερο ἀπὸ 30 χρόνια τώρα.

Μέσα στὴ σύγχυση καὶ ἀβεβαιότητα ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερα στὴν Ἑλλάδα, θὰ πρέπει κανεὶς νὰ ὑποθέσει ὅτι ἡ κατάθεση τοῦ κ. Ζίγδη δὲν ἔγινε χωρὶς προσωπικὸ κίνδυνο γι' αὐτόν. Ὅταν ἐπιστρέψει σύντομα ἐκεῖ, τόσο ἐγὼ ὅσο καὶ πολλὰ ἄλλα μέλη τοῦ Κογκρέσσου θὰ παρακολουθήσουμε προσεκτικὰ τὴν ὑποδοχὴ ποὺ θὰ τοῦ γίνει, σὰν ἔνδειξη τῆς κατευθύνσεως πρὸς τὴν ὁποία κινεῖται ἡ παρούσα κυβέρνηση.

Μπένζαμιν Σ. Ρόζενταλ

Πρόεδρος Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης

ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΖΙΓΔΗ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΕΤΑΡΤΗ, 27 ΜΑΡΤΙΟΥ 1974

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΟΥΑΣΙΝΓΚΤΟΝ, D.C.

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ[1]

Ἡ Ὑποεπιτροπὴ συνῆλθε στὶς 2 μ.μ., στὴν αἴθουσα 2255 τοῦ μεγάρου Ραίυμπερν, ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ ἐντιμότατου Μπένζαμιν Σ. Ρόζενταλ, Προέδρου τῆς Ὑποεπιτροπῆς.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ: Ἄρχεται ἡ συνεδρίαση.

Ἔχομε τὴ μεγάλη τιμή, αὐτὸ τὸ ἀπόγευμα, νὰ βρίσκεται κοντά μας ἕνας πολὺ διακεκριμένος, σεβαστός, γνωστότατος ἕλληνας πολίτης, ὁ Ἰωάννης Γ. Ζίγδης.

Κύριε Ζίγδη, χαιρόμαστε πάρα πολὺ ποὺ μπορέσατε νὰ βρῆτε τὸ χρόνο νὰ εἶστε μαζί μας. Σᾶς καλωσορίζουμε στὴν Ὑποεπιτροπή. Ξέρω ὅτι ἔχετε προετοιμάσει μιὰν εἰσήγηση καὶ θὰ εὐχαριστηθοῦμε πολὺ νὰ σᾶς ἀκούσουμε.

---

1. Ἡ πρωινὴ συνεδρίαση ἄρχισε στὶς 10.30΄ π.μ. Σ' αὐτὴν ἐπρόκειτο νὰ καταθέσει ὁ πρεσβευτὴς τῶν Η.Π.Α. στὴν Ἑλλάδα, ἐντιμότατος κ. Χένρυ Τάσκα. Τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν – Σταίητ Ντηπάρτμεντ — εἶχε προηγουμένως διατυπώσει τὴ ζωηρὴ ἐπιθυμία, ἡ κατάθεση τοῦ κ. πρεσβευτῆ νὰ γίνει μόνο σὲ μυστικὴ συνεδρία. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν πραγματοποιήθηκε ἡ ἀπαιτούμενη ἀπὸ τὸν κανονισμὸ ἀπαρτία γιὰ νὰ ἀποφασιστεῖ ὁ ἀποκλεισμὸς τοῦ κοινοῦ, ἡ συνεδρία λύθηκε χωρὶς ἡ Ὑποεπιτροπὴ νὰ εἰσέλθει στὴν ἡμερήσια διάταξη.

«Εἰσήγηση τοῦ Ἰωάννη Γ. Ζίγδη τέως Ὑπουργοῦ Βιομηχανίας καὶ ἡγετικοῦ στελέχους τοῦ (Φιλελευθέρου) Κόμματος τῆς Ἑνώσεως Κέντρου.

Βιογραφία

Γεννήθηκε στὴ Λίνδο (Ρόδος), τὸ 1913. Σπούδασε οἰκονομικὲς ἐπιστῆμες στὴν Ἀθήνα, ὅπου πῆρε τὸ πτυχίο του στὰ 1934. Μεταπτυχιακὲς σπουδὲς στὰ Πανεπιστήμια τῆς Λωζάνης καὶ Γενεύης. Πῆρε τὸ Ph.D. (Δρ. Φιλοσοφίας) στὰ Οἰκονομικά, ἀπὸ τὴ Σχολὴ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Λονδίνου (London School of Economics and Political Science), τὸ 1939. Κατέχει καλὰ τὴν Ἑλληνική, Ἀγγλική, Γαλλικὴ καὶ Ἰταλική.

Μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, συνελήφθη καὶ κρατήθηκε μέχρι τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1967. Στὶς 2 Ἀπριλίου 1970 καταδικάστηκε σὲ 4,5 χρόνια φυλάκιση, μὲ τὴν κατηγορία ὅτι εἶχε συνηγορήσει ὑπὲρ τοῦ σχηματισμοῦ μιᾶς κυβερνήσεως ἐθνικῆς ἑνότητας καὶ τῆς ἐπανόδου στὴ δημοκρατικὴ τάξη, γιὰ νὰ μπορέσει ἡ Ἑλλάδα νὰ ἀντεπεξέλθει στὴν κυπριακὴ κρίση. Κλείστηκε στὶς φυλακὲς Κορυδαλλοῦ ὡς τὶς 22 Ἰανουαρίου 1972, ὁπότε τοῦ δόθηκε ἀναστολὴ ἐκτίσεως τῆς ποινῆς του γιὰ ἕνα χρόνο, «πρὸς ἀποφυγὴν ἀνηκέστου βλάβης τῆς ὑγείας του». Μετὰ τὴ φοιτητικὴ ἐξέγερση τοῦ 1973, τέθηκε ὑπὸ «κατ' οἶκον κράτησιν», ἐνῶ βρισκόταν σὲ νοσοκομεῖο, ὕστερα ἀπὸ μιὰν ἐγχείρηση.

Μέλος τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοβουλίου, ὅπου ἀντιπροσώπευσε τὴ γενέτειρά του ἐπαρχία, ὡς τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1967. Πολιτικὰ ἀνήκει στὸ Δημοκρατικὸ Κέντρο. Μέλος τῆς Συμβουλευτικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης (1963, 1965-1967). Ἐπίσης μέλος τῆς Μικτῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴ Σύνδεση τῆς Ἑλλάδας μὲ τὴν ΕΟΚ (1965 - 1967) καὶ μέλος τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΝΑΤΟ (1966). Ὑπουργὸς ἄνευ χαρτοφυλακίου καὶ κατόπιν ὑπουργὸς Βιομηχανίας στὴν Κυβέρνηση Πλαστήρα (1951 - 52). Καὶ πάλι ὑπουργὸς Βιομηχανίας στὶς δυὸ κυβερνήσεις τοῦ Κέντρου τοῦ Γ. Παπανδρέου (1963 καὶ 1964 - 65).

Μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ θεωρητικοῦ οἰκονομολόγου ἔχει συγγράψει πολλὲς μελέτες καὶ ἄρθρα πάνω στὰ οἰκονομικὰ προβλήματα τῆς Ἑλλάδας, μὲ κύριο θέμα τὴν ἐκβιομηχάνιση, μεταξὺ τῶν ὁποίων «Ἡ πορεία καὶ οἱ προοπτικὲς τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας» (1958), «Ἡ βιομηχανία τοῦ ἀλουμινίου» (1960), «Ἡ στρατηγικὴ τῆς ἐκβιομηχανίσεως» (1964) κλπ.

Τιμητικὲς διακρίσεις: Ταξιάρχης τοῦ Τάγματος Γεωργίου τοῦ 1ου (Ἑλλάδος), Μεγαλόσταυρος Ἁγίου Ἀνδρέου (Πατριαρχείου Κων/πόλεως), δυὸ στρατιωτικὰ μετάλλια (1940, 1944, Ἑλλάδος).

Ἐρασιτεχνικὲς ἀπασχολήσεις: Ψάρεμα, ταξίδια.

ΖΙΓΔΗΣ: Σᾶς εὐχαριστῶ, Κύριε Πρόεδρε, γιὰ τὴν πρόσκλησή σας σ' αὐτὸ τὸ βῆμα. Εἶναι προνόμιο γιὰ μένα νὰ μιλήσω

στοὺς αἱρετοὺς ἐκπροσώπους τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ. Καὶ τοῦτο ἰδίως γιατὶ ἔχω πλήρη ἐπίγνωση τῶν ἰσχυρῶν δεσμῶν φιλίας καὶ συνεργασίας, ποὺ ἑνώνουν τοὺς δυὸ λαούς μας, ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ ἀγώνα γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ἀνεξαρτησία μέχρι σήμερα.

Εἶμαι ἕνας παλιὸς κοινοβουλευτικός. Δέχομαι τὴν πρόσκλησή σας μὲ ἰδιαίτερη συγκίνηση [1]. Θεωρῶ τὸν ἑαυτό μου ὡς ἐκπρόσωπο τοῦ τελευταίου ἑλληνικοῦ κοινοβουλίου, τοῦ ὁποίου ἡ λειτουργία διακόπηκε τόσο βάναυσα τὸ 1967. Ὅμως τὸ κοινοβούλιό μας ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει στὰ αἰσθήματα καὶ στὶς ἐλπίδες τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ παρουσία μου ἐδῶ πρέπει ἐπίσης νὰ χρησιμεύσει ὡς ὑπόμνηση τῆς δοκιμασίας πολλῶν ἀπὸ τοὺς ἐπίλεκτους συναδέλφους μου, ὅπως ὁ Γεώργιος Μαῦρος, ὁ Γιάννης Χαραλαμπόπουλος, ὁ Γεώργιος Στεργίου καὶ ἡ Ἀσημίνα Γιάννου, ποὺ συνελήφθηκαν βάναυσα τὶς τελευταῖες μέρες καὶ στάλθηκαν στὴ φυλακὴ ἢ σὲ ἐκτόπιση. Δοκιμάζονται μαζὶ μὲ χιλιάδες ἄλλους ἕλληνες πατριῶτες, γιατὶ εἶχαν τὸ θάρρος νὰ μείνουν πιστοὶ στὰ ἰδανικά τους τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δημοκρατίας καὶ στὸ καθῆκον τους ἀπέναντι στὸν ἑλληνικὸ λαό.

Γιατί ἔγινε δεκτὴ ἡ πρόσκληση

Ὑπάρχει τέλος καὶ ἄλλος, σπουδαιότερος λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο ἀποδέχτηκα τὴν εὐγενική σας πρόσκληση. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἐκ παραδόσεως στενοὺς δεσμούς τους, οἱ δυὸ χῶρες μας συνδέονται ἐπίσημα, ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἐδαφικῆς τους ἀκεραιότητας ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν προστασία ἑνὸς γνήσια δημοκρατικοῦ τρόπου ζωῆς.

Γιὰ νὰ γίνουν ὄχι μόνο τυπικὰ ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικὰ ἀποδοτικὲς οἱ συμμαχίες μεταξὺ ἐλεύθερων ἐθνῶν, πρέπει νὰ στηρίζονται πάνω στὴν ἀποδοχή τους ἀπὸ τοὺς λαοὺς ποὺ ἀφοροῦν, ὅπως τὴν ἐκφράζουν οἱ αἱρετοὶ ἀντιπρόσωποί τους. Γιὰ νὰ παραφράσουμε τὸ περίφημο ρητό, «ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ δημοκρα-

1. Ὁ κ. Ζίγδης εἶχε προσκληθεῖ ἀρχικὰ νὰ καταθέσει τὸ 1972, ἀλλὰ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνηση δὲν τοῦ ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ ταξιδέψει.

τία εἶναι πολὺ σπουδαῖες ὑποθέσεις, γιὰ νὰ τὶς ἀφήσουμε μόνο στοὺς φορεῖς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας—τὶς κυβερνήσεις».

Μ' αὐτὴ τὴν ἀντίληψη καὶ μὲ πλήρη συναίσθηση τῶν δικῶν μου εὐθυνῶν, ἐμφανίζομαι σήμερα μπροστά σας, ὡς μέλος τοῦ τελευταίου ἑλληνικοῦ κοινοβουλίου, ποὺ θὰ παραμείνει ἡ μόνη νόμιμη ἐκπροσώπηση τῆς θελήσεως τῶν Ἑλλήνων, ὡσότου γίνουν καὶ πάλι στὴ χώρα μου γνήσιες καὶ ἐλεύθερες ἐκλογές.

Στενοὶ ἑλληνοαμερικανικοὶ δεσμοί

Κατὰ τὴ μεταπολεμικὴ περίοδο, οἱ χῶρες μας ἔχουν συνδεθεῖ στενὰ μὲ διμερεῖς συνθῆκες καὶ μὲ τὴ Βορειοατλαντικὴ Συμμαχία. Ἔχω τὴν τιμὴ ν' ἀνήκω στὴν κυβέρνηση ποὺ τὸ 1952 ἔφερε τὴν Ἑλλάδα στὸ ΝΑΤΟ. Περιττὸ νὰ πῶ ὅτι ἡ εἴσοδος στὸ ΝΑΤΟ ἔγινε μὲ τὴ συγκατάθεση τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τοῦ κοινοβουλίου. Τὸ Προοίμιο τοῦ Ἀτλαντικοῦ Συμφώνου καθορίζει εἰδικὰ ὅτι τὰ κράτη - μέλη

«εἶναι ἀποφασισμένα νὰ διαφυλάξουν τὴν ἐλευθερίαν, τὴν κοινὴν κληρονομίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῶν λαῶν των, ποὺ ἔχουν θεμέλιον τὰς ἀρχὰς τῆς δημοκρατίας, τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ κράτους τοῦ Νόμου».

Τὸ ἄρθρο 2 καθορίζει ὅτι

«οἱ ὑπογράφοντες ἀναλαμβάνουν ἐπίσης νὰ συμβάλουν εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν εἰρηνικῶν καὶ φιλικῶν διεθνῶν σχέσεων, διὰ τῆς ἐνδυναμώσεως τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν των, διὰ τῆς ἐπιτεύξεως καλυτέρας κατανοήσεως τῶν ἀρχῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζονται οἱ θεσμοὶ αὐτοὶ καὶ διὰ τῆς προαγωγῆς συνθηκῶν σταθερότητος καὶ εὐημερίας».

Ἐπιτρέψτε μου νὰ προσθέσω, ἐπίσης, ὅτι μὲ τὸ Δόγμα Τρούμαν οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες ἀνέλαβαν τὴν ὑποχρέωση νὰ ὑπερασπίσουν τοὺς φίλους τῆς ἐλευθερίας ἐναντίον ὁπλισμένων ὁλοκληρωτικῶν μειοψηφιῶν, πράγμα ποὺ οἱ Ἕλληνες ἐκτιμοῦν ἰδιαίτερα.

Πάνω σὲ τέτοιες βάσεις ἀναπτύχθηκαν οἱ ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις καὶ συνομολογήθηκαν οἱ μεταγενέστερες διμερεῖς ἑλληνοαμερικανικὲς στρατιωτικὲς συμφωνίες.

Καὶ πάνω σὲ τέτοιες βάσεις, ἐπίσης, ἡ Ἑλλάδα προσχώρησε σὲ συμφωνίες ὅπως ἡ Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότητα (Σύνδεση), τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης, ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὰ Δικαιώματα τοῦ Ἀνθρώπου καὶ ἄλλες.

Γιατί τὸ ΝΑΤΟ εἶναι διαφορετικὸ

Φαίνεται, ἀπ' αὐτά, ὅτι ἡ ὑπεράσπιση τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δημοκρατίας δὲν εἶναι ἁπλὰ μιὰ κενὴ ἰδεολογικὴ φράση, γιὰ τοὺς συμμάχους τοῦ ΝΑΤΟ, ἀλλὰ μιὰ ἐπίσημη νομικὴ καὶ πολιτικὴ ὑποχρέωση γιὰ κάθε κράτος - μέλος χωριστὰ καὶ γιὰ ὅλα μαζί. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ ποὺ διακρίνει τὴ Βορειοατλαντικὴ Συμμαχία ἀπὸ τὶς παραδοσιακὲς στρατιωτικὲς συμμαχίες τοῦ παρελθόντος καὶ ποὺ ἀποτελεῖ τὴν ἱστορική της δικαιολόγηση.

Παρ' ὅλα αὐτά, ἡ δημοκρατία καταστράφηκε καὶ τὸ ἔθνος μας, ἐνῶ βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὴν ὀμπρέλα τοῦ ΝΑΤΟ, ὑποβλήθηκε στὴ δοκιμασία μιᾶς στρατιωτικῆς δικτατορίας. Ἔτσι γίναμε ἡ πρώτη δυτικοευρωπαϊκὴ χώρα ποὺ ὀπισθοδρόμησε πρὸς τὸν ὁλοκληρωτισμό.

Δὲ θὰ ἐπιχειρήσω νὰ καταδείξω ἐδῶ τὶς πολύπλοκες αἰτίες τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας στὴν Ἑλλάδα. Εἶναι καλύτερα νὰ ἀφήσουμε τὸ ἔργο αὐτὸ στοὺς ἱστορικοὺς τοῦ μέλλοντος. Θὰ τονίσω ὅμως ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς οὔτε ἀρνεῖται οὔτε ὑποτιμᾶ τὴ μερίδα τῆς δικῆς του εὐθύνης γιὰ τὴν τωρινή του δοκιμασία. Ἀλλὰ πιστεύει, ἐπίσης, πὼς ἕνα συγκεκριμένο μέρος τῆς εὐθύνης — ἴσως τὸ μεγαλύτερο — βαραίνει τοὺς συμμάχους του.

Οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες δὲν ἐκπλήρωσαν τὶς ὑποχρεώσεις τους

Ἂν οἱ σύμμαχοι, καὶ εἰδικότερα οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες, εἶχαν ἐκπληρώσει τὶς συμβατικές τους ὑποχρεώσεις γιὰ τὴν προάσπιση τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἡ δικτατορία δὲ θὰ μποροῦσε οὔτε νὰ ἐπιβληθεῖ οὔτε νὰ ἐπιζήσει. Δυστυχῶς ὅμως οἱ σύμμαχοί μας δέχτηκαν, συνεργάστηκαν καὶ τελικὰ

βοήθησαν τοὺς ἕλληνες δικτάτορες. Σποραδικὰ κάμνουν μερικὲς χειρονομίες ἤπιας ἀποδοκιμασίας τοῦ καθεστῶτος καὶ διατυπώνουν εὐχὲς γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας. Ὅλα αὐτὰ ὅμως δὲν πῆραν ποτὲ οὐσιαστικὸ περιεχόμενο.

Ἐδῶ πρέπει νὰ τονίσω ὅτι ἐπικρίνω μόνο τὶς συμμαχικὲς κυβερνήσεις καί, ἀσφαλῶς, ὄχι τοὺς εὐρωπαϊκοὺς καὶ τὸν ἀμερικανικὸ λαό, οὔτε τὰ εὐρωπαϊκὰ κοινοβούλια καὶ τὸ ἀμερικανικὸ Κογκρέσσο, τὸν ἐλεύθερο καὶ ὑπεύθυνο τύπο καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρὲς τοῦ Ἀτλαντικοῦ, οὔτε τὶς πολλὲς ἰδιωτικὲς ὀργανώσεις ποὺ δὲν ἔπαψαν νὰ ἐκφράζουν ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τὴν ἀγανάκτησή τους γιὰ τὴν κατάργηση τῆς δημοκρατίας καὶ νὰ προσφέρουν ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ συμπαράσταση στὸν αἰχμαλωτισμένο ἑλληνικὸ λαό.

Ἐμφανίζομαι μπροστά σας σήμερα, κύριε Πρόεδρε, ὡς φίλος καὶ ὡς ἰσότιμος ἑταῖρος σὲ μιὰ κοινὴ ὑπόθεση. Γι' αὐτὸ ἐπιτρέψτε μου νὰ εἶμαι λίγο ὠμὰ εἰλικρινής, ὅπως μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι μόνο μὲ πραγματικοὺς φίλους.

Ὅταν ἔγινε τὸ πραξικόπημα τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἔσπευσε νὰ δηλώσει ὅτι καταλήφθηκε ἐξ ἀπροόπτου καὶ ὅτι δὲν εἶχε γνώση ἢ ἀνάμιξη σ' αὐτό. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὅμως ἀρνήθηκε νὰ πιστέψει αὐτὴ τὴ δήλωση ἀθωότητας. Καὶ πιστεύει, ἐπίσης, πὼς ἡ δικτατορία δὲν θὰ εἶχε μπορέσει νὰ ἐπιζήσει στὴν Ἑλλάδα χωρὶς τὴν ὑποστήριξη τῶν Η.Π.Α. Δὲν εἶναι ἡ ὥρα νὰ δώσω ἐδῶ λεπτομερὴ στοιχεῖα, πάνω στὰ ὁποῖα σχηματίσθηκε ἡ πεποίθηση αὐτὴ τῆς ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης.

Μιὰ προσωπικὴ ἐμπειρία

Ἐπιτρέψτε μου ὅμως νὰ σᾶς ἐκθέσω μιὰν ἀποκαλυπτικὴ προσωπικὴ ἐμπειρία. Ἀποτελεῖ τυπικὸ παράδειγμα τῆς συμπεριφορᾶς ποὺ τροφοδότησε τὶς ὑποψίες μας, ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἀμερικανικὴ συνενοχὴ στὸ πραξικόπημα τοῦ 1967.

Ἕξι μέρες μετὰ τὸ πραξικόπημα, συναντήθηκα σὲ φιλικὸ σπίτι τῆς Ἀθήνας μὲ ἀνώτερη ὑπάλληλο τῆς πρεσβείας τῶν Η.Π.Α. Εἶχε περάσει τὰ τελευταῖα ἕξι μερόνυχτα κλεισμένη στὴν

πρεσβεία. Οἱ πρῶτες λέξεις της, μόλις μὲ εἶδε, ἦταν κάτι τέτοιο : «Δόξα τῶ Θεῶ, ὅλα πῆγαν καλὰ καὶ ὅλοι εἶναι εὐτυχεῖς». Ὅταν τῆς διατύπωσα ἀπερίφραστα τὴ δυσαρέσκειά μου γιὰ τὰ λόγια της καὶ τὴν ἀγανάκτηση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γιὰ τὸ πραξικόπημα, μοῦ ἀνέπτυξε τὴν ἀκόλουθη θεωρία :

«Οἱ ἄνθρωποι ποὺ κατέλαβαν τὴν ἐξουσία εἶναι μιὰ μικρὴ ὁμάδα πουριτανῶν ἀξιωματικῶν, ποὺ φυσικὰ δὲν ἔχουν πολιτικὴ πεῖρα. Πολὺ σύντομα θ' ἀναγκαστοῦν νὰ ζητήσουν βοήθεια ἀπὸ ἔντιμους καὶ ἔμπειρους πολιτικούς, ὅπως ἐσεῖς, μ' ὅλο ποὺ σήμερα νομίζουν ὅτι ὅλοι οἱ πολιτικοὶ εἶναι ἄχρηστοι καὶ διεφθαρμένοι. Ὅπως ὁ Ἁγιοὺμπ Χὰν στὸ Πακιστάν, θὰ προσγειωθοῦν καὶ θὰ ζητήσουν τὴ βοήθειά σας καὶ σεῖς θὰ πρέπει νὰ τοὺς τὴν προσφέρετε, γιὰ νὰ προοδεύσει ὁ τόπος σας, ἀκριβῶς ὅπως στὸ Πακιστάν» [1].

Μείναμε ἄναυδοι ! Ἡ πρεσβεία καὶ ἡ κυβέρνηση τῶν Η. Π.Α. εἶχαν ἐπίσημα δηλώσει ὅτι δὲν γνώριζαν ποιοὶ ἦταν οἱ δράστες τοῦ πραξικοπήματος. Πῶς λοιπὸν μιὰ σημαίνουσα ὑπάλληλος μποροῦσε νὰ δείχνει τέτοια ἀνακούφιση ἀλλὰ καὶ τέτοια μαντικὴ ἱκανότητα γιὰ τὸ μέλλον ;

Ἡ πρόβλεψη τοῦ Νασερισμοῦ

Ἡ βραδιὰ τέλειωσε καὶ μὲ ἄλλη μιὰ θεωρία. Στὴν ἐπιμονή μας ὅτι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες θὰ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιήσουν ὅλη τους τὴν ἐπιρροὴ γιὰ νὰ βοηθήσουν στὴν ἐπαναφορὰ τῆς δημοκρατίας, ἡ κυρία τῆς πρεσβείας μᾶς ἀπάντησε : «Δὲν μποροῦμε νὰ τοὺς πιέσουμε, γιατὶ ὑπάρχει πάντα ἡ δυνατότητα νὰ γίνουν «Νασερικοί» ! Αὐτὰ εἰπώθηκαν ἕξι μόλις μέρες μετὰ τὸ πραξικόπημα. Ἐντούτοις, αὐτὸ τὸ προφανῶς προκατασκευασμένο ἐπιχείρημα ἐπαναλαμβάνεται ἀπὸ τότε μονότονα ἀπὸ

1. Σ.Σ. Λίγο ἀργότερα ρώτησα τὴ συνομιλήτριά μου, ἂν πράγματι οἱ Η.Π.Α. ἤθελαν νὰ γίνουμε «Πατακιστάν»! Καὶ τὸ λογοπαίγνιο ἔμεινε ἀπὸ τότε, γιὰ νὰ χαρακτηρίζει τὸ καθεστὼς καὶ τὴ νοοτροπία μερικῶν ὑποστηρικτῶν του.

διάφορους ἀμερικανοὺς ἐπίσημους, στὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Οὐάσινγκτον.

Ἄσχετα ὅμως ἀπὸ τὴν ἀνάμιξη ἢ ὄχι τῆς κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. στὸ πραξικόπημα τοῦ 1967, ἡ μετέπειτα πολιτική της ἀποδείχτηκε ἐξαιρετικὰ ἐξυπηρετικὴ καὶ καλόβολη καὶ βοήθησε τὴ δικτατορία νὰ ἐπιβιώσει. Ἐκφράσεις ἀποδοκιμασίας τοῦ πραξικοπήματος ἀπὸ τὶς Η. Π. Α., κάτω ἀπὸ τὶς συνθῆκες αὐτές, ἦταν γιὰ τοὺς Ἕλληνες ἄδειες ἀπὸ περιεχόμενο καὶ θεωρήθηκαν προσβολὴ γιὰ τὴ νοημοσύνη τους. Ἐπαναλαμβάνω, ἂν ἐπιτρέπετε κ. Πρόεδρε, τὴ λέξη «προσβολή», ἀφοῦ τὰ λόγια ἦταν τόσο ἀντίθετα μὲ τὶς πράξεις. Οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες ἐξήγγειλαν π.χ. τὸ 1967 τὴν ἀναστολὴ τῆς βοήθειας σὲ βαρὺ στρατιωτικὸ ἐξοπλισμό. Ἡ ἐξαγγελία αὐτὴ ποτὲ δὲν ἐφαρμόστηκε οὐσιαστικά. Ταυτόχρονα καὶ σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ στάση τῶν Εὐρωπαίων, ποὺ — ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς ἐξαιρέσεις — κράτησαν τὴν ἀπόστασή τους ἀπὸ τὴ δικτατορία, ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἐπιχείρησε νὰ προσδώσει ἀξιοπρέπεια στὸ καθεστὼς τοῦ Παπαδόπουλου.

Ἀμερικανικοὶ ἔπαινοι πρὸς τὸ καθεστὼς

Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπιδίωξαν νὰ πετύχουν οἱ ἐπισκέψεις τῶν κ.κ. Ἄγκνιου, Στάνς, Λαίρντ καὶ Ρότζερς, καθὼς καὶ ἀναρίθμητων ναυάρχων καὶ στρατηγῶν. Οἱ ἐπισκέπτες αὐτοὶ ἔψελναν ὁμοιόμορφα ὕμνους γιὰ τὸ καθεστώς. Ἔκαναν ἐνθουσιώδεις δηλώσεις γιὰ τὸ «ἑλληνικὸ οἰκονομικὸ θαῦμα» ἢ γιὰ τὴν «ὑπεροχη... ἐπαγγελματικὴ ἑτοιμότητα τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων», δηλώσεις ποὺ ἔντεχνα ἀλλοίωναν τὴν εἰκόνα τῆς πραγματικότητας καὶ ἀποθάρρυναν τὸν ἑλληνικὸ λαό.

Ἐπιπλέον οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες πρόσφεραν στὴν ἑλληνικὴ δικτατορία μεγάλη οἰκονομικὴ βοήθεια, σὲ διάφορες μορφές.

Σὲ πολλὲς περιπτώσεις οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες δὲ δίστασαν ἀκόμα καὶ νὰ ἐπέμβουν γιὰ νὰ ἐμποδίσουν εὐρωπαϊκὲς κυβερνήσεις νὰ πάρουν σοβαρὰ μέτρα κατὰ τῆς δικτατορίας, σύμφωνα μὲ τὶς ὑποχρεώσεις ποὺ ἀπέρρεαν ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ.

Ἐπεμβάσεις τῶν Η.Π.Α. γιὰ νὰ προστατευτοῦν οἱ ἕλληνες δικτάτορες πραγματοποιήθηκαν, ἀκόμα καὶ στοὺς κόλπους Ὀργανισμῶν, ὅπως τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης ἢ ἡ Ε.Ο.Κ., στοὺς ὁποίους οἱ Η.Π.Α. δὲν εἶναι κὰν μέλος.

Προσπάθησαν π.χ. οἱ Η.Π.Α. νὰ ἐμποδίσουν τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης νὰ πιέσει τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνηση νὰ δημοκρατικοποιηθεῖ, γιατὶ διαφορετικὰ θὰ ἀποβαλλόταν ἀπὸ μέλος του.

Τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα τῆς πολύμορφα εὐνοϊκῆς πολιτικῆς τῶν Η.Π.Α. πρὸς τὴν ἑλληνικὴ Χούντα ἦταν νὰ καταστήσει τὴ μεγάλη πλειοψηφία τῶν ἑλλήνων ἀξιωματικῶν — ποὺ πιστεύουν ὅτι ἡ ἄμυνα τῆς Ἑλλάδας ἐξαρτᾶται ζωτικὰ ἀπὸ τὸν ἀμερικανικὸ παράγοντα — παθητικὸ παρατηρητὴ τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας στὴ χώρα.

Ἡ πολιτικὴ τῶν Η.Π.Α. ὑπὲρ τῆς Χούντας

Εἶμαι βέβαιος πὼς εἶστε ἐνήμεροι τῶν ἐπιχειρημάτων ποὺ ἔχουν προβληθεῖ γιὰ νὰ δικαιολογηθεῖ ἡ φιλοχουντικὴ πολιτικὴ τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως.

Πρῶτο : «ὁ κομμουνιστικὸς κίνδυνος». Ἔχει ἐπανειλημμένα εἰπωθεῖ ὅτι τὸ πραξικόπημα ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν κομμουνισμό. Ὅμως ἡ πείρα τῶν τελευταίων 7 χρόνων ἀπέδειξε πόσο εἶναι ἀβάσιμος ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτός.

Δεύτερο : ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἂν ἡ Ἕνωση Κέντρου εἶχε κερδίσει στὶς ἐκλογές, ποὺ εἶχαν προγραμματιστεῖ γιὰ τὸ Μάιο τοῦ 1967, ἡ Ἑλλάδα θὰ εἶχε ἐγκαταλείψει τὸ ΝΑΤΟ. Αὐτὸ εἶμαι σὲ θέση νὰ τὸ διαψεύσω ὑπεύθυνα καὶ κατηγορηματικά.

Τρίτο : ὅ ἰσχυρισμὸς ὅτι τὸ ἑλληνικὸ κοινοβουλευτικὸ καθεστὼς ἦταν τόσο φαῦλο, ὥστε δὲ θὰ μποροῦσε νὰ διατηρηθεῖ γιὰ πολύ, χωρὶς νὰ καταστρέψει τὴ χώρα. Τὰ τελευταῖα 7 χρόνια ἐντούτοις, οὔτε μιά, ὑπογραμμίζω, οὔτε μιὰ περίπτωση διαφθορᾶς ἀποκαλύφθηκε, ποὺ νὰ βαραίνει πρώην κοινοβουλευτικούς. Συνέβη ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Τὸ τελευταῖο πραξικόπημα τῆς 25ης Νοεμβρίου 1973 ἔγινε μὲ κύρια δικαιολογία τὴν ἀνάγκη νὰ ἐξυγιάνουν τὴν «Ἐπανάσταση» ἀπὸ τὴ διεφθαρ-

μένη ἡγεσία τοῦ Παπαδόπουλου καὶ τῶν συνεταίρων του, ποὺ ἀντιμετωπίζουν τώρα στρατοδικεῖο γιὰ τὰ ἀνομήματα ποὺ ἔκαναν ὅταν ἦταν στὴν ἀρχή.

Τέταρτο : ὅτι ἡ δικτατορία εἶναι «ἱστορικὴ ἀναγκαιότητα» γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ὁ ἐκσυγχρονισμὸς καὶ ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος τῆς Ἑλλάδας. Ὅμως τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν ἀκριβῶς τὰ ἀντίθετα. Τώρα ὑπάρχει σχεδὸν καθολικὴ ἀποσύνθεση τῆς κοινωνικῆς δομῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ὑπάρχει σαφὴς ὀπισθοδρόμηση στὴν παιδεία, πράγμα ποὺ προκάλεσε τὴ μεγάλη καὶ διαρκὴ ἐξέγερση τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου. Στὴν Ἐκκλησία ὑπάρχει σοβαρὴ ἀναταραχή. Ἀκόμα κι αὐτὸ τὸ σύστημα τῆς δικαιοσύνης δοκιμάζεται. Ὁ διοικητικὸς μηχανισμὸς βρίσκεται σὲ πραγματικὴ ἀναστάτωση καὶ τὸ ἄλλοτε εὔρωστο οἰκονομικὸ σύστημα μπῆκε σὲ μιὰ φάση ἔντονης κρίσης.

Ὑψηλὸς βαθμὸς πληθωρισμοῦ

Ὁ πληθωρισμὸς στὴν Ἑλλάδα εἶναι ὁ ὑψηλότερος στὶς χῶρες τοῦ ΟΟΣΑ καὶ ἔφτασε ἐτήσιο ρυθμὸ αὐξήσεως 55 %, μὲ βάση τὰ δεδομένα τῶν 6 τελευταίων μηνῶν. Οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργαζομένων δὲν ἀκολούθησαν τὴν ἀνοδικὴ ἐξέλιξη τοῦ πληθωρισμοῦ. Τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἔφτασε, τὸ 1973, τὰ 1300 ἑκατομμύρια δολλάρια, ποὺ εἶναι τρεῖς φορὲς μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ 1972. Τὸ ἐξωτερικὸ χρέος τῆς χώρας αὐξήθηκε, ἀπὸ 1100 ἑκατομμ. δολλάρια τὸ 1967, σὲ ὕψος μεγαλύτερο τῶν 3900 ἑκατομμ. δολλαρίων σήμερα. Καὶ παρ' ὅλα αὐτά, καμιὰ σημαντικὴ παραγωγικὴ ἐπένδυση δὲν ἔγινε τὰ τελευταῖα 7 χρόνια. Πρέπει νὰ προσθέσω, ἀκόμα, πὼς ὁ ἐτήσιος ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ ἀκαθάριστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, σὲ σταθερὲς τιμές, ποτὲ δὲν ξεπέρασε — ἐπὶ δικτατορίας — τὸν ἀντίστοιχο τῆς τελευταίας περιόδου τῆς μακριᾶς κοινοβουλευτικῆς διακυβερνήσεως, ποὺ παρέλαβε μιὰ οἰκονομία καταστραμμένη ἀπὸ τὸν πόλεμο, τὴν κατοχὴ καὶ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο. Ἔτσι, τὸ λεγόμενο «οἰκονομικὸ θαῦμα» τῆς δικτατορίας ἀποδείχτηκε πὼς δὲν ἦταν τίποτα περισσότερο ἀπὸ ἕνας καθαρὸς μύθος.

Πέμπτο : ὅτι ἡ δικτατορία εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὴ διαφύλαξη τῶν στρατηγικῶν συμφερόντων τῆς Συμμαχίας. Κι αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα δὲν ἔχει βάση. Ἡ Ἑλλάδα προσχώρησε στὸ ΝΑΤΟ μὲ τὴ συγκατάθεση τοῦ λαοῦ της καὶ τὴν ἀπόφαση τῶν κοινοβουλευτικῶν της κυβερνήσεων. Σ' ὅλη τὴ μεταπολεμικὴ περίοδο, ποτὲ δὲ διατυπώθηκε διαμαρτυρία ἐναντίον τῶν κυβερνήσεων αὐτῶν ποὺ ἐκπλήρωσαν στὸ ἀκέραιο τὶς ὑποχρεώσεις τους ἀπέναντι στὸ ΝΑΤΟ.

Τὰ στρατηγικὰ συμφέροντα τῶν Η.Π.Α.

Ἐξίσου ἀβάσιμο εἶναι καὶ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι τὴ δικτατορία ἔκαμαν ἀναγκαία τὰ νόμιμα στρατηγικὰ συμφέροντα τῆς Ἀμερικῆς στὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἑλληνικὲς κυβερνήσεις ἐφάρμοσαν πάντοτε σωστὰ τὶς στρατιωτικὲς συμφωνίες τοῦ 1953, 1956 κλπ., μεταξὺ Ἑλλάδας καὶ Η.Π.Α. Εἶναι ὅμως σημαντικὸ στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ γίνει μιὰ ξεκάθαρη διάκριση μεταξὺ «στρατιωτικῶν συμφερόντων» ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ καὶ «διευκολύνσεων» ἢ ἀκόμη «παραχωρήσεων πολυτελείας», ὅπως εἶναι ὁ ἐλλιμενισμός, ἀπὸ τὴν ἄλλη. Οἱ κοινοβουλευτικὲς κυβερνήσεις δὲ θὰ προσφέρονταν ἐθελοντικὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν τὰ λεγόμενα «ἀμερικανικὰ στρατιωτικὰ συμφέροντα», χωρὶς πρῶτα νὰ διερευνήσουν ἐπισταμένα τὶς συνέπειές τους.

Ἂς πάρουμε ξανὰ ὡς παράδειγμα τὶς λιμενικὲς διευκολύνσεις στὴν τόσο πυκνοκατοικημένη περιοχὴ τῆς Ἀθήνας. Οἱ λιμενικὲς διευκολύνσεις δὲν ἔχουν καμιὰ σχέση μὲ πραγματικὰ στρατηγικὰ συμφέροντα. Εἶναι ἁπλῶς διοικητικὴ διευκόλυνση γιὰ τὸν Ἔκτο Στόλο. Ἐκθέτουν ὅμως τὴν Ἀκρόπολη — καὶ συμπτωματικὰ τρία ἑκατομμύρια Ἕλληνες τῆς περιοχῆς τῆς Ἀθήνας — στοὺς μεγάλους κινδύνους τῆς πυρηνικῆς ἐποχῆς μας. Ἐπιπλέον οἱ λιμενικὲς διευκολύνσεις ἐπιδεινώνουν τὰ προβλήματα τῆς μολύνσεως, ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα ποὺ ἀφοροῦν τὸ περιβάλλον, σὲ μιὰ μεγάλη ἀστικὴ περιοχή. Δημιουργοῦν ἐπίσης κοινωνικὰ καὶ πολιτιστικὰ προβλήματα ποὺ εἶναι δυνατὸ νὰ ἔχουν σοβαρὲς ἐπιπτώσεις. Εἶναι στ' ἀλήθεια ἐξοργιστικὸ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἡ ἐξασφάλιση τέτοιων «στρατηγικῶν

συμφερόντων» κατέστησε ἀναγκαία τὴν ἐπιβολὴ τῆς δικτατορίας.

Ἡ ἐξασθένηση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων

Γιὰ νὰ καταλήξουμε πάνω στὸ σημεῖο αὐτό, πρέπει νὰ ὑπογραμμίσουμε ὅτι τὸ καθαρὸ ἀποτέλεσμα τῆς δικτατορικῆς διακυβερνήσεως ὑπῆρξε ἡ ἐξασθένηση τῆς δομῆς τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων, γιατὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, ποὺ εἶχαν πολεμικὴ πείρα καὶ σύγχρονη ἐπαγγελματικὴ κατάρτιση, ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὶς τάξεις τους γιὰ πολιτικοὺς λόγους. Ἡ ναυτικὴ ἀνταρσία τοῦ Μαΐου 1973 ἀπεικονίζει καθαρὰ τὸν κίνδυνο ἀποσυνθέσεως τῶν ἐνόπλων δυνάμεων.

Κανένα ἀπὸ τὰ παραπάνω πέντε κύρια ἐπιχειρήματα δὲν μπορεῖ, ἔστω καὶ στὸ ἐλάχιστο, νὰ δικαιολογήσει τὴ συμμαχικὴ πολιτική, ποὺ παραβλέπει τὴν παραβίαση τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτη, τὶς φυλακίσεις, τὶς ἐκτοπίσεις καὶ τὶς ταλαιπωρίες χιλιάδων Ἑλλήνων καὶ τῶν δύο φύλων, κάθε ἡλικίας καὶ κοινωνικῆς τάξεως.

Οἱ ἀμερικανοὶ πολιτικοὶ ἰθύνοντες, γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν πολιτική τους, καταφεύγουν συχνὰ καὶ στὸν ἐξῆς ἰσχυρισμό : «Ἡ λύση τοῦ προβλήματος τῆς μορφῆς τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἀνήκει στοὺς Ἕλληνες. Δὲ θὰ ἐπέμβουμε στὶς ἐσωτερικὲς ὑποθέσεις μιᾶς συμμαχικῆς χώρας». Ἡ ἀπάντησή μας σ' αὐτὸ εἶναι ὅτι οἱ Η.Π.Α. ἐπεμβαίνουν ἤδη οὐσιαστικὰ στὶς ἐσωτερικές μας ὑποθέσεις, βοηθώντας καὶ ὑποθάλποντας τοὺς δικτάτορες.

Ὑπάρχει ὅμως καὶ τὸ ἄλλο ἐπιχείρημα : Ὅτι δῆθεν οἱ Η.Π.Α., χρησιμοποιώντας τὴ μέθοδο τῶν φιλικῶν συστάσεων, μποροῦν καλύτερα νὰ ἐπηρεάσουν τὸ καθεστὼς ἀπὸ μέσα καὶ νὰ τὸ σπρώξουν μὲ ἤπιο τρόπο νὰ ἐπανέλθει στὸ δρόμο τῆς δημοκρατίας. Αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἡ πολιτικὴ χρησιμεύει μόνο γιὰ νὰ παραπλανᾶ τὴν κοινὴ γνώμη στὶς Η.Π.Α. καθὼς καὶ στὶς ἄλλες δημοκρατικὲς χῶρες. Δὲν ἔχει ὅμως τὴν ἐλάχιστη ἐπίδραση πάνω στὴ δικτατορία καὶ στὴν ἐπιθυμία της νὰ διατηρηθεῖ στὴν ἐξουσία.

Στρατηγικὸ «οἰκόπεδο»

Δὲν εἶναι περίεργο, ἑπομένως, ὅτι ἡ συμπεριφορὰ τῶν συμμάχων μας, καὶ εἰδικὰ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, θεμελίωσε στὸ μυαλὸ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἀντίληψη ὅτι ἡ χώρα τους ἀξιολογεῖται ἀποκλειστικὰ σὰν «οἰκόπεδο», σὰν γεωγραφικὴ ἔκταση μὲ μεγάλη στρατηγικὴ σημασία καὶ ὅτι γι' αὐτὸ μέσα στὰ πλαίσια τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας ὁ ἑλληνικὸς χῶρος μεταβλήθηκε σ' ἕνα τεράστιο στρατόπεδο συγκεντρώσεως γιὰ τὸ λαό του.

Μοῦ προκαλεῖ πόνο νὰ ἀναφέρω ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς καταστάσεως αὐτῆς εἶναι ἡ διάβρωση τῆς θερμῆς φιλίας καὶ τῶν παραδοσιακῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν λαῶν μας. Μὲ θλίψη βλέπω ἕνα κύμα ἀντιαμερικανισμοῦ, ποὺ καθημερινὰ γίνεται ἰσχυρότερο καὶ ἀπειλητικότερο. Θὰ ἦταν κρίμα, ἂν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔφθανε ἀμετάκλητα στὸ συμπέρασμα ὅτι, μέσα στὰ πλαίσια τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας, δὲν ὑπάρχει γι' αὐτὸν ἄλλη μοίρα παρὰ τοῦ σκλάβου. Στὴν περίπτωση αὐτή, μπορῶ νὰ σᾶς διαβεβαιώσω πώς, μαζὶ μὲ πολλὰ ἄλλα, καὶ τὰ στρατηγικά σας συμφέροντα θὰ ζημιωθοῦν ἀνεπανόρθωτα.

Καὶ τώρα τί ζητοῦμε ἀπὸ τοὺς συμμάχους μας καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ σᾶς, τοὺς Ἀμερικανούς ;

Ἀσφαλῶς ὄχι ἐπέμβαση. Αὐτὸ θὰ ἦταν ἀντίθετο μὲ τὴν ἐθνική μας περηφάνια, τὰ συμφέροντα καὶ τὴ νοοτροπία μας. Ζητοῦμε μόνο νὰ εἶστε πιστοὶ στὶς ὑποχρεώσεις σας, τὶς ἠθικὲς καὶ συμβατικές, ποὺ καὶ οἱ δυὸ πηγάζουν ἀπὸ ἐπίσημες διεθνεῖς συνθῆκες. Ζητοῦμε νὰ σταματήσετε νὰ ἐπεμβαίνετε στὶς ἐσωτερικές μας ὑποθέσεις, εἴτε κάνοντας ὁρισμένες ἐνέργειες εἴτε παραλείποντας ἄλλες ποὺ ἐπιτρέπουν στὴ δικτατορία νὰ ἐπιζεῖ.

Ἡ γλώσσα τῆς εἰλικρίνειας

Θέλουμε νὰ διαδηλώσετε τὴν ἀλληλεγγύη σας πρὸς τὸν ἑλληνικὸ λαό. Ἐλπίζω πὼς δὲ θὰ μὲ παραξηγήσετε ποὺ μιλῶ εἰλικρινὰ καὶ μὲ κάποια θέρμη. Εἴμαστε ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, ἴσοι ἑταῖροι σὲ μιὰ κοινὴ ὑπόθεση, τὴν προστασία τοῦ δημο-

κρατικοῦ τρόπου ζωῆς. Αὐτὸ ποὺ ζητοῦμε ἀπὸ τὶς Η.Π.Α. δὲν ἀφορᾶ μόνο τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ μας. Εἶναι ἡ βάση τῶν πραγματικῶν καὶ μακροπρόθεσμων συμφερόντων τῆς συμμαχίας μας — ἐπομένως καὶ τῶν δικῶν σας.

Δὲ θέλουμε τὴν ἐπέμβαση τοῦ Ἔκτου Στόλου. Θεὸς φυλάξοι! Οὔτε ζητοῦμε κανένα ἄλλο εἶδος δυναμικῆς ἐπεμβάσεως. Σιχαινόμαστε τέτοιες «λύσεις» καὶ τὶς ἀπορρίπτουμε.

Εἶναι ὅμως ὁλότελα ἀπαράδεκτο νὰ χρησιμοποιοῦνται τὰ τάνκς τοῦ NATO γιὰ νὰ καταλύσουν τὶς ἐλευθερίες ἑνὸς σύμμαχου λαοῦ. Καὶ εἶναι ἐξίσου ἀπαράδεκτο νὰ δίνει ὁ Ἔκτος Στόλος τὴν ἐντύπωση ὅτι ὑποστηρίζει αὐτὰ τὰ τάνκς, ὅταν πράγματι κρατοῦν τὸ λαό μας σκλάβο καὶ πυροβολοῦν ἀθώους φοιτητὲς ποὺ ζητοῦν ἐλευθερία καὶ δημοκρατία.

Δὲν προτείνονται συγκεκριμένα μέτρα

Δὲ βρίσκομαι ἐδῶ γιὰ νὰ προτείνω συγκεκριμένα μέτρα, ποὺ ἡ κυβέρνησή σας θὰ ἔπρεπε νὰ πάρει γιὰ ν' ἀντιστρέψει τὴν πολιτικὴ ὑποστηρίξεως τῆς δικτατορίας. Δὲ μοῦ ἀνήκει νὰ ὑπαγορεύσω τὴν τακτικὴ ποὺ θὰ χρειαζόταν γι' αὐτὸ ἢ τὶς συγκεκριμένες ἐνέργειες. Θὰ ἤθελα μόνο νὰ πῶ, ὡς φίλος, πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποκαταστήσετε στὴ συνείδηση τῶν ἀπανταχοῦ ἐλεύθερων λαῶν καὶ ἰδιαίτερα στὴ σκέψη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ τὴν πεποίθηση ὅτι οἱ συμμαχίες καὶ οἱ διμερεῖς συμφωνίες δὲ σημαίνουν καταδίκη σὲ σκλαβιὰ «τῆς περιφέρειας, πρὸς ὄφελος τοῦ κέντρου».

Ἂν, ἀντὶ νὰ ὑποστηρίζετε μιὰ μικρὴ ὁμάδα ἰδιοτελῶν ἀξιωματικῶν ποὺ πάνω τους βασίζετε τὴν πολιτικὴ σας, εἴχατε ἀποφασίσει νὰ ὑποστηρίζετε κυβερνήσεις ἐγκεκριμένες ἀπὸ τὴ λαϊκὴ βούληση, τότε, κύριοι, δὲν θὰ εἴχατε τίποτε νὰ φοβηθεῖτε.

Γιατὶ ὁ λαός μας θὰ πιστεύει πάντα στὴν ἐλευθερία. Καὶ γιατὶ ἐπιπλέον ὁ λαός μας ἀντιλαμβάνεται πὼς τὸ μέλλον του συνδέεται ἀμετάκλητα μὲ τὶς τύχες τοῦ ἐλεύθερου κόσμου.

Δὲν ἔχω τὴν πρόθεση νὰ διερευνήσω τὰ σχέδια τῆς κυβερνήσεώς σας γιὰ τὴν Εὐρώπη. Ὅσον ἀφορᾶ ὅμως τὴν Ἑλλάδα,

μπορῶ νὰ πῶ ὅτι θὰ εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνο νὰ προσπαθήσει κανεὶς νὰ τὴν ἀποσυνδέσει ἀπὸ τὴν Εὐρώπη καὶ νὰ ἀντικαταστήσει τὴ συμμετοχή μας στὸ ΝΑΤΟ μὲ μιὰν ἄλλη διμερῆ ἑλληνοαμερικανικὴ σχέση [1].

Τὰ μαθήματα τοῦ τελευταίου πολέμου στὴ Μέση Ἀνατολὴ μᾶς διδάσκουν ὅτι εἶναι τρέλα νὰ ὑπολογίζει κανεὶς σὲ ὑπερβολικὲς ὑποσχέσεις, ἀλόγιστα δοσμένες ἀπὸ δικτάτορες πρόθυμους σὲ ὅλα γιὰ νὰ εἶναι ἀρεστοί. Καὶ ἐδῶ ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω κάτι ἀκόμα.

Πολὺ σύντομα, στὴ νοτιοανατολικὴ Εὐρώπη — μιὰ περιοχὴ ὅπου ἡ Ἑλλάδα εἶναι χώρα - κλειδὶ — θὰ γίνει πάλι λόγος γιὰ ἰσορροπία δυνάμεων. Ἀλλαγὲς ἀναμένονται νὰ γίνουν στοὺς βόρειους γείτονές μας, ἰδιαίτερα στὴ Γιουγκοσλαβία μετὰ τὸν Τίτο. Καὶ ἴσως παραστεῖ καὶ πάλι ἀνάγκη νὰ ὑπερασπίσουμε τὴν ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας. Ἀλλὰ ἡ πολιτικὴ μάχη γιὰ τὴν ἐλευθερία δὲν μπορεῖ νὰ δοθεῖ ἀπὸ μιὰ χώρα ποὺ ὁ λαός της εἶναι σκλαβωμένος. Συνεπῶς, οὔτε τὰ εὐρύτερα συμφέροντα τοῦ ἐλεύθερου κόσμου οὔτε τὰ συμφέροντα τῶν Η.Π.Α. ἐξυπηρετοῦνται ἀπὸ τὴ διατήρηση τῆς δικτατορίας στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ δικτατορία εἶναι τραγωδία

Καὶ γιὰ νὰ συμπεράνω: Ἡ δικτατορία εἶναι τραγωδία γιὰ τὸν ἑλληνικὸ λαό. Εἶναι ἐπίσης κίνδυνος γιὰ τὸν ἐλεύθερο κόσμο. Εἶναι στ' ἀλήθεια ἡ ἄρνηση τῶν βασικῶν ἰδεωδῶν ποὺ ἐκφράζει ὁ ἐλεύθερος κόσμος. Σήμερα ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι ἀπόλυτα ἑνωμένος κατὰ τῆς δικτατορίας. Ἡ πολιτική του ἡγεσία εἶναι κι αὐτὴ ἀπόλυτα ἑνωμένη στὴν ἀντίθεσή της πρὸς τὸ καθεστώς, καθὼς καὶ στὴν ἀπόφασή της νὰ ξαναφέρει τὴ χώρα στὴν ὁμαλότητα. Ἐξάλλου, μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς 25ης Νοεμβρίου 1973, ἡ δικτατορία εἶναι ἐσωτερικὰ ἀδύνατη καὶ ἐπισφαλής, ἀντιμετωπίζει δὲ τεράστια προβλήματα ποὺ δὲν μποροῦν νὰ λυθοῦν μὲ τὰ τάνκς.

---

1. Πρὸς κάτι παρόμοιο ἀπέβλεπε ἡ ἀποστολὴ τοῦ ὑπουργοῦ Ἐμπορίου κ. Μώρις Στὰνς στὴν Ἀθήνα τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1971.

Τὸ νέο καθεστὼς βρίσκεται ἀντιμέτωπο μὲ τὴν ὀργὴ καὶ τὴν ἀπογοήτευση τοῦ λαοῦ μας, ποὺ ἐπιτείνονται ἀπὸ τὸν οἰκονομικὸ πληθωρισμὸ καὶ τὴν πολιτικὴ καταπίεση. Ἡ ἐπαναλειτουργία τοῦ ἀπαίσιας φήμης στρατοπέδου ἐκτοπίσεων τῆς Γυάρου ἔγινε τὸ σύμβολο ἑνὸς καθεστῶτος ποὺ βασίζεται στὸν τρόμο γιὰ νὰ ἐπιβάλει τὴν τάξη.

Τελευταῖο, ὄχι ὅμως καὶ λιγότερο σοβαρό, μέσα στὶς τάξεις τοῦ καθεστῶτος ἀναπτύχθηκαν δυνάμεις ποὺ ἀπειλοῦν τὴ μόνιμη παραμονὴ τῆς Ἑλλάδας στοὺς κόλπους τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου. Τώρα εἶναι ἡ στιγμὴ νὰ διπλασιάσουμε τὶς προσπάθειές μας καὶ νὰ ἐλευθερώσουμε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴ δικτατορία, μιὰ γιὰ πάντα.

Ζητοῦμε ἀπὸ τοὺς συμμάχους μας νὰ σταματήσουν νὰ βοηθοῦν τὴ Χούντα, πρὶν εἶναι πολὺ ἀργά. Ζητοῦμε ἀπὸ τοὺς συμμάχους μας νὰ σταματήσουν τὰ κλισὲ τῆς «φιλικῆς πειθοῦς» ἢ τὶς συστάσεις γιὰ λύσεις ὅπως ἡ ἐπονομαζόμενη «τουρκική». Ἡ λύση αὐτή, εἰδικά, ποτὲ δὲν ὑπῆρξε κατάλληλη γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ὁπωσδήποτε εἶναι σήμερα πάρα πολὺ ἀργὰ γιὰ νὰ δοκιμαστεῖ.

Ὅλα τὰ ὑπόλοιπα εἶναι δική μας δουλειά.

Κύριε Πρόεδρε, σᾶς εὐχαριστῶ».

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ

«Οἱ σημερινὲς προοπτικὲς

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Σᾶς εὐχαριστῶ πάρα πολὺ κ. Ζίγδη, γιὰ τὴν ἔξοχη, εἰλικρινή, εὔγλωττη, γεμάτη ἀπὸ κατανόηση ἔκθεσή σας. Μπορεῖτε νὰ συγκρίνετε τὶς σημερινὲς προοπτικὲς γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στὴν Ἑλλάδα μὲ ἐκεῖνες ποὺ ὑπῆρχαν ὑπὸ τὸ καθεστὼς τοῦ Παπαδόπουλου ; Μὲ ἄλλα λόγια, εἶναι σήμερα ἡ κατάσταση πιὸ δύσκολη ἀπὸ ὅ,τι τὴν ἐποχὴ τοῦ καθεστῶτος τοῦ Παπαδόπουλου ;

ΖΙΓΔΗΣ : Τὸ καθεστὼς Παπαδόπουλου ἦταν μιὰ σταθερὴ δικτατορία, γιατὶ εἶχε ἕναν ἀρχηγὸ καὶ ἡ ὁμάδα ποὺ κατεῖχε τὴν ἐξουσία εἶχε ὁμοιογένεια. Τώρα ἔχουμε ἕνα καθεστὼς χωρὶς

ἀρχηγὸ καὶ οἱ ὁμάδες ποὺ κατέλαβαν τὴν ἐξουσία δὲν εἶναι ὁμοιογενεῖς. Πρὸς τὸ παρὸν ἡ κατάσταση εἶναι μιὰ τυραννία χωρὶς τύραννο, μιὰ δικτατορία χωρὶς δικτάτορα. Τὴ στρατιωτικὴ κυβέρνηση συγκροτοῦν σήμερα τρεῖς ὁμάδες. Ἀλλὰ καμιὰ ἀπ' αὐτὲς δὲν παίζει τὸν ἀποφασιστικὸ ρόλο στὴ λήψη τῶν ἀποφάσεων. Θὰ ἔχουμε σύντομα ἀναμέτρηση μεταξὺ τῶν τριῶν ὁμάδων κι ὁ Θεὸς ξέρει τί θὰ συμβεῖ. Σύμφωνα μὲ ὑπάρχουσες πληροφορίες, ἡ ἀναμέτρηση θὰ γίνει πρὶν ἀπὸ τὸν προσεχὴ Ἰούνιο, γιατὶ ὁ καλούμενος «ἰσχυρὸς ἄνδρας» θὰ προσπαθήσει μέχρι τότε ν' ἀποκτήσει τὸν πλήρη ἔλεγχο τοῦ στρατοῦ, ἀποστρατεύοντας ὅλους τοὺς ἀνώτερους ἀπ' αὐτὸν ἀξιωματικούς.

Ἡ Χούντα ἀντιμετωπίζει σοβαρὰ προβλήματα

Σήμερα ἡ Χούντα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐσωτερική της διχόνοια, ἀντιμετωπίζει προβλήματα πολὺ σοβαρότερα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἀντιμετώπιζε τὸ καθεστὼς Παπαδόπουλου. Ὡς ἀποτέλεσμα τῆς δικτατορίας, ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση ἔχει φθάσει σὲ ὀξεία κρίση. Ὑπάρχουν σοβαρὰ ἐκκλησιαστικά, ἐκπαιδευτικὰ καὶ διοικητικὰ προβλήματα. Ἔπειτα, τὸ τρομερὸ πρόβλημα τῆς διαφθορᾶς ἀποτελεῖ τέτοιο βάρος, ὥστε ἡ δικτατορία νὰ ἀντιμετωπίζει ἀνυπέρβλητες δυσχέρειες καὶ νὰ κολυμπᾶ σὲ πολὺ ταραγμένα νερά. Δὲ φαίνεται νὰ εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐπιβάλει κυρώσεις ἐναντίον τῶν καταχραστῶν τοῦ προηγούμενου καθεστῶτος (Παπαδόπουλου).

Τρίτο εἶναι καὶ ὁ λαός. Μετὰ τὸ πραξικόπημα τοῦ 1967, ὁ λαὸς στὴν ἀπελπισία του κράτησε, ὡς ἕναν ὁρισμένο βαθμό, παθητικὴ στάση. Τώρα, μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς 25ης Νοεμβρίου, ἔχει χάσει τὴν ὑπομονή του. Τὰ πάντα μποροῦν νὰ συμβοῦν στὴν Ἀθήνα.

Ἀκόμα καὶ τὴ στιγμὴ αὐτὴ ποὺ μιλοῦμε, οἱ φατρίες τῆς Χούντας μπορεῖ νὰ ἔρθουν στὰ χέρια καὶ ὁ λαὸς νὰ ξεσηκωθεῖ. Γι' αὐτὸ εἶναι καιρὸς γιὰ δράση.

Ὕστερα ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄνοιξη, δὲν θὰ ἔχουμε ξανὰ τόσο εὐνοϊκὲς συνθῆκες γιὰ νὰ ἐπαναφέρουμε τὴν Ἑλλάδα στὴ δημοκρατία. Ἂν χάσουμε τὴν εὐκαιρία αὐτή, ἡ Χούντα ἴσως κα-

τορθώσει τὸ καλοκαίρι νὰ λύσει τὰ ἐσωτερικά της προβλήματα καὶ νὰ ξαναγίνει ὁμοιογενής. Ἂν ἡ Χούντα κατορθώσει νὰ παραμείνει στὴν ἐξουσία, τότε ἡ ἐξέγερση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γίνεται σχεδὸν βέβαιη. Ἐκεῖνο, ὅμως, ποὺ ἴσως σᾶς ἐνδιαφέρει περισσότερο εἶναι πώς, ἂν ἡ σημερινὴ Χούντα μείνει στὴν ἐξουσία, ἡ διεθνὴς θέση τῆς Ἑλλάδας μπορεῖ νὰ τεθεῖ ὑπὸ ἀμφισβήτηση σὲ πολὺ σύντομο χρόνο. Γιατὶ μέσα στὴ Χούντα ὑπάρχουν δυνάμεις ποὺ δὲν ἀποδέχονται τὴν ἰδεολογία τοῦ ἐλεύθερου κόσμου μας. Ἔκαμα κάποιον ὑπαινιγμὸ σχετικὰ στὴν εἰσήγησή μου.

Μιὰ νέα ἰδεολογία

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Τί ἐνοεῖτε μ᾽ αὐτό ;

ΖΙΓΔΗΣ : Θέλουν νὰ πάρουν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ Δυτικὸ Κόσμο καὶ νὰ τὴ μετατρέψουν σὲ οὐδετερόφιλη δικτατορία. Αὐτὸ εἶναι στ᾽ ἀλήθεια τὸ ἀποτέλεσμα τῆς «σοφίας» τῆς πολιτικῆς ποὺ ὑποστήριξε τὴ δικτατορία. Ἡ κυρία ἐκείνη τῆς πρεσβείας μᾶς εἶπε τὴν ἕκτη ἡμέρα τῆς δικτατορίας : «Δὲν μποροῦμε νὰ πιέσουμε τοὺς ἄνδρες αὐτούς, γιατὶ μπορεῖ νὰ «νασεροποιηθοῦν». Λοιπὸν ἐκεῖνοι οἱ «ἄνδρες» δὲν θὰ μποροῦσαν ποτὲ νὰ «νασεροποιηθοῦν». Ἦταν ἀξιωματικοὶ μὲ νοοτροπία σταθερὰ προσανατολισμένη πρὸς τὴ Δύση. Ἡ πλειοψηφία τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἦταν ἐπίσης συντηρητικὴ καὶ προσανατολισμένη πρὸς τὴ Δύση.

Τώρα, χάρη στὴ μωρία τῆς πολιτικῆς ὑποστηρίξεως τῆς δικτατορίας, ἀναπτύχθηκαν νέες δυνάμεις, ποὺ δὲ συμφωνοῦν σὲ ἕνα μόνιμο συνεταιρισμὸ μὲ τὴ Δύση.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Ποιά εἶναι ἡ ἰδεολογία τους ;

ΖΙΓΔΗΣ : Ὁ Κανταφισμός. Ἡ ἔμπνευσή τους εἶναι ὁ Καντάφι.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Ξέρω ποιὸν ἐννοεῖτε.

ΖΙΓΔΗΣ : Εἶναι γείτονάς μας. Τώρα, ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ Κανταφισμοῦ στὴ Λιβύη καὶ στὴν Ἑλλάδα εἶναι τὸ πετρέλαιο. Ἐκεῖνοι ἔχουν πολύ. Ἐμεῖς δὲν ἔχουμε καθόλου... ἀκόμη ! (Γέλια).

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Ἂν κατόρθωναν νὰ ἀποκτήσουν τὸν ἔλεγχο τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ποῦ νομίζετε θὰ ὁδηγοῦσε αὐτό ;

Ἀδέσμευτη πολιτικὴ

ΖΙΓΔΗΣ : Μπορεῖ νὰ καταλήξουμε νὰ γίνουμε ἀδέσμευτη χώρα. Καὶ τότε τὰ στρατηγικά σας συμφέροντα, γιὰ τὰ ὁποῖα ἐπιδαψιλεύτηκαν στοὺς δικτάτορες τόσες εὔνοιες καὶ τόσα χρήματα, θὰ ἔχουν βλαφτεῖ ἀνεπανόρθωτα. Ἐπιτρέψτε μου ὅμως νὰ μὴ μιλήσω πολὺ γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Θὰ θέσω μιὰν εἰδικὴ πολιτικὴ ἐρώτηση : Ἡ πρόταση γιὰ μιὰ κυβέρνηση ἐθνικῆς ἑνότητας, ποὺ ἔγινε δημόσια στὴν Ἑλλάδα πρὶν ἀπὸ λίγο, ἀντιπροσωπεύει τὶς ἀπόψεις σας γιὰ μιὰ δυνατὴ λύση τοῦ σημερινοῦ πολιτικοῦ ἀδιεξόδου ;

ΖΙΓΔΗΣ : Εἶναι ἡ μόνη λύση.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Πῶς μπορεῖ νὰ γίνει αὐτό ;

ΖΙΓΔΗΣ : Ἂν ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν πειστεῖ ὅτι ἡ δικτατορία στὴν Ἑλλάδα ἔχει χάσει τὴν ὑποστήριξη τῆν Οὐάσινγκτον, θὰ πάψει νὰ μένει παθητικὸς θεατὴς τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Πῶς θὰ μποροῦσε ἡ Οὐάσινγκτον ν' ἀποδείξει ὅτι αὐτοὶ δὲν εἶναι ὑπὸ τὶς διαταγές της ;

ΖΙΓΔΗΣ : Ὑπάρχουν χίλιοι τρόποι. Πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες ἡ βρετανικὴ κυβέρνηση, χωρὶς νὰ ξοδέψει μιὰ πέννα, μὲ μιά της μόνο χειρονομία ἔκανε τὴ μεγαλύτερη ἐπένδυση καλῆς θελήσεως στὴν Ἑλλάδα.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Τί ἔκανε ;

ΖΙΓΔΗΣ : Ἁπλῶς κατέστησε γνωστὸ ὅτι θεωρεῖ ἀσύνετη ἐνέργεια τὴν ἐπίσκεψη στὴν Ἑλλάδα ἀγγλικῶν πολεμικῶν πλοίων, μὲ τὴ δήλωση ὅτι «δὲν μποροῦμε νὰ ἐπιτρέψουμε στὰ πολεμικά μας πλοῖα νὰ ἐπισκεφτοῦν μιὰ χώρα ποὺ ἔχει δικτατορικὴ κυβέρνηση». Αὐτὸ προκάλεσε ἔκρηξη ὀργῆς στοὺς δικτάτορες, συγχρόνως ὅμως ἀνακούφισε καὶ εὐχαρίστησε τὸν ἑλληνικὸ λαό.

Ἡ σύλληψη τοῦ κ. Γεωργίου Μαύρου

Ὁ συνάδελφός μου κ. Γεώργιος Μαῦρος ἔκανε μιὰ δήλωση ἐκφράζοντας αὐτὸ τὸ αἴσθημα ἀνακουφίσεως καὶ ἡ κυβέρνηση τὸν συνέλαβε. Δὲ χτύπησαν κὰν τὴν πόρτα του. Δὲν τὸν κάλεσαν νὰ πάει στὴν Ἀστυνομία. Ἔσπασαν τὴν πόρτα του στὶς 6 τὸ πρωί. Μπῆκαν στὸ σπίτι του καὶ τὸν συνέλαβαν σὰ νὰ ἦταν ἐγκληματίας. Τὸν ἔσυραν στὴ Στρατιωτικὴ Ἀστυνομία κι ὕστερα τὸν ἔστειλαν στὸ ἀπαίσιο στρατόπεδο τῆς Γυάρου.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Εἶχε ὑποστηρίξει τὴ βρετανικὴ ἐνέργεια ;

ΖΙΓΔΗΣ : Μάλιστα, ὅπως θὰ ὑποστηρίξει κάθε Ἕλληνας καὶ τὴ δική σας ἐνέργεια, ἂν προβεῖτε σὲ μιὰν ἐπίσημη δήλωση ποὺ νὰ δείχνει καθαρὰ ὅτι δὲ βρίσκεστε πίσω ἀπὸ τὴ δικτατορία. Ἀλλὰ μὲ συγχωρεῖτε, κ. Πρόεδρε, δὲ μιλῶ γιὰ ἁπλὲς δηλώσεις ποὺ νὰ διαψεύδονται εὐθὺς ἀμέσως ἀπὸ ὅσα ἐπακολουθοῦν, ὅπως ἐπισκέψεις ἐπίσημων Ἀμερικανῶν καὶ ἄλλες ἐκδηλώσεις χειροπιαστῆς ὑποστηρίξεως τῆς δικτατορίας. Τέτοια «παιχνίδια» ἀποτελοῦν προσβολὴ τῆς νοημοσύνης μας.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Τὸ ἀντιαμερικανικὸ αἴσθημα βρίσκεται σὲ ἄνοδο σήμερα στὴν Ἑλλάδα ; Ἀποτελεῖ σημαντικὸ πολιτικὸ παράγοντα ;

ΖΙΓΔΗΣ : Ἀσφαλῶς ἐπιτείνεται. Ἐπιτρέψτε μου ὅμως νὰ εἶμαι πιὸ συγκεκριμένος. Στὴν Ἑλλάδα εἴχατε τὴ συντριπτικὴ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ σταθερὰ φιλοαμερικανική. Ἀμέσως μετὰ τὸν πόλεμο, ἤσαστε ἡ μόνη χώρα στὴ σκέψη τοῦ λαοῦ μας ποὺ μποροῦσε νὰ εἶναι ὁ φύλακας τῆς ἐλευθερίας στὸν κόσμο. Ἔπειτα ἔχετε ξοδέψει τόσα χρήματα. Ξοδέψατε 4 δισεκατομμύρια δολλάρια γιὰ νὰ βοηθήσετε τὴ χώρα μας, κι ὅλοι σᾶς εἴμαστε πολὺ εὐγνώμονες. Ἡ Ἑλλάδα, νομίζω, ἔχει αὐτὸ τὸ ἰδιαίτερο προτέρημα. Νὰ τρέφει αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης πρὸς ὅλους ἐκείνους ποὺ πραγματικὰ τὴ βοηθοῦν. Τώρα, ὅμως, ποῦ βρισκόμαστε ;

Ὁ κ. Ζίγδης ἀποφυλακίστηκε τὸ 1972

Ἂν ἐγώ, ποὺ ἀποφυλακίστηκα μόλις τὸ 1972 καὶ ἔχω

ἐξοριστεῖ ἐπανειλημμένα, τολμήσω νὰ διατυπώσω δημόσια μερικὰ καλὰ λόγια πρὸς ὑπεράσπιση τῆς πολιτικῆς τῶν Η.Π.Α., ὅλοι θὰ μὲ κοιτάξουν μὲ καχυποψία καὶ θὰ νομίσουν ὅτι ἔχασα τὰ λογικά μου. Αὐτὴ τὴν κατάσταση ἔχετε δημιουργήσει γιὰ τοὺς ἀληθινοὺς φίλους σας στὴν Ἑλλάδα.

Μπορῶ νὰ σᾶς πῶ ὅτι τὰ 4 δισεκατομμύρια δολλάρια, ποὺ ἔχετε ἐπενδύσει σὲ στρατιωτικὴ καὶ οἰκονομικὴ βοήθεια, φαίνονται νὰ εἶναι — μέσα ἀπὸ τὸ πρίσμα τοῦ σημερινοῦ ἀντιαμερικανισμοῦ — μιὰ ἀπὸ τὶς χειρότερες ἐπενδύσεις στὴν ἱστορία τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν συναλλαγῶν.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Ἐπιτρέψτε μου νὰ κάμω μιὰν ἐρώτηση ἐσωτερικῆς πολιτικῆς, ποὺ εἶναι κάπως ἀνόητη — καὶ ζητῶ συγνώμη γι' αὐτὸ — ἀλλὰ μοῦ κινεῖ τὴν περιέργεια. Γιατί, νομίζετε, τόσοι πολλοὶ Ἀμερικανοὶ ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ποὺ ζοῦν στὴν ἐκλογική μου περιφέρεια στὴν πόλη τῆς Ν. Ὑόρκης, ὑποστήριζαν τὸ καθεστὼς τοῦ Παπαδόπουλου καὶ ἦταν ἀντίθετοι σὲ ὁποιαδήποτε ἀλλαγή ;

ΖΙΓΔΗΣ : Αὐτὸ εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον θέμα. Πρῶτα ἀπ' ὅλα, μοῦ φαίνεται πὼς ὅλοι οἱ Ἑλληνοαμερικανοὶ εἶναι ρομαντικὰ συνδεδεμένοι μὲ τὴν ὁποιαδήποτε ἑλληνικὴ κυβέρνηση ποὺ βρίσκεται κάθε φορὰ στὴν ἀρχή. Πέρα ἀπ' αὐτό, θὰ ἔλεγα ὅτι εἶναι βασικὰ μιὰ περίπτωση τυφλοῦ κομφορμισμοῦ πρὸς ὅ,τι φαίνεται νὰ εἶναι ἡ ἐπίσημη πολιτικὴ τῶν Η.Π.Α. ἀπέναντι στὴν Ἑλλάδα. Θέλουν ἔτσι νὰ δείξουν ὅτι καθετὶ ἀμερικανικὸ εἶναι καλὸ γιὰ τοὺς Ἕλληνες. Νομίζω πὼς θὰ ἔπρεπε νὰ ρωτήσετε τὴ νεώτερη γενιά, ὄχι τοὺς πιὸ ἡλικιωμένους. Θὰ δῆτε ὅτι οἱ νεώτεροι Ἑλληνοαμερικανοὶ εἶναι πολὺ πιὸ σίγουροι γιὰ τὸν ἀμερικανισμό τους καὶ δὲ θεωροῦν τὴν κριτικὴ μιᾶς κακῆς πολιτικῆς ὡς χαρακτηριστικὸ τοῦ κακοῦ πολίτη. Μπορῶ νὰ σᾶς διαβεβαιώσω πὼς, κατὰ τὶς μακροχρόνιες ἐπαφές μας μὲ τὴν πιὸ ἡλικιωμένη γενιὰ τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν, εἴχαμε βαθιὰ ἀπογοητευτεῖ ἀπὸ τὴν ἐπικρατούσα νοοτροπία της. Αὐτὸ μᾶς λυπεῖ πολύ. Συμπεράναμε πὼς οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν καταλαβαίνουν πραγματικὰ τί συμβαίνει στὴ χώρα μας. Εὐτυχῶς ὅμως, εἶχα καὶ πρόσφατα τὴν ἀπόδειξη πὼς ἡ νεώτερη γενιά, ἡ φωτισμένη γενιά, οἱ ἄνθρωποι ποὺ βλέπουν τοὺς ἑαυτούς τους ὡς

ἀληθινοὺς ἀμερικανοὺς πολίτες, μπορεῖ νὰ ἔχει καὶ ἔχει διαφορετικὲς ἰδέες ἀπὸ τὴν παλιότερη. Καὶ εἶναι αὐτὴ ἡ νεώτερη γενιά, ποὺ στὰ χρόνια ποὺ ἔρχονται θὰ παίξει πρωταρχικὸ ρόλο στὴ διαμόρφωση τῶν ἀμερικανοελληνικῶν ἀντιλήψεων.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Ὁ κ. Φρελιγκχούηζεν ;

ΖΙΓΔΗΣ : Ἐπιτρέψτε μου, κ. Πρόεδρε. Θέλω νὰ διευκρινίσω ἕνα σημεῖο, σχετικὰ μὲ τὸν ἀντιαμερικανισμό. Μπορῶ νὰ σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι, μόλις ἡ Ἀμερικὴ ξαναγίνει πραγματικὰ συνεπὴς μὲ τὴν ἱστορική της παράδοση, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς θὰ ξαναγυρίσει στὴν πατροπαράδοτη φιλία καὶ ἀγάπη του γι' αὐτήν. Ἂν μοῦ ἐπιτρέπετε τὴν ἀναλογία, ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες βλέπουμε τὴ σχέση μας μὲ τοὺς Ἀμερικανοὺς σὰν τὴ σχέση τοῦ ἐραστῆ μὲ τὸ κορίτσι του. Ἂν τὸ κορίτσι τοῦ κάνει «σκέρτσα», ὁ ἐραστὴς θυμώνει, θλίβεται. Μπορεῖ καὶ νὰ τὸ σκοτώσει ἀκόμα. Ἂν ὅμως ἐκεῖνο ξαναγυρίσει στὴν ἀγκαλιά του, ξεχνιοῦνται ὅλες οἱ περασμένες προστριβὲς κι ἡ ἀγάπη ξαναζωντανεύει. Νά ποιὰ εἶναι ἡ ἀντίληψή μας γιὰ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις.

Ἔτσι λοιπόν, δὲν ἔχετε τίποτε νὰ φοβηθεῖτε, ἂν ἔγκαιρα ξαναγυρίζετε στὴ σωστὴ πολιτική.

Μὲ συγχωρεῖτε γιὰ τὸ εὐτράπελο τῶν παρατηρήσεών μου (γέλια).

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Τὸ μέλος τοῦ Κογκρέσσου, κ. Φρελιγκχούηζεν.

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Εὐχαριστῶ, κ. Πρόεδρε. Σᾶς ζητῶ συγγνώμη, κ. Ζίγδη, γιατὶ χρειάστηκε νὰ λείψω γιὰ λίγο. Ἔχασα τὴν εὐφράδειά σας. Ἀσφαλῶς ὅμως πληροφορήθηκα πολλὰ ἀπὸ τὴ γραπτὴ εἰσήγησή σας ὅσο κι ἀπὸ τὶς τελευταῖες παρατηρήσεις σας.

Τί θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουν οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες

Ὅμως μοῦ μένει ἀκόμα κάτι ἀξεκαθάριστο. Ἀλλὰ πρῶτα ἐπιτρέψτε μου νὰ σημειώσω ὅτι ἀντιλαμβάνομαι τὴν ἀπελπισία σας σχετικὰ μὲ τὴ σημερινὴ πολιτικὴ κατάσταση στὴν Ἑλλάδα. Ἤμουν ἐκεῖ τὸν περασμένο μήνα καὶ νομίζω ὅτι ἐπικρατεῖ μιὰ ὄχι εὐχάριστη κατάσταση, ποὺ περικλείει πραγματικὰ

στοιχεῖα ἀστάθειας. Ἀλλά, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τί προτείνετε ὅτι πρέπει νὰ κάνουμε; Λέτε, «ἂς διπλασιάσουμε τὶς προσπάθειές μας, γιὰ ν' ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ δικτατορία». Αὐτὸ εἶναι ἀρκετὰ ἔντονη φρασεολογία, ἰδίως ἂν προτείνετε ὅτι οἱ Η.Π.Α. θὰ πρέπει νὰ διπλασιάσουν κατὰ κάποιο τρόπο τὶς προσπάθειές τους γιὰ μιὰ ξένη κυβέρνηση. Ἀντιστρόφως, μᾶς προειδοποιεῖτε γιὰ τὰ δυσμενὴ ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς τῶν ἐπεμβάσεων. Ἐμένα μοῦ φαίνεται πὼς ἡ φιλοσοφία σας πλησιάζει πολὺ τὴν ἐπέμβαση.

Λέτε ὅτι πρέπει νὰ ἀνανεώσουμε τὴν πίστη μας στὸν ἑλληνικὸ λαό. Αὐτὸ ἀσφαλῶς τὸ ἔχουμε ἤδη κάνει. Λέτε ὅτι «ἡ μέχρι σήμερα ἔκφραση τῆς ἀνησυχίας μας, γιὰ τὴ φύση τῶν κυβερνήσεων τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τὸ 1967 κι ἐδῶ, ἦταν κενὴ περιεχομένου». Τί εἶναι αὐτὸ ποὺ θὰ θέλατε νὰ κάνουμε; Πάντοτε πίστευα πὼς οἱ Ἕλληνες ὑπογραμμίζουν ὑπερβολικὰ τὸ ρόλο τῶν Ἀμερικανῶν. Δὲ νομίζω ὅμως πὼς κάνει καλὸ νὰ θρηνοῦμε καὶ νὰ λέμε ὅτι θὰ μπορούσαμε νὰ εἴχαμε πολιτευτεῖ διαφορετικὰ τὸ 1967. Δὲν εἴμαστε στὸ 1967. Εἴμαστε στὸ 1974. Τί θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουμε τώρα; Δὲν μποροῦμε νὰ κάνουμε τοὺς Ἕλληνες ν' ἀνατρέψουν τὴν τωρινὴ κυβέρνηση, ἐπειδὴ νομίζουμε πὼς δὲν εἶναι ἡ κατάλληλη γιὰ τὸν ἑλληνικὸ λαό. Ἂν προτείνετε κάτι συγκεκριμένο, διερωτῶμαι τί θὰ ἦταν αὐτὸ ποὺ θὰ θέλατε νὰ κάνουμε;

ΖΙΓΔΗΣ : κ. Φρελιγκχούηζεν, πρέπει νὰ παρατηρήσω ὅτι, λόγω τῆς ἀπουσίας σας, ἔχετε ἴσως χάσει τὸ μίτο τῆς ἐπιχειρηματολογίας μου.

Ὄχι στρατιωτικὴ ἐπέμβαση

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Φοβοῦμαι ὅτι αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ ἔχει συμβεῖ.

ΖΙΓΔΗΣ : Ἰδού τί ὑποστήριξα. Δὲν ἐπιθυμοῦμε καθόλου ἐπέμβαση, ποὺ θὰ εἶχε τὴ μορφὴ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἔκτου Στόλου, γιὰ νὰ πραγματοποιήσει τὴν κυβερνητικὴ μεταβολή. Ἀπορρίπτουμε μὲ περιφρόνηση τὴν ἰδέα ἐπεμβάσεως ὁποιουδήποτε τύπου. Ἔτσι, λοιπόν, δὲ θέλω νὰ ἀνακατευτεῖτε στὰ ἐσωτερικά

μας. Σᾶς ζητῶ ἀντίθετα νὰ πάψετε νὰ ἀνακατεύεστε καὶ νὰ διπλασιάσετε τὶς προσπάθειές σας γιὰ νὰ πείσετε τοὺς Ἕλληνες ὅτι δὲν ἀνακατεύεστε. Οἱ δηλώσεις, ποὺ ἔγιναν στὸ παρελθὸν γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό, δυστυχῶς δὲν συνοδεύτηκαν ἀπὸ τὶς κατάλληλες ἐνέργειες. Ἀκόμα καὶ τώρα ἐπεμβαίνετε στὶς ἑλληνικὲς ὑποθέσεις.

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Μᾶς κολακεύετε. Ἀλλὰ τί ἀκριβῶς ἐννοεῖτε; Θὰ ἤθελα καὶ πάλι νὰ τὰ ἀκούσω μὲ ἁπλὰ ἀγγλικὰ λόγια, ἂν γίνεται. Τί εἶναι αὐτὸ ποὺ κάνουμε καὶ δὲ θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουμε; Τί εἶναι αὐτὸ ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουμε καὶ δὲν τὸ κάνουμε;

Ἕνα παράδειγμα ἀπὸ τὴ Μεγάλη Βρετανία

ΖΙΓΔΗΣ : Νομίζω ὅτι θὰ δεῖτε στὴν εἰσήγησή μου — καὶ ἐπιτρέψτε μου νὰ προτείνω νὰ τὴν ξαναδιαβάσετε — τί δὲ θὰ ἔπρεπε νὰ κάνετε. Ὅσο γι' αὐτὸ ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ κάνετε, δὲν μπορῶ νὰ προσθέσω τίποτε περισσότερο ἀπὸ τὴ συμβουλὴ νὰ διαχωρίσετε τὴ θέση σας ἀπὸ τὴ δικτατορία. Οἱ Βρετανοὶ σᾶς ἔδωσαν πρόσφατα ἕνα καλὸ παράδειγμα. Ἂν κάμετε κάτι τέτοιο καὶ ἂν δὲ στέλνετε στὴν Ἑλλάδα τὰ πολεμικά σας πλοῖα οὔτε τοὺς ἀξιωματικούς σας, γιὰ νὰ λένε στοὺς δικτάτορες «μὴ σᾶς νοιάζει γιὰ δηλώσεις ποὺ προορίζονται γιὰ νὰ κατευνάζουν τὸ Κογκρέσσο», τότε θ' ἀρχίσετε νὰ δείχνετε στὸν ἑλληνικὸ λαὸ ὅτι διαχωρίζετε στ' ἀλήθεια τὴ θέση σας ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ποὺ ἡ κυβέρνησή σας ἀκολούθησε ὡς τώρα.

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Ἀπὸ ὅ,τι καταλαβαίνω, ὑποστηρίζετε πὼς θὰ ἔπρεπε νὰ ἐγκαταλείψουμε τὴν ἰδέα τῶν λιμενικῶν διευκολύνσεων, ἀποδεικνύοντας ἔτσι τὴν ἀποδοκιμασία μας. Ἡ κυβέρνησή μας ἔπρεπε νὰ τὸ κάνει, ὄχι ὡς χειρονομία κατευνασμοῦ τοῦ Κογκρέσσου, ἀλλὰ γιὰ νὰ δείξουμε τὴν ἐχθρότητά μας πρὸς τὸ τωρινὸ καθεστώς;

ΖΙΓΔΗΣ : Οἱ λιμενικὲς διευκολύνσεις, ἂν τὶς πάρετε ὡς παράδειγμα, εἶναι κάτι ποὺ οἱ δικτάτορες σᾶς ἔδωσαν γιὰ νὰ σᾶς δέσουν περισσότερο μαζί τους. Αὐτὲς οἱ λιμενικὲς διευκολύνσεις εἶναι τόσο ἀνόητη ὑπόθεση! Εἶναι τὸ χειρότερο πράγμα

ποὺ οἱ Ἀμερικανοὶ θὰ μποροῦσαν νὰ ζητήσουν ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἑλληνικὴ κυβέρνηση. Εἶναι στρατηγικὰ ἄχρηστες καὶ μόνο μειονεκτήματα βλέπω σ' αὐτές.

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Νομίζω ὅτι κάνουν δυνατὸ γιὰ μᾶς νὰ διατηροῦμε στὴ Μεσόγειο πολὺ περισσότερες μονάδες ἐνόπλων δυνάμεων, κατὰ τρόπο πολὺ πιὸ ἀποδοτικό, κι αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι πολύτιμο γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ΝΑΤΟ.

Διαφωνία γιὰ τὶς λιμενικὲς διευκολύνσεις

ΖΙΓΔΗΣ : Δὲν ἀμφισβητοῦμε τὴν παρουσία τοῦ ἀμερικανικοῦ στόλου στὴ Μεσόγειο ἢ τῶν ἀμερικανικῶν στρατευμάτων στὴν Εὐρώπη.

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Δὲν ἀμφισβητεῖτε τὴν παρουσία μας;

ΖΙΓΔΗΣ : Ὄχι. Βλέπετε, ὅμως, ὅτι ὁ ἐλλιμενισμὸς τοῦ ἀμερικανικοῦ στόλου στὴν πυκνοκατοικημένη περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν δὲν ἐξυπηρετεῖ κανένα στρατηγικὸ λόγο, κανένα πραγματικὸ σκοπό. Εἶναι, ἁπλὰ καὶ μόνο, μιὰ διοικητικὴ διευκόλυνση.

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Προφανῶς διαφωνῶ ριζικὰ μαζί σας στὸ σημεῖο αὐτὸ καὶ θὰ μπορούσαμε νὰ μιλοῦμε γιὰ 2 ἢ 3 ὧρες.

ΖΙΓΔΗΣ : Μπορεῖτε νὰ διαφωνεῖτε. Στὸ κάτω κάτω εἴμαστε ὅλοι δημοκράτες ἐδῶ. Ἂν πρέπει νὰ συμφωνοῦμε σ' ὅλα, πῶς μποροῦμε ν' ἀπολαμβάνουμε τὴ δημοκρατία;

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Ἐλπίζω πὼς τὸ ἐπιχείρημά σας δὲν ἐξαρτᾶται, ὁπωσδήποτε, ἀπὸ τὸ ἂν οἱ λιμενικὲς διευκολύνσεις ἔχουν ἢ δὲν ἔχουν νόημα. Γιὰ μερικοὺς τουλάχιστον ἀπὸ μᾶς, ἔχουν.

ΖΙΓΔΗΣ : Μπορεῖ νὰ ἔχουν γιὰ μερικοὺς ἀπὸ σᾶς. Ἐμεῖς ὅμως στὴν Ἑλλάδα διαφωνοῦμε.

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Ἐκεῖνο ποὺ νομίζω πὼς θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ ἄποψή σας εἶναι ὅτι οἱ λιμενικὲς διευκολύνσεις τοῦ ἀμερικανικοῦ στόλου εἶναι σημαντικὲς γιὰ τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος καὶ ἔτσι θὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν ἕνα ἀξιόλογο ὅπλο στὶς προσπάθειές σας νὰ ἐξασθενίσετε τὸ τωρινὸ καθεστώς. Τότε θὰ μποροῦσε νὰ ὑποθέσει κανεὶς ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς θὰ ρίξει τὴν κυβέρνηση μόνος του, ἂν ἐμεῖς — κατὰ κάποιο τρόπο —

ἐκφράσουμε τὴ δυσαρέσκειά μας πρὸς τὸ καθεστώς, θέτοντας ἔτσι σὲ κίνδυνο τὶς λιμενικὲς διευκολύνσεις.

ΖΙΓΔΗΣ : Ξέρετε, πρῶτο, δὲ θέλω νὰ μπῶ σὲ πάρα πολλὲς λεπτομέρειες ἀπὸ τὸ βῆμα αὐτό, στὴν αἴθουσα τῶν Ἀντιπροσώπων τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ. Νομίζω ὅτι δὲ θὰ ἦταν δεῖγμα καλῆς συμπεριφορᾶς ἐκ μέρους μου. Δὲ θέλω νὰ ἐμφανιστῶ ὅτι ἐπιχειρῶ νὰ δώσω ὁδηγίες ἢ νὰ ὑπαγορεύσω στοὺς Ἀμερικανοὺς μιὰν εἰδικὴ πολιτική. Περιορίστηκα νὰ μιλήσω σὲ γενικὲς γραμμές. Ὁποιοσδήποτε εἶναι ἐνήμερος τῶν γεγονότων καὶ τῆς καταστάσεως θὰ βρεῖ μιὰν ὁρισμένη γραμμὴ ἐνεργείας, ἂν λάβει τὸν κόπο νὰ προσέξει ὅσα λέγω στὴν εἰσήγησή μου. Δεύτερο : Αὐτὴ τὴ στιγμὴ εἶμαι ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ὅ,τι λέγεται ἐδῶ θὰ μεταφερθεῖ στὴν Ἀθήνα. Δὲ θέλω νὰ δώσω στοὺς δικτάτορες τὴν ἐλάχιστη εὐκαιρία νὰ μὲ κατηγορήσουν ὅτι βλάπτω τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα, ἐνῶ τὸ μόνο ποὺ κάνω εἶναι νὰ καταπολεμῶ τὰ συμφέροντα τῆς Χούντας.

Ἕνα γενικὸ σχέδιο δράσεως

Ὑπάρχει πάντα αὐτὴ ἡ δυσκολία σὲ μιὰ συζήτηση, ὅπως ἡ τωρινή, καὶ παρακαλῶ αὐτὸ νὰ ληφθεῖ ὑπόψη. Δὲ θέλω νὰ δώσω ὁδηγίες καὶ θὰ ἀρνηθῶ νὰ τὸ κάμω, ἀκόμη κι ἂν μὲ πιέσετε. Δὲ θὰ προχωρήσω σὲ συγκεκριμένες ὑποδείξεις, πάνω στὸ τί θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουν οἱ Ἀμερικανοί. Σ' αὐτοὺς ἀνήκει νὰ βροῦν τὴν κατάλληλη τακτική. Ἐγὼ εἶπα τὴ γνώμη μου. Ὑπογράμμισα τὸ γενικὸ σχέδιο δράσεως, ὅπως καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ τὸ ἐξετάσει ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση καὶ τὸ ἀμερικανικὸ Κογκρέσσο. Δὲ μοῦ ἀνήκει νὰ μπῶ σὲ λεπτομέρειες. Ἐξάλλου δὲ θέλω νὰ ἐκμεταλλευτεῖ ἡ Χούντα, διαστρέφοντάς την, τὴν προσπάθεια ποὺ καταβάλλω. Ἐγὼ προσπαθῶ νὰ ξαναβάλω τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις στὴ σωστή τους βάση. Οἱ ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις σήμερα κινδυνεύουν σοβαρά.

Αἰσθάνομαι ἔντονα τὴν ἀνάγκη νὰ ἐμποδίσουμε τὴ ζημιὰ νὰ γίνει ἀνεπανόρθωτη. Γνωρίζω ὅτι ἡ ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας μπορεῖ νὰ συντελεστεῖ μέσα στοὺς 2 ἢ 3 προσεχεῖς μῆνες. Καὶ ἦρθα ἐδῶ γιὰ νὰ τονίσω σὲ σᾶς, τοὺς ἀντιπροσώπους

τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ, νὰ μὴ χάσετε αὐτὴ τὴν εὐκαιρία, γιατὶ ἀργότερα θὰ πληρώσετε καὶ θὰ πληρώσετε ἀκριβά.

Μιλώντας ὡς φίλος

Σᾶς μιλάει ἕνας φίλος. Σᾶς μιλάει χωρὶς περιφράσεις. Ἔχει ὅμως μεγάλη αἴσθηση εὐθύνης ἀπέναντι στὴ χώρα του καὶ ἀπέναντι στοὺς συμμάχους της τοῦ ἐλεύθερου κόσμου. Δὲν ὑπερεκτιμοῦμε τὴ σημασία μας, μὴ λησμονεῖτε ὅμως ὅτι, κατὰ τὰ τελευταῖα 25 χρόνια, ἡ Ἑλλάδα ἔπαιξε ἕναν κεντρικὸ ρόλο στὶς διεθνεῖς ἐξελίξεις. Μὴ λησμονεῖτε πὼς ἡ πρώτη πράξη τοῦ ψυχροῦ πολέμου ἔλαβε χώρα στὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι ὁ μακαρίτης Πρόεδρός σας Τρούμαν ἀντιλήφθηκε, τότε, πὼς τὸ ἑλληνικὸ πρόβλημα δὲν ἦταν ἁπλὰ μιὰ μεμονωμένη περίπτωση, ἀλλὰ ὅτι ἐπηρέαζε τὴ βάση τῶν διεθνῶν μεταπολεμικῶν διακανονισμῶν. Δὲ θέλω νὰ κατηγορηθῶ ὅτι μεγαλοποιῶ τὰ πράγματα, δὲ θὰ ἤμουν ὅμως εἰλικρινὴς μὲ τὸν ἑαυτό μου, ἂν δὲ σᾶς ἔλεγα : προσέξτε τὴν Ἑλλάδα. Μὴν ὑποτιμᾶτε τὴ σημασία τῆς Ἑλλάδας στὶς διεθνεῖς σχέσεις, τόσο ὡς λαοῦ, ὅσο καὶ ὡς γεωγραφικοῦ χώρου. Ἂν δὲν ἐνεργήσετε τώρα, σύμφωνα μὲ τὰ ἀληθινά σας συμφέροντα, ἴσως αὔριο νὰ εἶναι πολὺ ἀργά.

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Κύριε Πρόεδρε, ἐπειδὴ ἔχουμε τόσα πολλὰ κοινὰ μὲ τὸν ἑλληνικὸ λαό, θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ εἴμαστε σὲ μυστικὴ συνεδρίαση, γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ μιλοῦμε πιὸ ἐλεύθερα.

Ἀντιλαμβάνομαι πὼς ἡ θέση σας εἶναι λεπτὴ καὶ κατανοῶ τὴν ἀπροθυμία σας νὰ ὑπαγορεύσετε ἕνα σχέδιο δράσεως. Ὅμως, ἂν δὲν ὑπάρχει καιρὸς γιὰ χάσιμο — καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι ὡς ἕνα βαθμὸ τὰ πράγματα ἐπείγουν, τουλάχιστον κατὰ τὴν ἄποψή σας — βρίσκω πὼς ἡ κατάθεσή σας μὲ φέρνει σὲ ἀμηχανία. Γιατὶ δὲν εἶμαι βέβαιος, ἄσχετα μὲ τὸ παρελθόν, τί θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουμε στὴν παρούσα περίσταση.

ΖΙΓΔΗΣ : Ἐκτιμῶ...

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Ἀκόμη μιὰ ἐρώτηση. Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι ἡ ὥρα προχωρεῖ. Στὴ σελίδα 6 τοῦ κειμένου σας[1] ἀναφέ-

1. Βλέπε παρ., σελ. 50.

ρετε ἕνα τυπικὸ παράδειγμα τῆς συμπεριφορᾶς τῶν Η.Π.Α., ποὺ τροφοδότησε τὶς ἑλληνικὲς ὑπόνοιες. Ὕστερα ἀναφέρετε τὴν πρόβλεψη ἑνὸς ἀτόμου, ποὺ εἶπε ὅτι οἱ στρατιωτικοὶ θὰ ἀναγκάζονταν σύντομα νὰ ζητήσουν τὴ συμπαράσταση τίμιων καὶ ἔμπειρων πολιτικῶν, ὅπως ἐσεῖς, ἔστω καὶ ἂν σήμερα νομίζουν ὅτι ὅλοι οἱ πολιτικοὶ εἶναι ἄχρηστοι καὶ φαῦλοι. Νομίζω ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ κατάσταση ποὺ θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἐπικρατεῖ σήμερα.

ΖΙΓΔΗΣ : Θεὸς φυλάξοι!...

Ἀποκλείεται ἡ συνεργασία

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Ἔχουν μήπως οἱ στρατιωτικοὶ τὴν πείρα πολιτικῶν σὰν καὶ σᾶς, γιὰ νὰ...

ΖΙΓΔΗΣ : Θὰ θέλατε ἐγώ, ἕνας ἐκπρόσωπος τοῦ λαοῦ, νὰ συνεργαστῶ μὲ τοὺς τυράννους του;

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Ὄχι, δὲν εἰσηγοῦμαι συνεργασία.

ΖΙΓΔΗΣ : Βοηθώντας τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, ποὺ σκλάβωσαν τὸ ἔθνος μας; Θεὸς φυλάξοι!...

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Δὲν εἰσηγοῦμαι νὰ βοηθήσετε αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Εἰσηγοῦμαι τοῦτο. Ἂν οἱ στρατιωτικοὶ πεισθοῦν οἱ ἴδιοι πὼς εἶναι ἀκατάλληλοι νὰ κυβερνήσουν τὴ χώρα τους, μπορεῖ κάλλιστα νὰ στραφοῦν πρὸς τοὺς ἔμπειρους πολιτικούς. Θὰ νόμιζα ὅτι αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ εὔχεστε, παρὰ νὰ λέτε «ἐλπίζω πὼς δὲν θὰ ἔχουν τὴν ἰδέα, γιατὶ μπορεῖ αὐτὸ νὰ τοὺς βοηθήσει νὰ βγοῦν ἀπὸ μιὰ δύσκολη κατάσταση». Θὰ νόμιζα ὅτι ἡ συμμετοχὴ τῶν πολιτικῶν θὰ ἦταν χρήσιμη, ἂν οἱ στρατιωτικοὶ ἀποδειχτοῦν ἀνίκανοι — καὶ θὰ μποροῦσα νὰ προσθέσω ὅτι δίκαια ἀπὸ τὸ 1967 θὰ ἦταν δυνατὸ ὅλοι νὰ χαρακτηρίσουμε τὴν κυβέρνηση ἀνίκανη. Καὶ βέβαια δὲ νομίζω ὅτι τὸ πραξικόπημα τοῦ Νοεμβρίου βοήθησε στὴ βελτίωση τῆς καταστάσεως.

Ὁ ρόλος τῶν πολιτικῶν

Μιλῶ τώρα ὡς ἄτομο, ὡς ἰδιώτης καὶ θὰ νόμιζα ὅτι καὶ οἱ

ἴδιοι οἱ στρατιωτικοὶ θὰ συναισθανθοῦν τοὺς κινδύνους ποὺ ἐνυπάρχουν σὲ μιὰ στρατιωτικὴ κυβέρνηση. Πραγματικά, ἂν ἡ παρούσα κυβέρνηση θέλει νὰ ἐκφράσει κάτι μὲ τοὺς διορισμοὺς ποὺ κάνει καὶ μὲ ἄλλες ἀνάλογες ἐνέργειες, φαίνεται νὰ λέει ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποσυρθοῦν οἱ στρατιωτικοὶ ἀπὸ τὴ διακυβέρνηση τῆς χώρας. Ἂν πράγματι αὐτὸ συμβαίνει, ἴσως τὸ κενὸ νὰ μποροῦσε νὰ πληρωθεῖ μὲ ἔμπειρους πολιτικούς, ὄχι γιὰ νὰ συνεργαστοῦν οὔτε γιὰ ν' ἀναλάβουν τὴν εὐθύνη τοῦ ἐγχειρήματος, ἀλλὰ γιὰ νὰ μπορέσει νὰ γίνει μιὰ ἀρχὴ στὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατικῆς τάξεως, ποὺ ὑποθέτω ὅτι ὅλοι μας ἐπιθυμοῦμε.

ΖΙΓΔΗΣ : Ξέρετε, τὸ συγκεκριμένο μέρος τῆς καταθέσεώς μου, ποὺ πήρατε γιὰ νὰ στηρίξετε τὶς παρατηρήσεις σας, δόθηκε ἀπὸ μένα γιὰ νὰ ἀποδείξω ὅτι ἡ δήλωση τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως, πὼς ἦταν ἀθῶα σχετικὰ μὲ τὸ πραξικόπημα, δὲ ἀνταποκρινόταν ἐντελῶς στὰ πράγματα. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ εἴχαμε μιὰν ἐπίσημη δήλωση ὅτι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες δὲ γνώριζαν τίποτε γιὰ τὴ Χούντα. Ἡ πρεσβεία τῶν Η.Π.Α., μάλιστα, μᾶς ἔστειλε ἀνθρώπους νὰ ρωτήσουν, ποιὸς ἦταν ὁ στρατηγὸς Ἀγγελῆς. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, εἴχαμε τὴ σημαίνουσα κυρία τῆς πρεσβείας ποὺ γνώριζε τὰ πάντα γιὰ τοὺς συνταγματάρχες. Μᾶς εἶπε ὅτι ἦταν πουριτανοί, χωρὶς καμιὰ πολιτικὴ πεῖρα καὶ προσπάθησε νὰ μᾶς πείσει ὅτι ὁ σωστὸς δρόμος γιὰ μᾶς ἦταν ν' ἀκολουθήσουμε τὸ προηγούμενο τοῦ Πακιστάν.

Ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης

Γνωρίζετε τί συνέβη στὸν Ἀγιοὺμπ Χὰν καὶ πῶς κατέρρευσε. Γνωρίζετε ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὴ διαφθορὰ τοῦ δῆθεν πουριτανικοῦ καθεστῶτος του καὶ ποιὰ ὑπῆρξε ἡ μοίρα τῶν ἀνόητων πολιτικῶν ποὺ πῆγαν νὰ συνεργαστοῦν μαζί του.

Ἀνέφερα τὸ ἐπεισόδιο αὐτό, μόνο γιὰ νὰ φανερώσω τὴν ἀντινομία μεταξὺ τῶν ἐπίσημων δηλώσεων τῆς κυβερνήσεώς σας καὶ τῶν ἀποκαλύψεων, ἀθέλητων ἴσως, ποὺ ἔκαμαν ἁρμόδιοι ἀμερικανοὶ δημόσιοι λειτουργοί. Οἱ οἰκοδεσπότες μας — τὸ βράδυ ἐκεῖνο — παραμένουν ἀκόμη στὴν Ἀθήνα καὶ εἶναι

σὲ θέση νὰ ἐπιβεβαιώσουν τὶς λεπτομέρειες τοῦ ἐπεισοδίου αὐτοῦ.

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Μὰ πῶς ἀποδίδετε τόση μεγάλη σημασία σ' αὐτό; Τὸ μόνο ποὺ εἶπε εἶναι : «Οἱ ἄνθρωποι ποὺ κατέλαβαν τὴν ἐξουσία εἶναι μιὰ μικρὴ ὁμάδα πουριτανῶν ἀξιωματικῶν, ποὺ φυσικὰ δὲν ἔχουν πολιτικὴ πείρα».

ΖΙΓΔΗΣ : Ἦταν ὅμως δικτάτορες. Τὴν ἕκτη ἡμέρα μετὰ τὸ πραξικόπημα — ὅταν ἡ Ἑλλάδα ἦταν ἀκόμα κατάπληκτη, ὅταν ἡ Ἑλλάδα ἦταν σὲ ἀπελπισία, ἀφοῦ ἄκουσε τὸν ἀνατριχιαστικὸ θόρυβο τῶν ἑρπυστριῶν τῶν τάνκς ποὺ κατέστρεψαν τὴν ἐλευθερία της — βρέθηκε ἕνα μέλος τῆς ἀμερικανικῆς πρεσβείας, ποὺ τόλμησε νὰ μοῦ πεῖ νὰ προδώσω τὸ λαό μου καὶ νὰ γίνω συνεργάτης τῶν τυράννων. Ποτὲ δὲ θὰ ξεχάσω οὔτε θὰ συγχωρήσω αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴ συμβουλή. Καὶ εὔχομαι κανένας ἀμερικανὸς ἐπίσημος νὰ μὴν ἔχει τὸ θράσος καὶ τὴν ἐπιπολαιότητα νὰ τὴν ἐπαναλάβει, σὲ καμιὰν ἄλλη χώρα ποὺ θὰ περνοῦσε παρόμοιες δοκιμασίες.

Παρακαλῶ νὰ ξαναδιαβάσετε τὸ κείμενό μου. Θὰ καταλάβετε τότε τὴν πραγματικὴ σημασία τοῦ διαλόγου ἐκείνου. Προφανῶς τὸν ἀπομονώσατε ἀπὸ τὸ πλαίσιό του. Τὸν πήρατε καὶ ἀργότερα θὰ σᾶς...

Ζήτημα ἐννοιολογίας

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Σᾶς βεβαιῶ, κ. Ζίγδη, δὲν προσπαθῶ. Αὐτὸ ποὺ μᾶς λέτε τώρα, εἶναι ὅτι ἡ ἀμερικανίδα αὐτὴ σᾶς προέτρεπε νὰ συνεργαστεῖτε μὲ τὴν κυβέρνηση.

ΖΙΓΔΗΣ : Μάλιστα.

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Δὲν τὸ λέτε στὸ κείμενό σας.

ΖΙΓΔΗΣ : Αὐτὸ ἐννοῶ.

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Λοιπὸν δὲν τὸ βλέπω.

ΖΙΓΔΗΣ : Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθινὴ ἔννοια.

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Πρέπει νὰ διαβάζει κανεὶς τὰ κείμενα τῶν Ἑλλήνων στὴν ἀγγλικὴ δυὸ φορές, γιὰ ν' ἀντιληφθεῖ τὴ σημασία τους.

ΖΙΓΔΗΣ : Κοιτάξτε κ. Φρελιγκχούηζεν. Δὲν εἶμαι Ἄγγλος

καὶ ἡ ἀγγλικὴ γλώσσα δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ μὲ χωρίζει ἀπὸ σᾶς, τὸν Ἀμερικανό, γιὰ νὰ θυμηθῶ τὸν ἀφορισμὸ τοῦ Ὄσκαρ Οὐάιλντ. Νομίζω πὼς μποροῦμε ἀκόμα νὰ καταλαβαίνουμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Παρακαλῶ ξαναδιαβάστε τὴ δήλωση τῆς κυρίας, γιὰ νὰ δῆτε πόσο ἄσχημα χτυπάει. Πρῶτο, διέψευσε κατηγορηματικὰ τὴν ἐπίσημη δήλωση ἀθωότητας τῆς κυβερνήσεώς σας. Δεύτερο, συνέστησε ἀνόητα — καὶ ἀπὸ τότε κι ἄλλοι ἔκαμαν τὸ ἴδιο — νὰ προδώσουμε τὸ λαό μας καὶ νὰ συνεργαστοῦμε μὲ τοὺς τυράννους, μὲ τοὺς δικτάτορες.

Γιά φανταστεῖτε νὰ εἶχε πεῖ κάποιος στὸν Μπρούνιγκ ἢ στοὺς ἄλλους δημοκρατικοὺς ἡγέτες τῆς Γερμανίας, στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας 1930 : «Πηγαίνετε νὰ συνεργαστεῖτε μὲ τὸν συμπαθητικὸ αὐτὸ νέο, τὸν κ. Χίτλερ. Δὲν ἔχει πολλὴ πείρα, εἶναι ὅμως πουριτανὸς καί, ἂν τοῦ δώσετε καὶ σεῖς ἕνα χεράκι, ἡ Γερμανία θὰ δεῖ ὡραῖες μέρες»! Φανταστεῖτε νὰ εἶχαν ἀκολουθήσει μιὰ τέτοια συμβουλή.

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ : Τὸ κείμενό σας, φυσικά, δὲν ἀνέφερε τίποτε γιὰ συνεργασία. Τὸ λέτε στὴν προφορικὴ ἀνάπτυξη τώρα. Τὸ κείμενό σας δὲν ἀναφέρει γιὰ συνεργασία μὲ τὸ καθεστώς.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Ἂς δοῦμε, ἂν μποροῦμε νὰ προχωρήσουμε σὲ ἕνα ἄλλο θέμα.

Ὁ ρόλος τῶν λιμενικῶν διευκολύνσεων

Ὁ βουλευτὴς κ. Γιάτρον ἔχει τὸ λόγο.

ΓΙΑΤΡΟΝ : Σᾶς εὐχαριστῶ κ. Πρόεδρε.

Ἂς ξαναγυρίσουμε στὶς λιμενικὲς διευκολύνσεις. Ποιὰ βαρύτητα ἔχουν, γιὰ τὴν ἑλληνικὴ κοινὴ γνώμη, ὡς καθοριστικὸς παράγοντας τῆς ὑποστηρίξεως τῆς δικτατορίας ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση;

ΖΙΓΔΗΣ : Κατὰ τὴ γνώμη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἕνα τέτοιου εἴδους αἴτημα δὲ θὰ μποροῦσε νὰ ἔχει ἐγκριθεῖ, παρὰ μόνο ἀπὸ μιὰ κυβέρνηση χωρὶς συναίσθηση εὐθύνης ἀπέναντι στὸ λαό της. Ἂν εἴχαμε στὴν Ἑλλάδα μιὰν ὑπεύθυνη κυβέρνηση καὶ ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. τῆς ἔλεγε ὅτι χρειάζεται ὁρισμένες διευκολύνσεις γιὰ τὸ στόλο της, τότε αὐτὴ ἡ κυβέρνηση θὰ

εἶχε ἐξετάσει τὸ αἴτημα κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν πραγματικῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς συμμαχίας. Ἀλλὰ νὰ προσφέρει ἀνεξέλεγκτα λιμενικὲς διευκολύνσεις στὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν εἶναι καθαρὴ τρέλα. Εἶναι πολὺ φυσικό, ὅταν οἱ νέοι αὐτοί, οἱ πεζοναῦτες καὶ οἱ ναῦτες, βγαίνουν μὲ ἄδεια στὴν Ἀθήνα καὶ προκαλοῦν ἐπεισόδια, αὐτὰ νὰ μεγαλοποιοῦνται συχνὰ στὴ μεγάλη μητρόπολη. Ἔπειτα, ὅταν τόσες πολλὲς οἰκογένειες πηγαίνουν ἐκεῖ, εἶναι φυσικὸ νὰ ἐπιτείνουν τὶς δυσχέρειες στὰ προβλήματα τῆς στέγης, νὰ προκαλοῦν π.χ. αὔξηση τῶν ἐνοικίων καὶ νὰ ἀνεβάζουν τὸ κόστος ζωῆς. Ἔπειτα εἶναι ἡ μόλυνση τοῦ περιβάλλοντος. Ἡ περιοχὴ μεταξὺ Σαλαμίνας, Μεγάρων καὶ Ἐλευσίνας εἶναι ἐξαιρετικὰ πυκνοκατοικημένη. Ἡ ἐκεῖ παρουσία τοῦ στόλου ἐπιδεινώνει τὶς ἤδη ὑπάρχουσες δυσμενεῖς συνθῆκες τοῦ περιβάλλοντος. Εἶναι ἀκόμη καὶ τοῦτο. Κατὰ τὸν τελευταῖο πόλεμο ἡ περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν εἶχε κηρυχθεῖ ἀνοχύρωτη πόλη. Δηλαδὴ ἀκόμη καὶ οἱ Ναζὶ σεβάστηκαν τὴν περιοχὴ αὐτή, ἐξαιτίας τῆς Ἀκροπόλεως. Τώρα ποὺ ὁ ἀμερικανικὸς στόλος ἔχει αὐτὲς τὶς διευκολύνσεις κοντὰ στὴν Ἀκρόπολη, δημιουργοῦνται, γιὰ νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, ἄμεσοι πολεμικοὶ κίνδυνοι καὶ γι' αὐτή. Αὐτὸς εἶναι ὁ πιὸ σίγουρος τρόπος γιὰ νὰ τραφεῖ ἡ ἀντιαμερικανικὴ προπαγάνδα. Κάποτε ὁ Κροῦτσεφ εἶπε πώς, ἂν τὸ ἀπαιτοῦσαν στρατηγικοὶ λόγοι, δὲ θὰ δίσταζε νὰ βομβαρδίσει τὴν Ἀκρόπολη μὲ πυρηνικὰ ὅπλα. Καὶ τότε ὁλόκληρη ἡ Ἑλλάδα, σὰν ἕνας ἄνθρωπος, ξεσηκώθηκε μὲ φρίκη καὶ ἀγανάκτηση.

Μιὰ ἀνόητη ἄποψη

Εἶναι λοιπὸν τρέλα νὰ συνδυάζει κανεὶς τὸ σύμβολο τῆς ἐλευθερίας — τὴν Ἀκρόπολη — μὲ ἕναν ὑψηλῆς προτεραιότητος πυρηνικὸ στόχο, ὅπως εἶναι ἕνα ἀεροπλανοφόρο. Ἂν ἤμουν στὴν κυβέρνηση, θὰ ἔλεγα στοὺς ἀμερικανοὺς φίλους μου : «Κύριοι, ἂς προσέξουμε τί βοηθάει πραγματικὰ τὶς σχέσεις μας. Οἱ λιμενικὲς διευκολύνσεις στὴν περιοχὴ τῆς Ἀθήνας δημιουργοῦν ἀντιαμερικανικὸ πνεῦμα. Γιατί νὰ ρίξουμε λάδι στὴ φωτιά;» Εἶμαι σαφής;

ΓΙΑΤΡΟΝ : Νομίζω ναί. Βλέπω ὅμως τὸ θέμα καὶ ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ ἄποψη, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία οἱ λιμενικὲς διευκολύνσεις εἶναι σημαντικὲς γιὰ τὶς ἐκεῖ δυνάμεις μας. Ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὴν ἄποψή σας, τὸ γεγονὸς ὅτι εἴμαστε ἐκεῖ, ἡ παρουσία μας στὴν περιοχή, ἀποτελεῖ ἀπόδειξη ὅτι ὑποστηρίζουμε τὴ δικτατορία;

ΖΙΓΔΗΣ : Μάλιστα. Καὶ μόνο μιὰ δικτατορία θὰ μποροῦσε τόσο εὔκολα νὰ παραχωρήσει τέτοιες διευκολύνσεις σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ — σημειῶστε — *σ' αὐτὴν εἰδικὰ τὴν περιοχή*. Τὸ ὑπογραμμίζω. Αὐτὴ ἡ περιοχὴ εἶναι ἱερὴ καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ μείνει ἐλεύθερη ἀπὸ ἐγκαταστάσεις στρατηγικῆς σημασίας.

Οἱ διαφαινόμενοι κίνδυνοι

ΓΙΑΤΡΟΝ : Γιατί λέτε στὴ σελίδα 9[1] ὅτι θὰ ἦταν πολὺ ἐπικίνδυνο γιὰ τὴν Ἑλλάδα νὰ ἐγκαταλείψει τὸ ΝΑΤΟ καὶ γιὰ τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες νὰ ἐπιχειρήσουν νὰ στηριχτοῦν σὲ διμερεῖς σχέσεις μ' αὐτή, ἀντὶ στοὺς ὑπάρχοντες συμμαχικοὺς δεσμούς;

ΖΙΓΔΗΣ : Νομίζω ὅτι ἡ ἐρώτησή σας μᾶς ὁδηγεῖ σὲ βαθιὰ νερὰ στρατηγικῆς. Ἔχω τὴ γνώμη ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ἀξιόλογη ἄμυνα τῆς Ἑλλάδας, ἔξω ἀπὸ τὸ γενικὸ πλαίσιο τοῦ συστήματος συλλογικῆς ἀσφαλείας τῆς Δύσεως. Ἐὰν διαρρήξουμε τοὺς δεσμούς μας μὲ τὴν Εὐρώπη, ἡ ἀμυντική μας θέση θὰ ἐξασθενήσει πάρα πολὺ καὶ πάνω σ' αὐτὸ εἴμαστε πολὺ εὐαίσθητοι. Σημειῶστε ὅτι, γιὰ ν' ἀρέσει στοὺς Ἀμερικανούς, ὁ Παπαδόπουλος ἦταν πρόθυμος νὰ δίνει ἕνα σωρὸ ὑποσχέσεις, πάνω καὶ πέρα ἀπὸ τὰ πλαίσια τοῦ ΝΑΤΟ. Καὶ ὅταν ἤρθε ὁ ἀραβοϊσραηλινὸς πόλεμος, τί ἔγινε; Ἐκπλήρωσε μήπως τὶς ὑποσχέσεις του αὐτές; Κατὰ τὴ γνώμη μου, ὄχι. Δὲν τὸ ἔκαμε. Καὶ νομίζω ὅτι στὸ ἀμερικανικὸ Κογκρέσσο ἀσκήθηκε αὐστηρὴ κριτική, γιατὶ ὁ Πρόεδρος Νίξον ἐμπιστεύθηκε τόσο πολὺ καὶ ἐναγκαλίστηκε τὴ δικτατορία.

ΓΙΑΤΡΟΝ : Ἔχω μιὰ τελευταία ἐρώτηση, κ. Ζίγδη. Κατὰ τὴ

1. Βλέπε παραπάνω, σελ. 58 - 59.

γνώμη μου, ποὺ βασίζεται σὲ πληροφορίες ποὺ ἔχω, ἡ παρούσα κυβέρνηση στὴν Ἑλλάδα ἔχει νὰ ἐκλέξει ἀνάμεσα σὲ τρεῖς ἐναλλακτικὲς λύσεις. Πρῶτο, νὰ ἐξακολουθήσει ὅπως εἶναι, χωρὶς ἀλλαγές. Δεύτερο, τὸ σημερινὸ καθεστὼς νὰ ἐπαναλάβει τὸ πείραμα ποὺ ἔκαμε ἡ προηγούμενη κυβέρνηση, γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ σὲ μιὰ μορφὴ δημοκρατικῆς διακυβερνήσεως. Τρίτο, νὰ σχηματίσει μιὰ νέα κυβέρνηση, μὲ ἕναν κύριο σκοπό, τὴν ἀποκατάσταση τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, μὲ τὴ διενέργεια ἐλεύθερων ἐκλογῶν. Ἂν τώρα διαλέξει τὴν τρίτη λύση ποὺ ἀνέφερα, ὑπάρχουν καθόλου ἄτομα στὴν Ἑλλάδα, αὐτὴ τὴ στιγμή, ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ ὑποβοηθήσουν αὐτὴ τὴν προσπάθεια γιὰ τὴν ἀποκατάσταση δημοκρατικοῦ συστήματος διακυβερνήσεως στὴ χώρα σας;

Ἐξέταση δυνατῶν λύσεων

ΖΙΓΔΗΣ : Μπορῶ νὰ ξαναρωτήσω ποιὰ ἀκριβῶς ἦταν ἡ τρίτη ἐναλλακτικὴ λύση :

ΓΙΑΤΡΟΝ : Πολὺ καλά. Ἡ τρίτη λύση ἦταν νὰ σχηματιστεῖ μιὰ νέα κυβέρνηση μὲ ἕναν κύριο σκοπό, νὰ ἐπαναφέρει τὸ δημοκρατικὸ σύστημα διακυβερνήσεως στὴν Ἑλλάδα διενεργώντας ἐλεύθερες ἐκλογές. Ἂν τώρα ἐπιλεγεῖ ἡ τρίτη λύση, ὑπάρχουν στὴ χώρα σας — κατὰ τὴ γνώμη σας — πρόσωπα ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ παίξουν κάποιο ρόλο στὴν προσπάθεια αὐτὴ γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ στὴ δημοκρατία;

ΖΙΓΔΗΣ : Ἂν οἱ στρατιωτικοὶ παρέδιναν τὴν ἐξουσία στὸν πολιτικὸ κόσμο, ὅλοι μας εἴμαστε ἕτοιμοι νὰ τὴν ἀναλάβουμε καὶ νὰ ὁδηγήσουμε τὴ χώρα σ' ἐλεύθερες ἐκλογές. Ὅταν ὅμως οἱ στρατιωτικοὶ ἐπιμένουν νὰ διατηροῦν τὸν πολιτικὸ ἔλεγχο, δὲν τοὺς ἔχουμε ἐμπιστοσύνη. Δυσπιστοῦμε στὶς προθέσεις τους. Ἔχουμε πείρα 7 χρόνων μαζί τους καὶ δὲ θὰ ξεγελαστοῦμε. Ὁ κ. Μαρκεζίνης προσπάθησε νὰ συνεργαστεῖ μαζί τους καὶ ἀπέτυχε οἰκτρά. Κανένας ὅμως Ἕλληνας, μὲ κάποιο κύρος, δὲ θὰ τὸ ἐπαναλάβει. Νομίζω, κ. Γιάτρον, ὅτι εἶστε ἑλληνικῆς καταγωγῆς.

ΓΙΑΤΡΟΝ : Ναί.

ΖΙΓΔΗΣ : Τότε θὰ πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι, μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, εἴχαμε δυὸ περιπτώσεις ποὺ οἱ στρατιωτικοὶ κατέλαβαν τὴν ἐξουσία, ἀλλὰ ἐνήργησαν ὡς πραγματικοὶ πατριῶτες. Τὸ 1922, μετὰ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφή, εἴχαμε τὴ στρατιωτικὴ κυβέρνηση τοῦ στρατηγοῦ Πλαστήρα. Σύντομα ὅμως, μόλις τελείωσε ἡ ἐπείγουσα ἀνάγκη, ὁ Πλαστήρας ἐνήργησε ἐλεύθερες ἐκλογὲς κι ὕστερα πῆγε στὸ Κοινοβούλιο καὶ παρέδωσε τὴν ἐξουσία σ' αὐτὸ καὶ στὸ λαό.

Καὶ πάλι ὁ στρατηγὸς Κονδύλης τὸ 1925, ἀφοῦ ἔδιωξε τὸ δικτάτορα Πάγκαλο, εἶπε : «Θὰ κάνω ἐλεύθερες ἐκλογές. Δὲ θὰ εἶμαι ὑποψήφιος καὶ ἡ κυβέρνηση ποὺ θὰ προέλθει ἀπ' αὐτὲς τὶς ἐκλογὲς θὰ εἶναι ἡ νόμιμη κυβέρνηση τῆς χώρας καὶ θὰ ὑποταχθῶ σ' αὐτήν».

Ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐξουσίας

Ἂν εἴχαμε τέτοιους ἀνθρώπους στὴν τωρινὴ στρατιωτικὴ κυβέρνηση, φυσικὰ θὰ τοὺς βοηθούσαμε νὰ πραγματοποιήσουν τὰ σχέδιά τους. Ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἐλέγχουν τώρα τὰ πράγματα δὲν ἔχουν τέτοιους ἀνιδιοτελεῖς σκοπούς. Θέλουν νὰ παραμείνουν στὴν ἐξουσία γιὰ πάντα.

ΓΙΑΤΡΟΝ : Ὑπάρχουν πρόσωπα ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ συσπειρώσουν ὅλους καὶ νὰ ξαναφέρουν τὴ χώρα σας ἐκεῖ ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ; Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐρώτησή μου. Ξέρετε νὰ ὑπάρχουν τέτοιοι ἄνθρωποι;

ΖΙΓΔΗΣ : Φυσικά. Ὅλοι μας σχεδόν, ὅσοι ἀνήκουμε στὸν πολιτικὸ κόσμο, εἴμαστε ἑνωμένοι. Ὁρισμένα πρόσωπα ἀναφέρονται ὡς ἀποδεκτοὶ ὑποψήφιοι, γιὰ νὰ ἡγηθοῦν κυβερνήσεως ἐθνικῆς ἑνότητας. Τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ὁ στρατὸς ἐγκατέλειψε τὴ φιλοδοξία του νὰ ἐλέγχει τὴν κυβέρνηση, θὰ δεχόμαστε νὰ γίνει πρωθυπουργὸς ὁποιοδήποτε ἱκανὸ πρόσωπο. Θὰ σχηματίζαμε τότε τὴν κυβέρνησή μας καὶ θὰ ὁδηγούσαμε τὴ χώρα στὴν ὁμαλότητα.

Ἡ ἀντιπολίτευση ἑνωμένη

Δὲν ὑπάρχουν διαφορὲς μεταξύ μας. Ἀνήκω στὸ κόμμα

τῆς Ἑνώσεως Κέντρου. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο δὲν ἔχουμε κανενὸς εἴδους διαφορὰ γνώμης μὲ τὸ κόμμα τῆς ΕΡΕ — τοὺς συντηρητικοὺς — καὶ τὶς διάφορες ἀντιστασιακὲς κινήσεις, τὰ σοσιαλιστικὰ κόμματα κλπ. Εἴμαστε ὅλοι ἑνωμένοι. Μπορῶ νὰ σᾶς πῶ ἀκόμη πὼς καὶ ἡ Ἀριστερά, τὸ κόμμα δηλαδὴ τῆς ΕΔΑ, συμφωνεῖ στὸν προσανατολισμὸ αὐτό. Πιστεύουμε ὅτι μιὰ κυβέρνηση ἐθνικῆς ἑνότητας θὰ ἐπαναφέρει ἀσφαλῶς τὴ χώρα στὴν ὁμαλότητα. Δὲν ἔχουμε ὅμως πειστεῖ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἐλέγχουν σήμερα τὸ στρατὸ ἔχουν τὴν ἴδια ἐπιθυμία. Δὲ θὰ ἐπιτρέψουν νὰ ἐξελιχτεῖ τὸ καθεστὼς τους σὲ δημοκρατία.

ΓΙΑΤΡΟΝ : Σᾶς εὐχαριστῶ.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Ὁ κ. Μπιουκάναν.

ΜΠΙΟΥΚΑΝΑΝ : Θὰ μιλήσω πολὺ σύντομα καὶ μὲ τὸν ἴδιο φιλικὸ καὶ εἰλικρινὴ τρόπο, ὅπως σεῖς μᾶς ἔχετε μιλήσει. Μὲ ἐντυπωσιάσατε μὲ τὴν κατάθεσή σας. Τὴν ἐξετίμησα πολύ. Κατὰ τὴν ἄποψή μου, ἂν αὐτὴ εἶναι μιὰ κρίσιμη στιγμή, ἂν στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν πράγματι ἐλπίδες γιὰ τὴν ἀναγέννηση τῆς δημοκρατίας ἐξαιτίας τῶν ἀδυναμιῶν τῆς Χούντας, ἄνθρωποι ὅπως σεῖς εἶστε πολύτιμοι καὶ πρέπει νὰ βρεθεῖ τρόπος νὰ ἀκουστεῖ ἡ φωνὴ τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων μέσα στὴν ἴδια τὴ χώρα σας. Καὶ τώρα ἕνα δυὸ σημεῖα. Ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς μας, κ. Ρόζενταλ κι ἐγώ· ἐκεῖνος εἶναι δημοκρατικός, ἐγὼ εἶμαι ρεπουμπλικανός. Ἐκεῖνος ἀντιπροσωπεύει μιὰ πόλη στὴν Πολιτεία τῆς Ν. Ὑόρκης κι ἐγὼ ἀντιπροσωπεύω μιὰ μικρότερη πόλη στὸ «βαθὺ Νότο». Οἱ δυό μας, μαζὶ καὶ μὲ ἄλλα μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς, ἑνώσαμε τὶς δυνάμεις μας πάνω σὲ μερικὰ θέματα σχετικὰ μὲ τὴν Ἑλλάδα. Πήραμε κοινὴ στάση ἀπέναντι στοὺς συνταγματάρχες, ποὺ κατάργησαν τὴ δημοκρατία καὶ πλῆθος ἄλλα ἀτομικὰ δικαιώματα. Καὶ ὑποστηρίξαμε στὴν Ὑποεπιτροπὴ καὶ τὴν ὁλομέλεια τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τὴ διακοπὴ τῶν πιστώσεων, ὅπως καὶ ἄλλα μέτρα γιὰ τὴν ἔκφραση τῆς ἀποδοκιμασίας μας πρὸς τὴ Χούντα.

Ἑλληνικὲς κοινότητες στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες

Καὶ οἱ δυὸ ἔχουμε τοῦτο τὸ κοινό. Καὶ οἱ δυὸ ἀντιπροσω-

πεύουμε σημαντικὲς ἑλληνικὲς κοινότητες στὶς ἰδιαίτερες περιφέρειές μας. Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἑλληνικῆς κοινότητας ποὺ ἔχω τὸ προνόμιο ν' ἀντιπροσωπεύω εἶναι ἐνωμένοι σὲ ἀρκετὰ πράγματα. Εἶναι ἐνωμένοι στὸ νὰ εἶναι ἐξαίρετοι πολίτες τῆς χώρας μας καὶ καλοὶ Ἀμερικανοί. Εἶναι ἐνωμένοι στὴν περηφάνια τους γιὰ τὴν κληρονομιά τους. Εἶναι ἐνωμένοι στὴ δική τους ἀγάπη καὶ τὶς φροντίδες τους γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι ἐνωμένοι στὴν ὑποστήριξη τῆς ἑλληνοαμερικανικῆς φιλίας. Δὲν ἄκουσα, ὅμως, μιὰ ἐνωμένη φωνὴ στὸ θέμα τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καί, ὅπως τὸ εἶπε καὶ ὁ πρόεδρος, οὔτε καὶ ἐκεῖνος ἄκουσε. Θὰ ἤθελα μὲ πολὺ σεβασμὸ νὰ εἰσηγηθῶ πὼς ὅλοι, ὅσοι αἰσθάνονται ὅπως σεῖς, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν κάτι νὰ ποῦν γι' αὐτὸ τὸ θέμα στὴν ἑλληνοαμερικανικὴ κοινότητα. Γιατὶ δὲν ἀντιλήφθηκα νὰ ὑπάρχει ἑνότητα ἀπόψεων καὶ ἀρκετὴ ἀνησυχία γιὰ τὴ φύση τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, στοιχεῖα ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ βοηθήσουν στὴν πραγματοποίηση αὐτοῦ στὸ ὁποῖο πιστεύετε τόσο πολύ. Δεύτερο, ἔχω ἕνα πολὺ δυσάρεστο αἴσθημα, κ. Πρόεδρε, ποὺ θὰ εὐχόμουν νὰ μὴν τὸ εἶχα : Ὑπάρχουν πολλοὶ Ἀμερικανοὶ ποὺ ἐπικρίνουν πολὺ τοὺς πολιτικούς. Μερικὲς ἀπὸ τὶς σφυγμομετρήσεις τῆς κοινῆς γνώμης ἔχουν δείξει πὼς ἡ ἐκτίμηση πρὸς τὸ Κογκρέσσο εἶναι χαμηλότερη ὄχι μόνον ἀπὸ ἐκείνη πρὸς τὸν Πρόεδρο ἀλλὰ ἀκόμη καὶ πρὸς τοὺς πωλητὲς μεταχειρισμένων αὐτοκινήτων. Διερωτῶμαι τί θὰ γινόταν στὴ χώρα μας, ἂν ἔπαιρναν τὴν κυβέρνηση μερικοὶ δραστήριοι, εὐφυεῖς, «γυαλιστεροί», ὅπως θὰ λέγαμε, ἀξιωματικοὶ τῶν ἑνόπλων δυνάμεων, ποὺ νὰ ξέρουν πῶς νὰ ἐνεργοῦν ἀποτελεσματικά, καὶ ποὺ νὰ εἶναι ὡραῖοι, ὁρμητικοὶ καὶ γενναῖοι; Πόσοι Ἀμερικανοὶ δὲ θὰ τοὺς ὑποστήριζαν, ἐναντίον σὲ μᾶς τοὺς πολιτικοὺς ποὺ θὰ προσπαθούσαμε νὰ πάρουμε τὶς θέσεις μας, ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ, καὶ ν' ἀποκαταστήσουμε τὴ δημοκρατία μας!...

Ὁμολογῶ πὼς δὲν μπορῶ νὰ μὴν ἔχω, καμιὰ φορά, ἐφιάλτες γιὰ τὸ τί θὰ γινόταν, ἂν μιὰ τέτοια ὁμάδα ἀνθρώπων ἀναλάμβανε τὴ διαχείριση τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως...

Ἀνησυχίες γιὰ τὴ δημοκρατία

Νομίζω πὼς ὁ ἑλληνικὸς λαὸς πρέπει νὰ μιλήσει μὲ ἐπιτακτικὴ φωνή, ὅπως τὸ κάματε σεῖς σήμερα καὶ ὅπως τὸ ἔκαμαν οἱ φοιτητὲς τόσο γενναῖα, καὶ νὰ πεῖ στὸν κόσμο πὼς ἀκόμα πεινᾶ καὶ διψᾶ γιὰ δημοκρατία καὶ ἐλευθερία. Ἔχω μερικὲς οὐσιαστικὲς ἀνησυχίες πάνω σ' αὐτό, εἴτε γιὰ τὴ χώρα σας πρόκειται εἴτε γιὰ τὴ δική μας χώρα. Ἀλλὰ δὲ θέλω νὰ μετατρέψω τὶς παρατηρήσεις μου σὲ ἀγόρευση. Θὰ θέλατε νὰ μοῦ δώσετε κάποια ἀπάντηση;

ΖΙΓΔΗΣ: Μάλιστα. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτο σημεῖο, τοὺς Ἑλληνοαμερικανούς. Εἶχα ἤδη τὴν εὐκαιρία νὰ κάμω τὴν ἀντιδιαστολὴ μεταξὺ τῆς νεώτερης καὶ τῆς παλιότερης γενιᾶς τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν[1]. Ἀναγνώρισα πὼς ἡ νεώτερη γενιὰ ἀτενίζει τὸ ἑλληνικὸ πρόβλημα πιὸ ἀντικειμενικὰ καὶ καταλαβαίνει τὴ θέση μας καλύτερα. Ἡ πιὸ παλιὰ γενιὰ ἔχει τὸ δικό της διαφορετικὸ τρόπο νὰ βλέπει τὰ πράγματα. Συμφωνῶ μαζί σας, πὼς χρειαζόμαστε μιὰν ἐκστρατεία γιὰ νὰ διαφωτίσουμε τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, ὅσο εἶναι δυνατό.

Δὲν τοῦ ἐπετράπηκε ἡ ἀναχώρηση

Ὅμως δὲν εἶναι δουλειά μου ν' ἀναλάβω αὐτὴ τὴν ἐκστρατεία. Ὅπως ξέρετε, μόλις πρὶν ἀπὸ λίγο βγῆκα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, γιὰ πρώτη φορὰ ὕστερα ἀπὸ 7 χρόνια καὶ πρέπει νὰ ἐπιστρέψω τὸ ταχύτερο ἐκεῖ.

Ἡ τελευταία φορὰ ποὺ βρέθηκα στὴ Βουλὴ αὐτὴ ἦταν στὰ 1966, ὡς μέλος μιᾶς Ἐπιτροπῆς Κοινοβουλευτικῶν τοῦ ΝΑΤΟ, ποὺ ἦλθε ἐδῶ γιὰ νὰ ἐπισκεφτεῖ τὶς στρατηγικὲς ἐγκαταστάσεις τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τῶν Η.Π.Α. Ὁ τελευταῖος Ἀμερικανὸς ποὺ εἶδα ἦταν ὁ ἀείμνηστος Πρόεδρος Τζόνσον. Ὅταν γύρισα στὴν Ἑλλάδα ἡ πόρτα ἔκλεισε καὶ δὲ μοῦ ἐπιτράπηκε νὰ βγῶ ἀπὸ τὴ χώρα, γιὰ ἑφτὰ σχεδὸν χρόνια.

Ὡς πρὸς τὸ δεύτερο σημεῖο: Οἱ «γυαλιστεροὶ» ἀξιωματικοὶ ποὺ κατέλαβαν τὴν ἐξουσία στὴ χώρα μου ἀποδείχτη-

1. Βλέπε παραπάνω, σελ. 65.

καν στὶς περισσότερες περιπτώσεις ἀνίκανοι, διεφθαρμένοι καὶ ἀναξιόπιστοι. Εἶμαι περήφανος ποὺ ἀνήκω στὸν πολιτικὸ κόσμο. Νομίζω πὼς καὶ σεῖς πρέπει νὰ εἶστε πολὺ περήφανοι ποὺ εἶστε οἱ αἱρετοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ μεγάλου αὐτοῦ λαοῦ καὶ τοῦ μεγάλου ἔθνους ποὺ λέγεται Ἀμερική. Θὰ ἦταν, ὄχι μόνο γιὰ τὴν Ἀμερικὴ ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, πολὺ θλιβερὴ ἡ μέρα ποὺ τὰ τάνκς καὶ τὰ κανόνια, καὶ ὄχι οἱ ψῆφοι, θὰ καθόριζαν τὴν κυβέρνηση τῆς μεγάλης αὐτῆς δημοκρατίας — ἡγέτη τοῦ κόσμου στὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ἐλευθερία, τὴν ἀτομικὴ ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν προστασία τῶν ὑψηλότερων ἀξιῶν τοῦ ἀνθρώπου.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Σᾶς εὐχαριστῶ πάρα πολύ.

ΖΙΓΔΗΣ : Σᾶς εὐχαριστῶ, κ. Πρόεδρε.

ΡΟΖΕΝΤΑΛ : Ὁτιδήποτε καὶ ἂν ἔλεγα, ὕστερα ἀπ' αὐτά, θὰ ἦταν περιττό.

Λύεται ἡ συνεδρίαση τῆς ὑποεπιτροπῆς.

Ἡ συνεδρίαση τῆς ὑποεπιτροπῆς λύθηκε στὶς 3.24΄».

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΕΔΗΚ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ «ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ» («INTERNATIONAL LEAGUE FOR THE RIGHTS OF MAN»)

Νέα Ὑόρκη, 15.5.74

Σᾶς εὐχαριστῶ, κύριε Πρόεδρε, γιὰ τὰ κολακευτικὰ λόγια μὲ τὰ ὁποῖα μὲ παρουσιάσατε στὸ Συμβούλιό σας. Πρέπει ὅμως νὰ σᾶς πῶ πὼς ἡ πολιτεία μου κατὰ τὸ διάστημα τῆς δικτατορίας δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ συνέπεια τῆς πίστης μου στὸν Ἄνθρωπο καὶ τὴν ἱερότητα τῶν δικαιωμάτων του. Πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς ἕτοιμος νὰ ὑφίσταται καὶ προσωπικὲς θυσίες γιὰ τὶς πεποιθήσεις του. Χωρὶς τὸ στοιχεῖο αὐτὸ δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν πραγματικοὶ ἀγῶνες.

Καὶ τώρα ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς πῶ πόσο χαίρομαι, πόσο εἶμαι συγκινημένος, ποὺ χάρη στὴν εὐγενική σας πρόσκληση βρίσκομαι μαζί σας. Εἶστε ἡ ζωντανὴ ἀπόδειξη πὼς ἡ ἀνθρώπινη ἀλληλεγγύη δὲν εἶναι μύθος. Ὅτι πάνω ἀπὸ τὰ σύνορα καὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ ἰδεολογίες καὶ συμφέροντα ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν Ἄνθρωπο ἑνώνει τοὺς πραγματικοὺς ἀνθρώπους ὁπουδήποτε τῆς γῆς, στὸν ἀέναο ἀγώνα γιὰ τὴν ἐξασφάλιση καὶ προαγωγὴ τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας καὶ ἐλευθερίας.

Μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ βλέπω μπροστά μου τὸν κ. Μπάτλερ (Butler), μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς ποὺ στείλατε πέρσι στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ ἐκδηλώσετε τὴν ἀλληλεγγύη σας πρὸς τοὺς 7 δικηγόρους ποὺ διώχθηκαν γιὰ τὴν εὐσυνείδητη ἄσκηση τοῦ ἐπαγγέλματός τους — γιατὶ ὑπῆρξαν συνήγοροι διωκομένων [1]. Ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας γιὰ νὰ ἐκφράσω τὴ γενικὴ ἐκτίμηση ποὺ τρέφουμε στὴν Ἑλλάδα γιὰ τὸ ἔργο τῆς Ἐπιτροπῆς, ποὺ

1. Βλέπε παρ., σελ. 93.

δὲν ἔμεινε ἄλλωστε χωρὶς συγκεκριμένα ἀποτελέσματα. Παρακαλῶ νὰ διαβιβάσετε, ἀγαπητὲ κ. Butler, εἰς τοὺς κ.κ. Abram, Humphrey καὶ Jones τοὺς χαιρετισμούς μου, καθὼς καὶ ὅλων τῶν ἑλλήνων φίλων τους, ποὺ τοὺς γνώρισαν καὶ ἐκτίμησαν τὸ ἔργο τους.

Στὴν Ἑλλάδα ἔχουμε σήμερα, μετὰ τὴν 25η Νοεμβρίου 1973, μιὰ ἰδιότυπη κατάσταση. Ἔχουμε δικτατορία χωρὶς δικτάτορα. Τυραννία χωρὶς τύραννο. Τρεῖς ὁμάδες στρατιωτικῶν στοὺς κόλπους τῆς Χούντας μοιράζονται τὴν ἐξουσία, χωρὶς καμιὰ νὰ μπορεῖ νὰ ἐπιβληθεῖ στὶς ἄλλες. Ἔτσι ἔχουμε ἕνα καθεστὼς ἀναρχούμενης τυραννίας, ὅπου βασιλεύει ἡ αὐθαιρεσία. Ἡ «κυβέρνηση» εἶναι μόνο ταμπέλα. Πληροφορεῖται ἴσως τελευταία τὰ γεγονότα καὶ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ὑπεύθυνη γιὰ τὶς ἀποφάσεις. Ἀλλὰ οὔτε οἱ στρατηγοί, οὔτε ἀκόμα ὁ φερόμενος ὡς «Ἀρχηγὸς τῶν σκληρῶν», ὁ δῆθεν «Ἰσχυρὸς Ἀνὴρ» τοῦ καθεστῶτος ταξίαρχος Ἰωαννίδης φαίνεται πὼς παίρνουν τὶς ἀποφάσεις σ' ὅλες τὶς περιπτώσεις. Σκότος ὑπάρχει γιὰ τὸ ποιὸς διαθέτει τὴν ἐξουσία, γιὰ τὸ ποιὸς κυβερνᾶ. Θὰ σᾶς δώσω μερικὰ παραδείγματα. Τὸ κλείσιμο τῆς *Βραδυνῆς* δὲν τὸ διέταξε ἡ «κυβέρνηση». Οὔτε ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἀθηνῶν. Οὔτε κάποιος ἄλλος στρατηγός. Οὔτε κι ὁ Ἰωαννίδης. Ἀποφασίστηκε καὶ ἐκτελέστηκε μὲ τὴ γνωστὴ βαναυσότητα ἀπὸ νεώτερους ἀξιωματικοὺς ποὺ ἀνῆκαν κατὰ πάσα πιθανότητα στὴ στρατιωτικὴ ἀστυνομία — τὴν Ε.Σ.Α. Μετὰ τὴ σφαγὴ τῶν φοιτητῶν τοῦ Πολυτεχνείου δημοσιεύτηκε στὸν τύπο ἐπίσημη ἀνακοίνωση μὲ τὴν ὁποία ἐπιρριπτόταν ἡ ἠθικὴ εὐθύνη γιὰ τὴ φοιτητικὴ ἐξέγερση στοὺς κ.κ. Π. Κανελλόπουλο, Γ. Μαῦρο καὶ σ' ἐμένα. Ποιὸς τὴν ἔχει ἐκδώσει — ἄγνωστο. Πρὶν δυὸ μῆνες συνέλαβαν τὸ συνάδελφο κ. Γεώργιο Μαῦρο, διαπρεπὴ πολιτικὸ καὶ ἐπιστήμονα, γιὰ μιὰ πολιτικὴ ἀνακοίνωση ποὺ ἔκανε. Πῆγαν καὶ ἔσπασαν τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του στὶς 6 τὸ πρωί. Τὸν ἔσυραν ἀπὸ τὸ κρεβάτι του στὴν Ε.Σ.Α. Καὶ ὕστερα ἀπὸ δυὸ μέρες τὸν ἐκτόπισαν στὸ ἀπαίσιας φήμης νησὶ τῆς Γυάρου. Ποιὸς ἀποφάσισε αὐτὴ τὴ σύλληψη καὶ ποιὸς διέταξε αὐτὸν τὸν τρόπο ἐκτελέσεώς της; Κανένας ἀπὸ τοὺς ἐπίσημους φορεῖς τῆς ἐξουσίας δὲν ἀνέλαβε τὴν εὐθύνη. Ἀ-

γνωστες δυνάμεις ποὺ κινοῦνται πίσω ἀπ' αὐτοὺς ἀποφάσισαν καὶ ἐνέργησαν.

Ἡ αὐθαιρεσία εἶναι ἀπόλυτη : *de jure* καὶ *de facto*. Ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς σκιαγραφήσω σὲ ἁδρὲς γραμμὲς καὶ τὶς δυὸ πλευρές.

Καὶ πρῶτα τὸ καθεστὼς τῆς νομικῆς αὐθαιρεσίας. Θεωρεῖται ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἔχει σύνταγμα — προϊὸν μάλιστα δυὸ «δημοψηφισμάτων». Ἐντούτοις τὸ σύνταγμα αὐτὸ δὲ δεσμεύει τὸ καθεστώς, σύμφωνα μὲ ἐπίσημη ἀνακοίνωσή του. Τὸν περασμένο Δεκέμβριο, ἄλλωστε, ἐκδόθηκε συντακτικὴ πράξη μὲ τὴν ὁποία ἡ «κυβέρνηση» περιβάλλεται μὲ ἀπεριόριστες συνταγματικὲς ἁρμοδιότητες, ἀκαθόριστης χρονικῆς διάρκειας. Ἔτσι τὸ σύνταγμα μπορεῖ νὰ τροποποιεῖται μὲ τὴ μεγαλύτερη εὐχέρεια σύμφωνα μὲ τὶς ἐπιθυμίες τοῦ καθεστῶτος.

Μὲ ἰσχύοντα τὸ στρατιωτικὸ νόμο, ἡ προστασία τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων — σκιώδης κατὰ τὸ «σύνταγμα» — εἶναι ἀνύπαρκτη. Ἔχουν ἀνασταλεῖ ὅλα τὰ «περὶ ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων» ἄρθρα.

Ἡ κοινὴ νομοθεσία τοῦ καθεστῶτος πρὶν καὶ μετὰ τὴν 25η Νοεμβρίου 1973 χρησιμοποιεῖ τέτοια ἀσάφεια ὁρολογίας, ὅσον ἀφορᾶ τὶς ὑποχρεώσεις, τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτη καὶ τοὺς δικονομικοὺς κανόνες, ὥστε κάθε φορὰ νὰ μπορεῖ νὰ ἀσκηθεῖ ἀδέσμευτη ἡ αὐθαιρεσία τῆς «κυβερνήσεως» καὶ τῶν ὀργάνων της. Τὰ πιὸ κλασικὰ παραδείγματα : ὁ περὶ Τύπου νόμος καὶ ἡ τροποποίηση τοῦ ἄρθρου 191 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα γιὰ τὴ διασπορὰ ψευδῶν εἰδήσεων.

Νομοθετήματα ποὺ ἀφοροῦν «ἀνθρώπινα δικαιώματα» πιὸ ἄμεσα ἔχουν ἐκδοθεῖ καὶ μετὰ τὴν 25η Νοεμβρίου ἀρκετά. Θὰ σᾶς ἀναφέρω ὅμως χαρακτηριστικὰ τρία μόνο. Πρῶτο, ἔχει ἐκδοθεῖ νόμος ποὺ παραχωρεῖ ἀμνηστία γιὰ τὰ ἀδικήματα ποὺ διαπράχθηκαν κατὰ τὸ δημοψήφισμα τῆς 29ης Ἰουλίου 1973. Ἀφορᾶ κυρίως δημόσιους ὑπαλλήλους, ὄργανα τῆς τάξεως καὶ μπράβους τῆς δικτατορίας, ποὺ ὀργίασαν κατὰ τῶν πολιτῶν! Ἕνας δεύτερος νόμος παραγράφει τὸ δικαίωμα ἀποζημιώσεως γιὰ ὅσους παρὰ τὸ νόμο στερήθηκαν τῆς ἐλευθερίας τους, ἐξο-

ρίστηκαν καὶ βασανίστηκαν. Ἕνα τρίτο νομοθετικὸ διάταγμα ἀναπροσαρμόζει τὴν ἐργατικὴ νομοθεσία τοῦ καθεστῶτος γιὰ νὰ θεραπευτεῖ ἡ κραυγαλέα ἀντίθεσή της μὲ τὶς Διεθνεῖς Συμβάσεις Ἐργασίας ὑπ' ἀρ. 87 καὶ 98, ποὺ ὑπέγραψε ἡ Ἑλλάδα ἐπὶ κοινοβουλευτικῶν κυβερνήσεων. Ἀλλὰ αὐτὸ ἔγινε γιὰ νὰ προληφθεῖ ἡ ἀποβολὴ τῆς χώρας ἀπὸ τὴ θερινὴ σύνοδο τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου Ἐργασίας. Πιὸ κάτω ὅμως θὰ σᾶς δώσω παραδείγματα τοῦ πῶς ἐφαρμόζεται γενικὰ ἡ ἐργατικὴ νομοθεσία.

Ἡ *de facto* αὐθαιρεσία. Ὑπάρχουν σχεδὸν κάθε μέρα στὸν τύπο λεπτομερεῖς περιγραφὲς γιὰ τὸν τρόπο ποὺ παραβιάζονται ἀπὸ τὸ καθεστὼς τὰ στοιχειώδη ἀνθρώπινα δικαιώματα. Ὑπάρχουν καὶ πρόσφατες ἐκθέσεις διεθνῶν ὀργανισμῶν, ὅπως τῆς Διεθνοῦς Ἀμνηστίας καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Νομικῶν ποὺ ἔστειλε πρόσφατα στὴ χώρα ὁ Βρετανικὸς Σύνδεσμος γιὰ τὴ Δημοκρατία στὴν Ἑλλάδα. Δὲ θὰ ἐπεκταθῶ, ἑπομένως, σὲ πολλὲς λεπτομέρειες. Ἀλλὰ ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς δώσω κι ἐγὼ μιὰ συνοπτικὴ εἰκόνα τῆς καταστάσεως.

Σχεδὸν κάθε πολίτης παρακολουθεῖται ἀπὸ τὴν ἀστυνομία. Τὸ τηλέφωνό του, ἡ ἀλληλογραφία του, οἱ κινήσεις του ἐλέγχονται, ἢ ὁπωσδήποτε μποροῦν νὰ ἐλεγχθοῦν, ὅταν καὶ ὅπως ἡ διοίκηση τὸ θελήσει.

Πολλοὶ καλοῦνται, χωρὶς λόγο, νὰ παρουσιαστοῦν στὴν ἀστυνομία γιὰ ν' ἀνακριθοῦν ἢ γιὰ νὰ τοὺς ρωτήσουν πῶς πάει... ἡ ὑγεία τους! Πολίτες συλλαμβάνονται στοὺς δρόμους ἢ στὰ σπίτια τους τὴ νύχτα, πολλὲς φορὲς μὲ σπάσιμο τῆς πόρτας — χωρὶς κανένα δικαστικὸ ἔγγραφο. Στὰ κρατητήρια μπορεῖ νὰ μείνουν λίγες ὧρες, λίγες μέρες, λίγες βδομάδες, ἐπ' ἀόριστο — χωρὶς καμιὰ ἐξήγηση. Οἱ δικοί τους, πολλὲς φορές, δὲν ξέρουν τί ἔγιναν. Καὶ συνήθως δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ τοὺς ἐπισκεφτοῦν.

Στὰ κρατητήρια τῆς ἀστυνομίας ἢ τῆς Ε.Σ.Α. πολλὲς φορὲς μένουν στὴν ἀπομόνωση, χωρὶς νὰ τοὺς γίνει καμιὰ ἐξέταση. Ἄλλοτε ὑποβάλλονται σὲ ἐξαντλητικὴ ἀνάκριση καί, ὄχι σπάνια, βασανίζονται. Τελικὰ ὅσοι δὲν ἀπολυθοῦν θὰ σταλοῦν σὲ στρατοδικεῖα ἢ στὴν ἐξορία.

Τὰ Στρατοδικεῖα Ἀθήνας καὶ Θεσσαλονίκης συνεδριάζουν συνεχῶς. Ἔχω μπροστά μου ἀποκόμματα ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδας, ἀπὸ 6 Ἀπριλίου μέχρι 11 Μαΐου, ποὺ δίνει τὰ ὀνόματα 114 ποὺ καταδικάστηκαν, μὲ τὸ ἀδίκημα καὶ τὴν ποινὴ τοῦ καθενός. Τὰ ἀδικήματα εἶναι μαυραγοριτισμὸς καί... ὅλα τὰ εἴδη τῆς «παραβιάσεως» τῆς δημοσίας τάξεως — «ἀσεβεῖς ἐκφράσεις» κατὰ τοῦ καθεστῶτος, διανομὴ προκηρύξεων, κατοχὴ ἐρασιτεχνικοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ, ἔκρηξη κροτίδων κλπ. Τίποτε ἄλλο δὲν ξέρουμε γι' αὐτούς. Γιατὶ τὰ στρατοδικεῖα συνεδριάζουν «κεκλεισμένων τῶν θυρῶν». Ἡ δυνατότητα νομικῆς ὑπερασπίσεως ποὺ παρέχεται στοὺς κατηγορουμένους εἶναι λιγότερο ἀπὸ ὑποτυπώδης. Καὶ δὲν τοὺς δίνεται οὔτε ἡ ἱκανοποίηση νὰ δοῦν τὴν ἀπολογία τους δημοσιευμένη στὶς ἐφημερίδες, ὅπως γινόταν ἐπὶ Παπαδόπουλου, στὴν προηγούμενη φάση τῆς δικτατορίας.

Οἱ συνθῆκες στοὺς τόπους ὁμηρίας εἶναι ἀπερίγραπτες — ἰδίως στὸ ἀπαίσιο νησὶ τῆς Γυάρου, γνωστὸ ἀπὸ τὴν ἱστορία γιατὶ ἐκεῖ ἔστελναν οἱ ρωμαῖοι αὐτοκράτορες τοὺς ἀντιπάλους τους γιὰ ἐξόντωση. Μεταπολεμικά, τὸ στρατόπεδο τῆς Γυάρου εἶχε χρησιμοποιηθεῖ ὡς τόπος φυλακίσεως ὀπαδῶν τῆς ἀριστερᾶς πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶχαν πάρει μέρος στὸν ἐμφύλιο πόλεμο. Ἔκλεισε ὅμως, γιατὶ οἱ συνθῆκες ἦταν πολὺ ἀνθυγιεινές, στὰ μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ '50. Τὸ ξανάνοιξε ἡ δικτατορία ἀμέσως μετὰ τὴν 21η Ἀπριλίου 1967. Ὑποχρεώθηκε ὅμως νὰ τὸ κλείσει στὰ 1969, ὕστερα ἀπὸ τὶς καταγγελίες τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Τὸ καθεστὼς τῆς 25ης Νοεμβρίου τὸ ξανάνοιξε καὶ στέλνει ἐκεῖ κομμουνιστὲς καὶ βασιλόφρονες, παπαδοπουλικοὺς καὶ δημοκράτες. Στελέχη τῆς Ε.Ρ.Ε., τοῦ Κέντρου, τῆς Ε.Δ.Α., χριστιανοὺς δημοσιογράφους ὅπως ὁ Ψαρουδάκης, ἠθοποιοὺς ὅπως ὁ Παράβας, μέλη τοῦ Συμβουλίου Προστασίας τῶν Καταναλωτῶν — τῆς ἑλληνικῆς ὀργανώσεως N.A.D.E.R. — ὅπως ὁ Σπ. Καβουνίδης καὶ συνδικαλιστὲς ὅπως ὁ Ἀμπατιέλος. Καὶ φυσικὰ στελέχη τοῦ πολιτικοῦ κόσμου ἀνεξαρτήτως τοποθετήσεως, ὅπως οἱ κ.κ. Γεώργιος Μαῦρος καὶ Ἰωάννης Χαραλαμπόπουλος τῆς Ε.Κ., ἡ Κα Ἀσημίνα Γιάννου

καὶ ὁ κ. Γεώργιος Στεργίου τῆς Ε.Δ.Α. [1]. Ὅπως βλέπετε δὲν ὑπάρχει διάκριση. Ὅλοι ἀπολαμβάνουν τὴν ἴδια μεταχείριση. Γιὰ τὴ δικτατορία ὅλοι ὅσοι σηκώνουν κεφάλι ἐναντίον της εἶναι ἐξίσου ἄχρηστοι κοινωνικῶς καὶ ρίχνονται στὸ ἴδιο χωνευτήρι.

Συλλαμβάνονται καὶ τυραννοῦνται καὶ ἐξορίζονται ὅλοι. Ἄντρες καὶ γυναῖκες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, πολιτικοὶ καὶ ἰδιῶτες. Ὅλοι εἶναι ἴσοι. Κανένα παράπονο γιὰ ἄνιση μεταχείριση! Μερικοὶ ὅμως εἶναι «πιὸ ἴσοι ἀπὸ τοὺς ἄλλους»... Οἱ φοιτητές. Ἡ ἐλπίδα τοῦ ἔθνους. Ἡ αὐριανὴ φωτισμένη ἡγεσία του. Σὲ 600 μὲ 800 ὑπολογίζονται ὅσοι ἔχουν ἐξαφανιστεῖ ἀπὸ τὴν κυκλοφορία. Ὅσοι βρίσκονται ὑπὸ τὴν «προστασία» τῶν ἀρχῶν κι ἐκεῖνοι ποὺ κρύβονται γιὰ νὰ τὴν ἀποφύγουν. Αὐτοὶ ποὺ κρύβονται, ἂν συλληφθοῦν, ἀκόμα καὶ ἂν δὲ στοιχειοθετηθεῖ κανένα ἀδίκημα εἰς βάρος τους, θὰ σταλοῦν στὸ στρατό, γιατὶ σύμφωνα μὲ τὸ γνωστὸ νόμο τῆς δικτατορίας, γιὰ ὅσους φοιτητὲς δὲν «παρακολουθοῦν» τὰ μαθήματά τους διακόπτεται ἡ ἀναστολὴ ἐκτίσεως τῆς θητείας τους.

Ἐπισκέψεις συγγενῶν κρατουμένων στὴ Γυάρο ἀπαγορεύονται. Δυὸ αἰτήσεις τῆς Κας Μαύρου ἀπορρίφθηκαν. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ αἴτηση τῆς Κας Παναγούλη τῆς ὁποίας ὁ γιός, Στάθης, βρέθηκε ἐκεῖ ἀπὸ τὴ φυλακή του, πρὶν καλὰ καλὰ ἐκτίσει τὴν ποινὴ ποὺ τοῦ εἶχε ἐπιβληθεῖ γιὰ ἄλλο «πολιτικὸ ἀδίκημα»... Στὴ μητέρα τοῦ Τζεφρώνη, φυλακισμένου στὸν Κορυδαλλό, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπισκεφτεῖ τὸν ἄρρωστο γιό της μολονότι ἔχει ξεπεράσει τὰ 100 χρόνια καὶ φυσικὰ θὰ ἤθελε, προτοῦ πεθάνει, νὰ δεῖ τὸ παιδί της.

Τὰ ταξίδια τῶν Ἑλλήνων στὸ ἐξωτερικὸ ἐξαρτῶνται ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη αὐθαιρεσία τῶν κρατούντων. Μπορεῖς νὰ ἔχεις ἢ νὰ μὴν ἔχεις διαβατήριο, σύμφωνα μὲ τὶς ὀρέξεις τους. Καὶ ἂν ἀκόμη ἔχεις διαβατήριο καὶ ἐξασφάλισες θεώρηση τοῦ κράτους πρὸς τὸ ὁποῖο κατευθύνεσαι, δὲν εἶναι σίγουρο ὅτι θὰ φύγεις. Μπορεῖ νὰ σοῦ ἀπαγορεύσουν τὴν τελευταία στιγμὴ τὴν

1. Ὅπως ἐξακριβώθηκε ἀργότερα, ὁ κ. Ἀμπατιέλος κρατιόταν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὸ Μπογιάτι καὶ ἡ Κα Γιάννου στὸν Κορυδαλλό.

ἔξοδο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἢ καὶ ἀκόμη νὰ σὲ κατεβάσουν ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνο ἢ τὸ βαπόρι, τὴν τελευταία στιγμὴ πρὶν ἀναχωρήσει.

Τὸ θέμα τῆς ἀπασχολήσεως τοῦ Ἕλληνα εἶναι ἕνας ἄλλος στόχος τῆς αὐθαιρεσίας τῶν κρατούντων. Ἂν βγεῖς ἀπὸ τὴ φυλακὴ ἢ ἐπιστρέψεις ἀπὸ τὸν τόπο ἐξορίας καὶ κάποιος ἐργοδότης σὲ προσλάβει στὴ δουλειά του, ἡ ἀστυνομία τὶς περισσότερες φορὲς θὰ τοῦ ὑπενθυμίσει τὸ «πατριωτικό» του καθῆκον καὶ θὰ βρεθεῖς στὸ δρόμο...

Ὁ συνδικαλισμὸς εἶναι φενάκη. Τὰ συνδικάτα εἶναι στὴν οὐσία παραρτήματα τῶν ἀστυνομικῶν γραφείων. Ἂν ξεφύγει κανένα ἀπὸ τὸν ἀπόλυτο ἔλεγχο τῶν ὑπηρεσιῶν ἀσφαλείας, τότε θὰ βρεθεῖ κάποιος τρόπος νὰ μὴ γίνει γενικὴ συνέλευση, νὰ μὴν ἐκλεγεῖ διοικητικὸ συμβούλιο. Πρόσφατα παραδείγματα — ὁ Σύλλογος Ὑπαλλήλων τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης καὶ ὁ Σύλλογος Ἀρχιτεκτόνων Ἀθηνῶν.

Ἀλλὰ καὶ νεκρὸς δὲν ἡσυχάζει ὁ ἕλληνας πολίτης. Ὁ τέως βουλευτὴς τῆς Ε.Δ.Α. Καθαροσπόρης, ποὺ πέθανε στὸ ἐξωτερικό, ἐπρόκειτο νὰ κηδευτεῖ ἀπὸ τὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τῆς Ἀθήνας. Ἡ ἄδεια εἶχε δοθεῖ καὶ ἡ σχετικὴ ἀγγελία δημοσιεύτηκε στὶς ἐφημερίδες. Ὅσοι ὅμως πῆγαν τὴν ὥρα ποὺ εἶχε ὁριστεῖ νὰ παρευρεθοῦν στὴν τελετή, βρῆκαν τὶς πόρτες τῆς ἐκκλησίας κλειστές. Ἡ ἀστυνομία εἶχε ἐπέμβει καὶ ὑποχρέωσε τοὺς συγγενεῖς νὰ πάρουν τὴ σορὸ τοῦ νεκροῦ καὶ νὰ τὸν θάψουν στὸ πατρικό του χωριό, στὴν Εὔβοια. Αὐτὸ καὶ ἔγινε, κι ἔτσι ἐξασφαλίστηκε γιὰ ἄλλη μιὰ ἀκόμη φορὰ ἡ εὐλογία τοῦ κράτους «τοῦ Νόμου καὶ τῆς Τάξεως»...

Ὁ ἔλεγχος τοῦ τύπου εἶναι σήμερα ἀπόλυτος — περισσότερο παρὰ ποτέ. Τίποτα δὲ γράφεται χωρὶς νὰ τὸ θέλουν οἱ ἀρχές. Ἡ *Βραδυνή*, ἡ *Χριστιανική*, τὰ *Πολιτικὰ Θέματα*, εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ γνωστὰ ὀνόματα ὀργάνων τοῦ τύπου ποὺ ἔκλεισαν μετὰ τὴν 25η Νοεμβρίου. Ὁ ἔλεγχος τῆς πνευματικῆς ζωῆς γενικότερα εἶναι καταθλιπτικός, ἰδίως στὴν ἐκπαίδευση καὶ τὸ Πανεπιστήμιο...

Ἀλλὰ δὲ θὰ συνεχίσω περισσότερο. Ἀρκοῦν νομίζω ὅσα ἤδη ἀνέφερα γιὰ νὰ σχηματίσετε μιὰν ἀντικειμενικὴ εἰκόνα τῆς καταστάσεως.

Κάθε τυραννικὸ καθεστὼς ἔχει ἕνα θεσμὸ ποὺ τὸ συμβολίζει. Καὶ ὁ ἀγώνας ἐναντίον τοῦ καθεστῶτος γίνεται μὲ σημαία τὴν κατάλυση τοῦ συμβόλου αὐτοῦ. Τέτοια σύμβολα ὑπῆρξαν ἡ «Βαστίλλη», τὸ «Νησὶ τοῦ Διαβόλου» καὶ τώρα, πιὸ κοντά μας, τὰ «Κλουβιὰ τῶν Τίγρεων». Ἡ σημερινὴ ἑλληνικὴ δικτατορία ἔχει γιὰ σύμβολό της τὴ Γυάρο, τὸ καταραμένο νησὶ τῆς «ἐσκεμμένης ἀπανθρωπίας». Νομίζω πὼς ὅλες οἱ ὀργανώσεις ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν παραβίαση τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων στὴν Ἑλλάδα πρέπει νὰ κάνουν σημαία τοῦ ἀγώνα τους τὴν κατάργηση τῆς Γυάρου.

Καὶ τώρα ἔρχομαι στὶς συγκεκριμένες ὑποδείξεις ποὺ μοῦ ζητᾶτε νὰ σᾶς ὑποβάλω γιὰ τὴ δραστηριότητα τῆς ὀργανώσεώς σας. Ὁ παριστάμενος διαπρεπὴς ρῶσος διανοούμενος Valeri Chalidze μὲ πρόλαβε ἤδη στὴ βασικὴ πρόταση ποὺ εἶχα νὰ κάμω. Ἀρκοῦμαι ἑπομένως νὰ σᾶς πῶ ὅτι νομίζω ἀπαραίτητο νὰ συγκροτήσετε εἰδικὲς ὑποεπιτροπὲς γιὰ κάθε περιοχὴ κρατῶν στὴν ὁποία παραβιάζονται τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα. Οἱ ὑποεπιτροπὲς αὐτὲς θὰ συγκεντρώνουν μὲ περισσότερη ἄνεση τὶς πληροφορίες, θὰ τὶς ἐλέγχουν καὶ θὰ προβαίνουν σὲ συγκεκριμένες προτάσεις δράσεως στὸ Συμβούλιό σας. Ἔτσι θὰ διευκολυνθεῖ τὸ ἔργο σας. Οἱ ὑποεπιτροπὲς αὐτὲς πρέπει νὰ εἶναι μόνο συμβουλευτικές. Γιατὶ διαφορετικὰ θὰ ὑπάρξει κίνδυνος συγχύσεων καὶ μειώσεως τοῦ κύρους τῶν ἐνεργειῶν ποὺ θὰ γίνονται.

Ἡ προάσπιση τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἐπιδίωξη τοῦ Χάρτη τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Πρέπει ἑπομένως νὰ συνεχίσετε τὶς προσπάθειές σας στὰ πλαίσια τῆς ἁρμόδιας Ἐπιτροπῆς τοῦ Ο.Η.Ε. Κανένας φυσικὰ δὲ θὰ μπορέσει νὰ σᾶς πεῖ ὅτι ἐπεμβαίνετε ἔτσι στὶς ἐσωτερικὲς ὑποθέσεις ἀνεξάρτητου κράτους.

Νομίζω ὅτι ἡ σχετικὴ δραστηριότητά σας γιὰ τὴν Ἑλλάδα σταμάτησε μετὰ τὴ χορήγηση τῆς «ἀμνηστίας» τὸν Αὔγουστο τοῦ 1973.

Ἀλλὰ πιστεύω ὅτι μπορεῖτε νὰ κάνετε καὶ κάτι ἄλλο, πολὺ ἀποτελεσματικότερο ἐφόσον ἔχετε τόσο διακεκριμένους νο-

μικοὺς μεταξύ σας. Νὰ θεμελιώσετε νομικὰ τὶς εὐθύνες ὅλων τῶν κρατῶν ποὺ ὑπογράφουν συνθῆκες σὰν ἐκείνη τοῦ ΝΑΤΟ, ποὺ ὑποτίθεται ὅτι ἔχουν συναφθεῖ γιὰ νὰ κατοχυρώσουν τὸν ἐλεύθερο τρόπο ζωῆς καὶ τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμοὺς — ὅταν σὲ μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ καταπατοῦνται ἀπροσχημάτιστα τὰ βασικότερα ἀνθρώπινα δικαιώματα. Ὅταν ἱδρυθεῖ ἕνα club γιὰ τὴν καταπολέμηση π.χ. τοῦ ἀλκοολισμοῦ, δὲν ἐπιτρέπεται σὲ κανένα μέλος νὰ μεθάει, ἀλλὰ οὔτε καὶ στὰ ἄλλα νὰ ἀνέχονται τὴν ἀπροκάλυπτη παραβίαση τοῦ καταστατικοῦ.

Ἂν μπορέσετε μὲ μιὰ ἐνδελεχὴ μελέτη νὰ θέσετε τὰ μέλη τῆς Συμμαχίας τοῦ ΝΑΤΟ μπροστὰ στὶς εὐθύνες τους, τότε ἡ ὑπόθεση τῆς καταπατήσεως τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων στὴν Ἑλλάδα θὰ τερματιζόταν πολὺ σύντομα, γιατὶ τὸ καθεστὼς ποὺ ἔφτιασε τὴ Γυάρο ὑπάρχει μόνο χάρη στὴν ἀνοχὴ καὶ τὴν ὑποστήριξη τῶν μελῶν τοῦ ΝΑΤΟ καὶ ἰδιαίτερα τῆς κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. Νομίζω ὅμως ὅτι δὲ χρειάζεται νὰ συνεχίσω γι' αὐτὸ τὸ θέμα.

Ἄλλωστε τὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι κατάλληλο γιὰ νὰ τελειώσω τὴν παρέμβασή μου. Θὰ περίττευε νὰ σᾶς συστήσω νὰ ἐπιτείνετε τὶς προσπάθειές σας πρὸς τὶς κατευθύνσεις καὶ μὲ τοὺς τρόπους ποὺ σᾶς εἶναι ἤδη γνωστοί.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε, ὅμως, πρὶν τελειώσω, νὰ ἐπαναλάβω τὰ συγχαρητήριά μου γιὰ τὴ συμβολή σας στὴ μεγάλη ὑπόθεση τῆς διαφυλάξεως καὶ προαγωγῆς στὴν τεχνολογικὴ ἐποχή μας τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας καὶ τῶν δικαιωμάτων ποὺ ἀναπόσπαστα συνδέονται μὲ τὸν Ἄνθρωπο. Γιατὶ αὐτὴ εἶναι ἡ προϋπόθεση τῆς διασφαλίσεως τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς εἰρήνης στὸν κόσμο [1].

1. Σ.Σ. Τὸ κύριο μέρος τῆς ὁμιλίας αὐτῆς χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸ «Διεθνὴ Σύνδεσμο γιὰ τὰ 'Ανθρώπινα Δικαιώματα» στὴν ἔκκληση ποὺ ἀπηύθυνε πρὸς τὴ Διάσκεψη Κορυφῆς τοῦ ΝΑΤΟ στὶς Βρυξέλλες, τὸν 'Ιούνιο τοῦ 1974, ὅπως ἀναφέρεται πιὸ κάτω (σελ. 238 - 240).

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ

ΤΟ ΑΡΘΡΟ 10 ΤΟΥ «ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ» 1968 ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΖΙΓΔΗ

Στὴν ἡμερήσια διάταξη τῆς Συνελεύσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Διεθνοῦς Συνδέσμου γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα, τῆς 15 Μαΐου 1974, ἦταν συνημμένη καὶ ἡ ἔκθεση τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς Ἔρευνας γιὰ τὴν κράτηση στὴν Ε.Σ.Α. τῶν ἕξι συνηγόρων [1] ποὺ ὑπεράσπισαν τοὺς φοιτητὲς — ἐπεισόδια Νομικῆς Σχολῆς — στὸ Στρατοδικεῖο, τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1973.

Ἡ εἰδικὴ αὐτὴ ἐπιτροπὴ ἐκπροσωποῦσε τὴ Διεθνὴ Ἐπιτροπὴ Νομικῶν, τὸ Διεθνὴ Σύνδεσμο γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα, τὸ Τμῆμα Διεθνοῦς Δικαίου τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀμερικῆς καὶ τὸ Σύνδεσμο τῶν Δικηγόρων τῆς πόλεως τῆς Νέας Ὑόρκης.

Ἀπαρτιζόταν ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανοὺς Μόρρις Ἄμπραμ (Morris B. Abram), Γουίλλιαμ Μπάτλερ (William J. Butler), Τζὼν Χάμφρυ (John P. Hamphrey) καὶ τὸ Βρετανὸ Σὲρ Τζὼν Ἔλγουιν Τζόουνς (Sir John Elwyn Jones).

Ἡ ἐπιτροπὴ στὴν ἔκθεσή της διαπιστώνει ὅτι τὸ ἄρθρο 10 τοῦ Συντάγματος 1968, ποὺ τέθηκε σὲ ἰσχὺ στὶς 10 Ἀπριλίου 1970, οὐδέποτε ἐφαρμόστηκε στὴν πραγματικότητα. Τὸ ἄρθρο αὐτό, καθὼς εἶναι γνωστό, «παρέχει ἐγγυήσεις ἔναντι συλλήψεων χωρὶς ἔνταλμα, ἐναντίον ὑπερβολικῆς προφυλακίσεως πρὶν ἀπὸ τὴ διεξαγωγὴ τῆς δίκης καὶ ἐπιβάλλει τὴν

1. Κ. Ἀλαβάνου, Α. Βγόντζα, Π. Κανελλάκη, Ν. Καραμανλῆ, Δ. Παππᾶ καὶ Δ. Μπουλούκου.

προσαγωγὴ τοῦ κατηγορουμένου στὸν ἀνακριτὴ μέσα σὲ 24 ὧρες ἀπὸ τὴ σύλληψή του».

Ἡ δικαιολογία γιὰ τὴν παραβίαση τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 10 ἀπὸ τὴν κυβέρνηση εἶναι «τὸ γεγονὸς ὅτι στὴν Ἀθήνα ἰσχύει ὁ Στρατιωτικὸς Νόμος καὶ ἑπομένως ὅλες οἱ ἀτομικὲς ἐλευθερίες τῶν πολιτῶν τελοῦν ὑπὸ ἀναστολή». Ἀλλὰ καὶ ἡ θέση αὐτὴ εἶναι ἀστήρικτη, καθόσον τὸ ἄρθρον 278 τοῦ Στρατιωτικοῦ Κώδικα καθορίζει ὅτι «οἱ κρατούμενοι πρέπει νὰ προσαχθοῦν στὸ ἁρμόδιο δικαστήριο μέσα σὲ 24 μέρες ἀπὸ τὴ σύλληψή τους».

Στὴν περίπτωση τῶν ἓξι δικηγόρων διαπιστώθηκε πὼς οὔτε οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ Συντάγματος 1968 οὔτε οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 278 τοῦ Στρατιωτικοῦ Κώδικα ἔγιναν σεβαστές.

Καὶ ἡ ἔκθεση συνεχίζει:

«Προβάλλει, ἑπομένως, ἡ ἐρώτηση: γιατί τότε ἡ κυβέρνηση διάλεξε νὰ θέσει σὲ ἰσχὺ τὸ ἄρθρο 10;

Ἡ ἀπάντηση μπορεῖ νὰ βρεθεῖ ἴσως, ἂν γίνει μιὰ σύντομη ἐξέταση τῆς δίκης τοῦ Ι.Γ. Ζίγδη. Ὁ κ. Ζίγδης, τέως ὑπουργὸς καὶ ἀπὸ τοὺς ἡγέτες τοῦ Κόμματος τῆς Ἑνώσεως Κέντρου, ἔκαμε μιὰ δημόσια δήλωση ἀπὸ τὶς στῆλες τῆς ἐφημερίδας *Ἔθνος*. ὅτι ἡ Ἑλλάδα θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψει στὴ Δημοκρατία γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει πιὸ ἀποτελεσματικὰ τὸ πρόβλημα τῆς Κύπρου.

Ἀμέσως μετὰ τὴ δημοσίευση τῆς δηλώσεως αὐτῆς, ἔγινε ἡ σύλληψη τοῦ Ζίγδη καὶ τοῦ ἀπαγγέλθηκε κατηγορία γιὰ διασπορὰ ψευδῶν εἰδήσεων (ἄρθρο 191 τοῦ Π.Κ.) καὶ γιὰ παραβίαση ὁρισμένων διατάξεων τοῦ Στρατιωτικοῦ Νόμου τοῦ 1912 (εἰδικότερα τῶν ἄρθρων 5, 9, 10). Τοῦ ἀπαγγέλθηκε ἐπίσης ἡ κατηγορία τῆς παραβιάσεως τοῦ Ν.Δ. 346/69, ποὺ ἀφορᾶ τὸν ἔλεγχο τοῦ τύπου. Συγχρόνως ἔγινε ἡ σύλληψη καὶ τῶν ἰδιοκτητῶν-ἐκδοτῶν, τοῦ διευθυντῆ καὶ τοῦ ἀρχισυντάκτη τῆς ἐφημερίδας *Ἔθνος*.

Ὁ Ζίγδης καὶ οἱ συγκατηγορούμενοί του δικάστηκαν ἀπὸ τὸ Στρατοδικεῖο τὴν 1 καὶ 2 Ἀπριλίου 1970. Τὰ τέσσερα μέλη τοῦ

Στρατοδικείου ἦταν ἀξιωματικοί, ἐνῶ τὸ πέμπτο, ὁ πρόεδρος, ἦταν ἐφέτης. Οἱ τέσσερεις ἀξιωματικοὶ ψήφισαν τὴν καταδίκη τῶν κατηγορουμένων. Ὁ δικαστὴς πρόεδρος διαφώνησε καὶ ψήφισε τὴν ἀπαλλαγή τους.

Στὴ δίκη προσῆλθαν 12 μάρτυρες κατηγορίας, ποὺ κατέθεσαν ἁπλῶς ὅτι κατὰ τὴ γνώμη τους ὁ Ζίγδης παραβίασε τὸ νόμο.

Δεκαοχτὼ ἀπὸ τοὺς πιὸ διακεκριμένους πολιτικοὺς ἡγέτες σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα κατέθεσαν ὑπὲρ τοῦ Ζίγδη. Ὁ Γεώργιος Μαγκάκης, ὁ πιὸ διαπρεπὴς ποινικολόγος τῆς Ἑλλάδας, ἦταν συνήγορός του.[1]

Σ' ὅλους τοὺς κατηγορουμένους ἐπιβλήθηκαν ποινὲς ἀπὸ 6 μῆνες ὡς 5 χρόνια. Ὁ Ζίγδης καταδικάστηκε σὲ 4,5 χρόνια φυλάκιση καὶ χρηματικὴ ποινὴ 300.000 μεταλλικὲς δραχμές.

Ἀργότερα σὲ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς καταδικασθέντες δόθηκε χάρη καὶ ἄλλοι ὑπέβαλαν αἰτήσεις γιὰ τὴ μείωση τῶν ποινῶν τους, ποὺ πραγματικὰ μειώθηκαν σὲ 12, 14 καὶ 20 μῆνες ἀντιστοίχως.

Ὁ Ζίγδης ἀπολύθηκε ὕστερα ἀπὸ ἕνα χρόνο (Σ.Σ. γιὰ τὴν ἀκρίβεια: 2 χρόνια περίπου) λόγω χειροτερεύσεως τῆς ὑγείας του ὕστερα ἀπὸ θρόμβωση στὸ μάτι. Ἐντούτοις, ὅταν ἀναρρώσει, θὰ πρέπει νὰ γυρίσει στὴ φυλακὴ γιὰ νὰ ἐκτίσει τὸ ὑπόλοιπο τῆς ποινῆς του. Ὁ Ζίγδης δὲν ὑπέβαλε αἴτηση ἀναθεωρήσεως γιὰ τοὺς ἑξῆς λόγους: Πρῶτο, γιατὶ δὲν ἀναγνώριζε πὼς τὸ Στρατοδικεῖο ἦταν ἁρμόδιο γιὰ τὴν ὑπόθεσή του, δεύτερο, γιατὶ ἰσχυρίζεται πὼς ἡ κυβέρνηση δὲν εἶναι νόμιμη, καὶ τρίτο, γιατὶ οἱ διαδικασίες ἀναθεωρήσεως, ποὺ μποροῦσε νὰ χρησιμοποιήσει, «ἦταν ἀσυμβίβαστες μὲ τὴν ἀξιοπρέπειά του».

Ἡ δημόσια κατακραυγή, τόσο στὸ ἐσωτερικὸ ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικό, ὑπῆρξε μεγάλη καὶ στὶς 10 Ἀπριλίου 1970, μιὰ βδομάδα περίπου μετὰ τὸ τέλος τῆς δίκης, ὁ πρωθυπουργὸς ἀνήγγειλε τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ Συντάγματος καὶ ἐξήγγειλε δημόσια ὅτι «ἡ δημοκρατία ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα».

Λυπούμαστε ποὺ διαπιστώσαμε ὅτι ἡ δημοκρατία δὲν ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι ἡ Χούντα ποὺ κυβερνᾶ μὲ τὴν ὑπο-

1. Σ.Σ. Συνήγοροι ἦταν ἐπίσης καὶ οἱ κ. κ. Κ. Στεφανάκης, τέως ὑπουργὸς Δικαιοσύνης, Γ. Κουμάντος, ὑφηγητὴς Πανεπιστημίου κ. ἄ.

στήριξη τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας καὶ τὴ χρήση τῆς βίας ἐξακολουθεῖ νὰ παραβιάζει τὸν ἑλληνικὸ συνταγματικὸ καὶ στρατιωτικὸ Νόμο, ἐφόσον δὲν ἀπαγγέλλει συγκεκριμένες κατηγορίες ἐναντίον τῶν ὡς ἄνω δικηγόρων καὶ δὲν τοὺς παραπέμπει στὸ ἁρμόδιο δικαστήριο γιὰ νὰ μπορέσουν τουλάχιστον νὰ ὑπερασπίσουν τὸν ἑαυτό τους».

(IDOC - North America
Number 54 / Summer 1973)

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

HARVARD UNIVERSITY
CENTER FOR INTERNATIONAL AFFAIRS
6 Divinity Avenue
Cambridge, Massachusetts 02138

April 29, 1974

The Honorable John Zighdis
1 Horizon Road
Fort Lee, New Jersey 07024

Dear Mr. Zighdis:

I am taking the opportunity of your current visit to the United States to cordially invite you on behalf of the Center for International Affairs of Harvard University to address our luncheon seminar on Monday, May 20, on the subject of the United States and the current political situation in Greece. The seminar will be attended by professors, senior visiting scholars, and graduate students of the Center as well as others who will be invited from the University community.

I was most impressed by your testimony of March 27 before the House of Foreign Affairs Committee and the cogent way you analyzed the current dilemma in Greece's political situation and how it relates to U.S. interests. Your high academic achievements, your experience in international affairs, and your role as a distinguished political leader of your country make you particularly qualified to address our seminar. I would like to add that all of us are aware of your deep-seated devotion to the ideals of democracy and to the welfare of your country. I regret that this struggle has been at considerable cost to your personal health and well being.

We hope that you, as an articulate spokesman for a democratic Greece, will see fit to accept this warm invitation which I and my colleagues are pleased to extend.

Sincerely yours,

Lester E. Gordon

Lester E. Gordon
Director
Development Advisory Service

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΔΙΑΛΕΞΗ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΟΥ ΧΑΡΒΑΡΝΤ

1. Η ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΟΥ ΧΑΡΒΑΡΝΤ

Κέντρο Διεθνῶν Ὑποθέσεων
6 Divinity Avenue, Cambridge Mass. 02138
29 Ἀπριλίου 1974

Ἀγαπητὲ κ. Ζίγδη,

Ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας τῆς ἐπισκέψεώς σας στὶς Η.Π.Α. γιὰ νὰ σᾶς διαβιβάσω ἐγκάρδια πρόσκληση τοῦ Κέντρου Διεθνῶν Ὑποθέσεων τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάρβαρντ νὰ μιλήσετε στὸ Σεμινάριο-Πρόγευμα, ποὺ ὁρίσαμε γιὰ τὶς 20 Μαΐου μὲ θέμα τὶς Η.Π.Α. καὶ τὴ σημερινὴ κατάσταση στὴν Ἑλλάδα.

Στὸ Σεμινάριο παίρνουν μέρος καθηγητές, ἐπισκέπτες ἐπιστήμονες καὶ μεταπτυχιακοὶ φοιτητές, ὅπως καὶ ἄλλοι ποὺ προσκαλοῦνται ἀπὸ τὴν Πανεπιστημιακὴ Κοινότητα.

Μοῦ προξένησε ἐξαιρετικὴ ἐντύπωση ἡ κατάθεσή σας, τῆς 27 Μαρτίου, στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων καὶ ὁ πειστικὸς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἀναλύσατε τὸ δίλημμα ποὺ ὑφίσταται σήμερα στὴν ἑλληνικὴ πολιτικὴ κατάσταση σὲ συσχετισμὸ μὲ τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς.

Οἱ ὑψηλὲς ἀκαδημαϊκές σας ἐπιδόσεις, ἡ πεῖρα σας στὶς διεθνεῖς ὑποθέσεις καὶ ὁ ρόλος σας μεταξὺ τῶν διαπρεπῶν πολιτικῶν ἡγετῶν τῆς πατρίδας σας σᾶς καθιστοῦν ἰδιαίτερα ἐνδεδειγμένο νὰ μιλήσετε στὸ Σεμινάριο.

Ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω πὼς ὅλοι μας γνωρίζομε τὴν ἀμετακίνητη ἀφοσίωσή σας στὰ ἰδεώδη τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς

προόδου τῆς χώρας σας. Λυποῦμαι ποὺ ὁ ἀγώνας γι' αὐτὰ σᾶς στοίχισε πολὺ ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ὑγείας καὶ τῆς προσωπικῆς σας εὐημερίας.

Ἐλπίζομε πώς, ὡς εὔγλωττος ἐκπρόσωπος τῆς δημοκρατικῆς Ἑλλάδας, θὰ θελήσετε νὰ ἀποδεχθεῖτε τὴ θερμὴ αὐτὴ πρόσκληση, ποὺ οἱ συνάδελφοί μου κι ἐγὼ ἔχουμε τὴν ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση νὰ σᾶς ἀπευθύνουμε.

Εἰλικρινὰ δικός σας
Λέστερ Ε. Γκόρντον
Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου Διεθνῶν Ὑποθέσεων

2. Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ

Διάλεξη στὸ Κέντρο Διεθνῶν Ὑποθέσεων τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάρβαρντ
20 Μαιου 1974

Θὰ ἤθελα νὰ σᾶς εὐχαριστήσω εἰλικρινὰ γιὰ τὴν εὐγενικὴ σας πρόσκληση νὰ σᾶς μιλήσω γιὰ τὴν κατάσταση στὴν Ἑλλάδα, σήμερα, καὶ γιὰ τὸ ρόλο τῶν Η.Π.Α. Ἡ φήμη τοῦ Κέντρου σας εἶναι καθιερωμένη διεθνῶς. Μὲ τὸ Κέντρο σας συνδέονται μερικοὶ ἀπὸ τοὺς μεγάλους πνευματικοὺς ἡγέτες τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὁρισμένοι ἀπὸ ὅσους κατηύθυναν καὶ κατευθύνουν ἀκόμα τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ αὐτῆς τῆς μεγάλης δημοκρατίας. Κι εἶναι ἐπίσης ἀληθινὸ ὅτι στὸ ἵδρυμα αὐτὸ ἔχουν σπουδάσει πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κορυφαίους πολιτικοὺς καὶ πνευματικοὺς ἡγέτες τοῦ κόσμου. Μιλώντας μπροστὰ σ' ἕνα τέτοιο ἀκροατήριο αἰσθάνομαι βαριὰ εὐθύνη καὶ τιμή, μὰ καὶ μιὰ πρόκληση.

Ἡ τυραννία, δυστυχῶς, δὲν εἶναι σπάνιο φαινόμενο στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας. Ἡ ἴδια ἡ ἐποχή μας ἔχει δοκιμάσει τὴν τυραννία σ' ὅλες της τὶς μορφὲς καὶ σ' ὅλους της τοὺς βαθμοὺς κτηνωδίας. Ἀναπόφευκτα, ἡ εὐαισθησία τῆς κοινῆς γνώμης σήμερα ἔχει ἀμβλυνθεῖ στὴν ἐμφάνιση κάθε νέας περιπτώσεως τυραννίας.

Ἡ ἑλληνικὴ δικτατορία, ὅμως, μόλο ποὺ ἐγκαταστάθηκε τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1967, ἐξακολουθεῖ ν' ἀπασχολεῖ τὴν κοινὴ γνώμη καὶ τὶς κυβερνήσεις σ' ὅλο τὸν κόσμο. Αὐτὸ ὀφείλεται σὲ πολλοὺς παράγοντες: 1. Ἡ Ἑλλάδα στάθηκε τὸ λίκνο τῆς

δημοκρατίας. 2. Στὴν Ἑλλάδα ἐπανεμφανίζεται, γιὰ πρώτη φορὰ μετὰ τὸ Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ὁ ὁλοκληρωτισμὸς στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη. 3. Ἡ κατάργηση τῆς ἑλληνικῆς δημοκρατίας ἔγινε κάτω ἀπὸ τὴ συμμαχία τοῦ ΝΑΤΟ, ποὺ ὁ δηλωμένος σκοπός της εἶναι ἡ ἐξασφάλιση τῆς συλλογικῆς ἄμυνας τῆς δημοκρατικῆς διακυβερνήσεως τῶν δυτικῶν χωρῶν. 4. Τέλος, ὄχι ὅμως καὶ λιγότερο σημαντικό, ἡ ἀντίσταση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ποτὲ δὲ δαμάστηκε...

Μόνο μιὰ κατηγορία ἀνθρώπων δὲν ἐνοχλήθηκε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ δικτατορία : οἱ κυνικοὶ τῆς λεγόμενης ρεαλιστικῆς πολιτικῆς. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ προσπαθοῦν νὰ τὴν ἐξηγήσουν σὰν ἕνα τυπικὸ σύμπτωμα μιᾶς ἐγγενοῦς ἀσθένειας, ποὺ χαρακτηρίζει τὶς ἀσταθεῖς ἀναπτυσσόμενες χῶρες, ἢ σὰ μιὰ ἀναγκαία θυσία τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀξιοπρέπειας τῶν μικρῶν λαῶν στὰ στρατηγικὰ συμφέροντα τοῦ συγκροτήματος τῶν ἐθνῶν τῆς Δύσεως.

Εἶναι δυνατὸ ν' ἀναλύσει κανεὶς τὴν ἑλληνικὴ δικτατορία ἀπὸ διάφορες σκοπιές. Ἀνεξάρτητα ὅμως ἀπὸ τὸ ἀναλυτικὸ πρίσμα, εὔκολα καταλήγει κανεὶς στὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ ἕνα εἶδος φασιστικοῦ ἢ κομμουνιστικοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ. Ἀπὸ τὸ καθεστὼς λείπουν τόσο ἡ «χαρισματικὴ» ἡγεσία ὅσο καὶ τὸ τυποποιημένο ἰδεολογικὸ δόγμα, ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ προσελκύσουν ἢ νὰ κινητοποιήσουν τὸν πληθυσμὸ πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, ποὺ καθορίζονται ἀπὸ τὴν κορυφή. Οὔτε ταιριάζει μὲ τὶς παραδοσιακὲς στρατιωτικὲς δικτατορίες τῆς Εὐρώπης πρὶν ἀπὸ τὸ δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Μᾶλλον πρόκειται γιὰ τὴν πρώτη μεταφύτευση στὴν Εὐρώπη τῆς Χούντας τῶν στρατοκρατῶν - μάνατζερ (military - managerial Junta) — κατὰ τὰ λατινοαμερικανικὰ πρότυπα. Καὶ γιὰ νὰ γίνω πιὸ συγκεκριμένος. Ἡ στρατιωτικο - διοικητικὴ Χούντα εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ προϊὸν τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ στὴν τεχνολογικὴ ἐποχή μας. Ἡ ζωὴ σήμερα — ἀκόμα καὶ σὲ μεταβατικὲς κοινωνίες σὰν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ Βραζιλία — βασίζεται σὲ μιὰ τεχνολογικὴ ὑποδομή. Ἡ ὑποδομὴ αὐτὴ περιλαμβάνει πολύπλοκα συστήματα τηλεπικοινωνιῶν, μαζικῶν μέσων

ἐνημερώσεως, παραγωγῆς ἐνεργείας, μεταφορῶν, ὡς καὶ ἄλλων τεχνολογικῶν μέσων ποὺ ἐλέγχονται ἀπὸ ἕνα μικρὸ ἀριθμὸ κέντρων διοικήσεως.

Ἂν μιὰ μικρὴ ὁμάδα ἀποφασισμένων ἀνθρώπων κατορθώσει νὰ καταλάβει τὸν ἔλεγχο τῶν κέντρων αὐτῶν, ἡ ὁμάδα αὐτὴ — ἢ Χούντα — μπορεῖ νὰ ἐπιβάλει τὴν τυραννικὴ θέλησή της σ' ὁλόκληρο τὸ ἔθνος, στὸ διηνεκές. Οἱ μικρὲς αὐτὲς ὁμάδες στρατολογοῦνται συνήθως ἀπὸ τὶς ἔνοπλες δυνάμεις, οἱ ὁποῖες, μὲ τὴν ἀναπτυγμένη τεχνολογία τους, ἐλέγχονται κι αὐτὲς ἀπὸ λίγα κέντρα διοικήσεως. Κι ἔτσι ἔχουμε μιὰ ἐνιαία διαδικασία σὲ δυὸ φάσεις:

α) κατάληψη τοῦ ἐλέγχου τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, καὶ

β) ἐπιβολὴ ἐλέγχου, μέσω τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, στὰ τεχνολογικὰ νευραλγικὰ κέντρα μιᾶς συγκεκριμένης χώρας.

Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐξασφάλιση τοῦ διπλοῦ αὐτοῦ ἐλέγχου, προβάλλονται ὠμὲς καὶ κοινότοπες δικαιολογίες γιὰ τὸ πραξικόπημα, ἀνάμεσα σ' ἄλλες καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι τὸ «σύνολο τῶν ἐνόπλων δυνάμεων κινήθηκε γιὰ νὰ σώσει τὴ χώρα ἀπὸ τὸ χάος, τὸν κομμουνισμό, τὴ διαφθορά, τὸ φατριασμὸ καὶ τὴν πολιτικὴ ἀστάθεια» καὶ ὅτι θὰ μποῦν τὰ θεμέλια γιὰ μιὰ κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη, δηλαδὴ γιὰ μιὰ πραγματικὴ καὶ ὑγιὴ δημοκρατία.

Τὰ μαζικὰ μέσα ἐνημερώσεως χρησιμοποιοῦνται συστηματικὰ γιὰ τὴν πλύση ἐγκεφάλου τῆς κοινῆς γνώμης καὶ γιὰ νὰ στερήσουν τὸν κόσμο ἀπὸ κάθε δυνατότητα ἐλεύθερης ἐκφράσεως.

Ἀμέσως ὕστερα ἐγκαθίσταται ἕνα καθεστὼς τρομοκρατίας καὶ ἐκφοβισμοῦ, ποὺ γίνεται ἀκόμα πιὸ ἀποτελεσματικὸ μὲ τὴ χρησιμοποίηση τῆς σύγχρονης ἀναπτυγμένης τεχνολογίας.

Τὸ πραξικόπημα τῆς 21ης Ἀπριλίου στὴν Ἑλλάδα ἀκολούθησε τὸ παραπάνω διάγραμμα. Μιὰ μικρὴ ὁμάδα ἀξιωματικῶν, κυρίως τῶν ὑπηρεσιῶν πληροφοριῶν τοῦ στρατοῦ, κατέλαβε ἀρχικὰ τὸ νευραλγικὸ κέντρο τῶν ἐνόπλων δυνάμεων — τὸ ἑλληνικὸ Πεντάγωνο. Συγχρόνως κατέλαβε τὰ κέντρα ἐλέγχου τοῦ ραδιοφώνου, τῶν τηλεφώνων καὶ τοῦ τηλεγράφου καὶ χρησιμο-

ποιώντας τάνκς παρέλυσε τὴν κυκλοφορία στοὺς δρόμους τῆς πρωτεύουσας καὶ τὴν ἐναέρια ἐπικοινωνία. Ἔτσι ἔκοψε τὴν ἐπικοινωνία ἀνάμεσα στὸ βασιλιὰ καὶ τὴν κυβέρνηση (ποὺ τὴ συνέλαβε γρήγορα), τὶς λοιπὲς ἔνοπλες δυνάμεις καὶ τὸν ἑλληνικὸ λαό. Ταυτόχρονα μὲ μαζικὲς συλλήψεις ἀποστέρησε τὸ λαὸ ἀπὸ τὴν ἡγεσία του. Διέσπειρε ψευδεῖς εἰδήσεις ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο καὶ σταμάτησε τὴν ἔκδοση τῶν ἐφημερίδων. Οἱ μεγαλύτερες ἀπάτες της ἦταν ὅτι παρουσίασε τὸ βασιλιὰ σὰ νὰ εἶχε συμμετάσχει στὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, ὅπως καὶ ὅτι ἰσχυρίστηκε πὼς ἀντιπροσώπευε τὴ θέληση ὅλων τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ἔτσι, δημιουργώντας γενικὴ σύγχυση μέσα στὶς πρῶτες δώδεκα κρίσιμες ὧρες, μπόρεσε νὰ παγιώσει τὴν ἐπιβολή της.

Μετὰ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, ἡ Χούντα, χρησιμοποιώντας ἐπιδέξια τὴν τεχνικὴ τῆς παρακολοθήσεως τῶν τηλεφώνων, τοῦ τηλεγράφου καὶ τῶν ταχυδρομείων, ἦταν σὲ θέση νὰ διαπιστώνει τέλεια σχεδὸν τὶς σκέψεις, τὴ στάση καὶ τὶς προθέσεις κάθε ἕλληνα πολίτη. Μὲ τὰ ἀναπτυγμένα τεχνολογικὰ μέσα μποροῦσε ἐπίσης νὰ ἐλέγχει ὅλη τὴν κίνηση προσώπων, ὀχημάτων, πλοίων καὶ ἀεροπλάνων, μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ χῶρο.

Ἡ τηλεφωνικὴ ὑποκλοπὴ καὶ ἡ σύγχρονη φωτογραφικὴ τεχνικὴ χρησιμοποιήθηκαν ἐπίσης γιὰ νὰ παραβιαστεῖ τὸ οἰκογενειακὸ ἄσυλο τοῦ ὁποιουδήποτε, καθὼς καὶ γιὰ νὰ παρακολουθοῦνται οἱ χῶροι δημοσίων συγκεντρώσεων. Ἔτσι ἡ αἴσθηση ἑνὸς παντογνώστη καὶ πανταχοῦ παρόντος «Μεγάλου Ἀδελφοῦ», κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ Ὄργουελ, ἔγινε γιὰ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ μιὰ ἐφιαλτικὴ πραγματικότητα.

Γιὰ νὰ ἀποσαφηνίσω αὐτό, ἐπιτρέψτε μου νὰ ἀναφέρω ἕνα παράδειγμα. Στὸ δημοψήφισμα τοῦ 1968, τὸ καθεστὼς προσπάθησε νὰ δημιουργήσει ἕναν παρανοϊκὸ φόβο στὸ κοινὸ μὲ τὴ διασπορὰ φημῶν πὼς θὰ χρησιμοποιοῦνταν φωτογραφικὲς μηχανές, κρυμμένες πίσω ἀπὸ τὸ παραβὰν στὰ ἐκλογικὰ κέντρα, καὶ ὅτι θὰ γινόταν ἔλεγχος τῶν δακτυλικῶν ἀποτυπωμάτων στὸ ψηφοδέλτιο. Κι ἔτσι, ἕνας καθηγητὴς Πανεπιστημίου, ἀπὸ φόβο μήπως τὸ καθεστὼς ἀνακαλύψει τὴν ταυτότητά του ἀπὸ τὸ ψη-

φοδέλτιο — θὰ ψήφιζε «ὄχι» — κάλυψε τὶς ἄκρες τῶν δακτύλων του μὲ παχύρρευστη κόλλα!..

Ἂς σᾶς διηγηθῶ τώρα καὶ τὴν προσωπική μου καθημερινὴ ἐμπειρία στὰ ἑφτὰ τελευταῖα χρόνια, ὅσες φορὲς ἔτυχε νὰ μὴν εἶμαι οὔτε φυλακὴ οὔτε ἐξορία. Τὸ τηλέφωνό μου παρακολουθεῖται κι ὅλες οἱ συνομιλίες μου καταγράφονται ἀπὸ τὴν ἀστυνομία. Μοῦ ἀνοίγουν τὴν ἀλληλογραφία. Ἔξω ἀπὸ τὸ Γραφεῖο μου εἶναι παρκαρισμένη μιὰ μαύρη Fiat 124 μὲ ἐπιβάτες δυὸ ἢ τρεῖς ἀστυνομικοὺς μὲ πολιτικά, ποὺ παρακολουθοῦν ὅσους μπαίνουν καὶ βγαίνουν ἀπ' αὐτό. Ὅταν περπατῶ στὸ δρόμο, μ' ἀκολουθεῖ ἕνας ἀστυνομικός, ἐπίσης πεζός, ποὺ πληροφορεῖ μὲ φορητὸ πομπὸ τοὺς συναδέλφους του ποὺ μένουν στὸ αὐτοκίνητο γιὰ τὶς κινήσεις μου. Ὅταν χρησιμοποιῶ τὸ αὐτοκίνητό μου, ἡ Fiat μὲ ἀκολουθεῖ ὁπουδήποτε πάω. Ὅταν ἐπισκέπτομαι μιὰ μικρὴ πόλη ἢ ἕνα νησί, ὅπως τὴ Ρόδο — τὴν περιφέρειά μου — ἡ ἀστυνομία, πεζῆ, μὲ αὐτοκίνητο ἢ μὲ μοτοσικλέτες μὲ ἀκολουθεῖ παντοῦ. Ὅταν πάω νὰ κολυμπήσω, ἔχουν τὰ μάτια τους προσεκτικὰ πάνω μου. Ὅσους τύχει νὰ μὲ χαιρετήσουν στὸ δρόμο, τοὺς σταματοῦν ὕστερα καὶ τοὺς ἀνακρίνουν γι' αὐτὲς τὶς «συνομιλίες». Ἀκόμα κι ὅταν συζητῶ ἐμπιστευτικὰ οἰκογενειακὰ ζητήματα στὸν ἰδιωτικὸ χῶρο τοῦ σπιτιοῦ μου, πρέπει νὰ βάζω τὸ ραδιόφωνο δυνατὰ γιὰ νὰ ἐξουδετερώσω πιθανὴ συσκευὴ ὑποκλοπῆς. Οὔτε μιὰ στιγμὴ δὲν εἶμαι βέβαιος πὼς μένει ἀπαραβίαστη ἡ ἰδιωτική μου ζωή, πὼς μπορῶ νὰ μείνω μόνος μὲ τὸν ἑαυτό μου...

Φοβοῦμαι πὼς αὐτὴ εἶναι ἡ μοίρα τῶν περισσότερων δημοκρατικῶν πολιτικῶν ἡγετῶν στὴ χώρα μου. Κι αὐτή, πάνω κάτω, εἶναι ἡ θέση τῶν περισσότερων ἡγετικῶν προσωπικοτήτων σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς.

Δὲ θ' ἀσχοληθῶ μὲ τὴν τεχνικὴ ποὺ χρησιμοποιεῖται γιὰ νὰ στερήσουν τὸν ἑλληνικὸ λαὸ ἀπὸ τὸ δικαίωμα νὰ πληροφορεῖται καὶ νὰ ἐκφράζει τὴ γνώμη του. Οὔτε θὰ περιγράψω τὶς μεθόδους καταπιέσεως καὶ τρομοκρατίας ποὺ χρησιμοποιοῦνται ὅταν ἐκδηλώνεται μιὰ πρόθεση ἢ μιὰ πράξη ἀντιθέσεως στὸ καθεστώς. Καὶ γιὰ τὰ δυὸ θέματα θὰ χρειαστοῦν εἰδικὲς μελέτες. Καὶ τὰ δυὸ ἔχουν καλυφθεῖ ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ μαζικὰ μέσα

ἐνημερώσεως, τὴν «Ἐπιτροπὴ τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων» τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης καὶ ἄλλους ὀργανισμούς.

Μερικοὶ παρατηρητὲς κατηγοροῦν τὸν ἑλληνικὸ λαὸ ὅτι δέχτηκε παθητικὰ τὴ δικτατορία. Ἄλλοι τονίζουν ὅτι τὸ γεγονὸς πὼς δὲν ὑπῆρξε γενικὴ ἐξέγερση κατά τῆς Χούντας «ἀποδεικνύει» ὅτι τὸ καθεστὼς ἔχει τὴν ὑποστήριξη τοῦ λαοῦ. Οἱ παρατηρητὲς αὐτοὶ εἶναι εἴτε ἐπιπόλαιοι καὶ ἀνεύθυνοι εἴτε συνένοχοι τῆς δικτατορίας.

Εἶναι ἐξαιρετικὰ δύσκολο ν' ἀναπτύξει κανεὶς ἀποτελεσματικὴ ἔνοπλη ἀντίσταση σὲ μιὰ χώρα ὅπου οἱ περισσότεροι πολίτες δὲν κατέχουν ὅπλα ἢ πολεμοφόδια κι ὅταν καμιὰ ἀπὸ τὶς γειτονικὲς χῶρες δὲν εἶναι διατεθειμένη νὰ προσφέρει πολεμικὸ ὑλικὸ ἢ ἄσυλο. Οἱ ἀρχὲς τῆς Χούντας χρησιμοποιοῦν τὰ ραντὰρ κι ἄλλα τεχνολογικὰ μέσα γιὰ νὰ παρακολουθοῦν τὴν κίνηση τῶν πλοίων καὶ τῶν ἀεροπλάνων. Ἔτσι δὲν εἶναι εὔκολο νὰ εἰσαχθοῦν κρυφὰ ὅπλα ἀπὸ ἄλλες χῶρες. Ἀκόμα καὶ λίγα πιστόλια ἢ μικρὲς ποσότητες ἐκρηκτικῶν εἶναι δύσκολο νὰ περάσουν κρυφὰ στὴν Ἑλλάδα, μὲ τὴ βελτίωση τῶν συσκευῶν ἐπισημάνσεως τῶν ἀεροπειρατῶν.

Μὲ τὶς σημερινὲς συνθῆκες ἕνας ἀνταρτοπόλεμος στὰ βουνὰ εἶναι πρακτικὰ ἀδύνατος. Τὴν ὕπαιθρο — κάμπους καὶ βουνὰ — τὴ διατρέχουν δρόμοι, ὅπου περιπολοῦν στρατιωτικὲς δυνάμεις. Ἕνας συνδυασμὸς ἀπὸ τζὶπ καὶ ἑλικόπτερα κάνουν ἀκατόρθωτη τὴ δράση ὁμάδων ἀνταρτῶν, χωρὶς ν' ἀνακαλυφθοῦν σύντομα.

Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὸν ἀνταρτοπόλεμο μέσα στὶς πόλεις. Μὲ τὰ ἀναπτυγμένα συστήματα παρακολουθήσεως τῶν πολιτῶν ἀπὸ τὴν ἀστυνομία, ἡ Χούντα πετυχαίνει ν' ἀνακαλύπτει καὶ νὰ συλλαμβάνει γρήγορα τὶς πολυάριθμες ὁμάδες ἀντιστάσεως ποὺ συγκροτοῦνται συνεχῶς παρὰ τὶς ἐλάχιστες πιθανότητές τους νὰ ἐπιβιώσουν. Ἔτσι πολὺ λίγες ἀπ' αὐτὲς τὶς ὁμάδες κατάφεραν νὰ ἐπιτελέσουν οὐσιαστικὸ ἀντιστασιακὸ ἔργο πέρα ἀπὸ μιὰ σύντομη χρονικὴ περίοδο.

Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ κάτι ἄλλο σοβαρότερο. Δὲν εἶναι ψυχολογικὰ εὔκολο ν' ἀποφασίσει κανεὶς καὶ νὰ πραγματοποιήσει σοβαρὰ σαμποτάζ, ποὺ μποροῦν νὰ προκαλέσουν τὸ θάνατο

σὲ ἀθώους ἢ νὰ κάνουν δύσκολη τὴ ζωὴ σὲ φίλιο πληθυσμό. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνει σὲ χῶρες ποὺ ἔχουν ἐμφύλιο πόλεμο, ὅπως ἡ Βόρεια Ἰρλανδία. Στὴν Ἑλλάδα οἱ τύραννοι εἶναι ἕνας ἀπειροελάχιστος ἀριθμὸς ἀνθρώπων πού, στὴν πράξη, κρατοῦν δέσμιο ὁλόκληρο τὸν ἑλληνικὸ πληθυσμό.

Οὔτε εἶναι εὔκολο νὰ ὀργανώσει κανεὶς μαζικὲς ἀπεργίες καὶ διαδηλώσεις ποὺ ἀπαιτοῦν προγραμματισμὸ καὶ προπαρασκευή. Προτοῦ προλάβει μιὰ ὁμάδα νὰ κινηθεῖ γιὰ τὴν ἐκτέλεση μιᾶς ἐκδηλώσεως, ἡ μυστικὴ ἀστυνομία ἔχει διεισδύσει στοὺς κόλπους της καὶ τὴν ἐξουδετερώνει συλλαμβάνοντας τοὺς ὀργανωτές της.

Δὲν εἶναι ἁπλὸ πράγμα ἡ αὐθόρμητη μαζικὴ ἐξέγερση ἑνὸς ὅπλου λαοῦ ἐναντίον τῶν τάνκς, καὶ δὲν μπορεῖ νὰ γίνει χωρὶς τραγικὲς συνέπειες. Ἀπόδειξη εἶναι ἡ ψυχρὴ σφαγὴ ἀπὸ τὰ τάνκς τῶν σπουδαστῶν τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν. Αὐτὰ τὰ τάνκς ἀκριβῶς ἦταν ποὺ προορίζονταν νὰ διαφυλάξουν τὴν ἐλευθερία, μέσα στὰ πλαίσια τοῦ NATO!

Μιὰ γενικὴ ἐξέγερση κατὰ τῆς τυραννίας θὰ εἶναι τὸ τελευταῖο καταφύγιο ἑνὸς λαοῦ ποὺ δὲν ἔχει ἄλλη διέξοδο κι ἔχει χάσει κάθε ἐλπίδα.

Παρ' ὅλες αὐτὲς τὶς δυσκολίες, ἡ ἑλληνικὴ πολιτικὴ καὶ δυναμικὴ ἀντίσταση ἔχει χιλιάδες θύματα—ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ—ποὺ θυσίασαν τὴν ἡσυχία τους τὴν καριέρα τους, τοὺς οἰκογενειακούς τους δεσμούς, τὴν ὑγεία τους, ἀκόμα καὶ τὴ ζωή τους γιὰ νὰ κρατήσουν ἀναμμένο τὸν πυρσὸ τῆς ἐλευθερίας. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἑνωμένοι στὴν περιφρόνηση καὶ τὸ μίσος τους γιὰ τὸ καθεστώς, παίρνουν μέρος σὲ χιλιάδες μορφὲς παθητικῆς ἀντιστάσεως. Μὲ τέτοια δεδομένα ἀξίζει στὸν ἑλληνικὸ λαὸ θαυμασμὸς καὶ ὄχι ἐπίκριση.

Μὲ ἑφτὰ χρόνια ἐμπειρία ἀντιστάσεως, μὲ ἀποτυχίες καὶ ἐπιτυχίες, οἱ Ἕλληνες, ἀπτόητοι, προσπαθοῦν ν' ἀναπτύξουν τὴν κατάλληλη τεχνικὴ γιὰ ν' ἀνατρέψουν τὸ καθεστώς. Αὐτὴ ἡ πείρα κι αὐτὴ ἡ τεχνικὴ θὰ εἶναι ἀνεκτίμητες στὴν πάλη ἐναντίον τῆς στρατιωτικο - τεχνολογικῆς Χούντας, ὁπουδήποτε κι ἂν ἐμφανιστεῖ μελλοντικά.

Ἔφτασε ἡ στιγμὴ νὰ προσθέσω στὴν εἰκόνα τὸ ρόλο τοῦ

ἀμερικανικοῦ παράγοντα. Ἡ εἰδικὴ θέση τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν στὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ δόγματος Τρούμαν, εἶναι πολὺ γνωστὴ καὶ δὲ χρειάζεται νὰ τὴν ἀναπτύξω διεξοδικὰ ἐδῶ.

Ὑπῆρχαν πολλὲς ἐνδείξεις πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα τοῦ 1967 ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση, ποὺ πάντοτε παρακολουθεῖ προσεκτικὰ τὶς πολιτικὲς ἐξελίξεις στὴ χώρα μου, ἀνησυχοῦσε πολὺ μὲ τὶς προοπτικὲς ποὺ παρουσίαζε ἡ ἐλεύθερη λειτουργία τοῦ κοινοβουλευτικοῦ συστήματος. Οἱ ἀμερικανοὶ ἐπίσημοι εἶχαν στ' ἀλήθεια καταληφθεῖ ἀπὸ τὴν ἔμμονη ἰδέα ὅτι, μὲ τὸν κοινοβουλευτισμό, ἡ Ἑλλάδα τελικὰ θὰ ἔβγαινε ἀπὸ τὸ NATO καὶ συνεπῶς θὰ κινδύνευε ἡ ἐκεῖ ἀμερικανικὴ στρατιωτικὴ παρουσία. Κι αὐτὸ σὲ μιὰ περίοδο ποὺ οἱ διεθνεῖς ἐξελίξεις καθιστοῦσαν τὴν Ἑλλάδα στρατηγικὰ πολὺ σημαντικὴ γιὰ τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες.

Αὐτὲς οἱ ὑποψίες καὶ οἱ φόβοι, κατὰ τὴ γνώμη τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς ἡγεσίας, ἦταν ἕνα γιγαντιαῖο σφάλμα κρίσεως. Ὡστόσο, αὐτοὶ οἱ ἀστήριχτοι φόβοι ἔκαμαν τὴν κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. νὰ δεχτεῖ τὴν ἰδέα τῆς ἐπιβολῆς δικτατορίας στὴν Ἑλλάδα — σὲ μιὰ χώρα ποὺ ἦταν σύμμαχος στὸ NATO καὶ μέλος τοῦ συστήματος τῶν δημοκρατικῶν κρατῶν τῆς Δύσεως. Οἱ πρῶτες σαφεῖς ἐνδείξεις ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση στρεφόταν πρὸς μιὰ τέτοια κατεύθυνση εἶχαν δοθεῖ πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα στὰ 1967, μὲ τὴ θεωρία ποὺ εἶχαν προβάλει ἀμερικανοὶ διπλωμάτες, στὴν Ἀθήνα κι ἀλλοῦ, ὅτι, γιὰ νὰ ξεπεράσει τὰ πολιτικά της προβλήματα, ἡ Ἑλλάδα χρειαζόταν μιὰ «κατευθυνόμενη» ἢ «ἐλεγχόμενη» δημοκρατία.

Φυσικά, ἕνα σημαντικὸ μέρος τῆς εὐθύνης γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ δημοκρατικοῦ καθεστῶτος βαρύνει τὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ τοὺς ἡγέτες του. Καὶ αὐτὸ τὸ ἔχει ἀπόλυτα συνειδητοποιήσει. Τὸ πραξικόπημα τῶν συνταγματαρχῶν ἐκτελέστηκε σὲ μιὰ περίοδο ὀξείας πολιτικῆς κρίσεως, ποὺ ἦταν ἀποτέλεσμα τῶν γεγονότων τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1965. Βέβαια, εἶναι ἀλήθεια ὅτι τὸ συντηρητικὸ ἑλληνικὸ κατεστημένο ἔπαιζε μὲ τὴν ἰδέα — καὶ μάλιστα ἔκανε σχέδια—γιὰ μιὰ «προσωρινὴ» ἀναστολὴ τῶν κοινοβουλευτικῶν διαδικασιῶν γιὰ νὰ ἐμποδίσει τὴ μεταβίβαση

τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας στὶς δημοκρατικὲς δυνάμεις. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ καὶ ἡ δημοκρατικὴ ἡγεσία, στὴν προσπάθειά της νὰ ἐπιτύχει τὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἀλλαγή, ἦταν ὑπεύθυνη γιὰ σοβαρὰ λάθη τακτικῆς. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ τόπος γιὰ μιὰ λεπτομερὴ ἀνάλυση αὐτοῦ τοῦ θέματος.

Ὅμως, ὁ φόβος τῶν συνεπειῶν μιᾶς ἐξωσυνταγματικῆς λύσεως σταμάτησε τὸ χέρι τοῦ κατεστημένου. Καὶ τότε οἱ συνταγματάρχες χτύπησαν! Ἡ δημοκρατία καταλύθηκε βίαια. Τὴν παραμονὴ τῆς ἐνάρξεως τοῦ προεκλογικοῦ ἀγώνα οἱ προβλεπόμενες ἐκλογὲς ἀναβλήθηκαν «ἐπ' ἀόριστον». Καὶ ἔτσι ἀποσοβήθηκε ὁ κίνδυνος νὰ ἔχει ἡ Ἑλλάδα κυβερνήσεις στηριζόμενες στὸ λαό, ἀλλὰ «μὴ φιλικὲς πρὸς τὴ Συμμαχία»!...

Γρήγορα φανερώθηκε πὼς οἱ πραξικοπηματίες εἶχαν τελείως διαφορετικοὺς στόχους ἀπὸ τὸ συντηρητικὸ κατεστημένο, ἐνῶ ὡς τὸ πραξικόπημα ὑποκρίνονταν πὼς ἦταν οἱ πιστοὶ ὑπηρέτες του. Ἐπιδίωξή τους δὲν ἦταν νὰ διατηρήσουν τὴν πολιτικὴ δύναμη στὰ χέρια τῆς παραδοσιακῆς ἡγεσίας τῆς δεξιᾶς, ἀλλὰ νὰ τὴν ἁρπάξουν γιὰ λογαριασμό τους, χωρὶς προοπτικὴ ἀλλαγῆς. Παράλληλα, καλυπτόμενοι κάτω ἀπὸ ἕνα σκληρὸ ἀντικομμουνισμό, ἀπέβλεπαν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν «ἀδιατάρακτη» προσήλωση τῆς Ἑλλάδας στὶς στρατιωτικές της συμμαχίες.

Στὴ σύγχυση ποὺ βασίλευε γιὰ μιὰ μικρὴ περίοδο μετὰ τὸ πραξικόπημα, μιὰ μερίδα τῶν συντηρητικῶν — καὶ ἰδιαίτερα ἐκεῖνοι ποὺ τοὺς ἐντυπωσίασαν τὰ συνθήματα «νόμος καὶ τάξη» — υἱοθέτησαν μιὰ στάση μᾶλλον εὐνοϊκὴ γιὰ τὸ καθεστώς. Ὅμως, ἡ στάση τους μεταβλήθηκε γρήγορα σὲ ἀπορία, σὲ κατάπληξη καὶ σὲ ἀπόγνωση, καθὼς ἡ Χούντα ὑπέσκαπτε συστηματικὰ ὅλους τοὺς θεσμοὺς καὶ τὰ «ταμποὺ» μὲ τὰ ὁποῖα ἦταν παραδοσιακὰ δεμένη ἡ Δεξιά, ὅπως τὴ μοναρχία, τὴν ἐκκλησία, τὶς ἔνοπλες δυνάμεις, τὴ δικαιοσύνη καὶ ἄλλα. Ἀκόμα κι οἱ μεγάλες ἐπιχειρήσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ, ποὺ δέχτηκαν τὴ γενναιόδωρη εὔνοια τῶν συνταγματαρχῶν καὶ ποὺ στὴν ἀρχὴ εἶχαν πάρει στάση ἀνοχῆς, τελικά, μὲ λίγες ἐξαιρέσεις, καταλήφθηκαν ἀπὸ σοβαρὲς ἀνησυχίες γιὰ τὶς οἰκονομικὲς καὶ κοινωνικὲς συνέπειες τῆς ἀλλαγῆς. Οἱ δημοκρατικὲς δυνάμεις καὶ οἱ μάζες τοῦ

λαοῦ, φυσικά, ἦταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἀντίθετες πρὸς τὴ δικτατορία.

Γι' αὐτὸ οἱ συνταγματάρχες δὲν εἶχαν ποτὲ τὴν ὑποστήριξη καμιᾶς μερίδας τοῦ λαοῦ. Τὸ καθεστώς τους οὔτε ἦταν οὔτε μποροῦσε νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς συγκρούσεως ἀντίθετων κοινωνικῶν δυνάμεων. Ἦταν ἕνας ἀποτυχημένος ἐμβολιασμὸς στὴν ἑλληνικὴ πολιτικὴ ζωή. Στὴν πραγματικότητα, ἦταν ἡ πρώτη ἐφαρμογὴ στὴν Εὐρώπη ἑνὸς λατινοαμερικανικοῦ τύπου στρατιωτικο - διοικητικῆς χούντας (military - managerial junta).

Ἕνα καθεστὼς μὲ τέτοιους σκοποὺς καὶ διάρθρωση δὲ θὰ μποροῦσε νὰ σχεδιαστεῖ καὶ νὰ διατηρηθεῖ χωρὶς ἐξωτερικὴ σύμπραξη γιὰ τὸ συμφέρον δυνάμεων ξένων πρὸς τὴν ἑλληνικὴ πολιτική. Μ' ἄλλα λόγια, ἡ μικρὴ Χούντα τῶν ἀγνώστων δὲ θὰ μποροῦσε νὰ ὀργανωθεῖ, νὰ καταλάβει τὴν ἐξουσία καὶ νὰ διατηρηθεῖ σ' αὐτὴ χωρὶς τὶς ὁδηγίες καὶ τὴν ὑποστήριξη ὑπηρεσιῶν τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως. Τὸ λιγότερο, ποὺ μποροῦμε νὰ ποῦμε, εἶναι πὼς οἱ ἕλληνες πραξικοπηματίες δὲ θὰ εἶχαν μόνοι τους ἀρκετὴ σοφία γιὰ ἕνα τέτοιο ἐγχείρημα.

Φυσικά, οἱ λεπτομέρειες τῆς ἀμερικανικῆς συνενοχῆς (γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῆς δικτατορίας) θὰ γίνουν γνωστές, ὅταν θὰ δημοσιευτοῦν τὰ σχετικὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, ἀμερικανικὰ καὶ ἑλληνικά. Ἀλλὰ ἡ συνενοχὴ αὐτὴ ἦταν καταφανὴς ἀπὸ τὶς πρῶτες στιγμὲς τοῦ πραξικοπήματος.

Ἔχουμε ὅμως ἀπὸ τώρα μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἀναμφισβήτητα δεδομένα γιὰ τὴν ἀμερικανικὴ εὐθύνη ὅσον ἀφορᾶ τὴ διατήρηση τῆς δικτατορίας. Στ' ἀλήθεια, χωρὶς τὴν ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ βοήθεια τῆς Ἀμερικῆς ἡ δικτατορία δὲ θὰ μποροῦσε νὰ διαρκέσει ἑφτὰ χρόνια. Ἡ Χούντα ἴσως νὰ ἦταν σὲ θέση νὰ ἐλέγχει τὴν «ἐσωτερικὴ τάξη» μὲ τὶς παλιὲς καὶ σύγχρονες μεθόδους καταπιέσεως, ἀλλὰ δὲ θὰ μποροῦσε ν' ἀντιμετωπίσει σοβαρὰ πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ προβλήματα, ὅπως ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, χωρὶς τὴ συμβουλὴ καὶ τὴν ὑποστήριξη τῆς κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α.

Παραθέτω μερικὰ παραδείγματα. Τὰ εὐρωπαϊκὰ μέλη τοῦ ΝΑΤΟ, πιεζόμενα ἀπὸ τὴν κοινὴ γνώμη, προσπάθησαν νὰ

χρησιμοποιήσουν τὴ Συμμαχία σὰ μοχλὸ πιέσεως γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στὴν Ἑλλάδα. Ἀκόμα καὶ τὸν περασμένο Δεκέμβρη, στὴ Σύνοδο τοῦ ΝΑΤΟ στὴν Κοπεγχάγη, οἱ ἀξιωματοῦχοι τῶν Η.Π.Α. κατόρθωσαν νὰ ἐμποδίσουν νὰ καρποφορήσουν οἱ προσπάθειες αὐτές. Ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. ἐπανειλημμένα ἐπιχείρησε νὰ παρεμποδίσει κάθε συλλογικὴ προσπάθεια κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ καθεστῶτος στὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης, τὴν Κοινὴ Ἀγορὰ κι ἀλλοῦ. Ἔχει ἐπέμβει ἀκόμα καὶ στὶς διμερεῖς σχέσεις μεταξὺ πολλῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ τῆς Ἑλλάδας.

Ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. χορήγησε στὴ Χούντα —ἄμεσα ἢ ἔμμεσα— στρατιωτικὴ καὶ οἰκονομικὴ βοήθεια, μὲ πρόσχημα τὶς ἀνάγκες τῆς Συμμαχίας τοῦ ΝΑΤΟ. Τεράστια δάνεια, ποὺ προορίζονταν νὰ καλύψουν τὰ αὐξανόμενα ἐλλείμματα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, χορηγήθηκαν γενναιόδωρα ἀπὸ ἀμερικανικὲς τράπεζες, καὶ αὐτὸ φυσικὰ ὄχι χωρὶς τὶς εὐλογίες τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ.

Οἱ εὐρωπαϊκὲς κυβερνήσεις — προσπαθώντας νὰ ἐπιδείξουν τὴ δυσαρέσκειά τους γιὰ τὴ δικτατορία — ἀπέφυγαν τὶς ἐπίσημες ἐπισκέψεις, ἔξω ἀπὸ μιὰ ἢ δυὸ περιπτώσεις μικρότερης σημασίας. Ἀντίθετα, ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση προσπάθησε νὰ προσδώσει κύρος στὴ Χούντα, στέλνοντας στὴν Ἀθήνα τὸν ἄλλοτε ἀντιπρόεδρο Ἄγκνιου, μέλη τῆς κυβερνήσεως, ὅπως τοὺς κυρίους Λαίρντ, Ρότζερς, Στάνς, καθὼς καὶ μιὰν ἀδιάκοπη σειρὰ ἀπὸ ναυάρχους καὶ στρατηγοὺς τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τοῦ Ἔκτου Στόλου. Οἱ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ αὐτοὶ ἐπισκέπτες συναγωνίζονταν μεταξύ τους στοὺς ἐπαίνους γιὰ τὰ «ἐπιτεύγματα» τοῦ καθεστῶτος.

Ὑπῆρξαν καὶ λίγες περιπτώσεις ὅπου ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. φάνηκε νὰ παίρνει μιὰ κριτικὴ στάση ἀπέναντι στοὺς συνταγματάρχες. Ἀποδείχτηκαν ὅμως ἁπλὰ ρητορικὰ σχήματα, χωρὶς νὰ μετουσιωθοῦν σὲ κατάλληλη ἐνέργεια. Παράδειγμα : ἡ ἀπαγόρευση τῆς ἀποστολῆς στὴν Ἑλλάδα βαρέος στρατιωτικοῦ ὁπλισμοῦ στὰ 1967 ποτὲ δὲν ἐφαρμόστηκε πραγματικὰ καὶ ἀνακλήθηκε τὸ 1970. Κυβερνητικὲς δηλώσεις γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στὴν Ἑλλάδα ἐξουδετερώνονταν

συστηματικὰ ἀπὸ ἐπισκέψεις προσωπικοτήτων, κυρίως στρατιωτικῶν, ποὺ βεβαίωναν τὴ Χούντα πὼς οἱ δηλώσεις αὐτὲς ἀποσκοποῦσαν μόνο νὰ καθησυχάσουν τὴν κοινὴ γνώμη καὶ τὸ Κογκρέσσο τῶν Η.Π.Α.

Ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. ποτὲ δὲν ἐπέδειξε καθαρὰ τὴν ἐπιβαλλόμενη ἀγανάκτηση γιὰ τὶς τυραννικὲς μεθόδους ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ προστατευόμενοί της στὴν Ἑλλάδα. Μνημονεύω ἕνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα : Πέντε μέρες μετὰ τὴ σφαγὴ τῶν σπουδαστῶν τοῦ Πολυτεχνείου ἐπισκέφτηκε τὴν Ἀθήνα ὁ ἀμερικανὸς ναύαρχος Κόλμπερτ. Ὅλες οἱ ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες δημοσίευσαν φωτογραφία του, στὴν ὁποία ἐμφανιζόταν νὰ χαμογελᾶ ἀνταλλάσσοντας χειραψία θαυμασμοῦ μὲ τὸ δικτάτορα, ποὺ τὰ χέρια του ἦταν ἀκόμα ὑγρὰ ἀπὸ τὸ αἷμα ἀθώων ἑλλήνων σπουδαστῶν.

Ἡ συστηματικὴ προσπάθεια τοῦ ἀμερικανικοῦ στρατιωτικοῦ συστήματος νὰ βοηθήσει τὸ στρατιωτικὸ καθεστὼς ἀποδείχτηκε πολὺ πρόσφατα κι ἀπὸ τὸν Ἀνώτατο Διοικητὴ τοῦ ΝΑΤΟ, στρατηγὸ Γκουντπάστερ (Goodpaster). Σὲ μιὰ συνέντευξη, ποὺ δημοσιεύτηκε μὲ πελώριους τίτλους στὶς 19 Ἀπριλίου στὸν ἐλεγχόμενο ἀπὸ τὴ Χούντα τύπο, ἐκθείαζε τὶς ἀρετὲς τῆς ἑλληνικῆς ἀμυντικῆς ὀργανώσεως. Αὐτὸ ἔγινε λίγες μέρες μετὰ τὴ δική μου κατάθεση στὴν Ὑποεπιτροπὴ Εὐρώπης τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων, στὴν ὁποία ἀνέλυσα τοὺς κινδύνους ἀποσυνθέσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἀμυντικοῦ μηχανισμοῦ ἐξαιτίας τῆς πολιτικῆς τῆς Χούντας.

Οἱ ἀμερικανικὲς ἀρχὲς ποτὲ δὲν ἔπαψαν νὰ συμβουλεύουν, ἀκόμα καὶ νὰ πιέζουν τὴν ἑλληνικὴ δημοκρατικὴ ἡγεσία νὰ συνεργαστεῖ μὲ τὴ Χούντα, κατὰ κάποιον τρόπο, γιὰ νὰ ὑποβοηθήσει τάχα τὴ σταδιακὴ ἐπαναφορὰ τῆς δημοκρατίας. Ἀλλὰ ἀκόμα καὶ γιὰ τὸν πιὸ ἀφελὴ εἶναι διαφανὴς ἡ προσπάθεια νὰ ἀποκρυβεῖ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ἡ ἀσκήμια τῆς δικτατορίας πίσω ἀπὸ μιὰ δημοκρατικὴ πρόσοψη.

Ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά, δὲν εἶναι καθόλου ἀφύσικο γιὰ τὴ μεγάλη πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων νὰ πιστεύει ὅτι ἡ Χούντα εἶναι προϊὸν ποὺ κατασκεύασαν καὶ συντηροῦν οἱ Ἀμερικανοί.

Καὶ νὰ μὴν ἀποκλείει ἐπίσης πώς, ἂν ἡ Χούντα βρισκόταν μπροστὰ σὲ πραγματικὲς δυσκολίες, ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. δὲ θὰ δίσταζε νὰ τὴ βοηθήσει καὶ στρατιωτικῶς ἀκόμη. Εἶναι φοβερό, ἀλλὰ αὐτὸ πιστεύουν οἱ Ἕλληνες.

Ἡ Ἑλλάδα μπῆκε στὸ ΝΑΤΟ μὲ κοινοβουλευτικὴ κυβέρνηση. Κι οἱ διμερεῖς στρατηγικὲς συμφωνίες ἀνάμεσα στὴν Ἑλλάδα καὶ τὶς Η.Π.Α. ἔχουν συναφθεῖ ἀπὸ κοινοβουλευτικὲς κυβερνήσεις. Κανεὶς δὲν κατηγόρησε ποτὲ τὶς κυβερνήσεις ἐκεῖνες ὅτι δὲ σεβάστηκαν τὶς συμφωνίες ἢ δὲν τὶς ἐφάρμοσαν εἰλικρινά. Ἡ ἴδια γραμμὴ συνεργασίας θὰ εἶχε συνεχιστεῖ, ἂν δὲν εἶχε ἀνατραπεῖ ἡ δημοκρατία στὴν Ἑλλάδα. Συνεπῶς δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὅτι ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο οἱ Η.Π.Α. ὑποστηρίζουν τὴ δικτατορία εἶναι νὰ διασφαλίσουν νόμιμα καὶ σημαντικὰ ἀμερικανικὰ στρατηγικὰ συμφέροντα στὴν Ἑλλάδα. Ἡ δικτατορία χρειαζόταν φαίνεται γιὰ νὰ ἱκανοποιήσει ἀμερικανικὰ αἰτήματα ποὺ δὲ συμβιβάζονται μὲ τὴν ἀξιοπρέπεια ἢ τὰ συμφέροντα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἕνα παράδειγμα στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι οἱ λιμενικὲς διευκολύνσεις στὴν περιοχὴ τῆς Ἀθήνας.

Χάρη στὴ δικτατορία, οἱ Η.Π.Α. ἐξασφάλισαν τὴν ἀνενόχλητη χρησιμοποίηση τοῦ ἑλληνικοῦ γεωγραφικοῦ χώρου. Ἡ Ἑλλάδα μεταβλήθηκε σὲ οἰκόπεδο, σὲ «ξέφραγο ἀμπέλι», ποὺ μποροῦν νὰ τὸ χρησιμοποιοῦν κατὰ τὶς ἐπιθυμίες τους.

Ἐξαιτίας τῶν στρατηγικῶν ἐξελίξεων τῶν τελευταίων χρόνων στὴ Μέση Ἀνατολή, φαίνεται πὼς οἱ ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν ἀμερικανικὴ πολιτικὴ ἔπαιξαν μὲ τὴν ἰδέα νὰ δοῦν τὴν Ἑλλάδα ἔξω ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ καὶ νὰ συνάψουν μὲ τὴ Χούντα διμερεῖς σχέσεις ἱσπανικοῦ τύπου. Τὰ δῆθεν πλεονεκτήματα μιᾶς τέτοιας σχέσεως τονίστηκαν ἐπίσης σὲ διάφορες περιστάσεις ἀπὸ Ἕλληνες ὑποστηρικτὲς τῆς «ρεαλιστικῆς πολιτικῆς». Ὅμως τὸ σχέδιο αὐτὸ ποτὲ δὲν προωθήθηκε σοβαρά, οὔτε κι ἀπὸ τὴ δικτατορία ἀκόμα.

Φαίνεται ἐπίσης πιθανὸ πὼς ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. πίστευε ὅτι ἡ δικτατορία θὰ τῆς ἐγγυόταν τὴν ἀνεμπόδιστη χρησιμοποίηση τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου γιὰ τὶς στρατιωτικές της ἀνάγκες

στὴ Μέση Ἀνατολή. Ἡ δήλωση τοῦ προέδρου Νίξον εἶναι χαρακτηριστική : Κατὰ τὴν προεκλογική του ἐκστρατεία γιὰ τὴν προεδρία, στὰ 1972, σὲ πρόκληση τοῦ ἀντιπάλου του σχετικὰ μὲ τὴν ὑποστήριξή πρὸς τὴν ἑλληνικὴ δικτατορία, ὁ κ. Νίξον βεβαίωσε πὼς «δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει βιώσιμη πολιτικὴ ὑποστηρίξεως τοῦ Ἰσραὴλ χωρὶς τὴν Ἑλλάδα». Παρ' ὅλ' αὐτά, κατὰ τὸν πόλεμο τοῦ Ὀκτωβρίου τὸ 1973, ἡ ἀμερικανικὴ ἀερογέφυρα γιὰ τὸ Ἰσραὴλ δὲν μπόρεσε νὰ χρησιμοποιήσει ἐλεύθερα τὸ ἑλληνικὸ ἔδαφος. Ἔτσι οὔτε ἡ δικτατορία μπόρεσε ν' ἀγνοήσει τὰ βασικὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα στὶς Ἀραβικὲς χῶρες καθὼς καὶ τὴν ἐξάρτηση ἀπὸ τὰ ἀραβικὰ πετρέλαια.

Αὐτὰ ἦταν, μὲ λίγα λόγια, τὰ ἀμφίβολα πλεονεκτήματα τῆς ὑποστηρίξεως τῆς δικτατορίας στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὶς Η.Π.Α.

Ὅλα αὐτὰ ἀντισταθμίζονται ἀπὸ τὶς ἀρνητικὲς ἐπιπτώσεις ποὺ ἡ ὑποστήριξη τῆς Χούντας εἶχε στὴ στάση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπέναντι στὶς Η.Π.Α. Ἡ παλιὰ φιλία διαβρώθηκε καὶ ἀναπτύχθηκε ὁ ἀντιαμερικανισμὸς — ἕνας ἀντιαμερικανισμὸς ποὺ κινδυνεύει νὰ πάρει ἐκρηκτικὴ μορφή.

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀνησυχεῖ πολὺ γιὰ τὴν ἐκτροπὴ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἀπὸ τὰ προβλήματα τῆς ἐξωτερικῆς ἄμυνας σὲ ἐνέργειες ἀστυνομεύσεως τοῦ λαοῦ ὑπὲρ τοῦ καθεστῶτος στὸ ἐσωτερικό. Αὐτὸ ἐπιτείνει ἕνα αἴσθημα ἐθνικῆς ἀνασφάλειας, γιὰ τὸ ὁποῖο ἐπίσης θεωρεῖ ὑπεύθυνες τὶς Η.Π.Α.

Ἀλλὰ ὑπάρχει ἀκόμα μιὰ ἄλλη ἄποψη. Οἱ νέοι ἀξιωματικοὶ ποὺ ἀνήκουν στὴ Χούντα περίμεναν μιὰ σοβαρὴ στρατιωτικὴ ὑποστήριξη ἀπὸ τὶς Η.Π.Α. ποὺ τοὺς βοήθησαν νὰ πάρουν τὴν ἐξουσία. Μὲ τὴ στενή, ἐθνικιστική τους νοοτροπία, αἰσθάνονται πὼς οἱ Η.Π.Α. δὲν «εἶναι συνεπεῖς» στὶς ὑποχρεώσεις τους ἀπέναντί τους. Ἔτσι, βαθιὰ ἀπογοητευμένοι, ἔφταναν στὸ σημεῖο νὰ πιστεύουν ὅτι ἡ οὐδετερότητα κατὰ τὸ πρότυπο Καντάφι θὰ ἐξυπηρετοῦσε καλύτερα τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα. Ὁ συλλογισμός τους εἶναι ὅτι, ἂν γινόταν ἀδέσμευτη χώρα, ἡ Ἑλλάδα θὰ εἶχε τὴν ὑποστήριξη καὶ τῶν Η.Π.Α. καὶ τῆς Ε.Σ.Σ.Δ., ποὺ θὰ συναγωνίζονταν γιὰ τὴν εὔνοιά της.

Κι ἔτσι, ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς κόλπους τῆς δικτατορίας ποὺ στηρίζεται στὴν Ἀμερική, ξεπήδησαν δυνάμεις ποὺ ἀντιτίθενται στὴν παρουσία τῶν Η.Π.Α. στὴν Ἑλλάδα.

Καὶ γιὰ νὰ κλείσω αὐτὸ τὸ κεφάλαιο, ἡ θέση τῶν Η.Π.Α. ἀπέναντι στὴν ἑλληνικὴ δικτατορία ἔχει κλονίσει τὰ δυνατὰ αἰσθήματα φιλίας πρὸς τὴν Ἀμερικὴ ποὺ ὑπῆρχαν ἀνέκαθεν, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας. Ἡ παλιὰ φιλία ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ ἕνα συνεχῶς αὐξανόμενο ἀντιαμερικανισμό. Ἀκόμα καὶ σχετικὰ μὲ τὴ διεθνὴ θέση τῆς χώρας, ποὺ ἦταν δεδομένη γιὰ τὴ μεγάλη πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα, ὑπάρχουν τώρα σοβαρὲς ἀμφιβολίες.

Σὲ πολλοὺς, ἡ οὐδετερότητα φαίνεται νὰ παρουσιάζει τὸν καλύτερο προσανατολισμὸ γιὰ τὴ χώρα. Φυσικά, ἡ οὐδετερότητα εἶναι ἐπίσης καὶ ἕνας ἀξιοπρεπὴς μανδύας γιὰ τὸ τμῆμα ἐκεῖνο τῆς κοινῆς γνώμης ποὺ ἦταν πάντοτε ἀντιδυτικό. Ἔτσι, στὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ καταλήγουν πολλὲς τάσεις. Κι ὅσο δὲ θὰ ὑπάρχει ἀλλαγὴ στοὺς λόγους ποὺ ἐπέφεραν αὐτὲς τὶς συνέπειες, ἡ τάση γιὰ οὐδετερότητα θὰ κερδίζει συνεχῶς ἔδαφος.

Γιὰ νὰ ὁλοκληρώσουμε τὸ θέμα, ἂς κάνουμε μιὰ συνοπτικὴ ἀνάλυση τῶν συνεπειῶν τῆς δικτατορίας στὸ διεθνὲς στίβο.

Ἡ ἐξασθένηση τῆς Ἑλλάδας, ποὺ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς δικτατορίας, μπορεῖ ν' ἀποβεῖ πολὺ ἐπικίνδυνη γιὰ τὴν ἑνότητα τῆς συμμαχίας τοῦ ΝΑΤΟ. Οἱ ἀβάσιμες ἀπαιτήσεις τῆς Τουρκίας σχετικὰ μὲ τὴν ἑλληνικὴ ὑφαλοκρηπίδα, τὴν τουρκικὴ μειονότητα στὴ Θράκη καὶ τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου (αἴτημα ὁμοσπονδιακῆς λύσεως κτλ.) εἶναι κραυγαλέες ἀποδείξεις πὼς ὑπάρχουν αὐτοὶ οἱ κίνδυνοι.

Μιὰ ἀναμέτρηση ἀνάμεσα στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκία θὰ διασποῦσε τὴ συμμαχία. Ἐξάλλου, ἂν ἱκανοποιοῦνταν οἱ τουρκικὲς ἀξιώσεις σὲ βάρος τῆς Ἑλλάδας, ἡ συμμαχία θὰ μετατρεπόταν ἀπὸ ὄργανο προστασίας σὲ μηχανισμὸ καταστροφῆς τῆς Ἑλλάδας. Τὸ πρῶτο θὰ ἦταν παράλογο καὶ τὸ δεύτερο ἐγκληματικό.

Οἱ ἀνακολουθίες τῆς πολιτικῆς τῆς δικτατορίας ἀπέναντι τοῦ προέδρου Μακαρίου πρόσθεσαν κι ἄλλες δυσχέρειες στὴ

ρύθμιση τοῦ Κυπριακοῦ. Ἐπιπλέον, συντέλεσαν ὥστε νὰ ἐμφανίζεται ἐπανειλημμένα ἡ Ε.Σ.Σ.Δ. σὰν ὁ προστάτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴν Κύπρο καὶ ὁ ἐγγυητὴς τῆς εἰρήνης σ' αὐτὴ τὴν περιοχή.

Οἱ πολιτικὲς ἐξελίξεις γενικὰ στὴ Νοτιοανατολικὴ Εὐρώπη καθιστοῦν ἀναγκαία μιὰ δυνατὴ καὶ ἀποτελεσματικὴ ἑλληνικὴ κυβέρνηση, βασισμένη στὴ θέληση τοῦ λαοῦ. Ἡ διαδοχὴ τοῦ Τίτο εἶναι μιὰ περίπτωση ποὺ πρέπει νὰ ὑπομνηστεῖ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. Ὁ Τόντορ Ζίφκωφ τῆς Βουλγαρίας, ἐξάλλου, δήλωσε πρόσφατα ὅτι ἡ χώρα του ἀποσκοπεῖ στὴν πολιτικὴ ἕνωση μὲ τὴν Ε.Σ.Σ.Δ. καὶ ὅτι ἡ κυβέρνησή του ἐργάζεται μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις της γιὰ νὰ πετύχει τὸ σκοπὸ αὐτό. Μιὰ τέτοια ἐξέλιξη θὰ εἶχε σημαντικὲς ἐπιπτώσεις γιὰ τὴ διατήρηση τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀσφάλειας στὴν περιοχή. Τέτοιες βασικὲς ἐξελίξεις δὲν μπορεῖ νὰ τὶς ἀντιμετωπίσει ἱκανοποιητικὰ μιὰ κυβέρνηση ποὺ δὲν ἔχει τὴν ὑποστήριξη τοῦ λαοῦ.

Ἡ πτώση τοῦ καθεστῶτος τοῦ Παπαδόπουλου ἦταν ἀποτέλεσμα ἀνικανότητας, διαφθορᾶς καὶ ἀπάτης. Ἐδῶ ἡ λέξη ἀπάτη ἀναφέρεται ἰδίως στὴ συμπεριφορὰ τοῦ Παπαδόπουλου ἀπέναντι στοὺς ἀμερικανοὺς προστάτες του. Τὸ καθεστὼς τοῦ Παπαδόπουλου ἔπεσε, ἀλλὰ ἡ δικτατορία παραμένει. Ἁπλὴ ἀλλαγὴ φρουρᾶς ἔγινε στοὺς δεσμοφύλακες τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τὸ μόνο μέλος τῆς ἀρχικῆς Χούντας ποὺ ἐπέζησε στὴ «Νέα Φρουρὰ» εἶναι ὁ ταξίαρχος Δημήτριος Ἰωαννίδης, ὁ τρομερὸς ἀρχηγὸς τῆς στρατιωτικῆς ἀστυνομίας καὶ ἐπικεφαλῆς τῆς «Ὀργανώσεως διὰ τὴν ἀσφάλειαν (ἔλεγχο) τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων». Ὅλα τὰ ἄλλα μέλη τῆς Χούντας εἶναι νέα πρόσωπα.

Ἡ «Νέα Φρουρὰ» ὅμως δὲν εἶναι ὁμοιογενής. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς φατρίες μὲ ἐντελῶς διαφορετικὲς ἰδεολογίες καὶ στόχους. Σύντομα θὰ γίνει μιὰ ἀναμέτρηση ἀνάμεσά τους, γιατὶ ἡ σημερινὴ ἀσταθὴς ἰσορροπία δὲν μπορεῖ νὰ διατηρηθεῖ πολὺ καιρό.

Σήμερα τὸ καθεστὼς εἶναι μιὰ δικτατορία χωρὶς δικτάτορα

καὶ μιὰ τυραννία χωρὶς τύραννο. Γιὰ νὰ ἐπιβιώσει ἡ νέα Χούντα πρέπει νὰ κατορθώσει νὰ γίνει ὁμοιογενὴς καὶ νὰ βρεῖ ἕναν ἀδιαφιλονίκητο ἀρχηγό. Ἀκόμα, ἡ κληρονομιὰ τοῦ Παπαδόπουλου ἄφησε στὸ νέο καθεστὼς καυτὰ προβλήματα, ὅπως ἡ σοβαρὴ οἰκονομικὴ κρίση, ἡ φοιτητικὴ ἀναταραχή, ἡ ἐκκλησιαστικὴ διάσπαση καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ τιμωρηθοῦν οἱ ὑπεύθυνοι γιὰ διαφθορὰ στὴν προηγούμενη φάση τῆς δικτατορίας.

Γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει αὐτὰ τὰ προβλήματα, τὸ νέο καθεστὼς θὰ πρέπει νὰ γίνει ἀκόμα πιὸ καταπιεστικό. Ὅμως ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει φτάσει στὰ ὅρια τῆς ἀντοχῆς του καὶ μπορεῖ σύντομα νὰ ξεσπάσει σὲ μιὰν ἐξέγερση.

Ἀνάμεσα στὶς φατρίες τῆς νέας Χούντας ὑπάρχει μιὰ ποὺ ὀνομάζουν «Κανταφιστὲς» ἢ «οὐδετερόφιλους». Ἂν αὐτὴ κατορθώσει στὴν προσεχὴ ἀναμέτρηση νὰ ἐξασφαλίσει ἀποτελεσματικὸ ἔλεγχο πάνω στὶς ἄλλες, τότε θὰ τερματιστεῖ ἡ ἀμερικανικὴ παρουσία στὴν Ἑλλάδα.

Ἐξάλλου, ἂν δὲν ἐπικρατήσουν οἱ «Κανταφιστὲς» καὶ ἐπιβιώσει κατὰ κάποιο τρόπο ἡ δικτατορία, ἡ ὀγκούμενη λαϊκὴ δυσαρέσκεια, ἀπὸ τὴ συνεχῶς αὐξανόμενη καταπίεση, θὰ ὁδηγήσει ἀσφαλῶς σ' ἕνα λαϊκὸ ξεσήκωμα. Καὶ ἂν αὐτὸ πετύχει νὰ ἀποκαταστήσει τὴ δημοκρατία, παρὰ τὴν ἀμερικανικὴ ὑποστήριξη πρὸς τὴ δικτατορία, πάλι τότε θὰ τερματιστεῖ ἡ ἀμερικανικὴ παρουσία στὴν Ἑλλάδα.

Ἔτσι ἢ ἀλλιῶς ἡ ροὴ τῶν γεγονότων θὰ ὁδηγήσει στὴν τιμωρία γιὰ τὸ ἔγκλημα τῆς ὑποστηρίξεως ποὺ οἱ Η.Π.Α. παρέχουν στὴν ἑλληνικὴ δικτατορία.

Γι' αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνει ἀμέσως μιὰ δραστικὴ ἀναθεώρηση τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Εἰδικά, ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. θὰ πρέπει νὰ διαχωρίσει τὴ θέση της ἀπὸ τὴ δικτατορία — μὲ λόγια καὶ μὲ ἔργα — καὶ νὰ διακηρύξει τὴ σταθερή της ὑποστήριξη γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας. *Ἂν καὶ ὅταν γίνει αὐτό, δυνάμεις μέσα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα θὰ δώσουν ἕνα γρήγορο τέλος στὸ τυραννικὸ καθεστώς. Τότε ἡ πολιτικὴ καὶ ἀντιστασιακὴ ἡγεσία τῆς χώρας θὰ σχηματίσει κυβέρνηση ἐθνικῆς ἑνότητας ποὺ θὰ διεξαγάγει ἐλεύθερες καὶ τίμιες ἐκλογὲς μέσα σὲ καθορισμένο χρόνο.*

Εἶναι ἀπόλυτα βέβαιο ὅτι στὴ νέα Βουλὴ θὰ ὑπάρξει μιὰ γερὴ πλειοψηφία ἱκανὴ νὰ ὑποστηρίξει τὶς δημοκρατικὲς κυβερνήσεις ποὺ θὰ διεκδικήσουν γιὰ τὴν Ἑλλάδα τὴ θέση ἰσότιμου ἑταίρου στὴν οἰκογένεια τῶν Δυτικῶν χωρῶν. Ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων γνωρίζει ὅτι τὰ πραγματικά της συμφέροντα εἶναι ζωτικὰ συνυφασμένα μὲ τὸ Δυτικὸ κόσμο.

Ἂν οἱ Η.Π.Α. βοηθήσουν εἰλικρινὰ σ' αὐτὴ τὴ διαδικασία, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς θὰ συγχωρήσει, ἂν δὲν ξεχάσει, πόσο τὸν ἀδίκησαν στὸ παρελθόν. Οἱ Ἕλληνες δὲν εἶναι μνησίκακοι. Ἡ πατροπαράδοτη ἑλληνοαμερικανικὴ φιλία θ' ἀναζωπυρωθεῖ ἀσφαλῶς.

Εἶναι ὅμως ὥρα νὰ τελειώνω. Σᾶς παρουσίασα συνοπτικὰ τὴν ἀνάλυση μιᾶς ἐξαιρετικὰ περίπλοκης καὶ ρευστῆς καταστάσεως στὴν Ἑλλάδα.

Προσπάθησα ἐπίσης νὰ προσδιορίσω τὶς συνέπειες τῆς ἐφαρμογῆς τῆς «ρεαλιστικῆς πολιτικῆς» στὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις.

Τὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὴν παραπάνω ἀνάπτυξη εἶναι ἡ προειδοποίηση γιὰ μιὰ κρίση στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ γύρω της περιοχή, ποὺ προσεγγίζει γοργά, καὶ ποὺ θὰ ἔχει σημαντικὲς ἐπιπτώσεις γιὰ τὴν ἀμερικανικὴ παρουσία. Ἡ τέχνη τοῦ κυβερνᾶν εἶναι ἡ τέχνη νὰ προβλέπει κανεὶς καὶ νὰ ἐνεργεῖ ἀνάλογα ἐγκαίρως.

Ὑπάρχει ὅμως ἕνα ἀκόμη σπουδαιότερο σημεῖο ποὺ θὰ πρέπει νὰ τονιστεῖ. Ἡ δικτατορία στὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ πρώτη ἐφαρμογὴ τοῦ τεχνολογικοῦ δεσποτισμοῦ στὴ μεταπολεμικὴ Εὐρώπη. Ὅ,τι ἔγινε στὴν Ἑλλάδα μπορεῖ ἐπίσης νὰ συμβεῖ καὶ σ' ἄλλες δυτικὲς χῶρες, κι ὄχι ἀποκλειστικὰ εὐρωπαϊκές.

Ἡ ἑλληνικὴ τραγωδία φωτίζει τὸ βασικὸ πρόβλημα γιὰ τὴ δημοκρατία στὸ μέλλον — *ἂν δηλαδὴ ἡ τεχνολογία θὰ εἶναι ὑπηρέτης της ἢ θὰ γίνει τὸ ὄργανο τῆς καταστροφῆς της.* Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ σπουδαιότερη προειδοποίηση ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΜΑΡΤΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1974
Η ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

Στὸ Μέρος αὐτὸ περιγράφονται οἱ ἐνέργειες ποὺ κατέβαλα γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς φιλοχουντικῆς πολιτικῆς τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως, ὅπως ἐπίσης καὶ οἱ ἀπηχήσεις ποὺ προκάλεσαν, ἀπὸ τὴν ἄφιξή μου στὶς Η.Π.Α. ὡς τὸν Ἰούλιο τοῦ 1974, ὅταν ξέσπασε ἡ νέα κυπριακὴ κρίση.

Χρονολογικά, καὶ τὰ τρία κείμενα τοῦ Μέρους Ι ἀνήκουν στὴν ἴδια περίοδο. Ἀποσπάσθηκαν, ὅμως, γιατὶ ἀποτελοῦν ἕνα ὀργανικὸ σύνολο. Δίνουν μαζὶ μιὰ καθολικὴ θεώρηση τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν σχέσεων στὴν ἕβδομη ἐπέτειο τῆς καταλύσεως τοῦ κοινοβουλευτικοῦ καθεστῶτος καὶ περιέχουν τὴν οὐσία τοῦ μηνύματος ποὺ προσπάθησα νὰ μεταδώσω στὸν ἀμερικανικὸ λαὸ ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦ Κογκρέσσου, ἑνὸς ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα Πανεπιστήμια καὶ μιᾶς ἀπὸ τὶς ἐγκυρότερες ὀργανώσεις διεθνῶν σχέσεων τῶν Η.Π.Α.

Τὰ κείμενα τοῦ Μέρους ΙΙ ἀναφέρονται εἰδικότερα στὶς ἐπαφές μου μὲ τὴν κυβέρνηση καὶ τὸν τύπο.

Ἡ «συνέντευξη» Γκουντπάστερ καὶ ἡ κατάθεση τοῦ κ. Κίσσινγκερ στὴ Γερουσία σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς συνομιλίες μου μὲ ἐκπροσώπους τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως δίνουν ἀνάγλυφη τὴν εἰκόνα τῆς ἀμετακίνητης φιλοχουντικῆς στάσεως τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως καὶ προσδιορίζουν τὴν εὐθύνη της γιὰ τὰ γεγονότα τοῦ Ἰουλίου. Ἀντίθετα ἡ κριτικὴ θέση μιᾶς φωτισμένης μερίδας τοῦ τύπου φαίνεται πολὺ καθαρὰ ἀπὸ τὰ τρία ἄρθρα τοῦ εἰδικοῦ κεφαλαίου ποὺ ἀφιερώνεται στὸ θέμα.

Στὸ Μέρος ΙΙ περιλαμβάνεται ἐπίσης καὶ ἡ ἔκθεση τῶν ἐνεργειῶν μου πρὸς τὴν κατεύθυνση τοῦ ΝΑΤΟ, μὲ τὴν ἴδια πάντοτε ἐπιδίωξη.

Τελικὰ στὸ Προσάρτημα σκιαγραφεῖται ἡ διπλωματικὴ ἐκπροσώπηση τῆς Χούντας στὴν Οὐάσινγκτον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΑΠΗΧΗΣΗ ΣΤΙΣ Η.Π.Α. ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΣΤΟ ΚΟΓΚΡΕΣΣΟ

Ἡ κατάθεση στὴν Ὑποεπιτροπὴ Εὐρώπης εἶχε εὐρεία καὶ ἄμεση ἀπήχηση στοὺς κύκλους τοῦ Κογκρέσσου, τὰ ὄργανα ἐνημερώσεως καὶ γενικὰ τὴν ἀμερικανικὴ κοινὴ γνώμη. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς προκάλεσε τὴ λύσσα τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος ἐναντίον μου, ὅπως λεπτομερέστερα περιγράφεται στὸ Μέρος IV.

Ἡ πρώτη ἐκδήλωση τῆς ἀπηχήσεως αὐτῆς ἦταν ἡ μετάδοση ἀπὸ τὴ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» μιᾶς ἐκτεταμένης περιλήψεως τῆς ὁμιλίας μου, πράγμα πρωτοφανὲς στὰ χρονικὰ τοῦ ἐπίσημου Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῶν Η.Π.Α. ποὺ ἀπέφευγε συστηματικὰ νὰ μεταδίδει ὁτιδήποτε ἐπικριτικὸ τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος, ὅπως ὑπογράμμισαν σὲ εἰδικὸ ἄρθρο τους οἱ ἔγκριτοι ἀρθρογράφοι Ἔβανς καὶ Νόβακ.

Ἡ ἐκπομπὴ θεωρήθηκε ἔνδειξη ριζικῆς ἀλλαγῆς στὴν ἀμερικανικὴ πολιτική. Τὴν ἐντύπωση αὐτὴ ἐνίσχυσαν καὶ οἱ δηλώσεις τοῦ ὑπουργοῦ Ἀμύνης κ. Σλέσινγκερ[1], τὴν ἑπομένη τῆς καταθέσεώς μου, ὅπως ὑπογραμμίζεται στὸ ἄρθρο τοῦ Ντὰν Μόργκαν τῆς Οὐάσινγκτον Πόστ, στὶς 29 Μαρτίου 1974.

Ὁ ἡμερήσιος τύπος κάλυψε ἐκτεταμένα τὴν κατάθεσή μου καὶ ἀφιέρωσε εἰδικὰ ἄρθρα, ὅπως τῶν ἀρθρογράφων Μούατ, Ἔβανς καὶ Νόβακ, Τζόνσον κ.ἄ. Τὸ ἄρθρο τῶν Ἔβανς καὶ Νόβακ πρόβαλε τὴν ἐμφάνιση τοῦ «Κανταφισμοῦ» στὶς ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις, ἐνῶ τοῦ Τζόνσον ἀναφερόταν στὴν πρόσφατη χορήγηση δανείου 250 ἑκατομμυρίων δολλαρίων στὴ Χούντα ἀπὸ ἕνα διεθνὲς τραπεζικὸ κονσόρτσιουμ. Σ' ὅλα σχεδὸν τὰ ἄρθρα ἔγινε ἐκμετάλλευση τῆς πρόσφατης τότε συλλήψεως τοῦ κ. Μαύρου γιὰ ἐπίκριση τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος.

1. Βλέπε παρακάτω, σελ. 212.

Ὁ ἀμερικανικὸς καὶ ξένος τύπος δημοσίευσε, ἐπίσης, ἀνταποκρίσεις ἀπὸ τὴν Ἀθήνα γιὰ τὴν ἀντίδραση τοῦ καθεστῶτος, ὑπογραμμίζοντας τὸ γεγονὸς ὅτι, ἐνῶ ὁ ἐλεγχόμενος ἑλληνικὸς τύπος διατύπωνε δριμύτατες κατηγορίες ἐναντίον μου, ἀπαγορεύθηκε νὰ δημοσιεύσει ἀκόμα καὶ ἀποσπάσματα τῆς καταθέσεώς μου.

Τὶς ἑπόμενες μέρες εἶχα ἐπαφὲς μὲ πολλὲς προσωπικότητες τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων καὶ τῆς Γερουσίας. Ἀναφέρω ἐνδεικτικὰ τοὺς γερουσιαστές: Ἔντ. Κέννεντυ (Δ), Τζαίκομπ Τζάβιτς (Ρ), Τζ. Σπάρκμαν (Δ), Τζὼρτζ Μακγκόβερν (Δ), Κλαίαρτμπορν Πὲλλ (Δ), Μπὲρτς Μπαίυ (Δ), Ρόμπερτ Μπὲρντ (Δ), Βὰνς Χάρτκη (Δ), Φρὰνκ Τσὲρτς (Δ) κ.ἄ. καὶ τοὺς βουλευτές: Τζ. Ἄντερσον (Ρ), Λουσ. Νέντζη (Δ), Πὼλ Σαρμπάνης (Δ), Τζ. Μπρεδήμας (Δ), Γουαίην Χάϊυζ (Δ), Ντὸν Ἔντουαρτς (Δ), Ντὸν Φραίηζερ (Δ) κ.ἄ.

Δυὸ ἀγορεύσεις ποὺ ἔγιναν τὶς ἑπόμενες μέρες ἀπὸ τὸ γερουσιαστὴ Πὲλλ καὶ τὸ βουλευτὴ Πῆτερ Φρελιγκχούηζεν εἶναι ἐνδεικτικὲς τῆς ἀπηχήσεως στοὺς κύκλους τοῦ Κογκρέσσου τῆς ὁμιλίας καὶ τῶν ἐπαφῶν μου.

Ἐπακολούθησε ἡ συνέντευξη τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ ΝΑΤΟ στὴν Εὐρώπη Γκουντπάστερ, ποὺ δημοσιεύτηκε στὴν Ἀθήνα στὶς 19 Ἀπριλίου, γιὰ νὰ ἀνασκευαστεῖ ἡ ἐντύπωση ποὺ προκάλεσαν ὅσα ἀνέφερα γιὰ τὶς ἔνοπλες δυνάμεις στὴν κατάθεσή μου. Σ' αὐτὴν ὅμως, λόγω τῶν σοβαρῶν ἀντιδράσεων ποὺ προκάλεσε στὸ Κογκρέσσο καὶ τὸν ἀμερικανικὸ τύπο, ἀφιερώνεται εἰδικὸ κεφάλαιο.

Ἀκολουθοῦν μερικὰ ἀπὸ τὰ πιὸ χαρακτηριστικὰ κείμενα τῆς ἀπηχήσεως τῆς ὁμιλίας μου στὸ Κογκρέσσο.

1. Η ΕΚΠΟΜΠΗ ΤΗΣ «ΦΩΝΗΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ» «Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ ΚΑΤΑΘΕΤΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»

28 - 3 - 1974

«Μ. C.: ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ Δὶς Χαραλάμπους

Ἐδῶ εἰς τὴν Οὐάσινγκτον, ἐνεφανίσθη χθὲς ἐνώπιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τῆς Βουλῆς ὁ Ἕλλην πολιτικὸς κύριος Ἰωάννης Ζίγδης, ὁ ὁποῖος καὶ ἐξέθεσεν

τὰς ἀπόψεις του τόσον ἐπὶ τῆς σημερινῆς πολιτικῆς καταστάσεως ποὺ ἐπικρατεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς Ἀμερικανικῆς πολιτικῆς ἔναντι τῆς χώρας του. Ἡ Ὑποεπιτροπὴ τοῦ Κογκρέσσου, πρὸς τὰ μέλη τῆς ὁποίας ὡμίλησεν ὁ κύριος Ζίγδης, ἀσχολεῖται μὲ εὐρωπαϊκὰς ὑποθέσεις καὶ τελεῖ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Βουλευτοῦ κυρίου Ρόζενταλ. Ἀκολουθεῖ ἀνταπόκρισις διὰ τὰ ὅσα εἶπεν ὁ Ἕλλην πολιτικός...

ΦΩΝΗ: Κος Μπίστης

Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὁμιλίας του, ὁ κύριος Ζίγδης ἀνεφέρθη εἰς τὴν κοινοβουλευτικὴν δραστηριότητά του εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὰ κοινὰ ἰδεώδη καὶ τὸ κοινὸν συμφέρον ποὺ συνδέουν τὸν Ἑλληνικὸν καὶ τὸν Ἀμερικανικὸν λαόν. Ἐν συνεχείᾳ ὁ κύριος Ζίγδης ἐπέκρινε τὴν Ἀμερικανικὴν πολιτικὴν διὰ τὴν ὑποστήριξιν ποὺ παρέχει ἀπὸ τοῦ 1967 πρὸς τὴν στρατιωτικὴν κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ κύριος Ζίγδης ὑπενθύμισεν πρὸς τὰ μέλη τῆς Ὑποεπιτροπῆς ὅτι ἕνας ἀπὸ τοὺς σκοποὺς τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας εἶναι ἡ προάσπισις τῆς Δημοκρατίας καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν. Οἱ σύμμαχοι ὅμως τῆς Ἑλλάδος, εἶπεν, δὲν ἐξεπλήρωσαν τὸ 1967 τὴν ὑποχρέωσιν ποὺ ἐκπηγάζει ἀπὸ τὸ Ἀτλαντικὸν Σύμφωνον. Ὁ κύριος Ζίγδης ὑπεγράμμισεν ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἀρνοῦνται τὴν εὐθύνην ποὺ οἱ ἴδιοι φέρουν διὰ τὴν σημερινὴν κατάστασιν εἰς τὴν πατρίδα των, ἀλλά, παρετήρησεν, οἱ σύμμαχοι τῆς Ἑλλάδος φέρουν τὸ μεγαλύτερον ἴσως μέρος τῆς εὐθύνης. Ὁ Ἕλλην πολιτικὸς ἐπέκρινεν συγκεκριμένως τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας διὰ τὸ ὅτι — ὡς εἶπεν — παρέσχον ἠθικὸν κῦρος πρὸς τὴν κυβέρνησιν τοῦ κυρίου Παπαδοπούλου. Ὡς ἀποτέλεσμα τῆς Ἀμερικανικῆς στάσεως ἔναντι τῆς καταστάσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν ἀξιωματικῶν τῶν Ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἐτήρησε παθητικὴν στάσιν παρατηρητοῦ, καθ' ὃν χρόνον κατεστρέφετο ἡ Δημοκρατία εἰς τὴν χώραν τους, καθ' ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοὶ ἐπίστευον ὅτι ἡ ἄμυνα τῆς πατρίδος των ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὸν Ἀμερικανικὸν παράγοντα. Ὁ Ἕλλην πολιτικὸς ἀνεφέρθη κατόπιν εἰς τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα προβάλλονται διὰ νὰ δικαιολογήσουν συνεργασίαν μὲ τὴν στρατιωτικὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας του. Τὰ ἐπιχειρήματα αὐτά, εἶπεν, εἶναι ἡ κομμουνιστικὴ ἀπειλή, ὁ φόβος ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ ἀπεσύρετο ἀπὸ τὸ NATO, ἐὰν τὴν διακυ-

βέρνησίν της ἀνελάμβανεν ἡ Ἕνωσις Κέντρου, ἡ φαυλοκρατία ὑπὸ κοινοβουλευτικὸν καθεστώς, ἡ ἱστορικὴ ἀνάγκη διὰ τὸν ἐκσυγχρονισμὸν καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ αἱ ἀνάγκαι εἰς τὸν στρατηγικὸν τομέα. Ὁ κύριος Ζίγδης ἀπέκρουσεν, ἕναν πρὸς ἕναν, ὅλους τοὺς ἰσχυρισμοὺς αὐτούς. Ἐπίσης ἀπέκρουσεν τὴν ἀντίληψιν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ δημοκρατικὴ διακυβέρνησις εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς μεθόδου φιλικῶν διαβημάτων καὶ τῆς συνεργασίας τῆς Ἀμερικῆς μὲ τὴν σημερινὴν στρατιωτικὴν κυβέρνησιν. Ὁ Ἕλλην πολιτικὸς διαβλέπει — ὡς εἶπεν — ὅτι τὸ ἀντιαμερικανικὸν ρεῦμα εἰς τὴν Ἑλλάδα θὰ ὀγκοῦται, καὶ ὅτι θὰ λάβῃ ἀπειλητικὰς διαστάσεις. Συνέστησε δὲ ὅπως ἡ Ἀμερικανικὴ κυβέρνησις ἀποσύρῃ τὴν ὑποστήριξίν της ἀπὸ τὴν σημερινὴν ἡγεσίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ διακηρύξῃ τὴν ἀλληλεγγύην της πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Ὁ κύριος Ζίγδης ἀντετάχθη εἰς πᾶσαν ἰδέαν περὶ δυναμικῆς, ἐκ μέρους τῶν Ἀμερικανῶν, ἐπεμβάσεως. Μετὰ δὲ τὴν ὁμιλίαν του, ἀπήντησεν εἰς σειρὰν ἐρωτήσεων ποὺ τοῦ ὑπέβαλαν μέλη τῆς Ὑποεπιτροπῆς. Ὁ κύριος Φέρλινγκ-Χιοῦζεν, τῆς ρεπουμπλικανικῆς παρατάξεως, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦ τί ὁ κύριος Ζίγδης φρονεῖ ὅτι πρέπει νὰ πράξῃ ἡ Ἀμερικανικὴ κυβέρνησις, διὰ νὰ ἐπέλθῃ πολιτικὴ ἀλλαγὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ κύριος Ζίγδης ἐπανέλαβεν τὰ ὅσα εἶχεν παρατηρήσει ἐνωρίτερον. Ἀρκεῖ, εἶπεν, ὅπως ἡ Ἀμερικανικὴ κυβέρνησις σταματήσῃ νὰ ἐπιδεικνύῃ φιλικὴν διάθεσιν πρὸς τὴν στρατιωτικὴν κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ βουλευτὴς κύριος Γιάτρον — ὁ ὁποῖος εἶναι ἑλληνικῆς καταγωγῆς — ἐζήτησεν νὰ πληροφορηθῇ διὰ τὰς διαθέσεις τῶν Ἑλλήνων πολιτικῶν, σχετικῶς μὲ τὸν σχηματισμὸν πολιτικῆς κυβερνήσεως ἡ ὁποία θὰ ὡδήγει τὴν χώραν εἰς τὴν ὁμαλότητα. Ὁ κύριος Ζίγδης ἀπήντησεν ὅτι ὅλοι οἱ παλαιοὶ πολιτικοὶ εἶναι ἕτοιμοι νὰ ἐπωμισθοῦν τὸ φορτίον αὐτό, ἀλλὰ ὅτι οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν πρόκειται νὰ συνεργασθῇ μὲ τοὺς "συνταγματάρχες"».

2. Η «ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ» ΕΠΙΤΙΘΕΤΑΙ

Ἄρθρο τῶν Ἔβανς καὶ Νόβακ [1]

Γιὰ πρώτη φορὰ ἀφότου ἀνατράπηκε ἡ κοινοβουλευτικὴ κυβέρνηση στὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ πραξικόπημα τοῦ Ἰουνίου (sic) 1967, ἡ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» ἐπιτέθηκε κατὰ τῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας τῆς Ἀθήνας μὲ μιὰ μακριὰ δηκτικὴ κριτική, στὶς 28 Μαρτίου.

Αὐτὴ ἡ ἄκρως ἀξιέπαινη, ἂν καὶ καθυστερημένη, ἐνέργεια ἦταν μιὰ συνειδητὴ ἀπόφαση τῆς κυβερνήσεως Νίξον, ποὺ ἐφαρμόστηκε μὲ μπρίο ἀπὸ τὸν Τζαίημς Κήογκ (James Keogh) τῆς Ὑπηρεσίας Πληροφοριῶν τῶν Η.Π.Α., ὁ ὁποῖος διευθύνει τὴ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς». Σημειώνει μιὰ ἐκπληκτικὴ στροφὴ στὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῶν Η.Π.Α.

Γιὰ ἑφτὰ χρόνια, ἡ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» ἔπνιγε συστηματικὰ τὴν κριτικὴ κατὰ τοῦ καθεστῶτος τῆς Ἀθήνας. Κυνηγώντας τὴ μάταιη ἐλπίδα τοῦ Λευκοῦ Οἴκου ὅτι κατὰ κάποιο τρόπο οἱ ἴδιοι οἱ ἕλληνες συνταγματάρχες θὰ ἀποκαθιστοῦσαν τὴ δημοκρατικὴ τάξη, ἡ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» εἶχε ἀρνηθεῖ μέχρι τώρα στοὺς ἕλληνες ἀκροατές της τὴ δυνατότητα ν' ἀκούσουν τὴν πικρὴ ἀλήθεια.

Ἡ ἐκπομπὴ τοῦ Μαρτίου ἄλλαξε ὅλα αὐτά. Τρεῖς γεμάτες σελίδες ἀπὸ περικοπὲς ἀπὸ τὴν προσεκτικὰ θεμελιωμένη ἀντιχουντικὴ κριτικὴ τοῦ Ἰωάννη Ζίγδη, πρώην κοινοβουλευτικοῦ ἡγέτη, μεταδόθηκαν στὰ ἑλληνικὰ τὴν ἑπόμενη ἡμέρα ἀπὸ τὴ συναρπαστικὴ κατάθεσή του στὴν Ὑποεπιτροπὴ Εὐρώπης τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων.

3. ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΔΕΣΜΟΙ ΜΕΤΑΞΥ ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΝΤΑΦΙ

Ἄρθρο τῶν Ρόουλαντ Ἔβανς καὶ Ρόμπερτ Νόβακ [2]

Ἄκρως ἐμπιστευτικὴ ἀλληλογραφία μεταξὺ ἑνὸς νέου ἰσχυ-

1. «Νιοὺ Γιὸρκ Πόστ», 6 Ἀπριλίου 1974.
2. «Οὐάσινγκτον Πόστ», 28 Μαρτίου 1974.

ροῦ παράγοντα τῆς ἑλληνικῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας καὶ τοῦο Προέδρου Μουάμαρ Καντάφι, τοῦ φανατικοῦ ἀντιδυτικοῦ δικτάτορα τῆς Λιβύης, προκάλεσε σοβαρὲς ἀνησυχίες ἐδῶ, γιὰ τὶς σχέσεις τῆς Ἑλλάδας μὲ τοὺς παραδοσιακοὺς φίλους της καὶ ἰδιαίτερα τὶς Η.Π.Α. ποὺ χειροτερεύουν τὴν ἐποχὴ αὐτὴ μὲ γοργὸ ρυθμό.

Ἡ μυστικὴ ἀλληλογραφία εἶναι μεταξὺ τοῦ Καντάφι καὶ τοῦ συνταγματάρχη Μανουσογιαννάκη (Σ.Σ. Μανουσακάκη;), ποὺ εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς «ἰσχυροὺς ἄνδρες» σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πτέρυγες τῆς νέας ἑλληνικῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας, ποὺ κατέλαβε τὴν ἐξουσία τὸν περασμένο Νοέμβριο, ὕστερα ἀπὸ ἕνα ξενόφοβο πραξικόπημα. Ἀλλὰ ὁ σύνδεσμος μεταξὺ τῶν δυὸ ἄρχισε πρὶν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ πρώην δικτάτορα Γεωργίου Παπαδόπουλου.

Ἡ [ἀποκάλυψη] ὑπογραμμίζει δραματικὰ τὸν ἀκόλουθο κίνδυνο : Ἡ νέα στρατιωτικὴ κλίκα ποὺ βρίσκεται τώρα στὴν ἐξουσία στὴν Ἀθήνα ζητάει τὴ ριζικὴ ἀναπροσαρμογὴ τῆς ἑλληνικῆς μεταπολεμικῆς συμμαχίας μὲ τὴ Δύση, κατὰ τρόπο ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ἔχει ἐπικίνδυνες ἐπιπτώσεις στὸ ΝΑΤΟ καὶ ἰδιαίτερα στὴν ἄμυνα τῆς Δύσεως στὸ χῶρο τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου. Σὰν παράδειγμα ἀναφέρουμε τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ παρατεταμένες διαπραγματεύσεις μὲ τὴν Ἑλλάδα γιὰ τὸν ἐλλιμενισμὸ ἑνὸς ἀεροπλανοφόρου κοντὰ στὴν Ἀθήνα ἔχουν οὐσιαστικὰ ἐγκαταλειφθεῖ ἐξαιτίας ὑπέρμετρων ἀξιώσεων τῆς νέας στρατιωτικῆς Χούντας, ποὺ ἔχει πραγματικὸ ἀρχηγὸ τὸν ταξίαρχο Ἰωαννίδη. Ἂν καὶ τὸ Ναυτικὸ τῶν Η.Π.Α. ἰσχυρίζεται πὼς οἱ διαπραγματεύσεις αὐτὲς τελικὰ θὰ ἐπιτύχουν, οἱ ρεαλιστὲς τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ εἶναι βέβαιοι πὼς ἡ ἄσχημη τροπὴ στὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις ἔχει ματαιώσει τέτοια δυνατότητα. Ἡ νέα Χούντα συμφωνεῖ προφανῶς μ' αὐτό. Διαφορετικά, δὲ θὰ ζητοῦσε νέα δαπανηρὴ δωρεὰν στρατιωτικὴ βοήθεια ὡς ἀντίτιμο. Ἡ δωρεὰν βοήθεια τερματίστηκε θριαμβευτικὰ ἀπὸ τὸν Παπαδόπουλο, πρὶν ἕνα χρόνο, καὶ οἱ πιθανότητες νὰ ψηφίσει τὸ Κογκρέσσσο, ἀκόμα καὶ ἂν τὸ ζητοῦσε ὁ Πρόεδρος Νίξον, τέτοιου εἴδους βοήθεια εἶναι σήμερα σχεδὸν ἀνύπαρκτες.

Ἔτσι μερικοὶ πολιτικοὶ ἀναλυτὲς ἔχουν πειστεῖ πὼς οἱ Συν-

ταγματάρχες ψάχνουν γιὰ νέες πολιτικὲς διευθετήσεις. Ἡ μυστικὴ ἀλληλογραφία μεταξὺ Καντάφι καὶ συνταγματάρχη Μανουσογιαννάκη, ἀρχηγοῦ τῆς «κανταφικῆς» φατρίας τῆς Χούντας, δείχνει μιὰ ἀπὸ τὶς πιθανὲς κατευθύνσεις. Ὁ Καντάφι ἦταν ὁ μόνος ἀπὸ τοὺς ἄραβες ἡγέτες μὲ ἐπιρροή, ποὺ ἀρνήθηκε νὰ συμφωνήσει στὴν ἄρση τοῦ ἀντιαμερικανικοῦ μποϋκοτὰζ γιὰ τὸ πετρέλαιο πρὶν ἀπὸ δέκα μέρες. Ὁ ἀντιαμερικανικὸς χαρακτήρας τοῦ νέου καθεστῶτος γίνεται σαφέστερος καὶ μὲ ἄλλους τρόπους : Ὁ Σπυρίδων Τετενές, ὁ ἕλληνας ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν — ἕνα γραφειοκρατικὸ ἀνδρείκελο — κατέπληξε τοὺς Δυτικοὺς τὴ βδομάδα αὐτή, ἀποδίδοντας τὴν ἀποτυχία νὰ ἐπιτευχθεῖ συμφωνία γιὰ τὸν ἐλλιμενισμὸ τοῦ ἀεροπλανοφόρου στὴν ἐξασθένηση τῆς θέσεως τοῦ Προέδρου Νίξον, ἐπειδὴ ἄρχισε στὸ Κογκρέσσο ἡ διαδικασία γιὰ τὴν παραπομπή του.

Πράγματι, οἱ ἐνδείξεις γιὰ μιὰ μεγάλη ἀλλαγὴ στὶς σχέσεις μεταξὺ Ἀθήνας καὶ Οὐάσινγκτον δὲ μποροῦν νὰ ἀγνοηθοῦν. Ὁ πρεσβευτὴς τῶν Η.Π.Α. Χένρυ Τάσκα, ποὺ βρίσκεται ἐδῶ γιὰ διαβουλεύσεις, δὲ μασάει τὰ λόγια του σὲ ἰδιωτικὲς συνομιλίες μὲ ἀνώτερους ἀξιωματούχους τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ. Ὅλα αὐτὰ τὰ τελευταῖα χρόνια κατηγοροῦσαν τὸν Τάσκα συνεχῶς ὅτι ἔπαιζε τὸ παιγνίδι τοῦ Παπαδόπουλου, γιατὶ ἰσχυριζόταν πὼς ἡ ἐπιστροφὴ στὸν κοινοβουλευτισμὸ θὰ γινόταν σύντομα. Τώρα ὁ Τάσκα προειδοποιεῖ πολὺ σαφῶς, στὶς ἰδιωτικές του συνομιλίες, πὼς ἡ σημερινὴ ἐπιδείνωση περικλείει σοβαροὺς κινδύνους, τόσο γιὰ τὸ ΝΑΤΟ ὅσο καὶ τὶς Η.Π.Α. Ἄλλοι παρατηρητὲς προβλέπουν καθαρὰ πὼς οἱ ἕλληνες διανοούμενοι καὶ οἱ φοιτητές, μὲ τοὺς ὁποίους εἶναι δυνατὸ νὰ συνενωθοῦν καὶ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων — ἀγανακτισμένοι γιὰ τὶς πρωτόγονες μεθόδους τρομοκρατίας ποὺ ἐφαρμόζει ἡ Χούντα — εἶναι πιθανὸ νὰ προχωρήσουν σὲ ἀνοιχτὴ ἐξέγερση.

Ἡ πρόσφατη σύλληψη τοῦ Γεωργίου Μαύρου, ἀπὸ τὰ κύρια ἡγετικὰ στελέχη τοῦ παλαιοῦ συντηρητικοῦ (sic) κόμματος τῆς Ἑνώσεως Κέντρου, εἶναι κάτι ποὺ δὲν εἶχε συμβεῖ τὶς μέρες τῆς τρομοκρατίας τοῦ Παπαδόπουλου. Ἔσπασαν μὲ λοστὸ τὴν ἐξώπορτα τοῦ Μαύρου τὰ μεσάνυχτα καὶ τὸν ἔστειλαν στὸ διαβόητο στρατόπεδο ἐκτοπίσεως στὸ νησὶ τῆς Γυάρου, ποὺ εἶχε

κλείσει ὁ Παπαδόπουλος, ὕστερα ἀπὸ μιὰ διεθνὴ ἐκστρατεία τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Ἐντούτοις, ἀκόμα πιὸ χειρότερη θὰ ἀποδειχθεῖ ἐνδεχομένως ἡ ὀργὴ τῶν μεσαίων τάξεων καὶ τῶν ἐργατῶν κατὰ τοῦ καθεστῶτος. Ὁ πληθωρισμὸς πλησιάζει τώρα ἐτήσιο ρυθμὸ 50 %, γεγονὸς ποὺ ἀπειλεῖ νὰ ξαναζωντανέψει τὰ μαρξιστικὰ κόμματα, ποὺ εἶχαν ἐξουδετερωθεῖ μὲ τὸ πρόγραμμα τῆς βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκία τοῦ Προέδρου Τρούμαν.

Στὴν ἐφταετία, ποὺ ὁ Πρόεδρος Νίξον φλερτάριζε μὲ τὸ καθεστὼς τοῦ Παπαδόπουλου, τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ χαρακτήριζε γελοῖο τὸν κίνδυνο τῆς ἐνδεχόμενης ἀναζωογονήσεως τοῦ κομμουνισμοῦ. Τώρα, ἐντούτοις, πολλοὶ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι ὁμολογοῦν σὲ ἰδιωτικὲς συνομιλίες πὼς ὁ συνδυασμὸς τοῦ οἰκονομικοῦ μὲ τὸ πολιτικὸ χάος τῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας καθιστᾶ πολὺ πιθανὴ μιὰ ἔντονη στροφὴ πρὸς τὰ ἀριστερά.

Τόσο ἡ ξενόφοβη οὐδετερότητα τύπου Καντάφι ὅσο καὶ ὁ κομμουνισμὸς θὰ ἔθεταν τὸν Πρόεδρο Νίξον καὶ τὸ ΝΑΤΟ μπροστὰ σὲ τρομακτικὰ διλήμματα. Καὶ αὐτὸς ὁ κίνδυνος εἶναι σήμερα μεγαλύτερος ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά, ἀφότου ἔγινε ἡ ἀνατροπὴ τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ στὰ 1967.

4. ΑΝΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΛΛΙΜΕΝΙΣΜΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΣ ΣΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ Η.Π.Α. ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ἄρθρο τοῦ Ντὰν Μόργκαν [1]

Ὁ ὑπουργὸς Ἀμύνης Τζαίημς Ρ. Σλέσινγκερ ἀποκάλυψε, χθές, πὼς ἔχει ἀνασταλεῖ σχέδιο, ποὺ καταρτίστηκε πρὶν ἀπὸ δυὸ χρόνια, γιὰ τὸν ἐλλιμενισμὸ ἑνὸς ἀμερικανικοῦ ἀεροπλανοφόρου στὴν Ἑλλάδα, ὥσπου νὰ ὑπάρξει μεγαλύτερη ἁρμονία στὶς ἀμοιβαῖες ἀντιλήψεις ἀπὸ ὅ,τι συμβαίνει σήμερα [2].

Οἱ παρατηρήσεις αὐτές, σὲ μιὰ συνέντευξη τύπου ποὺ ἔδωσε ὁ ὑπουργὸς Ἀμύνης, ἦταν ἡ πρώτη δημόσια νύξη ἀπὸ ἕναν

1. «Οὐάσινγκτον Πόστ», 29 Μαρτίου 1974.
2. Σ. Σ. Κείμενο στὴ σελ. 212.

ἀνώτατο κυβερνητικὸ παράγοντα πὼς πολιτικὲς δυσκολίες μᾶλλον παρὰ «τεχνικὲς» ἐμπλοκὲς καθυστεροῦν τὸ σχέδιο. Σ' ἐρώτηση ἂν ἡ ἀπόφαση τῶν Η.Π.Α. νὰ μὴν πιέσουν γιὰ τὸν ἐλλιμενισμὸ τοῦ ἀεροπλανοφόρου ἦταν ὁριστική, ὁ Σλέσινγκερ ἀπάντησε: «Αὐτὸ θὰ ἐξαρτηθεῖ ἀπὸ τὴν πορεία τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων».

Ἐνῶ ὁ Σλέσινγκερ ἔδινε τὴν ἐξήγηση αὐτὴ γιὰ τὴν καθυστέρηση τοῦ σχεδίου ἐλλιμενισμοῦ τοῦ ἀεροπλανοφόρου, παράγοντες τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ἔδιναν διαφορετική. Ἔλεγαν ὅτι τὸ σχέδιο ἔχει ἀναβληθεῖ ἐξαιτίας «καθυστερήσεων στὴ διενέργεια τῶν τεχνικῶν διαρρυθμίσεων» ποὺ χρειάζονται γιὰ τὴ στέγαση τῶν οἰκογενειῶν τῶν ναυτικῶν καὶ γιὰ τὶς εὐκολίες ξηρᾶς ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ τὰ 30 ὡς 40 ἀεροπλάνα τοῦ ἀεροπλανοφόρου.

Οἱ παρατηρήσεις τοῦ Σλέσινγκερ ἔριξαν νέο φῶς στὶς σχέσεις τῶν Η.Π.Α. καὶ τῆς ἑλληνικῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας. Ἀπὸ τότε ποὺ ἀνατράπηκε τὸ καθεστὼς τῶν ἕξι ἐτῶν τοῦ συνταγματάρχη Γεωργίου Παπαδοπούλου μὲ τὸ στρατιωτικὸ ἀντιπραξικόπημα τῆς 25ης Νοεμβρίου, οἱ ἐπικριτὲς τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἔχουν ἐπανειλημμένα προειδοποιήσει ὅτι οἱ νέοι ἡγέτες τῆς Ἀθήνας θὰ μποροῦσαν νὰ στραφοῦν πρὸς μιὰ ἄλλη, πιὸ οὐδετερόφιλη ἢ ἀκόμα καὶ ἀντιαμερικανικὴ κατεύθυνση.

Οἱ προειδοποιήσεις αὐτὲς ἐπαναλήφθηκαν ἀπὸ ἕνα δημοκράτη Ἕλληνα, πρώην πολιτικό, ποὺ κατέθεσε στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων. Στὴν κατάθεσή του, ὁ Ἰωάννης Ζίγδης, παλαίμαχος ἕλληνας βουλευτὴς ποὺ φυλακίστηκε ἀπὸ τὴ Χούντα δυὸ σχεδὸν χρόνια, προειδοποίησε ὅτι τὰ ἀντιαμερικανικὰ αἰσθήματα αὐξάνονται συνεχῶς στὴν Ἑλλάδα ἐξαιτίας τῆς ἀπροθυμίας τῆς Οὐάσινγκτον νὰ ἀποσυνδεθεῖ ἀπὸ τὰ δυὸ δικτατορικὰ καθεστῶτα. Ζωγράφισε δὲ μιὰ εἰκόνα ἐντεινόμενης πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀστάθειας[1].

Κύκλοι τῆς Ὑποεπιτροπῆς τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων, ποὺ εἶχαν ἐνημερωθεῖ — νωρίτερα τὴν Τετάρτη ἀπὸ τὸν πρεσβευτὴ τῶν Η.Π.Α. Χένρυ Τάσκα — ἀνέφεραν ὅτι ἄφησε

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

τὴν ἐντύπωση πὼς εἶναι «ἐπείγουσα ἀνάγκη» νὰ ἀποκατασταθεῖ ἡ δημοκρατικὴ μορφὴ διακυβερνήσεως στὴν Ἑλλάδα.

Ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ πραξικοπήματος τοῦ Νοεμβρίου, ὁ ντὲ φάκτο ἀρχηγὸς τοῦ ἑλληνικοῦ καθεστῶτος εἶναι ὁ ταξίαρχος Ἰωαννίδης, διοικητὴς τῆς Στρατιωτικῆς Ἀστυνομίας (Ε.Σ.Α.).

Παράγοντες τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ἀρνήθηκαν ὅτι τὸ καθεστὼς τῆς Ἀθήνας ζήτησε εἰδικὲς παροχὲς ὡς ἀντάλλαγμα γιὰ τὴν ἔγκριση τοῦ ἐλλιμενισμοῦ τοῦ ἀεροπλανοφόρου. Ἐντούτοις, ἄλλες ἀμερικανικὲς πηγὲς ὑποστήριξαν πὼς ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνηση ζητάει μεγαλύτερες ποσότητες νέων, τελευταίου τύπου, ὅπλων «γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὴ διατήρηση τῶν στόχων ἰσχύος τοῦ NATO». Τὸν περασμένο χρόνο, οἱ Η.Π.Α. συμφώνησαν νὰ πουλήσουν στὴν Ἀθήνα δυὸ σμήνη τελευταίου τύπου βομβαρδιστικῶν ἀεροπλάνων F4. Οἱ ἴδιες πηγὲς εἶπαν ὅτι ὁρισμένα στελέχη τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων πιέζουν τοὺς Ἀμερικανοὺς νὰ ἐπαναλάβουν τὴ δωρεὰν βοήθεια, ποὺ τερματίστηκε πέρσι.

Τὸ Ἀμερικανικὸ Ναυτικὸ προβάλλει ὡς δικαιολογία γιὰ τὸ σχέδιο τοῦ «ἐλλιμενισμοῦ» τὶς στρατηγικὲς ἀνάγκες τῆς παρουσίας τοῦ στόλου στὴ ζώνη τῶν πρόσω, στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο. Μιὰ μοίρα ἀντιτορπιλικῶν ἀπὸ ἕξι πλοῖα καὶ 550 περίπου οἰκογένειες ἀνδρῶν τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ στάθμευαν ἤδη στὴν Ἑλλάδα, πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα τοῦ Νοεμβρίου. Οἱ διαπραγματεύσεις, ὅμως, γιὰ τὴ δεύτερη φάση, ποὺ θὰ καθιστοῦσε τὴν περιοχὴ βάση γιὰ ἕνα ἀεροπλανοφόρο, ἕνα πλωτὸ νοσοκομεῖο καὶ 1.200 οἰκογένειες, ἔχουν τώρα σκαλώσει.

Ἐπίσημοι ἀμερικανικοὶ κύκλοι δηλώνουν ὅτι τὸ ἑλληνικὸ καθεστώς, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, ἀρνεῖται νὰ δώσει ἄδεια στὸ Ναυτικὸ τῶν Η.Π.Α. νὰ χρησιμοποιεῖ τὴ ναυτικὴ βάση τῆς Ἐλευσίνας γιὰ τὶς ἐργασίες συντηρήσεως τῶν ἀεροσκαφῶν τοῦ ἀεροπλανοφόρου. Ἐπίσης ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνηση δὲν ἔχει ἐγκρίνει, μέχρι σήμερα, τὶς τροποποιήσεις ποὺ ζήτησαν οἱ Η.Π.Α. γιὰ τὴ χρησιμοποίηση τῆς βάσεως τοῦ NATO στὴ Σούδα, ποὺ διευθύνεται ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς.

Τὸ Ναυτικὸ θέλει νὰ τὴ χρησιμοποιεῖ καὶ γιὰ ἐκπαιδευτικὲς

πτήσεις, ὅταν τὸ ἀεροπλανοφόρο, ποὺ θὰ ἔχει βάση τὴν Ἑλλάδα, θὰ βρίσκεται ἀγκυροβολημένο στὸ λιμάνι τῆς Σούδας.

5. ΧΕΙΡΟΤΕΡΕΥΟΥΝ ΟΙ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ἄρθρο τοῦ Ὄσβαλντ Τζόνστον (Oswald Johnston) [1]

Μπροστὰ στὴν ἐντεινόμενη πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀστάθεια στὴν Ἑλλάδα, ἡ κυβέρνηση Νίξον προσπαθεῖ προφανῶς νὰ κρατηθεῖ σὲ μιὰ πολιτικὴ «κανονικῶν σχέσεων» μὲ τὴ στρατιωτικὴ κυβέρνηση τῆς Ἀθήνας, ποὺ φίλοι καὶ ἐχθροὶ τοῦ καθεστῶτος ἑρμηνεύουν γενικὰ ὡς συγκαλυμένη ὑποστήριξη.

Ὑπάρχουν ἤδη σοβαρὲς ἐνδείξεις ὅτι σημειώθηκε ρήξη μὲ τὸ καινούριο ἑλληνικὸ καθεστὼς πάνω στὸ πρόγραμμα τοῦ Πενταγώνου νὰ ἐξασφαλίσει βάση στὴν περιοχὴ τῆς Ἀθήνας γιὰ ἕνα ἀεροπλανοφόρο τοῦ Ἔκτου Στόλου. Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ υἱοθετήθηκε ἀπὸ τοὺς παράγοντες ποὺ καθορίζουν τὴν πολιτικὴ τῶν Η.Π.Α., παρὰ τὶς ἀντιρρήσεις τῶν ἐπαγγελματιῶν τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ. Μόλις τὴν περασμένη βδομάδα ὁ ὑπουργὸς Ἀμύνης Τζαίημς Σλέσινγκερ παραδέχτηκε ὅτι τὸ πρόγραμμα «κόλλησε» λόγω «πολιτικῶν ἐξελίξεων» καὶ μίλησε γιὰ τὴν ἀνάγκη «μεγαλύτερης ἁρμονίας στὶς ἀμοιβαῖες ἀντιλήψεις».

Πρέπει νὰ ἀναφέρουμε, ἐντούτοις, ὅτι ἀξιωματοῦχοι τόσο τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ὅσο καὶ τοῦ Πενταγώνου χαρακτηρίζουν τὴν Ἑλλάδα καίριο κρίκο στὴ νότια πτέρυγα τοῦ NATO καὶ ὅτι κάθε ἄλλος ὑπολογισμὸς πολιτικῆς ὑποτάσσεται στὴν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη «τῆς ἐθνικῆς ἀσφάλειας».

Ἡ πολιτικὴ δημοκρατία, ὅπως ἐξηγοῦν οἱ παραπάνω παράγοντες, εἶναι κάτι ποὺ θὰ ἐπιθυμούσαμε. Εἶναι, ὅμως, ζήτημα ποὺ θὰ ἀποφασιστεῖ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Ἕλληνες.

Κατὰ τὶς τελευταῖες βδομάδες ἀναφέρεται ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὅτι αὐξήθηκε ἡ πολιτικὴ καταπίεση μὲ τὴ φυλάκιση διαπρεπῶν πρώην πολιτικῶν ποὺ εἶναι ἀντίθετοι στὸ καθεστώς.

---

1. «Οὐάσινγκτον Στὰρ - Νιούζ» (Star - News, Washington, D. C.), 7 Ἀπριλίου 1974.

Ταυτόχρονα ένας ἀσυγκράτητος πληθωρισμός, μὲ ἐτήσιο ρυθμὸ 55 % καὶ ἕνα σοβαρὸ ἔλλειμμα στὸ ἐμπορικὸ ἰσοζύγιο ποὺ ὑπολογίζεται σὲ 1,3 δισ. δολλάρια, ἔφερε τὴν ἄλλοτε ἀνθηρὴ οἰκονομία πολὺ κοντὰ στὴν πτώχευση.

Ἐντούτοις ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνηση μόλις πρὶν ἀπὸ ἕνα μήνα πῆρε δάνειο 250 ἑκατομμ. δολλαρίων ἀπὸ ἕνα διεθνὲς κονσόρτσιουμ μὲ ἐπικεφαλῆς μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ἀμερικανικὲς τράπεζες, πού, ὅπως λέγεται, ὀργάνωσε ἕνας ἐξέχων ἑλληνοαμερικανὸς τραπεζίτης, φίλος τοῦ καθεστῶτος. Οἱ ἀντίπαλοι πολιτικοὶ ἑρμηνεύουν τὸ δάνειο ὡς χειροπιαστὴ ἀπόδειξη τῆς συνεχιζόμενης ἀμερικανικῆς βοήθειας πρὸς τὴν κυβέρνηση τῆς Ἀθήνας.

Προσεκτικοὶ παρατηρητὲς τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων συμφωνοῦν γενικὰ ὅτι ἔχει σημειωθεῖ ἔντονη στροφὴ πρὸς τὸ χειρότερο ἀπὸ τὴν ἄποψη ἐσωτερικῆς σταθερότητας καὶ ἑλληνοαμερικανικῶν σχέσεων, ὕστερα ἀπὸ τὸ πραξικόπημα τοῦ Νοεμβρίου.

Στὴ σχεδὸν ἀναίμακτη αὐτὴ ἀνατροπὴ ἡ στρατιωτικὴ Χούντα ὑπὸ τὸ Γεώργιο Παπαδόπουλο ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ μιὰ ἔντονα ἐθνικιστικὴ σπείρα νεώτερων ἀξιωματικῶν, ποὺ κυριαρχεῖται ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸ τῆς Ε.Σ.Α. Δημήτριο Ἰωαννίδη.

Αὐτοὶ οἱ παρατηρητὲς — στοὺς ὁποίους περιλαμβάνονται δημόσιοι λειτουργοὶ τῶν Η.Π.Α., ἕνας συνεχῶς αὐξανόμενος ἀριθμὸς μελῶν τοῦ Κογκρέσσου, ὅπως καὶ ἕλληνες ἐξόριστοι ἀντίπαλοι τοῦ καθεστῶτος — φοβοῦνται πὼς ἡ χειροτέρευση στὶς οἰκονομικὲς συνθῆκες μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει σὲ μιὰ πολιτικὴ κρίση, ποὺ θὰ προκαλοῦσε ἕνα δηλητηριώδη ἀντιδυτικό, ἀντιαμερικανικὸ ἐθνικισμό, σύμφωνα μὲ τὸ πρότυπο τῆς ἰδεολογίας τοῦ ἰσχυροῦ ἄνδρα τῆς Λιβύης συνταγματάρχη Μουάμαρ Καντάφι.

Στὴν περίπτωση αὐτὴ ἡ Ἑλλάδα εἶναι σχεδὸν βέβαιο πὼς θὰ ἀποσυρόταν ἀπὸ κάθε ἐνεργὸ ρόλο στὸ NATO καὶ θὰ μποροῦσε μάλιστα νὰ ἐγκαταλείψει πλήρως τὴ Δυτικὴ Συμμαχία.

«Αὐτὰ εἶναι τὰ σταφύλια τῆς ὀργῆς, ποὺ καλλιέργησε ἡ ἐξάχρονη ἀμερικανικὴ ὑποστήριξη τῆς Χούντας τοῦ Παπαδόπουλου», εἶπε πρόσφατα ἕνας ἕλληνας ἀντίπαλος τοῦ καθεστῶτος. «Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ τιμωρηθοῦν οἱ Η.Π.Α. γιὰ τὴν ἀφροσύνη τους».

Παρὰ τὸν αὐξανόμενο πεσιμισμό, ποὺ συμμερίζονται σήμερα ἀκόμη καὶ παλαιοὶ ὑποστηρικτὲς τῆς κυβερνητικῆς γραμμῆς, οἱ παράγοντες ποὺ καθορίζουν τὴν πολιτικὴ τῆς χώρας αὐτῆς μένουν ἀσυγκίνητοι. Ἕνας λόγος γι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι ἁπλούστατα τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν Χένρυ Κίσσινγκερ εἶναι πάρα πολὺ ἀπασχολημένος μὲ τὰ προβλήματα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τῆς ὑφέσεως καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ ἄλλα. Ἔτσι στὰ ὑψηλότερα ἐπίπεδα τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἐπικρατεῖ ἡ ἄποψη... «ἐργασία ὅπως συνήθως!...»

Τὸ πρόσφατο δάνειο τῶν 250 ἑκατομμ. δολλαρίων πρὸς τὴν Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, ποὺ σύμφωνα μὲ τοὺς ἀντιπάλους τοῦ καθεστῶτος εἶναι χειροπιαστὴ ἀπόδειξη τῆς βασικὰ φιλοχουντικῆς πολιτικῆς τῆς Οὐάσινγκτον, εἶναι ἕνα παράδειγμα ποὺ ἐπιβεβαιώνει τὰ παραπάνω.

Τὸ δάνειο χορηγήθηκε στὶς 11 Μαρτίου ἀπὸ ἕνα κονσόρτσιουμ 60 τραπεζῶν μὲ ἐπικεφαλῆς τὴ Φὲρστ Νάσιοναλ Σίτυ Μπὰνκ τῆς Νέας Ὑόρκης. Ἡ διάρκεια τοῦ δανείου εἶναι 10 χρόνια καὶ τὸ ἐπιτόκιο κατὰ ἕνα κλάσμα μεγαλύτερο ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ ἰσχύει στὴν ἀγορὰ τοῦ Λονδίνου γιὰ εὐρωδολλάρια — τουλάχιστον 10% σήμερα. Ἡ ἔναρξη ὅμως ἀποπληρωμῆς τοῦ κεφαλαίου θὰ ἀρχίσει ὕστερα ἀπὸ 5 χρόνια.

Ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τῆς Σίτυ Μπὰνκ καὶ τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ἐπιμένουν πὼς τὸ δάνειο εἶναι μιὰ ἀποκλειστικὰ ἐμπορικὴ συναλλαγή.

Ἐντούτοις σύμφωνα μὲ διπλωματικὲς πηγές, ὅπως ἐπίσης καὶ πηγὲς τοῦ διεθνοῦς τραπεζικοῦ κόσμου, οἱ ἀρχικὲς διαπραγματεύσεις γιὰ τὸ δάνειο ἔγιναν ἀπὸ τὸ Μίνω Ζομπανάκη, ἕναν Ἕλληνα ποὺ μένει ἀπὸ πολλὰ χρόνια στὶς Η.Π.Α. καὶ διατηροῦσε στενὲς σχέσεις μὲ τὸ καθεστὼς τοῦ Παπαδόπουλου, ὅπως καὶ μ' αὐτὸ ποὺ τὸ διαδέχτηκε. Ὁ ἴδιος φέρεται τελευταῖα ὡς πιθανὸς (μὴ στρατιωτικὸς) πρωθυπουργός, σὲ μιὰ μελλοντικὴ κυβέρνηση Ἰωαννίδη. Ὁ Ζομπανάκης, ἐξέχουσα μορφὴ στοὺς ἑλληνοαμερικανικοὺς τραπεζικοὺς κύκλους ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 1950, διηύθυνε τὶς εὐρωπαϊκὲς ἐργασίες τῶν ἀμερικανικῶν τραπεζῶν Μανιουφάκτουρερς Χάνοβερ Κορπ. καὶ Φὲρστ Μπόστον Κορπ.

Ὑπάλληλοι τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ πού χειρίζονται τίς τρέχουσες ὑποθέσεις ἀναγνωρίζουν ὅτι ὑπῆρξαν ἐπαφὲς μὲ τὴ Σίτυ Μπάνκ γιὰ τὸ θέμα αὐτό, ὅπως καὶ ἄλλα πού ἀφοροῦν διεθνεῖς πιστώσεις καὶ ἐξωτερικὴ πολιτική, ἀλλὰ ἀπορρίπτουν κάθε ὑπόθεση ὅτι τυχὸν αἰσιόδοξες ἐκθέσεις τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ θὰ μποροῦσαν νὰ ὑπερκαλύψουν τίς οἰκονομικὲς ἐκτιμήσεις στίς ὁποῖες καταλήγουν οἱ τράπεζες μὲ τὰ δικά τους μέσα.

Παράγοντες τόσο τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ὅσο καὶ τῆς Σίτυ Μπάνκ ὑπογραμμίζουν τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ δάνειο τῶν 250 ἑκατομμ. δολλαρίων καλύφθηκε ἀπὸ τράπεζες τοῦ Καναδᾶ, τῆς Μεγ. Βρετανίας, τῆς Δυτ. Γερμανίας, τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας, ὅπως καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Τὸ περασμένο καλοκαίρι ἕνα παρόμοιο κονσόρτσιουμ μὲ ἐπικεφαλῆς τὴ Φὲρστ Μπόστον καὶ τὴ Μανιουφάκτουρερς Χάνοβερ διαπραγματεύθηκε ἕνα δάνειο 200 ἑκατομμ. δολλαρίων πρὸς τὴν Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, γιὰ 12 χρόνια καὶ μὲ πληρωμὴ τόκου γιὰ 4 μόνο χρόνια. Τὸν περασμένο Νοέμβριο ἡ Φὲρστ Μπόστον ἐπικεφαλῆς ἑνὸς ἄλλου κονσόρτσιουμ ἐξασφάλισε δάνειο 150 ἑκατομμ. δολλαρίων στὴ Δ.Ε.Η. γιὰ 12 χρόνια καὶ μὲ πληρωμὴ τόκου γιὰ 7 μόνο χρόνια.

«Ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἕνας ἀξιόπιστος χρεώστης», τόνισε ἀξιωματοῦχος τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, «ἀνεξάρτητα ἀπὸ ὅ,τι μπορεῖτε νὰ πιστεύετε γιὰ τὴν πολιτικὴ κατάσταση καὶ τίς βραχυπρόθεσμες συνθῆκες τῆς οἰκονομίας της». Ἀλλὰ παραδέχτηκε πὼς τὰ γεγονότα ὅλης αὐτῆς τῆς «ἱστορίας» μποροῦν νὰ ὁδηγήσουν στὸ συμπέρασμα ὅτι ἀποτελοῦν «ψῆφο ἐμπιστοσύνης» τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν πρὸς τὸ σημερινὸ καθεστὼς τῆς Ἀθήνας. Καὶ πρόσθεσε: «Τὰ γεγονότα ὑπάρχουν γιὰ νὰ ἀποδείξουν ὅ,τι ἐπιθυμεῖτε νὰ ἀποδειχτεῖ, ἀνάλογα μὲ τὴν προδιάθεσή σας». Ἕνας παλιὸς παρατηρητὴς τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων τοῦ διεθνοῦς τραπεζικοῦ κόσμου διατύπωσε ἀκόμη πιὸ κατηγορηματικὰ τὸ συμπέρασμα. «Τὸ γεγονὸς ὅτι ἕνα τέτοιο δάνειο ἔχει συναφθεῖ καὶ ἔχει ἀνακοινωθεῖ δημόσια εἶναι βέβαιο πὼς θὰ χρησιμοποιηθεῖ ὡς χειροπιαστὴ ἀπόδειξη τῆς ἀμερικανικῆς ὑποστηρίξεως τῆς Χούντας. Τὸ τίμημα εἶναι ὑψηλό, γιατὶ ἡ προσπάθεια τῆς κυβερνήσεως νὰ ἐμφανιστεῖ οὐδέτερη ἀνατρέπεται πλήρως».

6. Ο ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ κ. ΠΕΛΛ ΓΙΑ ΤΙΣ ΛΙΜΕΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΕΙΣ[1]

Χαλάρωση τῶν στρατιωτικῶν δεσμῶν μὲ τὴν Ἑλλάδα

ΠΕΛΛ: Κύριε Πρόεδρε, ἡ πληροφορία ὅτι ἡ κυβέρνηση ἔχει ἀποφασίσει ἐπιτέλους νὰ ἀνακόψει τὴν ἀνάπτυξη τῶν στρατιωτικῶν μας δεσμῶν μὲ τὴν καταπιεστικὴ δικτατορία τῆς Ἑλλάδας εἶναι θερμὰ εὐπρόσδεκτη ὅσον ἀφορᾶ τὸ περιεχόμενό της, ἀλλὰ ἀκατανόητη ὡς πρὸς τὸν τρόπο ποὺ ἐξαγγέλθηκε.

Ἡ πληροφορία εἶναι εὐπρόσδεκτη, γιατὶ ταυτίζεται ἀκριβῶς μὲ τὸ εἶδος τῶν ἀποφάσεων σχετικὰ μὲ τὴν πολιτικὴ μας πρὸς τὴν Ἑλλάδα ποὺ ἐγὼ καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς συναδέλφους μου πιέζαμε τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ νὰ εἰσηγηθεῖ στὴν κυβέρνηση πρὸς υἱοθέτηση.

Ἡ ἀναγγελία εἶναι ἐκπληκτική, γιατὶ προῆλθε ὄχι ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν ἀλλὰ ἀπὸ τὸ Πεντάγωνο καὶ βασίζεται ὄχι σὲ καθαρὰ στρατιωτικοὺς λόγους ἀλλὰ πάνω σὲ εὐρύτερους πολιτικοὺς ὑπολογισμούς. Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, ποὺ ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἁρμόδιο γιὰ τὴ διαμόρφωση τῆς γενικότερης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἐμφανίζεται νὰ ἀποδίδει τὴν ἀλλαγὴ στὰ στρατιωτικά μας προγράμματα γιὰ τὴν Ἑλλάδα σὲ τεχνικὲς καθυστερήσεις.

Τὸ ἐπιεικέστερο ποὺ θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε εἶναι πὼς αὐτὸ ἀποτελεῖ μιὰ ἐκπληκτικὴ ἀντιστροφὴ ρόλων: τὸ Ὑπουργεῖο Ἀμύνης δρᾶ πολιτικά, ἐνῶ τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ἀσχολεῖται μὲ τεχνικὰ στρατιωτικὰ προβλήματα.

Σύμφωνα μὲ ρεπορτὰζ τοῦ Ντὰν Μόργκαν τῆς «Οὐάσινγκτον Πὸστ» — Παρασκευὴ 29 Μαρτίου — ὁ ὑπουργὸς Ἀμύνης Τζαίημς Σλέσινγκερ ἦταν ἐκεῖνος ποὺ ἀποφάσισε νὰ ἀναστείλει τὸν ἐλλιμενισμὸ τοῦ ἀμερικανικοῦ ἀεροπλανοφόρου στὴν Ἑλλάδα, ὡσότου ἐπιτευχθεῖ «μεγαλύτερη ἁρμονία στὶς ἀμοιβαῖες ἀντιλήψεις ἀπὸ ὅ,τι ὑπάρχει σήμερα».

---

1. Ἐπίσημα Πρακτικὰ τοῦ Κογκρέσσου, Γερουσία, Τεῦχος 120, No. 46. Οὐάσινγκτον, Τρίτη 2 Ἀπριλίου 1974.

Ὁ ἐλλιμενισμὸς ἑνὸς ἀεροπλανοφόρου ἐπρόκειτο νὰ εἶναι ἡ δεύτερη φάση τοῦ ναυτικοῦ μας προγράμματος γιὰ λιμενικὲς διευκολύνσεις στὴν Ἑλλάδα. Ὁ κ. Σλέσινγκερ, ὅμως, εἶπε πὼς τὸ μέλλον τῆς δεύτερης φάσεως «θὰ ἐξαρτηθεῖ ἀπὸ τὴν πορεία τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων».

Ἐν τῷ μεταξὺ — καὶ τοῦτο εἶναι λυπηρὸ κατὰ τὴ γνώμη μου — τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ἀποδίδει τὴν ἀναστολὴ τῆς φάσεως 2, σύμφωνα μὲ τὸ ρεπορτὰζ τῆς «Πόστ», σὲ «καθυστερήσεις στὴ διεξαγωγὴ τεχνικῶν διευθετήσεων» γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση στὴν ξηρὰ τῶν ἀεροσκαφῶν τοῦ ἀεροπλανοφόρου καὶ γιὰ τὴ στέγαση ἑνὸς τεράστια διογκωμένου ἀριθμοῦ ἀνδρῶν τοῦ Ναυτικοῦ στὴν Ἑλλάδα.

Ὅπως ἔχω πεῖ, χαιρετίζω αὐτὴ τὴν ἀπόφαση νὰ ἔχουμε, ἔστω, μιὰν ἀνάπαυλα στὸν ἀταίριαστο ἐναγκαλισμό μας μὲ τὴν ἀντιδημοκρατικὴ Χούντα ποὺ κυβερνᾶ τὴν Ἑλλάδα. Ταυτόχρονα, τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἀπόφαση προῆλθε ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Ἀμύνης τείνει νὰ ἐπιβεβαιώσει τὴν ἐντύπωση, ποὺ ἐπικρατεῖ ἀπὸ καιρό, πὼς ἕνα μεγάλο μέρος τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς ξεκινᾶ ἀπὸ τὶς αἴθουσες προγραμματισμοῦ τοῦ Πενταγώνου. Πάντως ἡ ἀπόφαση νὰ ὑπάρξει ἀνάπαυλα στὴν ἐπέκταση τοῦ προγράμματος λιμενικῶν διευκολύνσεων εἶναι καλή, ἄσχετα ἀπὸ τὸ ποιὸς τὴν πῆρε ἢ τὴν ἀνήγγειλε.

Ἡ πρώτη φάση τοῦ προγράμματος ἐλλιμενισμοῦ ἀντιτορπιλικῶν στὴν Ἑλλάδα ἦταν σὲ βάρος τῶν ἀνάλογων προγραμμάτων στὴ χώρα μας. Αὔξησε τὴ στρατιωτική μας παρουσία στὸ ἐξωτερικό, ὅταν ἦταν συμφέρον τῶν Η.Π.Α. νὰ τὴ μειώσει.

Ἐπιπλέον, σύμφωνα μὲ ἔγκυρες πληροφορίες, ἡ εἰκόνα τῆς καταστάσεως στὴν Ἑλλάδα εἶναι ζοφερή. Ἡ Χούντα ἀποξενώνεται ὁλοένα καὶ περισσότερο ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ λαό, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς πρώην ὑποστηρικτές της, ποὺ ἀνήκουν στὶς μεσαῖες ἐπαγγελματικὲς καὶ ἐπιχειρηματικὲς τάξεις. Ἡ ἀπειλὴ νέου πραξικοπήματος ἀπὸ τὴν ὑπερεθνικιστικὴ ἢ κανταφικὴ σχολὴ ἢ ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴ ἄκρα ἀριστερὰ ἐπιτείνεται συνεχῶς.

Ὁ πληθωρισμὸς ξέφυγε κάθε ἔλεγχο. Ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση ἔχει χειροτερέψει. Ἡ τάση μέσα στὶς διάφορες τάξεις

τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ κατηγοροῦνται οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες γιὰ τὶς ταλαιπωρίες του ἐπιτείνεται συνεχῶς, λόγω τῆς στρατιωτικῆς βοήθειας καὶ τοῦ συνεταιρισμοῦ τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως μὲ τὴ Χούντα.

Κάτω ἀπὸ τὶς συνθῆκες αὐτὲς ὁ ἐπαναπατρισμὸς τῶν ναυτικῶν μας δυνάμεων εἶναι πολὺ πιὸ λογικὴ λύση παρὰ ὁ ἐλλιμενισμός τους στὴν Ἑλλάδα.

Κύριε πρόεδρε, οἱ συνθῆκες ἐπιβάλλουν στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες νὰ δείξουν καθαρὰ πῶς ἡ ἐξάρτηση ἀπὸ μιὰ Χούντα ποὺ κατατυραννεῖ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνη γιὰ τὴν ἀσφάλεια τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Βορειοατλαντικῆς Συμμαχίας. Οἱ Ἄγγλοι ἔδωσαν ἕνα τέτοιο μήνυμα, ὅταν ἀκύρωσαν τὶς ἐπισκέψεις τοῦ Ναυτικοῦ τους στὴν Ἑλλάδα. Τὸ Νομοσχέδιό μου — S.2754 — γιὰ τὴν ἀναστολὴ τῆς στρατιωτικῆς βοήθειας στὴν Ἑλλάδα, ποὺ ἔχει ἐγκριθεῖ ἀπὸ τὴ Γερουσία τὸν Ἰανουάριο, περιέχει ἕνα παρόμοιο μήνυμα. Ἡ περιστολὴ ἢ ἡ κατάργηση τοῦ προγράμματος λιμενικῶν διευκολύνσεων στὴν Ἑλλάδα θὰ ἦταν μιὰ ἄλλη ἀνάλογη ἐνέργεια.

Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὰ πρακτικὰ προβλήματα καὶ τὰ θέματα ἀσφάλειας, ἀνησυχῶ ἀκόμα περισσότερο γιατὶ ὄχι μόνο δὲ σημειώνεται πρόοδος, ἀλλὰ παρατηρεῖται ὀπισθοδρόμηση στὴν ἀποκατάσταση τῆς συνταγματικῆς διακυβερνήσεως στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ προκλητικὴ σύλληψη καὶ φυλάκιση τοῦ Γεωργίου Μαύρου μέλους τῆς Ἑνώσεως Κέντρου, ἑνὸς μετριοπαθοῦς ἡγέτη καὶ ἀληθινοῦ ἕλληνα πατριώτη, ἀποτελεῖ θλιβερὴ ἀπόδειξη τῆς ὀπισθοδρομήσεως αὐτῆς. Τὸ μόνο του ἔγκλημα, προφανῶς, ἦταν ὅτι ἐπιδοκίμασε τὴν ἀκύρωση τῶν ἐπισκέψεων τοῦ Βρετανικοῦ Στόλου.

7. Ο ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ[1]

Ἐρωτήσεις γιὰ τὴν Ἑλλάδα

ΦΡΕΛΙΓΚΧΟΥΗΖΕΝ: Κύριε πρόεδρε, στὶς ἀρχὲς τοῦ περα-

1. Ἐπίσημα Πρακτικὰ τοῦ Κογκρέσσου. Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων (σελ. Η 2568), 3 Ἀπριλίου 1974.

ρασμένου Φεβρουαρίου πέρασα μιὰ μέρα καὶ μιὰ νύχτα στὴν Ἀθήνα, πηγαίνοντας πρὸς τὴ Μέση Ἀνατολή, τὴ Νότια Ἀσία καὶ τὸ Βιετνάμ. Στὸ σύντομο διάστημα ποὺ εἶχα στὴ διάθεσή μου συναντήθηκα μὲ τὸν Ἕλληνα πρωθυπουργὸ καὶ τὸν ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν. Καὶ οἱ δυὸ μὲ δέχτηκαν μὲ ἐξαιρετικὴ εὐγένεια. Συζήτησα ἐπίσης μὲ τὸν πρεσβευτὴ Τάσκα καὶ μέλη τοῦ προσωπικοῦ τῆς πρεσβείας. Συναντήθηκα, τέλος, ἀνεπίσημα μὲ μιὰ ὁμάδα ἀπὸ διαπρεπεῖς Ἕλληνες, πρώην βουλευτές.

Ἀπὸ τὴν περιορισμένη αὐτὴ ἐμπειρία ἀποκόμισα ἀρκετὴ ἀνησυχία, ἀνάμικτη μὲ κακὰ προαισθήματα γιὰ τὴ σημερινὴ ἑλληνικὴ κατάσταση. Τὸ αἴσθημα τῆς ἐμπιστοσύνης ποὺ ἦταν φανερὸ τὸν καιρὸ τῆς προηγούμενης ἐπισκέψεώς μου τὸ φθινόπωρο τοῦ 1971 ἔχει μεταβληθεῖ σὲ αἴσθημα ἀβεβαιότητας καὶ κατολισθήσεως. Δὲν εἶναι φανερὸ πρὸς ποιὰ κατεύθυνση σύρεται ἡ κυβέρνηση τῆς Ἑλλάδας — στὴν πραγματικότητα εἶναι δύσκολο νὰ ἐξακριβωθεῖ ποιὸς ἀκριβῶς τὴν ἐλέγχει.

Διατυπώνω τὶς παρατηρήσεις μου αὐτές, κύριε πρόεδρε, μὲ ἀπροθυμία καὶ μὲ ὁρισμένες ἐπιφυλάξεις. Δὲν ἐπιθυμῶ ἀσφαλῶς νὰ ἐνισχύσω μὴ ἐποικοδομητικὲς ἀντιδράσεις στὸ Κογκρέσσο, ποὺ θὰ βοηθοῦσαν μόνο στὴ χειροτέρευση τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν σχέσεων ποὺ εἶναι ἤδη εὐπαθεῖς καὶ πολύπλοκες. Καθὼς θὰ θυμοῦνται οἱ κ.κ. συνάδελφοι, ὑπῆρξα συνεπὴς στὴν ἀντίθεσή μου νὰ συγκρουστοῦμε μὲ τὴ στρατιωτικὴ ἡγεσία τῆς Ἑλλάδας, μὲ τὴ μέθοδο τῶν αὐθαίρετων πρωτοβουλιῶν τοῦ Κογκρέσσου. Ὑποστήριξα νὰ μὴν περιοριστοῦν αὐστηρὰ οἱ ἁρμοδιότητες τοῦ Προέδρου νὰ χειρίζεται τὰ προβλήματα αὐτὰ μὲ βάση τὴ διακριτική του ἐξουσία, γιατὶ αἰσθάνομαι ὅτι τέτοιοι περιορισμοὶ δὲ θὰ βοηθήσουν τὴν πραγματοποίηση τῶν ἐσωτερικῶν μεταβολῶν ποὺ ἐπιδιώκουμε καὶ ποὺ δὲν μποροῦμε νὰ ἐπιβάλουμε. Μοῦ φάνηκε σοφώτερο νὰ διατηρήσουμε τὶς ἐπαφές μας μὲ αὐτοὺς ποὺ κατέχουν τὴν ἐξουσία, παρὰ νὰ ἐξουδετερώσουμε μὲ αὐθαίρετες ἐνέργειες τὴν ἐπιρροὴ ποὺ θὰ μπορούσαμε νὰ ἔχουμε ἀκόμη στὴν κυβέρνηση τῆς Ἑλλάδας.

Γιὰ μένα εἶναι φανερό, ὕστερα ἀπὸ τὶς πιὸ πρόσφατες συ-

ζητήσεις μου μὲ Ἕλληνες καὶ ἀμερικανοὺς ἐπισήμους, πὼς τὴν περίοδο αὐτὴ δὲν ὑπάρχουν ἐξελίξεις — ἢ ἔστω καὶ προσποίηση ἐξελίξεων — γιὰ ἐκλογές, οὔτε γιὰ μιὰ περισσότερο ποικίλη πολιτικὴ ἀντιπροσώπευση μέσα στὴν κυβερνητικὴ δομή. Ἀμέσως μετὰ τὸ πραξικόπημα τοῦ Νοεμβρίου δόθηκαν μερικὲς ὑποσχέσεις, ἀλλὰ τώρα δὲ γίνεται κανένας λόγος. Ἂν καὶ ὑπῆρχαν ἐνδείξεις ὅτι ὁ πρωθυπουργὸς Παπαδόπουλος κατέβαλλε σοβαρὴ προσπάθεια γιὰ νὰ διευρύνει τὴν πολιτική του βάση πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνατροπή του τὸ περασμένο φθινόπωρο, τὸ θέμα ἔχει τώρα ἀκαδημαϊκὸ μόνο ἐνδιαφέρον. Πρὸς τὸ παρὸν τουλάχιστον, δὲ φαίνεται νὰ ὑπάρχουν ἀμφιβολίες σχετικὰ μὲ τὴ θέση τῆς σημερινῆς κυβερνήσεως στὸ σπουδαῖο αὐτὸ θέμα.

Ἄλλες ἀμφιβολίες, ἐντούτοις, παραμένουν. Ἔγινε προσπάθεια, προφανῶς, γιὰ τὴ βελτίωση τῆς εἰκόνας τῆς κυβερνήσεως μὲ τὴν τοποθέτηση σὲ θέσεις κλειδιὰ ἰδιωτῶν μὲ καλὴ φήμη. Ἀλλὰ εἶναι φανερὸ ἀκόμη καὶ στοὺς ἀμύητους ὅτι τὰ πρόσωπα αὐτὰ ἔχουν ἐπιφορτιστεῖ μὲ τὴν ἐκτέλεση καὶ ὄχι μὲ τὴ διαμόρφωση τῆς ἐπίσημης πολιτικῆς. Πρέπει νὰ προσθέσω ἀκόμη ὅτι καὶ πολλοὶ ἐπικριτὲς τῆς κυβερνήσεως παραδέχονται πὼς οἱ ἰδιῶτες αὐτοί, ἀντίθετα ἀπὸ μερικοὺς προκατόχους τους, δὲ βαρύνονται μὲ κατηγορίες γιὰ διαφθορὰ ἢ σκάνδαλα. Αὐτὸ ὅμως εἶναι τὸ μόνο φωτεινὸ σημεῖο σὲ ἕναν κατὰ τὰ ἄλλα συννεφιασμένο ὁρίζοντα. Κυκλοφοροῦν ἄφθονες φῆμες ὅτι τὴν ἐποχὴ αὐτὴ διεξάγεται ἀγώνας ἐπικρατήσεως καὶ ὅτι οἱ στρατιωτικοὶ εἶναι τώρα χωρισμένοι σὲ ἀνταγωνιζόμενες φατρίες, χωρὶς καμιὰ ἀπ' αὐτὲς νὰ εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐπιβληθεῖ. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ μπορεῖ νὰ συντελεῖ στὴν κατάσταση τῆς κυβερνητικῆς παραλύσεως ποὺ παρατηρεῖται σήμερα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὑπάρχουν ἐνδείξεις πὼς ἡ ἀποξένωση τῶν πολιτῶν ἀπὸ τὴν κυβέρνηση ἐπεκτείνεται ὄχι μόνο μέσα στοὺς φοιτητὲς καὶ τοὺς διανοουμένους, ὅπως στὸ παρελθόν, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ μέσα στὴν ἄλλοτε ἀνεκτικὴ μεσαία τάξη. Ὁ πληθωρισμός, ποὺ εἶχε διατηρηθεῖ κάτω ἀπὸ λογικὸ ἔλεγχο πρὶν ἀπὸ τὸ 1973, ἀποτελεῖ τώρα μιὰ πρόσθετη ἐπιπλοκή. Ἡ βενζίνα π.χ. πουλιέται πρὸς 2,5 δολλ. τὸ γαλόνι, ποὺ εἶναι ἡ ὑψηλότερη τιμὴ στὴν

Εὐρώπη. Θὰ μποροῦσε νὰ ὑπάρξει ἀληθινὸς κίνδυνος, κ. πρόεδρε, ἢ νὰ ἐκδηλωθεῖ σοβαρὴ ἀντίδραση ἀπὸ τὰ μετριοπαθῆ στοιχεῖα τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς δομῆς. Μιὰ τέτοια ἐξέλιξη θὰ μποροῦσε νὰ ἐνισχυθεῖ ἀπὸ τὴν πρόσφατη σύλληψη τοῦ πρώην πολιτικοῦ ἡγέτη Γεωργίου Μαύρου, ποὺ ἀνήκει στὸ Κόμμα τῆς Ἑνώσεως Κέντρου. Εἶναι ἀδύνατο νὰ ἀντιληφθεῖ κανεὶς ποιούς σκοποὺς ἀπέβλεπε νὰ ἐξυπηρετήσει αὐτὴ ἡ αὐθαίρετη καὶ λανθασμένη ἐνέργεια.

Κατὰ τὴν περίοδο τοῦ καθεστῶτος Παπαδόπουλου ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. διαμόρφωσε μιὰ πολιτικὴ ποὺ προστάτευε τὰ ἀμοιβαῖα συμφέροντα ἀσφάλειας, τόσο τῆς Ἑλλάδας ὅσο καὶ τῶν Η.Π.Α. — ἰδιαίτερα μέσα στὰ πλαίσια τοῦ NATO. Ἡ πολιτική μας ἐπίσης ἀντικατόπτριζε τὴ θεμελιώδη ἀμερικανικὴ πίστη πὼς ἡ ἀσφάλειά μας θὰ ἐξυπηρετοῦνταν καλύτερα, ἂν ἡ Ἑλλάδα ἐπέστρεφε σὲ μορφὴ κυβερνήσεως μὲ εὐρεία λαϊκὴ βάση. Ἐπειδὴ ἡ πεῖρα μᾶς ἔχει διδάξει ὅτι οἱ μεταβολὲς στὴν ἐσωτερικὴ κατάσταση κάθε χώρας ἐξαρτῶνται σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ τὶς ἐξελίξεις ποὺ προκαλεῖ ὁ ἴδιος ὁ λαός της — αὐτὴ προφανῶς εἶναι ἡ καλύτερη πολιτικὴ ποὺ πρέπει νὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ἐφαρμόζουν οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες.

Πρόσφατα ὁ ὑπουργὸς Κίσσινγκερ, καταθέτοντας στὴ Γερουσία γιὰ τὴν ἔγκριση τοῦ διορισμοῦ του στὸ ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, ἀνέλυσε τὴ φύση τοῦ ρόλου τῆς χώρας αὐτῆς στὶς ἐσωτερικὲς ἐξελίξεις τῶν ἄλλων χωρῶν. Καὶ ἐνῶ δὲν ἀναφερόταν ἀμέσως στὴν ἑλληνικὴ περίπτωση, ὁ ὑπουργὸς περιέγραψε τὶς κατευθυντήριες γραμμὲς τῆς πολιτικῆς μας. Οἱ παρατηρήσεις του γιὰ τὸ θέμα τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων ἔχουν ἰδιαίτερη σημασία :

«Δὲν ὑπάρχει ζήτημα γιὰ τὴ στάση μας στὸ θέμα αὐτὸ ἀπὸ ἠθικὴ καὶ ἀτομικὴ ἄποψη. Οὔτε ὑπάρχει ζήτημα σχετικὰ μὲ τὴ στάση μας ὡς κυβερνήσεως. Εἴμαστε ὑπὲρ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀνθρώπινων ἐλευθεριῶν ἀπὸ ὅλες τὶς χῶρες. Ἡ δυσκολία προκύπτει ὅταν ἐξετάζουμε τί θὰ πρέπει νὰ κάμει ἡ κυβέρνηση τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν στὴν ἄσκηση τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς καὶ μέχρι ποιοῦ σημείου θὰ ἐξαρτήσουμε ὁρισμένα ἐξειδικευμένα ἀποτελέσματα ἀπὸ βασικὰ ἐσωτερικὲς ἐξελίξεις σὲ διάφορες χῶρες.

Στὸ θέμα αὐτὸ εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ δώσει κανεὶς θεωρητικὴ λύση. Γενικὰ ὅμως πρέπει νὰ βασιστοῦμε στὴν ἀρχὴ ὅτι ἡ προσοχή μας πρέπει νὰ στραφεῖ κατὰ πρῶτο λόγο στὴν ἄσκηση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν χωρῶν μὲ τὶς ὁποῖες συναλλασσόμαστε».

Ὁ ὑπουργὸς πρόσθεσε τὴν παρατήρηση ὅτι ἡ ἄποψη αὐτὴ γιὰ τὴν ἄσκηση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς δὲν ἀποκλείει νὰ ὑποδεικνύουμε στοὺς ξένους ἡγέτες, χρησιμοποιώντας τὸ προσωπικό μας κύρος — ποὺ ἀσφαλῶς ἐπαυξάνεται, ἂν συμβαίνει νὰ κατέχουμε ἐπίσημες θέσεις — τὶς ἐπιπτώσεις ποὺ ἔχουν μερικὲς ἐσωτερικὲς ἐξελίξεις στὶς σχέσεις τους μὲ τὴν κυβέρνηση καὶ τὴν κοινὴ γνώμη τῶν Η.Π.Α.

Καὶ τοῦτο, κ. πρόεδρε, εἶναι ὁ ἀληθινὸς καὶ μοναδικὸς σκοπὸς τῶν σημερινῶν μου παρατηρήσεων.

8. ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ Ο ΨΙΘΥΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΕΙ

Ἄρθρο τοῦ Στήβεν Ρόμπερτς (Steven V. Roberts) [1]

Ἀθήνα, 19 Ἀπριλίου ... Οἱ Ἕλληνες διάβασαν ἀρκετὰ μακροσκελή κύρια ἄρθρα τὴν περασμένη βδομάδα ποὺ κατάγγελλαν τὴν κατάθεση στὴν Οὐάσινγκτον τοῦ πρώην ὑπουργοῦ Ἰωάννη Ζίγδη. Τὸ κείμενο ὅμως τῶν παρατηρήσεών του, ποὺ ἦταν ἔντονα ἐπικριτικὲς γιὰ τὴν κυβέρνηση, δὲν ἔχει δημοσιευθεῖ ἐδῶ. [2]

9. ΕΞΑΡΘΡΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ

Ἄρθρο τοῦ Ντέιβιντ Τὸνγκ [3]

Ἀθήνα, 5 Μαΐου... Ἡ Στρατιωτικὴ Ἀστυνομία πῆγε χθὲς στὸ Γραφεῖο τοῦ κ. Δ. Παπασπύρου, προέδρου τῆς τελευταίας ἑλληνικῆς Βουλῆς πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα τοῦ 1967, καὶ τὸν

1. «Νιοὺ Γιὸρκ Τάιμς», Σάββατο, 20 Ἀπριλίου 1974.

2. Γιὰ τὴν ἀρθρογραφία τοῦ χουντικοῦ τύπου βλέπε τὸ εἰδικὸ κεφάλαιο στὸ Μέρος IV, σελ. 361 κ.ἑ.

3. «Γκάρντιαν» (The Guardian) τοῦ Λονδίνου, 6 Μαΐου 1974.

ἀνέκρινε σχετικὰ μὲ τὴν ἐντολὴ ποὺ ἔδωσε νὰ τυπωθοῦν ἀντίτυπα τῆς ὁμιλίας τοῦ κ. Ἰωάννη Ζίγδη, ἡγετικοῦ στελέχους τοῦ τέως Κόμματος τῆς Ἑνώσεως Κέντρου, σὲ μιὰ ὑποεπιτροπὴ τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Η.Π.Α. τὸν περασμένο Μάρτιο, πάνω σὲ θέματα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Στὴν ὁμιλία του ὁ κ. Ζίγδης ὑποστήριξε πὼς ἡ διακυβέρνηση τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τὴ δικτατορία ἐξασθένισε τὸν ἑλληνικὸ Στρατὸ καὶ ὅτι ἡ ἀνταρσία τοῦ Ναυτικοῦ τὸ 1973 ἀποτελεῖ σαφὴ ἔνδειξη μιᾶς καταστάσεως ἀποδιοργανώσεως τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων.

Οἱ δηλώσεις αὐτές, ποὺ ἔγιναν τὴν ἐποχὴ ποὺ τὸ ἑλληνικὸ καθεστὼς ἀνησυχεῖ σοβαρὰ γιὰ τὴν ἱκανότητά του νὰ ἐπιβάλει στὴν Τουρκία τὶς ἀξιώσεις του γιὰ τὴν Κύπρο καὶ τὰ πετρέλαια τοῦ Αἰγαίου, προκάλεσαν ἔντονη ὀργὴ στὸν κατευθυνόμενο τύπο. Ἡ ἐφημερίδα «Ἀκρόπολις» τὶς χαρακτήρισε «ἐξοργιστικὲς» καὶ ἔγραψε ὅτι τέτοιες δηλώσεις πρὸς τοὺς ξένους «προκαλοῦν ὀργή, ἀηδία καὶ ἀγανάκτηση». Καὶ τελείωσε τὴν ἐπίθεσή της — τὸ ἄρθρο ἔφερε τὸν τίτλο «Τὸ πάθος τῆς ἐξουσίας» — μὲ τὴν παρατήρηση ὅτι «ἡ περίπτωση τοῦ κ. Ζίγδη καὶ ἐκείνων ποὺ σκέπτονται σὰν κι αὐτὸν εἶναι ἐμπόδιο γιὰ τὴν ἀποκατάσταση ἐλεύθερου πολιτικοῦ βίου».

Ἡ ἐφημερίδα «Ἐλεύθερος Κόσμος» τὸν κατηγόρησε ὅτι εἶναι «σύμβουλος τῶν Τούρκων».

Ὁ κ. Ζίγδης δὲν ἐπέστρεψε ἀκόμη στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὶς δηλώσεις του. Στὰ 1970 εἶχε καταδικαστεῖ σὲ 4,5 χρόνια φυλάκιση γιὰ ἕνα ἄρθρο του μὲ τὸ ὁποῖο ζητοῦσε τὸ σχηματισμὸ κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνότητας. Ἀργότερα ὅμως τοῦ δόθηκε ἀναστολὴ γιὰ λόγους ὑγείας. Ἡ παραπάνω δημοσιογραφικὴ ἐκστρατεία θεωρεῖται ὅτι εἶναι ἔνδειξη τῆς προθέσεως τῶν Ἀρχῶν νὰ ἐπιβάλουν ποινικὲς κυρώσεις ἐναντίον του, μὲ τελικὴ ἐπιδίωξη νὰ τοῦ ἀφαιρέσουν τὴν ἑλληνική του ἰθαγένεια...

10. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΞΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ

Ἄρθρο τοῦ Μάριο Μοντιάνο[1]

Ἀθήνα 8 Μαΐου... Τὸ Εἰδικὸ Ἀνακριτικὸ Τμῆμα τῆς Ἑλληνικῆς Στρατιωτικῆς Ἀστυνομίας, σύμφωνα μὲ χθεσινὲς πληροφορίες, ἄρχισε ἀνακρίσεις ἐναντίον τοῦ Ἰωάννη Ζίγδη, πρώην φιλελεύθερου ὑπουργοῦ, γιατί, ὅπως τοῦ ἀποδίδεται, εἶπε σὲ μέλη τοῦ ἀμερικανικοῦ Κογκρέσσου ὅτι οἱ ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις βρίσκονται σὲ κατάσταση ἀποδιοργανώσεως ἐξαιτίας πολιτικῶν ἐκκαθαρίσεων.

Ἡ ἀνάκριση θὰ συμπέσει μὲ συντονισμένες ἐνέργειες μελῶν τοῦ ἀμερικανικοῦ Κογκρέσσου, ποὺ εἶναι ἀντίθετα στὸ καθεστὼς τῆς Ἀθήνας, νὰ διαγράψουν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν χωρῶν ποὺ παίρνουν ἀμερικανικὴ στρατιωτικὴ βοήθεια ὑπὸ ὁποιαδήποτε μορφὴ καὶ ἰδιαίτερα πιστώσεις ἢ ἐγγυήσεις γιὰ ἀγορὰ ὅπλων.

Σύμφωνα μὲ πληροφορίες ἀπὸ τὴν Οὐάσινγκτον ἡ τροπολογία στὸ νομοσχέδιο γιὰ τὴν ἀμερικανικὴ ἐξωτερικὴ βοήθεια ποὺ ἀποκλείει τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ κάθε ἐνίσχυση ἔχει τώρα μεγαλύτερη πιθανότητα ἀπὸ ποτὲ νὰ περάσει ὅλα τὰ στάδια τῆς νομοθετικῆς διαδικασίας ἀνέπαφη, ἀκόμα καὶ χωρὶς τὴν προσθήκη τοῦ περασμένου χρόνου ποὺ ἔδινε ἁρμοδιότητες στὸν Πρόεδρο νὰ προβάλει βέτο στὴν ἀπαγόρευση.

1. «Τάιμς τοῦ Λονδίνου», Πέμπτη, 9 Μαΐου 1974.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΜΕ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΩΝ Η.Π.Α.

Δέχτηκα εὐχαρίστως τὴν πρόσκληση τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κογκρέσσου, γιατὶ ἐκτὸς τῶν ἄλλων πίστευα πὼς θὰ μοῦ δινόταν ἡ εὐκαιρία νὰ συνομιλήσω μὲ μέλη τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως.

Πράγματι μόλις ἔφτασα στὴν Οὐάσινγκτον καὶ πρὶν μιλήσω στὴν Ἐπιτροπὴ πῆρα ἐπείγουσα πρόσκληση ἀπὸ τὸν ὑπηρεσιακὸ ὑφυπουργὸ γιὰ τὴ Μέση Ἀνατολὴ κ. Ρότζερ Νταίηβις [1] νὰ συναντηθοῦμε τὴν ἑπομένη στὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ. Τὸ δέχθηκα εὐχαρίστως. Ἀλλὰ ἡ συνάντησή μας ὑπῆρξε μιὰ πολὺ ἀπογοητευτικὴ ἐμπειρία, ὅπως θὰ ἐξηγηθεῖ πιὸ κάτω. Ὁ Νταίηβις ἦταν ἄλλωστε ἀπὸ τοὺς γνωστότερους ἀπολογητὲς τῆς φιλοχουντικῆς πολιτικῆς τῆς κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. ἀπὸ τὸ 1970, ὅταν ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του.

Μετὰ τὴν ὁμιλία μου στὸ Κογκρέσσο εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ συνομιλήσω μὲ δυὸ ἀπὸ τοὺς ὑφυπουργοὺς Ἀμύνης, τὸν κ. Μώρυ, ὑφυπουργὸ γιὰ τὶς Νομοθετικὲς Ὑποθέσεις καὶ τὸν κ. Νόυες, ἁρμόδιο γιὰ τὰ θέματα στρατιωτικῆς βοήθειας στὴν Ἑλλάδα. Ὁ Μώρυ εἶχε διατελέσει ἀρχηγὸς τῆς C.I.A. στὴν Ἀθήνα καὶ ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ ἀμέσως μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς 21 Ἀπριλίου 1967. Ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὸν κ. Πόττς, ἀπροκάλυπτα φιλοχουντικό, ἐνῶ ἐκεῖνος ἔτρεφε φιλοβασιλικὰ αἰσθήματα. Ὁ Νόυες ὑποστήριξε στὶς ἐπιτροπὲς τοῦ Κογκρέσσου πάντοτε μὲ πολλὴ ἐπιμονὴ καὶ τέχνη τὴ φιλοχουντικὴ πολιτικὴ τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως.

---

1. Πρόκειται γιὰ τὸν μετέπειτα πρεσβευτὴ τῶν Η.Π.Α. στὴν Κύπρο, ποὺ σκοτώθηκε μετὰ τὸ πραξικόπημα τοῦ Ἰουλίου κάτω ἀπὸ συνθῆκες ποὺ παραμένουν ἀκόμα ἀδιευκρίνιστες.

Στὶς ἀρχὲς Μαΐου ὑπῆρξε καὶ μιὰ δεύτερη συνάντηση στὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ μὲ τὸν ὑπουργὸ Σταῖμπλερ [1], ποὺ εἶχε πρόσφατα ἀναλάβει τὴ «Διεύθυνση Εὐρωπαϊκῶν Ὑποθέσεων» στὴν ὁποία εἶχε ὑπαχθεῖ πρὶν ἀπὸ λίγο καὶ τὸ Τμῆμα Εὐρώπης, ποὺ προηγουμένως ἀνῆκε στὴ «Διεύθυνση Μέσης Ἀνατολῆς».

Στὶς σελίδες ποὺ ἀκολουθοῦν περιλαμβάνονται τὰ κυριότερα σημεῖα τῶν ἀπόψεων ποὺ ἐξεθεσα στὶς συνομιλίες αὐτές.

Εἶναι ὅμως χρήσιμο ἴσως νὰ συνοψίσω ἐδῶ τὴ βασικὴ θέση ποὺ ὑποστήριξα καὶ στὶς τρεῖς συνομιλίες καὶ ποὺ ἦταν οἱ ἀκόλουθη :

«Ἡ ἀποδυνάμωση τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἀπὸ τὴ δικτατορία ὀφείλεται σὲ ἕνα μεγάλο βαθμὸ στὴ γενικότερη στρατηγικὴ τῶν Η.Π.Α. Ἡ στρατιωτικὴ καὶ πολιτικὴ ἡγεσία τῶν Η.Π.Α. ἐνδιαφέρεται πολὺ περισσότερο γιὰ τὸ γεωγραφικὸ χῶρο τῆς Ἑλλάδας, παρὰ γιὰ τὶς ἔνοπλες δυνάμεις της. Ἐφόσον τὸ καθεστὼς τῆς ἐξασφαλίζει τὴν ἐλεύθερη χρήση τοῦ χώρου αὐτοῦ, ἡ ἐξασθένηση τῆς πολεμικῆς ἑτοιμότητας τῆς χώρας ὄχι μόνον δὲν ἀνησυχεῖ, ἀλλὰ ἀντίθετα θεωρεῖται ἐξυπηρετικὴ γιὰ τὰ ἀμερικανικὰ συμφέροντα. Ἡ πολεμικὴ ὅμως ἀποδυνάμωση τῆς Ἑλλάδας στὸ χῶρο τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου καὶ τῆς Βαλκανικῆς δημιουργεῖ ἕνα κενὸ ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ μὴ φροντίσουν νὰ ἐκμεταλλευτοῦν οἱ γείτονες. Ἔτσι δημιουργεῖται ἄμεσος κίνδυνος νὰ διαταραχθεῖ ἡ διεθνὴς τάξη καὶ νὰ ἀπειληθεῖ ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς συμφορὲς ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστεῖ ἡ Ἑλλάδα καὶ τοὺς δυσμενεῖς ἀντίχτυπους στὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις».

Ἡ ἐντύπωση ποὺ ἀποκόμισα ἀπὸ τὶς συνομιλίες αὐτὲς ἦταν ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἀνησυχοῦσε, πράγματι, γιὰ τὶς ἐσωτερικὲς ἐξελίξεις τῆς Χούντας. Ἐπιθυμοῦσε νὰ δοθεῖ στὸ καθεστὼς μιὰ ψευδοδημοκρατικὴ πρόσοψη γιὰ νὰ ἀποφύγει τὶς ἐπικρίσεις τοῦ Κογκρέσσου καὶ τῶν εὐρωπαίων συμμάχων. Ἐπανεξέταζε μερικὲς πλευρὲς τῆς πολιτικῆς της, ἀλλὰ δὲν εἶχε διάθεση νὰ τὴ μεταβάλει οὐσιαστικά. *Ἡ δικτατορία δὲν εἶχε πάψει νὰ τῆς εἶναι χρήσιμη.*

1. Ἀργότερα πρεσβευτὴ στὴ Μαδρίτη.

Ἀπὸ τὶς ἀρχὲς Μαΐου πείστηκα ὅτι τίποτε τὸ οὐσιαστικὸ δὲν μποροῦσε νὰ ἐπιτευχθεῖ ἀπὸ τὶς συζητήσεις μου μὲ τοὺς κυβερνητικοὺς παράγοντες. Συνάντηση μὲ τὰ ἀνώτατα κλιμάκια τῆς κυβερνήσεως ἐξάλλου ἀποδείχτηκε ἀνέφικτη, ὅπως εἶχε συμβεῖ προηγουμένως καὶ γιὰ ὅλους τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτικοῦ κόσμου.

Ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τῆς κυβερνήσεώς του, μετὰ τὴν ἐπιβολὴ τῆς δικτατορίας στὴν Ἑλλάδα, ἀπέφευγαν συστηματικὰ κάθε ἄμεση ἐπαφὴ μὲ παράγοντες τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτικοῦ κόσμου, προφανῶς γιὰ νὰ μὴν ἑρμηνευτεῖ τοῦτο ὡς ἔνδειξη κριτικῆς ἢ δυσπιστίας πρὸς τὸ καθεστώς.

Ὁ κ. Κίσσινγκερ εἰδικότερα, ἀπορροφημένος ἀπὸ τὰ μεγάλα διεθνὴ ζητήματα, ἀπαξίωνε νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ τὸ «ἀσήμαντο καὶ ἴσως ἀνύπαρκτο» ἑλληνικὸ πρόβλημα.

Μετὰ τὴν ἔκρηξη τοῦ σκανδάλου «Γουωτεργκαίητ», ἄλλωστε, ὅλοι οἱ κυβερνητικοὶ παράγοντες ζοῦσαν σὲ ἄγχος καὶ ἔδειχναν ἐλάχιστο ἐνδιαφέρον νὰ καταπιαστοῦν μὲ «ἐνοχλητικὰ» θέματα σὰν τὸ ἑλληνικό.

Γι' αὐτὸ ἔστρεψα τὴν προσοχή μου πρὸς ἄλλες κατευθύνσεις. Καὶ ἰδιαίτερα πρὸς τὶς μεγάλες ἐπιστημονικὲς καὶ ἀνθρωπιστικὲς ὀργανώσεις, τὸν τύπο κλπ., ὅπως θὰ φανεῖ ἀπὸ τὰ ἑπόμενα κεφάλαια.

1. ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟ ΡΟΤΖΕΡ ΝΤΑΙΗΒΙΣ (RODGER DAVIES) ΤΟΥ ΣΤΑΙΗΤ ΝΤΗΠΑΡΜΕΝΤ

Ἡ πρώτη συνάντηση μὲ ἐκπροσώπους τῆς κυβερνήσεως ἔγινε στὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ στὶς 25.3.1974 μὲ τὸν κ. Ρότζερ Νταίηβις, ἀναπληρωτὴ βοηθὸ ὑφυπουργὸ γιὰ τὶς ὑποθέσεις τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, καὶ τὸν Τζὼν Νταίη, τοῦ Γραφείου γιὰ τὶς Ἑλληνικὲς Ὑποθέσεις.

Μετὰ ἀπὸ μιὰ δική μου σύντομη περιγραφὴ τῆς καταστάσεως στὴν Ἑλλάδα καὶ τοῦ ρόλου τῶν Ἀμερικανῶν, ὁ Νταίηβις προσπάθησε ἔντεχνα, μὲ ἰησουίτικη μαεστρία, νὰ μὲ ἐντυπωσιάσει μὲ τὰ γνωστὰ κλισὲ περὶ τῆς ἀνάγκης γιὰ τὴν κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. νὰ συνεργάζεται μὲ τὴν κυβέρνηση — ὁποιαδήποτε

καὶ νὰ ἦταν — μιᾶς συμμάχου καὶ φίλης χώρας, περὶ ἀνυπαρξίας εἰδικῶν σχέσεων μὲ τὴ Χούντα, περὶ ἐνδιαφέροντος γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας — ποὺ ἦταν ὅμως θέμα τῆς ἀποκλειστικῆς ἁρμοδιότητας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ — περὶ ἀδυναμίας ἀλλὰ καὶ ἀρνήσεως ἐπεμβάσεων στὰ ἐσωτερικὰ ἄλλου κράτους, περὶ ἐμπιστοσύνης στὸν ἑλληνικὸ λαὸ κλπ. Ἦταν μιὰ ἔξοχη πράγματι παρουσίαση τῆς θεωρίας «τοῦ Ἀμέτοχου Παρατηρητῆ ἢ τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτη» γιὰ τὴν πολιτικὴ ποὺ ἐφάρμοζε στὴν Ἑλλάδα τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ [1].

Τοῦ ἀπάντησα ὅτι στὴ βάση αὐτὴ δὲν μποροῦσε νὰ γίνει χρήσιμη συζήτηση, γιατὶ ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἦταν ὑπεύθυνη σὲ μεγάλο βαθμὸ τόσο γιὰ τὴν ἐπιβολὴ ὅσο καὶ γιὰ τὴ διατήρηση τῆς δικτατορίας. Σύμφωνα μὲ τὴν ἄποψη τῆς ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης ἡ δικτατορία ἦταν σαθρὴ καὶ θὰ μποροῦσε νὰ πέσει σύντομα, ἂν ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. ἔπαυε νὰ τὴν ὑποστηρίζει. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀλλαγῆς στὴν πολιτικὴ αὐτὴ ἦταν ἐπείγουσα, γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν οἱ ἀπειλούμενες καταστροφικὲς συνέπειες στὴν Ἑλλάδα, τὴ Συμμαχία καὶ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ Νταίηβις προσπάθησε νὰ στρέψει τὴ συζήτηση στὸ θέμα τοῦ προσώπου ἢ τῶν προσώπων ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ ἡγηθοῦν σὲ μιὰ μεταπολίτευση, μὲ διάφανη τὴν πρόθεση νὰ ἐμφανιστεῖ ὅτι ὁ ἑλληνικὸς πολιτικὸς κόσμος ἦταν χωρισμένος καὶ τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀποτελοῦσε ἕναν ἀπὸ τοὺς σοβαρότερους παράγοντες τῆς παραμονῆς τῆς Χούντας στὴν ἐξουσία. Ἀπάντησα ὅτι, ἀντιθέτως, ὅλοι ἤμαστε ἑνωμένοι καὶ ἀποφασισμένοι νὰ ὑποστηρίξουμε ὁποιονδήποτε θὰ ἔδινε τὶς ἀπαιτούμενες ἐγγυήσεις γιὰ νὰ ὁδηγηθεῖ ἡ χώρα στὴν ὁμαλότητα, διενεργώντας στὸν κατάλληλο χρόνο ἐλεύθερες ἐκλογές. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐξαγγελία τῆς ἀλλαγῆς στὴν πολιτικὴ τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως, θὰ ἄρχιζαν νὰ κινοῦνται οἱ μηχανισμοὶ τῆς ἀλλαγῆς καὶ στὴν Ἑλλάδα. Τότε θὰ προέκυπτε καὶ τὸ θέμα τοῦ προσώπου ἢ τῶν προσώπων ποὺ θὰ ἀναλάμβαναν τὴν εὐ-

1. Βλέπε Θ. Α. Κουλουμπῆ: «Πέντε ἐξηγήσεις τῆς πολιτικῆς τοῦ Κίσσινγκερ γιὰ τὸ Κυπριακό», Ἐφημ. «Καθημερινή», 2 - 4 Ἀπριλίου 1975.

θύνη σχηματισμοῦ τῆς κατάλληλης κυβερνήσεως. Διαφορετικὰ ἡ συζήτηση πάνω σ' αὐτὸ ἦταν ἀνεδαφική. Ταυτόχρονα ὅμως ἴσως καὶ ἐπιζήμια, γιατὶ μ' αὐτὴ φθείρονταν τὰ πρόσωπα ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ παίξουν τὴν κατάλληλη στιγμὴ ὑπεύθυνο ρόλο καὶ μετατοπιζόταν ἡ συζήτηση σὲ τομεῖς ποὺ δὲν ἦταν οἱ καίριοι τότε [1].

Ἡ ὑπόδειξή μου ὅτι, ἐπειδὴ κατὰ τὴ γνώμη μου ἐπιβαλλόταν ἀλλαγὴ πολιτικῆς, θὰ ἦταν χρήσιμο νὰ ἔρθω σὲ ἐπαφὴ μὲ ἐκείνους ποὺ καθόριζαν τὴν πολιτικὴ τῶν Η.Π.Α. δὲν ἀκούστηκε μὲ πολὺ εὐχαρίστηση. Τόσο ὁ Νταίηβις ὅσο καὶ πιὸ ὕστερα σὲ ἰδιαίτερη συζήτηση ὁ Τζὼν Νταίη ἔσπευσαν νὰ τὴ χαρακτηρίσουν πολὺ δύσκολη καὶ ἴσως ὄχι σκόπιμη, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ὁ κ. Κίσσινγκερ π.χ. ἀπουσίαζε σχεδὸν συνεχῶς ἀπὸ τὴν Οὐάσινγκτον, ἀπασχολημένος μὲ τὰ θέματα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τοῦ Βιετνὰμ καὶ τὶς ἀμερικανοσοβιετικὲς σχέσεις. Μοῦ ὑποσχέθηκαν ὅμως νὰ μὲ φέρουν σὲ ἐπαφὴ μὲ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἄμεσους συνεργάτες του.

Ἡ συζήτηση ξαναγύρισε στὸ θέμα τῆς βοήθειας ποὺ παρεῖχε ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση στὴ Χούντα μὲ ἀποτέλεσμα τὴ διατήρησή της στὴν ἐξουσία. Σὰν τὸ πιὸ πρόσφατο παράδειγμα ἀνέφερα τὸ δάνειο τῶν 250 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, ποὺ συνομολογήθηκε στὸ Λονδίνο ἀπὸ μιὰ ὁμάδα τραπεζῶν μὲ ἐπικεφαλῆς τὴ Φὲρστ Νάσιοναλ Σίτυ Μπὰνκ καὶ μὲ πρωτοβουλία τοῦ κ. Μ. Ζομπανάκη. Ὁ κ. Νταίηβις χαρακτήρισε ἐντελῶς ἀβάσιμη τὴν ἄποψη ὅτι, σὲ μιὰ καθαρὰ τραπεζικὴ συναλλαγή, μποροῦσε νὰ ἔχει ἀνάμιξη ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση!

Τὸ συμπέρασμα ποὺ ἀποκόμισα ἀπὸ ὅλη τὴ συζήτηση ἦταν ὅτι τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ἀνησυχοῦσε γιὰ τὴν κατάσταση στὴν Ἑλλάδα. Δὲν ἦταν ὅμως ἕτοιμο γιὰ ἀλλαγὴ πολιτικῆς.

---

1. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ προσπάθησα νὰ ἀποφύγω τὴν παγίδα ποὺ ἔστηναν στοὺς συνομιλητές τους οἱ ἐπίσημοι ἐκπρόσωποι τῶν Η.Π.Α., ὄχι μόνο γιατὶ τὸ θέμα ἦταν καθαρὰ ἑλληνικό, ἀλλὰ καὶ γιατὶ μόλις ἀναφερόταν ἕνα ὄνομα, ἄρχιζε ἡ διαδικασία τῆς διαβολῆς μὲ σκοπὸ τὴν ἀχρήστευσή του. Ἦταν ἡ κλασικὴ τακτικὴ γιὰ νὰ ἐπιρριφθεῖ ἡ ἀποκλειστικὴ εὐθύνη τῆς διατηρήσεως τῆς δικτατορίας στοὺς Ἕλληνες, ποὺ «δὲν μποροῦσαν νὰ συνεννοηθοῦν» καὶ τὰ παρόμοια!...

Ἀντίθετα πρὸς ὅ,τι συνιστοῦσα, φάνηκε ὅτι διατηροῦσε ἀκόμη τὴν ψευδαίσθηση πὼς θὰ μποροῦσε νὰ βρεθεῖ ἕνας στρατηγὸς γιὰ νὰ παίξει τὸ ρόλο ἑνὸς νέου Παπαδόπουλου καὶ κάποιος πολιτικὸς ποὺ θὰ πάρει τὴ θέση ἑνὸς νέου Μαρκεζίνη γιὰ νὰ ἐπαναληφθεῖ ἡ κωμωδία τῆς ἐκδημοκρατίσεως τοῦ περασμένου φθινοπώρου.

Ὁ κ. Νταίη, στὴν ἰδιαίτερη συνομιλία ποὺ εἴχαμε λίγο ἀργότερα, μοῦ ὁμολόγησε πὼς θὰ συνεχιστεῖ ἡ προσπάθεια νὰ ἐπηρεαστεῖ τὸ καθεστὼς φιλικὰ γιὰ νὰ ἐκδημοκρατιστεῖ καὶ πὼς θὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ οἱ ὑπηρεσίες ἀμερικανικῶν ἀξιωματικῶν. (Ἡ ἀληθινὴ ἔννοια τῆς ἐκμυστηρεύσεως αὐτῆς φαίνεται νὰ περιέχεται στὴν προηγούμενη πρόταση).

Προφανῶς δὲν ἄρεσε στοὺς συνομιλητές μου ἡ ἄφιξή μου. Φοβοῦνταν ὅτι θὰ χαλοῦσα τὴν ἐντύπωση ποὺ σκόπευαν νὰ δημιουργήσουν τὴν ἑπομένη, μὲ τὴν κατάθεση τοῦ πρεσβευτῆ κ. Τάσκα στὴν Ὑποεπιτροπὴ Εὐρώπης. Καὶ γι' αὐτὸ ἡ σπουδή τους νὰ μὲ συναντήσουν καὶ ἡ προσπάθειά τους νὰ μὲ ἐπηρεάσουν μὲ τὴν ἐπίδειξη καλῆς θελήσεως καὶ τὴν παράθεση τῶν ἐπιχειρημάτων ἀπὸ τὴ θεωρία τοῦ «Καλοῦ Σαμαρείτη»!...

Ἀπὸ τὴ συζήτηση φάνηκε ἐπίσης καθαρὰ ἡ ἀντιπάθεια τῶν συνομιλητῶν μου πρὸς τὶς ἐπιτροπὲς τοῦ Κογκρέσσου, ποὺ ἀνακατεύονται ἀπρόσκλητες στὰ ἀμπελοχώραφα τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ.

2. ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟ ΠΕΝΤΑΓΩΝΟ

Μὲ τοὺς Τζὼν Μώρυ (John Maury), βοηθὸ ὑφυπουργὸ Ἀμύνης γιὰ Νομοθετικὲς Ὑποθέσεις καὶ Τζαίημς Νόυες (James Noyes), ἀναπληρωτὴ βοηθὸ ὑφυπουργὸ γιὰ τὴ Μέση Ἀνατολή.

Οὐάσινγκτον, 3 Ἀπριλίου 1974 (4 μ.μ. - 5.45 μ.μ.)

Στὴ συνομιλία παρευρισκόταν καὶ ἕνα τρίτο πρόσωπο, ποὺ δὲν συγκράτησα τὸ ὄνομά του.

Ὁ κ. Μώρυ, ποὺ μόλις πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες εἶχε ἀναλάβει τὰ καθήκοντά του, ἄρχισε τὴ συνομιλία μὲ πολλὴ φιλοφροσύνη καὶ ἀναφέρθηκε στὴν προϋπηρεσία του στὴν Ἀθήνα πρὶν ἀπὸ

λίγα χρόνια. Μίλησε γιὰ μερικοὺς κοινοὺς φίλους ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ βιομηχανικὸ κόσμο, ποὺ ἔσπευσε, ὅμως, νὰ χαρακτηρίσει «μὴ πολιτικὰ πρόσωπα».

Ἄρχισα τὶς παρατηρήσεις μου λέγοντας πὼς δέχτηκα μὲ εὐχαρίστηση τὴν πρόσκληση τῆς Ἐπιτροπῆς Ρόζενταλ, γιατὶ ἦταν μιὰ ἐξαιρετικὴ εὐκαιρία νὰ μιλήσω στοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ σὲ μιὰ πολὺ κρίσιμη περίοδο γιὰ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις. Γι' αὐτὸ ἤρθα ὡς φίλος καὶ ὄχι ὡς ἱκέτης. Εἴμαστε σύμμαχοι. Ἔχουμε, ἑπομένως, κοινὰ συμφέροντα. Βλέπω πὼς αὐτὰ κινδυνεύουν σοβαρά. Καὶ γι' αὐτὸ θεωρῶ ὑποχρέωσή μου νὰ μιλήσω στοὺς ὑπεύθυνους παράγοντες τῶν Η.Π.Α. μὲ εἰλικρίνεια γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν, ἂν εἶναι δυνατό, οἱ ἐπικείμενες καταστροφικὲς ἐξελίξεις γιὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴ Συμμαχία καὶ τὴν Ἀμερική.

Ποιοὶ εἶναι εἰδικότερα οἱ διαγραφόμενοι κίνδυνοι; Τὸ σημερινὸ καθεστὼς στὴν Ἑλλάδα, ἀντίθετα μὲ τὸ καθεστὼς Παπαδόπουλου, δὲν ἔχει ἀρχηγὸ καὶ δὲν εἶναι ὁμοιογενές. Εἶναι δικτατορία χωρὶς δικτάτορα, τυραννία χωρὶς τύραννο ... Τρεῖς φατρίες κατέχουν τὴν ἐξουσία, χωρὶς καμιὰ ἀπ' αὐτὲς νὰ ἔχει συγκεντρώσει τὴν ἀποφασιστικὴ δύναμη. Ἔχουμε ἔτσι μιὰ ἀσταθὴ ἰσορροπία ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ βαστάξει πολύ. Οἱ φατρίες ἔχουν ἀντιτιθέμενες ἐπιδιώξεις.

Ἡ πρώτη φατρία εἶναι τῶν «στρατηγῶν». Ἀποβλέπει στὴ διατήρηση τοῦ ἐλέγχου τῆς πολιτικῆς ζωῆς ἀπὸ τὶς ἔνοπλες δυνάμεις, ἀλλὰ θέλει νὰ χρησιμοποιήσει πολιτικοὺς γιὰ νὰ προσδώσει στὸ καθεστὼς δημοκρατικὴ πρόσοψη. Ἐπιδίωξή της μὲ ἄλλα λόγια εἶναι νὰ ἐπιβάλει καὶ στὴν Ἑλλάδα τὴ λεγόμενη «τουρκικὴ λύση». Γι' αὐτὸ ἀποκαλοῦμε τὰ μέλη τῆς φατρίας «οἱ Τοῦρκοι».

Δεύτερη φατρία: «οἱ Πουριτανοί». Νεώτεροι ἀξιωματικοί, στενοκέφαλοι, ποὺ ταυτίζουν τὴν ἀρετὴ μὲ τὴ στρατιωτικὴ στολή. Πιστεύουν πὼς ἡ χώρα τους πρέπει νὰ κυβερνᾶται ἀπὸ στρατιωτικοὺς γιὰ νὰ προχωρήσει στὸ δρόμο τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς προόδου. Γιὰ τὴν «ἀρετὴ» ὅμως αὐτὴ εἶναι ἕτοιμοι νὰ βασανίσουν, νὰ κακοποιήσουν καὶ νὰ σκοτώσουν ἀκόμη καὶ τὴ μητέρα τους! ... Ὁ πιὸ χαρακτηριστικὸς τύπος μέσα σ' αὐτοὺς εἶναι ὁ

ταξίαρχος Δημήτριος Ἰωαννίδης, ποὺ εἶναι καὶ ὁ ἀρχηγός τους. Ἀσκητικός, στενοκέφαλος, ἐθνικιστής, μισάνθρωπος.

Τρίτη ὁμάδα: οἱ «Καντάφηδες». Κατώτεροι κυρίως ἀξιωματικοί. Πιστεύουν πὼς ἡ Ἑλλάδα πρέπει νὰ ἀκολουθήσει τὸ παράδειγμα τῆς Λιβύης τοῦ Καντάφι. Νὰ γίνει, δηλαδή, οὐδέτερη. Νὰ διακόψει τοὺς συμμαχικοὺς δεσμούς της μὲ τὸ Δυτικὸ κόσμο καὶ ἰδίως μὲ τοὺς Ἀμερικανούς. Πιστεύουν πὼς σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση τόσο ὁ Δυτικὸς ὅσο καὶ ὁ Ἀνατολικὸς συνασπισμὸς θὰ γεμίσουν τὴν Ἑλλάδα μὲ παροχὲς γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν εὔνοιά της. Στὸ ἐσωτερικὸ πιστεύουν πὼς πρέπει νὰ ἐφαρμοστεῖ ἕνας «σοσιαλισμὸς Κορανίου», ἕνας, δηλαδή, πρωτόγονος σοσιαλισμός, μὲ ἐκτεταμένες ἐθνικοποιήσεις, βαριὰ φορολογία τοῦ κεφαλαίου κλπ.

Οἱ «Πουριτανοὶ» (ποὺ ἔχουν ὡς ὁρμητήριό τους τὴν Ε.Σ.Α.) καὶ οἱ «Καντάφηδες» συνεργάζονται τώρα καὶ ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ τὸν Ἰωαννίδη. Στὸν ἀντιδημοκρατικὸ φανατισμό τους τοὺς ἑνώνει τὸ μίσος κατὰ τῆς διαφθορᾶς τοῦ καθεστῶτος Παπαδόπουλου, ποὺ ἔχει «ἐξευτελίσει τὴν Ἐπανάσταση». Τοὺς ἑνώνει ἐπίσης ἡ πεποίθηση πὼς ἡ Ἑλλάδα πρέπει νὰ κυβερνᾶται αἰωνίως ἀπὸ στρατιωτικούς. Τοὺς ἑνώνει τέλος ὁ στενόκαρδος ἐθνικισμός τους. Διαφορετικὰ εἶναι ἀντίθετοι σὲ πολλὲς βασικὲς ἐπιδιώξεις. Οἱ «Πουριτανοὶ» εἶναι μᾶλλον φιλοδυτικοὶ καὶ ὑπὲρ τοῦ ὑφιστάμενου κοινωνικοῦ καθεστῶτος. Οἱ «Καντάφηδες», σαφῶς οὐδετερόφιλοι καὶ ὀπαδοὶ ἑνὸς πρωτόγονου σοσιαλισμοῦ. Σημερινοὶ σύμμαχοι οἱ δυὸ φατρίες, θὰ ἁρπαχτοῦν μεταξύ τους αὔριο. Αὐτὸ εἶναι ἀναπόφευκτο. Ὁ Ἰωαννίδης, ὁπωσδήποτε, θὰ τὴν πληρώσει, ἴσως μὲ τὴ ζωή του, γιατὶ συγκεντρώνει ἐπιπλέον τὸ μίσος τῶν στρατηγῶν καὶ ὅλων τῶν θυμάτων τῆς Ε.Σ.Α. Ἡ σημερινὴ κοινοπραξία «Πουριτανῶν - Καντάφηδων» εἶναι μοιραῖο νὰ συγκρουστεῖ μὲ τοὺς «Τούρκους» πολὺ σύντομα — ὅπως θὰ ἐξηγήσω σὲ λίγο [1].

---

1. Ἡ ὕπαρξη τῶν δύο ὁμάδων, τῶν «Πουριτανῶν» (πιστῶν τοῦ Ἰωαννίδη) καὶ τῶν «Καντάφηδων» ἐπιβεβαιώθηκε καὶ στὴ δίκη τῶν ἀξιωματικῶν ποὺ κατηγορήθηκαν γιὰ τὴ συνωμοσία τῆς 24 Φεβρουαρίου 1975. Ἐνῶ κατὰ τὸ κατηγορητήριο μέσα στοὺς σκοποὺς τῶν συνωμοτῶν ἦταν καὶ

Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη ἀδυναμία τοῦ σημερινοῦ καθεστῶτος, ἡ ἐσωτερική. Καὶ ἐκφράζεται μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι κανεὶς στὴν Ἑλλάδα δὲν ξέρει ποιὸς πράγματι κυβερνᾶ σήμερα. Ἡ δῆθεν «κυβέρνηση» ἀποτελεῖται, ὁπωσδήποτε, ἀπὸ ἀνδρείκελα ποὺ εἶναι «ἀθῶα» γιὰ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ποὺ συμβαίνουν. Πολλὲς ἐνέργειες ὀφείλονται σὲ πρωτοβουλίες κατώτερων ἀξιωματικῶν, τῶν ὁμάδων Καντάφηδων καὶ Πουριτανῶν.

Δεύτερη πηγὴ ἀδυναμίας τοῦ καθεστῶτος: ἡ κληρονομιὰ τοῦ Παπαδόπουλου. Ἡ οἰκονομικὴ κρίση εἶναι πολὺ σοβαρή. Κρίση μαστίζει τὴν Ἐκκλησία. Ὑπάρχει μιὰ σοβαρότατη ἠθικὴ κρίση ποὺ προέκυψε ἀπὸ τὶς καταχρήσεις τῆς περιόδου Παπαδόπουλου. Τὸ σημερινὸ καθεστὼς εἶναι ἀνίκανο νὰ παραπέμψει τοὺς ἐνόχους τῶν καταχρήσεων στὴ δικαιοσύνη. Φοβᾶται ὅτι θὰ βρεθοῦν μπλεγμένα πολλὰ ἀπὸ τὰ ἡγετικὰ στελέχη του. Οἱ φοιτητές, τέλος, δὲν ξέχασαν τὸ αἷμα τῶν συναδέλφων τους τοῦ Πολυτεχνείου τὸν περασμένο Νοέμβριο. Μὲ δυὸ λόγια ἡ κληρονομιὰ τοῦ Παπαδόπουλου φέρνει τὸ σημερινὸ καθεστὼς ἀντιμέτωπο μὲ ἕνα σωρὸ προβλήματα ποὺ δὲν μποροῦν νὰ λυθοῦν ἢ νὰ τεθοῦν κάτω ἀπὸ ἔλεγχο μὲ τάνκς καὶ μὲ πιστόλια.

Τρίτη πηγὴ ἀδυναμίας: ἡ ἐξάντληση τῆς ὑπομονῆς τοῦ λαοῦ. Ἡ βία, ἡ καταπίεση, ἡ οἰκονομικὴ καὶ ἠθικὴ κρίση ἔχουν δημιουργήσει ἐκρηκτικὴ κατάσταση. Κάτω ἀπὸ τὶς συνθῆκες αὐτὲς δὲν εἶναι ἀπίθανο σὲ μιὰ στιγμή, χωρὶς πολλὲς προειδοποιή-

---

ἡ ἐπαναφορὰ τῆς Ἑλλάδας στὸ ΝΑΤΟ, μερικὰ μέλη τῆς Κανταφικῆς ὁμάδας δὲν δίστασαν νὰ διακηρύξουν τὴν ἀντίθεσή τους στὴν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδας σὲ συμμαχικοὺς σχηματισμούς. Τὰ ἀκόλουθα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὶς ἀπολογίες τῶν κατηγορουμένων εἶναι χαρακτηριστικά:

Ἰωάννης Στειακάκης: «Πιστεύω ὅτι ἡ Ἑλλὰς καλῶς ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ... Ἐὰν ἔφτανα στὸ σημεῖο νὰ στασιάσω, δὲν θὰ ἐστασίαζα μὲ ἀρχηγὸ τὸν Ἰωαννίδη» («Ἐλεύθερος Κόσμος», 1.8.75).

Ἀθανάσιος Περδίκης: «Ἀνεφέρθη ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰς πεποιθήσεις του γύρω ἀπὸ τὴν συμμαχία καὶ τὸ ΝΑΤΟ λέγοντας ὅτι καλὸν θὰ ἦταν νὰ μὴν ἀνήκει ἡ χώρα μας πουθενά...».

Ἀριστ. Παλαΐνης: «Δὲν ἀποδέχομαι τὴν κατηγορία καὶ μάλιστα ὅτι ἔγινε συνωμοσία γιὰ τὴν ἐπάνοδο τῆς Ἑλλάδος στὸ ΝΑΤΟ...» («Ἐλεύθερος Κόσμος», 6.8.75).

σεις, νὰ ἔχουμε ἐπανάληψη τῶν γεγονότων τοῦ Πολυτεχνείου σὲ μεγαλύτερη ἔκταση, στὴν Ἀθήνα, τὴ Θεσσαλονίκη καὶ ἀλλοῦ. Ἀλλὰ εἶναι ἐξίσου πιθανὴ ἀκόμη καὶ ἔνοπλη σύγκρουση μεταξὺ τῶν τριῶν φατριῶν.

Ἐκεῖνο ποὺ φαίνεται κάτι περισσότερο ἀπὸ πιθανό, σχεδὸν βέβαιο, εἶναι ὅτι ὁ Ἰωαννίδης θὰ προσπαθήσει σύντομα νὰ γίνει κύριος τῆς καταστάσεως, παραμερίζοντας τὴν ὁμάδα τῶν στρατηγῶν. Λέγεται πὼς ἔχει λάβει ὅλα τὰ μέτρα, ὥστε νὰ πραγματοποιήσει τὰ σχέδιά του ὡς τὶς ἀρχὲς Ἰουνίου. Ὡς τότε, πράγματι, θὰ ἔχουν συνέλθει τὰ διάφορα στρατιωτικὰ συμβούλια γιὰ τὶς ἐτήσιες κρίσεις τῶν ἀξιωματικῶν. Μὲ τὰ συμβούλια αὐτὰ θὰ προσπαθήσει νὰ ἀπομακρύνει ὅλους τοὺς ἀνωτέρους του, γιὰ νὰ μείνει ὁ ἀναμφισβήτητος ἀρχηγὸς τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ἂν τὸ πετύχει, τότε θὰ ἔχουμε δικτατορία Ἰωαννίδη μὲ τὶς δυὸ ὁμάδες του.

Τότε θὰ ἀνακύψουν, ἀσφαλῶς, δυὸ κίνδυνοι: Εἶναι πιθανὸ ἡ Ἑλλάδα νὰ βαδίσει τὸ δρόμο τῆς οὐδετερότητας καὶ νὰ διακόψει τοὺς συμμαχικούς της δεσμοὺς μὲ τὴ Δύση. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως καὶ ἡ πιθανότητα μιᾶς γενικῆς ἐξεγέρσεως τοῦ ἀγανακτισμένου λαοῦ, ἀφοῦ ἡ προσφυγὴ στὴ συνεχῶς αὐξανόμενη βία εἶναι ἀπὸ τὰ πράγματα ἀδήριτη ἀνάγκη γιὰ τὸ καθεστώς. Καὶ στὴ δεύτερη αὐτὴ περίπτωση τὰ συμμαχικὰ συμφέροντα θὰ ζημιωθοῦν ἐπίσης πάρα πολύ, γιατὶ ἡ δικτατορία εἶναι στὴ συνείδηση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ προϊὸν — σ' ἕνα μεγάλο βαθμὸ — τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνοχῆς τῶν ἄλλων συμμάχων. Αὐτοὶ εἶναι οἱ κίνδυνοι. Ἡ συναίσθηση τῶν κινδύνων αὐτῶν ἐπιβάλλει, πρὶν νὰ εἶναι πολὺ ἀργὰ γιὰ ὅλους, τὴν ἄμεση καὶ ριζικὴ ἀλλαγὴ τῆς πολιτικῆς τῶν Η.Π.Α. ἀπέναντι στὴ δικτατορία.

Ἡ ἀμερικανικὴ φιλοχουντικὴ πολιτικὴ ἀπέτυχε οἰκτρά. Ἐπαλήθευσαν ὅλες οἱ προβλέψεις τῆς ἑλληνικῆς δημοκρατικῆς ἡγεσίας. Ἡ δικτατορία ὑπῆρξε φοβερὴ δοκιμασία γιὰ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ ἀποτέλεσε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴν ἰδεολογικὴ προδοσία τῆς Συμμαχίας. Σήμερα ἐμφανίζεται ὡς κίνδυνος γιὰ τὴν παραμονὴ τῆς Ἑλλάδας στὴ Συμμαχία καὶ ἀπειλὴ ἐναντίον τῶν ἀμερικανικῶν στρατιωτικῶν συμφερόντων, γιὰ τὰ ὁποῖα

ἀκριβῶς ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. ἐναγκαλίστηκε τὴ Χούντα καὶ ἀποδέχτηκε τὴν κατάλυση τῆς δημοκρατίας στὴ χώρα μου.

Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος ἡ συζήτηση γιὰ τὸ πόσο εὐθύνεται ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῆς δικτατορίας. Εἶπα ἀρκετὰ σχετικῶς στὴ κατάθεσή μου στὴν Ἐπιτροπὴ τοῦ Κογκρέσσου. Εἶναι ὅμως γεγονὸς ἀναμφισβήτητο πὼς τεράστια εἶναι ἡ εὐθύνη της γιὰ τὴ διατήρηση τοῦ τυραννικοῦ καθεστῶτος. Τὸ ὑποστήριξε ἠθικὰ καὶ ὑλικά. Καὶ κάθε φορὰ ποὺ ἡ κυβέρνησή σας ἔλεγε ὅτι ἐπιθυμεῖ τὴν ἐπιστροφὴ τῆς Ἑλλάδας στὴ δημοκρατία, οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ναύαρχοί σας ἔσπευδαν νὰ πληροφορήσουν τοὺς δικτάτορες νὰ μὴ δίνουν σημασία: τοὺς διαβεβαίωναν ὅτι αὐτὰ λέγονταν γιὰ δική σας ἐσωτερικὴ κατανάλωση, γιὰ νὰ ἀποκοιμηθεῖ τὸ Κογκρέσσο.

Θὰ ἀναφέρω δυὸ πρόσφατα χαρακτηριστικὰ παραδείγματα ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς συμπαραστάσεως. Λίγες μέρες μετὰ ἀπὸ τὴ σφαγὴ τοῦ Πολυτεχνείου ὁ Ναύαρχος Κόλμπερτ ἐπισκέφτηκε τὴν Ἀθήνα καὶ συναντήθηκε μὲ τὸν Παπαδόπουλο. Τὴν ἑπομένη ὅλες οἱ ἐφημερίδες εἶχαν στὴν πρώτη σελίδα τὴ φωτογραφία του στὴν ὁποία ἔσφιγγε μὲ πολλὴ ἐγκαρδιότητα τὰ ματοβαμμένα χέρια τοῦ δικτάτορα. Ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀπὸ μερικὲς βδομάδες ἀκόμη στὸ Λονδίνο ἡ νέα δικτατορικὴ κυβέρνηση πέτυχε νὰ συνάψει δάνειο 250 ἑκατομμυρίων δολλαρίων ἀπὸ ἕνα κονσόρτσιουμ τραπεζῶν ποὺ ἔχει ἐπικεφαλῆς τὴ Φὲρστ Νάσιοναλ Σίτυ Μπάνκ. Ὁ κ. Ζομπανάκης, γνωστὸς ἑλληνοαμερικανὸς τραπεζικὸς παράγοντας, εἶχε τὴν πρωτοβουλία τῶν διαπραγματεύσεων. Εἶναι φυσικὰ ἀδιανόητο οἱ ἰδιωτικὲς τράπεζες νὰ δανείσουν τέτοια ποσὰ σὲ μιὰ κυβέρνηση ποὺ ἀντιμετωπίζει τόσες δυσκολίες, χωρὶς τουλάχιστον τὶς εὐλογίες τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ.

Ὁ ἔντονος ἀντιαμερικανισμὸς ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερα στὴν Ἑλλάδα ὀφείλεται σ' αὐτὴ τὴν πολύπλευρη ὑποστήριξη τῆς δικτατορίας. Στὸ παρελθὸν ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων ἦταν φιλοαμερικανική. Σήμερα οὔτε οἱ λίγοι ἀκόμη φίλοι σας δὲ διακινδυνεύουν νὰ ποῦν ἕναν καλὸ λόγο γιὰ σᾶς, γιατὶ φοβοῦνται μήπως παρεξηγηθοῦν. Ὁ ἀντιαμερικανισμὸς αὐτὸς δὲν μορφοποιεῖται μὲ τὴν κακοποίηση μερικῶν ἀμερικα-

νῶν ναυτῶν. Τὰ σποραδικὰ ἐπεισόδια τοῦ εἴδους αὐτοῦ εἶναι ἀσήμαντα. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς στὸ σύνολό του εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τέτοιες ἐκδηλώσεις.

Περιεχόμενο τοῦ ἀντιαμερικανισμοῦ εἶναι ἡ παρουσία σας στὴν Ἑλλάδα. Γιατὶ οἱ Ἕλληνες πιστεύουν πὼς τὸ μόνο ποὺ σᾶς ἐνδιαφέρει εἶναι ὁ γεωγραφικὸς χῶρος καὶ καθόλου ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδας. Γιὰ νὰ ἔχετε ἐλεύθερη χρήση τοῦ χώρου αὐτοῦ ἔχετε βοηθήσει νὰ μεταβληθεῖ τὸ ἔδαφός μας σὲ ἕνα ἀπέραντο στρατόπεδο συγκεντρώσεως, μὲ φύλακα τοῦ ἐγκλειστου λαοῦ τὶς ἔνοπλες δυνάμεις.

Μιὰ ἀπὸ τὶς βαρύτερες συνέπειες τῆς δικτατορίας εἶναι ἡ ἐξασθένηση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Εἶναι γνωστὰ τὰ χάλια στὴν Ἀεροπορία. Ἀρκετοὶ ἀξιωματικοὶ ὑπέβαλαν τὶς παραιτήσεις τους ἀπὸ πέρσι, ἀλλὰ μένουν στὴν ὑπηρεσία, γιατὶ δὲν τοὺς ἐπιτρέπουν νὰ φύγουν. Εἶναι τόση ἡ ἐμπιστοσύνη ποὺ ἔχει ἡ Χούντα στὴν πλειονότητα τῶν ἀξιωματικῶν ὥστε τὰ πολεμικὰ ἀεροπλάνα νὰ κινοῦνται μὲ αὐστηρὰ προκαθορισμένη ποσότητα καυσίμων. (Οἱ συνομιλητές μου ἦταν τόσο ἐνήμεροι πάνω στὸ θέμα, ὥστε ἀπέδωσαν τὴν περιορισμένη συμμετοχὴ ἀξιωματικῶν τῆς Ἀεροπορίας στὸ κίνημα τοῦ Μαΐου 1973 στὸν παράγοντα αὐτό). Τὸ Ναυτικὸ δὲν ἔχει ἀξιωματικοὺς νὰ κινήσουν τὰ πλοῖα καὶ ἡ ἀνταρσία τοῦ Μαΐου 1973 δὲν εἶναι ἡ μόνη αἰτία. Καὶ στοὺς τρεῖς κλάδους τῶν ἐνόπλων δυνάμεων μὲ τὶς μαζικὲς ἀποστρατεῖες γιὰ πολιτικοὺς λόγους ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ τὰ ἐμπειροπόλεμα καὶ μὲ σύγχρονη ἐκπαίδευση στελέχη. Ἡ κατάλυση τῆς πειθαρχίας εἶναι ἕνα ἄλλο προϊὸν τῆς δικτατορίας. Τὶς μονάδες δὲν διοικοῦν οἱ διοικητές τους, ἀλλὰ κατώτεροι ἀξιωματικοὶ τῆς «Ἀσφαλείας Στρατεύματος» — οἱ κομμισσάροι τῆς δικτατορίας. Τὰ φαινόμενα αὐτὰ εἶναι ἰδιαίτερα ἔντονα στὸ στρατὸ ξηρᾶς.

Οἱ ἔνοπλες δυνάμεις ἔχουν μετατραπεῖ σὲ ὄργανο πολιτικῆς καὶ ἀστυνομεύσεως τοῦ λαοῦ. Ἔχουν παραμελήσει σοβαρὰ τὴν κύρια ἀποστολή τους, νὰ εἶναι δηλ. οἱ φρουροὶ τῶν συνόρων μας. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει πλήρη συνείδηση τῶν κινδύνων ἀπὸ τὴν κατάσταση αὐτὴ καὶ αἰσθάνεται βαθύτατα ταπεινωμένος. Ἔτσι, ὅταν ἔρχονται οἱ ἀμερικανοὶ ναύαρχοι καὶ στρατηγοὶ

καὶ ἐκθειάζουν τὴ δῆθεν ἐξαιρετικὴ ἑτοιμότητα τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς πρέπει νὰ συμπεράνει εἴτε ὅτι εἶναι ἠλίθιοι εἴτε ὅτι τὸν θεωροῦν ἠλίθιο. Μοιραῖα, οἱ Ἕλληνες ἔχουν καταλήξει στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ ἀμερικανοὶ σύμμαχοι ἐπιθυμοῦν νὰ μὴν ὑπάρχουν ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις γιὰ νὰ ἔχουν ἐλεύθερη τὴ χρήση τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου σὲ περίοδο εἰρήνης ἢ πολέμου. Θέλουν τὴν Ἑλλάδα ξέφραγο ἀμπέλι. Μίλησε τόσες φορὲς ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ γιὰ τὴ λαμπρὴ κατάσταση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Θὰ μποροῦσε ἄραγε νὰ ὑποστηρίξει ἐνόρκως τὶς διακηρύξεις του αὐτὲς μπροστὰ σὲ μιὰ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κογκρέσσου; Φοβοῦμαι ὅτι θὰ ἀντιμετώπιζε ἀμέσως κατηγορία γιὰ ψευδορκία.

Οἱ συνομιλητές μου ρώτησαν πῶς ξεπήδησε ὁ «κανταφισμὸς» μέσα στὶς τάξεις τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ἡ ἀπάντησή μου ἦταν περίπου ἡ ἀκόλουθη: Τὸ καθεστὼς τοῦ Παπαδόπουλου, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν πραγματικὴ φύση του, ἐμφανίστηκε ὡς ἔκφραση ἑνὸς «ὑπερήφανου ἐθνικισμοῦ». Παρουσιαζόταν σὰν τὸ μόνο καθεστὼς ποὺ δὲν ἀνεχόταν ἐντολὲς ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό, δὲν ἐξυπηρετοῦσε ξένα συμφέροντα. Ἀρκετοὶ ἀξιωματικοί, ἰδίως νεώτεροι, πῆραν τὶς διακηρύξεις αὐτὲς στὰ σοβαρά. Ἀλλὰ ὅταν ἀνακάλυψαν ὅτι, ἀντίθετα, τὸ καθεστὼς αὐτὸ ἦταν τὸ κύριο ὄργανο γιὰ τὴν προώθηση τῶν ἀμερικανικῶν συμφερόντων στὴν Ἑλλάδα — καὶ σ' αὐτὸ συνετέλεσε πολὺ ἡ ὑπογραφὴ τῶν συμφωνιῶν γιὰ τὶς λιμενικὲς διευκολύνσεις — ἄρχισαν νὰ στρέφονται κατὰ τῆς Ἀμερικῆς. Δὲν ἦταν δυνατὸ ἀμέσως νὰ στραφοῦν πρὸς τὴ Ρωσία. Διέξοδός τους ἡ οὐδετερότητα. Πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση τοὺς ἐξωθοῦσαν καὶ οἱ σπάνιες περιπτώσεις ποὺ καὶ αὐτὴ ἡ κυβέρνηση Παπαδόπουλου ἀντιδροῦσε σὲ ὑπερβολικὲς ἀμερικανικὲς ἀξιώσεις. Μιὰ ἄλλη κατηγορία ἀξιωματικῶν, ποὺ πίστευε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅτι ἡ δικτατορία ἦταν ἀμερικανικὸ κατασκεύασμα, δυσαρεστήθηκε πολὺ διαπιστώνοντας ὅτι οἱ ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις δὲν ἐνισχύθηκαν μὲ σύγχρονο ὁπλισμὸ — ὅσο περίμενε — καὶ ὅτι ἡ θέση τους στὴ Συμμαχία ἦταν δευτερεύουσα. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἕνας ἄλλος λόγος. Οἱ ἀεροπόροι τῆς Λιβύης ἐκπαιδεύονται στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ χρόνια. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ πολλῶν ἑλλήνων ἀξιωματικῶν ἔχουν ἀναπτυ-

χθεῖ προσωπικοὶ δεσμοί. Καὶ αὐτοὶ ἔπεισαν ἀρκετοὺς ἀπὸ τοὺς νεώτερους ἀξιωματικοὺς πὼς τὸ πρότυπο οὐδετεροφιλίας τοῦ Καντάφι θὰ ἦταν πολὺ χρήσιμο καὶ γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Γιὰ τὰ πετρέλαιά του ὁ Καντάφι εἶναι τὸ ἀντικείμενο τῆς εὔνοιας τῶν ὑπερδυνάμεων Ἀμερικῆς καὶ Ρωσίας. Ἡ γεωγραφικὴ θέση τῆς χώρας μας, ἂν ἀκολουθοῦσε μιὰ οὐδέτερη διεθνὴ τοποθέτηση, θὰ ἔκανε καὶ τὶς δυὸ ὑπερδυνάμεις πολὺ γενναιόδωρες ἀπέναντί της.

Τὸ σῶμα τῶν ἑλλήνων ἀξιωματικῶν πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα ἀπαρτιζόταν ἀπὸ συντηρητικοὺς καὶ σὲ ἕνα μεγάλο βαθμὸ βασιλόφρονες ποὺ θεωροῦσαν ἀνθρώπους σὰν κι ἐμένα ἐπικίνδυνους ἀριστερούς. Πίστευαν αὐτοὶ ὅλοι στὴ Δυτικὴ Συμμαχία καὶ ἦταν φανατικοὶ ἀντικομμουνιστές. Γι' αὐτὸ ἦταν ἀδύνατο νὰ στραφοῦν πρὸς τὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση. Αὐτὰ ἴσχυαν σὲ πολὺ μεγαλύτερο βαθμὸ γιὰ τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς Χούντας. Καὶ γι' αὐτὸ ἦταν γελοῖο τὸ ἐπιχείρημα τῶν ἀμερικανῶν ἐπισήμων, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο, ἂν τοὺς γινόταν πίεση νὰ ἐπιστρέψουν στὴ δημοκρατία, θὰ ἀκολουθοῦσαν τὸ δρόμο τοῦ Νάσερ!

Μὲ τὶς ὁμαδικὲς ἀποστρατεῖες τῶν ἀνώτερων καὶ ἀνώτατων ἀξιωματικῶν, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νεώτερους, ποὺ ἀπέμειναν καὶ ποὺ ἔχουν γαλουχηθεῖ μὲ ἕναν ὑπερτροφικὸ ἐθνικισμό, αἰσθάνθηκαν ταπείνωση ἀπὸ τὴν πολιτικὴ τῶν Η.Π.Α. πρὸς τὴ χώρα τους. Ἀποτέλεσμα ἡ καταστροφὴ τῆς παραδοσιακῆς ἀφοσιώσεως στὴ Δύση καὶ ὁ ἀναπροσανατολισμὸς στὴν οὐδετερότητα καὶ τὸν Κανταφισμό.

Σὲ ἄλλη ἐρώτηση τῶν συνομιλητῶν μου τί θὰ ἔπρεπε νὰ κάμει ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση, ἀπάντησα: νὰ πάψει νὰ ὑποστηρίζει τὴ δικτατορία. Καὶ ἀφοῦ ἐξέθεσα τὶς γνωστὲς ἀπόψεις μου, πρόσθεσα: μόλις ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. ἐκδηλώσει τὴν ἀποσύνδεσή της ἀπὸ τὴ δικτατορία, στὴν Ἑλλάδα θὰ ἀρχίσουν νὰ κινοῦνται μηχανισμοὶ ποὺ θὰ ὁδηγήσουν σύντομα στὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας.

Ἡ Χούντα, ὅπως εἶναι γνωστό, ποτὲ δὲ διέθετε πάνω ἀπὸ τὸ 5-10% τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀξιωματικῶν. Τὸ 90-95% εἶναι ἐκτὸς τῆς Χούντας. Ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ τμήματος αὐτοῦ δέχτηκε τὴν κατάλυση τῆς δημοκρατίας καὶ κράτησε παθητικὴ στάση,

γιατὶ πίστεψε μέσα σ' ὅλα τὰ ἄλλα πὼς *ἡ δικτατορία ἦταν ἐπιθυμία τοῦ ἀμερικανικοῦ παράγοντα*, ἀπὸ τὸν ὁποῖο κατὰ τὴ γνώμη της ἐξαρτᾶται βασικὰ ἡ ἄμυνα τῆς χώρας.

Ἡ ἐντύπωση αὐτὴ δημιουργήθηκε ὄχι μόνον ἀπὸ τὴ συστηματικὴ προπαγάνδα τῆς δικτατορίας, ἀλλὰ καὶ τὶς συνεχεῖς ἐκδηλώσεις ἀμερικανῶν ἐπισήμων καὶ ἰδίως ἀμερικανῶν ἀξιωματικῶν.

Ἂν ὁ ἀμερικανικὸς παράγοντας σήμερα μεταβάλει στάση καὶ ἀνατρέψει τὴν ἐντύπωση αὐτή, τότε πολλοὶ ἀξιωματικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἀνέχτηκαν τὴ Χούντα θὰ κινηθοῦν ἐναντίον της καὶ θὰ τὴ ρίξουν πιὸ ἀναίμακτα καὶ ἐντυπωσιακὰ ἀπὸ ὅ,τι ἔγινε μὲ τὸ καθεστὼς Παπαδόπουλου. Οἱ πληροφορίες μας στὸ θέμα εἶναι θετικὲς καὶ προέρχονται ἀπὸ πολλὲς κατευθύνσεις.

Ὁ πολιτικὸς κόσμος εἶναι σύμφωνος νὰ σχηματίσει ἢ νὰ στηρίξει κυβέρνηση ποὺ νὰ ἐκφράζει τὴν ἐθνικὴ ἑνότητα γιὰ νὰ ὁδηγήσει τὴ Χώρα στὴν πολιτικὴ ὁμαλότητα μὲ τὴ διενέργεια ἐλεύθερων καὶ ἀδιάβλητων ἐκλογῶν. Δὲν ὑπάρχει γιὰ μᾶς θέμα προσώπων. Ὑπάρχει θέμα ἐγγυήσεων γιὰ ἐλεύθερες καὶ ἀδιάβλητες ἐκλογές. *Ἀπ' αὐτὲς πιστεύουμε ἀκράδαντα πὼς θὰ προκύψει μιὰ συντριπτικὴ δημοκρατικὴ πλειοψηφία ποὺ θὰ στηρίξει δημοκρατικὲς κυβερνήσεις*. Στὴ Βουλὴ θὰ ὑπάρχουν καὶ κομμουνιστὲς καὶ οὐδετερόφιλοι. Θὰ εἶναι μικρὲς μειοψηφίες, γιατὶ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ξέρει ὅτι τὰ ζωτικά του συμφέροντα συνδέονται στενὰ μὲ τὸν ἐλεύθερο κόσμο. Πρέπει νὰ ὑπάρχει ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸν ἑλληνικὸ λαό. Αὐτὸς εἶναι ὁ φίλος καὶ σύμμαχός σας. Ὄχι ἡ μικρὴ ὁμάδα τῶν παρανοϊκῶν ἀξιωματικῶν ποὺ τὸν κατατυραννεῖ σήμερα.

Σὲ ἐρώτηση ποιοὶ εἶναὶ οἱ λόγοι τῆς πτώσεως τοῦ Παπαδόπουλου ἀπάντησα ὅτι κατὰ τὴ γνώμη μου εἶναι τρεῖς: ἡ ἀνικανότητα, ἡ διαφθορὰ καὶ ἡ ἀπάτη. Γιὰ τοὺς δυὸ πρώτους μίλησα ἤδη. Ὁ τρίτος ἀφορᾶ καὶ τὶς Η.Π.Α. καὶ ὄχι μόνο τὸν ἑλληνικὸ λαό. Ὑποσχέθηκε ὁ Παπαδόπουλος τὴν ἐλεύθερη χρήση τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου γιὰ ὅλες τὶς στρατηγικὲς ἀνάγκες τῶν Η.Π.Α. στὴ Μεσόγειο. Τὴν ὥρα ὅμως τῆς κρίσεως, στὸν πόλεμο τοῦ Ὀκτωβρίου, ὁ Παπαδόπουλος ἀρνήθηκε τὴν ἐλεύθερη χρήση τῆς Ἑλλάδας γιὰ τὴν ἀερογέφυρα μεταξὺ Η.Π.Α. καὶ Ἰσραήλ!...

Ξεγέλασε ἐπίσης τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Η.Π.Α. καὶ στὸ θέμα τῶν λιμενικῶν διευκολύνσεων, προβάλλοντας γιὰ τὴν ὁλοκλήρωσή τους ἀξιώσεις ποὺ δὲν περίμενε ἡ ἀμερικανικὴ πλευρά. Ἔκαμε τὶς πρῶτες παραχωρήσεις γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ τὴν ἐκβιάζει βραδύτερα. Ἡ ἐντύπωση στὴν Ἑλλάδα εἶναι ὅτι ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ εἶναι ἄσχετα μὲ τὴν πτώση τοῦ Παπαδόπουλου.

Ὕστερα ἀπὸ διάφορες ἄλλες ἐρωτήσεις, ποὺ προφανῶς ἔδειχναν τὴν ἀνησυχία τῶν συνομιλητῶν μου, τελείωσα μὲ τὶς ἀκόλουθες παρατηρήσεις: Σᾶς μίλησα ὡς φίλος. Ἡ δικτατορία εἶναι ἀφάνταστη δοκιμασία γιὰ τὸν ἑλληνικὸ λαό. Δικαιολογία τῆς Συμμαχίας τοῦ ΝΑΤΟ εἶναι ἡ κοινὴ ἐπιδίωξη τῶν κρατῶν-μελῶν νὰ διασφαλίσουν τὸν ἐλεύθερο τρόπο ζωῆς καὶ τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμούς, παράλληλα μὲ τὴ διαφύλαξη τῆς ἐδαφικῆς τους ἀκεραιότητας. Ὅταν ὅμως ἡ Ἑλλάδα ἔχει μεταβληθεῖ σὲ στρατόπεδο συγκεντρώσεως γιὰ τὸ λαό της, ποιὰ συνέπεια ὑπάρχει στὶς ἰδεολογικὲς διακηρύξεις τῆς Συμμαχίας; Καὶ μὲ ποιὰ λογικὴ ὁ σκλάβος αὐτὸς «ἑταῖρος» θὰ ἀγωνιστεῖ γιὰ μιὰ τέτοια συμμαχία; Ἡ ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον ὅλων. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ βοηθήσετε τὸ ταχύτερο γιὰ τὴν πραγματοποίησή της. Στὴν περίπτωση αὐτὴ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς θὰ ξεχάσει τὶς πικρίες του καὶ θὰ θυμηθεῖ τὴν παλιὰ φιλία. Ἂν ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. ἐπιμείνει στὴν πολιτική της, ὁ ἀγώνας γιὰ τὴ δημοκρατία δὲ θὰ σταματήσει. Θὰ συνεχιστεῖ ἀνυποχώρητα. Οἱ ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις ὅμως θὰ τραυματιστοῦν ἀνεπανόρθωτα. Καὶ τὰ ἀμερικανικὰ συμφέροντα θὰ ὑποστοῦν «ἀνήκεστον βλάβην».

Τὸ ἑλληνικὸ θέμα πρέπει νὰ τὸ ἀντιμετωπίσουν ἀμέσως οἱ ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν ἀμερικανικὴ πολιτικὴ καὶ συγκεκριμένα ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν Κίσσινγκερ καὶ ὁ ὑπουργὸς Ἀμύνης Σλέσινγκερ, γιατὶ σύντομα θὰ ξεσπάσει στὸν ἑλληνικὸ χῶρο μιὰ κρίση ποὺ δὲ θὰ εἶναι μόνον ἑλληνική.

Οἱ συνομιλητές μου ὑποσχέθηκαν νὰ μεταβιβάσουν τὶς ἀπόψεις μου στὸν ὑπουργό τους. Φάνηκαν νὰ ἔχουν ἐντυπωσιαστεῖ πολὺ ἀπὸ τὴ συζήτηση. Ἔδειξαν πὼς ἦταν πλήρως ἐνήμεροι γιὰ τὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατοῦσε στὶς ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις. Πιὸ σημαντικὸ ἀκόμα, ἀπέφυγαν νὰ ἀνασκευά-

σουν τὶς αἰτιάσεις μου γιὰ τὴν κατάσταση αὐτὴ καὶ οὔτε προσπάθησαν νὰ δικαιολογήσουν τὴν τακτικὴ τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ ΝΑΤΟ Ἄντριου Γκουντπάστερ. Ἄφησαν νὰ διαφανεῖ σαφῶς πὼς τὸ Πεντάγωνο, τουλάχιστον, βρισκόταν σὲ μιὰ φάση ἐπανεξετάσεως τῆς πολιτικῆς του ἀπέναντι στὴν Ἑλλάδα[1].

3. ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΓΟΥΕΛΛΣ ΣΤΑΙΜΠΛΕΡ (WELLES STABLER)

Ἀναπληρωτὴ βοηθὸ ὑφυπουργὸ γιὰ τὴν Εὐρώπη τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ

Οὐάσινγκτον, 9 Μαίου 1974, (Πέμπτη 3,15 - 4,40 μ.μ.).

Στὴ συνάντηση ἦταν παρὼν καὶ ὁ κ. Τζὼν Νταίη τοῦ Γραφείου γιὰ τὶς Ἑλληνικὲς Ὑποθέσεις, ποὺ κρατοῦσε σημειώσεις.

Ἄρχισα τὴ συζήτηση μὲ τὴν ἀκόλουθη παρατήρηση:

Μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ἐπικρίσεις κατὰ τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος εἶναι ἡ ἐξασθένηση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Στὸ γεγονὸς αὐτὸ πρέπει νὰ ἀποδοθοῦν, σὲ μεγάλο βαθμό, καὶ οἱ παράλογες τουρκικὲς ἀξιώσεις γιὰ τὴν ὑφαλοκρηπίδα, γιὰ τὴ μειονότητα τῆς Θράκης καὶ τὴν Κύπρο (αἴτημα ὁμοσπονδίας), ποὺ συνιστοῦν ἀπειλὴ γιὰ τὴν ἐδαφικὴ ἀκεραιότητα τῆς Ἑλλάδας, τὴν Κύπρο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑνότητα τῆς Συμμαχίας.

Ἡ εὐθύνη γιὰ ὅλα αὐτὰ ἀποδίδεται ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ κοινὴ γνώμη στὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση, γιατὶ αὐτὴ στηρίζει τὴ δικτατορία. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τὸ αἴτημα νὰ πάψει ἡ παρέμβαση τῶν Η.Π.Α. ὑπὲρ τῆς δικτατορίας εἶναι καθολικὸ καὶ ἐπιτακτικὸ στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ κ. Ρότζερ Νταίηβις, ὑφυπουργὸς γιὰ τὶς Ὑποθέσεις Μέσης Ἀνατολῆς στὸν ὁποῖο ὑπαγόταν πρὶν ἀπὸ λίγο ἀκόμη τὸ Γραφεῖο γιὰ τὶς Ἑλληνικὲς Ὑποθέσεις, καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀμερικανοὶ ἐπίσημοι ὑποστηρίζουν ἀντίθετα ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν ἐπεμβαίνουν στὰ ἑλληνικὰ πράγματα καὶ δὲ στηρίζουν τὴ δικτατορία.

Τὴν πιὸ πρόσφατη διάψευση τῶν ἰσχυρισμῶν αὐτῶν παρέ-

1. Ἡ ἐντύπωση αὐτὴ εἶχε ἐνισχυθεῖ πολὺ ἀπὸ τὴ συνέντευξη τύπου τοῦ ὑπουργοῦ Σλέσινγκερ τῆς 28ης Μαρτίου. Βλέπε σελ. 212 παρακάτω.

χει ή συνέντευξη Γκουντπάστερ γιὰ τὴ δῆθεν ἐξαιρετικὴ ἑτοιμότητα τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς Ἑλλάδας[1]. Ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ Χούντα ἔσπευσε νὰ τὴν ἐκμεταλλευτεῖ γιὰ νὰ παραπλανήσει τὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ νὰ προβεῖ σὲ δίωξη τῶν ἀντιπάλων της. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν ἐμφάνιση τοῦ ναυάρχου Ντάνκαν στὴν Ἀθήνα.

Ἡ σημασία τῆς συνεντεύξεως Γκουντπάστερ δὲν μπορεῖ νὰ ὑποτιμηθεῖ. Δὲ δίνει ὁ ἀρχιστράτηγος συνέντευξη σ' ἕνα χουντικὸ πράκτορα. Κανεὶς δὲν τὸν ὑποχρεώνει νὰ δώσει τέτοιες παραπλανητικὲς συνεντεύξεις γιὰ ὁποιαδήποτε χώρα. Καὶ μάλιστα τὴν ἐποχὴ αὐτὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Μόνη ἐξήγηση ἡ ἐπιθυμία του νὰ στηρίξει τὸ στρατιωτικὸ καθεστώς. Ὁπωσδήποτε κανένας δὲν ἀμφιβάλλει στὴν Ἑλλάδα πὼς καὶ τὰ δυὸ ἐπεισόδια ἀποτελοῦν ἀπόδειξη ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση παρέχει τὴν πλήρη ὑποστήριξή της στὴ Χούντα.

Ἡ πολιτική, ὅμως, αὐτὴ εἶναι λάθος καὶ γιὰ τοὺς Ἀμερικανούς. Ἡ σημερινὴ Χούντα μὲ τοὺς «Καντάφηδες» καὶ τοὺς «Πουριτανούς» της ἀπειλεῖ νὰ στραφεῖ τελικὰ ἐναντίον τῆς ἀμερικανικῆς παρουσίας στὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἡ δημοκρατία ἀποκατασταθεῖ μὲ λαϊκὴ ἐξέγερση, πάλι οἱ Ἀμερικανοὶ θὰ φύγουν, ἀφοῦ θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ὑποστηρίζουν τὴ δικτατορία ὡς τὸ τέλος.

Ἐπιβάλλεται ἐπομένως ν' ἀλλάξουν πολιτική. Νὰ παύσουν νὰ ἐπεμβαίνουν στὰ ἐσωτερικά μας γιὰ νὰ στηρίζουν τὴ Χούντα. Μόλις τὸ κάμουν, ἐμεῖς μόνοι μας θὰ ἀποκαταστήσουμε τὴ δημοκρατία: Οἱ ἔνοπλες δυνάμεις καὶ ὁ λαός. Ἡ πολιτικὴ ἡγεσία καὶ ὁ ἀντιστασιακὸς κόσμος.

Ἐπακολούθησε μακριὰ συζήτηση ἀπὸ τὴν ὁποία ἀξίζει νὰ ἀναφερθοῦν μερικὰ σημεῖα. Ὁ κ. Σταῖμπλερ ἐξέφρασε τὴ λύπη του γιὰ τὴν ἐκμετάλλευση τῆς συνεντεύξεως Γκουντπάστερ ἀπὸ τὴ Χούντα. Προσπάθησε νὰ δικαιολογήσει τὸ στρατηγό, ἰσχυριζόμενος πὼς δὲν εἶχε καμιὰ πρόθεση νὰ ἀναμιχθεῖ στὰ ἐσωτερικά μας. Διατύπωσε ἁπλῶς ἕναν τυπικὸ ἔπαινο πρὸς

1. Βλέπε ἑπόμενο κεφάλαιο, σελ. 163 κ.ἑ.

ἕνα σύμμαχο, ὅπως ἐπιβάλει ἡ θέση του κλπ. Πολὺ πιὸ ἔνθερμος στὴν ὑπεράσπιση τοῦ στρατηγοῦ ἦταν ὁ κ. Νταίη.

Ὁ κ. Σταῖμπλερ ζήτησε κατόπι νὰ μάθει ἂν ἡ διακοπὴ τῆς ἐπεμβάσεως στὰ ἐσωτερικὰ τῆς Ἑλλάδας σημαίνει καὶ ἐγκατάλειψη τῶν διευκολύνσεων ἐλλιμενισμοῦ τοῦ Ἔκτου Στόλου καὶ τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων. Τοῦ ἀπάντησα πὼς ὁ ἐλλιμενισμὸς τοῦ Ἔκτου Στόλου στὴν περιοχὴ τῆς Ἀθήνας δὲν ἐξυπηρετεῖ πραγματικὰ στρατηγικὲς ἀνάγκες. Εἶναι ἁπλῶς διευκόλυνση διοικητικῆς φύσεως γιὰ τὸ ἀμερικανικὸ ναυτικό, ποὺ ἔσπευσε νὰ παραχωρήσει ὁ Παπαδόπουλος γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ ἐκβιάζει τὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση. Ἀπόδειξη καὶ οἱ ἀξιώσεις ποὺ προβάλλονται τώρα καὶ γιὰ τὸν ἐλλιμενισμὸ τοῦ ἀεροπλανοφόρου. Γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὅμως, ἦταν πολὺ ἐπιζήμιες γιὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους. Πρέπει, ἑπομένως, οἱ διευκολύνσεις αὐτὲς νὰ καταργηθοῦν. Τὸ θέμα τῶν βάσεων εἶναι διαφορετικό. Αὐτὲς προέκυψαν ἀπὸ τὶς συμφωνίες τοῦ ΝΑΤΟ καὶ ἀπὸ διμερεῖς ἑλληνοαμερικανικές, ποὺ στηρίζονται στὶς πρῶτες. Ἡ διατήρησή τους, ἑπομένως, ἀποτελεῖ συνάρτηση τῶν ἀναγκῶν γιὰ τὴν ἑλληνικὴ καὶ εὐρωπαϊκὴ ἄμυνα, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ σεβασμὸ τῆς ἀξιοπρέπειας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς χώρας.

Σὲ ἐρώτηση μὲ ποιὸ τρόπο θὰ ἔπρεπε νὰ γίνει ἡ ἀποσύνδεση τῶν Η.Π.Α. ἀπὸ τὴ Χούντα ἔδωσα τὴν ἀκόλουθη ἀπάντηση : Νὰ κάμει ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση μιὰ δημόσια ἐπίσημη ἐκδήλωση γιὰ τὴν ἀπαρέσκειά της πρὸς τὴ δικτατορία, ὅπως π.χ. ἔκανε πρόσφατα ἡ βρετανική. Βέβαια δὲν εἶναι ἀρκετὰ τὰ λόγια. Πρέπει νὰ συνοδευτοῦν καὶ μὲ ἔργα. Παράδειγμα: ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση νὰ μὴν προβάλει βέτο γιὰ τὴ συζήτηση τοῦ Ἑλληνικοῦ στὴν προσεχὴ Σύνοδο τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ ΝΑΤΟ κ.ο.κ.

Σὲ ἐρώτηση σχετικὰ μὲ τὸν τρόπο ἀποκαταστάσεως τῆς δημοκρατίας καὶ τὸ ρόλο τῶν Ἀμερικανῶν, ἡ ἀπάντησή μου ἦταν ἡ ἀκόλουθη: Ἡ ἀποκατάσταση τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος εἶναι δική μας δουλειά. Ἀρκεῖ νὰ πάψετε νὰ ὑποστηρίζετε τὸ καθεστώς. Μόλις γίνει αὐτὸ ἀντιληπτό, τότε οἱ ἴδιες οἱ ἔνοπλες δυνάμεις θὰ διώξουν τὴ δικτατορία. Οἱ ἀξιωματικοὶ ποὺ ἀνήκουν στὴ Χούντα εἶναι ἐλάχιστη μειοψηφία. Ὅλοι οἱ ἄλ-

λοι κρατοῦν παθητικὴ στάση ἀπέναντί της, γιατὶ ἔχουν τὴν ἐντύπωση ὅτι σεῖς τὴ στηρίζετε. Καὶ πῆραν αὐτὴ τὴ στάση, γιατὶ πιστεύουν πὼς ἡ ἄμυνα τῆς χώρας ἐξαρτᾶται κατὰ κύριο λόγο ἀπὸ τὴν ἡγέτιδα δύναμη τῆς Συμμαχίας.

Μόλις οἱ ἔνοπλες δυνάμεις καταλύσουν τὴ δικτατορία, ὁ πολιτικὸς κόσμος εἶναι ἕτοιμος νὰ σχηματίσει κυβέρνηση «ἐθνικῆς ἑνότητας», ποὺ θὰ ὁδηγήσει τὴ χώρα στὴν ὁμαλότητα μὲ τὴ διενέργεια ἐλεύθερων καὶ ἀδιάβλητων ἐκλογῶν. Τὰ πρόσωπα ποὺ θὰ ἡγηθοῦν δὲν ἐνδιαφέρουν αὐτὴ τὴ στιγμή. Ἐκεῖνο ποὺ ἐπείγει εἶναι νὰ σταματήσει ἡ ἀμερικανικὴ ὑποστήριξη πρὸς τὴ Χούντα. Ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι δουλειὰ δική μας.

Ὁ κ. Σταῖμπλερ ρώτησε ἐπίσης τί γίνεται μὲ τὸ βασιλιά. Ἡ ἀπάντησή μου ἦταν πὼς ὁ βασιλιὰς ἔκαμε μιὰ σωστὴ δήλωση ποὺ ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ ὅλους. Ἡ μοναρχία ἑπομένως δὲν ἀποτελεῖ αὐτὴ τὴ στιγμὴ πρόβλημα ποὺ μᾶς χωρίζει. Ἡ βασιλεία θὰ κριθεῖ ἀπὸ τὸ δημοψήφισμα ποὺ θὰ γίνει μετὰ τὴν πτώση τῆς δικτατορίας.

Τόνισα καὶ στὸν κ. Σταῖμπλερ κλείνοντας τὴ συζήτησή μας πὼς ἀντιλαμβάνομαι πλήρως ὅτι τὸ θέμα τῆς ἀλλαγῆς τῆς πολιτικῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα εἶναι θέμα τῶν ἀνώτατων κλιμακίων τῆς κυβερνήσεως καὶ βασικὰ τὴ στιγμὴ αὐτὴ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κίσσινγκερ. Αὐτὸς θὰ ἀποφασίσει τελικά. Καὶ αὐτὸν θὰ ἤθελα νὰ συναντήσω, ἂν ἦταν δυνατό, γιατὶ βλέπω πὼς τὰ χρονικὰ περιθώρια εἶναι πολὺ περιορισμένα, πρὶν νὰ ἔχουμε πολὺ δυσάρεστες ἐξελίξεις. Δὲν πῆρα καθαρὴ ἀπάντηση, ἀλλὰ ἔγινε ἀναφορὰ στὶς συνεχεῖς ἀπουσίες τοῦ κ. Κίσσινγκερ ἀπὸ τὴν Οὐάσινγκτον.

Ὁ Σαντὰτ κατηγορεῖ εὐθέως τὴν Μόσχαν ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΕΛ. 12

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΕΤΟΣ Η' - ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 2382 ΤΙΜΗ ΔΡΑΧ. 3 **12 ΣΕΛΙΔΕΣ** ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 19 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1974

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 36, ΤΗΛΕΦ. 619.511 ● ΟΙΚΟΝΟΜ. ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ: 818.660 ● ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ΕΘΝΑΚΟΣΜΟΣ ● ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ Α. ΤΗΛ. 361.309 ● ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4, ΤΗΛ. 262.118

Ο ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΤΟΥ ΝΑΤΟ:

Ἡ Ἑλλὰς διατηρεῖ ἰσχυρὰς καὶ καλῶς ἐξωπλισμένας Ἐνόπλους Δυνάμεις

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Το προσεχὲς «Λουξεμβοῦργο Πράϊντ», μετὰλλιον σχεδὸν διαλόγων τὸ κείμενο τοῦ ἄρθρου μας τῆς παρελθούσης Τετάρτης μὲ τίτλον «Λουξεμβοῦργο Πράϊντ ὁ κίνδυνος δὲν ἐξαφανίζεται». Τὸ «Λουξεμβοῦργο Πράϊντ ὁ κίνδυνος δὲν ἐξαφανίζεται» εἶναι ἡ ἀνακοίνωση ποὺ ἐξέδωσε τὸ Συμβούλιο τῶν Ὑπουργῶν τῆς Ε.Ο.Κ. στὴν ὁποία ἀπεφάσισε τὴν ἀναστολὴ τῶν ἐμπορικῶν διαπραγματεύσεων.

Δὲν χρειάζεται νὰ πῶ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση γιὰ τὴ διαφορὰ τῆς ἀπόψεως ποὺ ἐκφράζω ἐγὼ ὡς ἀρθρογράφος τῆς ἐπίσημης θέσης τῶν ἀνθρώπων. Πέρα δημοσιογραφικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἀντικειμενικῆς συμπεριφορᾶς ποὺ ἐπιβάλλει ἡ συμμετοχὴ τοῦ Ἕλληνος στὸ Ἔθνος, στὸ Λαὸ καὶ στὴν Πατρίδα καὶ ἀφοῦ ἀκόμα στὸν κύκλον τῶν δημοσιογράφων μας, τὸν ὁποῖο εἶναι ἀναπόδραστο ἡ φιλοτιμία συνήθως καὶ ὅπου, κατιστικῆς ἀναλύσεως τῶν γεγονότων.

Ἐδῶκα γιὰ τὸ ἄρθρο τῆς παρελθούσης Τετάρτης, καὶ διὰ νὰ γιὰ τὸ προσεχὲς καὶ τὸ ἐνδιαφέρει καὶ ὅσο μπορῶ τὴ Γλῶσσα - παρακαλῶ σχόλιες δὲν ἔκανα τίποτε νὰ μισέψω ἀπὸ τὸ νὰ ἐκφράσω τὸ ἰσχυρὸ αἴσθημα τῶν Ἑλλήνων. Ὁ λαὸς μας εἶναι φιλοχώρησος. Δὲν ἀσχολεῖται μὲ τοὺς ἄλλους λαοὺς εἰμὴ μόνο γιὰ νὰ συμπαρασταθῇ μαζὶ τους, ἂν τοὺς πρέπει ἐχθρικὴ προσβολὴ, ἐκπνέουν ἀνάλογες. Δὲν ἀνέχεται καὶ δὲν ἐμπλέκει. Ὅμως, ἔχει σχολὴ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ ἐσωτερικὰ καὶ τὰ ἐξωτερικὰ του προβλήματα. Ἀλλοιῶς γιὰ τὶς ἄδρες καὶ τεραστιες τὶς ἐρωτήσεις μέχρις ἐνὸς σημείου.

Τὸ πλεόνασμα τοῦ ἐξάμηνου ποὺ ἄρθρο τῆς παρασκευῆς Τετάρτης εἶναι τὸ κανὸν Ἑλληνικὸ αἴσθημα ἐκφράστηκε ἀπὸ ὅλους ἐκείνους ποὺ ἔχουν ἀκόμα τὴν ἀνάγκη νὰ ἐκφράσουν τὸν ἑαυτό τους. Καὶ δὲν ἐνάρχησε ἀμφιβολία ποὺ ἐκφράστηκε ἀπὸ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες μου.

Αἱ ἐξηγήσεις τοῦ Ε.Ι.Ρ.Τ.

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ Διευθυντὴς τοῦ Ε.Ι.Ρ.Τ. κ. Χαραλάμπους Κατσιμπρῆς ἔδωσε χθὲς (18/4) στὸν Ὑπουργὸ Προεδρίας κ. Κωνσταντῖνο Κοτσώνη τὶς ἐξηγήσεις ποὺ τοῦ ἐζήτησε μὲ ἔγγραφό του ὁ κ. Ὑπουργὸς γιὰ τὴν ὑπόθεση τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Γεωργίου Παπανδρέου πρὸς τὸν γνωστὸ μας ἀρθρο Ε. Ἀρβελέρ τὴν ὁποία ἐδημοσίευσε ἡ ἐφημερὶς «ΕΘΝΟΣ-ΤΥΠΟΣ». Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς γενικὲς ἐξηγήσεις ποὺ ἔδωσε ὁ κ. Κατσιμπρῆς γιὰ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ κ. Παπανδρέου, ἐπισυνάπτονται καὶ ἐπιστολὲς τοῦ ἴδιου τοῦ κ. Παπανδρέου πρὸς τὸν κ. Κατσιμπρῆ καὶ τὸν κ. Ἀρβελέρ.

Ἐπίσης τὶς ἴδιες ἡμέρες ἐπανεκινήθησαν κύκλοι γύρω ἀπὸ τὸ Ε.Ι.Ρ.Τ. ὅτι ὁ Ε.Ι.Ρ.Τ. «ἐγκαταλείπεται» ἀπὸ τοὺς ἐκφεύγοντας τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀναλαμβάνουν ἀλλοῦ ἐργασίες. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ μεγάλη πλειονότητα τῶν ἐκφεύγοντων ἀπὸ τὸ Ε.Ι.Ρ.Τ. ἔχουν ἐξασφαλίσει ἀλλοῦ ἐργασίες καὶ ἀποχωροῦν ἀπὸ τὸν ὀργανισμὸ χωρὶς ἀπολύσεις καὶ διακοπὲς ἐκπομπῶν.

Δὲν ἔχει ὅμως τὸ Ε.Ι.Ρ.Τ. ἐξασφαλισθῆ διάκοπο ἐκπομπῶν ἀπὸ τὸν ἐπιστημονικὸ καὶ τὸν τεχνικὸ ἐξοπλισμὸ καὶ τὸ προσωπικὸ τὸν ὁποῖο ἔχει ἐκπαιδεύσει ἐπὶ χρόνια. Ἐπίσης ἔχει ἐξασφαλισθῆ ἡ ἀνανέωση τοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ τὸ προσωπικὸ ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν ἐκπομπὴ τῶν νέων προγραμμάτων.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΓΕΣΙΑ ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΗ ΔΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΝ ΑΜΥΝΑΝ

Ἡ στρατηγικὴ σημασία τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου

Ὁ Ἀμερικὸς στρατηγὸς Ἄντ. Γκολντσβορσης ἀποστολὲς Ἀρχηγὸς τῶν συμμαχικῶν Δυνάμεων Εὐρώπης

Μέσω δορυφόρου τηλεφωνικὴ σύνδεσις Ἑλλάδος - Κίνας

ΗΡΧΙΣΕΝ ΑΠΟ 5ΗΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Ο ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΑΝΕΛΗΜΟΣΥΝΕΥΤΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ «ΕΛ. ΚΟΣΜΟΥ»

Θέμα Κυβερνήσεως τὸ θερινὸν ὡράριον

ΚΑΤΗΡΤΗΣΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ Η ΠΡΩΙΝΗ ΑΡΓΙΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ

Ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας

Η ΣΧΟΛΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ ΘΑ ΕΠΙΣΚΕΦΘΗ ΤΗΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑΝ

Ἀναχωρεῖ τὴν Κυριακήν

Τὸ ὡραιοτεῦχον

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Ἡνωμένη Εὐρώπη τὸ συντομώτερον

ΤΟΥ ΟΤΤΟ ΝΤΕ ΑΜΠΣΠΟΥΡΓΚ

ΑΦΟΡΟΥΝ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΑΣΤΙΑ ΤΑ ΠΕΡΙ ΣΥΣΚΟΤΕΙΣΕΩΣ

ΠΑΡΑΠΤΗΣΗ Ο ΣΑΝΝΟΝ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
Η στρατηγική σημασία
των νήσων τοῦ Αἰγαίου
ΕΣΤΙΑ
Η ΡΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Σημαντικός
ὁ στρατηγικός
ρόλος τῆς
Ἑλλάδος λέγει
ὁ Γκουντπάστερ
ΑΚΡΟΠΟΛΙ
ΠΡΟΣ ΕΧΘΡΟΥΣ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΥΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΓΚΟΥΝΤΠΑΣΤΕΡ

Τὸ δικτατορικὸ καθεστώς, γιὰ νὰ ἀντιδράσει στὴν ἀπήχηση τῆς καταθέσεώς μου στὸ Κογκρέσσο, ζήτησε τὴ συνδρομὴ τοῦ στρατηγοῦ Ἄντριου Γκουντπάστερ, τοῦ Ἀνώτατου Διοικητῆ τοῦ NATO στὴν Εὐρώπη.

Ὁ στρατηγὸς ἔσπευσε νὰ ἱκανοποιήσει τὸ αἴτημα τῆς Χούντας, παραχωρώντας στὸν πράκτορά της Χρῆστο Λάμπο, πρόεδρο τοῦ «Ἐθνικοῦ Ὀργανισμοῦ Ἐνισχύσεως τῶν Σκοπῶν τοῦ NATO», συνέντευξη μὲ τὴν ὁποία ἔπλεκε τὸ ἐγκώμιο τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων γιὰ «τὸ ἄριστον ἐπίπεδον ἐκπαιδεύσεως καὶ τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν ἑτοιμότητος» ποὺ διατηροῦσαν.

Ἡ χορήγηση τέτοιου «πιστοποιητικοῦ» ἀπὸ τὸν Γκουντπάστερ ἦταν μιὰ ἀνεπίτρεπτη ἀπὸ κάθε ἄποψη ἐνέργεια:

Πρῶτο, γιατὶ ὁ στρατηγὸς δὲν μποροῦσε μὲ κανένα τρόπο νὰ ἐπικαλεστεῖ τὸ ἐλαφρυντικὸ ὅτι δὲν ἦταν ἐπακριβῶς πληροφορημένος. Τὸ Στρατηγεῖο τοῦ NATO εἶχε στὴ διάθεσή του ὅλα τὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν ἀναστάτωση ποὺ ἐπέφερε ἡ δικτατορία στὶς ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἀρχηγὸς τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῶν Η.Π.Α. στὴν Εὐρώπη, ποὺ εἶχε μάλιστα ὑπὸ τὸν ἔλεγχό του τὴν Ἀμερικανικὴ Στρατιωτικὴ Ἀποστολὴ στὴν Ἑλλάδα (JUSMAGG), γνώριζε ἄριστα τὴν κατάσταση. Στὴν ἀμερικανικὴ αὐτὴ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία —ποὺ λειτουργοῦσε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου —εἶχαν δοθεῖ πράγματι, μὲ τὴ δικαιολογία τῆς παρακολουθήσεως τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο γινόταν ἡ χρησιμοποίηση τῆς ἀμερικανικῆς στρατιωτικῆς βοήθειας, εὐρύτατα δικαιώματα ἐπαφῆς μὲ ὅλη τὴν κλιμάκωση τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ἔτσι τὰ μέλη της μποροῦσαν —καὶ μποροῦν ἀκόμα— νὰ ἔρχονται σὲ

ἄμεση ἐπικοινωνία μὲ τοὺς Ἕλληνες ἀξιωματικοὺς στὶς μονάδες τους, νὰ δημιουργοῦν προσωπικὲς σχέσεις μαζί τους, νὰ σχηματίζουν γνώμη γιὰ τὴν ἐπαγγελματική τους ἱκανότητα, τὰ φρονήματά τους κλπ. — νὰ ἔχουν, ἐπομένως, πλήρη καὶ ἄμεση γνώση τοῦ τί συνέβαινε στὶς ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις.

Καὶ δεύτερο γιατὶ ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ δὲν ἦταν ἀμέτοχος στὶς εὐθύνες γιὰ τὴν κατάσταση ποὺ δημιουργήθηκε οὔτε, φυσικά, ὡς ἀνώτατος διοικητὴς τοῦ ΝΑΤΟ, ἀλλὰ καὶ οὔτε ὡς ἀρχηγὸς τῶν ἐνόπλων ἀμερικανικῶν δυνάμεων στὴν Εὐρώπη. Καὶ γιὰ νὰ περιοριστοῦμε μόνο στὴ δεύτερή του ἰδιότητα —ἡ εὐθύνη του ἀπὸ τὴν πρώτη εἶναι αὐταπόδεικτη— ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρουμε ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἀμερικανικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς, γνωρίζοντας πλήρως πρόσωπα καὶ πράγματα, ὡς «στρατιωτικὸς σύμβουλος» ἐπηρέαζε ἔμμεσα, ἀλλὰ ἀποφασιστικὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα καὶ τὶς προαγωγὲς καὶ τὶς τοποθετήσεις σὲ ἐπίκαιρες θέσεις καὶ μάλιστα στὰ ἀνώτατα κλιμάκια τῆς ἡγεσίας τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων.[1]

Ἡ ἐνέργεια ἐπομένως τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ νὰ ἐκδώσει ἕνα τόσο ἀνακριβὲς πιστοποιητικὸ ἦταν πράξη καθαρῆς σκοπιμότητας, ποὺ ἀπέβλεπε νὰ συγκαλύψει μιὰ πολὺ δυσάρεστη πραγματικότητα, τὶς ἀμερικανικὲς εὐθύνες γι' αὐτή, ὅπως ἐπίσης καὶ νὰ ἐνισχύσει τὸ δικτατορικὸ καθεστὼς κατὰ τῶν ἐπικριτῶν του.

Τὴν προπαραμονὴ τῆς ἑβδομης ἐπετείου τῆς 21ης Ἀπριλίου οἱ ἑλληνικὲς ἐφημερίδες καταχώρησαν τὴ συνέντευξη μὲ τεράστιους τίτλους στὴν πρώτη τους σελίδα καὶ μὲ τρόπο ποὺ νὰ φαίνεται ὅτι ἀπηχοῦσε τὶς γνῶμες τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἡγεσίας τῶν Η.Π.Α. Καὶ τὶς ἑπόμενες μέρες δημοσίευσαν διάφορα ἄρθρα γιὰ νὰ ἐξάρουν τὴ σημασία της, ταυτό-

1. Ὁ συνταγματάρχης ἐ.ἀ. Δ. Χονδροκούκης, στὸ βιβλίο του *Ὁ Γολγοθᾶς τῆς ἑλληνικῆς Δημοκρατίας*, Ἀθῆναι 1974, Κεφ. Β' «Ὁ ρόλος τοῦ ἀμερικανικοῦ Πενταγώνου στὴ διαμόρφωση τῆς ἡγεσίας τοῦ στρατοῦ. Πῶς ἔγινε Α/ΓΕΣ ὁ Σπαντιδάκης», δίνει πολὺ ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα πάνω στὸ θέμα.

χρονα ὅμως καὶ γιὰ νὰ μοῦ ἐπιτεθοῦν μὲ πολὺ δριμύτητα.[1]

Ἡ Χούντα ἐπιστράτευσε ἐπίσης καὶ ἕναν ἄλλο ἀμερικανὸ ἀξιωματικό, τὸν τέως ἀρχηγὸ τῶν δυνάμεων Ἀτλαντικοῦ τοῦ NATO ναύαρχο Ντάνκαν, γιὰ νὰ ἔχει καὶ ἀπ' αὐτὸν ἕνα ἄλλο ἀνάλογο πιστοποιητικό.

Ἡ ἐπιστράτευση τοῦ ἀνώτατου διοικητῆ τῶν δυνάμεων τοῦ NATO στὴν Εὐρώπη γιὰ τὴν ἀντίκρουση καὶ δίωξη ἑνὸς ἀντιπάλου τοῦ καθεστῶτος προκάλεσε τὴν ἔντονη ἀντίδραση παραγόντων τοῦ Κογκρέσσου. Ἔτσι ὁ πρόεδρος τῆς Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης κ. Ρόζενταλ στὶς 20 Μαΐου ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ὑπουργὸ Ἀμύνης κ. Σλέσινγκερ ἐπιστολή, μὲ τὴν ὁποία ζητοῦσε ἐξηγήσεις γιὰ τὴν ἐνέργεια τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ. Ἡ ἀλληλογραφία ποὺ ἐπακολούθησε μεταξὺ τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἀμύνης κ. Νόυες καὶ τοῦ κ. Ρόζενταλ κράτησε ὡς τὸν Ἰούλιο. Ἀπὸ τὸ κείμενο τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν φαίνεται σὲ πόσο δύσκολη θέση ἔφερε ἡ ἐνέργεια τοῦ στρατηγοῦ τὸ ὑπουργεῖο, τὸ ὁποῖο γιὰ νὰ τὸν δικαιολογήσει ὑποχρεώθηκε νὰ προσφύγει σὲ καταφανεῖς ἀνακρίβειες, ὑπεκφυγὲς καὶ σοφιστεῖες. Ὁ κ. Νόυες προσπάθησε ἐπίσης νὰ δώσει τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ συνέντευξη δόθηκε πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν κατάθεσή μου στὸ Κογκρέσσο. Ἀπέφυγε, ὅμως, ἐπιμελῶς — ἂν καὶ προκλήθηκε ἀπὸ τὸν κ. Ρόζενταλ — νὰ καθορίσει τὴν ἀκριβὴ ἡμερομηνία. Ὅταν δὲ ὁ κ. Ρόζενταλ στὴ δεύτερη ἐπιστολή του τόνισε ὅτι ἡ συνέντευξη δόθηκε τὸν Ἀπρίλιο, ὁ κ. Νόυες δὲν ἐπιχείρησε οὔτε κὰν νὰ τὸν ἀντικρούσει. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ στρατηγός, κατὰ τὴ συζήτηση στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων ἀργότερα, προτίμησε νὰ σιωπήσει, ὅταν ὁ κ. Ρόζενταλ ἀνέφερε καὶ πάλι ὅτι ἡ συνέντευξη δόθηκε τὸν Ἀπρίλιο.

Τὴν πανηγυρικὴ ὅμως διάψευση τῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ κ. Νόυες παρέχει ἡ βεβαίωση τοῦ «Ἐθνικοῦ Ὀργανισμοῦ Ἐνισχύσεως τῶν Σκοπῶν τοῦ NATO», ποὺ περιῆλθε στὰ χέρια μου πολὺ μετὰ τὴν ἐπιστροφή μου στὴν Ἑλλάδα.

---

1. Καὶ ἡ νέα ἐπίθεση περιγράφεται πιὸ κάτω, στὸ Μέρος IV, Κεφ. Α' σελ. 357 κ. ἑ.

Σύμφωνα μ' αὐτή, ἡ συνέντευξη δόθηκε στὶς 2 Ἀπριλίου, λίγες μέρες δηλαδὴ μετὰ τὴν κατάθεσή μου στὸ Κογκρέσσο. Φωτοτυπία τῆς βεβαιώσεως αὐτῆς περιλαμβάνεται στὸ τέλος τοῦ κεφαλαίου.

Ὁ στρατηγὸς ἐπικρίθηκε ἔντονα ἐπίσης ἀπὸ τὸν ἀμερικανικὸ καὶ ἀπὸ τὸν εὐρωπαϊκὸ τύπο. Στὶς ἑπόμενες σελίδες ἀναδημοσιεύονται δυὸ χαρακτηριστικὰ ἄρθρα, τὸ ἕνα τῶν Ἔβανς καὶ Νόβακ, ποὺ δημοσιεύτηκε σὲ ἑκατοντάδες ἀμερικανικὲς ἐφημερίδες καὶ τὸ ἄλλο τῆς «Οὐάσινγκτον Στὰρ Νιούζ». Σὲ ἑπόμενα κεφάλαια καταχωροῦνται ἐπίσης περικοπὲς ἀπὸ ἄλλα ἀνάλογα ἄρθρα.

Ἀλλὰ ὁ Γκουντπάστερ ἐπικρίθηκε ἐπίσης καὶ στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τὸν Ἰούνιο καὶ ὑποχρεώθηκε νὰ ἐκφράσει τὴ λύπη του, γιατὶ ἡ συνέντευξή του «ἔγινε ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσεως [ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ στρατιωτικὸ καθεστὼς] γιὰ ἐσωτερικοὺς πολιτικοὺς σκοπούς». Ἐν τούτοις τόσο στὴν κατάθεση ὅσο καὶ στὶς ἀπαντήσεις του ἐπέμεινε στὰ ἐγκώμιά του γιὰ τὴν ἑτοιμότητα τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων, προσπάθησε νὰ μειώσει τὴ σημασία τῶν μαζικῶν ἀποστρατειῶν καὶ ἀπέφυγε νὰ ἀναφερθεῖ στοὺς παράγοντες ποὺ παρέλυαν τὴν πειθαρχία. Γι' αὐτὸ παραθέτουμε πιὸ κάτω ἐκτεταμένα ἀποσπάσματα τῶν λόγων του ἀπὸ τὰ ἐπίσημα Πρακτικὰ τῆς Ἐπιτροπῆς.

Στὶς ἀρχὲς Ἰουλίου τὸ Κυπριακὸ εἶχε μπεῖ σὲ καινούρια ἔξαρση μετὰ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Μακαρίου πρὸς τὴν κυβέρνηση τῶν Ἀθηνῶν γιὰ τὰ ζητήματα τῆς Ἐθνοφρουρᾶς. Ἀνήσυχος ἀπηύθυνα ἐπιστολὴ πρὸς τὸν κ. Ρόζενταλ γιὰ νὰ σχολιάσω τὴν κατάθεση Γκουντπάστερ καὶ νὰ τὴ χαρακτηρίσω ὡς «ἐξαιρετικὰ ἐπικίνδυνη γιὰ τὴ Συμμαχία καὶ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις».

Ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀναχωρήσω ἀπὸ τὶς Η.Π.Α., στὴν ἀποχαιρετιστήρια ἐπιστολή μου πρὸς τὸν κ. Ρόζενταλ ἀναφέρθηκα καὶ πάλι στὸ θέμα Γκουντπάστερ, γιὰ νὰ ὑπογραμμίσω τὶς εὐθύνες του γιὰ τὴν πολεμικὴ ἀποδυνάμωση τῆς Ἑλλάδας ποὺ ὁδήγησε στὴν κυπριακὴ τραγωδία.

Ἀκολουθοῦν τὰ σχετικὰ κείμενα μὲ χρονολογικὴ σειρά, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς δυὸ ἐπιστολὲς πρὸς Ρόζενταλ ποὺ περιέχονται στὸ Μέρος ΙΙΙ, Κεφ. Γ΄ (σελ. 320 καὶ 333).

1. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΣ[1]

«Ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος»

Ἀπαντῶν εἰς ἐρώτησιν περὶ τῆς σημερινῆς στρατηγικῆς θέσεως τῆς Ἑλλάδος ὁ στρατηγὸς εἶπε :

«Δὲν νομίζω ὅτι εἶναι ὀρθὸν νὰ θεωρῶμεν τὰ ἔθνη τοῦ NATO ὡς μονάδας. Ἡ Ἑλλὰς ὁμοῦ μετὰ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Τουρκίας ἀποτελοῦν μέρος τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων τῆς Νοτίου Πτέρυγος, ἥτις ἐπίσης περιλαμβάνει τὰς γραμμὰς ἐπικοινωνιῶν τοῦ NATO εἰς τὴν Μεσόγειον καὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον, ἡ δὲ στρατηγική μας καλύπτει τὴν περιοχὴν ταύτην εἰς τὸ σύνολόν της.

Ἐν τούτοις ἀναγνωρίζομεν τὴν ἰδιαιτέραν θέσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἑλλὰς διαχωρίζεται ἀπὸ τοὺς συμμάχους της τοῦ NATO, ἐκτὸς τῆς Τουρκίας, καὶ μέγα μέρος τῶν βορείων συνόρων της γειτνιάζει μὲ κράτη τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας.

Πρὸς Νότον εὑρίσκονται τὰ στρατηγικῶς σημαντικὰ ἑλληνικὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου, τὸ ὁποῖον διασχίζουν συνεχῶς σκάφη τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. *Λόγω δὲ τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ διαδραματίσῃ σημαντικὸν στρατηγικὸν ρόλον*[2].

Εἶναι σημαντικώτατον αἱ τοπικαὶ δυνάμεις νὰ δυνηθοῦν νὰ συγκρατήσουν ἀποτελεσματικῶς ἐχθρικὴν ἐπίθεσιν, ἀναπτυσσόμεναι καταλλήλως, ἕως ὅτου ἀφιχθοῦν ἐξωτερικαὶ ἐνισχύσεις.

Εἶναι λίαν ἐνθαρρυντικὸν τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ ἡγεσία ἀναγνωρίζουσα τὴν ἀνάγκην αὐτήν, διατηρεῖ τὴν στρατιωτικὴν θητείαν τῶν 24 μηνῶν, δίδουσα οὕτω θετικὰς ἐνδείξεις τῶν Ἑλληνικῶν προθέσεων δι' ἐπαρκῆ ἄμυναν».

«Ἡ συνεισφορὰ τῆς Ἑλλάδος»

Εἰς ἑτέραν ἐρώτησιν σχετικῶς πρὸς τὴν συμβολὴν τῶν ἑλλη-

1. Ὅπως δημοσιεύτηκε στὸν Ἀθηναϊκὸ τύπο στὶς 19 Ἀπριλίου 1974.
2. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

νικῶν ἐνόπλων δυνάμεων εἰς τὸ ΝΑΤΟ ὁ κ. Γκουντπάστερ εἶπε:

«Μὲ τὴν διατήρησιν ἰσχυρῶν καὶ καλῶς ἐξωπλισμένων Ἐνόπλων Δυνάμεων, ἡ συνεισφορὰ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν κοινὴν ἀμυντικὴν προσπάθειαν τοῦ ΝΑΤΟ εἶναι λίαν οὐσιαστικὴ καὶ σημαντική[1].

Ὑπὸ τὴν ἰδιότητά μου ὡς Ἀνωτάτου Ἀρχηγοῦ τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων Εὐρώπης, δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι εἶναι ἰδιαιτέρως ἐνθαρρυντικὴ ἡ *ἔμφασις τὴν ὁποίαν δίδει ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν διατήρησιν τῶν δυνάμεών της εἰς ἄριστον ἐπίπεδον ἐκπαιδεύσεως καὶ εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν ἑτοιμότητος*[1]. Ἡ Ἑλλὰς μετὰ τῶν ἄλλων Ἐθνῶν τῆς Συμμαχίας πρέπει ἀσφαλῶς νὰ συνεχίση νὰ ἐκσυγχρονίζη καὶ βελτιώνη τὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις της. Τὰ Ἔθνη τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας ἐφαρμόζουν τὴν τακτικὴν αὐτὴν τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ κατὰ λίαν ἐπιθετικὸν τρόπον καὶ συνεπῶς δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ ὑστεροῦμεν εἰς τὸν τομέα αὐτόν...»

Ἡ «Ἀκρόπολις» δημοσίευσε τὸ κείμενο τῶν δηλώσεων στὴν πρώτη σελίδα μὲ τὸν ἀκόλουθο πρόλογο:

«Δοθέντος ὅτι ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ συνειργάσθη *λίαν προσφάτως μὲ τὴν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἡγεσίαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, κατέθεσε δὲ εἰς τὴν κοινὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ Ἐνόπλων Δυνάμεων τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κογκρέσσου, αἱ ἀπόψεις του ἐπὶ τῶν ζωτικῶν προβλημάτων τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας ἀποκτοῦν ὅλως ἐξαιρετικὴν καὶ ἐπίκαιρον σημασίαν*[1] διὰ τὴν παροῦσαν περίοδον».

Ὁ «Ἐλεύθερος Κόσμος» τῆς ἴδιας ἡμέρας καταχώρησε τὴ συνέντευξη 8στηλη, στὴν πρώτη ἐπίσης σελίδα καὶ προλογίζοντας ἔγραφε: «Ἄριστον εἶναι τὸ ἐπίπεδον ἐκπαιδεύσεως καὶ ὑψηλὸς ὁ βαθμὸς ἑτοιμότητος τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἡγεσία εἶναι ἀποφασισμένη δι' ἀποτελεσματικὴν ἄμυναν. Ἡ ἐπιβεβαίωσις αὐτὴ τῆς πραγματικότητος, προέρχεται ἀπὸ τὸν Ἀνώτατον Ἀρχηγὸν τῶν ἐν Εὐρώπῃ συμμαχικῶν δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ, ἀμερικανὸν στρατηγὸν Ἄντρ. Γκουντπάστερ καὶ περιέχεται εἰς εἰδικὴν συνέντευξιν, τὴν ὁποίαν παρεχώρησε πρὸς τὸν κ. Χρῆστον Λάμπου, πρόεδρον τοῦ Ἐθνι-

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

Committee on Foreign Affairs

May 20, 1974

Honorable James R. Schlesinger
Secretary of Defense
The Pentagon
Washington, D.C.

Dear Mr. Secretary:

I write concerning the recent interview given by SACEUR Andrew Goodpaster to a Greek national which was prominently cited in pro-junta newspapers in Athens when they attacked Mr. John Zighdis for his recent testimony before the Subcommittee on Europe.

I would like to know the circumstances under which this interview was given, including the journalistic credentials of the interviewer, when the interview was requested and when it was actually given. I would also like to know the procedures in the headquarters of the North Atlantic Treaty Organization for such interviews which may be used for political purposes, whether these procedures were followed in this case and whether in your judgment, these procedures are adequate to avoid what appears in this case to be the exploitation of the SACEUR's authority by the Greek dictatorship.

Sincerely,

Benjamin S. Rosenthal
Chairman
Subcommittee on Europe

cha

κοῦ 'Οργανισμοῦ 'Ενισχύσεως τῶν σκοπῶν τοῦ ΝΑΤΟ καὶ ἐπίσημον ἐκπρόσωπον εἰς τὴν 'Ελλάδα τῆς παγκοσμίου πολιτικοστρατιωτικῆς συμμαχικῆς ἐπιθεωρήσεως «Τὰ 15 ἔθνη τοῦ ΝΑΤΟ».

2. ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ κ. ΡΟΖΕΝΤΑΛ

20 Μαΐου 1974

'Εντιμότατον Τζαίημς Ρ. Σλέσινγκερ
'Υπουργὸν 'Αμύνης
Οὐάσινγκτον D.C.

'Αγαπητὲ κ. 'Υπουργέ,

Γράφω σχετικὰ μὲ τὴν πρόσφατη συνέντευξη, ποὺ ἔδωσε ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ ΝΑΤΟ στὴν Εὐρώπη 'Αντριου Γκουντπάστερ καὶ ποὺ πρόβαλαν ἔντονα οἱ φιλοχουντικὲς ἐφημερίδες τῶν 'Αθηνῶν γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τοῦ κ. 'Ιωάννη Ζίγδη, γιὰ τὴν πρόσφατη ὁμιλία του στὴν 'Υποεπιτροπὴ Εὐρώπης.

Θὰ ἤθελα νὰ ξέρω τὶς συνθῆκες κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες δόθηκε ἡ συνέντευξη, τοὺς δημοσιογραφικοὺς τίτλους αὐτοῦ ποὺ τὴν πῆρε, πότε ζητήθηκε καὶ πότε παραχωρήθηκε. Θὰ ἤθελα ἐπίσης νὰ ξέρω τὶς διαδικασίες στὸ 'Επιτελεῖο τοῦ ΝΑΤΟ γιὰ συνεντεύξεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους ποὺ μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ πολιτικοὺς σκοπούς, ἂν οἱ διαδικασίες αὐτὲς ἀκολουθήθηκαν στὴν συγκεκριμένη περίπτωση καὶ ἂν κατὰ τὴν κρίση σας εἶναι ἐπαρκεῖς γιὰ νὰ ἀποφεύγεται αὐτὸ ποὺ φαίνεται νὰ συνέβη στὴν περίπτωση αὐτή, ἐκμετάλλευση δηλ. τοῦ κύρους τοῦ 'Αρχιστρατήγου τοῦ ΝΑΤΟ ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ δικτατορία.

Εἰλικρινὰ δικός σας
Μπένζαμιν Σ. Ρόζενταλ
Πρόεδρος 'Υποεπιτροπῆς Εὐρώπης

3. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ ΑΜΥΝΗΣ κ. ΝΟ·Υ·ΕΣ

4 'Ιουνίου 1974

'Αγαπητὲ κ. Ρόζενταλ,

'Ο 'Υπουργὸς 'Αμύνης μοῦ ζήτησε νὰ ἀπαντήσω στὴν ἐπι-

στολή σας τῆς 20ῆς Μαΐου, σχετικὰ μὲ τὴ «συνέντευξη» ποὺ ἔδωσε ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ σὲ ἕλληνα πολίτη.

Ἡ χρησιμοποίηση τοῦ ὅρου «συνέντευξη» εἶναι παραπλανητική, γιατὶ δὲν ὑπῆρξε προσωπικὴ συνάντηση.

Ἡ Διεθνὴς Ὑπηρεσία τοῦ Ἀνωτάτου Ἐπιτελείου Εὐρώπης τοῦ NATO (SNAPE) μᾶς πληροφόρησε ὅτι ἡ λεγόμενη συνέντευξη ἦταν στὴν πραγματικότητα μιὰ σειρὰ ἀπὸ γραφτὲς ἐρωτήσεις, σχετικὲς μὲ τὴν 25η ἐπέτειο τοῦ NATO, ποὺ ὑπέβαλε ταχυδρομικῶς στὸν Ἀρχιστράτηγο τὸν περασμένο Ἰανουάριο ὁ Χρῆστος Λάμπος, Πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ «Ἐθνικοῦ Ὀργανισμοῦ Ἐνισχύσεως τῶν Σκοπῶν τοῦ NATO».

Οἱ ἔγγραφες ἀντικειμενικὲς ἀπαντήσεις ποὺ ἑτοίμασε προσεκτικὰ καὶ συντόνισε ἡ Διεθνὴς Ὑπηρεσία τοῦ Ἀρχηγείου καὶ ἐνέκρινε ὁ Ἀρχιστράτηγος, διαβιβάστηκαν στὸν κ. Λάμπου ἀπὸ τὴ Διεύθυνση Ἐνημερώσεως τοῦ Ἀρχηγείου.

Ὁ κ. Λάμπος εἶναι πολὺ γνωστὸς ἕλληνας δημοσιογράφος, ποὺ — ὑπὸ τρεῖς κυβερνήσεις — ἔχει προβάλει τὸ NATO μὲ τὴν Ὀργάνωσή του, παρέχοντας ὑλικὸ ὑπὲρ τοῦ NATO στὰ διάφορα μέσα ἐνημερώσεως τῆς Ἑλλάδας.

Ὁ κ. Λάμπος ἔχει τὴ συνήθεια, ἀπὸ πολλὰ χρόνια, νὰ ὑποβάλλει στὸ Ἀρχηγεῖο Εὐρώπης τοῦ NATO καὶ σὲ ἄλλα περιφερειακὰ ἐπιτελεῖα γραφτὰ ἐρωτήματα γιὰ τὸ NATO καὶ εἰδικότερα γιὰ τὸ ρόλο τῆς Ἑλλάδας στὸ ὁλοκληρωμένο ἀμυντικὸ σύστημα τοῦ NATO. Τὸ Ἀρχηγεῖο Εὐρώπης τοῦ NATO ἀκολουθεῖ τὴν τακτικὴ νὰ παρέχει ὑπηρεσιακὰ μὴ ἀπόρρητες πληροφορίες, γιὰ τὴν ἱκανοποίηση λογικῶν αἰτημάτων τοῦ κοινοῦ τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως καὶ τῶν ὀργανώσεων ποὺ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ NATO. Αὐτὴ ἡ πρακτικὴ ἀκολουθήθηκε καὶ στὴν παρούσα περίπτωση.

Πληροφορούμαστε ὅτι, σύμφωνα μὲ τὶς διαδικασίες τοῦ Ἀρχηγείου τοῦ NATO, ἡ Διεθνὴς Ὑπηρεσία ἐξετάζει συστηματικὰ τὸ περιεχόμενο καὶ τὸ χρόνο τῶν προτεινόμενων στὰ ἐρωτήματα ἀπαντήσεων, γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν ὅσο εἶναι δυνατὸ ἐκεῖνες

ASSISTANT SECRETARY OF DEFENSE
WASHINGTON, D. C. 20301

INTERNATIONAL SECURITY AFFAIRS

4 JUN 1974

Honorable Benjamin S. Rosenthal
House of Representatives
Washington, D. C. 20515

Dear Mr. Rosenthal:

The Secretary of Defense has asked me to reply to your letter of 20 May regarding an "interview" given by General Goodpaster to a Greek national.

Use of the term "interview" is misleading since there was no face-to-face session. The SHAPE International Staff has informed us that the so-called interview was, in fact, a series of written questions, keyed to the 25th Anniversary of NATO, which Christos Lambos, President of the Greek "National Organization for Encouraging NATO's Aims", had submitted by mail to SACEUR in January of this year. Objective written responses were carefully prepared and coordinated within the International SHAPE Staff, approved by SACEUR, and transmitted to Mr. Lambos in early April 1974 by the SHAPE Public Information Division.

Mr. Lambos is a well-known Greek journalist who, under three governments, has promoted NATO through his organization by providing NATO-oriented releases to the various information media throughout Greece. It has been Mr. Lambos' custom for many years to submit to SHAPE and other international NATO headquarters written questions about NATO and, particularly, Greece's role in NATO's integrated defenses. It is SHAPE's practice routinely to provide unclassified information in response to valid requests from the public, the media, and organizations interested in NATO. That practice was followed in this instance.

We are informed that SHAPE procedures include a systematic review by the International Staff of the content and timing of proposed replies to queries to avoid, insofar as possible, responses that might be exploited for political purposes.

Sincerely,

[Signed
James H. Noyes
Deputy Assistant Secretary
Near Eastern, African, and
South Asian Affairs

πού θὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσεως γιὰ πολιτικούς σκοπούς.

Εἰλικρινὰ
Τζαίημς Νόϋες
'Αναπληρωτὴς 'Υφυπουργὸς
γιὰ τὶς 'Υποθέσεις τῆς 'Εγγὺς
'Ανατολῆς, 'Αφρικῆς καὶ Ν. 'Ασίας.

4. ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ κ. ΡΟΖΕΝΤΑΛ

12 'Ιουνίου 1974

Κον Τζαίημς Νόυες
'Αν. 'Υφυπουργὸν 'Αμύνης κλπ.

'Αγαπητὲ κ. Νόυες,

Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὴν ἐπιστολή σας τῆς 4ης 'Ιουνίου, μὲ τὴν ὁποία παρέχετε μερικὲς ἐξηγήσεις σχετικὰ μὲ τὴ συνέντευξη τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ, πού προβλήθηκε τόσο ἔντονα ἀπὸ τὸν ἐλεγχόμενο ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνηση τύπο.

Τὸν ὅρο «συνέντευξη», παρεμπιπτόντως, ἔδωσε ὁ ἑλληνικὸς τύπος καὶ ὄχι ἐγώ. 'Υποθέτω ὅτι ὁ ἴδιος ὁ κ. Χρ. Λάμπος, πού ἀνακοίνωσε στὸν τύπο τὶς ἀπαντήσεις Γκουντπάστερ, ἔδωσε αὐτὸν τὸ χαρακτηρισμό.

Διάφορα ἄλλα σημεῖα ἀπὸ τὴν ἀπάντησή σας μοῦ προκαλοῦν ἀνησυχία:

1. 'Ο κ. Λάμπος, ὅσο μπορῶ νὰ ἐξακριβώσω, δὲν εἶναι ἕνας «πολὺ γνωστὸς» ἕλληνας δημοσιογράφος, ὅπως γράφετε, οὔτε μέλος τῆς 'Ελληνικῆς «'Ενώσεως Συντακτῶν». Τὸν ἐπέλεξαν νὰ ἡγηθεῖ τοῦ «'Εθνικοῦ 'Οργανισμοῦ 'Ενισχύσεως τῶν Σκοπῶν τοῦ ΝΑΤΟ» — μιᾶς ὀργανώσεως πού ἵδρυσε τὸ δικτατορικὸ καθεστὼς τοῦ Παπαδόπουλου — ἐπειδὴ δὲν μπόρεσε νὰ ὑποβάλει στὸν ἔλεγχό του τὸν «'Ελληνικὸ Σύλλογο 'Ατλαντικῆς Συμφωνίας», πού ἐπὶ χρόνια, ὅταν ἀκόμα ἡ 'Ελλάδα εἶχε δημοκρατικὲς κυβερνήσεις, χρησίμευε ὡς ὀργάνωση ἐνημερώσεως.

2. Οἱ «τρεῖς κυβερνήσεις» ὑπὸ τὶς ὁποῖες ὁ κ. Λάμπος

Committee on Foreign Affairs

June 12, 1974

Mr. James H. Noyes
Deputy Assistant Secretary
Near Eastern, African, and
South Asian Affairs
Department of Defense
Washington, D.C.

Dear Mr. Noyes:

Thank you for your letter of June 4 explaining some of the circumstances concerning the interview with General Goodpaster which was prominently used by the Greek government-controlled press recently. The interview, incidentally, was characterized as such by the Greek press not by me. I presume that this characterization was given by Mr. Christos Lambos who released the Goodpaster quotations to the Greek newspapers.

Several other elements in your letter cause me concern:

(1) Mr. Lambos, as far as I can determine, is not a "well-known Greek journalist" as you wrote, nor is he a member of the Greek Union of Journalists. He was chosen to head the "National Organization for Encouraging NATO's Aims", an organization which the Papadopoulos dictatorship established when it was unable to control the Atlantic Treaty Association-Greece which had, for many years, served as the public information organization while Greece has a democratic government.

(2) The "three governments" under which, as you wrote, Mr. Lambos "promoted NATO" were all dictatorships--the Papadopoulos government, the brief Markizinis government of 1973 and the present dictatorship under General Ioannides.

(3) Your letter indicates that Mr. Lambos wrote you in January for replies to questions he submitted but that SHAPE gave him a reply only in April. Although your letter does not mention the reason for this delay, I understand that SHAPE delayed the reply to avoid the misuse of the interview in connection with the March anniversary of Greek independence. Apparently SHAPE was not aware, in releasing the statements "in early April", that the seventh

anniversary of the military coup of 1967 occurred in April and that the Lambos article was explicitly used by the present dictatorship in connection with this anniversary.

(4) Despite your assurances that "SHAPE procedures include a systematic review by the International Staff of the content and timing of proposed replies to queries to avoid, insofar as possible, responses that might be exploited for political purposes", I understand that Ambassador Tasca in Athens was very concerned about the exploitation by the government-controlled press in Athens of the Goodpaster interview and that he complained to SHAPE headquarters precisely about the lack of proper review which would have avoided this political exploitation of the SACEUR's statements.

Considering this additional information, which you may not have had when you wrote, I would again ask whether the SHAPE procedures are adequate in your view to avoid repetition of the use of the office of the Supreme Commander to attack, for domestic political purposes, an opponent of the Greek dictatorship for his testimony before a congressional committee.

Sincerely,

Benjamin S. Rosenthal
Chairman
Subcommittee on Europe

«πρόβαλε τὸ NATO», ὅπως γράφετε, ἦταν ὅλες δικτατορικὲς — δηλ. τοῦ Παπαδόπουλου, ἡ βραχύβια τοῦ Μαρκεζίνη στὰ 1973 καὶ ἡ σημερινὴ τῆς δικτατορίας τοῦ στρατηγοῦ Ἰωαννίδη.

3. Ἡ ἐπιστολή σας δείχνει ὅτι ὁ κ. Λάμπος σᾶς ἔγραψε τὸν Ἰανουάριο ζητώντας ἀπαντήσεις στὶς ἐρωτήσεις ποὺ ὑπέβαλε, ἀλλὰ τὸ Ἀρχηγεῖο τοῦ NATO τοῦ ἀπάντησε μόνο τὸν Ἀπρίλιο. Ἂν καὶ τὸ γράμμα σας δὲν ἀναφέρει τοὺς λόγους αὐτῆς τῆς καθυστερήσεως, πληροφοροῦμαι ὅτι τὸ Ἀρχηγεῖο καθυστέρησε τὴν ἀπάντηση γιὰ νὰ ἀποφευχθεῖ κακὴ χρήση τῆς «συνεντεύξεως» σὲ συσχετισμὸ μὲ τὸν ἑορτασμὸ τῆς ἐπετείου τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας τὸ Μάρτιο. Προφανῶς τὸ Ἀρχηγεῖο δὲν γνώριζε, ὅταν κοινοποιοῦσε τὶς ἀπαντήσεις του στὶς ἀρχὲς τοῦ Ἀπριλίου, ὅτι ἡ 7η ἐπέτειος τοῦ στρατιωτικοῦ πραξικοπήματος τοῦ 1967 θὰ ἑορταζόταν τὸν Ἀπρίλιο καὶ ὅτι τὸ ἄρθρο τοῦ Λάμπου θὰ χρησιμοποιοῦνταν ἀκριβῶς γιὰ τὴν ἐπέτειο αὐτὴ ἀπὸ τὴ δικτατορία.

4. Παρὰ τὶς διαβεβαιώσεις σας ὅτι «οἱ διαδικασίες τοῦ Ἀρχηγείου περιλαμβάνουν καὶ μιὰ συστηματικὴ διερεύνηση ἀπὸ τὴ Διεθνὴ Ὑπηρεσία τοῦ περιεχομένου καὶ τοῦ ἐπίκαιρου τῆς ἀποστολῆς ἀπαντήσεων σὲ ὑποβαλλόμενες ἐρωτήσεις, γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν — ὅσο εἶναι δυνατὸ — ἀπαντήσεις ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν ἀντικείμενο πολιτικῆς ἐκμεταλλεύσεως» πληροφοροῦμαι ὅτι ὁ πρεσβευτὴς Τάσκα στὴν Ἀθήνα ἐνοχλήθηκε πολὺ ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευση τῆς συνεντεύξεως Γκουντπάστερ ποὺ ἔκανε ὁ ἐλεγχόμενος ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τύπος τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὅτι παραπονέθηκε στὸ Ἀρχηγεῖο τοῦ NATO γιὰ τὴν ἔλλειψη τοῦ κατάλληλου ἐλέγχου ποὺ θὰ ἀπέτρεπε τὴν πολιτικὴ ἐκμετάλλευση τῶν δηλώσεων τοῦ Ἀρχιστρατήγου.

Παίρνοντας ὑπόψη τὶς πρόσθετες αὐτὲς πληροφορίες ποὺ πιθανὸν νὰ μὴν εἴχατε ὅταν μοῦ γράψατε, θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ ρωτήσω, ξανά, ἂν οἱ διαδικασίες τοῦ Ἀρχηγείου εἶναι κατὰ τὴ γνώμη σας ἐπαρκεῖς νὰ ἀποτρέψουν στὸ μέλλον ἐπανάληψη τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ Γραφείου τοῦ ἀρχιστρατήγου ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ

δικτατορία ἐναντίον ἀντιπάλου της μὲ ἀφορμὴ τὴν κατάθεσή του ἐνώπιον μιᾶς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κογκρέσσου.

Εἰλικρινὰ
Μπένζαμιν Σ. Ρόζενταλ
Πρόεδρος Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης

5. «ΕΛΛΑΔΑ: ΑΛΛΗΛΟΣΥΓΚΡΟΥΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ Η.Π.Α»

Ἄρθρο τῶν Ρόουλαντ Ἔβανς καὶ Ρόμπερτ Νόβακ [1]

Τὸ ἐνοχλητικὸ χάσμα, ποὺ χωρίζει τοὺς ἀνώτερους ἀξιωματικοὺς τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς προϊσταμένους τους στὸ θέμα τῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας στὴν Ἑλλάδα, ἀποκαλύφθηκε ξανὰ μὲ τὸ δημόσιο ἔπαινο ποὺ ἔκανε ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ γιὰ τοὺς ἕλληνες στρατιωτικούς. Τὸν ἔπαινο αὐτὸ ἔσπευσε νὰ ἐκμεταλλευθεῖ ἀμέσως γιὰ προπαγανδιστικοὺς σκοποὺς τὸ καθεστὼς τῶν Ἀθηνῶν, ποὺ ἀντιμετωπίζει σοβαρὲς δυσκολίες.

Τὸν Ἀπρίλιο, οἱ ἐλεγχόμενες ἀπὸ τὴν κυβέρνηση ἐφημερίδες δημοσίευσαν μιὰ συνέντευξη τοῦ Γκουντπάστερ, ἀρχιστρατήγου τοῦ NATO, ἀρχηγοῦ τῶν ἀμερικανικῶν δυνάμεων στὴν Εὐρώπη, μὲ τὴν ὁποία ἐπαινοῦσε τὴ συμβολὴ τῆς Ἑλλάδας στὴ Συμμαχία. Τοῦτο ἐρχόταν σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν πολιτικὴ τῆς χώρας αὐτῆς καὶ τοῦ μεγαλύτερου ἀριθμοῦ τῶν συνεταίρων της στὸ NATO καὶ ὁδήγησε τὶς τελευταῖες μέρες στὴ διατύπωση ἀξιώσεων γιὰ παροχὴ ἐξηγήσεων.

Τὸ θέμα ἐπρόκειτο νὰ συζητηθεῖ στὴν Ὀττάβα σήμερα, στὴ Συνδιάσκεψη τοῦ NATO. Τὴν Πέμπτη ὁ Γκουντπάστερ θὰ καθίσει σ' ἀναμμένα κάρβουνα γιὰ τὸ ἴδιο θέμα στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων.

Ἀλλὰ στὰ παρασκήνια, πρὶν ἀπὸ λίγες βδομάδες, ξέσπασε θύελλα, ὅταν ὁ πρεσβευτὴς στὴν Ἀθήνα Χένρυ Τάσκα ἔστειλε ἕνα ἀπόρρητο τηλεγράφημα, διαμαρτυρόμενος γιὰ τὴ συνέντευξη Γκουντπάστερ. Ἡ καθυστερημένη ἀποδοκιμασία τῆς Χούντας

1. «Οὐάσινγκτον Πόστ», 19 Ἰουνίου 1974.

ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἔχει ἐπανειλημμένα ὑπονομευθεῖ ἀπὸ τὴν ἀπροκάλυπτη ἐπιδοκιμασία ἀξιωματικῶν τῶν Η.Π.Α. ποὺ διογκώνουν χονδροειδῶς γιὰ προπαγανδιστικοὺς λόγους τὰ χουντικὰ ὄργανα.

Ἡ συνέντευξη Γκουντπάστερ συνδέεται μὲ τὴν ἐντυπωσιακὴ κατάθεση ἐνώπιον τοῦ Κογκρέσσου, στὶς 27 Μαρτίου, τοῦ Ἰωάννη Ζίγδη, ὑπουργοῦ τῆς προχουντικῆς περιόδου ποὺ ἦταν μιὰ προειδοποίηση γιὰ τὴν ἀποσύνθεση τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων. Ἀμέσως ἐξαπολύθηκε μιὰ δημοσιογραφικὴ καμπάνια κατὰ τοῦ Ζίγδη, ποὺ τὸν κατηγόρησαν γιὰ προδοσία, πράγμα ποὺ τὸν ὑποχρέωσε νὰ ἀναστείλει τὴν ἐπιστροφή του στὴν Ἑλλάδα.

Στὴ διάρκεια τῆς καμπάνιας αὐτῆς, ὁ ἐλεγχόμενος ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τύπος δημοσίευσε σειρὰ ἀπὸ γραπτὲς ἀπαντήσεις τοῦ Γκουντπάστερ σὲ ἐρωτήματα ποὺ τοῦ ὑπέβαλε ἕνας ἕλληνας ὑπάλληλος, μὲ τὸ ὄνομα Χρῆστος Λάμπος.

Ὁ Γκουντπάστερ ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιο τῆς Ἑλλάδας «γιὰ τὴ διατήρηση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων σὲ ἔξοχο ἐπίπεδο ἐκπαιδεύσεως καὶ ὑψηλὸ βαθμὸ ἑτοιμότητας» καὶ ὑπογράμμισε τὴ στρατηγικὴ σημασία τῆς Ἑλλάδας στὰ σχέδια τοῦ NATO. Ὁ «Ἐλεύθερος Κόσμος», τὸ κύριο δημοσιογραφικὸ φερέφωνο τῆς δικτατορίας, πρόβαλε τὶς παρατηρήσεις Γκουντπάστερ μὲ ὀκτάστηλους τίτλους. Κάπου μιὰ ντουζίνα κύρια ἄρθρα, ποὺ σχολίαζαν κατάλληλα τὶς παρατηρήσεις τοῦ στρατηγοῦ, ἀκολούθησαν γρήγορα σὲ ἄλλες ἐφημερίδες.

Ὁ πρεσβευτὴς τῶν Η.Π.Α. στὴν Ἀθήνα Τάσκα, ἕνας πρώην ἀπολογητὴς τοῦ καθεστῶτος τῶν Ἀθηνῶν, ἡ κριτικὴ τοῦ ὁποίου ἀντικατοπτρίζει τὴν ἀλλαγὴ τῆς πολιτικῆς τῶν Η.Π.Α., ἐκτόξευσε τὸ τηλεγράφημά του στὸ στρατηγεῖο Γκουντπάστερ ποὺ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὶς Βρυξέλλες, παραπονούμενος γιὰ τὴν παράλειψη τοῦ στρατηγοῦ νὰ συμβουλευθεῖ τὴν ἐπίσημη πολιτική.

Ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς παραλείψεως ὁ πρῶτος στὴν τάξη ἀμερικανὸς στρατηγὸς ἔγινε τὸ ὄργανο τῆς Χούντας γιὰ νὰ διαψευστεῖ ὁ Ζίγδης. Τοῦτο ὑπογράμμισε στὶς 10 Μαΐου, σὲ γράμμα ποὺ ἔστειλε σὲ ἡγετικὰ μέλη τῶν Ἐπιτροπῶν Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων καὶ Ἀμύνης τοῦ Κογκρέσσου, ὁ Ἠλίας Δημητρακόπουλος, ἐξόριστος ἡγέτης στὴν Οὐάσινγκτον. Ἀνέφερε τὴν «κατάπληξη

καὶ τὸ φόβο» τῆς δημοκρατικῆς ἀντιπολιτεύσεως γι' αὐτὸν «τὸ δημόσιο ἐρωτικὸ ἐναγκαλισμὸ μὲ ἕνα κτηνῶδες καθεστώς».

Ἕνας βουλευτὴς ποὺ ἀπὸ καιρὸ ἀντιτίθεται στὴ Χούντα, ὁ Μπὲν Ρόζενταλ τῆς Νέας Ὑόρκης, ἀνέλαβε τὴν ὑπόθεση. Ὡς πρόεδρος τῆς Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης ὁ Ρόζενταλ ζήτησε ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο Ἀμύνης ἐξηγήσεις.

Ὁ ἀναπληρωτὴς ὑφυπουργὸς Ἀμύνης Τζαίημς Νόυες ἀπάντησε στὶς 4 Ἰουνίου μὲ ἕνα ἀριστούργημα δικολαβικῆς συσκοτίσεως ποὺ ἀρέσει στὸ Πεντάγωνο: «Ἡ χρησιμοποίηση τοῦ ὅρου «συνέντευξη» εἶναι παραπλανητική, γιατὶ δὲν ἔγινε προσωπικὴ συνάντηση».

Ὁ Λάμπος εἶναι «πολὺ γνωστὸς ἕλληνας δημοσιογράφος» (ἐνῶ στὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι οὔτε κὰν δημοσιογράφος). «Πληροφορηθήκαμε πὼς οἱ διαδικασίες τοῦ ΝΑΤΟ περικλείουν συστηματικὴ διερεύνηση ... γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν, ὅσο εἶναι δυνατόν, ἀπαντήσεις ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσεως γιὰ πολιτικοὺς σκοπούς».

Μὲ περισσότερη ἀληθοφάνεια ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ καὶ τοῦ ὑπουργείου Ἀμύνης μᾶς πληροφόρησαν ὅτι ὁ Γκουντπάστερ, μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ ΝΑΤΟ, δὲν εἶναι κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τῶν Η.Π.Α. Ἂν καὶ τὸ ἐπιχείρημα ἔχει ἀμφίβολη ἀξία, εἶναι γεγονὸς πὼς οἱ ἑλληνικὲς ἐφημερίδες τὸν παρουσίασαν ὡς «ἀμερικανὸ στρατηγὸ ποὺ εἶχε πολὺ πρόσφατα συσκεφθεῖ μὲ τὴν ἀμερικανικὴ πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ ἡγεσία».

Τέτοια παραμόρφωση τῶν γεγονότων εἶναι κοινὸς τόπος στὴν Ἀθήνα. Στὶς 30 Ἀπριλίου οἱ ἐφημερίδες πρόβαλαν, στὴν πρώτη τους σελίδα, ἕνα λόγο τοῦ ναυάρχου Τσὰρλς Ντάνκαν στὴν Ἀθήνα, ποὺ ἐξυμνοῦσε τὴ δικτατορία (δημοσίευσαν μαζὶ καὶ τὴ φωτογραφία του μὲ τὴ μεγάλη στολὴ ναυάρχου τῶν Η.Π.Α.). Δὲν ἀνέφεραν ὅμως τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ντάνκαν εἶχε ἀποστρατευθεῖ ἀπὸ τὸ Νοέμβρη 1972.

Πιὸ πρόσφατα ὁ ἑλληνικὸς τύπος, στὶς 8 Ἰουνίου, παραμόρφωσε τὴν κατάθεση ποὺ ἔκανε τὴν προηγούμενη στὴν Οὐάσινγκτον ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν Κίσσινγκερ, γιὰ νὰ σχηματιστεῖ ἡ ψεύ-

τικη ἐντύπωση ὅτι παίνεψε τὴ Χούντα. Παρέλειψε δὲ νὰ ἀναφέρει τὴ δήλωση τοῦ ὑπουργοῦ ὅτι «ἡ ἐσωτερικὴ δομὴ τῆς Ἑλλάδας δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει τὴν ἐπιδοκιμασία μας». Μετὰ ἀπὸ ἐπιμονὴ τῆς ἀμερικανικῆς πρεσβείας τὸ πλῆρες κείμενο τῶν παρατηρήσεων Κίσσινγκερ δημοσιεύτηκε μιὰ βδομάδα ἀργότερα.

Ἔπειτα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἀρκετὰ μέλη τοῦ Κογκρέσσου, ἀλλὰ καὶ εὐρωπαῖοι διπλωμάτες, στενοχωρήθηκαν πού ἕνας τόσο σημαίνων στρατιώτης - πολιτικός, σὰν τὸν Γκουντπάστερ, ἔγινε ὄργανο τῆς Χούντας τῶν Ἀθηνῶν. Ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ ΝΑΤΟ, ἐχθρικοὶ πρὸς τὴ Χούντα, σχεδιάζουν νὰ φέρουν τὸ θέμα γιὰ συζήτηση στὴν Ὀττάβα.

Ἀνικανοποίητος ἀπὸ τὴν ἀσαφὴ ἀπάντηση τοῦ Πενταγώνου στὴν ἀρχικὴ ἐπιστολή του, ὁ Ρόζενταλ μὲ νεώτερή του, στὶς 12 Ἰουνίου, ἐπέμεινε νὰ ἔχει μιὰ πιὸ ἱκανοποιητικὴ ἀπάντηση καὶ εἶναι ἕτοιμος νὰ ἀνακρίνει τὸν Γκουντπάστερ τὴν Πέμπτη (στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων).

Τὸ ἐλάχιστο τῆς ἐπιδιώξεως ὅλων: Ἡ ἐναρμόνιση τῶν δηλώσεων τῶν στρατιωτικῶν μὲ τὴν πολιτικὴ πού καθορίζεται ἀπὸ τοὺς πολιτικούς προϊσταμένους τους στὴν Οὐάσινγκτον καὶ στὶς Βρυξέλλες.

6. «Ο ΓΚΟΥΝΤΠΑΣΤΕΡ ΕΠΙΚΡΙΝΕΤΑΙ ΓΙΑΤΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΕ ΤΗ ΧΟΥΝΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»

Ἄρθρο τῆς «Οὐάσινγκτον Νιούς» (Washington News) [1]

Σύμφωνα μὲ καλὰ πληροφορημένες πηγές, ὁ ἀμερικανὸς πρεσβευτὴς στὴν Ἑλλάδα ζήτησε νὰ μάθει γιατί ὁ ἀμερικανὸς στρατιωτικὸς διοικητὴς στὴν Εὐρώπη ὑπεράσπισε τὴν ἑλληνικὴ στρατιωτικὴ Χούντα, ὅταν ἀκριβῶς οἱ ἀνώτεροί του ἀσκοῦσαν κριτικὴ ἐναντίον τοῦ καθεστῶτος τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ κατάσταση ἔχει ὅλα τὰ συστατικὰ μιᾶς κλασικῆς πολιτικοστρατιωτικῆς ἀναμετρήσεως, ἀλλὰ μπορεῖ καὶ νὰ εἶναι ἁπλῶς ἕνα παράδειγμα ἑνὸς ἀμερικανοῦ στρατιωτικοῦ ἀξιωματούχου πού δὲν πῆρε εἴδηση γιὰ τὴ νέα πολιτική.

1. 19 Ἰουνίου 1974.

Ὁ στρατηγὸς Ἄντριου Τζ. Γκουντπάστερ, διοικητὴς τόσο τῶν ἀμερικανικῶν ὅσο καὶ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ στὴν Εὐρώπη, θὰ πρέπει νὰ ἀναμένει νὰ ἀντιμετωπίσει ἐπικρίσεις στὴ σημερινὴ συνάντηση τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ ΝΑΤΟ στὴν Ὀττάβα.

Σὲ μιὰ συνέντευξη τὸν Ἀπρίλιο, ὁ Γκουντπάστερ ἐπαίνεσε τὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴ «διατήρηση τῶν δυνάμεών της σὲ ἔξοχο ἐπίπεδο ἐκπαιδεύσεως καὶ σὲ ὑψηλὸ βαθμὸ ἑτοιμότητας».

Ἡ ἱστορία δημοσιεύτηκε μὲ τεράστιους τίτλους στὸν ἐλεγχόμενο ἑλληνικὸ τύπο ...

Ὁ ἀμερικανὸς πρεσβευτὴς Χένρυ Τάσκα διάβασε τὴ συνέντευξη καὶ ἔγινε ἔξαλλος, εἶπαν σήμερα οἱ πηγές μας. Ὁ Τάσκα ἔχει θεωρηθεῖ ἀπολογητὴς τῆς Χούντας, ὅταν ὑποσχέθηκε ἐπιστροφὴ στὴ δημοκρατία. Τὸν περασμένο Νοέμβριο ὅμως μιὰ νέα κυβέρνηση ἀνέλαβε τὸν ἔλεγχο καὶ οἱ ὑποσχέσεις ἐξαφανίστηκαν.

Στὸ σημεῖο αὐτό, ἡ κυβέρνηση τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀποφάσισε νὰ θέσει σὲ κάποια ἀπόσταση τὴ δικτατορία. Τόσο ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν Χένρυ Α. Κίσσινγκερ ὅσο καὶ ὁ ὑπουργὸς Ἀμύνης Τζαίημς Ρ. Σλέσινγκερ ἔχουν κάνει ἐπικριτικὲς παρατηρήσεις ἀπὸ τότε.

Ὁ βουλευτὴς Μπένζαμιν Σ. Ρόζενταλ — Δημοκράτης τῆς Νέας Ὑόρκης — πρόεδρος τῆς Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων, ἔμαθε ὅτι ὁ Τάσκα «ἦταν πολὺ ἀνήσυχος γιὰ τὴν ἐκμετάλλευση τῆς συνεντεύξεως Γκουντπάστερ ἀπὸ τὸν κυβερνητικὸ ἐλεγχόμενο τύπο τῶν Ἀθηνῶν» καὶ ὅτι «παραπονέθηκε» ὅτι τὸ Γραφεῖο τοῦ Γκουντπάστερ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι προσεκτικότερο.

7. ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΓΚΟΥΝΤΠΑΣΤΕΡ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

(20 Ἰουνίου 1974)

Ἡ Ἑλλάδα καὶ οἱ ὑποχρεώσεις της στὸ ΝΑΤΟ[1]

ΜΠΡΟΥΜΦΙΛΝΤ : ... Στὴν «Οὐάσινγκτον Πὸστ» τῆς 19ης τρέ-

1. Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων. Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων.

χοντος δημοσιεύεται ἄρθρο τῶν Ρόουλαντ Ἔβανς καὶ Ρόμπερτ Νόβακ σχετικὰ μὲ δηλώσεις ποὺ κάνατε πρόσφατα. Σ' αὐτὸ ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς:

'Ο Γκουντπάστερ ἐξύμνησε τὴν 'Ελλάδα «γιατὶ κρατεῖ τὶς ἔνοπλες δυνάμεις της σ' ἕνα ἐξαιρετικὸ ἐπίπεδο ἐκπαιδεύσεως καὶ ὑψηλὸ βαθμὸ ἑτοιμότητας» καὶ τόνισε τὴ στρατηγικὴ σημασία τῆς 'Ελλάδας στὰ σχέδια τοῦ ΝΑΤΟ.

Μὲ τὶς ἐσωτερικὲς ἀντιθέσεις ποὺ ὑπάρχουν στὴν 'Ελλάδα, πιστεύετε ὅτι οἱ Ἕλληνες θὰ μποροῦσαν νὰ ἐκπληρώσουν τὶς ὑποχρεώσεις τους στὸ ΝΑΤΟ;

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΚΟΥΝΤΠΑΣΤΕΡ: Θὰ μιλήσω ἐδῶ γιὰ τὶς ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις. Βεβαίως παρακολουθῶ τὴν κατάστασή τους πολὺ προσεκτικά. 'Αναφερόμουν στὴν ἐκπαίδευσή τους, τὴν ἑτοιμότητά τους καὶ τὸ στρατηγικὸ ρόλο ποὺ ὁ γεωγραφικὸς χῶρος καὶ οἱ δυνάμεις τῆς 'Ελλάδας ἔχουν σὲ κείνη τὴν περιοχὴ τοῦ ΝΑΤΟ. Τὸ ἐπίπεδο τῆς ἐκπαιδεύσεώς τους εἶναι ὑψηλό, ὅπως δήλωσα. 'Εκπαιδεύονται σκληρὰ καὶ οἱ στρατιῶτες τους εἶναι γεροί. Εἶναι ἀφοσιωμένοι στὴ χώρα τους καὶ στὴν ἀνεξαρτησία της.

Δὲν ἔχω ἀμφιβολίες γι' αὐτό. Διατηροῦν ὑψηλὴ στάθμη ἑτοιμότητας, ποὺ κρίνεται — ὅσον ἀφορᾶ τὴν 'Αεροπορία τους — μὲ διάφορες διαδικασίες ἀξιολογήσεως.

Ὅσον ἀφορᾶ τὶς δυνάμεις ἐδάφους καὶ τὸ Ναυτικό τους (ἡ ἑτοιμότητά τους) κρίνεται ἀπὸ τὰ ἐκτελούμενα γυμνάσια καὶ ἄλλα στοιχεῖα. Γνωρίζουμε φυσικὰ τὴν ἀνταρσία ποὺ ἔγινε στὸ Ναυτικὸ τὸν περασμένο χρόνο. Κανένας δὲν θὰ ἰσχυριζόταν πὼς θὰ ἔμενε χωρὶς συνέπειες. 'Αλλὰ καὶ ὅταν λάβουμε αὐτὸ ὑπόψη, ἡ ἀποδοτικότητα ποὺ ἀνέπτυξαν καὶ διατήρησαν οἱ ἔνοπλες δυνάμεις τους (τῶν 'Ελλήνων) εἶναι στέρεη καὶ ὑγιής. 'Ο στρατηγικός τους ρόλος εἶναι σημαντικὸς γιὰ τὴν περιοχή. Οἱ ἑλληνικὲς δυνάμεις στὴν περιοχὴ ἐκείνη εἶναι σημαντικὲς γιὰ τὸν ἔλεγχο τῆς 'Ανατ. Μεσογείου. 'Η διατήρηση μιᾶς σταθερῆς καταστάσεως ἀσφαλείας

2α Σύνοδος. Προτάσεις Προέδρου τῶν Η.Π.Α. γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ βοήθεια. 'Αριθ. Δημ. 93.293. 'Ιούνιος - 'Ιούλιος 1974. 'Επίσημα Πρακτικά, σελ. 381 - 419.

ἐκεῖ ἐξαρτᾶται πάρα πολὺ ἀπὸ τὴν ἐξακολούθηση τῆς συμμετοχῆς τοῦ συμμάχου μας ἑλληνικοῦ ἔθνους στὶς δομὲς τοῦ ΝΑΤΟ.

Ἀναφερθήκατε στὴν ἐσωτερικὴ πολιτικὴ κατάσταση. Τόσο σὲ μένα ὡς σύμμαχο ἀξιωματικό, ὅπως καὶ στοὺς διοικητὲς τῶν μονάδων καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἐπιτελείου μου, ἐπιβάλλεται στὶς σχέσεις μας μὲ τὴν Ἑλλάδα νὰ ἀποφεύγουμε — νὰ κρατιόμαστε μακριὰ ἀπὸ κάθε ἀνάμιξη ἢ παρέμβαση στὶς ἐσωτερικὲς πολιτικὲς ὑποθέσεις τῆς χώρας αὐτῆς ἢ ὁποιουδήποτε ἄλλου ἔθνους τοῦ ΝΑΤΟ. Προσπαθοῦμε νὰ τὸ κάνουμε. Οἱ προσπάθειες αὐτὲς δὲν εἶναι πάντα ἐντελῶς ἐπιτυχεῖς. Ἐντούτοις προσπαθοῦμε μ' ὅλες τὶς δυνάμεις νὰ ἀνταποκριθοῦμε στὶς ὑποχρεώσεις μας μὲ καλὴ πίστη καὶ νὰ ἀποφύγουμε νὰ ἐμπλακοῦμε στὶς ἐσωτερικὲς πολιτικὲς καταστάσεις.

ΜΠΡΟΥΜΦΗΛΝΤ: Ἡ ἔννοια τῆς ἐρωτήσεώς μου ἦταν ἀκριβῶς ἄν, ἐξαιτίας τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως, δὲ μειώνεται ἡ ἀποτελεσματικότητα τῆς Ἑλλάδας στὰ προγράμματα τοῦ ΝΑΤΟ.

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΚΟΥΝΤΙΠΑΣΤΕΡ: Ἂν προσπαθοῦσα νὰ συνδέσω τοὺς δυὸ αὐτοὺς παράγοντες, θὰ διατύπωνα ὑποθέσεις. Νομίζω πὼς πρέπει νὰ περιοριστῶ στὴν περιγραφὴ τῆς καταστάσεως τῶν ἐνόπλων δυνάμεών της, ὅπως τὴν ἀντιλαμβάνομαι . . .

Ἡ κατάσταση στὴν Ἑλλάδα

ΡΟΖΕΝΤΑΛ: Στρατηγέ, χαίρομαι πού σᾶς ξαναβλέπω. Θέλω νὰ ἐπεκταθῶ λίγο στὸ θέμα τῆς Ἑλλάδας. Στὶς 27 Μαρτίου τοῦ ἔτους αὐτοῦ, ὁ Ἰωάννης Ζίγδης, ἀπὸ τοὺς ἡγέτες τῆς Ἑνώσεως Κέντρου, κατέθεσε στὴν Ὑποεπιτροπὴ Εὐρώπης. Ἀνάμεσα σὲ ἄλλα, εἶπε καὶ αὐτό: «Τὸ καθαρὸ ἀποτέλεσμα τῆς σημερινῆς κυβερνήσεως στὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ ἀποδυνάμωση τοῦ ἑλληνικοῦ στρατιωτικοῦ συστήματος, γιατὶ σχεδὸν ὅλοι οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ μὲ πολεμικὴ πεῖρα καὶ σύγχρονη ἐκπαίδευση ἐκδιώχθηκαν γιὰ πολιτικοὺς λόγους». Καὶ ἰσχυρίστηκε ὅτι τὰ γεγονότα τοῦ Μαΐου 1973 στὸ Ναυτικὸ ὁδήγησαν ἐπίσης σὲ κάποια ἀποσύνθεση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων.

Ἡ συνέντευξη τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ

Λίγο ἀργότερα φαίνεται πὼς παραχωρήσατε μιὰ συνέντευξη

σὲ κάποιον ἕλληνα δημοσιογράφο. Καὶ ἡ συνέντευξη αὐτὴ δημοσιεύτηκε ἀπὸ ὅλο τὸν τύπο τῶν 'Αθηνῶν στὶς 19 'Απριλίου 1974, σὲ μερικὲς ἐφημερίδες μὲ τετράστηλους καὶ σὲ ἄλλες μὲ ὀκτάστηλους τίτλους.

Στὶς 21 'Απριλίου ἡ «"Αθενς Νιούς», ποὺ εἶναι μιὰ ἀγγλόφωνη ἐφημερίδα, δημοσίευσε τὸ ἀκόλουθο ἀπόσπασμα ἀπὸ ἄρθρο τῆς φιλοχουντικῆς «'Ακροπόλεως»:

«'Η σημασία τῶν δηλώσεων αὐτῶν τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ εἶναι πολλαπλῆ, διότι:

Πρῶτον: Προειδοποιοῦνται οἱ τυχὸν ἐπιβουλευόμενοι τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα τῆς χώρας μας ὅτι αἱ "Ενοπλοι Δυνάμεις μας εἶναι ἰσχυραὶ καὶ ἕτοιμοι διὰ νὰ τὰ προστατεύσουν ἔναντι οἱασδήποτε προκλήσεως.

Δεύτερον: Δίδεται ἰσχυρὸν ράπισμα πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν ἐδίστασαν — προκειμένου νὰ δημαγωγήσουν καὶ νὰ ἐξυπηρετήσουν ἰδιοτελεῖς πολιτικὰς ἐπιδιώξεις — νὰ ἰσχυρισθοῦν, καταθέτοντες ἐνώπιον τῆς 'Αμερικανικῆς Βουλῆς, ὅτι αἱ "Ενοπλοι Δυνάμεις μας εἶναι ἐξησθενημέναι, ὡς ἔπραξε τὴν 27 Μαρτίου ἄλλοτε στέλεχος τῆς 'Ενώσεως Κέντρου.

Τρίτον: 'Ενισχύεται, διὰ μιᾶς ἀκόμη διαπιστώσεως, ἡ πεποίθησις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ περὶ τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ἑτοιμότητος τοῦ στρατοῦ».

Διαπιστώνω ἀτυχῶς ὅτι ἡ δήλωσή σας χρησιμοποιήθηκε ὡς μέσο πολιτικῆς ἐναντίον τοῦ Ζίγδη ...

Πληροφοροῦμαι ἐπίσης ὅτι ὁ πρεσβευτὴς Τάσκα στενοχωρήθηκε πολὺ ἀπὸ τὴ συνέντευξή σας καὶ ὅτι οἱ δηλώσεις σας, ἐνῶ δὲν ἦταν στὶς προθέσεις σας νὰ ἔχουν πολιτικὲς ἐπιπτώσεις — καὶ εἶμαι ἀπόλυτα βέβαιος πὼς αὐτὴ ἦταν ἡ ἐπιθυμία σας — εἶχαν σοβαρὲς πράγματι πολιτικὲς ἐπιπτώσεις καὶ χρησιμοποιήθηκαν ἐναντίον τοῦ Ζίγδη.

'Εκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο πράγματι ἐνδιαφέρομαι εἶναι ἡ διαδικασία. Μπορεῖ ἄραγε νὰ γίνει κάτι σχετικὸ μὲ τὶς διαδικασίες στὸ 'Αρχηγεῖο τοῦ ΝΑΤΟ γιὰ τὸν ἔλεγχο τέτοιων συνεντεύξεων, σὲ τρόπο ποὺ οἱ πολιτικές τους ἐπιπτώσεις νὰ μὴν καταλήγουν νὰ γίνονται ἐπιζήμιες γιὰ τὴν πολιτικὴ τῶν Η.Π.Α. 'Υπάρχει ἴσως

καὶ κάτι ἄλλο ποὺ θὰ θέλετε νὰ μᾶς πῆτε σχετικὰ μὲ τὸ ἐπεισόδιο αὐτό. Ὅταν κάτι πάει στραβά, τί μπορεῖ νὰ γίνει γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν ἀνάλογες καταστάσεις στὸ μέλλον;

Ἀπομάκρυνση ἀνώτατων ἀξιωματικῶν στὴν Ἑλλάδα

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΚΟΥΝΤΙΑΣΤΕΡ: Πρῶτα, θὰ ἤθελα νὰ προσθέσω, σὲ ὅσα εἶπα πρὶν ἀπὸ λίγο γιὰ τὸ Πολεμικὸ Ναυτικό, μερικὲς παρατηρήσεις σχετικὰ μὲ τὴν ἀπομάκρυνση ἀνώτερων ἀξιωματικῶν.

Εἶναι ἀξιωματικοὶ μὲ πεῖρα καὶ ἱκανότητα. Ἀναπόφευκτα σὲ μιὰ κατάσταση τοῦ εἴδους αὐτοῦ *ὑπάρχει μιὰ χρονικὴ περίοδος πρὶν οἱ διάδοχοι ἀποκτήσουν πλήρως τὸ ἐπίπεδο ἡγετικῆς ἀποδοτικότητας*[1]. Αὐτὸ εἶναι γεγονὸς στὴ στρατιωτικὴ ζωή. Αὐτὲς οἱ μεταβολὲς συμβαίνουν συνεχῶς σ' ὅλες τὶς ὑπηρεσίες καὶ σὲ ὅλες τὶς στρατιωτικὲς δυνάμεις. Ὅταν ἕνας σοβαρὸς ἀριθμὸς μεταβολῶν γίνεται ταυτόχρονα, ἀναπόφευκτα ὑπάρχουν δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις. Θὰ ἤθελα νὰ μὴν ὑπάρξει καμιὰ παρεξήγηση ἢ πλάνη σὲ ὅ,τι εἶπα γιὰ τὴν ἐκπαίδευση, τὴν ἑτοιμότητα καὶ τὸ ἐπεισόδιο στὸ Πολεμικὸ Ναυτικό.

Τώρα ἐπιτρέψτε μου νὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὸ γενικότερο θέμα ποὺ θίγετε καὶ νὰ κάνω μερικὲς προσθῆκες στὶς προηγούμενες παρατηρήσεις μου, γιὰ νὰ ἀνταποκριθῶ στὰ πρόσθετα σημεῖα ποὺ θίξατε.

Ἡ ἀρχὴ ποὺ προσπαθοῦμε νὰ ἀκολουθήσουμε εἶναι σαφής. Προσπαθοῦμε νὰ ἐκτελοῦμε τὸ στρατιωτικό μας ἔργο, νὰ ἐπιτελοῦμε τὰ στρατιωτικά μας καθήκοντα, μέσα σὲ πλαίσια σεβασμοῦ γιὰ τὸ σύμμαχό μας — τὸ λαὸ καὶ τὸ ἔθνος τῆς Ἑλλάδας — ἕνα σθεναρὸ σύμμαχο, ποὺ ἔχει τὴν ἐκτίμησή μας μέσα στὸ ΝΑΤΟ.

Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ΝΑΤΟ καὶ οἱ ἐσωτερικὲς πολιτικὲς ὑποθέσεις

Προσπαθοῦμε νὰ τὸ κάνουμε αὐτό, ἔτσι ποὺ νὰ μὴν ἀνακατευόμαστε σὲ ἐσωτερικὲς πολιτικὲς ὑποθέσεις. Σᾶς διαβεβαιώνω

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

γιὰ τὴν προσπάθειά μας νὰ ἀποφεύγουμε κάθε ἀνάμιξη, συσχετισμὸ ἢ ἐπιρροὴ ὑπὲρ ἢ κατὰ οἱουδήποτε καθεστῶτος ἢ τῆς ἐναντίον του ἀντιπολιτεύσεως στὶς χῶρες τοῦ NATO.

Εἶναι ἀνεπίτρεπτο γιὰ μᾶς, ποὺ ἐπωμιζόμαστε συμμαχικὲς εὐθύνες, νὰ ἐμπλακοῦμε μὲ τὸν τρόπο αὐτό. Προσπαθοῦμε νὰ δροῦμε ἄψογα καὶ νὰ κάνουμε σωστὰ τὶς ἐνέργειές μας στὰ θέματα αὐτά.

Αὐτὲς εἶναι οἱ ἀρχές μας. Ἡ δυσκολία εἶναι πῶς ἑρμηνεύονται στὴν πράξη οἱ ἀρχὲς αὐτὲς καὶ στὶς συγκεκριμένες ὑποθέσεις ποὺ ἀνακύπτουν.

Προφανῶς εἶναι δύσκολο, γιατὶ τὰ στρατιωτικὰ ζητήματα συγκρούονται, μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ σύγκρουση ἢ μπορεῖ νὰ ἐμφανιστοῦν ὅτι συγκρούονται μὲ ἐσωτερικὲς πολιτικὲς ἀντιθέσεις.

Παρ' ὅλα αὐτὰ προσπαθοῦμε νὰ κρατηθοῦμε σὲ μιὰ οὐδέτερη γραμμή. *Πρέπει νὰ πῶ σχετικὰ πὼς θλίβομαι μαθαίνοντας ὅτι ἡ συνέντευξή μου, ποὺ δόθηκε μὲ καλὴ πίστη καὶ προετοιμάστηκε μὲ πολλὴ ἐπιμέλεια γιὰ νὰ περιοριστεῖ μόνο σὲ στρατιωτικὰ θέματα καθὼς καὶ σὲ θέματα τῆς Συμμαχίας, μπορεῖ νὰ ἔχει χρησιμοποιηθεῖ κατὰ τρόπο ποὺ ἐπηρέασε κάποια ἐσωτερικὴ κατάσταση. Τὸ μόνο ποὺ μπορῶ νὰ πῶ εἶναι πώς, ἂν ἀντιμετωπίσουμε ἀνάλογη ὑπόθεση στὸ μέλλον, θὰ λάβουμε ὑπόψη τὴν πεῖρα ποὺ ἀποκτήσαμε ἀπὸ τὴν περίπτωση αὐτή*[1]. Ἡ πεποίθησή μου εἶναι, ἐντούτοις, πὼς δὲ θὰ μπορούσαμε νὰ ἐκτελέσουμε τὴν ἀποστολή μας, ἂν υἱοθετούσαμε τὴν τακτικὴ νὰ ἀρνούμαστε νὰ ἀξιολογοῦμε τὸ ρόλο καὶ τὸ βαθμὸ τῆς ἐπιτυχίας τῆς στρατιωτικῆς προσπάθειας σὲ μιὰ ὁρισμένη χώρα. Τὸ θεωρῶ μέρος τῶν ὑποχρεώσεών μου. Προσπαθῶ νὰ τὸ ἐπιτελέσω προσεκτικά.

Σχετικὰ μὲ τὶς διαδικαστικὲς ἐνέργειες, πιστεύω πὼς ὅσα εἶπα πρὶν ἀπὸ λίγο ὑποδεικνύουν τὸ εἶδος τῆς πρόσθετης προσοχῆς ποὺ πρέπει νὰ καταβάλουμε, ἂν αἰτήματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους τύχαινε νὰ ἐπαναληφθοῦν στὸ μέλλον.... (σελ. 400).

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

ΧΑΜΙΛΤΟΝ: 'Αναμένετε νὰ ἔχετε σύντομα εὐκολίες ἐλλιμενισμοῦ γιὰ ἕνα ἀεροπλανοφόρο στὴν περιοχὴ τῶν 'Αθηνῶν;

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΚΟΥΝΤΠΑΣΤΕΡ: Γιὰ τὴν ὥρα τὸ σχέδιο αὐτὸ ἔχει ἀνασταλεῖ. Νομίζω πὼς ὁ ὑπουργὸς Σλέσινγκερ ἀναφέρθηκε στὸ γεγονὸς ὅτι ὑπάρχουν — πιστεύω αὐτὲς νὰ ἦταν οἱ λέξεις του — «διαφορὲς ἀντιλήψεων» ἀνάμεσα στοὺς παράγοντες ποὺ χειρίζονται τὸ θέμα. 'Ωσότου βρεθεῖ μιὰ καλύτερη καὶ ἰσχυρότερη βάση γιὰ συμφωνία, δὲν φαίνεται ὅτι οἱ διαπραγματεύσεις αὐτὲς θὰ προχωρήσουν ... (σελ. 405).

ΓΙΑΤΡΟΝ: Στρατηγέ μου, ἀκολουθώντας τὴ γραμμὴ τῶν ἐρωτήσεων τοῦ κ. Μπρούμφηλντ καὶ τοῦ κ. Ρόζενταλ: μᾶς δώσατε τὶς ἐντυπώσεις σας γιὰ τὸ βαθμὸ τῆς ἑτοιμότητας καὶ τὴ σημασία τῆς ἑτοιμότητας τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Θὰ ἤθελα νὰ προσθέσω ὅτι, σύμφωνα μὲ πληροφορίες ποὺ ἔφτασαν μέχρι σὲ μένα, πολλοὶ ἀμερικανοὶ ἀξιωματικοὶ ποὺ πῆραν μέρος σὲ διμερὴ γυμνάσια, δηλ. ἀμερικανικῶν ἢ ἑλληνικῶν δυνάμεων, στὰ πλαίσια τοῦ ΝΑΤΟ, ἔχουν ἐξαίρετες ἐντυπώσεις γιὰ τὶς ἱκανότητες τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Θὰ ἤθελα νὰ ξέρω, ἂν ἐπιθυμεῖτε νὰ ἐπεκταθεῖτε ἢ νὰ προβεῖτε σὲ σχόλια πάνω στὸ θέμα.

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΚΟΥΝΤΠΑΣΤΕΡ: Διατύπωσα νωρίτερα μερικὲς ἀπόψεις σχετικὰ μὲ τὶς ἀξιολογήσεις ποὺ κάνουμε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ — ἰδιαίτερα σχετικὰ μὲ τὴν ἀεροπορία. 'Αναφέρθηκα στὰ γυμνάσια, ποὺ ἐκτελοῦμε καὶ στὰ ὁποῖα μονάδες τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ παίρνουν μέρος.

Στὶς ἐμπειρίες μου αὐτὲς στηρίζω τὴν ἀξιολόγησή μου γιὰ τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν ἀφοσίωση τοῦ ἕλληνα στρατιώτη, τοῦ ἕλληνα ἀξιωματικοῦ, τοῦ ἕλληνα ναύτη, τοῦ ἕλληνα ἀεροπόρου.

'Εκπαιδεύονται σκληρά. Δουλεύουν σκληρά. Παίρνουν πολὺ σοβαρὰ τὰ στρατιωτικά τους ἔργα καὶ τὶς στρατιωτικές τους ὑποχρεώσεις. Εἶναι πολὺ σοβαροί, σχετικὰ μὲ τὴν ἀφοσίωσή τους στὴ διατήρηση τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς χώρας τους, σὲ περίπτωση ξένης ἐπιθέσεως.

'Αντιλαμβάνεστε αὐτοὺς τοὺς παράγοντες. Βλέπετε τὰ ἀποτελέσματα τῶν παραγόντων αὐτῶν στὸ γεγονὸς ὅτι οἱ μονάδες διοικοῦνται καλά. Οἱ ἄνδρες ἀποδίδουν καλά. 'Η συντήρηση τοῦ

ὑλικοῦ εἶναι ἄριστη — ἂν καὶ ἕνα μεγάλο μέρος του ἔχει παλιώσει καὶ δύσκολα συντηρεῖται. Αὐτὰ εἶναι τὰ κριτήρια ποὺ θὰ χρησιμοποιήσουν ἕνας στρατιωτικὸς ἡγέτης καὶ ἕνα ἀνώτερο ἐπιτελεῖο, ὅταν ἐξετάζουν δυνάμεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους.

Ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ Ν.Α. «πτέρυγα τοῦ ΝΑΤΟ»

ΓΙΑΤΡΟΝ: Στρατηγέ, μιὰ τελευταία ἐρώτηση. Στὴ χθεσινὴ «Οὐάσινγκτον Πὸστ» ὑπῆρχε ἕνα ἄρθρο — ποὺ δημοσιεύτηκε καὶ σὲ πολλὲς ἄλλες ἐφημερίδες — μὲ τὸν τίτλο: «Ἑλλάδα: Συγκρουόμενες ἀμερικανικὲς ἀπόψεις», στὸ ὁποῖο ἀναφερόταν ὁ Ἠλίας Δημητρακόπουλος μὲ τὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ «ἕλληνα ἐξόριστου ἡγέτη τῆς Οὐάσινγκτον».

Τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἀναφέρεται ἐπίσης σὲ σᾶς, στρατηγέ. Λέγεται πὼς ὁ κ. Δημητρακόπουλος ἔχει στενοὺς δεσμοὺς μὲ τὸν Ἀνδρέα Παπανδρέου ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ δεῖ τὴν Ἑλλάδα νὰ τὴ διώχνουν ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ. Καὶ ἡ ἐρώτησή μου εἶναι ἡ ἀκόλουθη: Πῶς θὰ βλέπατε τὴ Νότια Πτέρυγα τῆς Συμμαχίας χωρὶς τὴ σημαντικὴ συμβολὴ τῆς Ἑλλάδας;

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΚΟΥΝΤΠΑΣΤΕΡ: Εἶναι σημαντικὴ ἡ συμβολή της. Εἶναι ἀπαραίτητη συμβολή. Ἡ Ἑλλάδα ἀποκομίζει ἀσφάλεια ἀπὸ τὴ συμμετοχή της στὴ Συμμαχία. Ἡ Συμμαχία ἀποκομίζει ἀσφάλεια ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι σύμμαχος καὶ μέλος σ' αὐτή.

Δὲν εἶμαι ἀρκετὰ ἐνήμερος γιὰ τὶς ἀπόψεις τῶν κυρίων ποὺ ἔχετε ἀναφέρει, γιὰ νὰ μπορῶ νὰ τὶς σχολιάσω. Ἐντούτοις ἡ στρατιωτικὴ πραγματικότητα καὶ οἱ παράγοντες ἀσφάλειας μὲ ὁδηγοῦν στὸ συμπέρασμα ὅτι ἐπιτύχαμε νὰ σταθεροποιήσουμε στὴν περιοχὴ αὐτὴ τὴν ἀσφάλεια.

Χωρὶς τὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἀντιληφθοῦμε πῶς θὰ διατηροῦνταν ἡ ἰσορροπία καὶ ἡ σταθερότητα στὴν περιοχή». (σελ. 411).

8. ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΓΚΟΥΝΤΠΑΣΤΕΡ: ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΥΠΟΣ

Δελτίο U.P.I. Οὐάσινγκτον, 21 Ἰουνίου 1974

Ὁ στρατηγὸς Ἄντριου Π. Γκουντπάστερ, Ἀνώτατος Διοι-

κητὴς ὅλων τῶν ἀμερικανικῶν καὶ συμμαχικῶν δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ στὴν Εὐρώπη, ἔγινε μπαλάκι σκωτσέζικου τένις τὴν Πέμπτη ἀνάμεσα στοὺς ὑποστηρικτὲς καὶ τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἑλληνικῆς στρατιωτικῆς Χούντας, στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Κογκρέσσου.

Ὁ Γκουντπάστερ πῆγε νὰ συζητήσει τὸ πρόγραμμα τῆς στρατιωτικῆς βοήθειας, ἀλλὰ γρήγορα βρέθηκε μεταξὺ δύο πυρῶν, καθὼς βουλευτὲς ποὺ ὑπερασπίζουν τὴ Χούντα προσπαθοῦσαν ν' ἀποσπάσουν ἀπὸ τὸ στρατηγὸ ἐπαίνους γι' αὐτὴν καὶ οἱ ἐχθροί της ἐπικρίσεις.

Ἡ μάχη ξεκίνησε ἀπὸ μιὰ συνέντευξη ποὺ ἔδωσε ὁ Γκουντπάστερ τὸν περασμένο Ἀπρίλιο σ' ἕνα δημοσιογράφο. Ὁ λιγόλογος ἔπαινός του — «τὸ ἐξαιρετικὸ ἐπίπεδο ἐκπαιδεύσεως» — γιὰ τὸν ἑλληνικὸ στρατὸ δημοσιεύτηκε μὲ τεράστιους τίτλους στὸν ἐλεγχόμενο τύπο τῆς Ἀθήνας. Οἱ παρατηρήσεις του ἑρμηνεύτηκαν ὡς ἐπίσημη ὑποστήριξη τῆς Χούντας, ποὺ εἶχε δεχτεῖ, πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες ἐπίθεση ἀντιπάλου της γιὰ τὴν ὑπονόμευση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων μὲ τὶς πολιτικὲς ἐκκαθαρίσεις στὸ σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν.

Στριμωγμένος ἀπὸ τὰ ἀντιχουντικὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ Γκουντπάστερ εἶπε τελικά: «Λυπήθηκα μαθαίνοντας ὅτι ἡ συνέντευξή μου ποὺ ἔγινε μὲ καλὴ πίστη ... χρησιμοποιήθηκε κατὰ κάποιο τρόπο γιὰ νὰ ἐπηρεάσει τὴν ἑλληνικὴ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ κατάσταση».

Οἱ ὑπερασπιστὲς τῆς Χούντας, μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, πέτυχαν μὲ τὶς ἐρωτήσεις τους νὰ τὸν κάμουν νὰ πεῖ ὅτι οἱ ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις ἐκπαιδεύονται σκληρά, ἀποδίδουν ἱκανοποιητικὰ στὰ γυμνάσια καὶ διατηροῦν τὸν πολεμικό τους ἐξοπλισμὸ σὲ πολὺ καλὴ κατάσταση.

Ὕστερα ἀπὸ ἐρωτήσεις τῆς ἄλλης πλευρᾶς, ὁ Γκουντπάστερ ἀναγνώρισε ὅτι ἡ «ἐκκαθάριση» μεγάλου ἀριθμοῦ ἀξιωματικῶν βλάπτει ὁποιοδήποτε στράτευμα, ἀφοῦ ἀναπόφευκτα μεσολαβεῖ μιὰ χρονικὴ περίοδος γιὰ νὰ ξαναφτάσουν οἱ διάδοχοί τους στὸ ἴδιο ἐπίπεδο «ἡγετικῆς ἀποδοτικότητας».

Ἕνα μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ βουλευτὴς Γκὰς Γιάτρον,

ASSISTANT SECRETARY OF DEFENSE
WASHINGTON, D. C. 20301

INTERNATIONAL SECURITY AFFAIRS

5 July 1974

Refer to: I-5611/74

Honorable Benjamin S. Rosenthal
Chairman, Subcommittee on Europe
Committee on Foreign Affairs
House of Representatives
Washington, D.C. 20515

Dear Mr. Chairman:

This is in reply to your letter of 12 June regarding Greek press misuse of statements by General Goodpaster.

As you know, in response to questions by the House Foreign Affairs Committee during hearings on 20 June, General Goodpaster indicated he was chagrined to hear that his "interview" may have been used to influence the domestic political situation in Greece. His statements, of course, had been prepared very carefully to stick strictly to military and NATO matters.

General Goodpaster also pointed out that SHAPE, in carrying out its allied military responsibilities with all NATO member governments, attempts to follow the clear principle of noninterference in internal political affairs, while meeting the obligation to evaluate military efforts.

In my view, SHAPE procedures as outlined to you in my letter of 4 June are sound. The factors which SACEUR and the International Staff consider in the timing and content of responses to written queries include national anniversaries and political events that might facilitate misuse of the responding material by those disposed to do so. Particularly in Greece, however, commemorative dates abound. It appears virtually impossible to perform SHAPE's necessary public affairs responsibilities and at the same time insure that statements will not be subjected to editing and selective quotation for the sake of political purposes.

The reference to Mr. Lambos as a well-known Greek journalist was based essentially on his considerable exposure and activity in the Greek media. The Greek press, including most of the Athens newspapers, frequently carries defense-related material that is attributed to Mr. Lambos by name. He is also a frequent commentator on the Hellenic Armed Forces radio and television.

Incidentally, you may be interested to know that in conformance with recent shifts at the Department of State, this office has just assigned Greece, Turkey, and Cyprus to the purview of Mr. Harry E. Bergold, Jr., Deputy Assistant Secretary for European and NATO Affairs, OASD(ISA).

Sincerely,

Signed

James H. Noyes
Deputy Assistant Secretary
Near Eastern, African, and
South Asian Affairs

(Δημοκρατικὸς) ἀπὸ τὴν Πενσυλβανία ἔχει στενὴ ἐπαφὴ μὲ τὴν πρεσβεία τῆς Χούντας, καὶ δείπνησε, ὅπως ἀναφέρθηκε, μὲ τὸν ἕλληνα πρεσβευτὴ τὴν παραμονὴ τῆς συζητήσεως.

9. ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ κ. ΝΟ·Υ·ΕΣ ΠΡΟΣ κ. ΡΟΖΕΝΤΑΛ

5 Ἰουλίου 1974

Ἐντιμότατον Μπένζαμιν Σ. Ρόζενταλ

Ἀγαπητὲ κ. Πρόεδρε,

Ἀπαντῶ στὸ γράμμα σας τῆς 12ης Ἰουνίου, σχετικὰ μὲ τὴν κακὴ χρήση τῶν δηλώσεων τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ τύπο.

Ὅπως γνωρίζετε, ἀπαντώντας στὶς ἐρωτήσεις ποὺ τοῦ ἔθεσε ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἀκροάσεων τῆς 20ῆς Ἰουνίου 1974, ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ ἐξέφρασε τὴ λύπη του, ὅταν ἔμαθε πὼς ἡ «συνέντευξη» μποροῦ νὰ ἔχει χρησιμοποιηθεῖ γιὰ νὰ ἐπηρεάσει τὴν ἐσωτερικὴ πολιτικὴ κατάσταση στὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἀρχικὲς δηλώσεις του εἶχαν προετοιμαστεῖ βεβαίως μὲ πολλὴ προσοχὴ γιὰ νὰ καλύψουν ὑποθέσεις φύσεως αὐστηρὰ στρατιωτικῆς καὶ τοῦ NATO.

Ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ ὑπογράμμισε ἐπίσης ὅτι τὸ Ἀρχηγεῖο τοῦ NATO, κατὰ τὴν ἄσκηση τῶν συμμαχικῶν ὑποχρεώσεών του πρὸς ὅλες τὶς κυβερνήσεις - μέλη τοῦ NATO, προσπαθεῖ νὰ ἀκολουθήσει τὴν ξεκάθαρη ἀρχὴ τῆς μὴ ἐπεμβάσεως

σὲ ἐσωτερικὲς πολιτικὲς ὑποθέσεις, ὅταν εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ κάνει ἀξιολόγηση στρατιωτικῶν προσπαθειῶν.

Κατὰ τὴ γνώμη μου, οἱ διαδικασίες τοῦ 'Αρχηγείου τοῦ ΝΑΤΟ, ὅπως τὶς ἔχω περιγράψει στὸ γράμμα μου τῆς 4ης 'Ιουνίου, εἶναι ὀρθές. Μεταξὺ τῶν παραγόντων ποὺ ὁ ἀρχιστράτηγος καὶ τὸ διεθνὲς προσωπικὸ παίρνουν ὑπόψη τους γιὰ τὸν καθορισμὸ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ περιεχομένου τῶν ἀπαντήσεων σὲ ἔγγραφες ἐρωτήσεις εἶναι ἐθνικὲς ἐπέτειοι καὶ πολιτικὰ γεγονότα, ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ διευκολύνουν τὴν κακὴ χρήση τοῦ περιεχομένου τῶν ἀπαντήσεων ἀπὸ ὅσους θὰ ἤθελαν νὰ τὸ κάνουν. Εἰδικὰ στὴν 'Ελλάδα, ὅμως, οἱ ἐθνικὲς γιορτὲς εἶναι πολυάριθμες. Φαίνεται ἐπίσης πρακτικὰ ἀδύνατο νὰ ἐκτελέσει κανεὶς τὶς ἀπαραίτητες ὑποχρεώσεις ἐνημερώσεως καὶ ταυτόχρονα νὰ εἶναι σίγουρος ὅτι οἱ δηλώσεις δὲ θὰ «λογοκριθοῦν» καὶ δὲ θὰ γίνει ἐπιλογὴ ἀποσπασμάτων γιὰ πολιτικοὺς σκοπούς.

'Αναφέροντας τὸν κ. Λάμπο ὡς πολὺ γνωστὸ ἕλληνα δημοσιογράφο βασιστήκαμε οὐσιαστικὰ στὴν ἀξιοσημείωτη παρουσία καὶ τὴ δραστηριότητά του στὰ ἑλληνικὰ μέσα ἐνημερώσεως. 'Ο ἑλληνικὸς τύπος, συμπεριλαμβανομένων τῶν περισσότερων ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων, δημοσιεύει συχνὰ κείμενα ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὴν ἄμυνα καὶ ἀποδίδονται προσωπικὰ στὸν κ. Λάμπο. 'Επίσης, εἶναι τακτικὸς σχολιαστὴς στὸ ραδιοφωνικὸ καὶ τηλεοπτικὸ δίκτυο τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων.

Μὲ τὴν εὐκαιρία, μπορεῖ νὰ σᾶς ἐνδιαφέρει νὰ μάθετε ὅτι, σὲ συνάρτηση μὲ τὶς τελευταῖες μεταβολὲς στὸ Ὑπουργεῖο 'Εξωτερικῶν, τὸ γραφεῖο αὐτὸ μετέφερε τὶς ὑποθέσεις τῆς 'Ελλάδας, Τουρκίας καὶ Κύπρου στὴ δικαιοδοσία τοῦ κ. Χάρρυ Ε. Μπέρκολντ, ἀναπληρωτῆ ὑφυπουργοῦ γιὰ τὶς ὑποθέσεις Εὐρώπης καὶ ΝΑΤΟ, OASD (ISA).

Εἰλικρινὰ

Τζαίημς Σ. Νόυες

'Αναπληρωτὴς ὑφυπουργὸς ἐπὶ τῶν Ὑποθέσεων 'Εγγὺς 'Ανατολῆς, 'Αφρικῆς καὶ Νότιας 'Ασίας

10. «Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΚΟΥΝΤΠΑΣΤΕΡ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΝΑ ΜΗ ΜΙΛΑΕΙ !...» [1]

Ἐξοργισμένος ἀπὸ τὴν κατάθεση τοῦ Ζίγδη στὸ Κογκρέσσο τὸ Μάρτιο, στὴν ὁποία μίλησε γιὰ τὴν ἀποδυνάμωση τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἐξαιτίας τῆς δικτατορίας, ὁ ἐλεγχόμενος ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τύπος τῶν Ἀθηνῶν ἔσπευσε νὰ δημοσιεύσει μὲ τεράστιους τίτλους μιὰ συνέντευξη τοῦ ἀνώτατου στρατιωτικοῦ διοικητῆ τοῦ NATO. Ἐπακολούθησαν διάφορα κύρια ἄρθρα ποὺ ἐκθείαζαν τοὺς ἐπαίνους τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ πρὸς τὴν Ἑλλάδα «γιὰ τὴ διατήρηση τῶν ἐνόπλων δυνάμεών της σὲ ἔξοχο ἐπίπεδο ἐκπαιδεύσεως καὶ ὑψηλὸ βαθμὸ ἑτοιμότητας» — πράγμα ποὺ ἐνημερωμένοι παρατηρητὲς θεωροῦν ἐντελῶς ἀνακριβές.

Μέχρι σήμερα ἡ πολιτικὴ ἐκμετάλλευση τέτοιων δηλώσεων ἀπὸ τὴ δικτατορία ἔμενε χωρὶς συνέχεια. Ἀλλὰ αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ πρεσβευτὴς Τάσκα ἔστειλε ἕνα ἔντονο τηλεγράφημα, παραπονούμενος ὅτι ἡ συνέντευξη τοῦ Γκουντπάστερ ἐρχόταν σὲ σύγκρουση μὲ τὴν ἐπίσημη πολιτικὴ τῶν Η.Π.Α. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ παραμορφώθηκε καὶ πρόσφατα ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ τύπο, ὅταν μιὰ κατάθεση τοῦ Κίσσινγκερ δημοσιεύτηκε κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ φαίνεται σὰν ὑποστήριξη τῆς Χούντας.

Ἡ φράση του «ἡ ἐσωτερικὴ δομὴ δὲν ἔχει τὴν ἐπιδοκιμασία μας» παραλήφθηκε *καὶ τὸ πλῆρες κείμενο δημοσιεύτηκε ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες κατόπιν τῆς ἐπιμονῆς τῆς πρεσβείας τῶν Η.Π.Α.*

Ἀλλὰ ἡ ὑπόθεση Γκουντπάστερ δὲν τελείωσε ἐκεῖ. «Τὸ μπροστινὸ πόδι τοῦ γάτου τῶν Ἀθηνῶν», ὅπως ἡ «Οὐάσινγκτον Πὸστ» ἀποκάλεσε τὸ στρατηγό, ὑποβλήθηκε σὲ ἐξέταση ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων στὶς 19 Ἰουνίου, ὅταν ὑποχρεώθηκε νὰ δηλώσει: «στενοχωρήθηκα, ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ συνέντευξή μου, ποὺ δόθηκε μὲ καλὴ πίστη, φαίνεται νὰ εἶχε κάποια ἐπιρροὴ στὴν ἐσωτερικὴ πολιτικὴ κατάσταση». Ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ ἀναγνώρισε ὅτι ἕνα στράτευμα ζημιώνεται ἀπὸ ἐκκαθαρίσεις ἀνώτερων ἀξιωματικῶν, γιατὶ «ὑπάρχει ἀπαράβατα μιὰ χρονικὴ

1. Δελτίο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀτλαντικῆς Ἐπιτροπῆς Δράσεως γιὰ τὴν Ἑλλάδα, Λονδίνο, Ἀριθ. 9, 6 Ἰουλίου 1974.

περίοδος πρὶν οἱ διάδοχοι ἀποκτήσουν τὸ προηγούμενο ἐπίπεδο ἡγετικῆς ἀποδοτικότητας». Αὐτὴ τὴ φορὰ οἱ ἀνταποκρίσεις τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου δὲν ἦταν τόσο χτυπητές, ἀλλὰ ἦταν καὶ πάλι παραπλανητικές, γιατὶ στὴ μοναδικὴ παράγραφο ποὺ ἀφιέρωσαν στὴν κατάθεση τοῦ στρατηγοῦ ἡ μόνη παρατήρησή του ποὺ ἀναφέρθηκε ἦταν καὶ πάλι πὼς «ἡ Ἑλλάδα διατηρεῖ ἕνα ὑψηλὸ ἐπίπεδο στρατιωτικῆς ἑτοιμότητας». Ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ θὰ ἔκαμνε ἴσως καλύτερα νὰ μὴ μιλάει [1].

11. ΤΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΟΥ κ. ΝΟΥΕΣ

Ἡ ἀκόλουθη φωτοτυπία ἐγγράφου τοῦ «Ε.Ο.Ε.Σ.Ν.» μιλάει μόνη της. Ἀποτελεῖ τὴν ἀδιάψευστη ἀπόδειξη τῶν ἀναληθειῶν τοῦ κ. Νόυες σχετικὰ μὲ τὸ χρόνο ποὺ δόθηκε ἡ συνέντευξη Γκουντπάστερ ἕξι μέρες μετὰ τὴν ὁμιλία μου στὸ Κογκρέσσο.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΩΝ ΤΟΥ ΝΑΤΟ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ 4 — ΤΗΛ. 632.720 - 619.045 — ΑΘΗΝΑΙ 134

ΕΙΡΗΝΗ - ΑΣΦΑΛΕΙΑ
ΕΝΟΤΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Συνέντευξις Στρατηγοῦ Α.Γκουντπάστερ

Ἡμερομηνία λήψεως
2 Ἀπριλίου 1974

(Σημ. Ἔγινε καὶ ἡ τηλεφωνικὴ ἐπιβεβαίωσις μὲ τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἀρχιστρατήγου τὴν προηγουμένην τῆς δημοσιεύσεως 17.4.1974

1. Στὸ Μέρος ΙΙΙ περιλαμβάνονται δυὸ ἐπιστολὲς ποὺ ἀπηύθυνα στὸν κ. Ρόζενταλ: ἡ πρώτη, τὸν Ἰούλιο, γιὰ νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχή του στὸ Κυπριακὸ καὶ ἡ δεύτερη, τὸν Αὔγουστο, γιὰ νὰ ὑπογραμμίσω τὶς εὐθύνες τοῦ στρατ. Γκουντπάστερ γιὰ τὴν ἀποδιοργάνωση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ὕστερα ἀπὸ τὴν κυπριακὴ τραγωδία καὶ τὴν ἀποτυχία τῆς ἐπιστρατεύσεως. (Σελ. 314 καὶ 330 ἀντιστοίχως).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

Η «ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ»

Ὅπως ἔχει ἤδη ἀναφερθεῖ, ἡ μετάδοση τῆς ὁμιλίας μου στὴν Ἐπιτροπὴ Ρόζενταλ ἀπὸ τὴ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς», ποὺ ἀρχικὰ θεωρήθηκε ἔνδειξη ἐπικείμενης ἀλλαγῆς στὴν πολιτικὴ τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως, ἀποδείχτηκε τελικὰ ἕνας ἄλλος ἐλιγμὸς γιὰ τὴν παραπλάνηση τόσο τῆς ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης, ὅσο καὶ τῶν ἐπικριτῶν τῆς κυβερνήσεως Νίξον στὸ Κογκρέσσο καὶ τὸν τύπο.

Στὶς ἑπόμενες σελίδες παραθέτουμε τὰ Πρακτικὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Χαίυζ, ποὺ ἀσκεῖ τὸν ἔλεγχο πάνω στὴν Ἀμερικανικὴ Ὑπηρεσία Ἐνημερώσεως (U.S.I.A.), ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξαρτᾶται ἡ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς», γιατὶ παρουσιάζουν γενικότερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν ἕλληνα ἀναγνώστη. Ἀλλὰ καὶ γιὰ ἕναν εἰδικότερο λόγο. Πράγματι, ὅπως φαίνεται ἀπ' αὐτά, οἱ ὑπεύθυνοι τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς» στὶς ἐπικρίσεις γιὰ τὸ περιεχόμενο τῶν ἑλληνικῶν ἐκπομπῶν δὲν μπόρεσαν νὰ ἀντιπαραθέσουν σχεδὸν τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μετάδοση τῆς καταθέσεώς μου στὸ Κογκρέσσο.

Ὅταν ἔλαβα γνώση τῶν Πρακτικῶν, ἔσπευσα νὰ συγχαρῶ τὸν κ. Χαίυζ γιὰ τὴν κριτική του καὶ νὰ τοῦ δώσω περισσότερα στοιχεῖα πάνω στὸ θέμα.

Ὁ κ. Χαίυζ μοῦ ἀπάντησε μετὰ τὴν πτώση τῆς Χούντας, ἐκφράζοντας τὴν ἀγαλλίασή του γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας.

Ἀκολουθοῦν τὰ κείμενα.

1. ΤΟ ΚΟΓΚΡΕΣΣΟ ΚΑΙ Η «ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ»

Ἀκροάσεις τῆς Ὑποεπιτροπῆς γιὰ τὴν ὀργάνωση τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ καὶ τῶν Δραστηριοτήτων τοῦ Ἐξωτερικοῦ [1].

ΧΑΙΥΖ: Τί εἴδους συμφωνία ἔχετε μὲ τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνηση γιὰ τὴ χρήση τῶν ἐγκαταστάσεων στὴν Καβάλα;

ΓΚΙΑΝΤΝΕΡ: Νομίζω ὅτι τὸ ἔγγραφο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο διαβάζω, ἔχει δοθεῖ ἤδη στὴν Ἐπιτροπή.

Ἡ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» παραχώρησε στὴν ἑλληνικὴ κυβέρνηση χρόνο ἐκπομπῶν ἀπὸ τὸ ραδιοσταθμὸ τῆς Καβάλας χωρὶς οἰκονομικὴ ἐπιβάρυνση, ὅταν ὁ σταθμὸς τῆς Καβάλας ἄρχισε νὰ λειτουργεῖ ἀντικαθιστώντας τὸ σταθμὸ τῆς Θεσσαλονίκης τὸ οἰκονομικὸ ἔτος 1973. Ἀφήσαμε στὴ διάθεση τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ὑπολογίσιμο χρόνο στοὺς πομποὺς μεσαίων κυμάτων καὶ τὴν ἀποκλειστικὴ χρήση ἑνὸς πομποῦ βραχέων κυμάτων.

ΧΑΙΥΖ: Μ' ἄλλα λόγια κάθεστε καὶ λέτε στὴν Ἐπιτροπὴ ὅτι ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. ἐπιτρέπει στὴ δικτατορία νὰ μεταχειρίζεται τὶς δικές μας ἐγκαταστάσεις γιὰ ἐκπομπές της στὸν ἑλληνικὸ λαό. Καὶ παραχωροῦμε γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸν ὑπολογίσιμο χρόνο μεταδόσεως;

ΓΚΙΑΝΤΝΕΡ: Ναί, κύριε. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνηση κάνει χρήση μιᾶς ἐκπομπῆς μεσαίων κυμάτων καὶ ἑνὸς πομποῦ βραχέων. Αὐτὸ ἦταν μέρος τῆς συμφωνίας γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ καινούριου ραδιοσταθμοῦ στὴ Καβάλα.

ΧΑΙΥΖ: Ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ πάρουμε πίσω ὅλα τὰ χρήματα γιὰ ὁποιαδήποτε δραστηριότητά σας στὴν Ἑλλάδα, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Καβάλας.

Πῶς σᾶς φαίνεται αὐτό;

Νομίζω πὼς ὁ [ἀμερικανικὸς] λαὸς θὰ ἐξοργιστεῖ, ὅταν ἀνακαλύψει ὅτι ἐπιτρέπεται σ' αὐτὴ τὴ δικτατορία νὰ χρησιμοποιεῖ τὶς ἀμερικανικὲς διευκολύνσεις ποὺ πληρώθηκαν μὲ τοὺς φόρους

---

1. Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν τῶν Η.Π.Α. (U.S.I.A.). Ἐξουσιοδότηση γιὰ τὸ οἰκονομικὸ ἔτος 1973. Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων. Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων, 93η Σύνοδος, 2η Περίοδος, 3, 4, 11 καὶ 22 Ἀπριλίου 1974.

τῶν 'Αμερικανῶν, γιὰ νὰ κάνει προπαγάνδα στὸν ἑλληνικὸ λαό, ἐκεῖ ποὺ ἀνακαλύφθηκε ἡ δημοκρατία, ἂν συμφωνεῖτε.

ΓΚΙΑΝΤΝΕΡ: 'Η Καβάλα εἶναι κατ' ἀρχὴν ὁ κύριος νέος ραδιοπομπὸς γιὰ τὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση.

ΧΑΙΥΖ: Δὲ μ' ἐνδιαφέρει ἀκόμα κι ἂν εἶναι ὁ νέος ραδιοπομπὸς γιὰ ὅλον τὸν κόσμο. Ὅταν ἰσχυρίζεστε ὅτι ὑποστηρίζετε ἕνα λαό, καὶ βοηθᾶτε νὰ μείνει κάτω ἀπὸ δικτατορία, καλύτερα νὰ τὸν ἐγκαταλείψουμε τὸ σταθμὸ αὐτόν. Αὐτὰ κάνουν ὀργανισμοὶ σὰν τὴν U.S.I.A., ὅταν τὸ Κογκρέσσο δὲν τοὺς παρακολουθεῖ καὶ δὲν μποροῦμε νὰ ἔχουμε τὸ νοῦ μας συνεχῶς, γιατὶ ἔχουμε κι ἄλλα πράγματα νὰ κάνουμε.

Δὲν κατηγορῶ ἐσᾶς προσωπικά. 'Αμφιβάλλω ἂν ἔχετε καμιὰ σχέση μ' αὐτό. 'Αλλὰ ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς πολιτικῆς τοῦ 'Οργανισμοῦ, πότε ἔγινε αὐτὴ ἡ συμφωνία; Μποροῦμε νὰ ὑποδείξουμε τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἔφτιαξε τούτη τὴ βρωμοδουλειά;

Δήλωση τοῦ Στάνλεϋ Σίλβερμαν, προϊσταμένου Οἰκονομικῶν τῆς Ὑπηρεσίας πληροφοριῶν τῶν Η.Π.Α.

ΣΙΛΒΕΡΜΑΝ: Εἶμαι ὁ Stanley Silverman, προϊστάμενος οἰκονομικῶν τῆς Ὑπηρεσίας.

Πιστεύω πὼς ἡ συμφωνία ἔγινε πρὶν ἀπὸ 15 χρόνια περίπου.

ΧΑΙΥΖ: Ἔχω τὴν ἐντύπωση πώς, κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, θὰ ρίξετε τὸ φταίξιμο στὸν Λύντον Τζόνσον, ἀλλὰ δὲν ξέρω πῶς ἀκριβῶς θὰ τὰ καταφέρετε. 'Από τότε ποὺ πέθανε, τὸν θεωροῦν ὑπεύθυνο γιὰ ὅλα, ἀκόμα καὶ γιὰ τὰ προβλήματα τῆς φορολογίας τοῦ εἰσοδήματος τοῦ σημερινοῦ Προέδρου.

Μπορεῖτε νὰ μοῦ ἐξηγήσετε τί ἀκριβῶς συμβαίνει;

ΣΙΛΒΕΡΜΑΝ: Βεβαίως, κύριε.

'Η 'Αμερικανικὴ Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν ὑπέβαλε τὴν ἀκόλουθη ἔκθεση γιὰ τὴν Καβάλα στὴν 'Επιτροπὴ καὶ ὁ φάκελος, μὲ ὅλα τὰ σχετικὰ ἔγγραφα, βρίσκεται στὸ γραφεῖο τῆς 'Επιτροπῆς.

ΚΑΒΑΛΑ

«'Η Καβάλα εἶναι ὁ πιὸ μεγάλος κι ὁ πιὸ ἰσχυρὸς σταθμὸς βραχέων κυμάτων στὴν Εὐρώπη, ἀποτελούμενος ἀπὸ 10 πομποὺς βραχέων κυμάτων

τῶν 250 κιλοβάτ, καὶ ἕνα πομπὸ μεσαίων κυμάτων ὑψηλῆς ἰσχύος. Ἡ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» ἔχει 24 ραδιοπομπούς βραχέων κυμάτων μεγάλης ἰσχύος στὴν Εὐρώπη, δέκα ἀπὸ τοὺς ὁποίους βρίσκονται στὴ Καβάλα. Ἔτσι χωρὶς αὐτὴ θὰ χαθεῖ τὸ 40% ἀπὸ τὸ δυναμικὸ τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς» στὴν Εὐρώπη, τὴ Μέση Ἀνατολὴ καὶ τὴ Νότια Ἀσία.

Ἡ ἀπώλεια τῶν ἐγκαταστάσεων τῆς Καβάλας θὰ περιορίσει τὴ δυνατότητα ἐκπομπῶν πρὸς τὴν Ε.Σ.Σ.Δ. καὶ τὴν Εὐρώπη. Ἡ κάλυψη ὅλων τῶν μεσαίων κυμάτων τῆς Οὐκρανίας καὶ τῆς Ρουμανίας στὶς δύο γλῶσσες καὶ στὴν Ἀγγλικὴ θὰ χαθοῦν, ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ κάλυψη μὲ βραχέα κύματα ὅλης τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας πέρα ἀπὸ τὰ Οὐράλια. Τρεῖς ἀπὸ τὶς ἕξι κύριες ἐκπομπὲς βραχέων κυμάτων στὸ εὐρωπαϊκὸ τμῆμα τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, πρωινὲς καὶ βραδινές, θὰ ἐκλείψουν. Θὰ χαθοῦν ὅλες οἱ ἐμπομπὲς στὸ Οὐζμπέκ. Θὰ μειωθεῖ σοβαρὰ ἡ ἀποτελεσματικότητα τῶν ἐκπομπῶν μας στὰ Γεωργιανά, τὰ Ἀρμένικα καὶ τὰ Οὐκρανικά, καθὼς καὶ ἐκείνων ποὺ γίνονται στὶς γλῶσσες τῶν κρατῶν τῆς βόρειας Εὐρώπης καὶ τῶν κρατῶν τῆς Βαλτικῆς (Λιθουανικά, Ἐσθονικά, Λεττονικά).

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀπώλεια τῆς καλύψεως τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἡ ἔλλειψη τῆς Καβάλας θὰ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ περιοριστεῖ σημαντικὰ ἡ κάλυψη ἀπὸ τὴ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» τῆς Νότιας Ἀσίας καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς στὰ Οὐρντού, Χιντὶ καὶ Ἀγγλικά. Ὁ ραδιοφωνικὸς σταθμὸς Καβάλας χρησιμοποιεῖται γιὰ γαλλικὲς καὶ ἀγγλικὲς ἐκπομπὲς στὴ Βόρειο Ἀφρική. Χωρὶς τὴν Καβάλα θὰ χαθεῖ ἡ ἀποτελεσματικὴ κάλυψη αὐτῆς τῆς περιοχῆς ἀπὸ τὴ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς».

Τέλος, ἡ ἀποτελεσματικότητα τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς» σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη καὶ τὴ Μέση Ἀνατολὴ θὰ μειωνόταν δραστικὰ ἀπὸ τὴν ἀπώλεια τῶν ἐγκαταστάσεων τῆς Καβάλας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ταυτόχρονων μεταδόσεων σὲ διάφορες γλῶσσες στὴν Εὐρώπη, τὴ Μέση Ἀνατολὴ καὶ τὴ Νότια Ἀσία θὰ ἔπρεπε νὰ μειωθεῖ, σύμφωνα μὲ πρόχειρο ὑπολογισμό, κατὰ 35% γιὰ νὰ προσαρμοστοῦν σὲ περιορισμένης ἱκανότητας πομπό».

ΧΑΙΥΖ: Πόσον καιρὸ ἔχετε στὴ διάθεσή σας τὶς ἐγκαταστάσεις αὐτὲς στὴν Καβάλα;

ΣΙΛΒΕΡΜΑΝ: Ἡ κατασκευή τους κράτησε 5 - 6 χρόνια. Τελείωσε καὶ μπῆκαν σὲ πλήρη λειτουργία ἀπὸ πέρσι.

ΧΑΙΥΖ: Εἴχατε συνάψει τὴ συμφωνία πρὶν ἀπὸ 15 χρόνια;

ΣΙΛΒΕΡΜΑΝ: Μάλιστα κύριε.

ΧΑΙΥΖ: Μὲ τὴν τότε ἑλληνικὴ κυβέρνηση;

ΣΙΛΒΕΡΜΑΝ: Μάλιστα κύριε.

ΧΑΙΥΖ: Ποὺ ἦταν δημοκρατικὴ κυβέρνηση;

ΣΙΛΒΕΡΜΑΝ: Ἔτσι νομίζω, κύριε.

ΧΑΙΥΖ: Ἔτσι νομίζετε; Εἶχε ἐκλεγεῖ ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ λαό.

Τὸ ξέρετε ἢ δὲν τὸ ξέρετε;

ΣΙΛΒΕΡΜΑΝ: Μάλιστα, κύριε.

ΧΑΙΥΖ: Τότε, ὄχι ὑπεκφυγές. Πέστε μόνο ναί. Ἔτσι νομίζω! Τί ἀπάντηση εἶναι αὐτή;

ΣΙΛΒΕΡΜΑΝ: Ἡ Καβάλα εἶναι μιὰ συνέχεια. Ἴσως δὲν τόνισα ἀρκετὰ αὐτὸ τὸ σημεῖο. Ἀντικατέστησε τὸν πομπὸ τῆς Θεσσαλονίκης. Νομίζω ὅτι αὐτὸ ποὺ θέλει νὰ πεῖ ὁ κ. Γκίλντνερ εἶναι ὅτι ἀντικαθιστώντας τὸν πομπὸ πήραμε καὶ συνεχίσαμε μιὰ συμφωνία ποὺ εἶχε σχέση μὲ τὴ χρήση τῶν ἐγκαταστάσεων τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁλόκληρο τὸ κείμενο τῆς συμφωνίας εἶναι στὴ διάθεση τῆς Ἐπιτροπῆς.

ΧΑΙΥΖ: Ἔβαλε ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνηση τίποτα περιορισμοὺς στὰ προγράμματα τῶν ἐκπομπῶν ποὺ μεταδίδουμε ἀπὸ κεῖ;

ΓΚΙΛΝΤΝΕΡ: Ὄχι, κύριε.

ΧΑΙΥΖ: Εἶστε σίγουρος γι' αὐτό;

ΓΚΙΛΝΤΝΕΡ: Ναί.

ΧΑΙΥΖ: Δὲν θὰ τολμούσατε ὅμως νὰ μεταδώσετε ἐπικρίσεις γιὰ τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνηση, θὰ μπορούσατε;

ΓΚΙΛΝΤΝΕΡ: Μᾶς παραπονοῦνται μᾶλλον συχνὰ γιὰ τὰ νέα ποὺ μεταδίδει ἡ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς», λέγοντας πὼς ἀσκοῦμε κριτικὴ ἐναντίον τῆς κυβερνήσεως. Βέβαια, ὅταν μεταδίδουμε στὰ δελτία τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς» συζητήσεις ποὺ γίνονται εἴτε στὴ Γερουσία εἴτε στὸ Κογκρέσσο, ὅπου ἐμφανίζονται ἡγέτες τῆς ἀντιπολιτεύσεως, αὐτὸ δὲν εἶναι καθόλου εὐχάριστο στὴν ἑλληνικὴ κυβέρνηση καὶ μᾶς τὸ γνωστοποιεῖ.

ΧΑΙΥΖ: Ὑπάρχει ἐδῶ κανεὶς ποὺ νὰ καλύπτει αὐτὴ τὴ συζήτηση; Βάζω στοίχημα πὼς δὲν πρόκειται ν' ἀναφέρετε τίποτα ἀπὸ ὅ,τι λέγεται ἐδῶ γιὰ τὸ σταθμὸ τῆς Καβάλας. Δὲν εἶναι ἔτσι;

ΓΚΙΛΝΤΝΕΡ: Ὁ διευθυντὴς τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς» εἶναι παρὼν καὶ νομίζω πώς, ἂν ἡ συζήτηση θεωρηθεῖ ἐνδιαφέρουσα εἰδησεογραφικά, εἶμαι σίγουρος ὅτι θὰ καλυφθεῖ.

ΧΑΙΥΖ: Ποιὸς θὰ ἀποφασίσει ἂν εἶναι ἢ ὄχι ἐνδιαφέρουσα εἰδησεογραφικά;

ΓΚΙΛΝΤΝΕΡ: Νομίζω ὁ διευθυντὴς τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς».

ΧΑΙΥΖ: Ἂν ἀποφασιστεῖ ἐδῶ πὼς δὲ θὰ δοθοῦν ἄλλα χρήματα

γιὰ τὸν πομπὸ τῆς Καβάλας, θὰ τὸ θεωρήσετε ἐνδιαφέρουσα εἴδηση; Ποῦ εἶναι ὁ διευθυντής; Ποιὸς εἶναι;

ΓΚΙΛΝΤΝΕΡ: Ὁ κ. Γκίντνες.

ΧΑΙΥΖ: Λοιπόν, ἐσεῖς τί λέτε γι' αὐτό;

Δήλωση τοῦ Κέννεθ Ρ. Γκίντνες, βοηθοῦ διευθυντῆ (ἐκπομπῶν), Ὑπηρεσίας Πληροφοριῶν Η.Π.Α.

ΓΚΙΝΤΝΕΣ: Μεταδώσαμε πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες τὴν κατάθεση τοῦ κ. Ζίγδη στὶς εἰδήσεις.

ΧΑΙΥΖ: Τίνος τὴν κατάθεση;

ΓΚΙΛΝΤΝΕΡ: Τοῦ κ. Ζίγδη. Εἶναι πρώην μέλος τῆς ἑλληνικῆς Βουλῆς καὶ παρουσιάστηκε σὲ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κογκρέσσου στὶς 27 ἢ 28 Μαρτίου. Μεταδώσαμε τὴν κατάθεσή του, καὶ εἴχαμε διαμαρτυρίες ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνηση.

. . . . . .

2. ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ κ. ΓΟΥΑΙΗΝ ΧΑΙΥΖ

Ἐντιμότατον Γουαίην Λ. Χαίυζ
Πρόεδρον Ὑποεπιτροπῆς γιὰ τὴν ὀργάνωση τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ καὶ δραστηριοτήτων Ἐξωτερικοῦ

12 Ἰουλίου 1974

Ἀγαπητὲ κ. Πρόεδρε,

Ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω τὴν ἐκτίμησή μου γιὰ τὶς ἀκαταπόνητες προσπάθειές σας νὰ ἐπαναφέρετε τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις στὴν παραδοσιακὴ βάση τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καὶ φιλίας, ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ σημερινὴ κυβέρνηση ἔχει ἀπομακρυνθεῖ. Μοῦ ἔκαναν ἰδιαίτερη ἐντύπωση οἱ παρατηρήσεις ποὺ διατυπώσατε στὴν Ὑποεπιτροπή σας, στὶς 24 Ἀπριλίου, κατὰ τὴν ἐξέταση ἀντιπροσώπων τῆς «Ὑπηρεσίας Ἐνημερώσεως» τῶν Η.Π.Α. (U.S.I.A.). Ἔχετε ἀπόλυτο δίκαιο ὑποστηρίζοντας ὅτι οἱ ἐκπομπὲς τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς» στὴν ἑλληνικὴ δίνουν μονόπλευρη εἰκόνα τῶν ἀντιδράσεων τῆς ἀμερικανικῆς κοινῆς γνώμης. Σ' αὐτές, πράγματι, ἀποφεύγεται ἐπιμελῶς κάθε κριτικὴ τῆς Χούντας καὶ μεταδίδονται μόνο δηλώσεις καὶ πληροφορίες εὐνοϊκὲς γι' αὐτήν.

Ἀκόμη καὶ τὰ ἀντίγραφα τῶν ἐκπομπῶν τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς» ποὺ ἔχουν ὑποβληθεῖ, γιὰ νὰ περιληφθοῦν στὰ πρακτικά, εἶναι ἀπόδειξη τῆς τακτικῆς αὐτῆς. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο μεταδόθηκε τὸ μήνυμα τοῦ βασιλιᾶ πρὶν ἀπὸ τὸ «δημοψήφισμα» τοῦ Ἰουλίου 1973 καὶ οἱ δηλώσεις τῆς δημοκρατικῆς ἡγεσίας ἦταν μιὰ καθαρὴ παρωδία!

Ὁ ἰσχυρισμὸς τέλος τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς» ὅτι τὸ «δημοψήφισμα» ἦταν ὑπόδειγμα ἐλεύθερης ἐκφράσεως τῆς λαϊκῆς θελήσεως ἀποκαλύφθηκε πολὺ σύντομα πὼς ἦταν προϊὸν ἀρρωστημένης φαντασίας.

Ἀλλὰ καὶ σήμερα ἀκόμη ἡ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» ἀκολουθεῖ τὴν ἴδια γραμμή. Αὐτοὶ ποὺ τὴ διευθύνουν γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὸν ἑαυτό τους, ὅταν τοὺς ἐπικρίνατε, ἀναφέρθηκαν στὴ ραδιοφωνικὴ μετάδοση περιλήψεως ἀπὸ τὴν κατάθεσή μου στὴν Ὑποεπιτροπὴ Εὐρώπης, τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων, στὶς 27 Μαρτίου 1974. Ἐκπομπή, ὅμως, τοῦ εἴδους αὐτοῦ οὔτε εἶχε προηγούμενο, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἐπαναλήφθηκε ἀπὸ τότε.

Οἱ ἐκπομπὲς στὴν ἑλληνικὴ τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς» ἐπιβαρύνουν μὲ μεγάλες δαπάνες τὴν κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. Ἄσκοπα καὶ μάταια, ὅμως, γιατὶ τὸ ἀκροατήριό τους εἶναι σχεδὸν ἀνύπαρκτο. Τὸ ἀντίθετο συμβαίνει, φυσικά, μὲ τὶς ἐκπομπὲς τοῦ Β.Β.C., τῆς Γαλλικῆς Ραδιοφωνίας καὶ εἰδικῶς τῆς Ντόυτσε Βέλλε, ποὺ περιλαμβάνουν μὲ ἀντικειμενικὸ τρόπο ὅλες τὶς πληροφορίες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικό. Ἐξαιτίας τῆς αὐστηρῆς λογοκρισίας στὰ μέσα ἐνημερώσεως, ποὺ ἐπέβαλε ἡ Χούντα, οἱ ἐκπομπὲς αὐτὲς εἶναι τὰ μοναδικὰ κανάλια ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁ ἑλληνικὸς λαὸς μπορεῖ νὰ ἀνακαλύψει τί πραγματικὰ συμβαίνει στὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὸ ἐξωτερικό, ὅπως ἐπίσης καὶ ποιὰ εἶναι ἡ συμμαχικὴ πολιτικὴ ἀπέναντί του.

Ὡς ἔνδειξη τῆς ἐκτιμήσεώς μου, ἐπιτρέψτε μου νὰ ἐσωκλείσω μιὰ σειρὰ δηλώσεων ποὺ ἔκαμα ἀφότου ἤλθα ἐδῶ γιὰ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις. Ἐλπίζω νὰ τὶς βρῆτε χρήσιμες.

Μὲ τὴν ἀνάμνηση τῆς ζωηρὰ ἐνδιαφέρουσας συζητήσεώς μας στὸ γραφεῖο σας, μπορῶ νὰ σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι οἱ ἀληθι-

νοὶ ὑποστηρικτὲς τῆς δημοκρατικῆς ἰδέας στὴν Ἑλλάδα — οἱ πραγματικοὶ φίλοι τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν — ἐκτιμοῦν εἰλικρινὰ τὶς προσπάθειές σας.

Ἐλπίζω νὰ ἔχω σύντομα τὴν εὐχαρίστηση μιᾶς νέας συναντήσεως, ἀφοῦ, μετὰ τὴν κατάθεσή μου, ἡ ἐπιστροφή μου στὴν Ἑλλάδα ἔγινε γιὰ τὸ ἄμεσο μέλλον οὐσιαστικὰ ἀδύνατη.

Εἰλικρινὰ δικός σας
Ἰωάννης Γ. Ζίγδης
Πρώην ὑπουργὸς καὶ βουλευτὴς

3. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ κ. ΧΑΙΥΖ

24 Ἰουλίου 1974

Ἀγαπητὲ κ. Ζίγδη,

Σᾶς γράφω γιὰ νὰ σᾶς γνωρίσω πὼς πῆρα τὸ πρόσφατο γράμμα σας καὶ τὶς συνημμένες δηλώσεις σας σχετικὰ μὲ τὴ φύση τῆς κυβερνήσεως τῆς ἑλληνικῆς Χούντας.

Ἐπιβεβαίωσαν τὶς ἀπόψεις μου γιὰ τὸ καθεστὼς αὐτό.

Εἶμαι βέβαιος, πὼς συμμερίζεστε τὴν ἀγαλλίασή μου γιὰ τὰ γεγονότα τῶν τελευταίων ἡμερῶν. Ἡ προοπτικὴ ὅτι ἡ Ἑλλάδα κινεῖται πρὸς δημοκρατικὴ διακυβέρνηση εἶναι κάτι ποὺ ἔλπιζα καὶ ὑποστήριζα ἀπὸ καιρό. Νομίζω πὼς θὰ ἦταν πολὺ ἐπιθυμητὸ ἂν πρόσωπα μὲ τὶς πεποιθήσεις καὶ τὰ προσόντα σας καλοῦνταν νὰ βοηθήσουν στὴν προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνασυγκρότηση τῆς κυβερνήσεώς σας στοὺς δύσκολους αὐτοὺς καιρούς.

Μὲ θερμοὺς χαιρετισμοὺς
Γουαΐην Ι. Χαΐυζ
Μέλος τοῦ Κογκρέσσου τῶν Η.Π.Α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

Η ΕΠΙΣΗΜΗ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ὁ «πολυκεντρισμὸς» [1]

Ἡ ἁρμοδιότητα γιὰ τὴ χάραξη καὶ τὴν ἄσκηση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν Η.Π.Α. ἀνήκει στὸν Πρόεδρο. Ἐντούτοις καὶ ἡ Νομοθετικὴ Ἐξουσία μετέχει στὴ διαμόρφωση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Στὴ Γερουσία ἀνήκει ἡ κύρωση τῶν Συνθηκῶν καὶ ἡ ἔγκριση τοῦ διορισμοῦ τῶν πρεσβευτῶν. Ὅλα, φυσικά, τὰ νομοσχέδια ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ πρέπει νὰ ψηφιστοῦν ἀπὸ τὰ δύο Νομοθετικὰ Σώματα. Μὲ τὸ θεσμὸ τῶν «ἀκροάσεων», πρὶν ἀπὸ τὴν ψήφισή τους, οἱ ἁρμόδιες Ἐπιτροπές, τόσο τῆς Βουλῆς ὅσο καὶ τῆς Γερουσίας, ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ καλοῦν καὶ νὰ ἐξετάζουν ὑπουργούς, δημ. ὑπαλλήλους καὶ προσωπικότητες ἀκόμα καὶ ξένης ἐθνικότητας. Ἔτσι ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία μετέχει ἐνεργῶς [2] στὸν καθορισμὸ καὶ ἀσκεῖ τὸν ἔλεγχο τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο διενεργεῖται ἡ ἐξωτερικὴ πολιτική.

Στὸ ἀμερικανικὸ σύστημα, ἐξάλλου, καμιὰ κυβερνητικὴ λειτουργία δὲν εἶναι μονοπώλιο ἑνὸς κλάδου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας. Γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ὁ βασικὸς φορέας εἶναι βέβαια τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ. Ὁ Πρόεδρος ἐν τούτοις διατηρεῖ πάντοτε γιὰ τὸν ἑαυτό του ἕναν ἀποφασιστικὸ ρόλο. Καὶ ὄχι σπάνια ἀναθέτει σὲ εἰδικὸ σύμβουλό του, καὶ ὄχι στὸν

1. Μιὰ ἀξιόλογη συλλογικὴ προσπάθεια ἀναλύσεως τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν Η.Π.Α. πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κύπρο ἐπιχειρεῖται στὸν τόμο: «Conference Proceedings, US Foreign Policy toward Greece and Cyprus. The Clash of Principle and Pragmatism», Theodore A. Couloumbis, Sallie M. Hicks, editors. The Center for Mediterranean Studies and the American Hellenic Institute, Washington, D. C., 1975. Ἔλαβα γνώση τοῦ ἔργου αὐτοῦ μετὰ τὴ συμπλήρωση τοῦ παρόντος καὶ τὸ χρησιμοποίησα μόνο γιὰ τὴν ἄντληση μερικῶν ὑποσημειώσεων, ποὺ κρίθηκαν ἰδιαίτερα χρήσιμες.

Στὶς ἑπόμενες ἡ ἀναφορὰ στὸ ἔργο γίνεται ὡς «Conference». Τὸ βιβλίο κυκλοφορεῖ προσεχῶς καὶ στὰ ἑλληνικά.

2. Ἰδίως μὲ τὴν ἔγκριση τῶν σχετικῶν πιστώσεων.

ὑπουργὸ τῶν Ἐξωτερικῶν, τὴν οὐσιαστικὴ διεύθυνση τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων. Ἔτσι, κατὰ τὴν πρώτη φάση τῆς προεδρίας Νίξον ὁ πραγματικὸς ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν δὲν ἦταν ὁ ἐπικεφαλῆς τοῦ Σταίητ Ντηπάρμεντ Γουίλλιαμ Ρότζερς, ἀλλὰ ὁ εἰδικὸς προεδρικὸς σύμβουλος Χένρυ Κίσσινγκερ, ποὺ μόνο τὸ Νοέμβριο τοῦ 1973 ἀνέλαβε καὶ τυπικὰ τὴ διεύθυνση τοῦ ὑπουργείου.

Παράλληλα μὲ τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, ἰδίως μετὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, καὶ τὸ Πεντάγωνο συμμετέχει οὐσιαστικὰ στὴ χάραξη καὶ ἐφαρμογὴ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, λόγω τῶν στρατηγικῶν συμφερόντων ποὺ ἐκτείνονται σ' ὅλη τὴν ὑφήλιο.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει φυσικὰ καὶ μὲ τὶς ὑπηρεσίες πληροφοριῶν ὅπως ἡ περιλάλητη C.I.A. καὶ ἡ λιγότερο γνωστή, ἀλλὰ ἰσχυρότερη, ἴσως, D.I.A. (Κεντρικὴ Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων), ποὺ ἔχει τὴ δυνατότητα ὡς στρατιωτικὴ ὀργάνωση νὰ ἀναπτύσσει ἄμεσες σχέσεις μὲ τὶς ἔνοπλες δυνάμεις τῶν συμμάχων καὶ μὴ χωρῶν.

Ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ ἐπίσης τοῦ ἀμερικανικοῦ συστήματος εἶναι ἡ δημιουργία, παράλληλα μὲ τοὺς βασικοὺς κλάδους τῆς διοικήσεως, πολλῶν αὐτόνομων εἰδικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ὀργανισμῶν ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἴδιο ἢ παραπλήσιο ἀντικείμενο.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ κλάδοι καὶ οἱ εἰδικὲς ὑπηρεσίες δροῦν μὲ ἕνα βαθμὸ αὐτονομίας, ποὺ εἶναι ξένος πρὸς τὶς ἀντίστοιχες κρατικὲς δομὲς τῶν εὐρωπαϊκῶν κοινοβουλευτικῶν κρατῶν. Ἀλλὰ ἀκόμα καὶ μέσα στὶς ἴδιες ὑπηρεσίες ὑπάρχει γιὰ τοὺς λειτουργούς τους ἕνας βαθμὸς αὐτονομίας δράσεως, ποὺ εἶναι ἄγνωστος καὶ ἀκατανόητος γιὰ τοὺς Εὐρωπαίους. Ἔτσι εἶναι πολλὲς φορὲς δυνατὸ τὰ διάφορα ὑπουργεῖα καὶ ἀνεξάρτητες ὑπηρεσίες ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἴδιο μεγάλο θέμα νὰ ἐμφανίζονται ὅτι ἀκολουθοῦν ἀντιφατικὴ πολιτικὴ ἢ ὅτι ἐνεργοῦν χωρὶς κανένα συντονισμό! Ἡ αὐτονομία ὅμως αὐτὴ τῶν φορέων ἀφορᾶ στὴν οὐσία τὴν τακτικὴ καὶ ὄχι τὴ στρατηγικὴ τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς, ποὺ παραμένει προνόμιο τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας, τοῦ Προέδρου.

Τὸ ἀμερικανικὸ κυβερνητικὸ σύστημα εἶναι ἔτσι, ἐπιφα-

νειακά, πολυκεντρικό. Στὴν πραγματικότητα ὅμως τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐνιαία κατεύθυνση τοῦ Λευκοῦ Οἴκου, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ξεκινοῦν ὅλα τὰ νήματα ποὺ κινοῦν τὶς διάφορες ὑπηρεσίες [1].

Μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ ὁ Πρόεδρος μπορεῖ νὰ ἐφαρμόζει ταυτόχρονα διάφορους τρόπους προωθήσεως ἑνὸς θέματος καὶ χωρὶς θυσία τοῦ κύρους του νὰ υἱοθετεῖ τὴν ἐπιτυχημένη γραμμὴ ποὺ ἀκολούθησε μιὰ ὑπηρεσία καὶ νὰ ἀποδοκιμάζει τὴν ἀποτυχημένη μιᾶς ἄλλης. Μπορεῖ νὰ ἐξαγγέλλει, χρησιμοποιώντας τὴν α΄ ὑπηρεσία, μιὰ πολιτικὴ γιὰ δημόσια κατανάλωση στὸ ἐσωτερικὸ ἢ τὸ ἐξωτερικὸ καὶ ταυτόχρονα νὰ τὴν ὑπονομεύει μὲ τὴ δράση τῆς β΄. Εἶναι βέβαια τεράστια τὰ πλεονεκτήματα τοῦ συστήματος αὐτοῦ ἰδίως ἀπὸ τὴν ἄποψη εὐελιξίας [2].

---

1. Αὐτὸ φυσικὰ δὲ σημαίνει ὅτι ὁ Πρόεδρος διαθέτει πάντοτε καὶ τὴν πραγματικὴ ἐξουσία γιὰ τὴ λήψη τῶν ἀποφάσεων στὴν ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ πολιτική. Ἡ ἀναφορὰ τοῦ Προέδρου στρατηγοῦ Ἀιζενχάουερ στὸ περίφημο «στρατιωτικο-βιομηχανικὸ σύμπλεγμα» εἶναι ἀποκαλυπτικὴ γιὰ τὴν κατάσταση ποὺ δημιουργήθηκε μετὰ τὸ Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο καὶ ὑπογραμμίζει τὸ κεντρικὸ ἴσως πρόβλημα τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας.

2. Ἀκόμα καὶ γιὰ τοὺς ἀπολογητὲς τῆς ἀμερικανικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς! Τὸ σύστημα παρέχει πράγματι τὴν εὐχέρεια νὰ ἀμφισβητεῖται, ὅταν τοῦτο συμφέρει, τὸ στοιχεῖο τῆς «συνέχειας» ἀπὸ τὴν πολιτικὴ αὐτὴ καὶ τὰ μειονεκτήματα ἢ οἱ δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις της νὰ ἀποδίνονται στὶς προσωπικὲς ἀδυναμίες αὐτῶν ποὺ τὴν ἀσκοῦν (σ΄ ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς ἱεραρχίας), σὲ τυχαῖα γεγονότα ἢ τὴν ἔλλειψη... ἀρετῆς καὶ πολιτικῆς ὡριμότητας στοὺς ἄλλους λαούς!

Ἔτσι ἐπιχειρεῖται καὶ ἐπιτυγχάνεται πολλὲς φορὲς ἡ ὡραιοποίηση πράξεων τοῦ πιὸ ὠμοῦ ρεαλισμοῦ καὶ ἡ ἐμφάνισή τους ὡς προσπάθειας ὑλοποιήσεως τῶν ὑψηλότερων ἀξιῶν τῆς ἀνθρωπότητας!...

Τὴν ἐπιχειρηματολογία αὐτὴ ἄκουσα ἐπανειλημμένα νὰ προβάλλεται καὶ γιὰ τὴν ἐξήγηση τῆς φιλοχουντικῆς πολιτικῆς τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ οὔτε ἀφελεῖς ἦταν οὔτε καὶ κακῆς πίστεως.

Ἕνα ἄλλο ἐπίσης ἐπιχείρημα, ποὺ ἄκουσα νὰ διατυπώνεται συχνά, ἦταν ὅτι τὰ ἑλληνικὰ προβλήματα γι' αὐτοὺς ποὺ ὑπεύθυνα χειρίζονται τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ἀσήμαντα μπροστὰ στὰ τεράστια προβλήματα τοῦ Βιετνάμ, τῆς Μ. Ἀνατολῆς καὶ τῶν σχέσεων μὲ τὶς ἄλλες ὑπερδυνάμεις ποὺ τοὺς ἀπασχολοῦσαν. Ἄλλωστε κατὰ τὴν ἐπταετία εἶχαν ἐπιβληθεῖ μερικὲς δεκάδες δικτατορίες στὸν κόσμο καὶ ἐπομένως ἡ

Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμηθοῦν καὶ τὰ μειονεκτήματά του. Δημιουργεῖ εὔκολα συγχύσεις καὶ ζημιώνει τὴν ἀξιοπιστία τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως — τουλάχιστον στὶς ἐξωτερικὲς σχέσεις.

Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τῆς ἀντιφατικῆς ἐμφανίσεως δυὸ ὑπουργείων στὶς σχέσεις μὲ τὴν Ἑλλάδα εἴχαμε στὰ τέλη Μαρτίου 1974. Ὁ ὑπουργὸς Ἀμύνης κ. Σλέσινγκερ μὲ δηλώσεις του ἀπέδιδε τὴν ἀναστολὴ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς δεύτερης φάσεως τῶν Συμφωνιῶν γιὰ τὸν ἐλλιμενισμὸ τοῦ Ἔκτου Στόλου στὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν σὲ «πολιτικὲς διαφορὲς» μὲ τὸ καθεστὼς Ἰωαννίδη, ἐνῶ τὸν ἴδιο χρόνο τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ὑποστήριζε πὼς ὀφειλόταν σὲ «τεχνικοὺς» λόγους.

Εἶναι τέτοια πράγματι ἡ λειτουργία τοῦ συστήματος, ὥστε μπορεῖ νὰ ἦταν σωστὸς ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ πρεσβευτῆ στὴν Ἀθήνα Φίλιπ Τάλμποτ, στὶς 21.4.1967, ὅτι δὲ γνώριζε τίποτε γιὰ τὸ πραξικόπημα. Γιατὶ ἡ ἀμερικανικὴ συμμετοχὴ στὴ συνωμοσία δὲν ἦταν ὑποχρεωτικὸ νὰ ὑλοποιηθεῖ ἀπὸ τὴν πρεσβεία. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλες Ὑπηρεσίες ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ τὴν ἐπιτύχουν καὶ οἱ ὁποῖες τυπικὰ μόνον ὑπάγονται στὸν ἐπίσημο ἐκπρόσωπο τῶν Η.Π.Α., ἐνῶ στὴν πραγματικότητα εἶναι ἀνεξάρτητες ὅπως ἡ C.I.A., ἡ Ἀμερικανικὴ Στρατιωτικὴ Ἀποστολή, ἡ D.I.A. κλπ.

Καὶ κατὰ τὴν κυπριακὴ κρίση ὑπῆρξαν ἀνάλογα συμπτώματα δυσαρμονίας στὶς ἐνέργειες τῶν ἀμερικανικῶν ὑπηρεσιῶν — ὅπως θὰ φανεῖ στὸ σχετικὸ κεφάλαιο (Σχέσεις πρεσβευτῆ Τάσκα καὶ Μυστικῶν Ὑπηρεσιῶν μὲ τὸ καθεστὼς Ἰωαννίδη).

Κάτω ἀπὸ τὶς συνθῆκες αὐτὲς γίνεται ἐξαιρετικὰ δύσκολο νὰ διαπιστωθεῖ σὲ κάθε συγκεκριμένη περίπτωση ποιὸς ἐκφράζει τὴν πραγματικὴ ἀμερικανικὴ πολιτικὴ καὶ ποιὸς εἶναι ὁ ἔγκυρος συνομιλητὴς ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ πλευρά. Καὶ αὐτὸ ὄχι μόνο γιὰ τὴν κοινὴ γνώμη, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ γιὰ τὶς κυβερνήσεις.

ἑλληνικὴ δὲν μποροῦσε νὰ τοὺς συγκινήσει παρὰ ὡς ἕνα σημεῖο!

Εἶναι ὅλα αὐτὰ μιὰ ἄλλη ἐκδήλωση «τῆς ἀλαζονείας τῆς δυνάμεως», ποὺ τόσο χαρακτηριστικὰ ἐπισήμανε ὁ γερουσιαστὴς Φουλμπράιτ.

Οἱ ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις τὴν ἄνοιξη τοῦ 1974

Στὰ τέλη Μαρτίου ἦταν διάχυτη στὴν Οὐάσινγκτον ἡ ἐντύπωση ὅτι οἱ σχέσεις τῆς κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. καὶ τῆς Χούντας βρίσκονταν σὲ κρίσιμη καμπή. Ἀφορμή, ἡ ἀπροθυμία τοῦ καθεστῶτος Ἰωαννίδη νὰ προχωρήσει στὴν ἐφαρμογὴ τῆς δεύτερης φάσεως τῶν Συμφωνιῶν γιὰ τὶς λιμενικὲς διευκολύνσεις — τὸν ἐλλιμενισμὸ τοῦ ἀεροπλανοφόρου — χωρὶς νὰ ἐπιτύχει σοβαρὴ ἐνίσχυση σὲ ἀεροπλάνα καὶ τάνκς τελευταίου τύπου ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση. Ἡ κυβέρνηση Νίξον βρισκόταν σὲ ἀδυναμία νὰ ἱκανοποιήσει — καὶ ἂν ἀκόμα τὸ ἤθελε — τὸ αἴτημα τῆς Χούντας, γιατὶ τὸ ἀπαγόρευε ἡ ὑφιστάμενη νομοθεσία. Καὶ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ περάσει ἀπὸ τὸ Κογκρέσσο νέα, ποὺ θὰ τῆς τὸ ἐπέτρεπε. Τὸ κύρος της ἐξαιτίας τοῦ σκανδάλου Γουωτεργκέητ βρισκόταν σὲ πολὺ χαμηλὸ ἐπίπεδο.

Τὴ δυσφορία τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως πάνω στὸ θέμα ἐξέφρασε πρὸς τοὺς δημοσιογράφους, τὸ Μάρτιο, ὅπως ἤδη ἀνέφερα, ὁ ὑπουργὸς Ἀμύνης Σλέσινγκερ, λέγοντας ὅτι ἡ Συμφωνία ἐλλιμενισμοῦ δὲν προχωροῦσε ἐξαιτίας πολιτικῶν διαφωνιῶν, ἀνεξάρτητα φυσικὰ ἀπὸ τὴ δήλωση τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ποὺ ἐπακολούθησε καὶ ἡ ὁποία ἀπέδιδε τὴν καθυστέρηση σὲ «τεχνικοὺς» λόγους.

Ἡ ἀντίφαση ὅμως μεταξὺ τῶν δύο ὑπουργείων ἐνίσχυσε τὴν ἐντύπωση πὼς ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἐπανεξέταζε τὶς σχέσεις της μὲ τὴ Χούντα γιὰ τοὺς παραπάνω ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἴσως λόγους, ὅπως ἐπίσης καὶ ἐξαιτίας τῶν πιέσεων τοῦ Κογκρέσσου, τοῦ τύπου καὶ τῶν εὐρωπαίων συμμάχων.

Τὴν ἐντύπωση αὐτὴ ἐνίσχυσε ἀκόμη περισσότερο ἡ παρουσία τοῦ κ. Τάσκα στὴν Οὐάσινγκτον, ποὺ εἶχε κληθεῖ ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Ρόζενταλ νὰ καταθέσει γιὰ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις — πράγμα, ὅμως, ποὺ τελικὰ δὲν ἔγινε. Στὶς ἰδιωτικές του συνομιλίες ὁ Τάσκα δὲν ἔχανε εὐκαιρία νὰ ἐπιτίθεται δριμύτατα κατὰ τοῦ καθεστῶτος Ἰωαννίδη [1].

1. Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ σημειωθεῖ ἴσως καὶ τὸ γεγονὸς τῆς ἐμφανίσεως στὴν Οὐάσινγκτον τοῦ Ν. Μακαρέζου, ποὺ προπαγάνδιζε ἔντο-

Ἡ πρόσκληση ποὺ ἔλαβα ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Ρόζενταλ, ἦταν φυσικὰ μιὰ νέα προσπάθεια τοῦ Κογκρέσσου νὰ πιέσει τὴν κυβέρνηση γιὰ ἀλλαγή[1]. Ἡ ἀπήχηση ἐξάλλου τῆς ὁμιλίας μου στὸν τύπο καὶ ἰδιαίτερα ἡ ἀναμετάδοσή της ἀπὸ τὴ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» θεωρήθηκε ὡς μιὰ ἄλλη ἔνδειξη τῆς προετοιμαζόμενης μεταβολῆς.

Ὅλα ὅμως αὐτὰ ἀποδείχτηκαν στὸ τέλος ἀβάσιμα καὶ οἱ ἐλπίδες μάταιες. Τὴν πρώτη ἔνδειξη ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση παρέμενε ἀμετακίνητη πίσω ἀπὸ τὴ Χούντα μοῦ τὴν ἔδωσε ἡ συνομιλία μου μὲ τὸν Ρότζερ Νταίηβις τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, τὴν ἑπομένη τῆς ἀφίξεώς μου στὴν Οὐάσινγκτον. Ἡ συνέντευξη Γκουντπάστερ τοῦ Ἀπριλίου ἦταν μιὰ ἄλλη ἐπίσημη ἀπόδειξη τῶν πραγματικῶν προθέσεων τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως. Τέλος, τὸν Ἰούνιο, κατὰ τὴ συζήτηση τοῦ νομοσχεδίου γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ βοήθεια στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τῆς Γερουσίας τόσο ὁ κ. Κίσσινγκερ ὅσο καὶ ὁ κ. Σλέσινγκερ ἐπαναβεβαίωσαν τὸ ἀμετάβλητο τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς ἀπέναντι στὸ στρατιωτικὸ καθεστώς. Ὁ πρῶτος μάλιστα ἔδωσε μιὰν ἐπιγραμματικὴ καὶ ἰδιαίτερα ἀποκαλυπτικὴ διατύπωση τῆς πολιτικῆς αὐτῆς.

Οἱ καταθέσεις δύο ὑπουργῶν στὴ Γερουσία

Ὅπως εἶναι γνωστό, τὸν Ἰανουάριο 1973 τὸ καθεστὼς Παπαδόπουλου παραιτήθηκε ἀπὸ τὴ δωρεὰν ἀμερικανικὴ βοήθεια, γιὰ νὰ ἀπαλλάξει τὸν ἑαυτό του καὶ τὴν ἀμερικανικὴ κυβέρ-

---

να ὑπὲρ τῆς μετακλήσεως τοῦ κ. Καραμανλῆ γιὰ τὴν πολιτικοποίηση τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος.

1. Εἶχε προηγηθεῖ ἡ ἐπίσκεψη στὴν Ἑλλάδα τῆς ἀποστολῆς Φρέϊζερ ἡ ὁποία στὴν ἔκθεσή της «Controlling the damage : U.S. policy options for Greece—Report of a study Mission to Greece, January 18 to 21, 1974», ποὺ δημοσιεύτηκε τὸ Φεβρουάριο, συνιστοῦσε : Νὰ γίνει ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἐπίσημη δήλωση ὅτι ἀνέστελλε τὸ πρόγραμμα ἐλλιμενισμοῦ τοῦ ἀεροπλανοφόρου καὶ ὅτι ἀνέμενε τὴν πραγματοποίηση θετικῶν μέτρων γιὰ τὴ διενέργεια ἐκλογῶν καὶ τὸν τερματισμὸ τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος. Συνιστοῦσε ἐπίσης τὴν ἀντικατάσταση τοῦ ἀμερικανοῦ πρεσβευτῆ, ποὺ εἶχε ταυτιστεῖ μὲ τὴ μέχρι τότε ἀμερικανικὴ πολιτική.

νηση ἀπὸ τὴν ἐνόχληση τῆς κριτικῆς τοῦ Κογκρέσσου κατὰ τὶς συζητήσεις τοῦ νόμου γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ βοήθεια. Ἔτσι ἡ Ἑλλάδα περιορίστηκε νὰ παίρνει μόνο βοήθεια ὑπὸ μορφὴ «πωλήσεων ἐπὶ πιστώσει», τῆς ὁποίας τὸ ὕψος δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ 71 ἑκαμμτούρια δολλάρια τὸ χρόνο. Γιὰ τὴ χορήγησή της, ἐξάλλου, ἔπρεπε νὰ ὑπάρξουν ὁρισμένες προϋποθέσεις — πράγμα ποὺ θὰ ἐπιβεβαίωνε ὁ ἴδιος ὁ Πρόεδρος.

Τὸν Ἰανουάριο 1974, ὁ γερουσιαστὴς Πέλλ μὲ τὸ συνάδελφό του Χένρυ Μ. (Σκοὺπ) Τζάκσον ὑπέβαλαν νομοσχέδιο γιὰ τὴν πλήρη διακοπὴ τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας πρὸς τὴ δικτατορικὴ Ἑλλάδα, ποὺ ἔγινε ὁμόφωνα δεκτὸ ἀπὸ τὴν Γερουσία. Ἡ προώθησή του ὅμως στὴ Βουλὴ καθυστέρησε καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἡ κυβέρνηση ὑπέβαλε τὸ δικό της νομοσχέδιο γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ βοήθεια ποὺ πρόβλεπε γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ πάλι 71 ἑκατομμύρια δολλάρια «πωλήσεων ἐπὶ πιστώσει».

Τὸν Ἰούνιο 1974, κατὰ τὴ συζήτηση τοῦ κυβερνητικοῦ νομοσχεδίου ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τῆς Γερουσίας, κλήθηκαν νὰ καταθέσουν ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Κίσσινγκερ καὶ ὁ ὑπουργὸς Ἀμύνης κ. Σλέσινγκερ. Καὶ οἱ δύο ὑποχρεώθηκαν, ἀπαντώντας σὲ ἐπίμονες ἐρωτήσεις τοῦ γερουσιαστῆ Πέλλ, νὰ διατυπώσουν τὴν ἐπίσημη ἀμερικανικὴ θέση ἀπέναντι στὴ δικτατορικὴ Ἑλλάδα, ποὺ ἦταν ἡ ἐπαναβεβαίωση τῆς μέχρι τότε ἀκολουθούμενης πολιτικῆς «συνεργασίας» μὲ τὸ καθεστώς.

Ὁ κ. Κίσσινγκερ εἶπε ἐπιγραμματικά : «Οἱ στρατιωτικὲς σχέσεις μὲ τὴν Ἑλλάδα δὲν πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἐπιδοκιμασία τῆς μορφῆς τῆς κυβερνήσεώς της. Βασίζονται πάνω στὴν ἑρμηνεία ποὺ κάνουμε γιὰ τὰ ἀμερικανικὰ ἐθνικὰ συμφέροντα, ὅπως καὶ τὰ συμφέροντα τῆς Συμμαχίας, ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἄμυνα τῆς Μεσογείου».

Οἱ ἰδεολογικές, ἑπομένως, ἀρχὲς τοῦ Προοιμίου καὶ οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Συμφώνου τοῦ ΝΑΤΟ γιὰ τὴν προστασία τοῦ ἐλεύθερου τρόπου ζωῆς δὲ δέσμευαν τὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση στὶς σχέσεις της μὲ τὴν Ἑλλάδα!... Καθοριστικὸς παράγοντας ἦταν τὰ στρατηγικὰ συμφέροντα στὴ Μεσόγειο.

Ἡ δήλωση, φυσικά, ἦταν ἔκφραση τοῦ «διπλωματικοῦ ρεαλισμοῦ» πάνω στὸν ὁποῖο ὁ κ. Κίσσινγκερ ἔχει θεμελιώσει τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῶν Η.Π.Α. Εἶναι παραλλαγὴ τῆς φράσεως ποὺ ἀκούγεται πολὺ συχνὰ στοὺς ὑπεύθυνους κύκλους τῆς Οὐάσινγκτον, καὶ θεωρεῖται ὅτι περικλείει τὴν πεμπτουσία τῆς φιλοσοφίας του : «Διαπραγματευόμαστε μὲ τὶς κυβερνήσεις ὅπως εἶναι, καὶ δὲ μᾶς ἐνδιαφέρει τὸ πολιτικὸ σύστημα ἢ ἡ ἰδεολογία τῶν διαφόρων χωρῶν» [1].

Μιὰ ἄλλη ἀπόρροια τοῦ «ρεαλισμοῦ» αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ ἀντίληψη ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση δὲ δεσμεύεται οὔτε ἀπὸ τοὺς νόμους τῶν Η.Π.Α., ὅταν θεωρεῖ ὅτι τὸ ἐπιβάλλουν σημαντικὰ στρατηγικὰ συμφέροντα.

Τὸ τελευταῖο αὐτὸ ἀποκαλύφθηκε ὠμά, μερικοὺς μῆνες ἀργότερα, ὅταν στὰ 1975 ὁ κ. Κίσσινγκερ ἐπιδόθηκε σὲ μιὰ ἐπίμονη προσπάθεια νὰ ἐπιτύχει τὴν ἐπανάληψη τῆς στρατιωτικῆς βοήθειας πρὸς τὴν Τουρκία, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ χώρα αὐτὴ χρησιμοποίησε ἀμερικανικὰ ὅπλα γιὰ τὴν ἐπίθεση ἐναντίον ἑνὸς ἄλλου κράτους, πρᾶγμα ποὺ ἀπαγορεύει ἡ ἀμερικανικὴ νομοθεσία. Στὶς ὑποδείξεις γιὰ τὸ ἐπιβεβλημένο τῆς διακοπῆς τῆς βοήθειας πρὸς τὴν Τουρκία, σύμφωνα μὲ τοὺς ἀμερικανικοὺς νόμους, ὁ κ. Κίσσινγκερ δὲ δίστασε νὰ δηλώσει ὠμά : «Τὸ ἐθνικὸ συμφέρον εἶναι πάνω ἀπὸ τοὺς νόμους» [2].

Ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπουργὸς Ἀμύνης Σλέσινγκερ δικαιολόγησε τὴν παροχὴ τῆς βοήθειας τῶν 71 ἑκατομμυρίων δολλαρίων μὲ ἐπιχείρημα τὴ στρατηγικὴ σημασία τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου. Καὶ ἔσπευσε νὰ διαβεβαιώσει τοὺς ἀκροατές του ὅτι ἡ Ἑλλάδα, ἂν καὶ δημιουργοῦσε ἰδεολογικὰ προβλήματα γιὰ τὴ Συμμαχία, ἦταν ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως ὑπολογίσιμος (ἀποδοτικὸς) ἑταῖρος. Ἀποκάλυψε δὲ ὅτι, παρὰ τὴν ὑφιστάμενη νομοθεσία, ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση δὲ θὰ ἔφερνε δυσκολίες, ἂν ἀμερικανοὶ οἰκονομικοὶ οἶκοι δέχονταν παραγγελίες ὅπλων

1. James W. Symington : Towards an American Foreign Policy, «Οὐάσινγκτον Πόστ», 17 Ἰαν.. 1975.

2. Leslie Gelb : Kissinger and Congress, «Τάιμς τῆς Νέας Ὑόρκης», 22 Φεβρ. 75.

ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὕψους 400 ἑκατομμυρίων δολλαρίων μὲ ἀμερικανικὲς πιστώσεις.

Οἱ δηλώσεις Κίσσινγκερ ἔγιναν ἀντικείμενο μεγάλης ἐκμεταλλεύσεως ἀπὸ τὸ χουντικὸ τύπο. Χαρακτηριστικὰ ἡ «Ἀκρόπολις» σὲ κύριο ἄρθρο της τῆς 9 Ἰουνίου ἔγραψε ὅτι «οἱ δηλώσεις Κίσσινγκερ ἀποτελοῦν ἔμμεσον μέν, ἀλλὰ θετικὴν κάλυψιν τοῦ καθεστῶτος ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερον στὴ χώρα μας». Στὸ ἄρθρο τοῦ ἀνταποκριτοῦ τῆς «Οὐάσινγκτον Πὸστ» Ντόντερ, ποὺ παραθέτουμε στὶς ἑπόμενες σελίδες, περιλαμβάνεται ἕνα ἀπάνθισμα παρόμοιας ἀρθρογραφίας τῶν ἄλλων ἐφημερίδων.

Ἀλλὰ μιὰ τόσο ὑπερβολικὴ «παραμόρφωση» τῶν ἀμερικανικῶν θέσεων δὲν ἦταν ἀρεστὴ στὴν ἀμερικανικὴ πρεσβεία. Γι' αὐτὸ διατύπωσε τὴν ἀξίωση νὰ δημοσιευθεῖ στὸν τύπο ὁλόκληρο τὸ κείμενο τῶν δηλώσεων Κίσσινγκερ, πρᾶγμα ποὺ ἔγινε στὶς 12 Ἰουνίου[1].

Ἡ ἀμερικανικὴ ἀντίδραση γιὰ τὴν «παραποίηση» τῶν λόγων τοῦ Κίσσινγκερ ἦταν ὡς ἕνα σημεῖο δικαιολογημένη. Ὁ ἀμερικανὸς ὑπουργὸς δήλωσε μὲ ἀπροκάλυπτη κυνικότητα ὅτι ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴ μορφὴ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως — δὲν εἶπε ὅτι τὴν ἐγκρίνει — ἐφόσον ἡ συνεργασία μ' αὐτὴν ἐξυπηρετεῖ τὰ ἀμερικανικὰ συμφέροντα. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀναγνωριστεῖ ὅτι καὶ οἱ δημοσιογραφικοὶ κονδυλοφόροι τοῦ καθεστῶτος δὲν εἶχαν ἐντελῶς ἄδικο στὴν ἑρμηνεία ποὺ ἔδωσαν. Ἄλλωστε, μπορεῖ νὰ ἦταν αὐτὴ ποὺ δόθηκε στὴν ἡγεσία τοῦ καθεστῶτος ἀπὸ ἄλλες ἀμερικανικὲς ὑπηρεσίες.

Οἱ λόγοι τῶν Κίσσινγκερ καὶ Σλέσινγκερ ὑπῆρξαν οἱ τελευταῖες ἐπίσημες ἀμερικανικὲς δηλώσεις σχετικὰ μὲ τὸ δικτατορικὸ καθεστώς. Καὶ εἶναι πολύτιμοι ὄχι μόνο γιατὶ ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἐξακολούθησε νὰ τὸ ὑποστηρίζει ὡς τὸ τέλος, ἀλλὰ καὶ γιατὶ ὑπογραμμίζουν ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀποφασιστικότερους λόγους τῆς πολιτικῆς αὐτῆς. Πράγματι, ἕνα μήνα πρὶν ἀπὸ τὰ τραγικὰ γεγονότα τῆς Κύ-

1. Βλέπε σελ. 364 κ.ἑ.

πρου ὁ κ. Κίσσινγκερ δήλωνε πὼς ἡ ἀπέναντι στὴν Ἑλλάδα πολιτικὴ τῆς Ἀμερικῆς καθοριζόταν ἀπὸ τὰ ἀμερικανικὰ στρατηγικὰ συμφέροντα στὴ Μεσόγειο. Καὶ ἡ Κύπρος βέβαια *βρίσκεται στὴ Μεσόγειο !...*

1. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΑΜΥΝΗΣ κ. ΤΖΑΙΗΜΣ ΣΛΕΣΙΝΓΚΕΡ

Πέμπτη, 28 Μαρτίου 1974

.....

Ἐρώτηση: Τί συμβαίνει μὲ τὸ σχέδιο τοῦ ναυάρχου Ζούμβαλτ γιὰ τὸν ἐλλιμενισμὸ ἑνὸς ἀεροπλανοφόρου στὴν Ἀθήνα; Ἔχει πεθάνει; Ποῦ βρίσκεται τὸ ζήτημα;

Ἀπάντηση: Δὲν προωθεῖται αὐτὴ τὴ στιγμή.

Ἐρώτηση: Εἶναι τοῦτο μιὰ περισσότερο ἢ λιγότερο ὁριστικὴ ἀπόφαση ἢ ἁπλῶς...

Ἀπάντηση: Νομίζω πὼς θὰ ἐξαρτηθεῖ ἀπὸ τὴν πορεία τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων...

Ἐρώτηση: Τί μᾶς χρειάζεται πρὶν τὸ προωθήσουμε ξανά; Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά;

Ἀπάντηση: Εἶναι μιὰ ἐρώτηση, στὴν ὁποία δὲν μπορῶ νὰ ἀπαντήσω μὲ ἀκρίβεια. Νομίζω πὼς θὰ χρειαζόταν μεγαλύτερη ἁρμονία στὶς ἀμοιβαῖες ἀντιλήψεις ἀπὸ ὅ,τι ὑπάρχει σήμερα.

.....

(Ἐπίσημο κείμενο Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης)

2. ΚΑΤΑΘΕΣΗ κ. ΚΙΣΣΙΝΓΚΕΡ [1]

ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ ΠΕΛΛ: ....Προχωρώντας τώρα σὲ περιοχὲς ἰδιαίτερου ἐνδιαφέροντος, τουλάχιστον γιὰ τὸν ὁμιλοῦντα, καὶ συγκεκριμένα γιὰ τὴν Ἑλλάδα:

---

1. Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Σχέσεων Γερουσίας τῶν Η.Π.Α. Συνεδρίαση 7 Ἰουνίου 1974 (Ἐπίσημα Πρακτικά).

Ὅπως ξέρετε ἡ Γερουσία ἐνέκρινε χωρὶς ἀντιρρήσεις, παμψηφεί, τουλάχιστον κανένας δὲν πρόβαλε ἀντίρρηση, δὲν πρέπει νὰ πῶ παμψηφεὶ ἀλλὰ χωρὶς ἀντιρρήσεις, ἕνα σχέδιο νόμου ποὺ καθορίζει ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιτραποῦν πωλήσεις ἐπὶ πιστώσει στὴν Ἑλλάδα, ἐκτὸς ἂν ὁ Πρόεδρος βεβαιώσει ὅτι ἡ χώρα αὐτὴ μπορεῖ νὰ ἀνταποκριθεῖ στὶς πολιτικὲς καὶ στρατιωτικὲς ἀπαιτήσεις τοῦ Προοιμίου καὶ τῶν διατάξεων τοῦ Συμφώνου τοῦ NATO. Γνωρίζω ὅτι στὸ σχέδιο τοῦ προϋπολογισμοῦ σας, ποὺ ἔχω μπροστά μου, περιέχεται πρόβλεψη 71 ἑκατ. δολλαρίων γιὰ πωλήσεις ἐπὶ πιστώσει στὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι εἴτε ξεκινᾶτε μὲ τὴν προϋπόθεση πὼς τὸ σχέδιο δὲ θὰ ἐγκριθεῖ ἀπὸ τὴ Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων, πράγμα ποὺ εἶναι δυνατὸ — καὶ ὁ Πρόεδρος θὰ μποροῦσε νὰ προβάλει veto — εἴτε πιστεύετε ὅτι ὁ Πρόεδρος θὰ μποροῦσε νὰ βεβαιώσει πὼς ἡ Ἑλλάδα εἶναι πράγματι ἱκανὴ νὰ ἀνταποκριθεῖ στὶς στρατιωτικὲς ὑποχρεώσεις της τοῦ NATO.

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΚΙΣΣΙΝΓΚΕΡ: Βέβαια, ὅταν ὑποβάλλουμε τὸ Πρόγραμμα εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ πάρουμε ὑπόψη μας τὰ πλαίσια τῆς ὑφιστάμενης νομοθεσίας. Τὸ νομοσχέδιό σας δὲν ψηφίστηκε ἀκόμα ἀπὸ τὴ Βουλή. Τὸ πρόγραμμά μας, ἐπομένως, καταρτίστηκε μὲ βάση τὴν ὑπάρχουσα νομοθεσία καὶ δὲν προεξοφλεῖ ποιὰ θὰ εἶναι ἡ τελικὴ ἐνέργεια τῆς Βουλῆς, οὔτε καὶ προβλέπει ποιὰ θὰ εἶναι ἡ ἀντίδραση τοῦ Προέδρου σ' ἕνα τέτοιο νομοσχέδιο.

Γενικὰ τὸ πρόβλημα, ἀναφορικὰ μὲ τὶς πιστώσεις πρὸς τὴν Ἑλλάδα εἶναι πρόβλημα ποὺ ἔχουμε συζητήσει ἤδη σ' αὐτὴν τὴν Ἐπιτροπή, σὲ δημόσιες συνεδριάσεις, κατὰ τὶς ἀκροάσεις γιὰ τὴν ἔγκριση τοῦ διορισμοῦ μου, ὅπως ἐπίσης καὶ σὲ πολλὲς μυστικὲς συνεδριάσεις. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ συνίσταται στὴ σχέση μεταξὺ τῆς ἐπιδοκιμασίας τῆς ἐσωτερικῆς δομῆς μιᾶς χώρας καὶ τῆς σημασίας, πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς, ποὺ μπορεῖ νὰ ἀποδοθεῖ στὶς σχέσεις μὲ τὴ χώρα αὐτὴ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς ἐσωτερικές της δομές.

Παίρνοντας ὑπόψη τὸ στρατιωτικὸ ρόλο τῆς Ἑλλάδας στὴ Νότια Πτέρυγα τοῦ NATO ἡ κυβέρνηση ἔκρινε πὼς ἔπρεπε νὰ ὑποβάλει αὐτὴ τὴν πρόταση, ἂν καὶ ἡ πολιτικὴ μορφή, ἡ ἐσωτερικὴ

δομὴ τῆς Ἑλλάδας, δὲν εἶναι κάτι ποὺ θὰ συνιστοῦσε. Ἐφόσον δὲν ὑπῆρχε ἀκόμη ἀντίθετη ἀπόφαση τοῦ Κογκρέσσου, ὑποβάλαμε ὅ,τι κατὰ τὴν κρίση μας ἦταν τὸ καλύτερο.

ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ ΠΕΛΛ: Σχετικὰ μ' αὐτό, γνωρίζω ὅτι τὸ Ὑπουργεῖο Ἀμύνης ἔχει δηλώσει ὅτι ἡ φάση 2 τοῦ ἐλλιμενισμοῦ τῶν πλοίων τοῦ Στόλου ἔχει ἀνασταλεῖ ἐξαιτίας τῶν πολιτικῶν συνθηκῶν στὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ δήλωσε ὅτι ἡ ἀναστολὴ ὀφείλεται σὲ τεχνικὲς δυσκολίες.

Μοῦ φαίνεται ὅτι αὐτὸ εἶναι ἕνα εἶδος ἀντιστροφῆς τῶν φυσιολογικῶν ρόλων τῶν δύο ὑπουργείων.

Διερωτῶμαι ἂν νομίζετε πὼς θὰ μπορούσατε νὰ διατυπώσετε ἀπὸ τὸ δημόσιο αὐτὸ βῆμα τὶς ἀπόψεις τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνηση, ἐπειδὴ ἕνα ἀπὸ τὰ προβλήματα στὴν Ἑλλάδα τώρα εἶναι ὅτι ὁ λαὸς ἔχει τὴ γνώμη πὼς ἡ σημερινὴ Χούντα ὑποστηρίζεται πλήρως ἀπὸ τὴν κυβέρνησή μας, ποὺ τὴν ἔχει ἐναγκαλιστεῖ.

Διερωτῶμαι ἂν εἶστε σὲ θέση τουλάχιστον νὰ μᾶς δώσετε ἐνδείξεις ὅτι δὲν ὑπάρχει ἔγκριση ἢ ἐπιδοκιμασία πρὸς αὐτήν.

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΚΙΣΣΙΝΓΚΕΡ: *Οἱ στρατιωτικὲς σχέσεις μὲ τὴν Ἑλλάδα δὲν πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἐπιδοκιμασία τῆς μορφῆς τῆς κυβερνήσεώς της. Βασίζονται πάνω στὴν ἑρμηνεία ποὺ κάνουμε γιὰ τὰ ἀμερικανικὰ ἐθνικὰ συμφέροντα, ὅπως καὶ τὰ (συμφέροντα) τῆς Συμμαχίας ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἄμυνα τῆς Μεσογείου*[1]. Σχετικὰ μὲ τὶς ἀντιφατικὲς δηλώσεις ποὺ ἔγιναν ἀπὸ τὰ Ὑπουργεῖα Ἀμύνης καὶ Ἐξωτερικῶν, ὅπως τὸ ἀντιλαμβάνομαι, κατὰ τὶς διαπραγματεύσεις ἔχουν προβληθεῖ ὁρισμένοι ὅροι ποὺ θεωρήθηκαν ἀπαράδεκτοι.

Οἱ συνάδελφοί μου τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ φαίνεται ὅτι ἑρμήνευσαν τὸ γεγονὸς αὐτὸ σὰν τεχνικό, ἐνῶ τὸ Ὑπουργεῖο Ἀμύνης τὸ θεώρησε πολιτικῆς φύσεως.

ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ ΠΕΛΛ: Θὰ θέλατε νὰ βλέπατε μιὰν ἀλλαγὴ κυβερνήσεως στὴν Ἑλλάδα κ. ὑπουργέ:

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΚΙΣΣΙΝΓΚΕΡ: Δὲν νομίζω ὅτι εἶναι πρέπον γιὰ μένα

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

νὰ κάνω σχόλια πάνω στὶς ἐλπίδες μου γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ δομὴ ἄλλων χωρῶν. Ἔχω ἤδη δηλώσει ὅτι δὲ θὰ πρέπει νὰ συμπεράνει κανεὶς ὑποχρεωτικὰ ἀπὸ τὴ στρατιωτική μας συνεργασία τὴν ἐπιδοκιμασία μας γιὰ τὴν πολιτικὴ μορφὴ μιᾶς κυβερνήσεως.

. . . . . .

3. Η ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΚΙΣΣΙΝΓΚΕΡ ΑΠΟ ΤΟ ΧΟΥΝΤΙΚΟ ΤΥΠΟ

«Μὲ ἐπιλογὴ περικοπῶν τῶν λόγων τοῦ Κίσσινγκερ οἱ Ἕλληνες ἰσχυρίζονται πὼς οἱ Η.Π.Α. ὑποστηρίζουν τοὺς στρατιωτικοὺς κυβερνῆτες»

Ἄρθρο τοῦ Ντοῦσκο Ντόντερ (Dusko Doder)[1].

Ἀθήνα, 11 Ἰουνίου. Ὁ ἐλεγχόμενος ἀπὸ τὴν κυβέρνηση ἑλληνικὸς τύπος παρουσίασε σήμερα τὶς παρατηρήσεις ποὺ ἔκαμε ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Χένρυ Κίσσινγκερ σὲ μιὰ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κογκρέσσου ὡς ἐπιδοκιμασία τῆς δικτατορίας.

Ὁ ἑλληνικὸς τύπος ἀγνόησε τὶς ἐπανειλημμένες διαβεβαιώσεις ὅτι ἡ αἴτηση τῆς κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. γιὰ τὴ χορήγηση πιστώσεων στὴν Ἑλλάδα, γιὰ τὴν ἀγορὰ πολεμικοῦ ἐξοπλισμοῦ, δὲν ἀποτελεῖ «ἐπιδοκιμασία» τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἀθηνῶν. Ἀντίθετα, ἔστρεψε τὴν προσοχή του ἀποκλειστικὰ στὶς παρατηρήσεις τοῦ Κίσσινγκερ σχετικὰ μὲ τὴ στρατιωτικὴ σημασία τῆς Ἑλλάδας στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο.

Ἡ προφανῶς καλὰ ἐνορχηστρωμένη ἀρθρογραφία τῶν ἐφημερίδων προσπάθησε νὰ μεταδώσει τὴν ἐντύπωση πὼς ἡ κυβέρνηση Νίξον ὕστερα ἀπὸ μιὰ περίοδο ἀμφιβολιῶν υἱοθέτησε «ὑπεύθυνη στάση» ἀπέναντι στὴ στρατιωτικὴ Χούντα, ποὺ ἀνέτρεψε τὸ στρατιωτικὸ καθεστὼς τοῦ πρωθυπουργοῦ Γεωργίου Παπαδόπουλου τὸν περασμένο Νοέμβριο.

Ἡ ἐφημερίδα «Ἀπογευματινὴ» ἔγραψε σὲ κύριο ἄρθρο ὅτι ὁ Κίσσινγκερ «ὑπογράμμισε μὲ ὑπεύθυνο τρόπο... τὴν ἐξαιρετικὴ

1. «Οὐάσιγκτον Πόστ», 12 Ἰουνίου 1974.

σημασία τῆς Ἑλλάδας μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ΝΑΤΟ καὶ στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο».

Ἡ ἐφημερίδα «Τὰ Νέα» ἔγραψε σὲ ἕνα πρωτοσέλιδο ἄρθρο ὅτι «ἡ τελευταία δήλωση τοῦ Κίσσινγκερ γιὰ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις, μαζὶ μὲ τὴν ἄρνηση τοῦ Προέδρου Νίξον νὰ ἐπιδοκιμάσει πολιτικὴ ἐπεμβάσεως στὶς ἐσωτερικὲς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων χωρῶν, ἀντιπροσωπεύει καινούριο προσανατολισμὸ τῆς πολιτικῆς τῆς Οὐάσινγκτον πρὸς τὴν Ἑλλάδα».

Τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως χαρακτήρισαν «μυωπικὸ καὶ ἀνεύθυνο» σχόλιο τῆς «Οὐάσινγκτον Πόστ» τῆς περασμένης βδομάδας [1], τὸ ὁποῖο ζητοῦσε ἀπὸ τὴ κυβέρνηση «νὰ ἐπιβεβαιώσει» τὸ ἐνδιαφέρον της γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ στὴν Ἑλλάδα. Ἡ δήλωση τοῦ Κίσσινγκερ, ἔγραψε ἡ «Ἀπογευματινή», πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὡς σαφὴς καταδίκη τῶν ἐπιχειρημάτων τῆς «Οὐάσινγκτον Πόστ».

Ἀλλ' οὔτε ἡ κατάθεση Κίσσινγκερ στὶς 7 Ἰουνίου ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Γερουσίας οὔτε καὶ τὸ σχόλιο τῆς «Οὐάσινγκτον Πόστ» ἔχουν δημοσιευθεῖ στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Κίσσινγκερ, ὑποστηρίζοντας τὴν αἴτηση τῆς κυβερνήσεως γιὰ τὴν πώληση πολεμικοῦ ὑλικοῦ στὴν Ἑλλάδα ἐπὶ πιστώσει, εἶπε στὴν Ἐπιτροπὴ ὅτι «οἱ στρατιωτικὲς σχέσεις μὲ τὴν Ἑλλάδα δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθοῦν ὡς ἐπιδοκιμασία τῆς μορφῆς τῆς σημερινῆς κυβερνήσεώς της. Βασίζονται στὴν ἑρμηνεία ποὺ κάνουμε γιὰ τὰ ἀμερικανικὰ ἐθνικὰ συμφέροντα, ὅπως καὶ [τὰ συμφέροντα] τῆς Συμμαχίας ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἄμυνα τῆς Μεσογείου».

Ἡ αἴτηση συμπίπτει χρονικὰ μὲ μιὰ κίνηση στὸ Κογκρέσσο νὰ διακοποῦν ὅλες οἱ πωλήσεις ἐπὶ πιστώσει, ἐκτὸς ἂν ἡ Ἑλλάδα φανεῖ συνεπὴς «στὶς στρατιωτικὲς καὶ πολιτικὲς ὑποχρεώσεις της» ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ τὸ σύμφωνο τοῦ ΝΑΤΟ. Τὸν περασμένο χρόνο τὸ Κογκρέσσο καθόρισε ἀνώτατο ὅριο 71 ἑκατ. δολλαρίων γιὰ πωλήσεις ἐπὶ πιστώσει στὴν Ἑλλάδα.

1. Βλέπε σελ. 226.

Ἡ ἑρμηνεία πού ἔδωσαν στίς δηλώσεις τοῦ Κίσσινγκερ τά σχόλια τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου θεωρεῖται ἀπό τούς ξένους διπλωμάτες ὅτι ἀποβλέπει σέ ἐσωτερικούς σκοπούς. Οἱ ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις ἔχουν χειροτερεύσει τόσο πολύ τούς τελευταίους ἕξι μῆνες, ὥστε οἱ δυτικοί διπλωμάτες νά ἐκφράζουν ἀνοικτά τήν ἀνησυχία τους ἐξαιτίας τῆς διαβρώσεως τῶν ρυθμίσεων πού ἀφοροῦν τήν ἀμοιβαία ἀσφάλεια στήν Ἀνατολική Μεσόγειο.

Ἡ Ἑλλάδα τόν περασμένο Ἰανουάριο ἐπέβαλε ἀναβολή στήν ἐκτέλεση τῶν σχεδίων γιά τόν ἐλλιμενισμό ἑνός ἀεροπλανοφόρου τοῦ Ἔκτου Στόλου στήν περιοχή τῆς Ἀθήνας, ζητώντας ὡς ἀντάλλαγμα μεγάλες ποσότητες ἀμερικανικοῦ πολεμικοῦ ὑλικοῦ.

Τελευταῖα ἡ Ἀθήνα ἔχει διεξαγάγει διαπραγματεύσεις γιά νά ἀποκτήσει ποσότητες πολεμικοῦ ὑλικοῦ ἀπό τή Γαλλία.

4. ΚΑΤΑΘΕΣΗ κ. ΣΛΕΣΙΓΝΚΕΡ

Γερουσία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἐπιτροπή Ἐξωτερικῶν Σχέσεων. Κατάθεση τοῦ Τζαίημς Σλέσινγκερ - Ὑπουργοῦ Ἀμύνης [1]

Παρόντες : Γερουσιαστής Φουλμπράιτ (πρόεδρος), Σάιμιγκτον, Πέλλ, Χάμφρεϋ, Καίηζ, Πῆρσον καί Πέρσυ.

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΛΕΣΙΝΓΚΕΡ : ... Προτείνουμε προγράμματα πωλήσεων ἐπί πιστώσει 300 ἑκατομμυρίων δολλ. γιά τό Ἰσραήλ, 30 ἑκατομμυρίων δολλ. γιά τήν Ἰορδανία, 10 ἑκατομμυρίων δολλ. γιά τό Λίβανο, 71 ἑκατομμυρίων δολλ. γιά τήν Ἑλλάδα καί 90 ἑκατομμυρίων δολλ. γιά τήν Τουρκία... Ἡ Ἑλλάδα καί ἡ Τουρκία εἶναι, φυσικά, μέλη - κλειδιά τῆς Συμμαχίας τοῦ NATO καί ἡ διατήρηση τῆς ἐνδεδειγμένης ἱκανότητας ἀμύνης στίς δύο χῶρες εἶναι καίρια γιά τήν Συμμαχία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ : ... Ἔχετε χρησιμοποιήσει τή λέξη ἐλεύθερη ἐκλογή. Νόμιζα ὅτι τό εἴχαμε ξεπεράσει αὐτό. Καμιά ἀπό τίς κυβερνήσεις αὐτές (Βιετνάμ, Λάος) δέν εἶναι κυβέρνηση ἐλεύθερης ἐκλογῆς. Εἶναι στρατιωτικές κυβερνήσεις, ὑποστηριζόμενες

1. «Σχέδιο Νόμου περί Τροποποιήσεως τοῦ Νόμου Ἐξωτερικῆς Βοηθείας τοῦ 1961». S. 3394. σελ. 235 κ.ἑ. Τετάρτη 26 Ἰουνίου 1974, Οὐάσινγκτον D.C.

ἀπὸ τοὺς στρατιωτικούς. Δὲν εἶναι δημοκρατικές. Καί, ἐξάλλου, θὰ βρισκόμαστε σὲ ἀμηχανία ἂν προσπαθούσαμε νὰ ἐφαρμόσουμε αὐτὸ τὸ κριτήριο, ὅταν φτάναμε στὴν περίπτωση τῆς Ἑλλάδας.

Δὲν ὑποστηρίζετε ὅτι εἶναι κυβέρνηση ἐλεύθερης ἐκλογῆς, δὲν εἶναι ἔτσι; Αὐτὴ εἶναι, πάλι, στρατιωτικὴ δικτατορία, στὴν ὁποία δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἐπίφαση δημοκρατίας...

Διαπιστώνω ὅτι γιὰ τὴν Τουρκία προβλέπετε πωλήσεις ἐπὶ πιστώσει 90 ἑκατ. δολλαρίων καὶ δωρεὰν βοήθεια 8 ἑκατ. δολλαρίων. Ποιὸς εἶναι ὁ λόγος γι' αὐτὸ τὸ μᾶλλον μεγάλο ποσό;

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΛΕΣΙΝΓΚΕΡ: Εἶναι ἡ συνέχιση τοῦ προγράμματός μας γιὰ τὴν Τουρκία. Νομίζω πὼς ἡ Τουρκία εἶναι ἀπὸ τοὺς πιὸ ἄξιους ἀποδέκτες τοῦ προγράμματος βοήθειας. Εἶναι φυσικὰ «κλειδὶ» γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ ΝΑΤΟ. Δὲν εἶναι μέλος μόνο τοῦ ΝΑΤΟ ἀλλὰ καὶ τοῦ ΣΕΝΤΟ. Βρίσκεται σὲ μιὰ κρίσιμη θέση. Τὰ προβλήματά της εἶναι σοβαρὰ σὲ σύγκριση μὲ ἄλλα μέλη τοῦ ΝΑΤΟ καὶ ἡ οἰκονομία της εἶναι ἀρκετὰ ὑπανάπτυκτη... Ἐξαιτίας τῶν ἀναγκῶν τῆς Καμπότζης καὶ ἄλλων ἐξελίξεων τὸ πρόγραμμα γιὰ τὴν Τουρκία ἔχει συμπτυχθεῖ τὰ τελευταῖα δυὸ χρόνια, ἀδικαιολόγητα κατὰ τὴν ἄποψή μου. Πιστεύω πὼς φέτος πρέπει νὰ ἀναγνωρίσουμε τὴν ἀνάγκη νὰ θέσουμε τὶς σχέσεις μας καὶ τὸ πρόγραμμα σὲ μιὰ μακροπρόθεσμη βάση.

ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ ΠΕΛΛ: ... Ἀναφερόμενος σ' ἕνα εἰδικὸ παράδειγμα (ὑποστηρίξεως ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. αὐταρχικῶν καθεστώτων), τῆς Ἑλλάδας. Θαυμάζω τὸ Ὑπουργεῖο Ἀμύνης γιὰ τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ἐξετάζει ξανὰ τὶς Συμφωνίες γιὰ τὶς λιμενικὲς διευκολύνσεις. Νομίζω πὼς εἴπατε ὅτι ἔχετε ἀναστείλει τὶς ἐνέργειές σας γιὰ πολιτικοὺς λόγους. Ἐνῶ τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ἀναφέρθηκε σὲ τεχνικοὺς λόγους. Θὰ περιμέναμε νὰ συνέβαινε τὸ ἀντίστροφο. Καὶ μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ θὰ ἤθελα νὰ ξέρω ποιὰ εἶναι ἡ ἄποψή σας γιὰ τὴν Ἑλλάδα ὡς ὑπολογίσιμο (ἀποδοτικὸ) μέλος τοῦ ΝΑΤΟ;

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΛΕΣΙΝΓΚΕΡ: Πρέπει νὰ ἀναγνωρίσετε ὅτι ὑπάρχουν προβλήματα ὅσον ἀφορᾶ τὶς ἀντιλήψεις γιὰ τὴν Ἑλλάδα μέσα στὴ Συμμαχία. Ἀλλὰ ὅσον ἀφορᾶ τὸ στρατιωτικὸ μέρος τῆς Συμμαχίας, ἡ Ἑλλάδα παραμένει ὑπολογίσιμο μέλος της. Ἂν

συμβάλλει στὸ γενικὸ πνεῦμα τῆς Συμμαχίας εἶναι ἕνα ἐρώτημα, ποὺ θὰ ἔπρεπε μᾶλλον νὰ παραμεριστεῖ γιὰ τὴν ὥρα. Ὅσον ἀφορᾶ ὅμως τὴ στρατιωτικὴ πλευρά, ἡ Ἑλλάδα παραμένει τόσο ὑπολογίσιμη, ὅσο καὶ προηγουμένως.

Θὰ μποροῦσα νὰ πῶ πὼς ἡ Ἑλλάδα εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς χῶρες ποὺ ἔπαψε νὰ παίρνει δωρεὰν βοήθεια καὶ ὅτι ὁποιαδήποτε βοήθεια τῆς δίνεται εἶναι μὲ τὴ μορφὴ πιστώσεων.

ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ ΠΕΛΛ : Ὀρθῶς. Ἀλλά, ὅπως ἴσως γνωρίζετε, ἡ Γερουσία ἔχει ψηφίσει ἕνα σχέδιο νόμου — τὸ ἔχω ὑποβάλει ἐγὼ ὁ ἴδιος — ποὺ ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν Πρόεδρο νὰ βεβαιώσει ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἱκανὴ νὰ ἀνταποκριθεῖ στὶς στρατιωτικὲς ὑποχρεώσεις της, ὅπως καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ Προοιμίου τοῦ Συμφώνου τοῦ ΝΑΤΟ, πρὶν τῆς παραχωρηθεῖ βοήθεια μὲ τὴ μορφὴ «πωλήσεων ἐπὶ πιστώσει». Πιστεύετε ὅτι ὁ Πρόεδρος θὰ μποροῦσε, ἂν τελικὰ ψηφιστεῖ αὐτὸ τὸ νομοσχέδιο, νὰ ὑπογράψει τὴ δήλωση αὐτὴ μὲ καθαρὴ συνείδηση;

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΛΕΣΙΝΓΚΕΡ : Κύριε Γερουσιαστή, δὲ γνωρίζω τὸ συγκεκριμένο αὐτὸ νομοσχέδιο καὶ θὰ πρέπει νὰ διατυπώσω τὴ γνώμη μου ἀργότερα, γιὰ νὰ γραφεῖ στὰ πρακτικά. Δὲν μπορῶ νὰ ἀπαντήσω τώρα.

ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ ΠΕΛΛ : Εἶναι μιὰ πολὺ ἁπλὴ δήλωση : Μπορεῖ νὰ ἱκανοποιήσει τὶς στρατιωτικὲς ὑποχρεώσεις.

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΛΕΣΙΝΓΚΕΡ: Νομίζω πὼς ἡ ἀπάντηση σ' αὐτὸ εἶναι ναί. Τὰ ὑπόλοιπα...

ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ ΠΕΛΛ : Ἐνεργὸς στρατιωτικὴ δύναμη — ὅταν τὸ Ναυτικὸ πρέπει νὰ κινεῖται μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀκτίνα δράσεως τῶν ἀεροπλάνων ποὺ ἐπιτρέπεται νὰ πετοῦν μὲ τόσα καύσιμα, ὥστε νὰ μὴ μποροῦν νὰ τὸ σκάσουν ἀπὸ τὴ χώρα;

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΛΕΣΙΓΝΚΕΡ : Καλά, ἐπιτρέψτε μου νὰ συνεχίσω τὴ διερεύνηση τῶν εἰδικῶν πλευρῶν τοῦ θέματος ποὺ σᾶς ἀνησυχοῦν, μὲ τοὺς βοηθούς σας. Γιὰ νὰ διατυπώσω καλύτερα τὴν ἀπάντησή μου.

ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ ΠΕΛΛ : Ἀναφερθήκατε στὸ θέμα τῶν πωλήσεων ἐπὶ πιστώσει. Στὴ «Γουὸλτ Στρὴτ Τζόρναλ», τὴν περασμένη βδομάδα, γράφτηκε πὼς οἱ Η.Π.Α. συναγωνίζονται

(στὴ διεθνὴ ἀγορὰ) γιὰ μιὰ σοβαρὴ πώληση ὅπλων στὴν Ἑλλάδα, ἀξίας 400 ἑκατ. δολλαρίων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα 70 θὰ προέλθουν ἀπὸ (κρατικὲς) πωλήσεις ἐπὶ πιστώσει καὶ τὰ ὑπόλοιπα ἀπὸ πιστώσεις τῆς (ἀμερικανικῆς) κεφαλαιαγορᾶς.

Διερωτῶμαι ἂν ἔχετε καμιὰ ἰδέα πῶς αὐτὰ τὰ 330 ἑκατ. δολλ. θὰ ἐξασφαλιστοῦν ἀπὸ τὴν κεφαλαιαγορά. Βοηθοῦμε σ' αὐτὸ ἢ γίνεται μὲ τὴ χρησιμοποίηση ἄλλων καναλιῶν;

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΛΕΣΙΝΓΚΕΡ: Πιστεύω ὅτι τὰ ποσὰ αὐτὰ θὰ προέλθουν ἀπὸ τοὺς πόρους σὲ ξένο συνάλλαγμα τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως.

ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ ΠΕΛΛ: Νομίζετε πὼς θὰ προέλθουν ἀπὸ τὴν (ἀμερικανικὴ) κεφαλαιοαγορά;

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΛΕΣΙΝΓΚΕΡ: Βασικά, ἡ ἀπάντηση εἶναι: ναί, θὰ ὑπάρξουν τὰ 70 ἑκ. πωλήσεων ἐπὶ πιστώσει. Ὑπάρχει ἕνα τραπεζικὸ δάνειο 10 ἑκ. δολ., στὸ ὁποῖο εἴχαμε κάποτε ἀναμιχθεῖ. Ἀλλὰ ὁ ὄγκος τῶν κεφαλαίων στὰ ὁποῖα ἀναφέρεστε θὰ προέλθουν εἴτε ἀπὸ τοὺς συναλλαγματικοὺς πόρους τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἢ ἀπὸ συμφωνίες ἰδιωτικῶν πιστώσεων.

ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ ΠΕΛΛ: Θὰ παρακαλέσω νὰ ἔχω γιὰ τὸ θέμα τὴ συμπληρωματικὴ ἀπάντηση ποὺ ἔχετε ὑποσχεθεῖ, ἀφοῦ προηγουμένως μελετήσετε τὸ νομοσχέδιο ποὺ ψηφίστηκε ἀπὸ τὴ Γερουσία χωρὶς ἀντίρρηση — αὐτὸ δὲν σημαίνει μὲ παμψηφία, ἀλλὰ χωρὶς ἀντίρρηση...

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΑΠΟ ΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΒΗΜΑ

Τρία ἄρθρα

Ὕστερα ἀπὸ τὴν ὁλοκλήρωση τῶν ἐπαφῶν μου μὲ παράγοντες τοῦ Κογκρέσσου καὶ παράλληλα μὲ τὶς δημόσιες ὁμιλίες μου σὲ ἐπιστημονικὲς καὶ πολιτικὲς ὀργανώσεις, θεώρησα ὅτι ἦταν ἐπιβεβλημένο νὰ ἔρθω σὲ συστηματικότερη ἐπαφὴ μὲ τὸν τύπο καὶ εἰδικότερα μὲ τοὺς «ἐλεύθερους ἀρθρογράφους» τῆς Οὐάσινγκτον, ποὺ ἀποτελοῦν θεσμό, ἀλλὰ καὶ ἰδιορυθμία τῆς ἀμερικανικῆς δημοσιογραφίας. Οἱ syndicated columnists εἶναι ἐπιφανεῖς ἀρθρογράφοι, ποὺ δὲν ἀνήκουν σὲ μιὰ ἐφημερίδα. Τὰ ἄρθρα τους διανέμονται ἀπὸ εἰδικοὺς ὀργανισμοὺς στὸν ἀμερικανικὸ καὶ τὸ διεθνὴ τύπο. Ἔτσι μπορεῖ νὰ δημοσιευτοῦν σὲ ἑκατοντάδες ἐφημερίδες τῶν Η.Π.Α. καὶ πολλῶν ἄλλων χωρῶν.

Στὸ κεφάλαιο αὐτὸ καταχωροῦνται, ἀπὸ ἕνα ἀρκετὰ μεγάλο ἀριθμό, τρία ἄρθρα ποὺ ἔγραψαν δυὸ ἀπὸ τοὺς ἐπιφανέστερους ἀρθρογράφους τῆς Οὐάσινγκτον καὶ ἡ διεύθυνση τῆς «Οὐάσινγκτον Πὸστ» ὕστερα ἀπὸ συνομιλίες ποὺ εἶχα μαζί τους. Εἶχαν καὶ τὰ τρία μεγάλη ἀπήχηση, ὅταν δημοσιεύτηκαν, καὶ προκάλεσαν τὴν ὀργὴ τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος στὴν Ἀθήνα — ὅπως περιγράφεται στὸ Μέρος IV — καὶ τῆς πρεσβείας στὴν Οὐάσινγκτον.

Τὸ ἄρθρο τοῦ Μάρκουιζ Τσάηλντς εἶναι ἱστορικό, γιατὶ ἀποτελεῖ τὴν πρώτη δημόσια ἐπίκριση τοῦ κ. Κίσσινγκερ, ποὺ εἶχε τὴ φήμη τοῦ «μάγου» τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ ἀποτελοῦσε τὸ στυλοβάτη τῆς κυβερνήσεως Νίξον, ἀφοῦ ὕστερα ἀπὸ τὸ σκάνδαλο Γουωτεργκέητ τὸ γόητρο τοῦ τότε Προέδρου εἶχε ὑποστεῖ σοβαρὴ καθίζηση, ἰδιαίτερα μετὰ τὴν ἔναρξη τῆς διαδικασίας γιὰ τὴν ἔκπτωσή του. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὁ κ. Κίσσιν-

γκερ εἶχε μονοπωλήσει ὅλο τὸ κύρος τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως καὶ κανένας δὲν τολμοῦσε νὰ τὸν ἐπικρίνει δημόσια.

Τὸ ἄρθρο τοῦ Τζὰκ Ἄντερσον ἦταν προφητικό, γιατὶ προσδιόρισε μὲ προσέγγιση ἑνὸς μηνὸς τὴν πτώση τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος μέσα στὸ καλοκαίρι τοῦ 1974.

Τὸ κύριο ἄρθρο τῆς «Οὐάσινγκτον Πόστ», τέλος, προκάλεσε ἰδιαίτερο σάλο στὴν Ἀθήνα. Γιατὶ ἀποτελοῦσε ἀμείλικτη κριτικὴ τόσο τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος, ὅσο καὶ τῆς πολιτικῆς ποὺ ἀκολουθοῦσε ἀπέναντί του ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση. Γι' αὐτὸ ἀναφέρονται περισσότερα στὸ Μέρος IV, παρακάτω.

1. «Η ΕΛΛΑΔΑ ΘΕΤΕΙ ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΙΣ Η.Π.Α.»

Ἄρθρο τοῦ Μάρκουηζ Τσάηλντς (Marquis Childs)[1]

Ἐνῶ ὁ Χένρυ Κίσσινγκερ, ὁ γιατρὸς τῶν κρίσεων, πετᾶ ἀπὸ τὸ κρεβάτι τοῦ ἑνὸς ἀρρώστου στὸ ἄλλο μὲ τὸ ἀδιατάρακτο ὕφος τοῦ οἰκογενειακοῦ γιατροῦ, ἡ Ἀτλαντικὴ Συμμαχία κλονίζεται ἀπὸ τὰ θεμέλιά της. Οἱ ρωγμὲς εἶναι ἐξαιρετικὰ ἀνησυχητικὲς στὴν Ἀνατολικὴ Πτέρυγα τοῦ NATO, δίπλα στὴ Μέση Ἀνατολή, ὅπου ὁ Κίσσινγκερ ἀγωνίζεται νὰ ἐπιτύχει τουλάχιστον μιὰ προσωρινὴ εἰρήνη.

Σύμφωνα μὲ τὰ ἐγχειρίδια τῶν στρατιωτικῶν διοικητῶν, ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἕνας ζωτικὸς ἄξονας τοῦ NATO. Καὶ ὅμως κάτω ἀπὸ μιὰ κλονιζόμενη δικτατορία, ποὺ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἑνὸς δεύτερου πραξικοπήματος ἀφότου ὁ βασιλιὰς καὶ ἡ κοινοβουλευτικὴ κυβέρνηση ἀνατράπηκαν, οἱ ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις εἶναι διάτρητες ἀπὸ διαφθορὰ καὶ μακροχρόνιο φαβοριτισμό.

Ὑπάρχει πιθανότητα ἀκόμη γιὰ ἕνα ἄλλο πραξικόπημα, καθὼς ὁ τωρινὸς δικτάτορας ταξίαρχος Ἰωαννίδης ἀποδεικνύει τὴν ἀνικανότητά του παρὰ τὶς φυλακίσεις, τὶς ἐξορίες καὶ τὰ

1. «Οὐάσινγκτον Πόστ», Τρίτη, 21 Μαΐου 1974.

Τὸ ἄρθρο αὐτὸ προκάλεσε τὴ σκωπτικὴ ἀντίδραση ἀλλὰ καὶ τὴ γκάφα τοῦ κ. Παναγιωτάκου, ποὺ ἐξιστορεῖται σὲ εἰδικὸ κεφάλαιο. Βλέπε παρακάτω, σελ. 253.

βασανιστήρια στὰ ὁποῖα ὑποβάλλει κάθε Ἕλληνα ποὺ ὑποψιάζεται πὼς εἶναι ἀντίθετός του. Ὁ κίνδυνος εἶναι ὅτι ἡ ἐπόμενη κρίση, ποὺ εἶναι δυνατὸ νὰ ἔρθει πολὺ σύντομα, ὡς τὸ τέλος Μαΐου, μπορεῖ νὰ ἔχει ὡς συνέπεια τὸ θάνατο ἑκατοντάδων ἀτόμων στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας. Τὰ μίση ποὺ βράζουν κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς καταπιέσεως μπορεῖ νὰ ξεσπάσουν σὲ μαζικὲς διαδηλώσεις σύμφωνα μὲ πληροφορίες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Στὴν περίπτωση αὐτή, εἶναι ζήτημα ἂν ὁ Ἰωαννίδης θὰ μπορέσει νὰ ἐπιβάλει τὴν τάξη.

Πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες, ὁ ἕλληνας κοινοβουλευτικὸς ἡγέτης Ἰωάννης Ζίγδης, ποὺ ἔχει ἀπολυθεῖ πρόσφατα ἀκόμη ἀπὸ τὴ φυλακή, κατέθεσε ἐνώπιον μιᾶς Ὑποεπιτροπῆς τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων σχετικὰ μὲ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἐξασθένησαν σοβαρὰ οἱ ἔνοπλες δυνάμεις. Ἔχουν ἀποστρατευθεῖ ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ γιὰ πολιτικοὺς λόγους.

Αὐτὰ ἐπιβεβαιώνουν τὴν πεποίθηση τῶν ἀμερικανικῶν ὑπηρεσιῶν πληροφοριῶν ὅτι ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς δὲ θὰ μποροῦσε μαχόμενος «νὰ βγεῖ ἔξω ἀπὸ μιὰ χαρτοσακούλα».

Μετὰ τὴν κατάθεση τοῦ κ. Ζίγδη ὁ στρατηγὸς Ἄντριου Γκουντπάστερ, ἀνώτατος διοικητὴς τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων στὴν Εὐρώπη, ἔδωσε συνέντευξη, ὑποστηρίζοντας ὅτι ὅλα ἦταν θαυμάσια στὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι τὸ ΝΑΤΟ ἦταν πεπεισμένο γιὰ τὴν ἰσχὺ τοῦ ἑλληνικοῦ ἄξονα.

Ὁ ἐλεγχόμενος τύπος πρόβαλε στὶς πρῶτες σελίδες του τὴ συνέντευξη καὶ ὁ κ. Ζίγδης προειδοποιήθηκε ὅτι εἶχε διαπράξει προδοσία κι ὅτι θὰ τὸν ἔκλειναν ἀμέσως στὴ φυλακή, ἂν γύριζε στὴν πατρίδα του.

Ἡ ἀμερικανικὴ πολιτικὴ ἐθελοτυφλοῦσε συστηματικά. Ἂν καὶ τὰ σημεῖα τῆς ἀποσυνθέσεως, τόσο τῆς πολιτικῆς ὅσο καὶ τῆς στρατιωτικῆς, ἦταν ὁλοφάνερα, τὸ Πεντάγωνο πρότεινε τὴν κατασκευὴ στὴν Ἀθήνα «οἰκείου λιμένος» γιὰ τὸν Ἕκτο Στόλο. Κατασκευάστηκε μιὰ προβλήτα γιὰ ἕξι ἀντιτορπιλικά. Καὶ 550 οἰκογένειες πληρωμάτων μένουν στὴν Ἀθήνα.

Ἐνῶ συνέβαιναν, ὅμως, ὅλα αὐτά, ἀπότομα ὁ ὑπουργὸς Ἀμύνης Τζαίημς Σλέσινγκερ ὑπαναχώρησε. Ἀποκάλυψε ὅτι τὰ

ἐκβολὴν ἐποιήσαντο τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ἀντιοχείας Εὐστάθιον ἐξέβαλον ἐπὶ τῷ δόξαι αὐτοὺς Σαβελλιανὸν φρονεῖν περὶ τὰ τῆς θεότητος μυστήρια. Ἐπὶ τούτοις ἐπιστολὴν ἔγραψεν ὁ Ἀλέξανδρος τοῖς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπισκόποις, ἐν ᾗ καὶ τὸν Εὐστάθιον ἐπαινεῖ καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ κατηγορίαν ἀναιρεῖ. Ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν Ἀρειανὸν ἐλέγχει καὶ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ ἀναθεματίζει. Ἐν δὲ τῇ ἐπιστολῇ ἣν ἔγραψε κατὰ τῶν Μελετιανῶν, ἐν ᾗ καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκείνων ἀποστασίας ἐμήνυσεν, ἐν τούτοις καὶ τὸν Ἄρειον ἐμνημόνευσεν. Ἔγραψε δὲ καὶ ἑτέραν ἐπιστολὴν κατὰ τῶν Μελετιανῶν, ἐν ᾗ

Ἔτσι, τὴν ὥρα ποὺ τὸ διπλωματικὸ ἀεροταξὶ τὸν πηγαίνει ἀπὸ τὴ μιὰ πρωτεύουσα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς στὴν ἄλλη, τὰ ἀνησυχητικὰ προβλήματα συσσωρεύονται στὴν Οὐάσινγκτον, περιμένοντας τὴν ἐπιστροφή του.

2. ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΟΥΝΤΑΣ

Ἄρθρο τοῦ Τζὰκ Ἄντερσον (Jack Anderson) [1]

Ἡ στρατιωτικὴ Χούντα, ποὺ εἶναι τώρα στὴν ἐξουσία, θὰ ἀνατραπεῖ πρὶν ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ Ἰουνίου.

Αὐτὴ εἶναι ἡ καταθλιπτικὴ ἐκτίμηση τῶν εἰδικῶν τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, τοῦ Πενταγώνου καὶ τῆς C.I.A., γιὰ τὶς ἑλληνικὲς ὑποθέσεις.

Ἡ ἀναμενόμενη ἐξέγερση θὰ μποροῦσε νὰ φέρει στὴν ἐξουσία ἐχθρικὲς δυνάμεις πρὸς τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, πρᾶγμα ποὺ θὰ ἦταν ἀνεπανόρθωτο πλῆγμα γιὰ τὴ Δυτικὴ Συμμαχία. Γιατὶ ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου ἡ Ἑλλάδα ὑπῆρξε θεμέλιος λίθος τῆς ἄμυνας τῆς Δύσεως στὴ Μεσόγειο.

Οἱ Η.Π.Α. κινδυνεύουν νὰ χάσουν τὶς στρατηγικὲς ἀεροπορικὲς βάσεις τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Κρήτης, ὅπως καὶ τὶς μικρότερες ἐγκαταστάσεις στὴ λοιπὴ Ἑλλάδα. Οἱ πρόσφατες ἐγκαταστάσεις, στὴν Ἀθήνα, γιὰ τὸν ἐλλιμενισμὸ τῶν ἀντιτορπιλικῶν τοῦ Ἕκτου Στόλου ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἐγκαταλειφθοῦν. Θὰ χαθεῖ ἐπίσης ἕνας ἰσχυρὸς πομπὸς τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς».

Σύμφωνα μὲ τὴν καθημερινὴ τηλεγραφικὴ εἰδησεογραφία ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὑπάρχει χάος μέσα στοὺς κόλπους τῆς σημερινῆς κυβερνήσεως. Ὁ στρατηγὸς Δημήτριος Ἰωαννίδης, διοικητὴς τῆς Στρατιωτικῆς Ἀστυνομίας καὶ ἡ πραγματικὴ δύναμη στὰ παρασκήνια, εἶναι σύμφωνα μὲ τὰ λόγια ἑνὸς ἀμερικανοῦ ἐμπειρογνώμονα «πολιτικὰ πρωτόγονος». Οἱ ἄνθρωποι ποὺ διάλεξε γιὰ νὰ ἐπανδρώσει τὴν κυβέρνηση εἶναι τῆς ἴδιας ποιότητας μὲ αὐτόν.

Ὁ Ἰωαννίδης δὲν ἔχει ἐξασφαλισμένο τὸν πλήρη ἔλεγχο τῶν στρατιωτικῶν. Τελευταῖα, π.χ., ἔκαμε ἕνα ταξίδι στὴν πε-

1. «Οὐάσινγκτον Πόστ», Δευτέρα, 27 Μαΐου 1974.

ριοχὴ τοῦ Γ' Σώματος Στρατοῦ, κοντὰ στὴ Θεσσαλονίκη, καὶ διέταξε τὸ διοικητὴ στρατηγὸ νὰ συγκεντρώσει τὶς δυνάμεις του γιὰ ἐπιθεώρηση. Ὁ διοικητὴς τοῦ Γ' Σώματος ἀρνήθηκε.

Ἂν ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἀποφάσιζε νὰ δείξει ἁπλῶς κάποια ἀπαρέσκεια πρὸς τὴ Χούντα ποὺ κυβερνᾶ (τὴν Ἑλλάδα), ὁ κίνδυνος νὰ χαθεῖ ἕνας πολύτιμος σύμμαχος δὲν θὰ ἦταν τόσο ἄμεσος. Ἐπειδὴ τόσοι πολλοὶ Ἕλληνες δυσπιστοῦν πρὸς τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, λόγω τῆς ὑποστηρίξεως ποὺ παρέχουν στὸ καταπιεστικὸ καθεστώς, οἱ εἰδικοὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων θεωροῦν ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος ἡ ἑπόμενη ἑλληνικὴ ἡγεσία νὰ εἶναι ἐχθρικὴ πρὸς τὶς Η.Π.Α.

Προειδοποιήσεις γιὰ τὴν ἐπερχόμενη καταιγίδα δόθηκαν πρόσφατα, ὅταν μιὰ ἀποστολὴ μελέτης τοῦ Κογκρέσσου ἐπέστρεψε τὸν περασμένο Ἰανουάριο ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ ἀνέφερε ὅτι «ἡ παρούσα κυβέρνηση δὲν μπορεῖ νὰ κρατήσει πολύ».

Τὶς Η.Π.Α. ἔχουν ἐπισκεφθεῖ ἐπίσης πρώην ἕλληνες ἀξιωματοῦχοι γιὰ νὰ ζητήσουν τὴν ἀμερικανικὴ συμπαράσταση γιὰ κάποιο εἶδος «δημοκρατικῆς ἀποκαταστάσεως».

Ὁ Νικόλαος Μακαρέζος π.χ., ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀντιπροέδρους τῆς κυβερνήσεως Παπαδόπουλου, ζήτησε ἐπίμονα τὴν ὑποστήριξη τῶν Η.Π.Α. γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ τέως πρωθυπουργοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ, ποὺ ζεῖ τώρα στὸ Παρίσι.

Ὁ Ἰωάννης Ζίγδης, ἐξάλλου, ἐξέχων κοινοβουλευτικός, προειδοποίησε μὲ μεγάλο προσωπικὸ κίνδυνο τὸ Κογκρέσσο γιὰ τὶς ἐπικείμενες πολιτικὲς ἐξελίξεις.

3. «ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΟΥΑΣΙΝΓΚΤΟΝ»

Κύριο ἄρθρο τῆς «ΟΥΑΣΙΝΓΚΤΟΝ ΠΟΣΤ» [1]

Ἡ Ἑλλάδα παρουσιάζει τὸ σπάνιο θέαμα μιᾶς κυβερνήσεως ποὺ ἡ ἀξία καὶ ἡ ἱκανότητά της νὰ παραμείνει στὴν ἐξουσία ἀμφισβητοῦνται, σὲ ἰδιωτικὲς τουλάχιστον συζητήσεις, ἀπὸ ὅλους τοὺς συμμάχους της.

1. Πέμπτη, 6 Ἰουνίου, 1974.

Αὐτὸ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς βάναυσης πολιτείας τοῦ ταξίαρχου Δημ. Ἰωαννίδη, διοικητῆ τῆς Ε.Σ.Α. Τὸ περασμένο φθινόπωρο ἔδιωξε ἀπὸ τὴν ἐξουσία τὸν τέως στρατιωτικὸ δικτάτορα Γεώργιο Παπαδόπουλο καὶ ἐγκατέστησε τὴ δική του Χούντα. Ἀλλὰ ἐνῶ τὸ καθεστὼς τοῦ Παπαδόπουλου — ὅσο κρατοῦσε — ἔδινε τὴν ἐντύπωση κάποιας σταθερότητας, τὸ καθεστὼς Ἰωαννίδη δίνει ἀντίθετα τὴν ἐντύπωση ἀδυναμίας καὶ προσωρινότητας. Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία δοκιμάζει τὸν ὑψηλότερο ρυθμὸ πληθωρισμοῦ στὴν Εὐρώπη. Καμιὰ σχεδὸν ἐξέχουσα προσωπικότητα δὲν προσχώρησε στὸ νέο καθεστώς. Ἐκκαθαρίσεις καὶ δυσαρέσκεια ἐξασθένισαν τὶς ἔνοπλες δυνάμεις. «Ἐπιτεύγματα» σημειώθηκαν μόνο στὸν τομέα τῆς καταπιέσεως. Τὸ καθεστὼς ἄνοιξε ξανὰ τὸ στρατόπεδο συγκεντρώσεως - φυλακὴ τῆς Γυάρου.

Ἂν ἡ Ἑλλάδα ἦταν ἡ Κάτω Σλαβονία, ὅλα αὐτὰ μποροῦσαν νὰ μὴν ἔχουν μεγάλη σημασία γιὰ τοὺς Ἀμερικανούς. Ἀλλὰ ἡ Ἑλλάδα εἶναι παραδοσιακὸς φίλος καὶ σύμμαχος στὸ NATO καί, ὡς ἕνα σημεῖο, ἀμερικανικὸ ἐξάρτημα. Ἡ χώρα αὐτὴ ἔχει συναισθηματικούς, ἠθικούς, πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς λόγους νὰ ἀνησυχεῖ γιὰ τὴ συνεχιζόμενη καταστροφὴ τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς ζωῆς ἀπὸ μιὰ μικρὴ κλίκα ἀξιωματικῶν τοῦ Στρατοῦ καὶ τῆς Χωροφυλακῆς. Κατὰ τὰ ἕξι χρόνια τοῦ Παπαδόπουλου ἦταν δυνατὸ — ἂν καὶ ἀποδείχτηκε τελικὰ μάταιο — γιὰ τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες νὰ ἀναμένουν ὅτι τὸ καθεστὼς θὰ ἐξελισσόταν πρὸς μιὰ δημοκρατικὴ κατεύθυνση. Ὁ στρατηγὸς Ἰωαννίδης, ἀντίθετα, οὔτε κὰν προσποιεῖται ὅτι ἀποβλέπει νὰ ἀποκαταστήσει τὴ δημοκρατία. Ἡ στειρότητα καὶ ἡ στενοκεφαλιὰ τῆς ἡγεσίας του καθιστοῦν ἐντελῶς μὴ ρεαλιστικὴ γιὰ τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες τὴν ἐλπίδα πώς, μὲ τὸν καιρό, τὸ καθεστὼς τοῦ Ἰωαννίδη θὰ μαλακώσει. Αὐτὸ ἀφαιρεῖ, κατὰ τὴ γνώμη μας, ἕνα σπουδαῖο λόγο γιὰ τὴν ἀνοχὴ πρὸς τὴ Χούντα ποὺ ἐπέδειξε ἡ Οὐάσινγκτον κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια. Τώρα, ἂν ὄχι καὶ πρίν, ἡ ἀνοχὴ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ γίνει μόνον ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσεως ἀπὸ τοὺς δικτάτορες, γιὰ νὰ σταθεροποιήσουν τὴ θέση τους. Ἡ νέα Χούντα ἀπειλεῖ, ὄχι μὲ πολὺ λεπτὸ

τρόπο, πῶς θὰ ἐγκαταλείψει τὸ ΝΑΤΟ καὶ θὰ φορτώσει στοὺς ὤμους τῆς Οὐάσινγκτον ἕνα σωρὸ γεωπολιτικὰ προβλήματα, ἂν οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες δείξουν ψυχρότητα ἀπέναντί της. Μερικοὶ παράγοντες τῆς Χούντας φαίνεται νὰ πιστεύουν πὼς θὰ μποροῦσαν νὰ υἱοθετήσουν μιὰ κάποια μορφὴ οὐδετερότητας, τύπου Καντάφι — τοῦ δικτάτορα τῆς Λιβύης. Ἄλλοι δὲ φαίνονται νὰ ἔχουν σκεφτεῖ ποιὲς ἐναλλακτικὲς λύσεις θὰ μποροῦσε νὰ ἐπιζητήσει ἡ χώρα τους. Ἡ Χούντα ἀρνήθηκε νὰ ἐπιτρέψει σ' ἕνα ἀμερικανικὸ ἀεροπλανοφόρο νὰ προστεθεῖ στὰ ἕξι ἀντιτορπιλικὰ ποὺ εἶναι ἤδη «ἐλλιμενισμένα» στὴν περιοχὴ τῆς Ἀθήνας, ὡσότου οἱ Η.Π.Α. τῆς προσφέρουν μιὰ μεγάλη ποσότητα ἀπὸ βαρὺ στρατιωτικὸ ἐξοπλισμό. Μερικοὶ ἀμερικανοὶ στρατιωτικοί, ἀνυπόμονοι νὰ χρησιμοποιήσουν τὶς ἑλληνικὲς στρατιωτικὲς «διευκολύνσεις», εἶναι διατεθειμένοι νὰ καταπιοῦν αὐτὴ τὴ μεταχείριση γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν στρατηγικῶν ἀναγκῶν στὴ Μεσόγειο. Ἐντούτοις γίνεται ὅλο καὶ πιὸ ἀμφίβολο ἂν ἡ γενικότερη στρατηγικὴ ἐπιβάλλει στὶς Η.Π.Α. νὰ ἀκολουθοῦν μιὰ πολιτικὴ ποὺ πολλοὶ ἕλληνες δημοκράτες ταυτίζουν μὲ ἕναν ἄκριτο ἐναγκαλιασμὸ τῆς Χούντας. Ἡ γενικότερη μακροπρόθεσμη στρατηγικὴ ἐπιβάλλει μᾶλλον στὶς Η.Π.Α. νὰ διασφαλίσουν τὶς σχέσεις τους μὲ τὸν ἑλληνικὸ λαό, ὑποχωρώντας τώρα ἕνα βῆμα μακριὰ ἀπὸ τὸ σημερινὸ καθεστώς.

Εἶναι καιρὸς νὰ σταματήσει τουλάχιστον τὸ ρεῦμα τῶν ἐπίσημων ἐπισκεπτῶν καὶ τῶν χαιρετισμῶν πρὸς τὴ δικτατορία καὶ νὰ ἀρχίσει, ἀντίθετα, ἡ ὑπογράμμιση τοῦ ἀμερικανικοῦ ἐνδιαφέροντος — ἠθικοῦ καὶ πολιτικοῦ — γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ τῆς Ἑλλάδας στὴ δημοκρατία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄

ΝΑΤΟ
ΕΑΡΙΝΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΟΤΤΑΒΑ
ΚΑΙ
ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΚΟΡΥΦΗΣ ΣΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἐπαφῶν μου μὲ ἐκπροσώπους τῆς κυβερνήσεως, τοῦ Κογκρέσσου καὶ τοῦ δημοσιογραφικοῦ κόσμου εἶχα φτάσει στὸ συμπέρασμα, στὰ μέσα Μαΐου, ὅτι μάταια θὰ περίμενε κανεὶς νὰ γίνει ἐπανεξέταση τῆς συμμαχικῆς πολιτικῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα μὲ ἀμερικανικὴ πρωτοβουλία.

Γι' αὐτὸ σκέφτηκα πῶς θὰ ἔπρεπε γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ νὰ καταβληθεῖ κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ ἀξιοποιηθεῖ ἡ Ἐαρινὴ Σύνοδος τῶν Ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ ΝΑΤΟ, ποὺ εἶχε ὁριστεῖ γιὰ τὶς 18 - 19 Ἰουνίου, στὴν Ὀττάβα τοῦ Καναδᾶ. Ἡ σύνοδος αὐτή, ἐξάλλου, ἐπρόκειτο νὰ συντάξει τὴ «Διακήρυξη γιὰ τὶς Ἀτλαντικὲς Σχέσεις» μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς 25ης ἐπετείου τῆς ἱδρύσεως τοῦ ΝΑΤΟ, γιὰ νὰ τὴν ὑποβάλει πρὸς υἱοθέτηση στὴ Συνδιάσκεψη Κορυφῆς, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ συνέλθει μιὰ βδομάδα ἀργότερα (26 - 27 Ἰουνίου) στὶς Βρυξέλλες.

Μιὰ νέα «διακήρυξη» θὰ ἐπαναλάμβανε ὑποχρεωτικὰ τὴν πίστη τῆς Συμμαχίας στὶς ἰδεολογικὲς θέσεις τοῦ ἀρχικοῦ συμφώνου σχετικὰ μὲ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμοὺς καὶ τὸν ἐλεύθερο τρόπο ζωῆς. Ἡ ὑπογραφὴ ὅμως τῆς διακηρύξεως αὐτῆς ἀπὸ τὴ δικτατορικὴ Ἑλλάδα θὰ ἀποτελοῦσε προφανῶς μιὰ κραυγαλέα ἀντινομία καὶ θὰ ἐξέθετε ἀνεπανόρθωτα τὴν ἀξιοπιστία τῆς Συμμαχίας.

Στὶς ἑπόμενες σελίδες παραθέτω τὴν ἀλληλογραφία ποὺ εἶχα μὲ σημαίνουσες προσωπικότητες γιὰ νὰ τὶς κινητοποιήσω μὲ σκοπὸ τὴν ἀξιοποίηση τῆς μεγάλης εὐκαιρίας ποὺ παρεῖχαν οἱ δυὸ Συνδιασκέψεις γιὰ τὴν προώθηση τῆς δημοκρατικῆς ὑποθέσεως.

Στὸν πρόεδρο τῆς Συνόδου στὴν Ὀττάβα ἀπηύθυνα τὸ τηλεγράφημα ποὺ ἐπίσης παρατίθεται στὶς ἑπόμενες σελίδες.

Ὁ «Διεθνὴς Σύνδεσμος γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα» ἐξάλλου ἀπηύθυνε εἰδικὴ ἔκκληση πρὸς τὴ Συνδιάσκεψη Κορυφῆς τῶν Βρυξελλῶν γιὰ τὸν τερματισμὸ τῆς παραβιάσεως τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων στὴν Ἑλλάδα καὶ μοῦ ἔκαμε τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ νὰ τὴ στηρίξει στὸ κείμενο τῆς ὁμιλίας μου πρὸς τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ του Συμβουλίου, στὰ μέσα Μαΐου. Ὁ Σύνδεσμος ἔδωσε ἐπίσης εὐρύτατη δημοσιότητα στὸ κείμενο αὐτό, ἀποστέλλοντάς το σὲ ὅλους τοὺς ἁρμόδιους διεθνεῖς ὀργανισμοὺς καὶ τὸ διεθνὴ τύπο.

Καὶ στὴν Ὀττάβα, ἐντούτοις, οἱ ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπέφυγαν νὰ ἀσχοληθοῦν σοβαρὰ μὲ τὸ ἑλληνικὸ θέμα. Δὲ θέλησαν νὰ διαταράξουν τὴν «ἀτμόσφαιρα ἑνότητας καὶ ἁρμονίας» ποὺ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχει κατὰ τὴν ὑπογραφὴ τῆς διακηρύξεως. Μόνον ὁ Μάριο Σοάρες, ὁ νέος ὑπουργὸς τῆς Πορτογαλίας, ἔκαμε μιὰ σαφὴ ἀναφορὰ στὸ λόγο του γιὰ τὴν Ἑλλάδα, τονίζοντας ὅτι «δὲν μποροῦσε νὰ ἀντιληφθεῖ πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἀποδεκτὰ (στοὺς κόλπους τοῦ ΝΑΤΟ) καθεστῶτα τὰ ὁποῖα δὲ σέβονται οὔτε τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα οὔτε τοὺς δημοκρατικοὺς κανόνες ποὺ ἡ Ἀτλαντικὴ Συμμαχία θεωρεῖ ἱερούς». Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ὁλλανδίας, στὴν ἀγόρευσή του, ἐξέφρασε «τὴ λύπη του γιατὶ καὶ ἄλλες χῶρες δὲν ἀκολουθοῦν τὸ παράδειγμα τῆς Πορτογαλίας». Νύξεις κατὰ τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος ἔκαμαν ἐπίσης, ὅταν μίλησαν, οἱ ὑπουργοὶ τοῦ Καναδᾶ, τῆς Δανίας καὶ τῆς Μεγ. Βρετανίας. Αὐτὰ ὅμως δὲν ἦταν ἱκανὰ νὰ φέρουν σὲ δύσκολη θέση τὸν ἐκπρόσωπο τῆς Χούντας, ποὺ ἐπανέλαβε τὶς συνηθισμένες ὑποσχέσεις γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ στὴ δημοκρατία, «ὅταν οἱ συνθῆκες τὸ ἐπιτρέψουν» κλπ.

Τὸ ἄρθρο 12 τῆς Διακηρύξεως ἀναφέρει τὰ ἀκόλουθα : «Τὰ μέλη τῆς Συμμαχίας ὑπενθυμίζουν ὅτι ἔχουν διαδηλώσει τὴν ἀφοσίωσή τους στὶς ἀρχὲς τῆς δημοκρατίας, στὸ σεβασμὸ τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς κοινωνικῆς προόδου, ποὺ εἶναι καρπὸς μιᾶς κοινῆς πνευματικῆς κληρονομίας καὶ διακηρύσσουν τὴν πρόθεσή τους νὰ ἀναπτύξουν σὲ

βάθος καὶ πλάτος τὴν ἐφαρμογὴ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν στὶς χῶρες τους».

Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Χούντας ὑπέγραψαν χωρὶς καμιὰ ἐπιφύλαξη καὶ χωρὶς κανένα ἴχνος ντροπῆς τὴ Διακήρυξη. Κανένας ἀπὸ τοὺς συμμάχους δὲν ἀντέδρασε ἐπίσημα στὴν ἐνέργεια αὐτή. Ὁ γενικὸς γραμματέας τοῦ ΝΑΤΟ κ. Λούνς, μάλιστα, σὲ ἐρώτηση δημοσιογράφων ἂν τὸ ἄρθρο 12 τῆς Διακηρύξεως ἦταν σεβαστὸ καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, δὲ δυσκολεύτηκε νὰ ἀπαντήσει: «Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνηση δὲν εἶπε ποτὲ ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ διατηρήσει γιὰ πάντα τὸ σημερινὸ καθεστώς. Ἔχει δηλώσει, καὶ τὸ ἔχει ἐπαναλάβει συχνά, πὼς ἡ πρόθεσή της εἶναι νὰ ἀποκαταστήσει τὴ δημοκρατία. Τὸ ἄρθρο αὐτὸ τῆς Διακηρύξεως, ἐξάλλου, δὲν ἐφαρμόζεται μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἀπὸ ὅλους. Σὲ μερικὲς χῶρες ἐφαρμόζεται περισσότερο καὶ σὲ ἄλλες λιγότερο. Ἡ Ὁλλανδία ποὺ εἶναι ἡ πατρίδα μου δὲν εἶναι τέλεια. Κανένας δὲν εἶναι τέλειος».

Ὅλα αὐτά, φυσικά, δὲν συνέβαλαν καθόλου στὴν ἐνίσχυση τοῦ κύρους ἑνὸς ὑποτιθέμενου ἱστορικοῦ κειμένου, οὔτε ἐδραίωσαν τὴν ἀξιοπιστία τῆς Συμμαχίας.

Λίγο μετὰ τὴ Συνδιάσκεψη ἔγινε στὸν ἀμερικανικὸ τύπο μεγάλη συζήτηση γιὰ τὴν παραβίαση τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία — ἐξαιτίας τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς μεταναστεύσεως Ἑβραίων στὸ Ἰσραὴλ — σὲ συσχετισμὸ μὲ τὶς οἰκονομικὲς σχέσεις Η.Π.Α. καὶ Σοβ. Ἑνώσεως.

Χρησιμοποίησα τὴν εὐκαιρία γιὰ νὰ στείλω στὴν «Οὐάσινγκτον Πὸστ» μιὰ ἐπιστολή, στὴν ὁποία ὑπογράμμιζα τὴν ἀντινομία τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν Η.Π.Α. γιὰ τὸ τί κάνει ἡ Ρωσία στὸ θέμα τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων μὲ τὴν ἀνοχή τους ὅταν αὐτὰ παραβιάζονται τόσο ἀπροκάλυπτα ἀπὸ σύμμαχο μέλος τοῦ ΝΑΤΟ.

Ἡ ἐφημερίδα μοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴ νὰ δημοσιεύσει τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ πρώτη στὴ σχετικὴ στήλη της, στὶς 19 Ἰουλίου.

Ἀκολουθοῦν τὰ κείμενα.

1. ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ κ. ΒΑΝ ΝΤΕΡ ΣΤΟΥΛ

Οὐάσινγκτον, 31 Μαΐου 1974

Κον Μὰξ Βὰν Ντὲρ Στοὺλ
Ὑπουργὸν Ἐξωτερικῶν
Χάγη

Φίλε κ. Βὰν Ντὲρ Στούλ,

Τὰ νέα γιὰ τὶς ἐξελίξεις στὴν Ἑλλάδα γίνονται ὅλο καὶ περισσότερο ἀνησυχητικά. Τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ γνωρίζει καλὰ τὴν κατάσταση. Ἡ συνεχὴς ὅμως ἀπουσία τοῦ κ. Κίσσινγκερ καθιστᾶ ἀνέφικτη κάθε ἐπανεξέταση τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν σχέσεων.

Πιστεύω ὅτι ἡ προσεχὴς σύνοδος τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ ΝΑΤΟ στὴν Ὀττάβα εἶναι μιὰ ἐξαιρετικὴ εὐκαιρία γιὰ νὰ προσελκυστεῖ ἡ προσοχὴ τοῦ κ. Κίσσινγκερ σὲ μιὰ κατάσταση ποὺ χειροτερεύει ἐπικίνδυνα καὶ θὰ ἔχει πολὺ δυσμενεῖς συνέπειες στὶς σχέσεις τῆς Ἑλλάδας μὲ τὸ ΝΑΤΟ καὶ τὶς Η.Π.Α.

Βασιζόμενος στὸ θερμὸ ἐνδιαφέρον ποὺ ἔχετε δείξει μέχρι σήμερα γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν ἰδεολογικῶν ἀρχῶν τῆς Συμμαχίας, σᾶς ἀπευθύνω ἐπείγουσα προσωπικὴ ἔκκληση νὰ μὴ χαθεῖ ἡ εὐκαιρία αὐτή.

Σᾶς ἐσωκλείω τὰ κείμενα τῆς καταθέσεώς μου στὴν Ὑποεπιτροπὴ Εὐρώπης τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων, ὅπως ἐπίσης καὶ τῆς ὁμιλίας μου στὸ Κέντρο Διεθνῶν Ὑποθέσεων τοῦ Χάρβαρντ. Καὶ τὰ δυὸ ἀναφέρονται στὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ ΝΑΤΟ.

Εἰλικρινὰ δικός σας
Ἰωάννης Γ. Ζίγδης

2. ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΕΡ ΧΙΟΥ ΓΚΡΗΗΝ

Σὲρ Χιοὺ Γκρήην

Πρόεδρον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀτλαντικῆς
Ἐπιτροπῆς Δράσεως γιὰ τὴν Ἑλλάδα
(European Atlantic Action Committee on Greece)
Λονδίνο

Οὐάσινγκτον, 9 Ἰουνίου 1974

Ἀγαπητὲ Σὲρ Χιού,

Ἡ παραμονή μου στὶς Η.Π.Α. ἔχει παραταθεῖ ἀπροσδόκητα ἐξαιτίας τῆς ὑστερικῆς ἀντιδράσεως τῆς Χούντας στὴν κατάθεσή μου ἐνώπιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς Ρόζενταλ, ποὺ ἐπιστράτευσε ἀκόμα καὶ τὸ στρατηγὸ Γκουντπάστερ γιὰ τὴν ὑποστήριξή της. Ὑπολογίζω νὰ παραμείνω ἐδῶ γιὰ δυὸ τρεῖς βδομάδες ἀκόμα, ὡσότου τελειώσω τὸν κύκλο τῶν ἐπαφῶν μου.

Ἀπὸ τὶς συνομιλίες ποὺ εἶχα μέχρι τώρα μὲ ἀμερικανοὺς ἐπισήμους καὶ μέλη τοῦ Κογκρέσσου σχημάτισα τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἀρχίζει νὰ ἀνησυχεῖ σοβαρὰ γιὰ τὶς ἐξελίξεις στὴν Ἑλλάδα. Ἀτυχῶς, ὅμως, δὲ φαίνεται νὰ ὑπάρχει δυνατότητα γιὰ ἐπανεξέταση τῆς πολιτικῆς τῶν Η.Π.Α. ἀπέναντι στὴ δικτατορία τῶν Ἀθηνῶν. Κάτω ἀπὸ τὶς σημερινὲς συνθῆκες τὸ μόνο ἁρμόδιο πρόσωπο γιὰ μιὰ τέτοια ἐπανεκτίμηση εἶναι ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Κίσσινγκερ, ὁ ὁποῖος ὅμως εἶναι συνεχῶς ἀπασχολημένος μὲ ἄλλα θέματα, «πολὺ πιὸ ἐπείγοντα καὶ σημαντικὰ» ἀπὸ τὶς σχέσεις μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπιπλέον ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν Οὐάσινγκτον τὸν περισσότερο χρόνο.

Στὸ μεταξὺ οἱ μανδαρίνοι τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶναι προσωπικὰ ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν πολιτικὴ ποὺ ἐπικράτησε μέχρι σήμερα, ἀρνοῦνται νὰ ἐγκαταλείψουν τὶς ψευδαισθήσεις τους καὶ ἔχω τὴν ἐντύπωση πὼς ἀναζητοῦν δραστήρια ἕνα νέο Παπαδόπουλο καὶ ἕνα νέο Μερκεζίνη, γιὰ μιὰ ἐπανάληψη τῆς κωμωδίας ποὺ παίχτηκε τὸ περασμένο φθινόπωρο — παρὰ τὴν καταστροφική της κατάληξη τὸ Νοέμβριο.

Κάτω ἀπὸ τὶς συνθῆκες αὐτὲς δὲ βλέπω ἄλλη δυνατότητα

γιὰ νὰ ἀσχοληθεῖ ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση μὲ τὸ ἑλληνικὸ πρόβλημα παρὰ τὴν προσεχὴ σύνοδο τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ ΝΑΤΟ στὴν Ὀττάβα. Ἂν οἱ εὐρωπαῖοι ὑπουργοὶ ἐπιμείνουν νὰ ἐγγραφεῖ στὴν ἡμερήσια διάταξη τὸ ἑλληνικὸ ζήτημα, θὰ εἶχαν ἴσως μεγαλύτερη ἐπιτυχία παρὰ στὸ παρελθὸν ἐξαιτίας τῆς σοβαρῆς χειροτερεύσεως τῆς καταστάσεως, ὅπως ἀντικατοπτρίζεται καὶ ἀπὸ τὴ σύνθεση τῆς καινούριας Χούντας. Ἡ πρωτοβουλία στὴν περίπτωση αὐτὴ ἀνήκει, κατὰ τὴ γνώμη μου, στὴ βρετανικὴ κυβέρνηση, ποὺ ἔλαβε τὴ σωστὴ θέση ἀπέναντι στὴ δικτατορία ἀπὸ τὶς πρῶτες μέρες τῆς ἀναλήψεως τῆς ἐξουσίας.

Παρόλο ποὺ ξέρω πολὺ καλὰ ὅτι προσπαθῶ νὰ παραβιάσω ἀνοικτὲς θύρες, θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ κάμετε ὅ,τι εἶναι δυνατὸ γιὰ νὰ ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἀνάληψη τῆς πρωτοβουλίας αὐτῆς ἀπὸ τὴ βρετανικὴ κυβέρνηση.

Νομίζω ἐπίσης ὅτι ἡ ὑπόθεση Γκουντπάστερ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀξιοποιηθεῖ στὴν Ὀττάβα. Εἶναι ἡ πιὸ πρόσφατη καὶ ἐπίσημη ἀπόδειξη ὄχι μόνο τῆς ἀμερικανικῆς προθυμίας νὰ στηρίξει τὴ Χούντα, κάθε φορὰ ποὺ ἀντιμετωπίζει σοβαρὲς δυσκολίες, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας τοῦ ΝΑΤΟ γενικότερα. Πῶς εἶναι δυνατόν, ὕστερα ἀπὸ τὶς δηλώσεις τοῦ Γκουντπάστερ καὶ τὴν παράσταση τοῦ ἀπόστρατου ναυάρχου Ντάνκαν στὴν Ἀθήνα, νὰ ὑπάρχει καὶ ἡ μικρότερη ἀμφιβολία στὴ σκέψη τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἡ δικτατορία, ἀκόμα καὶ μὲ τὴ σημερινή της μορφή, ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχει τὴν πλήρη ὑποστήριξη τῶν συμμάχων;

Ὁ νέος Πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας διακήρυξε στὸν ἐναρκτήριο λόγο του πρὸς τὴ Γαλλικὴ Ἐθνοσυνέλευση τὴν πρόθεσή του νὰ ἐπαναβεβαιώσει τὴ φιλελεύθερη ἀποστολὴ τῆς Γαλλίας στὸν κόσμο καὶ γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ θὰ σταματοῦσε τὶς πωλήσεις ὅπλων σὲ κυβερνήσεις ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν γιὰ τὴν ὑποδούλωση τῶν λαῶν τους.

Σᾶς ἐσωκλείω ἀντίγραφο τηλεγραφήματος ποὺ ἔστειλα στὸν κ. Ζισκὰρ ντ' Ἐσταίν[1]. Πιστεύω ὅτι ἡ δήλωση αὐτὴ δὲν ἀξιοποιήθηκε κατάλληλα οὔτε στὴ Γαλλία οὔτε στοὺς κύκλους

1. Βλέπε παρακάτω, σελ. 246.

τῆς Συμμαχίας. Ἴσως θὰ μπορούσατε, στὸ πλαίσιο τῶν σκέψεων ποὺ σᾶς ἐξέθεσα παραπάνω, νὰ ἀνακινήσετε καὶ τὸ ζήτημα αὐτό.

Ἐλπίζω νὰ ἔχω τὴν εὐχαρίστηση μιᾶς προσωπικῆς ἐπαφῆς καὶ εὐρύτερης ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων κατὰ τὴν προσεχῆ ἐπίσκεψή μου στὸ Λονδίνο.

Εἰλικρινὰ δικός σας
Ἰωάννης Γ. Ζίγδης

3. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕΡ ΧΙΟΥ ΓΚΡΗΗΝ

Λονδίνο, 14 Ἰουνίου 1974

Ἀγαπητὲ κ. Ζίγδη,

Σᾶς εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὸ γράμμα σας τῆς 9 Ἰουνίου καὶ τὰ ἐσώκλειστα ἔγγραφα. Σήμερα τὸ ἀπόγευμα εἶχα μιὰ σύσκεψη μὲ ὑπουργοὺς στὸ Φόρειϊν Ὄφφις. Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι πάντοτε βέβαιος καὶ πολλὰ θὰ ἐξαρτηθοῦν ἀπὸ τὴ στάση ἄλλων ὑπουργῶν, ἀλλὰ ἔχω τὴν ἐλπίδα ὅτι ἐπιτέλους θὰ ὑπάρξει κάποια βρετανικὴ πρωτοβουλία στὴν Ὀττάβα.

Εἶμαι ἰδιαίτερα ὑπόχρεος γιὰ τὶς πληροφορίες σας σχετικὰ μὲ τὸ στρατηγὸ Γκουντπάστερ καὶ μίλησα ἔντονα πάνω στὸ θέμα αὐτό.

Παρακαλῶ γνωρίστε μου πότε θὰ εἶστε ξανὰ στὸ Λονδίνο. Θὰ εἶμαι πολὺ εὐτυχὴς νὰ ἔχω μιὰ καινούρια συνάντηση μαζί σας.

Εἰλικρινὰ δικός σας
Χιοὺ Γκρήην

4. ΕΚΚΛΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΑΤΟ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Ἐξοχώτατον Τζαίημς Κάλλαχαν,
Ἐπίτιμον Πρόεδρον Ὑπουργικῆς Συνόδου τοῦ ΝΑΤΟ,
Ὀττάβα, Καναδὰ

Ὕστερα ἀπὸ τὴ διπλὴ φρίκη τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου καὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἡ Ἑλλάδα προσχώρησε στὸ ΝΑΤΟ γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ἐδαφικὴ ἀκεραιότητα καὶ τὶς

ἐλευθερίες της ὡς ἰσότιμος ἑταῖρος στὸ Δυτικὸ Ἀμυντικὸ Σύστημα.

Ἤμουν μέλος τῆς κυβερνήσεως ποὺ ὑπέγραψε τὴ Συμφωνία εἰσόδου τῆς Ἑλλάδας στὸ ΝΑΤΟ. Ἤμουν ἐπίσης μέλος τοῦ Κοινοβουλίου ποὺ ἐπικύρωσε μὲ συντριπτικὴ πλειοψηφία τὴ Συμφωνία αὐτή. Ἐπιπλέον ὑπῆρξα ἀπὸ τοὺς ἱδρυτὲς καὶ μέλος τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἑλληνικοῦ Συλλόγου Ἀτλαντικοῦ Συμφώνου. Ἔφυγα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα πρὶν ἀπὸ λίγο, ἀφοῦ ἐπὶ 7 χρόνια συμμερίστηκα τὴ μοίρα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Γιὰ ὅλα αὐτά, αἰσθάνομαι πὼς νομιμοποιοῦμαι νὰ σᾶς μιλήσω ἐξ ὀνόματός του.

Ἀπὸ τὸ 1967 μέχρι σήμερα καὶ κάτω ἀπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ ΝΑΤΟ ἡ Ἑλλάδα ἔχασε τὶς ἐλευθερίες της καὶ ταυτόχρονα δοκιμάζει σοβαρὴ ἐξασθένηση τῆς ἀμυντικῆς της ἑτοιμότητας. Μετὰ τὰ τελευταῖα γεγονότα στὴν Πορτογαλία, ἡ Ἑλλάδα παραμένει ἡ μόνη δικτατορία μέσα στὴν Ἀτλαντικὴ Συμμαχία.

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν μπορεῖ νὰ δεχτεῖ ἢ νὰ συγχωρήσει τὴ συναίνεση τοῦ ΝΑΤΟ στὴν καταστροφὴ τῆς δημοκρατίας στὴν Ἑλλάδα. Ἡ συνηθισμένη δικαιολογία γιὰ τὴν ἀδράνεια τῆς Συμμαχίας εἶναι ὅτι τὰ κράτη - μέλη δὲν πρέπει νὰ ἐπεμβαίνουν στὶς ἐσωτερικὲς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων. Ἡ διαφύλαξη, ἐντούτοις, τοῦ ἐλεύθερου τρόπου ζωῆς καὶ ἡ προαγωγὴ τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν ἀποτελοῦν ἐπίσημη συμβατικὴ ὑποχρέωση γιὰ ὅλα τὰ μέλη μαζὶ καὶ γιὰ τὸ καθένα ξεχωριστά, ὅπως ὁρίζει τὸ Προοίμιο καὶ τὸ Ἄρθρο 2 τοῦ Χάρτη τοῦ ΝΑΤΟ.

Ἡ πρόσφατη ἀκύρωση ἀπὸ τὴ βρετανικὴ κυβέρνηση τῆς ἐπισκέψεως στὴν Ἑλλάδα μονάδων τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ της, ποὺ εἶχε προγραμματιστεῖ ἀπὸ καιρό, εἶναι μιὰ εὐπρόσδεκτη ἐφαρμογὴ τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Χάρτη.

Ἀτυχῶς τὸ ΝΑΤΟ ἐπεμβαίνει συνεχῶς στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ ὑποστηρίζει τὴ δικτατορία. Τὸ πιὸ πρόσφατο παράδειγμα εἶναι ἡ δήλωση τῆς 19ης Ἀπριλίου τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ, ποὺ μὲ ἀνακρίβειες ἐκθείαζε τὴν ἑλληνικὴ στρατιωτικὴ ἑτοιμότητα. Ἡ δήλωση αὐτὴ χρησιμοποιήθηκε προκλητικὰ ἀπὸ τὸ καθεστὼς τῆς Ἀθήνας γιὰ νὰ κρύψει ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ τὴν πραγματικὴ κατάσταση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ποὺ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικοποιήσεώς τους.

Αὐτὴ ἡ κατάσταση ἐξάλλου παρακίνησε ἕνα γειτονικὸ μέλος τοῦ ΝΑΤΟ νὰ προβάλει ἀβάσιμες καὶ ἐπικίνδυνες ἀξιώσεις, σὲ βάρος τῆς ἑλληνικῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητας, πράγμα ποὺ δημιουργεῖ ἀπειλὴ γιὰ τὴν ἑνότητα τῆς Συμμαχίας.

Ὕστερα ἀπὸ 7 χρόνια ἀδιαφορίας τοῦ ΝΑΤΟ, μπροστὰ στὴ δεινὴ πολιτικο-στρατιωτικὴ δοκιμασία τῆς Ἑλλάδας, ὁ λαός μας ἔφτασε νὰ πιστεύει πὼς ἡ θέση ποὺ τοῦ ἔχει ἐπιφυλαχθεῖ εἶναι ἑνὸς «ὑποτελοῦς», ποὺ ἡ γῆ του χρησιμοποιεῖται κατὰ τὴν αὐθαίρετη βούληση τῆς Συμμαχίας γιὰ τὶς ἀνάγκες της. Ἂν ἡ κατάσταση αὐτὴ συνεχιστεῖ ἀρκετὰ ἀκόμα, οἱ Ἕλληνες θὰ χάσουν ἐντελῶς τὴν ὑπομονή τους καὶ ἀπελπισμένοι θὰ στραφοῦν ἐναντίον μιᾶς τέτοιας ἄδικης μορφῆς συνεταιρισμοῦ. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι ἀνεπανόρθωτη βλάβη σ' ὅλο τὸ οἰκοδόμημα τῆς δυτικῆς ἄμυνας.

Συνέρχεστε γιὰ νὰ διαδηλώσετε ξανὰ τὴν ἀφοσίωσή σας στὰ ἰδεώδη καὶ τὶς ἐπιδιώξεις τῆς Συμμαχίας μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 25ης ἐπετείου της. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς περιμένει τὴ βοήθειά σας καὶ εὔχεται νὰ ἐκπληρώσετε —μὲ ἔργα ὅσο καὶ μὲ λόγους— τὶς συμβατικές σας ὑποχρεώσεις γιὰ τὴν περιφρούρηση τῆς δημοκρατίας στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ δημοκρατία καὶ ἡ ἄμυνα πρέπει νὰ μείνουν ἀδιαίρετες ἔννοιες γιὰ τὸ ΝΑΤΟ, ἂν πρόκειται νὰ μείνει πιστὸ στὶς ἀρχικές του ἐπιδιώξεις καὶ νὰ μὴν ἐκφυλιστεῖ σὲ μιὰ ἀναχρονιστικὴ Ἱερὴ Συμμαχία.

16 Ἰουνίου 1974 Ι. Γ. Ζίγδης

πρώην ὑπουργὸς καὶ βουλευτὴς

5. ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟ ΤΟ Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΑΤΛΑΝΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ [1]

Κον Ἰωάννην Ζίγδην κλπ.

Ἀγαπητὲ κύριε,

Ἡ μακριά μου ἀπουσία στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες εἶναι ἡ αἰτία ποὺ δὲν μπόρεσα νὰ ἀπαντήσω πιὸ γρήγορα στὴν ἐπιστολή

1. Ἡ ἐπίσημη ὀργάνωση τῶν κοινοβουλευτικῶν τοῦ ΝΑΤΟ.

σας τῆς 31 Μαΐου. Ἂν ἐξάλλου γνώριζα πὼς ἤσαστε στὴν Οὐάσιγκτον τὴν ἐποχὴ ποὺ βρισκόμουν κι ἐγὼ ἐκεῖ, θὰ ἤμουν πολὺ εὐτυχὴς νὰ ἐπωφεληθῶ τῆς εὐκαιρίας γιὰ νὰ συναντηθοῦμε.

Ὀφείλω νὰ σᾶς πῶ ὅτι διάβασα μὲ τεράστιο ἐνδιαφέρον τὰ ἔγγραφα ποὺ εἴχατε τὴν καλοσύνη νὰ μοῦ διαβιβάσετε καὶ εἶμαι γεμάτος θαυμασμὸ γιὰ τὴν εἰλικρίνεια μὲ τὴν ὁποία ἐκθέσατε τὶς ἀπόψεις σας στοὺς πολιτικοὺς ἄνδρες τῆς Ἀμερικῆς καὶ κατόπιν στοὺς εἰδικοὺς τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, σ' ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα πανεπιστήμια τῆς χώρας.

Θὰ ἐπιθυμοῦσα πολὺ νὰ μάθω τὶς ἀπηχήσεις ποὺ εἶχε ἡ προσπάθειά σας... Σὲ κάθε περίπτωση, ἂν νομίζετε ὅτι ὑπάρχουν εἰδικὰ διαβήματα ποὺ θὰ μπορούσαμε νὰ κάνουμε ἐδῶ, θὰ σᾶς ἤμουν ὑπόχρεος ἂν μοῦ τὰ ὑποδείξετε...

Οἱ εὐχαριστίες, ποὺ μοῦ ἀπευθύνετε γιὰ τὶς προσωπικές μου προσπάθειες, μὲ συγκινοῦν πολύ. Ἀτυχῶς οἱ δυνατότητες δράσεως στὴ Γενικὴ Γραμματεία τῆς Βορειοατλαντικῆς Συνελεύσεως εἶναι περιορισμένες, ἀλλὰ νομίζω πὼς ξέρετε ὅτι διαθέτετε ἐδῶ πιστοὺς φίλους.

Εὐαρεστηθεῖτε νὰ δεχθεῖτε, ἀγαπητὲ φίλε, τὴν ἔκφραση τῶν εἰλικρινῶν καὶ ἐγκάρδιων αἰσθημάτων μου.

Φιλὶπ Ντεζὸρμ
Ph. Deshormes
(Γεν. Γραμματέας)

Βρυξέλλες, 28 Ἰουνίου 1974

6. ΕΚΚΛΗΣΗ ΤΟΥ «ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ» ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΑΤΟ

777, UNITED NATIONS PLAZA
SUITE 6F, NEW YORK, N.Y. 10017

26 Ἰουνίου 1974

Ὁ «Διεθνὴς Σύνδεσμος γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα», μιὰ διεθνὴς μὴ κυβερνητικὴ ὀργάνωση, συνδεδεμένη μὲ τὸν Ο.Η.Ε. καὶ τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης στὸν τομέα τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ἐκφράζει τὴν ἱκανοποίησή του καὶ ὑποστηρίζει πλήρως

Honorary Presidents
Roger N. Baldwin
Henri Laugier (1883-1973)
Gunnar Myrdal
Honorary Vice-Presidents
Fenner Brockway
Jan Papanek
Eduardo Santos
Board of Directors
Chairman
Jerome J. Shestack
Vice Chairman
Frances R. Grant
Jack Greenberg
Secretary
Nina Ferrero Raditsa
Associate Secretary
Bruce Rabb
Treasurer
Howard Mallby
Associate Treasurers
Jack David
Mrs. Albert M. Greenfield, Jr.

Morris B. Abram
Nelson Bengston
William J. Butler
Joel Carlson
David Carliner
Valery Chalidze
Eugenio Chang-Rodriguez
Samuel Dash
Richard N. Gardner
Feliks Gross
Rita Hauser
Donald R. Harkleroad
John Humphrey
Dan Johnston
Florence Kandell
Mrs. Danny Kaye
Jerzy Kosinski
Sidney Liskofsky
John A. Morsell
Gerhard O. W. Mueller
George Ohsiker
Adamantia Pollis
Ann Pollock
Bogdan Raditsa
Alexander E. Salzman
Tony Smythe
U. Aung Thein
Counsel
William J. Butler
José A. Cabranes
Robert Delson

International
Advisory Committee
German Arciniegas
J. Jimenez de Arechaga
Gertrude Baer
Joseph Buttinger
Rafael Caldera
James Carey
N. C. Chatterjee
O. Edmund Clubb
Canon L. John Collins
Andrew W. Cordier
Fernand Dehousse
Hermann L. Desir
Gonzalo Facio
Nasrollah S. Fatemi
Per Federspiel
José Figueres
Georges Fischer
Sir Senerat Gunawardene
Donald Harrington
V. R. Haskar de la Torre
Philip C. Jessup
C. N. Ahmad Khan
Edward Kline
Jean-Flavien Lalive
Arthur Lall
Arthur Larson
Benjamin Laureano Luna
Sean MacBride
Ronald St. John Macdonald
Salvador de Madariaga
Charles Malik
Luis Muñoz Marin
Philip Noel-Baker
Alan Paton
Giorgio La Pira
José Portuondo y de Castro
Victor Raul Haya
Lord Ritchie-Calder
Carlos P. Romulo
Andrei D. Sakharov
Luis Alberto Sanchez
Egon Schwelb
Frank R. Scott
Michael Scott
Stephen Gill Spottswood
J. J. Singh
Julius Stone
U Thant
Basil Vlavianos
Sonne Hi Yun

The International League for the Rights of Man

777 United Nations Plaza, Suite 6F
New York, N.Y. 10017
Tel. (212) 972-9554
Cable Rightsman, N.Y.

Executive Director
Roberta Cohen

June 26, 1974

APPEAL TO MEMBER STATES OF
THE NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION (NATO)

The International League for the Rights of Man, an international non-governmental organization affiliated to the United Nations and Council of Europe in the human rights field, welcomes and fully supports the recognition by the Member States of NATO of respect for human rights as affirmed in the June 19 NATO Declaration on Atlantic Relations. Signed on the occasion of NATO's 25th Anniversary, the Declaration proclaims "dedication to the principles of democracy, respect for human rights, justice and social progress" and the intention of NATO Member States "to develop and deepen the application of these principles in their countries."

In light of the adoption of this Declaration by all NATO members, the International League draws your attention to the attached statement by former NATO parliamentarian John C. Zighdis on the deteriorating status of democracy and flagrant violations of human rights in Greece. According to Mr. Zighdis, "all articles of the (Greek) Constitution pertaining to human rights have been suspended".

The International League respectfully calls upon all NATO Member States and the NATO Secretariat to use their good offices with the Greek Government to ensure respect and protection for human rights in Greece in accordance with NATO's Charter and most recently adopted Declaration on Atlantic Relations.

It is the hope of the International League and has been since 1967 that justice and human rights will be restored to Greece and that Greece once again will be a part of the cultural and spiritual heritage of Western civilization.

The International League for the Rights of Man

777 United Nations Plaza, Suite 6F
New York, N.Y. 10017
Tel. (212) 972-9554
Cable Rightsman, N.Y.

For Further Information & Interview with John Zighdis,
Call: 972-9554.

EMBARGO DATE
JUNE 26, 1974

Human Rights Violations in Greece Scored on NATO's 25th Anniversary

The International League for the Rights of Man, in an appeal sent today to all NATO Member States, charged Greece with violations of the human rights provisions of the NATO Charter and Declaration of Atlantic Relations, and called upon NATO to use its good offices to help restore respect for human rights in Greece.

The League transmitted to NATO a statement presented to its Board of Directors (May 15) and made public today of former NATO parliamentarian John C. Zighdis on the deteriorating status of democracy and human rights in Greece. According to Mr. Zighdis, "all articles of the (Greek) Constitution pertaining to human rights have been suspended". The reopening of the infamous prison island of Yaros, condemned as uninhabitable by the Red Cross, is but one example of the flagrant disregard for human rights under the present Greek leadership headed by Brig. Gen. Ioannides. Arrest without warrent, imprisonment without charge or trial, torture and secret trials by military tribunals have become daily occurances. "Estimates of students who have disappeared run between 600 and 800." Trade unions have been taken over by the police.

John C. Zighdis, prior to the 1967 military coup, served as a member of Parliament for 17 years (Center Union Party) and as Minister of Industry for approximately 3½ years. Proponent of European unity, he was a member of the Consultative Assembly of the Council of Europe from 1964-67 and a member of NATO parliamentarians.

Deported for 7 months by the Junta in 1967 and imprisoned in 1970 for advocating a return to democratic order, he served 2 years of a 4½ year prison sentence; it was suspended to hospitalize him. Following the November 1973 coup he was placed under house arrest although in a hospital. Recently, in reprisal for testimony before the U.S. Subcommittee on Europe of the House Foreign Affairs Committee, Mr. Zighdis was threatened with loss of his Greek citizenship.

The International League for the Rights of Man is an international non-governmental organization affiliated to the United Nations and Council of Europe in the human rights field.

* * * * * * * *

τὴν ἐπαναβεβαίωση ἀπὸ τὰ κράτη-μέλη τοῦ ΝΑΤΟ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴ Διακήρυξη τοῦ ΝΑΤΟ, τῆς 19ης Ἰουνίου, γιὰ τὶς Ἀτλαντικὲς Σχέσεις. Ἡ διακήρυξη αὐτή, ποὺ ὑπογράφτηκε μὲ εὐκαιρία τὴν 25η ἐπέτειο τοῦ ΝΑΤΟ, ἐξαγγέλλει «ἀφοσίωση στὶς δημοκρατικὲς ἀρχές, σεβασμὸ στὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν κοινωνικὴ πρόοδο», ὅπως ἐπίσης καὶ τὴν πρόθεση τῶν κρατῶν-μελῶν τοῦ ΝΑΤΟ «νὰ ἀναπτύξουν σὲ πλάτος καὶ σὲ βάθος τὴν ἐφαρμογὴ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν στὶς χῶρες τους».

Παίρνοντας ὑπόψη τὴν υἱοθέτηση τῆς διακηρύξεως αὐτῆς ἀπὸ ὅλα τὰ κράτη-μέλη τοῦ ΝΑΤΟ, ὁ Διεθνὴς Σύνδεσμος ἐπισύρει τὴν προσοχή σας στὶς συνημμένες *δηλώσεις τοῦ Ἰωάννη Ζίγδη*, ἄλλοτε μέλους τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ὁμάδας τοῦ ΝΑΤΟ, γιὰ τὴν κατάρρευση τῆς δημοκρατίας καὶ τὴν ὡμὴ παραβίαση τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων στὴν Ἑλλάδα. Σύμφωνα μὲ τὸν κ. Ζίγδη, «ἡ ἰσχὺς ὅλων τῶν ἄρθρων τοῦ Συντάγματος, ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, ἔχει ἀνασταλεῖ».

Ὁ Διεθνὴς Σύνδεσμος ἀπευθύνεται εὐσεβάστως πρὸς ὅλα τὰ κράτη-μέλη καὶ τὴ Γραμματεία τοῦ ΝΑΤΟ νὰ χρησιμοποιήσουν ὅλη τὴν ἐπιρροή τους στὴν ἑλληνικὴ κυβέρνηση γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν προστασία τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων στὴν Ἑλλάδα, σύμφωνα μὲ τὸ Χάρτη τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τὴ Διακήρυξη γιὰ τὶς Ἀτλαντικὲς Σχέσεις, ποὺ μόλις ἔχει υἱοθετηθεῖ.

Ὁ Διεθνὴς Σύνδεσμος ἐλπίζει — καὶ τοῦτο συνεχῶς ἀπὸ τὸ 1967 — πὼς ἡ δικαιοσύνη καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα θὰ ἀποκατασταθοῦν καὶ ἡ Ἑλλάδα δὲ θὰ ἀλλοτριωθεῖ ὁριστικὰ ἀπὸ τὴν πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ κληρονομιὰ τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου.

7. ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ 25ΗΣ ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΟΥ ΝΑΤΟ

«ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ»

26 Ἰουνίου 1974

Ὁ «Διεθνὴς Σύνδεσμος γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα», μὲ μιὰ ἔκκληση πρὸς ὅλα τὰ κράτη-μέλη τοῦ ΝΑΤΟ, καταγγέλλει

τὴν Ἑλλάδα ὅτι παραβιάζει τὶς διατάξεις γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα ποὺ περιέχει ὁ Χάρτης τοῦ ΝΑΤΟ καὶ ἡ Διακήρυξη γιὰ τὶς Ἀτλαντικὲς Σχέσεις καὶ ζητᾶ ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ νὰ καταβάλει κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Σύνδεσμος ὑπέβαλε στὸ ΝΑΤΟ τὶς δηλώσεις ποὺ ἔκαμε στὶς 15 Μαΐου στὸ Διοικητικὸ Συμβούλιό του ὁ Ἰωάννης Ζίγδης, ἄλλοτε μέλος τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ὁμάδας τοῦ ΝΑΤΟ, γιὰ τὴν ἐπιδείνωση τῆς καταστάσεως σχετικὰ μὲ τὴ δημοκρατία καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα στὴν Ἑλλάδα. Σύμφωνα μὲ τὸν κ. Ζίγδη, «ἡ ἰσχὺς ὅλων τῶν ἄρθρων τοῦ Συντάγματος τῶν σχετικῶν μὲ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα ἔχει ἀνασταλεῖ». Ἡ ἐπαναλειτουργία τῆς διαβόητης φυλακῆς στὸ νησὶ τῆς Γυάρου, ποὺ καταδικάστηκε ὡς ἀκατάλληλη γιὰ ἀνθρώπινη διαβίωση ἀπὸ τὸν Ἐρυθρὸ Σταυρό, δὲν εἶναι παρὰ μιὰ πράξη προκλητικῆς περιφρονήσεως τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἑλληνικὴ ἡγεσία, ποὺ ἔχει ἐπικεφαλῆς τὸν ταξίαρχο Ἰωαννίδη. Συλλήψεις χωρὶς ἐντάλματα, φυλακίσεις χωρὶς νὰ ἀπαγγελθεῖ κατηγορία ἢ νὰ διεξαχθεῖ δίκη, βασανισμοὶ καὶ δίκες «κεκλεισμένων τῶν θυρῶν» ἀπὸ στρατοδικεῖα εἶναι συνηθισμένα καθημερινὰ γεγονότα. «Ὑπολογίζεται πὼς οἱ φοιτητὲς ποὺ ἔχουν ἐξαφανιστεῖ εἶναι 600 - 800». Τὰ ἐργατικὰ συνδικάτα λειτουργοῦν κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τῆς Ἀστυνομίας.

Ὁ Ἰωάννης Ζίγδης, πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα τοῦ 1967, διετέλεσε μέλος τοῦ κοινοβουλίου ἐπὶ 15 χρόνια ("Ενωση Κέντρου) καὶ ὑπουργὸς ἐπὶ 3 περίπου χρόνια. Ὑπέρμαχος τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνότητας ὑπῆρξε μέλος τῆς Συμβουλευτικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὸ 1965 ὡς τὸ 1967 καὶ μέλος τῆς Κοινοβουλευτικῆς Συνελεύσεως τοῦ ΝΑΤΟ.

Ἐκτοπίστηκε ἐπὶ 7 μῆνες ἀπὸ τὴ Χούντα τὸ 1967 καὶ φυλακίστηκε τὸ 1970, γιατὶ ζήτησε τὴν ἐπιστροφὴ στὴ δημοκρατικὴ τάξη. Καταδικάστηκε σὲ φυλάκιση 4,5 ἐτῶν, ἀλλὰ ἀφοῦ παρέμεινε 2 χρόνια στὴ φυλακή, δόθηκε ἀναστολὴ τῆς ποινῆς του γιὰ νὰ ἀποφευχθεῖ «ἀνήκεστη βλάβη» στὴν ὑγεία του. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα τοῦ Νοεμβρίου 1973 τὸ καθεστὼς τοῦ Γ. Παπαδόπουλου τὸν ἔθεσε ὑπὸ κράτηση μέσα στὸ νοσοκομεῖο ποὺ νοσηλευόταν. Πρόσφατα, ὡς ἀντίποινα γιὰ τὴν κατάθεσή του στὴν

Ὑποεπιτροπὴ Εὐρώπης τῆς Ἐπιτροπῆς Διεθνῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων, ὁ κ. Ζίγδης ἀντιμετωπίζει τὴν ἀπειλὴ νὰ τοῦ ἀφαιρεθεῖ ἡ ἑλληνικὴ ἰθαγένεια.

Ὁ «Διεθνὴς Σύνδεσμος γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα» εἶναι μιὰ μὴ κυβερνητικὴ ὀργάνωση συνδεδεμένη μὲ τὸν Ο.Η.Ε. καὶ τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης στὸν τομέα τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων.

(Ἀκολουθεῖ τὸ κείμενο τῆς ὁμιλίας Ζίγδη [1].)

8. ΤΑ «ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ» ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἐκδότη τῆς «Οὐάσινγκτον Πὸστ» [2]

Μοῦ προκάλεσε ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση ἡ ἐπαναβεβαίωση, στὸ κύριο ἄρθρο σας (8 Ἰουλίου) «Διασκέψεις κορυφῆς καὶ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου», τῆς ἀρχῆς ὅτι «...οἱ Ἀμερικανοὶ ὡς λαὸς ἔδειξαν ὅτι ἔχουν τὴν ἀξίωση νὰ ἀντικατοπτρίζονται στὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς χώρας τους οἱ βασικὲς ἀμερικανικὲς ἀξίες». Γιὰ νὰ εἶναι ἐπομένως πραγματικὰ ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ κοινὴ γνώμη ἡ πολιτικὴ τῆς ὑφέσεως, θὰ πρέπει νὰ βασίζεται στὴ γενικὴ ἐφαρμογὴ τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων. Αὐτὸ εἶναι, πράγματι, ἡ σωστὴ δικαιολόγηση γιὰ νὰ ἀσκηθεῖ πίεση στὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση νὰ δείχνει μεγαλύτερο σεβασμὸ στὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα.

Τὸ γεγονός, ὅμως, ὅτι ἡ κυβέρνηση τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ὑποκίνησε καὶ ὑπέθαλψε τὴν καταστολὴ ὅλων τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ 1967, ὑποστηρίζοντας μιὰ ἀπάνθρωπη στρατιωτικὴ δικτατορία, κάνει τὶς προσπάθειες τῶν Η.Π.Α. γιὰ τὴν ἐλάφρυνση τῶν δεινῶν ὁρισμένων πολιτῶν τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας ἀναπόφευκτα κούφιες καὶ ὑποκριτικές.

Γενικότερα ἡ ἀνοχὴ τῆς ἑλληνικῆς Χούντας ἀπὸ τὴ Δυτικὴ

1. Βλέπε παραπάνω, σελ. 84 κ. ἑ.
2. Τετάρτη, 17 Ἰουλίου 1974.

Συμμαχία δημιούργησε μιὰν ἀντινομία, ἀπὸ τὴν ὁποία δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγει ἡ ἡγεσία τοῦ «ἐλεύθερου κόσμου».

Ἡ ὑπογραφὴ τοῦ πρωθυπουργοῦ —ἀνδρείκελου τῆς Χούντας Ἰωαννίδη— ποὺ μπῆκε κάτω ἀπὸ τὴ νέα Διακήρυξη Ἀρχῶν, ποὺ υἱοθέτησε ἡ Διάσκεψη Κορυφῆς τοῦ ΝΑΤΟ στὶς Βρυξέλλες (στὴν ὁποία παρευρέθηκε ὁ Πρόεδρος Νίξον), καθιστᾶ μᾶλλον γελοῖες τόσο τὶς διαβεβαιώσεις τοῦ ΝΑΤΟ γιὰ τὴν προσήλωσή του στὰ ἰδεώδη τῆς ἐλευθερίας ὅσο καὶ κάθε μεταγενέστερη ἀνακίνηση τοῦ θέματος τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων στὴ Μόσχα.

Ἰωάννης Ζίγδης

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

LETTERS TO THE EDITOR

'Human Rights' and Greece

I was gratified by the reassertion in your editorial "Summits and Human Rights" (July 8) of the principle that ". . . as a people Americans have shown that they demand that American values be reflected in American foreign policy." Therefore, for detente policy to be genuinely acceptable to the American public, it must be based upon universal application of human rights.

This is indeed an adequate rationale for pressuring the Soviet Union to show greater respect for human rights. The fact, however, that the U.S. government has aided and abetted suppression of all human rights in Greece since 1967 by supporting a brutal military dictatorship, unavoidably makes U.S. efforts to ease the plight of certain Soviet citizens seem hollow and hypocritical.

Toleration of the Athens junta by the Western alliance has created a contradiction from which responsible leadership of the "free world" cannot escape. The signature of the puppet prime minister of the Ioannides junta affixed to the new declaration of principles of the Brussels NATO summit, attended by President Nixon, rather serves to make a mockery of both NATO's commitment to the free way of life and to any subsequent raising of the human rights issue in Moscow.

JOHN G. ZIGHDIS,
Former Minister and
Member of Parliament of Greece.
Washington.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

ΕΝΑ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΓΑΛΛΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΖΙΣΚΑΡ ΝΤ' ΕΣΤΑΙΝ

Ἀπὸ ὅλες τὶς δυτικοευρωπαϊκὲς κυβερνήσεις ἡ γαλλικὴ ἦταν ἡ μόνη ποὺ φρόντισε νὰ διατηρήσει ἀπροκάλυπτα φιλικὲς σχέσεις μὲ τὸ δικτατορικὸ καθεστώς. Αὐτὸ φυσικὰ δὲν ἀφορᾶ τὸ γαλλικὸ λαὸ καὶ ἕνα μεγάλο τμῆμα τοῦ τύπου, ποὺ καταδίκασαν τὸ καθεστὼς τῆς τυραννίας μὲ τὴν ἴδια θέρμη, ὅπως σ' ὅλο τὸν ἄλλο δημοκρατικὸ κόσμο.

Ἡ κυβέρνηση Πομπιντού, εἰδικότερα, προσπάθησε νὰ καλλιεργήσει τὶς σχέσεις της μὲ τὴ δικτατορία παρέχοντας σχεδὸν σὲ κάθε εὐκαιρία τὴν ὑλικὴ καὶ ἠθικὴ συμπαράστασή της. Ἦταν καὶ ἡ μόνη ἀπὸ τὶς κυβερνήσεις τῆς Δυτ. Εὐρώπης ποὺ ἔστειλε στὴν Ἀθήνα ἕνα μέλος της, τὸν ὑφυπουργὸ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Λιπκοφσκί, τὴν ἄνοιξη τοῦ 1972, γιὰ ἐπίσημη ἐπίσκεψη. Διερμηνεύοντας τότε τὴ δυσφορία τῆς δημοκρατικῆς Ἑλλάδας γιὰ τὴ φιλικὴ χειρονομία πρὸς τὸ δικτατορικὸ καθεστὼς ἀπηύθυνα πρὸς τὸ γάλλο ὑπουργὸ τὴν ἐπιστολὴ ποὺ— μαζὶ μὲ τὴ δική του ἀπάντηση—περιλαμβάνεται στὸ τέλος τοῦ κεφαλαίου.

Ἐπανειλημμένα τὸ καθεστὼς προσέφυγε στὴ Γαλλία γιὰ προμηθεία ὅπλων, ἰδιαίτερα ὅταν ἐπιθυμοῦσε νὰ ἀσκήσει πίεση πάνω στὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση, γιὰ νὰ ἐπιτύχει παραχωρήσεις ποὺ ἡ τελευταία δὲν ἦταν πρόθυμη νὰ κάμει ἢ γιὰ νὰ ἀντιδράσει στὴν κριτικὴ τοῦ Κογκρέσσου.

Στὸ μήνυμα ποὺ ἀπηύθυνε στὴ Γαλλικὴ Ἐθνοσυνέλευση, εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκλογή του, ὁ νέος Πρόεδρος κ. Ζισκὰρ ντ' Ἐσταὶν πρόσθεσε μερικὲς φράσεις ποὺ δημιουργοῦσαν τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ Γαλλία θὰ ἔπαυε νὰ παρέχει τὴν ὑποστήριξή της σὲ τυραννικὰ καθεστῶτα σὰν τὸ ἑλληνικό.

Ἐπωφελήθηκα γιὰ νὰ τοῦ ἀποστείλω ἕνα συγχαρητήριο

τηλεγράφημα, μὲ τὸ ὁποῖο ἐξέφραζα τὴν ἀνακούφιση τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τῆς γαλλικῆς πολιτικῆς.

Βέβαια ἡ ἐπαγγελία τοῦ νέου Προέδρου ἦταν μόνο ρητορική.

Σὲ εἰδικό της ἄρθρο ὑπογράμμισε τὸ γεγονὸς ἡ ἐξαίρετη «Ἀτὲν - Πρὲς Λίμπρ», ποὺ σ' ὅλη τὴν περίοδο τῆς δικτατορίας ὑπῆρξε ἡ φωνὴ τῆς δημοκρατικῆς Ἑλλάδας στὴ Γαλλία.

1. «Ο ΖΙΣΚΑΡ ΠΕΡΙΟΡΙΖΕΙ ΤΗΝ ΠΩΛΗΣΗ ΟΠΛΩΝ»

Ἄρθρο τοῦ Τζόναθαν Σ. Ραντὰλ (Jonathan C. Randal)[1]

Παρίσι: Μεταξὺ τῶν πρόσφατων μέτρων ποὺ ἀποσκοποῦν στὴν κατάργηση τῶν ἀμφισβητούμενων πλευρῶν τῆς ντεγκωλικῆς πολιτικῆς ὁ Πρόεδρος Βαλερὺ Ζισκὰρ ντ' Ἐσταὶν ἀνήγγειλε σήμερα τὴν ἀπαγόρευση πωλήσεων ὅπλων ποὺ δὲ συμβιβάζονται μὲ τὴ «φιλελεύθερη ἀποστολὴ» τῆς γαλλικῆς διπλωματίας.

Ἂν καὶ ὁ ἡλικίας 48 ἐτῶν Πρόεδρος δὲν εἶπε ποιὲς χῶρες θὰ θιγοῦν ἀπὸ τὴν ἀπαγόρευση, οἱ πιθανοὶ ὑποψήφιοι φαίνεται νὰ εἶναι ἡ Νότια Ἀφρική, ἡ Χιλὴ καὶ ἡ Ἑλλάδα. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι, σύμφωνα μὲ μιὰ ἔκθεση τοῦ περασμένου Σαββατοκύριακου, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἑλλάδα ἦταν ἕτοιμες νὰ ὑπογράψουν μιὰ συμφωνία γιὰ τὴν πώληση, ἀπὸ τὴν πρώτη στὴ δεύτερη, ὅπλων ἀξίας 800 ἑκατομ. δολλαρίων. Οἱ γάλλοι ἐπίσημοι ἀρνήθηκαν νὰ προβοῦν σὲ σχόλια πάνω στὸ θέμα.

Ἡ ἀπαγόρευση τῆς πωλήσεως ὅπλων ἦταν ἡ πρώτη ἀπὸ τὶς μεταρρυθμίσεις ποὺ ὑποσχέθηκε ὁ Ζισκὰρ ντ' Ἐσταὶν καὶ ποὺ θὰ στοιχίσουν χρήματα στὴ Γαλλία. Τὴν περιεῖχε ἕνα μήνυμα πρὸς τὴν Ἐθνοσυνέλευση, ποὺ διάβασε ὁ πρόεδρός της Ἐντγκὰρ Φώρ.

Ἡ φράση κλειδὶ στὴ δήλωση τοῦ Προέδρου ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ἡ Γαλλία θὰ ἐπιβεβαιώσει καὶ θὰ ἐπιτείνει τὴ φιλελεύθερη ἀποστολὴ τῆς διπλωματίας της, ὑποστηρίζοντας σ' ὅλο τὸν κόσμο τὶς ἀρχὲς τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ δικαιώματος τῶν λαῶν — καὶ ἐννοῶ *τῶν λαῶν* — νὰ καθορίζουν τὸ μέλλον τους. Θὰ σταματήσει ὅλες τὶς πωλήσεις ὅπλων ποὺ θὰ ἦταν σὲ ἀντίθεση μὲ αὐτὴ τὴν ἀποστολή...

1. «Οὐάσινγκτον Πόστ», 31 Μαΐου 1974.

2. ΕΝΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Ἐξοχώτατον Βαλερὺ Ζισκὰρ ντ' Ἐσταὶν
Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας
Παρίσι, Γαλλία

Ὁ σκλαβωμένος λαὸς τῆς Ἑλλάδας πληροφορήθηκε μὲ βαθιὰ ἀνακούφιση καὶ ἱκανοποίηση τὴ διακήρυξη τῆς προθέσεώς σας νὰ ἐπαναβεβαιώσετε τὴ φιλελεύθερη ἀποστολὴ τῆς Γαλλίας στὸν κόσμο.

Αὐτὴ εἶναι, πράγματι, ἡ φωνὴ τῆς Γαλλίας, ποὺ οἱ Ἕλληνες ἔχουν ἀγαπήσει, ἀφότου ἀπέκτησαν τὴν ἀνεξαρτησία τους.

Τοὺς δημιούργησε τὴν πεποίθηση ὅτι ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα ἡ Γαλλία θὰ εἶναι στὸ πλευρό τους στὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν ἐλευθεριῶν τους.

Πιστεύω ὅτι διερμηνεύω τὰ αἰσθήματα ὁλόκληρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀπευθύνοντας πρὸς Σᾶς θερμότατα συγχαρητήρια καὶ εἰλικρινεῖς εὐχὲς γιὰ τὴν ἀνάληψη τῶν ὑψηλῶν καθηκόντων σας.

31 Μαΐου 1974

Ἰωάννης Ζίγδης
πρώην ὑπουργὸς καὶ βουλευτὴς

3. Η «ΑΤΕΝ-ΠΡΕΣ ΛΙΜΠΡ» ΣΧΟΛΙΑΖΕΙ [1]

Ὁ κ. Ἰωάννης Ζίγδης, πρώην ὑπουργὸς (τοῦ Κέντρου) καὶ τέως πολιτικὸς κρατούμενος, ποὺ βρίσκεται ἀπὸ πολλὲς βδομάδες στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, ἀπηύθυνε τηλεγράφημα στὸν κ. Βαλερὺ Ζισκὰρ ντ' Ἐσταὶν γιὰ νὰ ἐκφράσει τὴν πεποίθησή του ὅτι «ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι βέβαιος ὅτι ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα ἡ Γαλλία θὰ εἶναι στὸ πλευρό του στὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν ἐλευθεριῶν του».

Τὸ μήνυμα αὐτὸ τοῦ κ. Ζίγδη ἀναφέρεται στὶς δηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Δημοκρατίας σχετικὰ μὲ τὴν ἐπέκταση τῆς παροχῆς πολιτικοῦ ἀσύλου στὴ Γαλλία, τὴ «φιλελεύθερη» ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῶν Παρισίων καὶ τὴν πώληση ὅπλων.

1. «Athènes - Presse - Libre», Παρίσι, Σάββατο 8 Ἰουνίου 1974.

Ὅλος ὁ ἑλληνικὸς τύπος, ἐντούτοις, δημοσίευσε τὴν περασμένη βδομάδα ἕνα τηλεγράφημα, ἀπὸ τὸ Παρίσι, ποὺ βεβαιώνει ὅτι, σύμφωνα μὲ ἡμιεπίσημες γαλλικὲς πηγές, οἱ πρόσφατες δηλώσεις τοῦ κ. Ζισκὰρ ντ' Ἐσταὶν *δὲν ἐξαγγέλλουν καμιὰ τροποποίηση τῆς πολιτικῆς γιὰ τὴν πώληση ὅπλων σὲ χῶρες σὰν τὴν Ἑλλάδα.*

Ἔχουν συναφθεῖ ἤδη μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἑλλάδας σοβαρὰ συμβόλαια ποὺ ἀφοροῦν τὴν πώληση ἀεροπλάνων «Μιράζ», τεσσάρων τορπιλακάτων καὶ πενήντα περίπου ἁρμάτων μάχης AMX30.

Τὰ συμβόλαια αὐτὰ συνοδεύονται ἀπὸ οἰκονομικὲς συμφωνίες γιὰ τὴ χορήγηση μακροπρόθεσμων πιστώσεων, ὅπως ἐπίσης καὶ τὴν ἀποδοχὴ ἀπὸ μέρους τῆς Γαλλίας, γιὰ μερικὴ ἀποπληρωμή, ὁρισμένων ποσοτήτων ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων.

4. Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΓΑΛΛΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ κ. ΝΤΕ ΛΙΠΚΟΦΣΚΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1972

Κύριον Ζὰν ντὲ Λιπκοφσκὶ
Ὑπουργὸν ἄνευ Χαρτοφυλακίου
Ἐνταῦθα

Ἡ ἑλληνογαλλικὴ φιλία ἔχει βαθιὲς ρίζες. Πηγάζει ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ ποὺ ἔχει θεμέλιο τὶς ἰδέες τῆς ἐλευθερίας, τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας, ποὺ κληροδότησε στὸ σύγχρονο ἄνθρωπο ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ σκέψη καὶ στὶς ὁποῖες ἔδωσε τὴ σημερινή τους μορφὴ ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση.

Ἡ Γαλλία βοήθησε τὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴν ἀνάκτηση τῆς ἀνεξαρτησίας της, τὸ 1821, καὶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὑπῆρξε πάντα πολύτιμος φίλος καὶ συμπαραστάτης τοῦ νεώτερου ἑλληνικοῦ κράτους.

Ἕλληνες καὶ Γάλλοι πολέμησαν μαζὶ στοὺς δυὸ τελευταίους παγκοσμίους πολέμους. Μεταξὺ τῶν ἡρώων τοῦ Μπὶρ-Ἐλ-Χακὶμ—ἀξίζει νὰ ἀναφερθεῖ ἡ περίπτωση—ὑπῆρξαν καὶ ἕλληνες ἀξιωματικοί. Ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα ὁ γαλλικὸς τρόπος ζωῆς

ἦταν ζωντανὴ πραγματικότητα. Τόσο στενὲς ὑπῆρξαν οἱ σχέσεις καὶ ἡ φιλία τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Γάλλους, μὲ ἀνάλογη φυσικὰ γαλλικὴ ἀνταπόκριση.

Γι' αὐτὸ κάθε φορὰ ποὺ ἔρχονταν ἐκπρόσωποι τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως στὴ χώρα μας ἔδιναν τὴν εὐκαιρία νὰ ξεσπάσει αὐθόρμητα ἡ γενικὴ ἀγαλλίαση τοῦ λαοῦ, πέρα ἀπὸ κάθε ἐπίσημη ἐκδήλωση.

Γνωρίζετε, δυστυχῶς, ὅτι, ἐπὶ πέντε σχεδὸν χρόνια τώρα, ἡ χώρα μας ζεῖ κάτω ἀπὸ τὴν τυρρανία μιᾶς στρατιωτικῆς δικτατορίας, ποὺ κατέλυσε τὴν ἐλευθερία, τὴ δημοκρατία καὶ κάθε ἔννοια ἀξιοπρέπειας τοῦ ἀτόμου. Ἀπομάκρυνε ἐξάλλου τὴ χώρα μας ἀπὸ τὴν ἰδέα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνοποιήσεως, γιὰ νὰ τὴν ὁδηγήσει σὲ μιὰ τυχοδιωκτικὴ πολιτικὴ «ἀνεξαρτησίας».

Στὴ δοκιμασία του αὐτὴ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶχε παρηγοριὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὅλες οἱ κυβερνήσεις καὶ οἱ λαοὶ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἔδειξαν τὴν ἀπέχθειά τους πρὸς τὸ τυραννικὸ καθεστώς. Ἔτσι κανεὶς ἐκπρόσωπος δυτικοευρωπαϊκῆς χώρας δὲν ἐπισκέφτηκε ἐπίσημα τὴ χώρα μας μέχρι σήμερα.

Ἡ ἄφιξή σας εἶναι τὸ πρῶτο σπάσιμο τοῦ κανόνα αὐτοῦ. Ἡ Χούντα ἔχει ἤδη θριαμβολογήσει καὶ θὰ ἐκμεταλλευτεῖ ἀκόμη περισσότερο τὸ γεγονός, ἰσχυριζόμενη ὅτι ἡ γαλλικὴ κυβέρνηση συμπαρίσταται στὴ δικτατορία.

Ὅλοι οἱ Ἕλληνες, οἱ πραγματικοὶ φίλοι τῆς Γαλλίας, θλίβονται γιὰ τὸ λόγο αὐτό. Αἰσθάνονται βαθύτατα ἀπογοητευμένοι καὶ ἀνήσυχοι.

Αὐτὸς ποὺ σᾶς γράφει βγῆκε προχθὲς ἀκόμη ἀπὸ τὶς φυλακὲς κατόπιν διακοπῆς —λόγω κινδύνου ἀνηκέστου βλάβης τῆς ὑγείας του— τῆς ποινῆς φυλακίσεως 4,5 ἐτῶν ποὺ τοῦ ἐπέβαλε τὸ Ἔκτακτο Στρατοδικεῖο, ἐπειδὴ τόλμησε νὰ ζητήσει σχηματισμὸ Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνότητας τὴν ἐπαύριο τῆς ἀπόπειρας κατὰ τοῦ Μακαρίου καὶ τῆς δολοφονίας Γεωργκάτζη, γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ Κυπριακοῦ.

Εἶμαι πιστὸς φίλος τῆς Γαλλίας. Καὶ θεωρῶ ὅτι ἡ ἑλληνογαλλικὴ φιλία εἶναι πολύτιμο ἀγαθό, ποὺ πρέπει νὰ διαφυλα-

χτεῖ μὲ κάθε τρόπο. Θὰ ἦταν πολὺ θλιβερὸ νὰ τραυματιστεῖ γιὰ ὁποιαδήποτε βραχυχρόνια σκοπιμότητα.

Γράφω τὸ γράμμα μου αὐτὸ μὲ πολλὴ θλίψη. Ἀλλὰ ἐλπίζω νὰ ἐκτιμήσετε δεόντως τὸ πνεῦμα του.

Μετὰ πλείστης τιμῆς
Ι. Γ. Ζίγδης

Κηφισιά, 26 Ἰανουαρίου 1972

Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν
Ὁ Ὑπουργὸς ἄνευ Χαρτοφυλακίου

Παρίσι, 3 Φεβρουαρίου, 1972

Κύριε Ὑπουργέ,

Ἡ ἐπιστολή σας τῆς 26 Ἰανουρίου προσέλκυσε ὅλη μου τὴν προσοχὴ καὶ ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ τὰ αἰσθήματα ποὺ ἐκφράζετε σχετικὰ μὲ τὶς παραδόσεις τῆς φιλίας μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν μας.

Εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ ἐπίσημη ἐπίσκεψή μου στὴν Ἑλλάδα, μὲ τὴν ὁποία μᾶς ἑνώνουν ὅλες οἱ ἀναμνήσεις καὶ οἱ κοινοὶ ἀγῶνες ποὺ ὑπενθυμίζετε, δὲν μπορεῖ νὰ ἑρμηνευτεῖ ὡς ἀξιολόγηση τῆς σημερινῆς πολιτικῆς καταστάσεως. Ὁ σταθερὸς κάνόνας ποὺ ἀκολουθεῖ ἡ Γαλλία στὸν τομέα αὐτὸ εἶναι πράγματι ἡ ἀποχὴ ἀπὸ κάθε ἐπέμβαση καὶ κάθε κρίση σχετικὰ μὲ τὶς ἐσωτερικὲς ὑποθέσεις μιᾶς ἄλλης χώρας.

Ἂν ἔπρεπε ἐντούτοις νὰ διατυπώσω μιὰ γνώμη, θὰ ἔλεγα ὅτι πιστεύω πὼς θὰ ἦταν τελικὰ χρήσιμο ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη νὰ μὴν κρατηθεῖ μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἐρχόμενος στὴν Ἀθήνα πιστεύω νὰ ἔχω ὑπογραμμίσει τὸν εὐρωπαϊκὸ συναισθηματισμὸ γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γῆ, ποὺ τόσο σᾶς ἀπασχολεῖ.

Σᾶς εὐχαριστῶ καὶ πάλι γιὰ τὴν πίστη σας στὴν ἑλληνογαλλικὴ φιλία ποὺ εἴχατε τὴν καλοσύνη νὰ μοῦ ἐκφράσετε καὶ σᾶς παρακαλῶ, κύριε Ὑπουργέ, νὰ δεχτεῖτε τὴ διαβεβαίωση τῆς πιὸ ἐξαίρετης ὑπολήψεώς μου.

Ἰω. ντὲ Λιπκοφσκὶ

Κύριον Ι. Γ. Ζίγδην
τ. Ὑπουργὸν κλπ.
Κηφισιὰ

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ

ΕΝΑΣ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ

Πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδας στὴν Οὐάσιγκτον, στὴν τελευταία φάση τῆς δικτατορίας, ἦταν ὁ κ. Κ. Παναγιωτάκος.

Ὅπως εἶναι γνωστό, ὁ κ. Παναγιωτάκος, ὅταν ὑπηρετοῦσε ὡς πρεσβευτὴς στὴ Λευκωσία, ὑπῆρξε ὁ καθοδηγητὴς τῶν ἀντιπάλων τοῦ Μακαρίου καὶ ὁ ἐμπνευστὴς τῆς ἀνταρσίας τῶν ἀρχιερέων ποὺ συνταράσσει ἀπὸ τότε τὴν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου. Γιὰ τὶς ὑπηρεσίες του αὐτὲς διορίστηκε ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν στὴν κυβέρνηση τοῦ Γ. Παπαδόπουλου, ποὺ ἐπιχείρησε νὰ ἀνατρέψει τὸ Μακάριο τὸ Φεβρουάριο - Μάρτιο τοῦ 1972. Ἀργότερα δόθηκε στὸν κ. Παναγιωτάκο ἡ πρεσβεία τῆς Οὐάσινγκτον.

Μόλις δημοσιεύθηκε τὸ ἄρθρο τῶν Ἔβανς καὶ Νόβακ[1], ποὺ ἀναφερόταν στὴν ἐμφάνιση τοῦ Κανταφισμοῦ στὶς τάξεις τῶν ἑλλήνων ἀξιωματικῶν, ἔσπευσε νὰ στείλει ἐπιστολὴ στὴν «Οὐάσινγκτον Πὸστ» ποὺ δημοσιεύτηκε στὶς 3 Ἀπριλίου καὶ ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα «διπλωματικοῦ ὕφους»!

Στὶς 9 Ἰουνίου ἡ «Οὐάσινγκτον Πὸστ» δημοσίευσε νεώτερη ἐπιστολὴ τοῦ κ. πρεσβευτῆ, πρὸς ἀντίκρουση τοῦ ἄρθρου τοῦ Μάρκουιζ Τσάιλντς[2]. Πολὺ πνεῦμα, πολὺς σαρκασμός, κακῆς ὅμως — χειρίστης — ποιότητας, ἀδιανόητης γιὰ διπλωμάτη.

Ὁ κ. Παναγιωτάκος ὅμως θεώρησε τὴν ἐπιστολή του ἀριστούργημα καὶ φρόντισε νὰ τὴ δημοσιεύσει ξανὰ στὸ «Ἑλλένικ Κρόνικλ»[3] τῆς 20 Ἰουνίου, μὲ μιὰ πύρινη διαμαρτυρία

1. Βλέπε παραπάνω, σελ. 124.

2. Βλέπε παραπάνω, σελ. 222.

3. Φιλοχουντικὴ ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα, ποὺ ἱδρύθηκε στὴ Βοστώνη τὴν περίοδο τῆς δικτατορίας, μὲ στενοὺς δεσμοὺς μὲ τὸν τέως ἀντιπρόεδρο Σπύρο Ἄγκνιου καὶ τὸν κ. Τὸμ Πάππας.

ἐναντίον τῆς «Οὐάσινγκτον Πόστ»... ποὺ ἀρνήθηκε νὰ τὴ δημοσιεύσει... Ἡ γκάφα ἦταν καταπληκτικὴ καὶ προκάλεσε τὰ ἀνάλογα σχόλια τῶν διπλωματικῶν καὶ δημοσιογραφικῶν κύκλων τῆς Οὐάσινγκτον.

Ἀλλὰ δὲν ἦταν ἡ μόνη. Σὲ λίγο ἀκολούθησε καὶ ἄλλη.

Στὰ τέλη Ἰουνίου ὁ κ. πρεσβευτὴς ἐπιστράτευσε τὸν ἀρθρογράφο τῆς «Οὐάσινγκτον Στὰρ Νιοὺζ» κ. Τζαίημς Κιλπάτρικ γιὰ νὰ μεσολαβήσει στὸν κ. Ρόζενταλ ν' ἀποσύρει νομοσχέδιό του γιὰ τὴ διακοπὴ τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ποὺ ἐπρόκειτο δῆθεν νὰ συζητηθεῖ σὲ λίγο ἀπὸ τὸ Κογκρέσσο. Ὁ κ. Κιλπάτρικ διαπίστωσε ὅτι ὁ Ρόζενταλ δὲν εἶχε καμιὰ σχέση μὲ τὸ νομοσχέδιο, ποὺ ὁπωσδήποτε δὲν ἦταν καταχωρημένο γιὰ συζήτηση στὴν ἡμερήσια διάταξη καμιᾶς ἀπὸ τὶς ἐπιτροπὲς τοῦ Κογκρέσσου. Κατάπληκτος ὁ ἀμερικανὸς δημοσιογράφος γιὰ τὴν ἐνημερότητα τοῦ κ. πρεσβευτῆ τοῦ ἀφιέρωσε ἕνα καυστικὸ γελοιογράφημα ποὺ παραθέτουμε στὶς ἑπόμενες σελίδες.

Τὸ κορύφωμα ὅμως τῆς διπλωματικῆς δεινότητας τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Χούντας στὴν Οὐάσινγκτον ἦταν ὁ λόγος του στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας στὶς 19 Ἰουλίου. Μίλησε ὕστερα ἀπὸ τὸ Μακάριο, ποὺ μὲ τὴν ἐπιβλητική του ἐμφάνιση καὶ μιὰ μνημειώδη ἀγόρευση εἶχε δημιουργήσει τεράστια ἐντύπωση στὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου καὶ στὸ ἀκροατήριο τῶν θεωρείων. Ἡ φτήνεια τῆς ὁμιλίας τοῦ κ. Παναγιωτάκου καὶ ἰδίως τὸ ὑβρεολόγιο κατὰ τοῦ Μακαρίου, τὴν τραγικὴ ἐκείνη ὥρα ποὺ παιζόταν ἡ τύχη τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἑλλάδας, ἔκανε τοὺς ἕλληνες ἀκροατές του μὲ δυσκολία νὰ συγκρατήσουν τὰ δάκρυα ἀπὸ ντροπὴ καὶ ἀγανάκτηση. Αὐτὸ ἴσως νὰ μὴν τὸ ἀντιλήφθηκε καὶ ἴσως νὰ μὴ συγκίνησε τὸ χουντικὸ ἐκπρόσωπο. Ἀλλὰ δὲν μπόρεσε νὰ ἀγνοήσει τὸ εἰρωνικὸ χαμόγελο ποὺ διαγραφόταν στὰ πρόσωπα ὅλων τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου, ὅταν τελείωσε νὰ μιλάει. Ἦταν ἡ ἐκτέλεσή του ὡς διπλωμάτη, πιὸ ἀνελέητη καὶ ἀπὸ φυσικὴ ἐξόντωση...

Γιὰ τὴν ἱστορία πρέπει νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι μὲ τὴν πτώση τῆς Χούντας ἐξακολούθησε νὰ παραμένει στὴ θέση του γιὰ

ἀρκετὲς βδομάδες. Ἀνακλήθηκε ἀργότερα στὸ Κέντρο καὶ σύμφωνα μὲ τὶς ἐφημερίδες τῆς 6. 2. 1975 τέθηκε σὲ «κατάσταση 3μηνης προσωρινῆς ἀπολύσεως» γιὰ τὶς ὑπηρεσίες του πρὸς τὴ Χούντα. Βραδύτερα τέθηκε σὲ διαθεσιμότητα δυὸ ἐτῶν «διότι ὑπέπεσεν εἰς πράξεις ἀποτελούσας ἐκτροπὴν ἐκ τῶν νομίμων καθηκόντων του» («Ἐλεύθερος Κόσμος», 26 Ἰουνίου 1975). Εἶναι καὶ αὐτὸ μιὰ χαρακτηριστικὴ περίπτωση τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο πραγματοποιήθηκε ἡ «ἀποχουντοποίηση» τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ μετὰ τὴ μεταπολίτευση τῆς 23 Ἰουλίου 1974.

1. Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΘΗΝΩΝ - ΚΑΝΤΑΦΙ [1]

Ἀπάντηση ἑνὸς πρεσβευτῆ

«Ἀπαντώντας στὸ ἄρθρο τῶν Ἔβανς καὶ Νόβακ (Evans and Novak) τῆς 28 Μαρτίου «Σχέσεις μὲ τὴν Ἑλλάδα: Ὁ σύνδεσμος Ἀθηνῶν - Καντάφι» [2], ποὺ εἶναι κλασικὸ δεῖγμα κραυγαλέας παραποιήσεως τῶν γεγονότων, ἀλλὰ (ταυτόχρονα) καὶ ἀραχνοΰφαντος ἱστὸς ἀπὸ φανταστικοὺς ἰσχυρισμούς, ἐπιτρέψτε μου νὰ κάνω δύο μόνον σύντομες παρατηρήσεις:

1. Αὐτὸ ποὺ ὁ ἕλληνας ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν εἶπε στὴν πραγματικότητα σχετικὰ μὲ τὶς διαπραγματεύσεις γιὰ τὶς λιμενικὲς διευκολύνσεις τοῦ ἀεροπλανοφόρου ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνηση ἔχει κατ' ἀρχὴν συμφωνήσει στὸ ἀμερικανικὸ αἴτημα. Ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα ἡ πρωτοβουλία ἀνήκει στοὺς ἀμερικανοὺς συνομιλητές μας, ποὺ ἀντιμετωπίζοντας διάφορα τεχνικὰ προβλήματα, φαίνονται κάθε ἄλλο παρὰ ἀνυπόμονοι γιὰ τὴν ἐπίσπευση τῶν ἐν λόγῳ διαπραγματεύσεων».

2. Σὲ κάθε λογικὸ ἄνθρωπο, θὰ φαινόταν ἀδιανόητο ὅτι ἕνα μέλος τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ποὺ ἔχει συνεχῶς, ἐπιμελῶς καὶ σταθερὰ ἐφαρμόσει στὶς ἐξωτερικές της σχέσεις τὴν ἀρχὴ τῆς μὴ ἐπεμβάσεως σὲ θέματα ποὺ ἀνήκουν στὴν ἐσωτερικὴ δικαιοδοσία τρίτων κρατῶν, θὰ μποροῦσε νὰ ἀναφερθεῖ ἢ ἔστω καὶ νὰ κάνει

1. «Οὐάσινγκτον Πόστ», 3 Ἀπριλίου 1974.
2. Βλέπε παραπάνω, σελ. 124.

νύξη γιὰ ἕνα καθαρὰ ἐσωτερικὸ πρόβλημα μιᾶς φίλης καὶ συμμάχου χώρας.

Κ.Π. Παναγιωτάκος
Πρεσβευτὴς τῆς 'Ελλάδος»

2. ΕΝΑΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΑΝΤΙΚΡΟΥΕΙ...

'Επιστολὴ στὴν «Οὐάσινγκτον Πὸστ» [1]

Τὸ ἄρθρο τοῦ Μάρκους Τσάιλντ μὲ τὸν τίτλο «ἡ 'Ελλάδα δημιουργεῖ νέα προβλήματα γιὰ τὶς Η.Π.Α.» εἶναι πραγματικὰ παιδιάστικο [2] τόσο ἀπὸ τὴν ἄποψη περιεχομένου ὅσο καὶ λογικῆς. Εἶναι καὶ γελοῖο ἐπίσης, καθὼς προσπαθεῖ νὰ γελοιοποιήσει τὴν ὑπεύθυνη ἐκτίμηση τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ γιὰ τὸ ρόλο τῆς 'Ελλάδας στὸ ΝΑΤΟ, ἐκθειάζοντας τὰ ἀνεύθυνα φληναφήματα τοῦ κ. Ζίγδη πάνω στὸ ἴδιο θέμα.

Στὴν πραγματικότητα ἡ ὑπερβολικὴ προκατάληψη στὶς ἀπόψεις καὶ τὰ συμπεράσματα τοῦ ἀρθρογράφου γιὰ τὴν 'Ελλάδα δὲν εἶχαν τίποτε ἀπὸ τὴν εὐγένεια ἑνὸς μαρκησίου [3] καθιστώντας ἔτσι περιττὴ κάθε προσπάθεια διαψεύσεως. Θυμίζουν μᾶλλον τὸ στίχο τοῦ Τέννυσον «...ὅπου τυφλὴ καὶ γυμνὴ ἄγνοια προβαίνει σὲ χυδαῖες κρίσεις, ἀδιάντροπα...»

Κ.Π. Παναγιωτάκος
Πρεσβευτὴς τῆς 'Ελλάδος

3. ΣΑΜΠΟΤΑΖ ΣΕ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗ

'Επιστολὴ στὸ «'Έλλενικ Κρόνικλ» [4]

'Η «Οὐάσινγκτον Πὸστ» τὴν 21 Μαΐου δημοσίευσε ἕνα παραπλανητικὸ ἄρθρο γιὰ τὴν 'Ελλάδα, μὲ τὸν τίτλο «'Η 'Ελλάδα δημι-

1. 9 'Ιουνίου, 1974.
2. Σ.Σ. 'Ο κ. πρεσβευτὴς κάνει λογοπαίγνιο μὲ τὸ ἐπίθετο τοῦ ἀρθρογράφου, ποὺ ἠχητικὰ μοιάζει μὲ τὴν ἀγγλικὴ λέξη «παιδί».
3. Σ.Σ. Δεύτερο λογοπαίγνιο μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀρθρογράφου αὐτὴ τὴ φορά, ποὺ ἀγγλικὰ σημαίνει μαρκήσιος.
4. Πέμπτη, 20 'Ιουνίου 1974.

ουργεῖ νέα προβλήματα γιὰ τὶς Η.Π.Α.» τοῦ Μάρκουις Τσάιλντς (Marquis Childs).

Ἡ ἐφημερίδα ἀρνήθηκε ἀργότερα νὰ δημοσιεύσει τὴν ἀπάντηση τοῦ πρεσβευτῆ τῆς Ἑλλάδας, παρέχοντας ἔτσι γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ τὴν ἔνδειξη πὼς ἡ ἀντικειμενικότητα δὲν ἀποτελεῖ πιὰ τὴν καθοδηγητικὴ γραμμὴ τῆς ἐφημερίδας.

Ἰδοὺ τὸ κείμενο τοῦ πρεσβευτῆ πρὸς τὴν «Οὐάσιγκτον Πόστ»:

«Τὸ ἄρθρο τοῦ Μάρκουις Τσάιλντς μὲ τὸν τίτλο «ἡ Ἑλλάδα δημιουργεῖ νέα προβλήματα γιὰ τὶς Η.Π.Α.» εἶναι πραγματικὰ παιδιάστικο τόσο ἀπὸ τὴν ἄποψη περιεχομένου ὅσο καὶ λογικῆς. Εἶναι καὶ γελοῖο ἐπίσης, καθὼς προσπαθεῖ νὰ γελοιοποιήσει τὴν ὑπεύθυνη ἐκτίμηση τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ γιὰ τὸ ρόλο τῆς Ἑλλάδας στὸ ΝΑΤΟ, ἐκθειάζοντας τὰ ἀνεύθυνα φληναφήματα τοῦ κ. Ζίγδη πάνω στὸ ἴδιο θέμα.

»Στὴν πραγματικότητα ἡ ὑπερβολικὴ προκατάληψη στὶς ἀπόψεις καὶ τὰ συμπεράσματα τοῦ ἀρθρογράφου γιὰ τὴν Ἑλλάδα δὲν εἶχαν τίποτε ἀπὸ τὴν εὐγένεια ἑνὸς μαρκησίου καθιστώντας ἔτσι περιττὴ κάθε προσπάθεια διαψεύσεως. Θυμίζουν μᾶλλον τὸ στίχο τοῦ Τέννυσον "...ὅπου τυφλὴ καὶ γυμνὴ ἄγνοια προβαίνει σὲ χυδαῖες κρίσεις, ἀδιάντροπα..."

Κ.Π. Παναγιωτάκος
Πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος»

4. «ΠΕΡΙΠΟΛΙΑ ΣΤΗΝ ΟΥΑΣΙΝΓΚΤΟΝ»[1]

Ἄρθρο τοῦ κ. Τζαίημς Κιλπάτρικ

Ἕνας γνωστός μου δημοσιογράφος, ποὺ λέγεται Σκορπιός, εἶχε τὴν περασμένη βδομάδα αὐτὸ ποὺ θὰ ἔλεγε κανεὶς μιὰ «ἄγονη μέρα στὴν Οὐάσινγκτον». Μεταφέρω τὸν ἀπολογισμό του πρὸς ὄφελος τῶν νεαρῶν δημοσιογράφων, ποὺ ἴσως λαχταροῦν τὴ δόξα νὰ γίνουν συντάκτες στὴν Οὐάσινγκτον.

Τὴ μέρα ἐκείνη, ὁ Σκορπιὸς φόρεσε τὸ καλύτερό του κοστού-

1. «Οὐάσινγκτον-Στὰρ-Νιούζ», 1 Ἰουλίου 1974.

μι καὶ τὸ ὡραιότερό του πουκάμισο, γιατὶ εἶχε κανονίσει νὰ γευματίσει μὲ τὸν ἕλληνα πρεσβευτὴ καὶ ξεκίνησε μὲ τὸ ἀμάξι του γιὰ τὴν πρωτεύουσα τοῦ ἔθνους, πολὺ ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὸν κόσμο. Ἦταν ἕνα ζεστὸ καὶ ὑγρὸ πρωινό, μὲ μερικὰ σκοτεινὰ σύννεφα στὸν ὁρίζοντα, ἀλλὰ ἡ μέρα φαινόταν πὼς θὰ ἦταν καλή. Ὑπολόγιζε νὰ σταματήσει γιὰ λίγο στὴν ἐφημερίδα του, νὰ ἀπολαύσει ἕνα ξέγνοιαστο γεῦμα καὶ νὰ περάσει τὸ ἀπόγευμά του συζητώντας μὲ μεγάλους ἄνδρες γιὰ μεγάλα ζητήματα.

Ὅλα πῆγαν σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμα, ὥσπου ἔφτασε στὸν περιμετρικὸ αὐτοκινητόδρομο τῆς πρωτεύουσας τοῦ ἔθνους. Ἐκεῖ συνάντησε τὰ ἔργα, ποὺ δὲν ἔχουν τελειωμό, γιὰ τὴν κατασκευὴ μιᾶς καινούριας λεωφόρου καὶ ποὺ ἔχουν καταστήσει τὴν πρωτεύουσα τοῦ ἔθνους σχεδὸν ἀπροσπέλαστη. Ἡ κίνηση τῶν τροχοφόρων ἄρχισε νὰ ἐπιβραδύνεται, νὰ ἕρπει καὶ στὸ τέλος σταμάτησε. Τὸ πιστὸ αὐτοκίνητο τοῦ Σκορπιοῦ ἄρχισε νὰ βγάζει ἀναστεναγμοὺς καὶ νὰ μουρμουρίζει. Τεράστια φορτηγὰ τὸ κάλυψαν καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρές. Τὸ θερμόμετρο ἄρχισε νὰ ἀνεβαίνει στοὺς 80, ὕστερα στοὺς 85, τελικὰ στοὺς 90 βαθμοὺς Φαρενάιτ.

Ὁ Σκορπιὸς ἔβγαλε «τὸ καλύτερό του σακάκι» καὶ κατάλαβε πὼς τὸ «πιὸ ὅμορφο πουκάμισό του» εἶχε γίνει ἕνα πολὺ ὡραῖο σφουγγάρι.

Ἡ Γέφυρα τοῦ Γούντροου Γουίλσον ἐπισκευαζόταν ἐπίσης. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ τὰ τροχοφόρα ἔπρεπε νὰ περιοριστοῦν σὲ 2 λωρίδες δρόμου ἀντὶ τεσσάρων. Χρειάστηκαν 35 λεπτὰ γιὰ νὰ συρθεῖ πάνω ἀπὸ τὴ γέφυρα.

Ὁ Σκορπιὸς ἔφτασε κάποτε στὴν ἐφημερίδα του, μουσκεμένος, ζαλισμένος, ἀναμαλλιασμένος. Ἄφησε τὸ χειρόγραφό του καὶ ἔτρεξε, πετώντας μὲ ταχύτητα 5 μίλια τὴν ὥρα, στὴ Λεωφόρο Μασαχουσέτης, ἐνῶ τὸ πιστό του αὐτοκίνητο γουργούριζε μὲ ἀπαίσιο τρόπο. Τρία τετράγωνα πρὶν ἀπὸ τὴν πρεσβεία τὸ ἄθλιο ὄχημα ἔπαθε ἔκρηξη ἀναδίνοντας σύννεφα ἀπὸ ἀτμούς, ὑπολείμματα ἀντιψυκτικοῦ καὶ φοβερὲς ἀναθυμιάσεις. Ὁ Σκορπιὸς ἄφησε τὸ μηχάνημα σ' ἕνα χῶρο ποὺ προοριζόταν μόνο γιὰ διπλωματικὰ αὐτοκίνητα καὶ προχώρησε πρὸς τὴν πρεσβεία. Ἐκεῖ ἔφτασε μὲ καθυστέρηση 45 λεπτῶν γιὰ τὸ πρόγευμα. Εἶχε τὴν ὄψη ἀνθρώπου ποὺ τὸν εἶχε κυνηγήσει ἀγριογούρουνο.

Ὁ πρεσβευτὴς Κωνσταντίνος Παναγιωτάκος φάνηκε νὰ εἶναι ἕνας κρύος καὶ παχουλὸς τύπος, ἕνας παλαίμαχος μὲ 24 χρόνια ὑπηρεσία στὴ διπλωματικὴ ὑπηρεσία. Ὁδήγησε τὸ στραπατσαρισμένο Σκορπιὸ στὴν τραπεζαρία, μίλησε φιλικὰ γιὰ κοινοὺς γνωστοὺς στὴν Ἀθήνα καὶ μὲ τάκτ ἐξέφρασε τὴ λύπη του γιὰ ἕνα νομοσχέδιο ποὺ ἐκκρεμοῦσε καὶ ποὺ ἀπέβλεπε νὰ παρεμποδίσει τὴ χορήγηση πιστώσεων 71 ἑκ. δολλαρίων στὴν Ἑλλάδα, πρὶν αὐτὴ τακτοποιήσει «τὰ τοῦ οἴκου της». Ὁ Σκορπιός, ποὺ ἦταν ἐντελῶς ἀναστατωμένος, κατάλαβε πὼς ὁ Μπένζαμιν Ρόζενταλ τῆς Νέας Ὑόρκης ἦταν νονὸς τοῦ νομοσχεδίου.

Μετὰ τὸ γεῦμα ὁ Σκορπιὸς ξαναβρῆκε τὸ κακόκεφο αὐτοκίνητό του, ποὺ ἐν τῶ μεταξὺ εἶχε «εἰσπράξει» μιὰ κλήση τῆς τροχαίας γιὰ παράνομη στάθμευση, ἐφοδίασε τὴ μηχανή του μὲ δροσερὸ νερὸ καὶ πῆρε τὴν κατεύθυνση πρὸς τὸ Καπιτώλιο. Ἐκεῖ ἔψαξε νὰ βρεῖ τὸν κ. Ρόζενταλ, τὸν τράβηξε ἔξω ἀπὸ τὴν αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων τῆς Βουλῆς, γιὰ νὰ πληροφορηθεῖ γιὰ τὸ νομοσχέδιο ποὺ τόσο πολὺ εἶχε στενοχωρήσει τὸν κ. Παναγιωτάκο.

Ὁ κ. Ρόζενταλ εἶναι ἕνας ψηλὸς καὶ ἀδύνατος τύπος, ποὺ μοιάζει μὲ τὸν πελαργὸ Ἴσαμποντ καὶ ἔχει λίγη ὑπομονὴ γιὰ τοὺς ἀνόητους. Τὸ νομοσχέδιο δὲν ἦταν δικό του, εἶπε στὸ δυστυχὴ Σκορπιό. Ἡ Κα Μπέλλα Ἀμπζουγκ, ἡ εὐγενικὴ βουλευτίνα τοῦ Μπρόνξ, εἶχε ἑτοιμάσει ἕνα τέτοιο νομοσχέδιο. Ἀλλὰ δὲν ἦταν πρὸς συζήτηση. Ὁ κ. Ρόζενταλ κοίταζε τὸ Σκορπιό, ὅπως κοιτάζουν ἕνα καθυστερημένο παιδί. Ὁ Σκορπιὸς αἰσθάνθηκε ἀνόητος.

Ἐγκαταλείποντας τὴν ἑλληνικὴ ὑπόθεση, ὁ ἀνταποκριτής μας ἔτρεξε πρὸς τὸ μέγαρο τῶν γραφείων τῆς Γερουσίας ἐλπίζοντας νὰ συναντήσει τὸν γερουσιαστὴ Σὰμ Ἔρβιν, νὰ πάρει μερικὰ στοιχεῖα γιὰ τὶς τράπεζες καὶ νὰ γράψει ἕνα σχετικὸ ἄρθρο.

Ἦταν τώρα περασμένες 5 καὶ 30 μ.μ. Στὰ μέσα τοῦ δρόμου ἄνοιξαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἄρχισε νὰ βρέχει καραρράκτες.

Τώρα δὲν ἔμενε πιὰ τίποτα ἀπὸ τὸ «καλύτερο κοστούμι» καὶ τὸ «ὡραιότερο πουκάμισο» ἢ τὴ μέρα μὲ τὶς μεγάλες προσδοκίες. Ὁ Σκορπιὸς σύρθηκε τσαλαβουτώντας στὰ νερὰ πίσω στὸ αὐτοκίνητό του, γεμάτος πολὺ ἀνησυχητικὲς σκέψεις καὶ λαχταρώντας ἕνα ποτό. Ἀνακάλυψε ὅτι τὸ ἀριστερὸ πίσω λάστιχο εἶχε

ξεφουσκώσει. Καὶ ὕστερα ἀνακάλυψε πὼς καὶ ἡ ρεζέρβα εἶχε πάθει τὸ ἴδιο!

Μὴ χάσετε τὸ κέφι σας, νέοι συντάκτες! Ὅλες οἱ μέρες τοῦ δημοσιογράφου δὲν περνοῦν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Μερικὲς καλοκαιρινὲς μέρες στὴν Οὐάσινγκτον περνοῦν ἀκόμα χειρότερα!....

5. ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΟ κ. ΚΙΛΠΑΤΡΙΚ

Φίλε κ. Κιλπάτρικ,

Διασκέδασα, ἀλλὰ καὶ λυπήθηκα ταυτόχρονα, διαβάζοντας τὸ ἄρθρο σας μὲ τὸν τίτλο «Περιπολία στὴν Οὐάσινγκτον», ποὺ δημοσιεύτηκε στὴ «Στὰρ - Νιοὺζ» τῆς 1ης Ἰουλίου.

Ἀναφέρομαι εἰδικότερα στὴν ἐξιστόρηση τῶν ταλαιπωριῶν σας μὲ τὸν πρεσβευτὴ τῆς Χούντας τῆς Ἀθήνας στὴ χώρα αὐτή. Εἶναι, πράγματι, ὁ ἀντάξιος ἀντιπρόσωπος ἑνὸς καθεστῶτος τὸ ὁποῖο «ἡ ἀλαζονεία τῆς δυνάμεως» ἔχει κάνει ὄχι μόνο νὰ περιφρονεῖ τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια στὴ χώρα του, ἀλλὰ νὰ συμπεριφέρεται ἠλίθια καὶ ἀνεύθυνα ἀκόμα καὶ σὲ πρόσωπα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπιζητεῖ βοήθεια στὸ ἐξωτερικό.

Εἶναι ἐξοργιστικὸ νὰ σκέφτεται κανένας πὼς τὸ καθεστὼς αὐτὸ ἀπολαμβάνει τὴν ὑλικὴ καὶ ἠθικὴ ὑποστήριξη τῆς κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α.

Ἐπιτρέψτε μου, μὲ τὴν εὐκαιρία, νὰ σᾶς ἐσωκλείσω λίγο ἐνημερωτικὸ ὑλικό, ποὺ ἐλπίζω νὰ σᾶς εἶναι χρήσιμο, ὅταν γράφετε γιὰ ἑλληνικὰ θέματα.

Εἰλικρινὰ
Ι. Γ. Ζίγδης

Οὐάσινγκτον, 10 Ἰουλίου 1974

6. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ κ. ΚΙΛΠΑΤΡΙΚ

Ἀγαπητὲ κ. Ζίγδη,

Ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ τὸ ἐνημερωτικὸ ὑλικὸ ποὺ μοῦ στείλατε πρόσφατα. Δὲν ἔχω πάει στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τότε ποὺ τὸ σημερινὸ καθεστὼς ἀνέλαβε τὴν ἐξουσία, ἀλλὰ

δὲν ἔχω διαβάσει τίποτα τὸ πολὺ ἐνθαρρυντικὸ ἀπὸ τὸν καιρὸ τῶν πρώτων χειρονομιῶν γιὰ ἀπόλυση ὁρισμένων πολιτικῶν κρατουμένων.

Ἡ ὑπόθεση τοῦ κ. Παπασπύρου εἶναι βαθιὰ ἀποκαρδιωτική.

Εἰλικρινὰ

Τζαίημς Κιλπάτρικ

22 Ἰουλίου 1974

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΔΗΚ

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΙΟΥΛΙΟΣ 1974

Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ
ΚΑΙ
Η ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΧΟΥΝΤΑΣ

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

Ἀπὸ τὰ μέσα Ἰουνίου τὰ σύννεφα μιᾶς καινούριας κρίσης τοῦ Κυπριακοῦ ἄρχισαν νὰ μαζεύονται ἀπειλητικά. Ἡ δράση τῆς Ἐθνοφρουρᾶς καὶ τῆς «ΕΟΚΑ Β΄» ἦταν τὰ δυὸ θέματα πάνω στὰ ὁποῖα συγκεντρώθηκε ἡ ἀντίθεση μεταξὺ Μακαρίου καὶ Χούντας. Ὁ Μακάριος, γιὰ νὰ ἀντιδράσει στὴν ἀπροθυμία τῆς στρατιωτικῆς κυβερνήσεως τῆς Ἀθήνας ν' ἀπομακρύνει τοὺς ἀξιωματικοὺς ποὺ βυσσοδομοῦσαν ἐναντίον του, ἀποφάσισε νὰ μειώσει τὴ θητεία τῶν κληρωτῶν καὶ πῆρε τὰ πρῶτα μέτρα γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει τὴν τρομοκρατικὴ δράση τῆς «ΕΟΚΑ Β΄» καὶ τὴ διείσδυση τῶν στελεχῶν της στὴν κυπριακὴ διοίηση. Στὰ χέρια τοῦ Μακαρίου περιῆλθαν ἀποδείξεις ὅτι ἡ χρηματοδότηση καὶ καθοδήγηση τῆς «ΕΟΚΑ Β΄» γινόταν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα.

Τὸ πρῶτο 10ήμερο τοῦ Ἰουνίου, ἐξάλλου, ἔγιναν στὴν Ἀθήνα οἱ ἐτήσιες ἀποστρατεῖες καὶ προαγωγὲς στὴν ἀνώτατη ἡγεσία τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ὁμαλά, παρ' ὅλες τὶς προβλέψεις γιὰ τὸ ἀντίθετο. Δὲν ἀπομακρύνθηκε κανένας ἀπὸ τοὺς σημαίνοντες ἀνώτατους ἀξιωματικούς. Προφανῶς ὑπῆρξε κάποιος συμβιβασμὸς ἀνάμεσα στὶς φατρίες τῆς Χούντας.

Μπροστὰ στὶς ἐξελίξεις αὐτὲς καὶ ἐφόσον ἡ ἐπιστροφή μου στὴν Ἑλλάδα δὲν εὕρισκε σύμφωνο κανένα —ἐπανειλημμένα μοῦ ἔγιναν συστάσεις ἀκόμα καὶ ἐκκλήσεις ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ν' ἀναβάλω τὴν ἀναχώρησή μου — ἀποφάσισα νὰ ἐγκατασταθῶ κάπως μονιμότερα στὴν Οὐάσινγκτον καὶ ν' ἀφήσω τὸν «πλάνητα βίον». Σ' αὐτὸ συντέλεσαν καὶ οἱ συζητήσεις μὲ μερικοὺς ἑλληνοαμερικανοὺς φίλους, μὲ τὶς ὁποῖες ἀσχολοῦμαι σὲ εἰδικὸ κεφάλαιο.

Ἔτσι στὶς ἀρχὲς Ἰουνίου ἐγκαταστάθηκα σ' ἕνα μικρὸ διαμέρισμα στὴν περιοχὴ τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, ὄχι μακριὰ ἀπὸ τὸ περίφημο κτιριακὸ συγκρότημα Γουωτεργκέητ, ποὺ ἔδωσε τὸ ὄνομά του στὸ σκάνδαλο ποὺ τελικὰ ἐπέφερε τὴν πτώση τοῦ Προέδρου Νίξον.

Τὸ διαμέρισμα αὐτό, ποὺ χρησιμοποιοῦσα καὶ ὡς Γραφεῖο, μεταβλήθηκε πολὺ γρήγορα σὲ στρατηγεῖο τοῦ ἀγώνα κατὰ τῆς Χούντας καὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ Κίσσινγκερ μὲ τὴ συνδρομὴ ἑνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνοαμερικανῶν, πολλοί ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐργάζονταν σὲ πανεπιστήμια, σὲ διεθνεῖς ὀργανισμοὺς καὶ στὸ Κογκρέσσο. Ὅλοι τους μὲ συγκινητικὴ προθυμία προσφέρθηκαν νὰ συνδράμουν τὴν προσπάθειά μου.

Ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους στόχους τοῦ Γραφείου ἦταν καὶ ἡ ἔκδοση ἑνὸς «Δελτίου», ποὺ θὰ εἶχε σκοπὸ τὴν ἐνημέρωση τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τῶν Η.Π.Α., ὅπως ἐπίσης καὶ τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν ὀργανώσεων πάνω στὶς ἐξελίξεις τοῦ ἑλληνικοῦ θέματος. Τὰ γεγονότα ὅμως μᾶς προκατέλαβαν.

Ἀμέσως μόλις ἔγινε γνωστὸ τὸ περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς Μακαρίου πρὸς Γκιζίκη (2 Ἰουλίου), ἦταν φανερὸ πὼς πηγαίναμε σὲ μετωπικὴ σύγκρουση Ἀρχιεπισκόπου καὶ Χούντας. Ὁ Μακάριος ἔγραφε μεταξὺ ἄλλων στὴν ἐπιστολή του : «Οὐχὶ ἅπαξ μέχρι τοῦδε ἠσθάνθην καὶ εἰς τινας περιπτώσεις σχεδὸν ἐψηλάφησα ἐκτεινομένην ἀοράτως ἐξ Ἀθηνῶν χεῖρα, ἀναζητοῦσαν πρὸς ἀφανισμὸν τὴν ἀνθρωπίνην ὕπαρξίν μου. Χάριν, ὅμως, ἐθνικῆς σκοπιμότητος ἐτήρησα σιγήν». Ἔγραφε ἐπίσης : «Εἰς τὴν προσπάθειαν διαλύσεως τῆς κρατικῆς ὑποστάσεως τῆς Κύπρου μεγάλη εἶναι ἡ εὐθύνη τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Τὸ Κυπριακὸν Κράτος πρέπει νὰ διαλυθῆ μόνον εἰς περίπτωσιν Ἑνώσεως. Μὴ καθισταμένης ὅμως ἐφικτῆς τῆς Ἑνώσεως ἐπιβάλλεται ἰσχυροποίησις τῆς κρατικῆς ὑποστάσεως τῆς Κύπρου. Ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διὰ τῆς ὅλης στάσεώς της ἔναντι τοῦ θέματος τῆς Ἐθνικῆς Φρουρᾶς ἀσκεῖ καταλυτικὴν πολιτικὴν ἐπὶ τοῦ Κράτους... Ἡ Ἐθνικὴ Φρουρά... ἐξετράπη τοῦ σκοποῦ της καὶ κατέστη ἑκτροφεῖον παρανόμων, κέντρον συνωμοτῶν κατὰ τοῦ Κράτους καὶ πηγὴ τροφοδοσίας τῆς «ΕΟΚΑ Β΄». Ἠδύνατο τὸ Ἐθνικὸν Κέντρον νὰ διατάξη τὸν τερματισμὸν τῆς βίας καὶ τῆς τρομοκρατίας ὑπὸ τῆς «ΕΟΚΑ Β΄», [διότι] ἐξ Ἀθηνῶν ἀντλεῖ ἡ

ὀργάνωσις τὰ μέσα συντηρήσεως καὶ τὴν δύναμίν της ὡς ἐγγράφως μαρτυροῦν τεκμήρια καὶ ἀποδείξεις». Καὶ συνέχιζε : «Ἡ Ἐθνικὴ Φρουρά... θὰ ἀναδιαρθρωθῆ ἐπὶ νέας βάσεως. Ἐμείωσα τὴν στρατιωτικὴν θητείαν διὰ νὰ ἐλαττωθῆ ἡ ὀροφὴ τῆς Ἐθνικῆς Φρουρᾶς καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κακοῦ. Θὰ παρεκάλουν ὅπως ἀνακληθοῦν οἱ στελεχοῦντες τὴν Ἐθνικὴν Φρουρὰν ἀξιωματικοὶ ἐξ Ἑλλάδος... Θὰ ἤμην ἐν τούτοις εὐτυχής, ἐὰν ἠθέλετε ἀποστείλει εἰς Κύπρον περὶ τοὺς 100 ἀξιωματικοὺς ὡς ἐκπαιδευτὰς καὶ στρατιωτικοὺς συμβούλους εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν καὶ ἀναδιάρθρωσιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς Κύπρου. Ἐλπίζω ἐν τῷ μεταξὺ νὰ ἐδόθησαν ἐντολαὶ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς τὴν «ΕΟΚΑ Β΄» ὅπως τερματίση τὴν δραστηριότητά της». Καὶ κατέληγε : «Δὲν εἶμαι διωρισμένος Νομάρχης ἢ Τοποτηρητὴς ἐν Κύπρῳ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' ἐκλεγμένος ἡγέτης μεγάλου τμήματος τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ ἀπαιτῶ ἀνάλογον πρὸς ἐμὲ συμπεριφορὰν τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου. Τὸ περιεχόμενον τῆς παρούσης δὲν εἶναι ἀπόρρητον».

Γενικὴ ἦταν ἡ ἐντύπωση ὅτι, ἀφοῦ δόθηκε ἡ ἐπιστολὴ στὴ δημοσιότητα, ὁ Μακάριος δὲν «μπλόφαρε» καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναμένονται σοβαρὰ γεγονότα στὶς προσεχεῖς 15 μέρες. Τὶς ἑπόμενες μέρες ἔγιναν γνωστὲς οἱ παραιτήσεις δυὸ ἀνώτατων στελεχῶν τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδας καὶ λίγο ἀργότερα τοῦ «ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν» κ. Σπύρου Τετενέ. Οἱ παραιτήσεις αὐτὲς ἐπιβεβαίωναν τὶς ἀνησυχίες γιὰ τὴ στάση τοῦ καθεστῶτος [1]. Καὶ τὶς ἐπέτεινε ἀκόμα περισσότερο ὁ ἀπίθανος διορισμὸς στὴ θέση τοῦ «ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν» τοῦ Κ. Κυπραίου.

Ὁ ἀμερικανικὸς τύπος κατὰ περίεργο τρόπο ἦταν πολὺ φτωχὸς στὶς πληροφορίες καὶ τὰ σχόλιά του γιὰ τὰ βυσσοδο-

1. Ὁ κ. Τετενὲς ὑπέβαλε τὴν παραίτησή του στὶς 29 Ἰουνίου, γιὰ νὰ ἀντιδράσει, φαίνεται, στὸ ἑτοιμαζόμενο πραξικόπημα κατὰ τοῦ Μακαρίου, ποὺ προφανῶς δὲν προκλήθηκε ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ τελευταίου πρὸς Γκιζίκη.

μούμενα στὴν Κύπρο καὶ στὴν Ἀθήνα, ὅπως ἐπίσης καὶ γιὰ τὶς ἀντιδράσεις τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως.

Ἕνα ἀνησυχητικὸ στοιχεῖο γιὰ μένα ἦταν, ἀφότου τὸν πληροφορήθηκα, ὁ διορισμὸς ὡς πρεσβευτῆ τῶν Η.Π.Α. στὴν Κύπρο τοῦ ὑφυπουργοῦ Ρότζερ Νταίηβις, μὲ τὸν ὁποῖο εἶχα συνομιλήσει τὴν ἐπομένη τῆς ἀφίξεώς μου στὴν Οὐάσινγκτον, ὅπως ἤδη ἔχω ἐκθέσει. Ἡ θέση ἦταν πολὺ μικρὴ γιὰ ἕνα τόσο διακεκριμένο διπλωμάτη. Καὶ οἱ ἀπόψεις του γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κύπρο, ποὺ ἄκουσα νὰ ἀναπτύσσει, δὲν ἦταν καθόλου ἐνθαρρυντικές. Γι' αὐτὸ ὅταν στὶς 11 Ἰουλίου διάβασα στὸν τύπο ὅτι ὁ νέος πρεσβευτής, ἐπιδίδοντας τὰ διαπιστευτήριά του στὸ Μακάριο, ἔπλεξε μὲ ἐντελῶς ἀσυνήθιστο τρόπο τὸ ἐγκώμιό του — «Μακαριώτατε ἐπεβλήθητε καὶ κατελάβατε θέσιν μεταξὺ τῶν ἡγετῶν τοῦ κόσμου» — εἶπα στοὺς παρισταμένους φίλους μου : «Αὐτὸς δὲν εἶναι λόγος διαπιστευτηρίων. Εἶναι ἐπικήδειος». Ὁ καθηγητὴς κ. Θ. Κουλουμπῆς καὶ ὁ κ. Ι. Νικολόπουλος θὰ θυμοῦνται καὶ σήμερα τὴν παρατήρησή μου ἐκείνη.

Χωρὶς ἀπώλεια χρόνου ἄρχισα μαζὶ μὲ τοὺς συνεργάτες μου μιὰ ἐντατικὴ προσπάθεια ἀπὸ τὸ μικρὸ Γραφεῖο γιὰ τὴν ἐνημέρωση καὶ κινητοποίηση ὅλων τῶν δυνάμεων ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ βοηθήσουν στὴν ἀποτροπὴ τῶν ἀπειλούμενων καταστροφικῶν ἐξελίξεων. Στραφήκαμε πρὸς τὸ Κογκρέσσο, τὸν τύπο, τοὺς Ἑλληνοαμερικανοὺς κλπ. Στὶς ἑπόμενες σελίδες παραθέτω ἐνδεικτικὰ μερικὲς ἐπιστολὲς σὲ διάφορες προσωπικότητες. Καὶ ἡ προσπάθειά μας δὲν ἔμεινε, ὅπως ἀποδείχτηκε ἀργότερα, χωρὶς ἀνταπόκριση. Αὐτὸ φαίνεται καὶ ἀπὸ μερικὰ χαρακτηριστικὰ ἔγγραφα, ποὺ ἐπίσης παραθέτω στὶς ἑπόμενες σελίδες.

Ἀμέσως μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς 15ης Ἰουλίου ἔκαμα δηλώσεις στὸν τύπο (16 Ἰουλίου) καὶ ἔστειλα ἐπιστολὴ στοὺς «Τάιμς τῆς Νέας Ὑόρκης» — δημοσιεύτηκε στὶς 22 — γιὰ νὰ ἀντικρούσω τὸ ἄρθρο τοῦ Τζαίημς Ρέστον, ποὺ ἦταν μιὰ ἡμιεπίσημη ἀνάπτυξη τῶν ἀπόψεων τοῦ κ. Κίσσινγκερ. Ἦταν ἡ πρώτη ἐπώνυμη καταγγελία τῆς πολιτικῆς τοῦ «μάγου» μετὰ τὸ ἄρθρο τοῦ Μάρκουιζ Τσάιλντς τὸ Μάιο. Σὲ λίγες μέρες ἔδωσα συνεντεύξεις στὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ N.P.R, στὸ περιοδικὸ «Τάιμ» καὶ σὲ ἀρκετὲς ἐφημερίδες. Ἡ ἐπίθεση κατὰ Κίσσινγκερ

κορυφώθηκε μὲ τὶς δηλώσεις μου στὰ Ἀεροδρόμια τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ρόδου — «Κύπρος, τὸ Γουωτεργκέητ τοῦ Κίσσινγκερ» — στὶς 3 καὶ 4 Αὐγούστου καὶ ὁλοκληρώθηκε στὶς 6 Ὀκτωβρίου 1974 μὲ τὴν πρόταση γιὰ παραπομπὴ τῶν Κίσσινγκερ, Ἰωαννίδη καὶ Ἐτζεβὶτ σὲ «Δικαστήριο ἐγκληματιῶν πολέμου».

Σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα οἱ συνεργάτες μου κι ἐγὼ βρισκόμαστε σὲ συνεχὴ ἐπαφὴ μὲ τὶς διευθύνσεις τῶν μεγάλων δημοσιογραφικῶν ὀργάνων, ὅπως οἱ «Τάιμς τῆς Νέας Ὑόρκης» καὶ ἡ «Οὐάσινγκτον Πόστ», ἰδιαίτερα δὲ μὲ πολλοὺς διαπρεπεῖς ἀρθρογράφους, ὅπως οἱ κ.κ. Μπάιντερ, Μπράντεν, Κράφτ, Μόργκαν, Ἄντερσον, Τσάιλντς, Κιλπάτρικ κ.ἄ. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς μετέφεραν στὶς στῆλες τους ἀπόψεις καὶ πληροφορίες ποὺ θέσαμε στὴ διάθεσή τους, ἀκόμη καὶ αὐτούσιες φράσεις μας. Ἔτσι ἡ «Οὐάσινγκτον Πὸστ» μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς Χούντας καὶ τὴ διεθνὴ ἀναταραχὴ ποὺ προκάλεσε ἔγραφε: «Ἕλληνες ἀντίπαλοι τοῦ καθεστῶτος διατυπώνουν ἀπὸ καιρὸ τὴν κατηγορία ὅτι ἡ "Χούντα εἶναι ὄχι μόνον ἐθνικὴ συμφορά, ἀλλὰ καὶ ἀπειλὴ κατὰ τῆς διεθνοῦς εἰρήνης"»[1].

Τὸ πραξικόπημα εἶχε καταλυτικὴ ἐπίδραση στὶς πρεσβεῖες τῆς Κύπρου — στὴν Οὐάσινγκτον καὶ στὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Ὁ νέος «ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν» τοῦ Σαμψὼν Ντίμης Δημητρίου ἦταν ἀδελφὸς τοῦ πρεσβευτῆ στὴν Οὐάσινγκτον κ. Ν. Δημητρίου. Μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες πράξεις τοῦ νέου «ὑπουργοῦ» ἦταν ἡ ἐντολὴ στὸν ἀδελφό του ν' ἀντικαταστήσει τὸ μόνιμο ἀντιπρόσωπο στὰ Ἡνωμένα Ἔθνη κ. Ζ. Ρωσσίδη. Εὐτυχῶς ὁ κ. Ν. Δημητρίου παρέμεινε πιστὸς στὸ καθῆκον του καὶ τὸ Μακάριο. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ κ. Ζήνων Ρωσσίδης. Ἔτσι καὶ οἱ δυό τους συνέβαλαν πάρα πολὺ νὰ μὴ διαλυθεῖ ἡ διπλωματικὴ ἐκπροσώπηση τῆς Κύπρου τὶς τραγικὲς ἐκεῖνες μέρες κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν γεγονότων, τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας, ἀλλὰ καὶ ὁρισμένων ἀμερικανικῶν κύκλων.

Βρισκόμουν σὲ στενὴ καὶ συνεχὴ ἐπαφὴ μὲ τὸν κ. Ν. Δημητρίου καὶ ἄλλα στελέχη τῆς κυπριακῆς πρεσβείας στὴν Οὐάσινγκτον καὶ θὰ θυμοῦμαι πάντοτε τὴ συγκίνηση τῶν ἡμερῶν

1. 21 Ἰουλίου 1974.

UN calls on Greece, Turkey

★ UN

Continued from Page 1

"We think the situation is so critical that it would be criminal if we don't agree quickly on a call for a cease-fire and negotiations," he added.

The acceptable resolution is a combination of the demands of the principal parties and the superpowers. It calls:

—Upon all parties to cease firing immediately and refrain from any action that would further aggravate the situation.

—Demands an end to all foreign military intervention.

—Withdrawal of all foreign military forces in the island.

—Negotiations to restore the constitutional processes.

Cypriot envoy to UN Zenon Rossides (right) talks with Cyprus colleague John G. Zighdis before Security Council meeting yesterday to discuss invasion. (UPI)

the crisis or even to localize it.

ade-long tenuous truce between the Greek and

Ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Κύπρου στὰ Ἡν. Ἔθνη Ζήνων Ρωσσίδης (δεξιὰ) μιλάει μὲ τὸν κ. Ἰωάννη Γ. Ζίγδη πρὶν ἀπὸ τὴ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας γιὰ τὴν εἰσβολή.

ἐκείνων. Θέλω νὰ πιστεύω ὅτι ἡ ἀκλόνητη πίστη μου, πὼς ἡ Χούντα τῆς Ἀθήνας δὲν μποροῦσε νὰ ἐπιζήσει γιὰ πολλὲς μέρες ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀποτυχία τοῦ πραξικοπήματος, συνέβαλε κάπως στὸ νὰ κρατηθεῖ ἡ κατάσταση καὶ ἰδιαίτερα νὰ ἐξουδετερωθοῦν οἱ μηχανορραφίες καὶ οἱ πιέσεις τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας.

Δὲ θὰ λησμονήσω ἐπίσης τὸ ξέσπασμα τῆς συζύγου ἀνώτατου στελέχους τῆς κυπριακῆς πρεσβείας, ὕστερα ἀπὸ τὴν τουρκικὴ εἰσβολή. Σὲ μιὰ στιγμὴ μεγάλης ψυχικῆς ἐντάσεως μοῦ ἐξομολογήθηκε: «Μᾶς παραπλάνησε, κ. Ζίγδη, ἡ C.I.A»! Προφανῶς πολλὰ σφάλματα τῶν Κυπρίων ὀφείλονταν σὲ ἀνακριβεῖς πληροφορίες τῆς C.I.A.

Στὶς 18 Ἰουλίου παρευρέθηκα στὸ Ἀεροδρόμιο τῆς Νέας Ὑόρκης στὴ συγκινητικὴ ὑποδοχὴ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, ποὺ ἐρχόταν νὰ μιλήσει στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας. Ἡ πόλη τῆς Νέας Ὑόρκης δὲν τὸν ὑποδέχθηκε ὡς Ἀρχηγὸ Κράτους, ἐφόσον ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. κρατοῦσε ἐπιφυλακτικὴ στάση πάνω στὸ θέμα. Τὸ ἴδιο πρωὶ εἶχα τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸν κ. Π. Κανελλόπουλο κι ἔτσι μπόρεσα νὰ διαβεβαιώσω τὸν Ἀρχιεπίσκοπο ὅτι εἶχε τὴν ἀμέριστη συμπαράσταση ὁλόκληρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Στὸ ξενοδοχεῖο "Καρλάυλ", ὅπου κατέλυσε, μᾶς διηγήθηκε μὲ ἀπέριττο, ἀλλὰ καὶ πολὺ συγκινητικὸ τρόπο — χωρὶς νὰ λείπει καὶ ἕνα λεπτὸ χιοῦμορ — τὴν προσωπική του δοκιμασία, πράγμα ποὺ ἔκαμνε τὴν ἀφήγηση πιὸ δραματική.

Στοὺς ἐκπροσώπους τοῦ ἀμερικανικοῦ τύπου, ποὺ μοῦ ζήτησαν νὰ κάμω δηλώσεις ὅταν ἔβγαινα ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο, περιορίστηκα νὰ πῶ ἐπιγραμματικά: «Ὁ Μακάριος αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἀντιπροσωπεύει τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια καὶ τιμή»[1].

Μὲ σπαραγμὸ ψυχῆς παρακολούθησα τὶς συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας τῆς 19 καὶ 20 Ἰουλίου. Ἡ ἐμφάνιση καὶ ἡ ὁμιλία τοῦ Μακαρίου τὸ ἀπόγευμα τῆς 19ης ἦταν ἐντυπωσιακή. Καὶ θὰ μείνει πράγματι ἀξέχαστη στὰ χρονικὰ τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν ποὺ ἔχουν ἀποστολὴ τὴ διαφύλαξη τῆς διεθνοῦς

1. «Ἐθνικὸς Κήρυξ τῆς Ν. Ὑόρκης», 23.7.74.

εἰρήνης. Σὲ πολλοὺς θύμιζε μιὰν ἄλλη ἐμφάνιση, ἑνὸς ἄλλου ἀρχηγοῦ κράτους ποὺ ὑπῆρξε θύμα ἰμπεριαλιστικῆς ἐπιθέσεως — τοῦ Χαΐλὲ Σελασιέ, στὴν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν τὸ 1936 μετὰ τὴν ἐπίθεση τοῦ Μουσολίνι. Εἶχα τὸ προνόμιο, νεαρὸς τότε φοιτητής, νὰ τὴν παρακολουθήσω. Ἂς ἐλπίσουμε ὅτι δὲ θὰ χρησιμεύσει καὶ αὐτή, ὅπως ἐκείνη, γιὰ νὰ ἀποδείξει τὴν ἀνικανότητα τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν νὰ περιφρουρήσουν τὴ διεθνὴ ἔννομη τάξη.

Ἦταν συντριπτικὴ γιὰ τὸν Ἕλληνα ἀκροατὴ ἡ πρώτη συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου. Ὅλα τὰ μέλη του ἐπιτέθηκαν ἐναντίον τῆς δικτατορικῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ πολὺ λίγα ἔκαμαν τὴ διάκριση μεταξὺ Χούντας καὶ Ἑλλάδας. Ἡ ἐμφάνιση τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Χούντας — ὅπως ἀναφέρθηκε ἤδη — ὑπῆρξε ἀπίθανα προκλητικὴ καὶ γι' αὐτὸ ἀκόμα περισσότερο ἀξιοθρήνητη. Ἦταν ὅμως ἡ ζωντανὴ ὑπόμνηση τῆς ἐγκληματικῆς ἀνευθυνότητας τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος. Ὁ κ. Ζήνων Ρωσσίδης ἔκαμε μιὰ συγκινητικὴ καὶ θεμελιωμένη παρέμβαση. Ἀλλὰ ἀκόμα φαινόταν νὰ εἶναι κάτω ἀπὸ τὴν ἐπήρεια τοῦ φόβου πὼς ἡ Χούντα ἦταν ἀκοτάλυτη, ὅπως εἶχα διαπιστώσει στὶς ἰδιαίτερες συνομιλίες ποὺ εἶχα νωρίτερα μαζί του.

Ἰδιαίτερη ἐντύπωση ἔκανε ἡ ἐπιμονὴ τῶν ἐκπροσώπων τῶν Η.Π.Α. καὶ τῆς Μ. Βρετανίας νὰ μὴ ληφθεῖ ἀπόφαση τὸ βράδυ ἐκεῖνο γιὰ τὴν καταδίκη τῆς Χούντας, παρὰ τὴν ἔκκληση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἀλλὰ καὶ τὶς προτάσεις τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Γαλλίας, Ρωσίας κ.ἄ.

Τὴν ἑπομένη οἱ Τοῦρκοι εἶχαν εἰσβάλει στὴν Κύπρο. Καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 353 Ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου, ποὺ λήφθηκε ὁμόφωνα, ἐρχόταν κατόπιν ἑορτῆς. Ἐλάχιστοι, ἄλλωστε, ἐπέκριναν τὴν τουρκικὴ εἰσβολή, ποὺ ὁ τοῦρκος ἀντιπρόσωπος Ὀλτσάυ ἐμφάνισε σὰν νόμιμη ἐνέργεια τῆς χώρας του ποὺ ἀποσκοποῦσε στὴν εἰρήνευση τῆς Κύπρου καὶ τὴν ἀποκατάσταση τῆς συνταγματικῆς τάξεως! ...

Ἡ ἐντύπωση ἀπὸ τὶς δυὸ συνεδριάσεις ἦταν καταθλιπτικὴ γιὰ τὸν Ἕλληνα. Ὁ κίνδυνος τῆς ἐξοντώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κύπρου βρέθηκε νὰ συμπλέκεται μὲ τὴ σαφὴ ἀπειλὴ κατὰ τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητας τῆς Ἑλλάδας. Καὶ δὲ διαγραφόταν

στὸ διπλωματικὸ ὁρίζοντα τίποτα τὸ πραγματικὰ θετικὸ γιὰ τὴν ἀποτροπὴ τοῦ διπλοῦ ὀλέθρου γιὰ τὴ χώρα μας.

Ἐξουθενωμένος, γύρισα στὴν Οὐάσινγκτον μὲ τὸ νυκτερινὸ τρένο. Τὸ πρωῒ τῆς ἑπομένης 21ης Ἰουλίου, μὴ βρίσκοντας ἄλλη διέξοδο στὴν ἀγωνία μου, συνέταξα μιὰ ἔκκληση πρὸς τοὺς ἕλληνες ἀξιωματικοὺς νὰ καταλύσουν ἀμέσως τὴ Χούντα, γιατὶ ἀλλιῶς θὰ γίνονταν νεκροθάφτες τοῦ ἔθνους.

Διαβίβασα τὸ κείμενο τηλεφωνικῶς στὸν κ. Μαρόπουλο τῆς Ντόυτσε Βέλλε στὴ Βόννη, 5 καὶ 30 μ.μ. ὥρα Δ. Γερμανίας. Ὁ κ. Μαρόπουλος μοῦ ἐξέφρασε τὴν ἀνακούφισή του, γιατὶ μέσα στὸ χάος καὶ τὴ σύγχυση ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς ἑλληνικοὺς κύκλους τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀκουόταν ἐπιτέλους μιὰ καθαρὴ φωνὴ γιὰ νὰ βγεῖ τὸ ἔθνος ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο.

Στὴ βραδινὴ ἐκπομπή της, ὅμως, ἡ Ντόυτσε Βέλλε μετέδωσε, πρὶν ἀπὸ τὴ δική μου, μιὰν ἄλλη διακήρυξη «250 ἀξιωματικῶν τοῦ Γ΄ Σώματος Στρατοῦ» ποὺ ζητοῦσαν τὸ σχηματισμὸ πολιτικῆς κυβερνήσεως. Ὅπως ἀποδείχτηκε ἀργότερα, ἡ διακήρυξη αὐτὴ ἦταν πλαστή. Ἦταν ἕνα ἔξυπνο κατασκεύασμα κύκλων τῆς Δεξιᾶς, ποὺ ὅπως φαίνεται καιροφυλακτοῦσαν σ' ὅλα τὰ παρατηρητήρια, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὸν ἔλεγχο τῶν ἐξελίξεων σύμφωνα μὲ τὰ συμφέροντά τους. Καὶ αὐτὸ πέτυχαν τελικὰ μὲ τὴ μετάκληση τοῦ κ. Καραμανλῆ ἀπὸ τὸ ἡσυχαστήριό του τῶν Παρισίων, στὸν ὁποῖο οἱ «ἔνοπλες δυνάμεις» τὸ βράδυ τῆς 23 Ἰουλίου παρέδωσαν τὴν ἐξουσία!

Μὲ τὴν κατάλυση τῆς δικτατορίας ἡ ἀποστολή μου στὶς Η.Π.Α. εἶχε λήξει καὶ ὁ δρόμος πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἦταν πιὰ ἀνοιχτός. Πρὶν φύγω ἀπὸ τὶς Η.Π.Α. θεώρησα ὑποχρέωσή μου ν' ἀπευθυνθῶ πρὸς τοὺς Ἑλληνοαμερικανοὺς ζητώντας τους νὰ ὀργανωθοῦν καὶ νὰ ἀξιοποιήσουν τὸ βάρος τους γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κύπρο μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἀμερικανικῆς τους πατρίδας. Ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες ἐκκλήσεις γιὰ τὸ σχηματισμὸ τοῦ «greek lobby» ποὺ ἀποδείχτηκε τόσο χρήσιμο καὶ ἀποτελεσματικὸ τοὺς ἑπόμενους μῆνες. Ἔγραψα ἐπίσης μιὰν ἀποχαιρετιστήρια ἐπιστολὴ στὸν κ. Ρόζενταλ γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσω

γιὰ τὴ συμπαράστασή του, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑπογραμμίσω τὴ δικαίωση τῶν κοινῶν ἀγώνων μας, ἰδιαίτερα στὸ θέμα τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ ποὺ μὲ τόσο ζῆλο δὲν ἔχανε εὐκαιρία νὰ ἐξυμνεῖ τὴν «ἑτοιμότητα τῶν ἐνόπλων δυνάμεων» τῆς Χούντας.

Ἔτσι φτάσαμε στὸ τέλος τοῦ ταξιδιοῦ. Γύρισα στὴν Ἀθήνα στὶς 3 Αὐγούστου.

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Ο κ. ΧΕΝΡΥ ΚΙΣΣΙΝΓΚΕΡ ΚΑΙ Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Ἀποτελεῖ κοινὸ τόπο ἡ διαπίστωση ὅτι ἡ κυπριακὴ τραγωδία τοῦ Ἰουλίου 1974 ὀφείλεται κατὰ ἕνα μεγάλο μέρος στὶς Η.Π.Α. καὶ ἰδιαίτερα στὸν ὑπεύθυνο γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ τους πολιτικὴ κ. Χ. Κίσσινγκερ. Ἀμφισβητεῖται μόνο κατὰ πόσο ἡ εὐθύνη αὐτὴ πηγάζει ἀπὸ παραλείψεις ἢ ἀπὸ συγκεκριμένες ἐνέργειες. Μὲ τὴ χρησιμοποίηση, ἐντούτοις, τῶν γραπτῶν στοιχείων ποὺ ὑπῆρχαν στὴ διάθεση τοῦ μέσου πολίτη τὸν Ἰούλιο τοῦ 1974 καὶ ὅσων ἦλθαν στὴ δημοσιότητα ἀργότερα, ἀποδεικνύεται ὅτι ὄχι μόνον ἡ συμφορὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κύπρου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποσύνθεση τοῦ ἀμυντικοῦ συστήματος τῆς Δύσεως (Ν.Α. Πτέρυγα τοῦ ΝΑΤΟ), ὅπως καὶ ἡ ἀπειλὴ γιὰ τὴ διεθνὴ εἰρήνη στὴ Ν.Α. Μεσόγειο, εἶναι προϊὸν τῶν «μεγαλοφυῶν» σχεδίων τοῦ «μάγου» τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν Η.Π.Α., *ποὺ ναυάγησαν οἰκτρὰ μὲ τὴν ἀποτυχία ἐξοντώσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου.*

Ἡ ἐπίσημη ἐντούτοις ἀμερικανικὴ ἐκδοχὴ εἶναι ὅτι τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ καὶ ὁ ἀρχηγός του δὲ βαρύνονται μὲ καμιὰ εὐθύνη: καταλήφθηκαν «ἐξ ἀπροόπτου» σ' ὅλες τὶς φάσεις τοῦ δράματος καὶ κατέβαλαν κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ περιορίσουν τὶς διαστάσεις τῆς καταστροφῆς στὸ ἐλάχιστο δυνατό. Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅμως αὐτὸς ἐλέγχεται ἀσύστατος, ὅσον ἀφορᾶ καὶ τὰ δυό του σκέλη.

Ὁ ἴδιος κ. Κίσσινγκερ, μιλώντας στοὺς δημοσιογράφους εὐθὺς μετὰ τὴν πρώτη συνομιλία του μὲ τὸ Μακάριο στὴν Οὐάσινγκτον, στὶς 22 Ἰουλίου, ἰσχυρίστηκε ὅτι δὲν ἤξερε τίποτε γιὰ τὸ πραξικόπημα τῆς 15ης Ἰουλίου. Εἶπε ἐπὶ λέξει: «Ἔχω διαβάσει πολλὰ περισπούδαστα ἄρθρα τὴν ἑβδομάδα αὐτή, ποὺ μᾶς ἐπικρίνουν γιατὶ καταληφθήκαμε ἐξ ἀπροόπτου γιὰ τὸ

πραξικόπημα τῆς Κύπρου. Θὰ ἤθελα νὰ ὑποδείξω σὲ σᾶς, κυρίες καὶ κύριοι, ὅτι προφανῶς καὶ ὁ περισσότερο ἐνδιαφερόμενος ἄνθρωπος στὴν Κύπρο, δηλ. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, ἐπίσης καταλήφθηκε ἐξ ἀπροόπτου... Προφανῶς οἱ πληροφορίες δὲν ἦταν πεταμένες στὸ δρόμο, γιὰ νὰ τὶς μαζέψουμε![1]

Πολὺ νωρίτερα τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ἰσχυρίστηκε ὅτι καταλήφθηκε «ἐξ ἀπροόπτου» ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Μακαρίου πρὸς Γκιζίκην, τῆς 2 Ἰουλίου.

Ἡ ἀμερικανικὴ διπλωματία ὑποστήριξε στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας, ποὺ συνῆλθε στὴ Νέα Ὑόρκη στὶς 16 Ἰουλίου, ὅτι τὸ πραξικόπημα τὴν κατέλαβε «ἐξ ἀπροόπτου» καὶ δὲν ἦταν πλήρως ἐνημερωμένη γιὰ τὰ γεγονότα.

Ἀλλὰ καὶ ἡ τουρκικὴ εἰσβολὴ στὴν Κύπρο στὶς 20 Ἰουλίου κατέλαβε τὴν ἀμερικανικὴ καὶ βρετανικὴ διπλωματία «ἐξ ἀπροόπτου»! Στὴ συνεδρίαση τῆς 19 Ἰουλίου τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Η.Π.Α. καὶ τῆς Μεγ. Βρετανίας δὲν ἤξεραν δῆθεν τί ἀκριβῶς συνέβαινε στὴν Κύπρο καὶ συνιστοῦσαν «σύνεση καὶ αὐτοσυγκράτηση» γιὰ ν' ἀποφευχθεῖ χειροτέρευση τῆς καταστάσεως!...

Τὴ θεωρία τοῦ «ἐξ ἀπροόπτου» καθιστοῦν καταγέλαστη ὄχι μόνο τὰ ἴδια τὰ γεγονότα ἀλλὰ καὶ ἡ εἰδησεογραφία τοῦ ἀμερικανικοῦ τύπου τὶς μέρες ἐκεῖνες.

Θὰ ἀρκεστοῦμε νὰ ἀναφέρουμε μερικὰ χαρακτηριστικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ δημοσιεύματα τῆς περιόδου ἐκείνης τῶν σπουδαιότερων ἰδίως δημοσιογραφικῶν ὀργάνων τῶν Η.Π.Α.

Ὁ ἀμερικανικὸς τύπος ἀνέγραψε, χωρὶς καθυστέρηση, τὴν πληροφορία γιὰ τὴν ἀποστολὴ τῆς ἐπιστολῆς Μακαρίου πρὸς Γκιζίκην τῆς 2 Ἰουλίου.

---

1. «Οὐάσινγκτον Πόστ», 23 Ἰουλίου 1974. Ὁ κ. Κίσσινγκερ προσπάθησε προφανῶς νὰ ἀποδείξει τὴν ἀθωότητά του ἐκμεταλλευόμενος δήλωση τοῦ Μακαρίου ὅτι δὲν πίστευε πὼς τελικὰ θὰ ἀποτολμόταν τὸ πραξικόπημα. Ἂν, ὅμως, τὸ θύμα πλανήθηκε στοὺς ὑπολογισμούς του ἢ δὲν κατόρθωσε νὰ μάθει τὸν ἀκριβὴ χρόνο καὶ τὴ μορφὴ τῆς ἐναντίον του ἐνέργειας, αὐτὸ βέβαια δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξη ὅτι καὶ ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἀγνοοῦσε τὰ τεκταινόμενα ἢ ἀκόμη ὅτι δὲν ἦταν συνένοχη.

Σήμερα ξέρουμε ὅτι τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἡμέρα ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων στρατ. Μπονάνος ἔδωσε τὴν «ἐντολὴ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ πραξικοπήματος ... παρισταμένου καὶ τοῦ Ταξιάρχου Ἰωαννίδη, ὡς καὶ τοῦ Ὑποστρατήγου Παπαδάκη, πρὸς τοὺς Ταξίαρχον Γεωργίτσην καὶ Συνταγματάρχην Κομπόκαν, κληθέντας πρὸς τοῦτο ἐκ Κύπρου»[1]. Εἶναι βέβαια ἐντελῶς ἀπίθανο νὰ μὴ πληροφορήθηκε τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἀμέσως ἢ ἔστω μὲ καθυστέρηση μερικῶν ἡμερῶν.

Στὶς 5 Ἰουλίου ἡ ἐφημερίδα «Ἀπογευματινὴ» τῆς Κύπρου δημοσίευε λεπτομερῆ στοιχεῖα γιὰ τὸ ἑτοιμαζόμενο πραξικόπημα, ποὺ ἐπιβεβαιώθηκαν ἀπόλυτα ἀπὸ τὰ γεγονότα ποὺ ἐπακολούθησαν. Τὸ δημοσίευμα τῆς κυπριακῆς ἐφημερίδας ἀναδημοσιεύτηκε στὰ κύριά του σημεῖα ἀπὸ τὸν ἀμερικανικὸ τύπο.

Στὶς 6 Ἰουλίου οἱ «Τάιμς» τοῦ Λονδίνου, σὲ εἰδικὴ ἀνταπόκριση ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἀνέφεραν γιὰ τὴν ἀπόφαση τοῦ Ἰωαννίδη νὰ ἐξοντώσει τὸ Μακάριο χρησιμοποιώντας τὴν Ἐθνοφρουρά! «Μὴν ἀνησυχεῖτε», εἶπε στὸ στενό του κύκλο. «Δὲ θὰ ὑπάρξουν συνέπειες — ἂν τὸ πράγμα γίνει γρήγορα καὶ ἀποτελεσματικά».

Στὶς 6 Ἰουλίου ὅλα τὰ ἀμερικανικὰ δημοσιογραφικὰ πρακτορεῖα μετέδωσαν ἀπὸ τὴ Λευκωσία τὸ πλῆρες κείμενο τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Μακαρίου, τὸ περιεχόμενο τῆς ὁποίας συνοψιζόταν στὴ φράση:

«Ὁ Πρόεδρος τῆς Κύπρου ἐπανέλαβε σήμερα τὸν ἰσχυρισμό του ὅτι ἡ ἑλληνικὴ στρατιωτικὴ Χούντα συνωμοτεῖ γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς κυβερνήσεώς του»[2].

Ὁ Τζὼν Κούλυ, ἀναλύοντας τὰ προηγηθέντα τῆς ἐπιστολῆς καὶ ἀναφερόμενος σὲ ἐπίσημα στοιχεῖα ποὺ περιῆλθαν στὰ χέρια τοῦ Μακαρίου ἔπειτα ἀπὸ τὴ σύλληψη ἡγετικοῦ στελέχους τῆς «ΕΟΚΑ Β΄», ἔγραφε ἀπὸ τὴ Λευκωσία στὴν ἐφημερίδα «Κρίστιαν Σάινς Μόνιτορ», στὶς 9 Ἰουλίου:

---

1. Βλέπε: Ναυάρχου Π. Ἀραπάκη: «Πῶς ἀνετράπη ὁ Μακάριος καὶ ἐξεδιώχθη ὁ Ἰωαννίδης — Ἀπόρρητη ἔκθεση πρὸς τὸν κ. Κ. Καραμανλῆ» — «Τὸ Βῆμα», 25 καὶ 27 Μαΐου 1975.

2. Δελτίο τοῦ «Ἀσσοσιαίητεντ Πρές».

«Προφανῶς εἶχε προγραμματιστεῖ πραξικόπημα γιὰ τὸν Ἰούνιο, ποὺ θὰ περιλάμβανε ἐπίθεση κατὰ τοῦ Μεγάρου τοῦ ἀρχιεπισκόπου, τῶν κτιρίων τῶν τηλεπικοινωνιῶν καὶ ἄλλων ζωτικῶν κέντρων. Ὅταν ὅμως οἱ συνωμότες ἀνακάλυψαν ὅτι ἀντίθετα μὲ τοὺς ἀρχικοὺς ὑπολογισμούς τους μεγάλα τμήματα τῆς Ἐθνοφρουρᾶς ἦταν πιστὰ στὸ Μακάριο καὶ δὲν τοὺς ἀκολουθοῦσαν, ἀποφάσισαν νὰ τὸ ἀναβάλουν. Ἡ κυβέρνηση τῆς Κύπρου ζήτησε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τὴν ἀνάκληση τοῦ ταξιάρχου Παπαδάκη, τοῦ συνταγματάρχη Κοφινᾶ(;) καὶ ἑφτὰ ἄλλων ἀνώτερων ἀξιωματικῶν».

Ὁ ἴδιος ὁ Κούλυ ἔγραφε τὴν προηγουμένη στὴν ἴδια ἐφημερίδα:

«Μιὰ ἄλλη δυνατὴ ἐκδοχὴ τῆς ἀντιδράσεως τῆς Χούντας στὴν ἐπιστολὴ τοῦ Μακαρίου εἶναι κατηγορηματικὴ ἄρνηση τῆς Ἀθήνας νὰ ἀποσύρει τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ διατύπωση κατηγοριῶν ὅτι ἡ νῆσος μεταβλήθηκε σὲ κέντρο ὑπονομευτικῶν ἐνεργειῶν ἐναντίον τοῦ καθεστῶτος. *Πιστεύω ὅτι τοῦτο μπορεῖ νὰ τὸ ἀκολουθήσει ἕνα ἔνοπλο πραξικόπημα κατὰ τοῦ προέδρου Μακαρίου, ποὺ θὰ φέρει μὲ τὴ σειρά του τὸν ἔσχατο κίνδυνο ἐμφυλίου πολέμου καὶ εἰσβολῆς ἀπὸ τὴν Τουρκία, ποὺ ἀπέχει 60 μίλια μόνο*[1].

Καὶ πρόσθεσε:

«Ἕνα καίριο σημεῖο τῆς πολιτικῆς τῆς Ἄγκυρας εἶναι ὅτι ἕνα πραξικόπημα ἀπὸ τὴν ΕΟΚΑ γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς κυβερνήσεως τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τὴν Ἕνωση θὰ σήμαινε *τουρκικὴ εἰσβολὴ στὴν Κύπρο γιὰ τὴν προστασία τοῦ 18% τῆς τουρκοκυπριακῆς μειονότητας καὶ πιθανὸ πόλεμο μὲ τὴν Ἑλλάδα*»[1].

Μετὰ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Μακαρίου ἀναγγέλθηκαν, ὡς γνωστό, οἱ παραιτήσεις δυὸ ἀνώτατων ὑπαλλήλων τοῦ ἑλληνικοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν καὶ μετὰ 2 - 3 μέρες ἡ παραίτηση τοῦ «ὑπουργοῦ» κ. Σπ. Τετενέ, ποὺ πῆραν ἀρκετὴ δημοσιότητα στὸν

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

ἀμερικανικὸ τύπο. Ἦταν μιὰ ἔμμεση ἀλλὰ σαφὴς ἐπιβεβαίωση τῶν ἐνδείξεων ὅτι κάτι σοβαρὸ ἑτοίμαζε ἡ στρατιωτικὴ κυβέρνηση γιὰ τὴν Κύπρο.

Ἀλλὰ δὲ χρειάζεται νὰ ἐπεκταθοῦμε περισσότερο. Τὴ συντριπτικὴ διάψευση τῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, ἀλλὰ καὶ τοῦ κ. Κίσσινγκερ προσωπικά, ὅτι δῆθεν «καταλήφθηκαν ἐξ ἀπροόπτου» ἔδωσαν στὶς ἀρχὲς Αὐγούστου διάφορα ἄρθρα διαπρεπῶν ἀμερικανῶν δημοσιογράφων, ποὺ ἀποκάλυψαν τὰ πραγματικὰ γεγονότα. Θὰ ἀναφερθοῦμε σὲ δυὸ ἀπὸ αὐτά.

Τὸ πρῶτο ἀνήκει στὸν Λέσλυ Γκέλμπ καὶ φέρει τὸν τίτλο «Ἀμερικανικὲς ἀντιδράσεις στὸ Κυπριακὸ — δυὸ ἐκδοχές»[1]. Σ' αὐτὸ ὁ κ. Γκέλμπ ὑποστηρίζει ὅτι ὑπάρχουν δυὸ ἐκδοχὲς γιὰ τὰ προηγηθέντα ἀπὸ τὸ πραξικόπημα. Σύμφωνα μὲ τὴν ἐπίσημη, ἐκπρόσωποι τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως στὴν Ἀθήνα πληροφορήθηκαν στὶς 27 Ἰουνίου ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἰωαννίδη τὰ σχέδιά του. Κατὰ τὴν ἀνεπίσημη ἐκδοχή, ὁ Ἰωαννίδης μίλησε μὲ τὸν ἀρχηγὸ τῆς C.I.A. στὴν Ἀθήνα. Ὁ πρεσβευτὴς τῶν Η.Π.Α. κ. Τάσκα ἐνημέρωσε τὴν ἴδια μέρα τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ. Αὐτὸ μὲ τὴ σειρά του στὶς 29 τοῦ ἔδωσε ἐντολὴ νὰ διαβιβάσει στὴ στρατιωτικὴ κυβέρνηση καὶ τὸν Ἰωαννίδη προσωπικὰ μήνυμα, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο δὲν ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιηθεῖ βία καὶ ὅτι «ὁποιαδήποτε προσπάθεια γιὰ τὴ μεταβολὴ τῆς καταστάσεως στὴν Κύπρο μὲ βία θὰ εἶχε σοβαρὲς συνέπειες».

Μετὰ μιὰ μέρα τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ πῆρε τὴ διαβεβαίωση ἀπὸ τὸν Τάσκα ὅτι διαβίβασε τὸ μήνυμα, σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες του. Τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, ὅμως, δὲν εἶχε πειστεῖ ὅτι ὁ Τάσκα τὸ μετέδωσε στὸν ἴδιο τὸν Ἰωαννίδη καὶ γι' αὐτὸ ἐπανέλαβε τὴν ἐντολή του. Γιὰ τὸ θέμα ἔγινε ἀνταλλαγὴ πολλῶν τηλεγραφημάτων μεταξὺ 9 καὶ 15 Ἰουλίου. Καὶ προσθέτει ὁ κ. Γκέλμπ: «Παρὰ τὶς διαβεβαιώσεις τοῦ Τάσκα οἱ ἄνθρωποι τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ γνώριζαν ὅτι οὐδέποτε ἦρθε σὲ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὸν Ἰωαννίδη καὶ ὅτι γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ χρησιμοποίησε ἐνδιάμεσους». Ὁ κ. Γκέλμπ παρατηρεῖ ἐπίσης ὅτι ἡ γλώσσα τοῦ

1. «Τάιμς τῆς Νέας Ὑόρκης», 1 Αὐγούστου 1974.

μηνύματος ἦταν αὐστηρή. Ἀλλὰ δὲν περιεῖχε καμιὰ οὐσιαστικὴ ἀπειλή. Ἔτσι τὸ μήνυμα ἦταν μιὰ διπλωματικὴ ἐνέργεια χωρὶς πραγματικὴ ἀξία. Καὶ τελειώνει μὲ τὴν ἀκόλουθη παρατήρηση : «Οἱ πηγές μου δὲν γνωρίζουν, ἂν ὁ ἄνθρωπος τῆς C.I.A. ξαναεῖδε τὸν Ἰωαννίδη καὶ ποιὰ ἦταν ἡ ἀντίδραση τῶν Κίσσινγκερ καὶ Σίσκο στὴ στάση τοῦ Τάσκα».

Τὰ ἀνωτέρω ἐπιβεβαιώθηκαν καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν κ. Τάσκα μὲ τὴν ὁμιλία του, στὶς 21 Μαΐου 1975, σὲ γεῦμα τῆς ΑΧΕΠΑ στὴν Οὐάσινγκτον[1]. Ὁ Τάσκα, ὅπως ὁ ἴδιος ὁμολόγησε, δὲν ἀκολούθησε τὶς ἐντολὲς τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, γιατὶ ἐπίσημα ὁ Ἰωαννίδης δὲν ἦταν παρὰ μόνον ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ε.Σ.Α. Ἐπιπλέον γιατὶ ἔτρεφε γι' αὐτὸν μεγάλη προσωπικὴ ἀντιπάθεια.

Ἀλλὰ ὑπάρχει, κατὰ τὴ γνώμη μου, καὶ μιὰ ἄλλη ἐκδοχή, ἴσως πλησιέστερη στὰ πράγματα. Ὁ Τάσκα γνώριζε, ἀσφαλῶς, ὅτι ὁ Ἰωαννίδης εἶχε πάρει ἀπὸ τοὺς ἐκπροσώπους τῆς C.I.A., μὲ τοὺς ὁποίους βρισκόταν σὲ στενὴ ἐπαφή, τὴν ἔγκριση ἢ τὴν ἐνθάρρυνση τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως γιὰ τὰ σχέδιά του. Καὶ γνώριζε ἐπίσης πὼς τὸ μήνυμα ποὺ τοῦ ἔστειλε τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ δὲν ἦταν παρὰ μιὰ διπλωματικὴ ἐνέργεια γιὰ νὰ συγκαλύψει τὶς πραγματικὲς προθέσεις της. Δὲ θέλησε, ἑπομένως, νὰ διαβιβάσει ὁ ἴδιος ἕνα τέτοιο μήνυμα στὸ δικτάτορα, γιὰ νὰ κρατήσει τὴν ἀξιοπρέπειά του.

Τὸ δεύτερο ἄρθρο ἀνήκει στὸν Νταίηβιντ Μπάιντερ[2]. Σ' αὐτὸ κατανομάζεται καὶ ὁ πράκτορας τῆς C.I.A. ποὺ ἤρθε σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ δικτάτορα.

«... Ἡ C.I.A. διατηροῦσε στενὴ ἐπαφὴ ὄχι μόνο μὲ τὸ Γ. Παπαδόπουλο ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ διάδοχό του ταξίαρχο Δ. Ἰωαννίδη. Λέγεται πὼς ὁ πλησιέστερα πρὸς τὸν Ἰωαννίδη ἀξιωματοῦχος τῆς C.I.A. ἦταν ὁ Πήτερ Κορομηλᾶς, Ἑλληνοαμερικανός, γνωστὸς ἐπίσης καὶ ὡς Κορόμ. Σύμφωνα μὲ

1. Βλέπε : «Ἐλεύθερος Κόσμος», 23 Μαΐου 1975. Ὁ συγγραφέας διαθέτει τὸ σχετικὸ δελτίο τύπου στὰ ἀγγλικά, ποὺ κυκλοφόρησε μετὰ τὸ γεῦμα.

2. «Οὐάσινγκτον Στὰρ - Νιούζ», 2 Ἰουλίου 1974.

ἕναν ἀμερικανὸ ἐπίσημο, ὁ Κορομηλᾶς εἶχε ἀποσταλεῖ στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ συνεννοηθεῖ μὲ τὸν Ἰωαννίδη, λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα τῆς 15 Ἰουλίου στὴν Κύπρο ...»[1].

Ὅλα αὐτὰ ἀποδεικνύουν πόσο ἀσύστατος εἶναι ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ καὶ τοῦ κ. Κίσσινγκερ ὅτι «κατελήφθησαν» δῆθεν «ἐξ ἀπροόπτου» ἀπὸ τὸ πραξικόπημα.

Ἀλλὰ ἐξίσου ἀνυπόστατος εἶναι καὶ ὁ ἄλλος παρόμοιος ἰσχυρισμὸς ποὺ ἀφορᾶ τὴν τουρκικὴ ἀπόβαση.

Γράφει ὁ Τζὼν Κούλυ στὸν «Κρίστιαν Σάιανς Μόνιτορ», στὶς 20 Ἰουλίου:

> «Εὐθὺς μετὰ τὸ πραξικόπημα, ὁ τοῦρκος πρωθυπουργὸς πῆγε στὸ Λονδίνο (16 Ἰουλίου) νὰ συζητήσει μὲ τὸν ἕτερο ἐγγυητὴ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Κύπρου, τὴν ἀγγλικὴ κυβέρνηση... κοινὴ ἐνέργεια γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς συνταγματικῆς τάξεως ... Οἱ Ἄγγλοι δὲ δέχθηκαν νὰ συμμετάσχουν σὲ πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις καὶ συνέστησαν νὰ γίνουν διαπραγματεύσεις μεταξὺ Ἑλλάδος, Τουρκίας καὶ Ἀγγλίας στὸ Λονδίνο, τὴν Κυριακὴ 21 Ἰουλίου».

Καὶ οἱ Τοῦρκοι, ὅπως δήλωσε ὁ κ. Ὀλτσάυ στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας στὶς 20 Ἰουλίου, ὅταν διαπίστωσαν τὴν ἀδυναμία κοινῆς ἐνέργειας ἀποφάσισαν νὰ προχωρήσουν μόνοι σὲ πολεμικὴ ἐπέμβαση, παρερμηνεύοντας κατάλληλα τὸ σχετικὸ ἄρθρο τῆς Συνθήκης ἐγγυήσεως.

Ὁ ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Η.Π.Α. κ. Σίσκο ἔφτασε στὸ Λονδίνο στὶς 17 Ἰουλίου γιὰ νὰ παρακολουθήσει τὶς διαβουλεύσεις Ἐτζεβὶτ — Κάλλαχαν. Ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση, ἑπομένως, ἐνημερώθηκε γιὰ τὴν ἀπόφαση τῆς τουρκικῆς τρεῖς μέρες τουλάχιστον πρὶν ἀπὸ τὴν εἰσβολή. Καὶ αὐτὸ προκάλεσε

---

1. Τὶς σχέσεις Ἰωαννίδη — ἀμερικανικῶν ὑπηρεσιῶν ἀποκαλύπτει καὶ ὁ ναύαρχος Ἀραπάκης, «Τὸ Βῆμα», 25 Μαΐου 1975): «Πρὸ ἑνὸς περίπου μηνὸς ἐκ τῶν γεγονότων τῆς 25ης Νοεμβρίου μοὶ εἶπε (ὁ Ἰωαννίδης) ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ τοῦ συνέστησαν νὰ ἀνατρέψῃ τὸν Γ. Παπαδόπουλο, ἀλλ' οὗτος δὲν τὸ ἔπραξε».

εὐθὺς ἀμέσως τὸ ταξίδι τοῦ κ. Σίσκο στὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Ἄγκυρα.

Στὶς 18 Ἰουλίου, ἄλλωστε, ὁ ἀμερικανὸς πρεσβευτὴς στὴ Λευκωσία πληροφόρησε τὸν κ. Γλ. Κληρίδη γιὰ τὴν ἐπικείμενη τουρκικὴ εἰσβολή[1].

Ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλες ἀποδείξεις ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση... ἀγνοοῦσε τὸ τουρκικὸ σχέδιο τῆς εἰσβολῆς! Ὁ ἀμερικανικὸς τύπος ἀπὸ τὴν ἑπομένη τοῦ πραξικοπήματος δημοσίευσε πολλὲς πληροφορίες σχετικὰ μὲ τὶς συγκεντρώσεις τουρκικῶν ἐνόπλων δυνάμεων στὴν περιοχὴ ἀπέναντι στὴν Κύπρο καὶ ἰδιαίτερα στὸ λιμάνι τῆς Μερσίνας. Καὶ ἀναφερόταν ἀπροκάλυπτα στὴν ἐπικείμενη εἰσβολή.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ τὸ μεσημέρι τῆς 19ης Ἰουλίου ὁ τουρκικὸς στόλος ἀπέπλευσε ἀπὸ τὴ Μερσίνα μὲ κατεύθυνση πρὸς τὴν Κύπρο. Ὑπάρχει διαφορὰ ἕξι ὡρῶν μεταξὺ Νέας Ὑόρκης καὶ Κύπρου. Ὅταν ἑπομένως συνῆλθε τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας στὴ Νέα Ὑόρκη, στὶς 3.30΄ μ.μ. (τοπικὴ ὥρα) εἶχαν περάσει ἤδη 9.30΄ ὥρες ἀφ' ὅτου ἄρχισε ἡ ἐπιχείρηση τῆς εἰσβολῆς. Καὶ ὅμως οἱ ἐκπρόσωποι τόσο τῶν Η.Π.Α. ὅσο καὶ τῆς Μεγ. Βρετανίας ὑποκρίνονταν, σ' ὅλη τὴν μακριὰ συνεδρίαση, πὼς ἀγνοοῦσαν ἐντελῶς τὶς κινήσεις τοῦ τουρκικοῦ στόλου καὶ συνιστοῦσαν «σύνεση καὶ αὐτοσυγκράτηση» γιὰ νὰ μὴ χειροτερεύσει ἡ κατάσταση!...

Ἀλλὰ δὲ χρειάζεται νὰ ἐπεκταθοῦμε περισσότερο στὸ θέμα τῶν ἀμερικανικῶν ἰσχυρισμῶν γιὰ τὴν ἐπιδημία τῶν... γεγονότων ποὺ τοὺς «κατέλαβαν ἐξ ἀπροόπτου». Εἶναι προφανῶς καὶ προκλητικὰ ἀβάσιμοι!...

Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς ἰσχυρισμούς, σχετικὰ μὲ τὴ δῆθεν προσπάθεια τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως νὰ περιορίσει τὴν κρίση στὰ στενώτερα δυνατὰ πλαίσια. Τὸ ἀντίθετο εἶναι ἡ ἀλήθεια.

Στὶς 2 Ἰουλίου, ὅπως ἀναφέρθηκε ἤδη, ὁ Μακάριος ἔστει-

1. «Ἀπογευματινή», «Ἀποκλειστικὴ συνέντευξη μὲ τὸν Κληρίδη», 13.7.1975.

λε τὴν ἐπιστολή του πρὸς Γκιζίκην καὶ ὁ Μπονάνος διέταξε τὴν ἐκτέλεση τοῦ πραξικοπήματος!

Ἀπὸ τὶς 2 Ἰουλίου ἐντούτοις καὶ ὅλη τὴν ἑβδομάδα ποὺ ἀκολούθησε οἱ ὑπεύθυνοι τῶν Τμημάτων Ἑλλάδος καὶ Κύπρου, ὅπως καὶ ὁ ἁρμόδιος ὑφυπουργός, ἀπουσίαζαν ἀπὸ τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ «λόγω διακοπῶν» γιὰ τὴν ἀμερικανικὴ ἐθνικὴ ἑορτή! Τὴν ὁμαδικὴ αὐτὴ ἀπουσία σημείωσε στὴ στήλη του ὁ Τὸμ Μπράντεν [1]. Ἦταν τόσο περίεργο τὸ γεγονὸς αὐτὸ σὲ μιὰ τόσο κρίσιμη περίοδο, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴ θεωρηθεῖ τουλάχιστο ὕποπτο. Γιατὶ ἡ ὁμαδικὴ ἀπουσία τῶν ὑπευθύνων θὰ διευκόλυνε προφανῶς πιὸ ὕστερα τὴν ἀναγνώριση κάποιων «τετελεσμένων γεγονότων», ποὺ μποροῦσε νὰ συντελεστοῦν στὸ μεταξύ!...

Στὶς 15 Ἰουλίου ἦταν ἔκδηλη ἡ εὐφορία τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ γιατὶ ὁ «Κάστρο» τῆς Μεσογείου εἶχε ἀνατραπεῖ. Γνωρίζω προσωπικὰ πόση ἀνακούφιση προκάλεσε σὲ ἀνώτερους ὑπαλλήλους ἡ πληροφορία γιὰ τὴ φυσικὴ ἐξόντωση τοῦ Ἀρχιεπίσκοπου - Προέδρου καὶ μὲ τί ἀπογοήτευση, γιὰ νὰ μὴν πῶ δυσφορία, ἄκουσαν τὴν πληροφορία γιὰ τὴ διάσωσή του.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ στάση τοῦ ἴδιου τοῦ κ. Κίσσινγκερ. Μιλώντας τὸ μεσημέρι στοὺς δημοσιογράφους δὲ βρῆκε οὔτε μιὰ λέξη γιὰ νὰ ἐκφράσει, τυπικὰ ἔστω, τὴ συμπάθειά του πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπο καὶ τὴν κυβέρνηση ποὺ καταλύθηκε. «Εἶναι δύσκολο νὰ θυμηθεῖ κανεὶς τὸν τελευταῖο καιρὸ μιὰ πιὸ ὀδυνηρὴ στιγμὴ τῆς ἀμερικανικῆς διπλωματίας», ἔγραφε σχετικὰ ἡ ἔγκριτη «Οὐάσινγκτον Πὸστ» στὶς 16 Ἰουλίου.

Χαρακτηριστικό, ἐπίσης, εἶναι καὶ τοῦτο: Ὅπως εἶναι γνωστὸ ὁ Μακάριος ἔδωσε τὸ ραδιοφωνικὸ μήνυμά του ἀπὸ τὴν Πάφο τὸ βράδυ τῆς 15ης Ἰουλίου. Ὑπῆρχαν, ὅμως, ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα (ὥρα Κύπρου) ἤδη ἔγκυρες ἀγγλικὲς πληροφορίες γιὰ τὴ διάσωσή του. Αὐτή, ἑπομένως, ἦταν γνωστὴ στὴν Οὐάσινγκτον τουλάχιστον ἀπὸ τὸ μεσημέρι τῆς 15ης Ἰουλίου. Καὶ ὅμως τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ζητοῦσε ἐναγώνια τὸ βράδυ τῆς 15ης, δηλ. 6 ὧρες μετὰ τὴ μετάδοση τοῦ μηνύματος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλ-

1. «Οὐάσινγκτον Πόστ», 20 Ἰουλίου 1974.

λη μέρα ἀκόμα, πρόσωπο ποὺ θὰ ἐπιβεβαίωνε ἐπίσημα ὅτι ἡ φωνὴ ἦταν πράγματι τοῦ Μακαρίου! Τελικὰ προσέφυγαν σὲ ἀνώτερο στέλεχος τῆς κυπριακῆς πρεσβείας, τὸ ὁποῖο ἔδωσε τὴ ζητούμενη ἐπιβεβαίωση.

Ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνηση τὶς 16 ἔδωσε ἄσυλο στὸ Μακάριο καὶ τὸν μετέφερε ἀεροπορικῶς στὴ Μάλτα καὶ σὲ συνέχεια στὸ Λονδίνο. Ἀνακοίνωσε δὲ ὅτι ἐξακολουθοῦσε νὰ τὸν ἀναγνωρίζει ὡς τὸ νόμιμο Πρόεδρο τῆς Κύπρου. Ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἀντίθετα, χωρὶς νὰ χάσει καιρό, ἔθεσε ὑπὸ ἀμφισβήτηση τὴν ἰδιότητά του αὐτὴ καὶ τὸν ἀποκαλοῦσε ἁπλῶς Ἀρχιεπίσκοπο.

Ἀπὸ τὶς 16 τὸ βράδυ ὁ νέος ἀμερικανὸς πρεσβευτὴς στὴν Κύπρο Ρότζερ Νταίηβις, ποὺ εἶχε προσφωνήσει μὲ τόσο ἐνθουσιασμὸ τὸ Μακάριο λίγες μέρες νωρίτερα, δέχτηκε τὸν «ὑπουργὸ τῶν Ἐξωτερικῶν» τοῦ Σαμψών, ἀποκαλύπτοντας ἔτσι τὶς προθέσεις τῆς κυβερνήσεώς του γιὰ τὴν ἐπικείμενη ἀναγνώριση τοῦ νέου καθεστῶτος.

Ὡς «Ἀρχιεπίσκοπο» καὶ ὄχι Πρόεδρο ὑποδέχτηκαν τὸ Μακάριο στὴ Νέα Ὑόρκη, ὅταν ἔφθασε ἐκεῖ στὶς 18 Ἰουλίου γιὰ νὰ μιλήσει στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας. Ὡς Ἀρχιεπίσκοπο ἐπίσης τὸν δέχθηκε σὲ ἰδιαίτερη συνομιλία ὁ κ. Κίσσινγκερ στὴν Οὐάσιγκτον, στὶς 22.

Στὶς 19 ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἔδωσε μάχη στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας — χωρὶς ἐπιτυχία ὅμως — γιὰ νὰ ἀκουστεῖ καὶ ὁ ἐκπρόσωπος τῆς «κυβερνήσεως» τοῦ Σαμψὼν σὲ ἴση μοίρα μὲ τὸ Μακάριο. Τοῦτο δὲν ἔγινε δεκτὸ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέλη, ἀλλὰ προκάλεσε πολύωρη καθυστέρηση στὴν ἔναρξη τῆς συνεδριάσεως.

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ φάνηκε ἡ σπουδὴ τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως, μόνης ἀπὸ ὅλα τὰ κράτη - μέλη τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, νὰ δώσει νομικὴ ἀναγνώριση στὸ καθεστὼς τῶν ἀνδρεικέλων τῆς ἑλληνικῆς Χούντας. Ἡ μαρτυρία τοῦ πρεσβευτῆ κ. Τάσκα στὸ γεῦμα τῆς ΑΧΕΠΑ εἶναι πάνω στὸ σημεῖο αὐτὸ πολύτιμη:

«Ἡ θέσις τῆς Οὐάσινγκτον, ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἀναγνώρισιν, ὑπῆρξε πολὺ σαφής. Παράδειγμα εἶναι οἱ σοβιετικοὶ Ἐ-

βραΐοι, ἡ Χιλή, ἡ ἑλληνικὴ Χούντα. Βασικὴ ἀρχὴ εἶναι ἡ μὴ ἀνάμιξις εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις (τῶν ἄλλων χωρῶν). Ὑπάρχει ὅμως ἡ ἀνάγκη νὰ ἐπανέλθῃ ἡ ἀμερικανικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ εἰς τὸ σημεῖο ἐκεῖνο, ποὺ νὰ ἔχῃ ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς λαούς»[1].

Στὶς 16 Ἰουλίου ἡ ἀμερικανικὴ διπλωματία, μὲ τὴν πρόφαση ὅτι ἡ κατάσταση στὴν Κύπρο δὲν ἦταν ἐπαρκῶς γνωστὴ ἐμπόδισε τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας νὰ καταδικάσει τὸ καθεστὼς τῆς Ἀθήνας γιὰ τὸ πραξικόπημα ἐναντίον τῆς κυβερνήσεως τοῦ ἀνεξάρτητου καὶ κυρίαρχου κράτους τῆς Κύπρου.

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ στάση αὐτὴ ὀφειλόταν στὸν κ. Κίσσινγκερ προσωπικά, *παρὰ τὶς ἀντίθετες εἰσηγήσεις τῶν ὑπεύθυνων τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ γιὰ τὰ ζητήματα τῆς περιοχῆς*. «Ἦταν μιὰ ἐξαιρετικὴ εὐκαιρία νὰ ἀποκηρύξουμε τὴ Χούντα τῆς Ἀθήνας», δήλωσε ἕνας ἐπίσημος, «ἀλλὰ ὁ Κίσσινγκερ δὲν ἤθελε νὰ παρέμβουμε», ἔγραφαν οἱ «Τάιμς τῆς Νέας Ὑόρκης στὶς 18 Ἰουλίου. Καὶ τὴν ἐπομένη ἐπαναλάμβαναν:

«Ἀντίθετα πρὸς τὶς ἔντονες ὑποδείξεις τῶν εἰδικῶν τοῦ ὑπουργείου του καὶ ἄλλων ὑπηρεσιῶν, ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὁδήγησε τὶς Η.Π.Α. πρὸς μιὰ κατεύθυνση ποὺ ἐνεῖχε τοὺς μεγαλύτερους κινδύνους γιὰ κάθε ἐνδιαφερόμενο, χωρὶς νὰ ἐξαιροῦνται καὶ οἱ ἴδιες».

Στὶς 19 Ἰουλίου ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, παρὰ τὶς ἀντιδράσεις τῆς κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α., μίλησε στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας ὡς ὁ ἀναμφισβήτητος Πρόεδρος τῆς Κύπρου καὶ ζήτησε νὰ ληφθεῖ ἀμέσως ἀπόφαση ποὺ θὰ καταδίκαζε τὴ Χούντα τῆς Ἀθήνας γιὰ τὸ πραξικόπημα καὶ θὰ ἀξίωνε τὴν ἀποχώρηση τῶν «ξένων» στρατευμάτων, ὅπως ἐπίσης καὶ τὴν ἀποκατάσταση τῆς συνταγματικῆς κυβερνήσεως. Γιὰ τὴν ἄμεση λήψη ἀποφάσεως ἐπέμειναν καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας καὶ ἄλλοι. Τὸ Συμβούλιο, ὅμως, δὲν μπόρεσε νὰ πάρει ἀπόφαση χάρη στὴν ἐπιμονὴ τοῦ ἐκπροσώ-

1. «Ἐλεύθερος Κόσμος», 23 Μαΐου 1975.

που τῶν Η.Π.Α. Σκάλι καὶ τοῦ Βρετανοῦ Ρίτσαρντ, οἱ ὁποῖοι ἰσχυρίστηκαν ὅτι δὲν ὑπῆρχαν ἐπαρκεῖς πληροφορίες γιὰ τὴν κατάσταση στὴν Κύπρο καὶ συμβούλευσαν «σύνεση καὶ αὐτοσυγκράτηση» γιὰ νὰ μὴ χειροτερεύσει περισσότερο ἡ κατάσταση...

Ἂν φυσικὰ δὲ γινόταν αὐτό, ἡ τουρκικὴ εἰσβολὴ τῆς ἑπομένης θὰ ἐμφανιζόταν ὡς μιὰ ἀπροκάλυπτη παραβίαση τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἀνώτατου ὀργάνου γιὰ τὴ διατήρηση τῆς διεθνοῦς εἰρήνης καὶ τάξεως. Καὶ αὐτό, προφανῶς, ἤθελαν νὰ προλάβουν οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Η.Π.Α. καὶ τῆς Μ. Βρετανίας.

Ἔτσι, ὅταν τὸ ἀπόγευμα τῆς 20 Ἰουλίου συνῆλθε ξανὰ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας γιὰ νὰ πάρει ἀπόφαση, οἱ Τοῦρκοι εἶχαν ἀποβιβαστεῖ στὴν Κύπρο καὶ μποροῦσαν νὰ ἰσχυριστοῦν ὅτι ἡ ἐνέργειά τους ἀπέβλεπε στὴν ἀποκατάσταση τῆς «συνταγματικῆς τάξεως» μὲ βάση τὴ Συνθήκη ἐγγυήσεως καὶ ὅτι ἦταν τὸ ἀντίδοτο τῆς ἑλληνικῆς εἰσβολῆς ποὺ προηγήθηκε!

Ἡ τουρκικὴ εἰσβολὴ μποροῦσε βεβαιότατα νὰ ματαιωθεῖ, ἂν ὁ Ἔκτος Στόλος ἐπαναλάμβανε ὅ,τι εἶχε κάμει στὸ 1964, ὅταν καὶ πάλι οἱ Τοῦρκοι ἑτοιμάζονταν νὰ εἰσβάλουν στὴ νῆσο. Ὁ κ. Κίσσινγκερ ἀρνήθηκε νὰ χρησιμοποιήσει τὸν ἀμερικανικὸ στόλο γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό. Καὶ τοῦτο δὲν εἶναι εἰκασία. Ὑπάρχει καὶ πάλι ἡ ὁμολογία τοῦ κ. Τάσκα στὸ γεῦμα τῆς ΑΧΕΠΑ, ποὺ εἶπε ἐπὶ λέξει:

> «Ἡ εἰσβολὴ ἦταν ἀδύνατη χωρὶς μακριὰ προετοιμασία... Συνέστησα τὴν λήψη ἰσχυροτέρων μέτρων... Συνέστησα τὴν παρεμβολὴν τοῦ Ἔκτου Στόλου γιὰ νὰ καταστεῖ σαφὲς εἰς τοὺς Τούρκους ὅτι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι δὲν ἦσαν καθόλου εὐχαριστημέναι, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν διακοπὴν τῆς στρατιωτικῆς βοηθείας».

Ἀλλὰ φυσικὰ οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλο ἔγινε καὶ «ἡ εἰσβολὴ πραγματοποιήθηκε ὅταν ὁ Σίσκο ἦταν ἐκεῖ»[1].

Ἀρνήθηκε ἐπίσης ὁ κ. Κίσσινγκερ νὰ ἀπειλήσει τὴν τουρκικὴ κυβέρνηση μὲ διακοπὴ ἔστω τῆς στρατιωτικῆς βοήθειας, σύμφωνα μὲ τοὺς ἀμερικανικοὺς νόμους, ποὺ ἀπαγόρευαν ρη-

1. «Ἐλεύθερος Κόσμος», 23.5.1975

τῶς τὴ χρησιμοποίησή της γιὰ ἐπιθετικὲς ἐνέργειες ἐναντίον τρίτων χωρῶν, ὅπως προκύπτει καὶ ἀπὸ τὴν «πρὲς κόμφερανς», ποὺ ἔδωσε στὶς 29 Αὐγούστου, 1974.

Ἐντούτοις στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν Η.Π.Α. κ. Σκάλι ἰσχυρίστηκε ὅτι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες δὲν μπόρεσαν νὰ ἐπηρεάσουν τοὺς Τούρκους γιὰ νὰ ἀναστείλουν τὴν ἐνέργειά τους [1].

Ἀλλὰ ἡ ἀμερικανικὴ καὶ ἡ βρετανικὴ κυβέρνηση δὲ φαίνεται νὰ εἶναι ὑπεύθυνες μόνο γιατὶ ἀπέφυγαν, ἐνῶ μποροῦσαν, νὰ ἀποτρέψουν τὴν εἰσβολή. Ὑπάρχουν στοιχεῖα ποὺ στηρίζουν τὴν κατηγορία ὅτι καὶ μὲ θετικὲς ἐνέργειες τῶν ἐνόπλων δυνάμεών τους βοήθησαν τοὺς Τούρκους γιὰ τὴν ἐπιτυχία της. Ὁ στρατηγὸς Ἀνδρέας Σιαπκαρᾶς ἀφιέρωσε δύο ἀποκαλυπτικὰ ἄρθρα πάνω στὸ θέμα [2]. Ἀλλὰ καὶ ὁ τότε ἀρχηγὸς τῆς Ἀερο-

1. Ὁ κ. Κίσσινγκερ ἔκαμε ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὶς ἀκόλουθες δύο μαρτυρίες : «Ὅταν ἐξάλλου ὁ κ. Σίσκο στὸ Λονδίνο πληροφορήθηκε τὶς προθέσεις τῆς Τουρκίας γιὰ μονομερῆ ἐπέμβαση, θεώρησε καλὸ νὰ ἀνακοινώσει στὸν κ. Ἔτζεβίτ, στὶς 18 Ἰουλίου, ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἀποφάσισε νὰ ἐπαναλάβει τὴ στρατιωτικὴ βοήθεια ποὺ εἶχε περικόψει μερικοὺς μῆνες πρωτύτερα, ἐξαιτίας τῆς ἐπαναλήψεως — παρὰ τὴ σχετικὴ ἀμερικανο-τουρκικὴ συμφωνία — τῆς καλλιέργειας τῆς παπαρούνας (ὄπιο). Καὶ αὐτὸ γιὰ νὰ πείσει τὴν τουρκικὴ κυβέρνηση νὰ μὴ προχωρήσει στὴν εἰσβολή»! N.A. Stavrou : Kissinger's Tilt on Cyprus. The New Style of Crisis Diplomacy, στὸ «Conference», σελ. 102.

«Σ' ὅλη τὴν περίοδο ἀπὸ τὸν Ἰούλιο τοῦ 1974 ὡς τὰ μέσα Ἰανουαρίου τοῦ 1975 οἱ Η.Π.Α. διαπραγματεύονταν μὲ τὴν Τουρκία ἕνα συμβόλαιο 229 ἑκατ. δολλαρίων, γιὰ τὸν ἐκσυγχρονισμὸ τῶν δυνάμεών της, σὲ ἅρματα μάχης, ποὺ ὑπερέβαιναν τὰ 800. Εἶναι ἀπίστευτο. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ περιμένει κανεὶς τὴν Τουρκία νὰ διαπραγματεύεται σοβαρὰ μὲ τοὺς Ἑλληνοκυπρίους, ὅταν οἱ Η.Π.Α., ἐκσυγχρονίζουν τὶς δυνάμεις της σὲ ἅρματα μάχης καὶ ὁ κ. Κίσσινγκερ δηλώνει ὅτι δὲ θὰ κινηθεῖ ὡσότου ἐπαναληφθεῖ ἡ βοήθεια;». E.T. Rossides, στὸ «Conference», σελ. 149 - 150.

2. «Εἰς τὴν πολεμικὴν ἐπιχείρησιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου, αἱ Η.Π.Α. ἀνέλαβον τὸν ἄχαριν ρόλον νὰ ἀποκόψουν ἀπὸ θαλάσσης καὶ ἀέρος τὴν στρατηγικὴν κατεύθυνσιν Ἑλλὰς - Κύπρος. Καὶ οὕτω πρὸς τραγικὴν εἰρωνίαν τὰ πλοῖα τοῦ Ἕκτου Ἀμερικανικοῦ Στόλου, τὰ ὁποῖα λικνίζει τὸ φαληρικὸν κῦμα καὶ θωπεύει ἡ αὔρα τοῦ Σαρωνικοῦ, διὰ τῶν περιπολικῶν καὶ τῶν ἀεροπλάνων τους ἀπέκοψαν τὰς χεῖρας τῆς Ἑλλάδος διὰ νὰ μὴ βοηθήση τὰ σφαγιαζόμενα τέκνα της». Στρατ. Ἀνδρέα Σιαπκαρᾶ, «Ἑλλὰς

πορίας ἀντιπτέραρχος Παπανικολάου στὴν ἀπόρρητη ἔκθεσή του πρὸς τὸν κ. Καραμανλῆ ἀναφέρει :

«...Τὴν ἑπομένη (22 Ἰουλίου) ἐλήφθη σῆμα τοῦ Διοικητοῦ τῶν Βρεταννικῶν Δυνάμεων εἰς Κύπρον, δι' οὗ ἐδηλοῦτο ὅτι εἰς περίπτωσιν ἐπαναλήψεως τοιούτων πτήσεων (ἀποστολὴ διὰ 15 μεταφορικῶν ἀεροσκαφῶν μοίρας καταδρομῶν) τὰ ἀεροσκάφη τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορίας θὰ ἀνεχαιτίζοντο ὑπὸ Βρεταννικῶν: μία ἀκόμη ἀπόδειξις τῆς βρεττανικῆς συμπαιγνίας εἰς τὸ ὅλο ἐγχείρημα»[1].

Μόνο ὅμως μὲ τὴ δίκη τῶν ὑπευθύνων γιὰ τὴν κυπριακὴ τραγωδία θὰ μπορέσουμε ἴσως νὰ ἔχουμε τὴν ἀκριβὴ εἰκόνα τῆς ἀμερικανικῆς καὶ βρετανικῆς συναυτουργίας σ' αὐτή.

Τέλος, κατὰ τὸ διάστημα ποὺ μεσολάβησε μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς δεύτερης Διασκέψεως τῆς Γενεύης καὶ ἐνῶ ἦταν ἔκδηλη ἡ τουρκικὴ κακοπιστία μὲ τὶς ἐπανειλημμένες παραβιάσεις τῆς ἐκεχειρίας, οἱ ἀμερικανικοὶ διπλωματικοὶ κύκλοι δὲν ἔκρυβαν ὅτι «εὐνοοῦσαν μεγαλύτερο βαθμὸ προστασίας γιὰ τὴν τουρκικὴ μειονότητα στὴν Κύπρο»[2].

Ὁ Λ. Στέρν σὲ μιὰ ἐμπεριστατωμένη εἰδικὴ μελέτη του προσθέτει: «Ὅπως ἀναφερόταν ἀνεπίσημα, ὁ Κίσσινγκερ ἔλεγε στοὺς διπλωμάτες πὼς δὲν θὰ προσπαθήσει νὰ σταματήσει τοὺς Τούρκους, ὥσπου νὰ ἐπιτύχουν τοὺς ἐδαφικούς τους στόχους (Γραμμὴ Ἀττίλα)[3].

Ἔτσι δὲν εἶναι καθόλου ἐκπληκτικό, γιατί οἱ Τοῦρκοι μὲ τόση ἄνεση ἐπιτέθηκαν στὶς 14 Αὐγούστου γιὰ νὰ ἐπιβάλουν τὴ «Γραμμὴ Ἀττίλα».

Ἡ πολιτεία τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος τὶς παραμονὲς ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν πρώτη ἐκδήλωση τῆς εἰσβολῆς εἶναι ἀνεξή-

καὶ NATO» («Τὸ Βῆμα», 18 Σεπτεμβρίου 1975). Βλέπε ἐπίσης «Ἀμερικανικαὶ βάσεις καὶ Ἑλλάς» («Τὸ Βῆμα», 25 Μαρτίου 1975).

1. «Τὸ Βῆμα», 25 Ἰουνίου 1975.

2. Marvin Kalb : C. B. S. Evening News, 13 Αὐγούστου 1974.

3. Lawrence Stern : «Bitter Lessons : How we failed in Cyprus». Foreign Policy, N.Y., 8 June 1975.

γητη, ἂν δὲ δεχτεῖ κανεὶς ὅτι οἱ ἐθνοσωτῆρες τῆς Ἀθήνας εἶχαν πέσει στὴν παγίδα ποὺ τοὺς ἔστησαν οἱ ἀμερικανοὶ προστάτες τους. Διαφορετικὰ θὰ ἔπρεπε νὰ παραδεχτεῖ ὅτι εἶχαν χάσει ἐντελῶς τὶς φρένες τους ἢ ὑπῆρξαν ἔνοχοι ἀπροσχημάτιστης καὶ χωρὶς προηγούμενο προδοσίας.

Τὸ ἄρθρο τοῦ Γκέλμπ, στοὺς «Τάιμς τῆς Νέας Ὑόρκης» τῆς 1.8.1974, ποὺ προαναφέραμε ἀποκαλύπτει τὴν ἡμερομηνία τῆς κρίσιμης συναντήσεως τοῦ ἐκπροσώπου τῆς C.I.A. μὲ τὸν Ἰωαννίδη — 27 Ἰουνίου. Ὁ Νταίηβιντ Μπάιντερ, ἐξάλλου, στὶς 2.8.74 ἔδωσε τὸ ὄνομα τοῦ πράκτορα αὐτοῦ — τοῦ Πῆτερ Κορομηλᾶ. Κατὰ τὴ συνάντηση ἐκείνη, καὶ ἀσφαλῶς τὶς ἄλλες ποὺ δὲ γνωρίζουμε, ὁ Ἰωαννίδης *πρέπει, ὅσο παρανοϊκὸς καὶ νὰ ἦταν, νὰ πῆρε κατηγορηματικὲς διαβεβαιώσεις πὼς οἱ Τοῦρκοι δὲ θὰ ἐπωφελοῦνταν ἀπὸ τὸ ἐγχείρημά του κατὰ τοῦ Μακαρίου γιὰ νὰ εἰσβάλουν στὴν Κύπρο. Καὶ στὶς διαβεβαιώσεις αὐτὲς ἔδωσε ἀπόλυτη πίστη*[1]. Αὐτὴ ὑπῆρξε ἡ παγίδα ποὺ τοῦ ἔστησαν.

1. Ἐπιβεβαίωση τῶν ἀνωτέρω παρέχει τὸ ἀκόλουθο ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ἀπόρρητη ἔκθεση τοῦ ναυάρχου Ἀραπάκη : «Ἡ φράσις αὐτὴ τοῦ Ἰωαννίδη «Μᾶς ἐξαπατήσατε» πρὸς τὸν Σίσκο καὶ ἡ ἀπόφασις του κατὰ τὴν ἑπομένην ἡμέραν νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας... καταδεικνύει ὅτι οὗτος εἶχε πεισθῇ, ὅτι τὸ παρ' αὐτοῦ ἀποφασισθὲν πραξικόπημα δὲν θὰ κατέληγε εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀπόβασιν ἐπὶ Κυπριακοῦ ἐδάφους.

»Σχετικῶς, κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του πρὸς ἔκτισιν τῆς ἐπιβληθείσης ἐξαμήνου ἀργίας μετὰ τὴν ἀκολουθήσασαν μεταπολίτευσιν, ἀπευθυνόμενος πρὸς ἐμὲ μοῦ εἶπε : «Κύριε Ἀρχηγέ, ὅταν κάποτε πληροφορηθῆτε τὰ εἰς χεῖρας μου στοιχεῖα καὶ τὰς ἐνθαρρύνσεις ἃς εἶχον, θὰ μὲ δικαιολογήσετε», ἐννοῶν τὸ πραξικόπημα εἰς Κύπρον».

Σ' αὐτὰ θὰ πρέπει νὰ προστεθεῖ καὶ ἡ ἀκόλουθη πληροφορία ἀπὸ τὸ ἄρθρο τοῦ Λ. Στέρν, ποὺ ἔχουμε προαναφέρει : «Ὁ Ἰωαννίδης σύμφωνα μὲ πληροφορίες Μυστικῶν Ὑπηρεσιῶν, πῆρε διαβεβαιώσεις — ὅπως τὶς νόμιζε — ἀπὸ Τούρκους στρατιωτικοὺς ἀξιωματούχους, ὅτι δὲν θὰ ἀντιδροῦσαν ἐναντίον τῶν ἀντικειμενικῶν στόχων τῆς ἐπιχειρήσεως «Ἀφροδίτη» : τῆς ἀπαλλαγῆς δηλ. ἀπὸ τὸ Μακάριο».

Ὑπάρχει ὅμως καὶ μιὰ ἀκόμη ἐκδοχή, πολὺ δυσμενέστερη γιὰ τὸν Ἰωαννίδη καὶ τοὺς συνεταίρους του. Πράγματι ὁ κ. Τ. Εὐδόκας, ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Ἐθνικοῦ Κόμματος (Δ.Ε.Κ.) τῆς Κύπρου, σὲ δηλώσεις του ὑποστήριξε :

«...Τὸ πραξικόπημα προϋποθέτει συνταγματικὴ ἀνωμαλία ποὺ συνε-

Καὶ ἡ καταστροφή του.

Καὶ δὲν πρέπει οἱ ἀμερικανικὲς διαβεβαιώσεις νὰ δόθηκαν μόνο στὸν Ἰωαννίδη, ἀλλὰ καὶ στὴ στρατιωτικὴ ἡγεσία καὶ στὰ μέλη τῆς ψευδοκυβερνήσεως Ἀνδρουτσόπουλου. Γιατὶ διαφορετικὰ

πάγεται τὸ δικαίωμα ἐπεμβάσεως τῶν Ἐγγυητριῶν Δυνάμεων. Ἀσφαλῶς γνώριζε τὸ σημεῖο αὐτὸ ἡ Χούντα. Ὅλα ἔγιναν στὴν «ἐντέλεια». Κατάληψη τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματικὴ παράλειψη γιὰ στρατιωτικὴ προετοιμασία, ἔστω καὶ μετὰ τὸ πραξικόπημα. Φαίνεται σκοπὸς ἦταν ἡ δημιουργία συνταγματικῆς ἀνωμαλίας γιὰ νὰ προκληθῆ ἡ ἐπέμβαση τῆς Τουρκίας. Ἴσως ὑπῆρχε «ὑπόσχεση» πὼς οἱ Τοῦρκοι θὰ σταματοῦσαν σ' ἕνα μικρὸ προγεφύρωμα στὴν Κερύνεια. Αὐτὸ ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ πληροφορίες ἀξιωματικῶν στὴν Κερύνεια ποὺ ἔδειχναν νὰ μὴν ἀνησυχοῦν γιὰ τὴν ἀπόβαση. Ἔδιναν τὴν ἐντύπωση ὅτι ὑπῆρχε «συνεννόηση», ὅτι θὰ σταματοῦσαν «κάπου» ἐκεῖ κοντά, χωρὶς νὰ προελάσουν...» («Τὸ Βῆμα», 20.7.75).

Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλη ἐκδοχή, ποὺ εἶναι ἐπιβεβλημμένο νὰ ἀναφερθεῖ γιὰ λόγους ἐνημερωτικῆς πληρότητας. Τὴν ἔφερε στὴ δημοσιότητα τὸ γερμανικὸ περιοδικὸ «Σπῆγκελ» (19. 8.75, σελ. 53), σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ Ἰωαννίδης παγιδεύτηκε μέσω Ἰσραήλ. «Πολιτικὲς προσωπικότητες στὴν Ἀθήνα πιστεύουν, ἐντούτοις, ὅτι ἡ σημερινή, μὲ τὴ δύναμη τῶν τουρκικῶν ἁρμάτων μάχης, ἐπιβαλλόμενη διχοτόμηση τῆς Κύπρου, εἶχε ἀπὸ καιρὸ μαγειρευτεῖ στὴν Οὐάσιγκτον. Ἄλλωστε πίσω ἀπ' ὅλα αὐτὰ εἶναι χωμένο καὶ τὸ Ἰσραήλ. Ἤδη πρὶν ἀπὸ δύο χρόνια, κυκλοφοροῦσε στὸ ἑλληνικὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο ἕνα ἀμερικανικὸ σχέδιο, ποὺ εἶχε καταστρωθεῖ ἐξαιτίας τῆς ἐντάσεως στὴ Μέση Ἀνατολὴ καὶ τῆς — κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη — ἀβεβαιότητας στὴν Τουρκία. Τὸ σχέδιο αὐτὸ προέβλεπε ἕνα «στρατηγικὸ τρίγωνο», ποὺ θὰ τὸ ἀποτελοῦσαν ἡ Ἑλλάδα, ἡ Κύπρος καὶ τὸ Ἰσραήλ. Γιὰ τὸ σχέδιο αὐτὸ ἦταν ἐμπόδιο ὁ οὐδετερόφιλος Μακάριος. Οἱ Ἰσραηλινοὶ πίεζαν τὸν Κίσσινγκερ ἀπὸ καιρό, σύμφωνα μὲ τὶς ἑλληνικὲς αὐτὲς πηγές, νὰ τοὺς ξεκολλήση ἀπὸ τὸ σβέρκο τὸ φιλοάραβα Μακάριο. Ἐνδείξεις γιὰ τὴν ἀκρίβεια τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν δὲν ἀποτελοῦν μόνον οἱ πανηγυρισμοὶ τοῦ Ἰσραηλινοῦ τύπου ἔπειτα ἀπὸ τὴν πτώση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἀλλὰ καὶ οἱ αὐστηρὰ μυστικὲς ἐπαφὲς ποὺ εἶχε ὁ πρώην ἀρχηγὸς τῆς Χούντας τῶν Ἀθηνῶν στρατηγὸς Ἰωαννίδης μὲ τοὺς Ἰσραηλινούς. Μεσάζων σ' αὐτὲς τὶς ἐπαφὲς ἦταν ὁ Ἕλληνας, ἑβραϊκῆς καταγωγῆς, Ζὰκ Ἀλαζαράκης, γαμπρὸς τοῦ Ἰωαννίδη. Φαίνεται ὅτι ὁ στρατηγὸς τῆς Χούντας καὶ οἱ Ἰσραηλινοὶ καὶ ἀμερικανοὶ ἀπεσταλμένοι συναντιόνταν, τοὺς μῆνες πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα ἐναντίον τοῦ Μακαρίου, στὴν κλινικὴ τοῦ γιατροῦ κουνιάδου «Κυανοῦς Σταυρὸς» στὴν ὁδὸ Βασιλίσσης Σοφίας, ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ πρεσβεία». «Ὁ Ἰωαννίδης φαίνεται πήγαινε νὰ πέσει σὰν τυφλὸς στὴν παγίδα ὅπως καὶ ἔγινε».

Οἱ πληροφορίες αὐτὲς διαψεύστηκαν ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν,

εἶναι ἀκατανόητη ἡ ὁμόθυμη συμφωνία τους στὸ πραξικόπημα[1] καὶ ἡ στάση τους πρὶν καὶ κατὰ τὴν τουρκικὴ εἰσβολή—χωρὶς φυσικὰ τοῦτο νὰ μειώνει στὸ ἐλάχιστο τὶς εὐθύνες τους.

Οἱ ἀμερικανικὲς διαβεβαιώσεις πρέπει νὰ ἦταν πολὺ κατηγορηματικές, ἀκόμα καὶ γιὰ ἕναν ἄλλο λόγο. Ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωση τὸ Μάρτιο ἔκαμε ἔντονο διάβημα στὶς κυβερνήσεις Λευκωσίας Ἀθήνας, Ἄγκυρας, Λονδίνου καὶ Οὐάσινγκτον ἐπαναλαμβάνοντας τὴν προειδοποίηση πὼς δὲ θὰ ἀνεχόταν μεταβολὴ στὸ καθεστὼς τῆς Κύπρου, ποὺ θὰ ἦταν προϊὸν βίας. Τὸ σοβιετικὸ αὐτὸ διάβημα ἀγνοήθηκε πλήρως ἀπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ καθεστῶτος, παρὰ τὴν ἀντίθετη γνώμη τῶν πιὸ ὑπεύθυνων διπλωματικῶν συμβούλων του[2].

Εὐθὺς μετὰ τὸ πραξικόπημα ἦταν φανερὲς οἱ προπαρασκευαστικὲς ἐνέργειες τῶν τουρκικῶν δυνάμεων γιὰ τὴν εἰσβολὴ στὶς ἀπέναντι τῆς Κύπρου ἀκτές. Ἐντούτοις, τόσο στὴν Ἀθήνα ὅσο

τὸ διπλωματικὸ ἀντιπρόσωπο στὴν Ἀθήνα καὶ ἄλλες ἐπίσημες πηγὲς τοῦ Ἰσραήλ.

Ὁ Γ. Ν. Δρόσος στὸ ἱστόρημά του «Συμφορὰ καὶ Ἀπελευθέρωση» παρατηρεῖ σχετικά: «Δὲν βρήκαμε αὐτοὺς τοὺς ἐξέχοντας πολιτικοὺς (ποὺ ἀναφέρει τὸ «Σπῆγκελ»). Ὑπάρχουν ὅμως δύο ἀνώτατοι ἀξιωματικοί, ἕνας ἀντιστράτηγος καὶ ἕνας ὑποστράτηγος, οἱ ὁποῖοι κατεῖχαν σημαντικὲς θέσεις στὸ ἑλληνικὸ Πεντάγωνο. Καὶ οἱ ὁποῖοι πιστεύουν στὴ θεωρία αὐτή. Στὴ θεωρία ἄλλωστε αὐτὴ πίστευε καὶ ὁ μακαρίτης Φεϊζάλ». Παραθέτει δὲ καὶ μερικὰ ἄλλα στοιχεῖα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ποὺ ἐνισχύουν τὴν ἐκδοχὴ ὅτι «τὸ πράσινο φῶς δόθηκε στὸν Ἰωαννίδη ἀπὸ τὸ Ἰσραήλ» («Καθημερινή», 20.4.1975).

1. Οἱ τότε ἀρχηγοὶ Ναυτικοῦ καὶ Ἀεροπορίας ναύαρχος Ἀραπάκης καὶ πτέραρχος Παπανικολάου στὶς ἀπόρρητες ἐκθέσεις τους διαψεύδουν ὅτι ἦταν ἐνήμεροι τῶν σχεδίων τοῦ πραξικοπήματος («Τὸ Βῆμα», 25.5.75 καὶ 22.6.75).

2. Στὴν ἐπιστολὴ μὲ τὴν ὁποία ὑπέβαλε τὴν παραίτησή του, στὶς 29 Ἰουνίου, ὁ κ. Σπ. Τετενὲς ἔγραφε: «Σημειωτέον ὅτι, τό γε νῦν ἔχον, ἀνατροπὴ τοῦ Μακαρίου, ἀποτελοῦσα ἐκτροπήν, ἀπὸ τὰ συνταγματικὰ πλαίσια τῆς Κύπρου, θὰ ἐπιφέρῃ ὄχι μόνον ἰσχυρὰν ἀντίδρασιν τῆς Τουρκίας *ἀλλὰ ὡς ἀφῆκεν ἡμῖν σαφῶς νὰ ἐννοήσωμεν ὁ ἐνταῦθα Σοβιετικὸς Πρέσβυς, ἀκόμη καὶ δυναμικὴν — δηλονότι στρατιωτικὴν — ἐπέμβασιν τῆς Ε.Σ.Σ.Δ.*» (ὑπογράμμιση συγγραφέα).

καὶ στὴν Κύπρο κανένα μέτρο δὲν πάρθηκε γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς ἐνδεχόμενης πραγματοποιήσεώς της [1].

Στὶς 5.45′ π.μ. τῆς 20 Ἰουλίου ὁ τουρκικὸς στόλος βρισκόταν ἔξω ἀπὸ τὴν Κυρήνεια. Καὶ ἀπὸ τὴν ὥρα ἐκείνη ἄρχισε ἡ ρίψη ἀλεξιπτωτιστῶν στὸν τουρκικὸ θύλακο τῆς Λευκωσίας, ὅπως καὶ ὁ βομβαρδισμὸς τῆς νήσου ἀπὸ τὴν τουρκικὴ ἀεροπορία. Καμιὰ ἀντίδραση ὡς τὶς 8.50′ π.μ. δὲν ἐκδηλώθηκε ἀπὸ τὴν ΕΛΔΥΚ ἢ τὴν Ἐθνοφρουρὰ ἐναντίον τῶν εἰσβολέων, ἐκτὸς ἀπὸ περιπτώσεις ἀτομικῆς πρωτοβουλίας μερικῶν ἀξιωματικῶν. Τὰ ὀχυρὰ καὶ τὰ πυροβολεῖα τῆς Βορείου Κύπρου, αὐτὰ ποὺ εἶχαν κατασκευαστεῖ γιὰ νὰ ματαιώσουν ἐνδεχόμενη τουρκικὴ ἀπόβαση, σίγησαν γιατὶ ἦταν ἀνεπάνδρωτα, ὅταν ἀκριβῶς οἱ Τοῦρκοι ἔφτασαν γιὰ νὰ τὴν πραγματοποιήσουν. Στοὺς διοικητὲς τῶν μονάδων ποὺ ζητοῦσαν ἐναγώνια ὁδηγίες δινόταν ἀπὸ τὴ στρατιωτικὴ ἡγεσία τῆς Κύπρου (ΓΕΕΦ) ἡ ἐντολὴ νὰ ἀναμένουν, χωρὶς νὰ κινηθοῦν κατὰ τοῦ εἰσβολέα. Ἀλλὰ τὴν ἴδια ἀπάντηση ἔπαιρνε καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἡγεσία τῆς Κύπρου ἀπὸ τὴν ἡγεσία τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς Ἀθήνας. Αὐτὸ κράτησε ὡς τὶς 8.50′ περίπου, ἀφοῦ οἱ Τοῦρκοι πέτυχαν ἀνενόχλητοι νὰ ἀποβιβαστοῦν ἔξω ἀπὸ τὴν Κυρήνεια καὶ νὰ προσγειωθοῦν στὸν τουρκικὸ θύλακο τῆς Λευκωσίας. Κατόπιν δόθηκε ἡ ἐντολὴ στὴν Ἐθνοφρουρὰ καὶ τὴν ΕΛΔΥΚ νὰ ἀναλάβουν δράση, ἀλλὰ ἦταν πιὰ ἀργά. Ἦταν ἀδύνατο νὰ ἐκτοπίσουν τὸν τοῦρκο εἰσβολέα ἀπὸ τὶς θέσεις ποὺ εἶχε καταλάβει καὶ νὰ τὸν

1. Στὸ ὑπόμνημα τοῦ συνηγόρου τοῦ Ἰωαννίδη κ. Γ. Ἀλφαντάκη πρὸς τὸν προϊστάμενο τῆς Εἰσαγγελίας Πλημμελειοδικῶν Ἀθηνῶν μὲ ἡμερομηνία 8 Νοεμβρίου 1974, ὑποστηρίζεται ὅτι ὁ ἀρχηγὸς ἐνόπλων δυνάμεων στρ. Μπονάνος εἶχε ἐνημερωθεῖ μὲ ἐπανειλημμένα σήματα ἀπὸ τὸ βοηθὸ στρατιωτικὸ ἀκόλουθο τῆς πρεσβείας τοῦ Λονδίνου ταγματάρχη Ἀθ. Περδίκη μεταξὺ 15 καὶ 19 Ἰουλίου γιὰ τὴν ἐπικείμενη τουρκικὴ εἰσβολή. Ὑποστηρίζεται ἐπίσης ὅτι ὁ ταξίαρχος Σωτηριάδης, ποὺ ὑπηρετοῦσε στὸ ΝΑΤΟ Σμύρνης, ἐνημερώθηκε ἀπὸ τὸν ἀμερικανὸ στρατηγὸ διοικητὴ τῶν Δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ Ν. Εὐρώπης «περὶ πραγματοποιήσεως τουρκικῆς εἰσβολῆς εἰς Κύπρον ἐντὸς 48 ὡρῶν, μὲ τὴν ἐντολὴν ὅπως ἐνημερώσῃ τὸν Ἕλληνα Ἀρχηγὸν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. Ὁ Σωτηριάδης ἔσπευσε στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ἐνημέρωσε τὴν 20.7.74» (Σ.Σ.: Κατόπιν ἑορτῆς!).

ἐμποδίσουν νὰ φέρνει συνεχῶς ἐνισχύσεις. Ἦταν, ἄλλωστε, τέτοια ἡ ἀποδιοργάνωση τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων, ὥστε παρὰ τὸν ἡρωισμὸ ὁρισμένων μονάδων καὶ ἑνὸς πλήθους ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν ἡ ἀντίσταση στοὺς εἰσβολεῖς νὰ μὴν ἔχει καμιὰ δυνατότητα ἐπιτυχίας.

Τὰ ἀπίστευτα αὐτὰ συμβάντα ἔχουν ἱστορηθεῖ μὲ ἀρκετὲς λεπτομέρειες στὸν ἀθηναϊκὸ τύπο, γιὰ νὰ μὴν ἀναφερθοῦμε σὲ ἐπίσημα στοιχεῖα, ποὺ εἶναι ἀκόμα πολὺ ἀνεπαρκή [1]. Τὴν ἐναργέστερη ὅμως καὶ πιὸ ἀνατριχιαστικὴ εἰκόνα τῶν γεγονότων ἔδωσαν τὰ κινηματογραφικὰ ἔργα «Πῶς προδόθηκε ἡ Κύπρος» τοῦ Φιλῆ καὶ «Ἀττίλας 1974» τοῦ Κακογιάννη, ποὺ προβλήθηκαν στὴν Ἀθήνα τὴν ἄνοιξη τοῦ 1975.

Μιὰν ἔγκυρη μαρτυρία γιὰ τὴν ἔναρξη τῆς διαδικασίας ποὺ ὁδήγησε στὴν ἄμεση πτώση τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος παρέχει ἡ ἔκθεση τοῦ ναυάρχου Ἀραπάκη, τὴν ὁποία ἔχουμε ἤδη ἀναφέρει. Γράφει, πράγματι, ἐκεῖ ὁ τότε ἀρχηγὸς τοῦ Στόλου :

> «Περὶ τὴν 7.30΄ π.μ. ὥραν τῆς 20 Ἰουλίου εἰσήρχετο εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἀρχηγοῦ Ἑνόπλων Δυνάμεων ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν τῶν Η.Π.Α. κ. Σίσκο μετὰ τῆς ἀκολουθίας του... Οὗτος εἶπε συγκεκριμένως ὅτι : «Ἡ κατάστασις κατὰ τὴν [προηγούμενη] ἐπίσκεψί μου ἦτο δραματική, τώρα ὅμως ἐξελίχθη εἰς τραγικήν. Ἐπιδείξατε σύνεσιν καὶ δώσατέ μου τὸν ἀνάλογον χρόνον διὰ νὰ ἐνεργήσω πρὸς ἀποτροπὴν συρράξεως ἡ ὁποία *θὰ εἶναι καταστρο-*

---

1. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε : Γιάννη Μαρῆ : «Οἱ τελευταῖες πέντε ἡμέρες τοῦ σκότους», «Ἀπογευματινή», 7 - 10 Ὀκτωβρίου 1974.

Σολ. Γρηγοριάδη «Φῶς στὸ πραξικόπημα τῆς Κύπρου», «Ἀκρόπολις», 2 Φεβρ. - 8 Μαρτίου 1975.

Γ. Ν. Δρόσου : «Συμφορὰ καὶ ἀπελευθέρωση», «Καθημερινή», 30 Μαρτ. - 23 Ἀπρ. 1975.

Διον. Καρδιανοῦ: «Ὁ Ἀττίλας πλήττει τὴν Κύπρο», «Ἑστία», 3 Μαρτίου - 1 Ὀκτωβρίου 1975.

φικὴ δι' ὅλους». Τότε ἐπενέβη ὁ παριστάμενος Ταξίαρχος Ἰωαννίδης... ὁ ὁποῖος ἐν καταφανεῖ ταραχῇ εἶπε : *«Μᾶς ἐξηπατήσατε. Ἡμεῖς θὰ κηρύξωμεν πόλεμον»* [1] καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς αἰθούσης».

Ὁ κ. Σίσκο δὲν ἀντέδρασε στὴν ἔκρηξη τοῦ Ἰωαννίδη τὴ στιγμὴ ἐκείνη. Φαίνεται μάλιστα πὼς δὲν προσπάθησε οὔτε κὰν νὰ δικαιολογηθεῖ γιὰ τὴν τόσο σοβαρὴ καὶ ἀπροκάλυπτη «κατηγορία» καὶ σὲ λίγο ἔφυγε ἀπὸ τὸ γραφεῖο τοῦ ἀρχηγοῦ Ἐνόπλων Δυνάμεων.

Ἀπὸ τὴν ὥρα ἐκείνη διακόπηκε ἡ ἐπαφὴ τῶν Ἀμερικανῶν μὲ τοὺς Γκιζίκη, Ἰωαννίδη, Ἀνδρουτσόπουλο κλπ. Ὄχι ὅμως φαίνεται καὶ μὲ τὴ στρατιωτικὴ ἡγεσία καὶ ἰδίως μὲ μερικοὺς ἐκπροσώπους της.

Στὶς 11 π.μ. κηρύχτηκε ἡ ἐπιστράτευση, ὅπως εἶχε ἀπειλήσει ὁ Ἰωαννίδης! Παραμένει, ὅμως, ἄγνωστο ποιὸς καὶ γιατί τὴν ἀποφάσισε «γενικὴ» καὶ ὄχι «μερική», ὅπως ἐπιβαλλόταν.

Τὴν ἑπομένη τὸ πρωὶ τὸ «Συμβούλιο Ἐθνικῆς Ἀσφαλείας» ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ στρατηγοῦ Γκιζίκη ἔλαβε τὴν ἀπόφαση νὰ γίνει ἐπίθεση κατὰ τῆς Τουρκίας στὸν Ἕβρο καὶ τὴν Κύπρο [2].

Περιέργως λίγες ὧρες ὕστερα ἀπὸ τὴ λήψη τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς ἡ ἡγεσία τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ἀνακάλυψε πὼς ἡ χώρα δὲν ἦταν ἕτοιμη γιὰ πόλεμο — οὔτε καὶ γιὰ ἐπέμβαση στὴν Κύπρο — καὶ ἀρνήθηκε νὰ ἐκτελέσει τὶς διαταγὲς ποὺ ἔλαβε [3].

Τὴ νύχτα τῆς 21 πρὸς 22 Ἰουλίου ὁ Ἰωαννίδης μετὰ τὴ διαπίστωση τῆς «προδοσίας» τῆς ἡγεσίας τῶν ἐνόπλων δυνάμεων προσπάθησε νὰ ἀντιδράσει «ἀποφασιστικά», ἀλλὰ

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

2. Κατὰ τὸν Ἀλφαντάκη, στὴ συνεδρίαση συμμετεῖχαν οἱ Ἀνδρουτσόπουλος, Μπονάνος, Γαλατσάνος, Ἀραπάκης, Παπανικολάου καὶ Ἰωαννίδης. Στὶς ἀπόρρητες ἐκθέσεις τους πρὸς τὸν κ. Καραμανλῆ οἱ κ.κ. Ἀραπάκης καὶ Παπανικολάου ἀρνοῦνται τὴν παρουσία τους.

3. Οἱ δικαιολογίες τῶν κ.κ. Ἀραπάκη καὶ Παπανικολάου στὶς ἀπόρρητες ἐκθέσεις τους, ὅπως δημοσιεύτηκαν, ἀφήνουν πολλὰ κενὰ καὶ δὲν πείθουν — ἰδιαίτερα στὸ θέμα τῶν κινήσεων τῶν ὑποβρυχίων καὶ τῶν ἀεροπλάνων κατὰ τὸ κρίσιμο τριήμερο.

διαπίστωσε ὅτι καὶ τὸ στενὸ περιβάλλον του εἶχε διαβρωθεῖ καὶ δὲν τὸν ἀκολουθοῦσε.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 21 Ἰουλίου ὁ Ἰωαννίδης, ὁ Ἀνδρουτσόπουλος καὶ οἱ «ὑπουργοί» του, ὅπως καὶ ὁ στρατ. Μπονάνος, ἀρνήθηκαν νὰ ἔλθουν σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν κ. Σίσκο, παρὰ τὶς ἐπίμονες προσπάθειες τοῦ τελευταίου. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, ἐντούτοις, ὁ ἀμερικανὸς ὑφυπουργὸς πέτυχε νὰ ἐπικοινωνήσει μὲ τὸν ἀρχηγὸ τοῦ Ναυτικοῦ ναύαρχο Π. Ἀραπάκη. Γύρω στὶς 2.30′ τὸ πρωὶ τῆς 22 Ἰουλίου συμφώνησε μαζί του νὰ πραγματοποιηθεῖ κατάπαυση τοῦ πυρὸς στὴν Κύπρο, στὶς 4 μ.μ. τῆς ἴδιας ἡμέρας. Τὴ συμφωνία ἀνήγγειλε πρώτη ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση καὶ ὕστερα ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ τουρκική. Στὴ συμφωνία δὲν περιλήφθηκε ὅρος ποὺ θὰ ἀπαγόρευε τὴν ἀποστολὴ ἐνισχύσεων στὴν Κύπρο καὶ ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση δὲν ἀνέλαβε καμιὰ εὐθύνη — δὲν ἔδωσε καμιὰ ἐγγύηση — γιὰ τὸ σεβασμὸ τῆς ἐκεχειρίας ἀπὸ τοὺς ἀντιμαχομένους.

Ο ναύαρχος Ἀραπάκης δὲν εἶχε καμιὰ ἁρμοδιότητα νὰ διαπραγματευτεῖ ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδας, οὔτε καὶ εἶχε ἐξουσιοδότηση τῆς «κυβερνήσεώς» του. Ἁπλῶς οἱ κ.κ. Σίσκο καὶ Κίσσινγκερ τὸν «δέχτηκαν» ὡς ὑπεύθυνο ἐκπρόσωπο τῆς Ἑλλάδας. Καὶ αὐτό, φυσικά, ἦταν ἀρκετό! Ἀλλὰ ἦταν καὶ τὸ τέλος τοῦ καθεστῶτος Ἰωαννίδη.

Τὴν ἐξαγγελία τῆς «κυβερνητικῆς μεταβολῆς» ἔκαμε ὁ κ. Κίσσινγκερ ἀπὸ τὴν Οὐάσινγκτον στὶς 22 Ἰουλίου, πολὺ προτοῦ ἀντιληφθεῖ τίποτε σχετικὸ ὁ ἑλληνικὸς λαός. Καὶ τὴν ἑπομένη, ὕστερα ἀπὸ σύσκεψη τῆς τότε ἡγεσίας τῶν ἐνόπλων δυνάμεων μὲ τοὺς πολιτικοὺς ἀρχηγούς, «μεταβιβάστηκε» ἡ ἐξουσία στὸν κ. Κ. Καραμανλῆ, ποὺ μετακλήθηκε ἀπὸ τὸ Παρίσι γιὰ νὰ σχηματίσει πολιτικὴ κυβέρνηση!...

Ἡ δικτατορία εἶχε ἐκπληρώσει τὴν ἀποστολή της. Τώρα, ποὺ ἀπειλοῦσε νὰ κηρύξει πόλεμο κατὰ τῆς Τουρκίας, ἔπρεπε ἀμέσως νὰ τεθεῖ ἐκποδών. Γιατί, ὅπως εἶπε ὁ κ. Σίσκο, «ἡ ἑλληνοτουρκικὴ σύρραξη θὰ ἦταν καταστροφικὴ γιὰ ὅλους». Δὲν ὑπῆρχε καιρὸς γιὰ πειράματα νέας μορφῆς δικτατορίας. Ἡ ἐπιστροφὴ σὲ πολιτικὴ μορφὴ διακυβερνήσεως ἦταν ἡ μόνη σωτηρία γιὰ ὅλους, καὶ πρωτίστως γιὰ τὶς Η.Π.Α.

Προτοῦ προχωρήσουμε στὴ διατύπωση γενικότερων συμπερασμάτων γιὰ τὸ ρόλο ἀλλὰ καὶ τὴν εὐθύνη τοῦ κ. Κίσσινγκερ στὴν ὅλη κυπριακὴ τραγωδία, θὰ ἦταν χρήσιμο νὰ παραθέσουμε μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ περίφημο ἄρθρο τοῦ Τζαίημς Ρέστον, στοὺς «Τάιμς τῆς Νέας Ὑόρκης» τῆς 17 Ἰουλίου 1974. Ὅπως ἔγινε γνωστό, τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἀποτελοῦσε μιὰ ἔγκυρη ἔκθεση τῶν σκέψεων τοῦ κ. Κίσσινγκερ, ὅπως τὶς ἐξέθεσε τὴν ἑπομένη τοῦ πραξικοπήματος στὸ διαπρεπὴ ἀρθρογράφο καὶ ἔμπιστο φίλο του. Ἔγραφε λοιπόν, μεταξὺ ἄλλων, ὁ κ. Ρέστον καὶ τὰ ἀκόλουθα :

«Ἡ Οὐάσινγκτον λυπᾶται γιὰ τὸ αὐταρχικὸ στρατιωτικὸ καθεστὼς τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς βάσεις στὴν ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα καὶ στὴ Σούδα τῆς Κρήτης γιὰ τὶς γραμμές της ἀνεφοδιασμοῦ ἀπὸ τὴν Εὐρώπη στὴν ἀσταθὴ Μέση Ἀνατολή». (Σ. Σ. Καὶ ὅμως ὑποτίθεται ὅτι οἱ βάσεις αὐτὲς ἱδρύθηκαν μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ΝΑΤΟ. ἀποκλειστικὰ γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Δυτ, Εὐρώπης!...)

«Ὁ Μακάριος εἶχε τὴν τάση νὰ στρέφεται πρὸς τὴ Μόσχα, ὅταν βρισκόταν σὲ δυσκολία, καὶ τὸ μόνο πράγμα ποὺ οἱ Η. Π.Α. ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποφύγουν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀπώλεια τοῦ προνομίου τῶν (ἑλληνικῶν) βάσεων, εἶναι νὰ ἔχουν βάσεις οἱ σοβιετικὲς δυνάμεις στὴν Κύπρο, ἀπὸ τὶς ὁποῖες θὰ μποροῦσαν νὰ πλευροκοπήσουν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκία...». (Σ. Σ. Τὸ κλασικὸ ἀμερικανικὸ πρόσχημα γιὰ νὰ δικαιολογηθεῖ ἡ πολιτικὴ τῆς διχοτομήσεως. Κατὰ τραγικὴ εἰρωνία τῆς τύχης, ὅταν γραφόταν τὸ ἄρθρο, ὁ Μακάριος βρισκόταν στὸ Λονδίνο καὶ ὄχι στὴ Μόσχα !)

«Ἀναμφίβολα οἱ προγραμματιστὲς τοῦ Πενταγώνου θὰ ἤθελαν νὰ δοῦν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκία νὰ ἐλέγχουν τὴ νῆσο, νὰ διακανονίσουν τὶς κοινοτικές τους διαφορὲς καὶ νὰ ἐπιτρέψουν νὰ χρησιμοποιηθεῖ ἡ νῆσος ὡς βάση τοῦ ΝΑΤΟ. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶναι μιὰ ἰδέα ποὺ εὐνοοῦν ὁ Μακάριος, οἱ Ρῶσοι καὶ οἱ Η.Π.Α.». (Σ. Σ. Ἡ διχοτόμηση ὡς βασικὴ ἐπιδίωξη τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς καὶ οἱ

δυσκολίες γιὰ τὴν πραγματοποίησή της βρίσκουν στὴν παράγραφο αὐτὴ τὴν ἐπιγραμματική τους διατύπωση ἂν παραλειφθοῦν οἱ λέξεις «καὶ οἱ Η.Π.Α.», ποὺ μπῆκαν προφανῶς γιὰ συγκάλυψη).

«Τόσο ἡ Μόσχα ὅσο καὶ ἡ Οὐάσινγκτον θὰ μποροῦσαν νὰ ἀνεχθοῦν μιὰ οὐδέτερη Κύπρο, ἀλλὰ καμιὰ δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ ἀνεχθεῖ ἔλεγχο ἀπὸ τὴν ἄλλη». (Σ. Σ. Ἀναγνώριση τῶν κινδύνων γιὰ τὴ διεθνὴ εἰρήνη — ἂν ἡ διχοτόμηση καὶ μεταβολὴ τῆς Κύπρου σὲ ἀμερικανικὴ βάση γίνει ὕστερα ἀπὸ ἐπέμβαση «τρίτων»).

«Ἔτσι ἡ κυβέρνηση Νίξον ἀντιμετωπίζει ἀκόμη ἕνα δίλημμα. Βρίσκεται σὲ ἀμηχανία ὄχι μόνον ἐξαιτίας τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ἐξαιτίας τῆς ἀνατροπῆς ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες τοῦ καθεστῶτος τοῦ Μακαρίου. Παρὰ ταῦτα γιὰ λόγους στρατηγικοὺς τῆς χρειάζεται ἡ συνεργασία τῆς Ἀθήνας γιὰ νὰ ὑπερασπίσει τὰ ζωτικά της συμφέροντα στὴ Μέση Ἀνατολή». (Σ. Σ. Καὶ ἑπομένως δὲν μπορεῖ καὶ δὲ θέλει νὰ καταγγείλει τὸ δικτατορικὸ καθεστὼς γιὰ τὸ πραξικόπημα).

Στὸ ἄρθρο αὐτό, ποὺ εἶναι τόσο ἀποκαλυπτικὸ τῶν προθέσεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ κ. Κίσσινγκερ, ἀπάντησα, ὅπως ἔχει ἤδη ἀναφερθεῖ, μὲ τὴν ἐπιστολή μου, ποὺ δημοσιεύτηκε στοὺς «Τάιμς τῆς Νέας Ὑόρκης» στὶς 22 Ἰουλίου 1974. Σ' αὐτὴ διατύπωσα τὴν κατηγορία ὅτι ὁ κ. Κίσσινγκερ, ἀντὶ πυροσβέστης ὅπως ἤθελε νὰ ἐμφανίζεται, ὑπῆρξε στὴν περίπτωση τοῦ Κυπριακοῦ ἐμπρηστὴς γιὰ τὴ διεθνὴ εἰρήνη. Δὲ χρειάζεται, ὅμως, νὰ ἀναλύσουμε ἐδῶ τὸ ἄρθρο διεξοδικότερα. Ἡ ἐπιστολὴ ἀναδημοσιεύεται στὶς ἑπόμενες σελίδες.

Καὶ τώρα θὰ μπορούσαμε νὰ σκιαγραφήσουμε τὸ σενάριο τῆς κυπριακῆς τραγωδίας μὲ ἀρκετὴ προσέγγιση, κατὰ τὸν ἀκόλουθο τρόπο:

Ἡ διχοτόμηση ἦταν ἡ σταθερὴ ἐπιδίωξη τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς ἀπὸ τὸ 1963 (Πρόταση Μπώλλ, Σχέδιο Ἄτσεσον κλπ.), γιατὶ μ' αὐτὴ θὰ μποροῦσαν νὰ ἐγκατασταθοῦν ἀμερικα-

'νικὲς βάσεις καὶ στὰ δυὸ τμήματα τοῦ νησιοῦ, ἀφοῦ τόσο ἡ Ελλάδα ὅσο καὶ ἡ Τουρκία ἦταν μέλη τοῦ ΝΑΤΟ[1].

Μετὰ τὸν 'Αραβοϊσραηλινὸ πόλεμο τοῦ 'Οκτωβρίου 1973, ἡ στρατηγικὴ σημασία τῆς Κύπρου γιὰ τὴν ἄμυνα τοῦ 'Ισραὴλ εἶχε πολλαπλασιαστεῖ. Γιατὶ τὸ ἀμερικανικὸ προπύργιο στὴ Μέση 'Ανατολὴ — τὸ κράτος τοῦ 'Ισραὴλ — εἶχε σημαντικὰ ἐξασθενήσει. Τὸν 'Ιανουάριο, ἐξάλλου, εἶχε λάβει χώρα ἡ ἀπότομη καὶ θεαματικὴ αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου ἀπὸ συνδυασμένη ἐνέργεια τῶν 'Αραβικῶν, κυρίως, πετρελαιοπαραγωγῶν χωρῶν. Καὶ τὸ γεγονὸς αὐτὸ αὔξησε τὴ στρατηγικὴ σημασία τῆς Κύπρου γιὰ τοὺς 'Αμερικανούς.

Μετατροπὴ ὅμως τοῦ νησιοῦ σὲ στρατηγικὴ βάση τῶν Η.Π.Α. ἦταν ἀδύνατη, ἐφόσον ἐξακολουθοῦσε ὁ Μακάριος νὰ εἶναι Πρόεδρος τοῦ κυρίαρχου καὶ ἀνεξάρτητου κράτους τῆς Κύπρου. Ἔπρεπε ἑπομένως ὁ Μακάριος νὰ παραμεριστεῖ καὶ νὰ τὸν διαδεχτεῖ ἕνα καθεστὼς μὲ περισσότερη κατανόηση γιὰ τὰ ἀμερικανικὰ συμφέροντα!

Οἱ 'Αμερικανοὶ ἀντιλήφθηκαν ὅτι τὸ παρανοϊκὸ καθεστὼς 'Ιωαννίδη στὴν 'Αθήνα μποροῦσε νὰ παγιδευτεῖ στὰ σχέδιά τους μὲ τὸ ὅραμα τῆς «Ἑνώσεως». Καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο τοῦ καλλιέργησαν τὴν πεποίθηση ὅτι ἂν ἀνέτρεπε τὸ Μακάριο θὰ μποροῦσε νὰ πραγματοποιήσει τὴν «Ἕνωση». Καὶ τὸν διαβεβαίωσαν ὅτι στὴν περίπτωση αὐτὴ οἱ Τοῦρκοι δὲ θὰ ἀντιδροῦσαν ἐνόπλως ἢ θὰ περιορίζονταν σὲ μιὰ «συμβολικὴ» ἐνέργεια.

Δεδομένου, ὅμως, ὅτι ἡ δικτατορία κάτω ἀπὸ τὸν Παπαδόπουλο καὶ τὸν 'Ιωαννίδη, ἀλλὰ καὶ οἱ «ἑνωτικοὶ» τῆς ΕΟΚΑ

---

1. Γιὰ μιὰ ἐμπεριστατωμένη ἀνάλυση τῆς συνέχειας τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς πρὸς τὴν Κύπρο, βλέπε : Van. Coufoudakis, «United States Foreign Policy and the Cyprus Question. A Case Study in Cold War Diplomacy», «Conference», σελ. 106 - 138. Κατὰ τὸ συγγραφέα ἡ διχοτόμηση υἱοθετήθηκε ὡς λύση πολὺ νωρίτερα :

«Κατὰ τὸ δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ 1956 οἱ Η.Π.Α. υἱοθέτησαν ἀθόρυβα ὡς λύση τοῦ προβλήματος τῆς Κύπρου τὴν ἀρχὴ τῆς διχοτομήσεως, προβάλλοντας στὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη ἄλλες ἐπιτυχεῖς λύσεις «διχοτομήσεως» ὅπως τοῦ Τριέστε. Τὴν ἴδια ἐποχὴ ἡ Τουρκία ὑποστήριζε ἐπίσης τὴ διχοτόμηση. Βλέπε Crouzet, Le conflit de Chypre, σ. 858» (σελ. 130).

στὴν Κύπρο ὅταν μιλοῦσαν γιὰ Ἕνωση ἐννοοῦσαν βασικὰ κάποια μορφὴ «διπλῆς Ἑνώσεως», δηλ. παραχώρηση ἑνὸς τμήματος τῆς νήσου στὴν Τουρκία[1], ὁ κ. Κίσσινγκερ πίστευε ὅτι μετὰ τὴν ἐξόντωση τοῦ Μακαρίου θὰ ἦταν εὔκολο στὶς κυβερνήσεις Ἑλλάδας καὶ Τουρκίας νὰ συνεννοηθοῦν γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ διπλὴ Ἕνωση ὡς προϊὸν κοινῆς συμφωνίας τῶν τοπικῶν ἐκπροσώπων τους, ποὺ θὰ εἶχαν προωθηθεῖ στὴν ἡγεσία τῶν Ἑλληνοκυπρίων καὶ Τουρκοκυπρίων. Ἔτσι ἡ διπλὴ Ἕνωση θὰ ἐμφανιζόταν ὡς προϊὸν τῆς βουλήσεως τῶν δυὸ κυπριακῶν κοινοτήτων, ὡς ἐφαρμογὴ δηλ. τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν. Καὶ φυσικὰ σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση οὔτε ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωση οὔτε ὁ Τρίτος Κόσμος θὰ μποροῦσαν νὰ ἀντιδράσουν νομότυπα. Αὐτὸ ἦταν προφανῶς τὸ μεγαλοφυὲς σχέδιο τοῦ ἀμερικανοῦ «μάγου».

Ἀλλὰ τὸ σχέδιο ἀπέτυχε οἰκτρά, γιατὶ οἱ τοπικοὶ ἐκπρόσωποι τῆς Χούντας δὲν κατόρθωσαν νὰ ἐξοντώσουν τὸ Μακάριο στὶς 15 Ἰουλίου. Καὶ δὲν τὸ κατόρθωσαν, γιατὶ ἦταν ἐπαγγελματικὰ ἀπίθανα ἀνίκανοι καὶ γιατὶ κάτω ἀπὸ τὴ δικτατορία οἱ ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις εἶχαν ἀποδιοργανωθεῖ σὲ ἀπίστευτο βαθμὸ — πράγμα γιὰ τὸ ὁποῖο, ἄλλωστε, ἡ ἀμερικανικὴ εὐθύνη ἦταν βαρύτατη.

Πάντως, ἀφοῦ διασώθηκε, ὁ Μακάριος παρέμενε ὁ νόμιμος Πρόεδρος τῆς Κύπρου, ἑνὸς κράτους ποὺ ἦταν μέλος τοῦ Ο.Η.Ε. Ἡ διχοτόμηση, ἑπομένως, ὡς προϊὸν «συμφωνίας» τῶν δυὸ κοινοτήτων δὲν ἦταν δυνατή. Ὅπως ἐπίσης ἦταν ἀνέφικτη καὶ ἡ μεταβολὴ τῆς Κύπρου σὲ κέντρο στρατηγικῶν βάσεων τῶν Η.Π.Α. μὲ τὴ θέληση τῆς νόμιμης κυβερνήσεως τῆς νήσου.

1. «Ἕνα ἄλλο γεγονὸς καίριας σημασίας ἦταν ἡ Συνδιάσκεψη τοῦ ΝΑΤΟ στὴ Λισαβώνα στὶς 3 - 4 Ἰουνίου 1971, στὴν ὁποία, σύμφωνα μὲ σοβιετικὲς καὶ κυπριακὲς πηγές, κάτω ἀπὸ τὶς μεταβαλλόμενες στρατηγικὲς συνθῆκες στὴ Μεσόγειο, διατυπώθηκε ἡ Ἑλληνοτουρκικὴ Συμφωνία γιὰ τὸν τερματισμὸ τῆς κυπριακῆς ἀνεξαρτησίας, μὲ τὴ διχοτόμηση τῆς νήσου». Coufoudakis στὴν «Conference», σελ. 123. «Στὰ 1971 τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ συμφώνησε» νὰ ὑποστηρίξει μιὰ λύση «διπλῆς ἑνώσεως στὴν ὁποία κατέληξαν ὕστερα ἀπὸ μυστικὲς διαπραγματεύσεις ἡ Ἑλλάδα» καὶ ἡ Τουρκία» (ὅπ. παραπάνω, σελ. 152).

Γι' αὐτὸ ὁ κ. Κίσσινγκερ ἔσπευσε νὰ συγκατανεύσει στὴν πραγματοποίηση τῆς διχοτομήσεως μὲ τὴ δυναμικὴ παρέμβαση τῆς Τουρκίας, γιὰ νὰ θέσει ὅλους τοὺς ἐνδιαφερομένους πρὸ τετελεσμένων γεγονότων.

Ἀλλὰ ἔτσι ἀναγκάστηκε νὰ ἐξαπατήσει τὸν Ἰωαννίδη καὶ τοὺς συνενόχους του τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Κύπρου. Ὁ Ἰωαννίδης ὅμως δὲ δέχτηκε τὸν ἀμερικανικὸ ἐμπαιγμὸ μὲ τὴν ἀναμενόμενη... στωικότητα! Προσπάθησε νὰ ἀντιδράσει μὲ τὴν κήρυξη πολέμου ἐναντίον τῆς Τουρκίας. Ἀλλὰ μιὰ τέτοια ἐνέργεια, ἐκτὸς τοῦ ὅτι θὰ διέλυε ὁριστικὰ τὴν Ν.Α. πτέρυγα τοῦ ΝΑΤΟ, ἐγκυμονοῦσε τὸν κίνδυνο τῆς καθόδου τῆς Ρωσίας στὰ Δαρδανέλλια γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ἀπρόσκοπτη διέλευση τοῦ στόλου της. Τὸ σοβιετικὸ διάβημα τοῦ Μαρτίου δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ἀγνοηθεῖ ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση [1]. Μπροστὰ στὸν κίνδυνο αὐτὸ ὁ κ. Κίσσινγκερ καθαίρεσε τὸν Ἰωαννίδη χρησιμοποιώντας ὁρισμένα μέλη τῆς ἑλληνικῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας καὶ ἐγκατέλειψε τὴ φόρμουλα τῆς στρατιωτικῆς κυβερνήσεως, ποὺ μέχρι τότε θεωροῦσε ἐνδεδειγμένη γιὰ τὴν προστασία τῶν στρατηγικῶν συμφερόντων τῆς Ἀμερικῆς στὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀποκατάσταση τῆς πολιτικῆς κυβερνήσεως ἦταν ἡ μόνη διέξοδος γιὰ νὰ ἀποφευχθεῖ ὁ κίνδυνος τῆς διεθνοῦς ἀναφλέξεως, ποὺ ἀπειλοῦσε μετὰ τὴν «παγίδευσή» της ἡ δικτατορία.

Οἱ ἄνεμοι ὅμως ποὺ ἐξαπέλυσε ὁ μαθητευόμενος μάγος προκάλεσαν θύελλες, ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ κατασιγάσουν σύντομα. Καὶ εἶναι φυσικὰ ἀδύνατο νὰ προβλεφθοῦν οἱ τελικές τους συνέπειες.

Ἔτσι ὅμως ἀπὸ «εἰρηνοποιὸς» καὶ «πυροσβέστης» ἀποδείχθηκε πράγματι «ἐμπρηστὴς» γιὰ τὴ διεθνὴ εἰρήνη.

Ἂν δὲν διεξαχθεῖ ἡ δίκη τῶν ὑπευθύνων, ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ πλευρά, τῆς κυπριακῆς τραγωδίας, δὲ θὰ μάθουμε ἴσως ποτὲ στὶς

1. «Ἕνας πόλεμος μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας γιὰ τὴν Κύπρο, θὰ τραυμάτιζε τὴ συμμαχία καὶ πιθανῶς θὰ δελέαζε τὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση νὰ κινηθεῖ μέσα στὴν περιοχή», ἔγραφαν οἱ «Τάϊμς» τῆς Νέας Ὑόρκης στὶς 18 Ἰουλίου.

λεπτομέρειές τους, τὶς μεθόδους ποὺ χρησιμοποίησε ὁ κ. Κίσσινγκερ γιὰ τὴν προώθηση τῶν σχεδίων του. Ἀλλὰ ἀπὸ ὅσα ἔγιναν ἤδη γνωστὰ καὶ ἀπὸ ὅσα ἀκόμα ξέραμε τὸν Ἰούλιο τοῦ 1974, οἱ μέθοδοι αὐτὲς ὑπῆρξαν ἀπαράδεκτες ἀπὸ κάθε ἄποψη. Καὶ εἶναι βέβαιο πὼς θὰ τὶς κρίνει ἀκόμα πιὸ ἀπαράδεκτες ὁ ἀμερικανικὸς λαός, ἂν ποτὲ τὶς πληροφορηθεῖ ἐπίσημα — ὅπως ἔκαμε στὴν περίπτωση τοῦ περιβόητου σκανδάλου τοῦ «Γουωτεργκέητ» — μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀποπομπὴ τοῦ κυρίως ὑπεύθυνου γι' αὐτό, τοῦ Προέδρου Νίξον, ἀπὸ τὸ ὕπατο λειτούργημα τῆς Συμπολιτείας. Ἡ Ἀμερικανικὴ Δημοκρατία διαθέτει τοὺς κατάλληλους μηχανισμοὺς γιὰ τὴ διερεύνηση τῆς ὑποθέσεως καὶ τὴν ἐπιβολὴ τῶν ἐπιβαλλόμενων κυρώσεων. Εἶναι αὐτοὶ ἀκριβῶς ποὺ χρησιμοποιήθηκαν στὴν περίπτωση τοῦ σκανδάλου τοῦ «Γουωτεργκέητ».

Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς χαρακτήρισα τὴν πολιτεία τοῦ κ. Κίσσινγκερ στὸ Κυπριακὸ τὸ «Γουωτεργκέητ» τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν Η.Π.Α., μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι, ἂν τὸ Κογκρέσσο καὶ ἡ ἀμερικανικὴ δικαιοσύνη ἀποφασίσουν νὰ κινήσουν τοὺς μηχανισμοὺς ποὺ χρησιμοποίησαν γιὰ τὴν κάθαρση τοῦ πρώτου σκανδάλου, θὰ ἐπέλθουν τὰ ἴδια ἀποτελέσματα καὶ γιὰ τὸ δεύτερο. Γιὰ τὸ θέμα ἀσχολήθηκα εἰδικότερα στὴ συνέντευξή μου στοὺς «Τάιμς τοῦ Λὸς Ἄντζελες» στὶς 25 Αὐγούστου 1974[1].

1. Οἱ μηχανισμοὶ αὐτοὶ φαίνεται νὰ μπῆκαν ἐπιτέλους σὲ κίνηση τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1975 μὲ τὴν ἀπόφαση τῆς εἰδικῆς «Μικτῆς Ἐπιτροπῆς» τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων νὰ διερευνήσει τὴ δράση τῶν μυστικῶν ὑπηρεσιῶν σχετικὰ μὲ τὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ στὴν Κύπρο. «Ἡ Ἐπιτροπή, ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ κ. Ὄτις Πάικ, ἔχει καλέσει νὰ καταθέσουν ἀνώτερους κρατικοὺς ὑπαλλήλους καὶ ἔχει στείλει κλητήρια θεσπίσματα στὶς ἁρμόδιες Ὑπηρεσίες καὶ τὸν Λευκὸ Οἶκο νὰ τῆς παραδώσουν τὰ ἔγγραφα ποὺ διαθέτουν σχετικὰ μὲ πληροφορίες καὶ ἄλλα στοιχεῖα γιὰ τὴν τουρκικὴ εἰσβολή» («Τὸ Βῆμα», 12.9.1975). Εὐθὺς ἀμέσως προκλήθηκε μιὰ πολὺ ἔντονη ἀντιδικία μεταξὺ τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ Προέδρου Φὸρντ καθὼς καὶ τοῦ ὑπουργοῦ Κίσσινγκερ, γιατὶ οἱ δυὸ τελευταῖοι ἀπαγόρευσαν σὲ ὑπαλλήλους νὰ καταθέσουν ἢ νὰ δοθεῖ δημοσιότητα σὲ ἀπόρρητα κατὰ τὴν κρίση τους ἔγγραφα. Ἔτσι, π.χ., ὁ κ. Κίσσινγκερ ἀρνήθηκε νὰ καταθέσει τὴν ἐπικριτικὴ τῆς πολιτικῆς του ἔκθεση τοῦ τμηματάρχη τῶν Κυπριακῶν

Στὶς σελίδες ποὺ ἀκολουθοῦν περιέχονται οἱ δηλώσεις ποὺ ἔκαμα στὸν ἑλληνικὸ καὶ διεθνὴ τύπο κατὰ τὴν ἐξέλιξη τῶν σχετικῶν γεγονότων.

Ὑποθέσεων κατὰ τὴν περίοδο τῆς κρίσεως κ. Μπόγιατ καὶ ἀπαγόρευσε στὸν ἴδιο νὰ καταθέσει αὐτοπροσώπως γι' αὐτὴν στὴν Ἐπιτροπή.

Ἀπὸ τὶς πιὸ ἐνδιαφέρουσες καταθέσεις, ποὺ ἔγιναν γνωστὲς πρὶν ἀρχίσει ἡ ἐκτύπωση τοῦ παρόντος, εἶναι τοῦ τέως πρεσβευτῆ τῶν Η.ΠΑ.. στὴν Κύπρο κ. Ταίηλορ Μπέλστερ ἀπὸ τὴν ὁποία ἀποσποῦμε τὰ ἀκόλουθα σημεῖα : «Ἀνώτεροι ἐπίσημοι τῆς κυπριακῆς κυβερνήσεως μοῦ ἐδήλωσαν τὸν Ἰούνιο τοῦ 1974 ὅτι ἡ C.I.A. πληρώνει τὸν Δημήτριο Ἰωαννίδη γιὰ νὰ ἐπιχορηγήσει τὴν ΕΟΚΑ Β', μὲ σκοπὸ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸν Κάστρο τῆς Μεσογείου (τὸν Πρόεδρο Μακάριο)... Τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ δὲν ἔπραξε τίποτε γιὰ νὰ ἐμποδίσει τὴν ἀνατροπὴ τοῦ Προέδρου Μακαρίου ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες καὶ ἔτσι δόθηκε τὸ πρόσχημα τῆς τουρκικῆς εἰσβολῆς στὴ νῆσο. Ὁ κ. Μπέλτσερ ἐπέκρινε ἐπίσης τὸν κ. Κίσσινγκερ γιατὶ συνέβαλε στὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ τοῦ 1974, στὴν προσπάθειά του νὰ διατηρήσει καλὲς σχέσεις μὲ τὴν Ἑλλάδα... πάνω στὴν κινούμενη ἄμμο μιᾶς φασιστικῆς δικτατορίας» («Τὸ Βῆμα», 1.10.1975).

Ὁ προϊστάμενος τοῦ προσωπικοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς Σήρυλ Φήλντ, ἐξάλλου, ὑπογραμμίζει σὲ ἔκθεσή του ὅτι «τὸ Σταίητ Ντηπάρμεντ εἶχε ἐνημερωθεῖ ἀπὸ τὶς ἀρχὲς Ἰουνίου 1974, ἐμμέσως ἀλλὰ προσωπικὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἰωαννίδη, ὅτι ἡ Ἀθήνα ἑτοίμαζε δράση κατὰ τοῦ Μακαρίου», ἀλλὰ ἡ Οὐάσινγκτον ἀγνόησε τὸ στοιχεῖο αὐτὸ καὶ δὲν ἔδειξε κανένα ἐνδιαφέρον ἀκόμη καὶ ὅταν πλήθαιναν οἱ ἐνδείξεις ὅτι ἡ δικτατορία προχωροῦσε στὴν πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου της... Ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα τοῦ πραξικοπήματος στὴν Κύπρο ὁρισμένες ἀμερικανικὲς ὑπηρεσίες στὴν Τουρκία περιλαμβανομένων καὶ τῶν διπλωματικῶν «εἶχαν ἐπισημάνει καὶ εἶχαν προβλέψει μὲ ἀκρίβεια» τὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ στὴν Κύπρο. Ὡστόσο καὶ πάλι στὴν Οὐάσινγκτον δὲν ἐλήφθησαν αὐτὰ ὑπ' ὄψιν».

Τὴν ἀντιπάθεια τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως πρὸς τὸ Μακάριο ὑπογράμμισε ὁ πρώην πρεσβευτὴς Τάσκα στὸν κ. Τζὰκ Μπούς, γραμματέα τῆς Ἐπιτροπῆς Πάικ, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει σὲ ἔκθεσή του : «Ὅταν ὀλίγο μετὰ τὸ πραξικόπημα ὁ βοηθὸς ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν Ἄρθουρ Χάρτμαν ἦλθε στὴν Ἑλλάδα, πληροφόρησε τὴ νέα δημοκρατικὴ κυβέρνηση ὅτι «χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς μελλοντικῆς διευθετήσεως τοῦ Κυπριακοῦ εἶναι ἀπαραίτητο ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος νὰ μὴν ἐπιστρέψει στὴν Κύπρο...» («Τὸ Βῆμα» 4.10.1975).

Ὁ Μπούς ὑποστηρίζει ἐπίσης ὅτι : «Στὶς παραμονὲς τοῦ πραξικοπήματος στὴν Κύπρο καὶ τῆς τουρκικῆς εἰσβολῆς ἐκφραστὴς τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς στὴν Ἑλλάδα δὲν ἦταν ὁ πρεσβευτὴς κ. Τάσκα, ἀλλὰ ἡ Σ.Ι.Α.... Ἡ Σ.Ι.Α. σκόπιμα κράτησε σὲ ἄγνοια τὸν κ. Τάσκα γιὰ τὸ

1. ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΖΙΓΔΗ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ[1]

Κατηγγείλαμεν ἐπανειλημμένως ὅτι ἡ Χούντα τῶν Ἀθηνῶν ἀποτελεῖ κίνδυνον διὰ τὴν διεθνῆ εἰρήνην, τὴν ἑνότητα τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας, ὡς καὶ δι' αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τῆς Ἑλλάδος ὡς ἔθνους καὶ κράτους.

Ἡ Χούντα δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ θέσιν ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας. Ἐν τούτοις ἔτυχε μέχρι σήμερον τῆς ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς ὑποστηρίξεως πολλῶν συμμάχων καὶ ἰδιαιτέρως τῆς Κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. Εἰς αὐτὴν δὲ τὴν ὑποστήριξιν ὀφείλει τὴν ὑπόστασίν της.

Ἡ χθεσινὴ γκαγκστερικὴ ἐπίθεσις ἐναντίον τῆς νομίμου καὶ ἐκλεγμένης κυβερνήσεως τῆς Κύπρου πρέπει νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς συμμάχους νὰ ἀναθεωρήσουν τὴν πολιτικήν των ἔναντι τοῦ ἐγκληματικὰ ἀνευθύνου καθεστῶτος σύμφωνα μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς διεθνοῦς τάξεως. Εἰς τὰ *Ἡνωμένα Ἔθνη ἐξ ἄλλου ἀνήκει ἡ ὑποχρέωσις ὅπως ἐπιληφθοῦν ἄνευ καθυστερήσεως τῆς κρίσεως καὶ διασφαλίσουν τὴν διεθνῆ εἰρήνην.*

Ι. Γ. ΖΙΓΔΗΣ

Οὐάσινγκτον, 16 Ἰουλίου 1974

πραξικόπημα καὶ τὶς πολυήμερες προετοιμασίες τῶν Τούρκων νὰ εἰσβάλουν στὴν Κύπρο... Ἡ Σ.Ι.Α. χειριζόταν τὴν κατάσταση ἀποκλειστικὰ μὲ τὸν ἰσχυρὸ ἄνδρα τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Δὲν ὑπῆρξε ἀντίθετη γνώμη ὅτι ὁ Ἰωαννίδης πραγματικὰ διοικοῦσε» («Τὸ Βῆμα», 7.10.1975).

Στὶς 14 Νοεμβρίου ἡ Ἐπιτροπὴ Πάικ ἀποφάσισε νὰ ζητήσει ἀπὸ τὴν ὁλομέλεια τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τὴν παραπομπὴ τοῦ κ. Κίσσινγκερ στὴ δικαιοσύνη γιὰ «περιφρόνηση τοῦ Κογκρέσσου», ἐπειδὴ ἀρνήθηκε νὰ τῆς παραδώσει τὰ ἔγγραφα ποὺ ζήτησε γιὰ τὴ δραστηριότητα τῶν μυστικῶν ὑπηρεσιῶν στὸ ἐξωτερικὸ καὶ ἰδιαίτερα στὴν Κύπρο.

Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς ποινικὲς συνέπειες, τυχὸν παραπομπὴ θὰ σημάνει τὴν ὁριστικὴ ἀπομάκρυνση τοῦ κ. Κίσσινγκερ ἀπὸ τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ.

Πολὺ σημαντικότερο, ὅμως, μιὰ τέτοια ἐξέλιξη θ' ἀποτελέσει τὴν ἐπίσημη καταδίκη τῶν μεθόδων ποὺ μεταχειρίστηκε ὁ κ. Κίσσιγκερ κατὰ τὴν ἐνάσκηση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας του.

Θὰ εἶναι ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἐξυγιάνσεως καὶ τὸ τέλος μιᾶς ἐποχῆς στὶς διεθνεῖς σχέσεις τῶν ΗΠΑ.

1. Δόθηκαν στὸ διεθνὲς τύπο καὶ τὶς ἑλληνικὲς ἐκπομπὲς τῶν ξένων ραδιοφωνικῶν σταθμῶν.

Letters to the Editor

U.S. Role in the Cyprus Crisis

To the Editor:

I was appalled to read in James Reston's July 17 column "NATO's Southern Flank" that the U.S. Government "needs the cooperation of Athens in order to defend its vital interests in the Middle East." This statement obviously infers that the U.S. should condone the destruction of the freely elected Government of Cyprus by the Athens Junta, and its replacement by a puppet regime.

This view was reflected by a spokesman of the State Department who said yesterday that "the situation in Cyprus is so confused that the U.S. cannot come to a decision as to what government to recognize." All other countries have expressed support for the Government of President Makarios, and yesterday Great Britain demanded the withdrawal of the Junta's officers from Cyprus, which would obviously lead to the immediate collapse of the regime. Why then this U.S. haste to the opposite direction?

The "Athens" whose cooperation is so necessary to defend U.S. "vital" interests is a brutal regime, hated by the Greek people, with no popular roots whatsoever. The Democratic Greek leadership has repeatedly warned Washington of the foolishness of supporting such a government, which, among other things, is a menace to peace and to the unity of NATO.

And what might the rebels be after? Knowing Enosis (union with Greece)—their decoy battle-cry—to be impossible because of Turkish opposition, they already disavowed it in their first public statement. Their apparent aim is partition under the deceptive guise of "double enosis," which would suit the Turks too; and Washington, in the past, has shown unmistakable partiality for this solution. This is obviously the reason for the otherwise inexplicable U.S. Government's wavering attitude in the last few days. But this so-called "solution" has been opposed stubbornly by Makarios and the Greek Democratic leaders as impracticable and tantamount to destruction of Cyprus Hellenism. Partition is out of the question because the Soviet Union and the non-aligned countries all oppose the liquidation of the Cypriot state. [Editorial July 17.]

Continued independence, therefore, seems to be the only available option, except that instead of the elected Makarios as President, we will now have the "sadistic Sampson" (as you correctly dubbed him) representing the sinister Athens Junta, whose appetite will be whetted for further international outrages.

If the U.S. does not take a firm position against the gangster-like behavior of the Junta, then it will have to reckon with the profound enmity of the Hellenic people both in Greece and Cyprus. The not too distant international consequences will most likely be so dangerous and destructive that they will test the fire-fighting capacities of American diplomacy to the utmost. Washington's inability to foresee these catastrophic developments is tantamount to pursuing "Realpolitik" stood on its head.

JOHN G. ZIGHDIS

Washington, July 17, 1974

The writer is a former Minister and member of Parliament of Greece.

2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ Η.Π.Α. ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ

Ἐπιστολὴ Ζίγδη στοὺς «Τάιμς τῆς Νέας Ὑόρκης» [1]

Κύριε Διευθυντά,

Μὲ κατέλαβε φρίκη διαβάζοντας, στὴ στήλη τοῦ Τζαίημς Ρέστον τῆς 17 Ἰουλίου «Ἡ νότια πλευρὰ τοῦ ΝΑΤΟ», ὅτι ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. «χρειάζεται τὴ συνεργασία τῆς Ἀθήνας γιὰ νὰ ὑποστηρίξει τὰ ζωτικά της συμφέροντα στὴ Μέση Ἀνατολή». Ἀπὸ τὴ φράση αὐτὴ πρέπει νὰ συμπεράνουμε, προφανῶς, ὅτι οἱ Η.Π.Α. ὀφείλουν νὰ συγκατανεύσουν στὴν κατάλυση ἀπὸ τὴ Χούντα τῆς Ἀθήνας τῆς κυπριακῆς κυβερνήσεως ποὺ προῆλθε ἀπὸ ἐλεύθερες ἐκλογὲς καὶ στὴν ἀντικατάστασή της ἀπὸ ἕνα καθεστὼς ἀνδρεικέλων.

Τὴν ἄποψη αὐτὴ διατύπωσε ἔμμεσα καὶ ἐκπρόσωπος τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, ποὺ εἶπε χθὲς ὅτι : «ἡ κατάσταση στὴν Κύπρο εἶναι τόσο μπλεγμένη, ποὺ οἱ Η.Π.Α. δὲν μποροῦν νὰ καταλήξουν σὲ μιὰν ἀπόφαση, ποιὰ κυβέρνηση νὰ ἀναγνωρίσουν».

Ὅλα ὅμως τὰ ἄλλα κράτη διακήρυξαν ὅτι ὑποστηρίζουν τὴν κυβέρνηση τοῦ Προέδρου Μακαρίου καὶ χθὲς ἡ Μεγάλη Βρετανία ἀξίωσε τὴν ἀποχώρηση ἀπὸ τὴν Κύπρο τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Χούντας — πρᾶγμα ποὺ θὰ ὁδηγοῦσε, προφανῶς, στὴν ἄμεση κατάρρευση τοῦ νέου καθεστῶτος. Γιατί, λοιπόν, ἡ βιασύνη αὐτὴ τῶν Η.Π.Α. πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση;

Ἡ «Ἀθήνα» ποὺ ἡ συνεργασία της εἶναι τόσο ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἄμυνα τῶν «ζωτικῶν» συμφερόντων τῶν Η.Π.Α. εἶναι ἕνα κτηνῶδες καθεστώς, ποὺ μισεῖται ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες καὶ δὲν ἔχει καμιὰ ἀπολύτως λαϊκὴ ρίζα. Ἡ ἑλληνικὴ δημοκρατικὴ ἡγεσία ἔχει ἐπανειλημμένα ἐνημερώσει τὴν Οὐάσινγκτον γιὰ τὴν ἀφροσύνη τῆς ὑποστηρίξεως μιᾶς τέτοιας κυβερνήσεως, ποὺ ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἀποτελεῖ ἀπειλὴ κατὰ τῆς εἰρήνης ἀλλὰ καὶ τῆς ἑνότητας τοῦ ΝΑΤΟ.

Καὶ τί ἐπιδιώκουν ἄραγε οἱ πραξικοπηματίες τῆς Κύπρου; Γνωρίζοντας ὅτι ἡ Ἕνωση (ἕνωση μὲ τὴν Ἑλλάδα, φυσικὰ)—

1. Δημοσιεύτηκε στὶς 22 Ἰουλίου 1974.

ἡ παραπλανητικὴ «πολεμικὴ κραυγή» τους — δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἐξαιτίας τῆς τουρκικῆς ἀντιθέσεως, τὴν ἐγκατέλειψαν ἤδη μὲ τὴν πρώτη τους δημόσια δήλωση. Σκοπός τους προφανῶς εἶναι ἡ διχοτόμηση, κάτω ἀπὸ τὸν ἀπατηλὸ μανδύα τῆς «διπλῆς ἑνώσεως», ποὺ θὰ ἐξυπηρετοῦσε καὶ τοὺς Τούρκους ἐπίσης.

Καὶ ἡ Οὐάσινγκτον στὸ παρελθὸν εἶχε δείξει σαφὴ προτίμηση γιὰ τὴ λύση αὐτή. Τοῦτος εἶναι, προφανῶς, καὶ ὁ λόγος γιὰ τήν, ἀνεξήγητα ἀλλιῶς, ταλαντευόμενη στάση τῶν Η.Π.Α., τὶς τελευταῖες αὐτὲς μέρες.

Ἀλλὰ σ' αὐτὴ τὴ δῆθεν λύση εἶναι ἀμετακίνητα ἀντίθετος ὁ Μακάριος καὶ οἱ ἕλληνες δημοκρατικοὶ ἡγέτες, ποὺ τὴ βρίσκουν πὼς δὲν μπορεῖ νὰ ἐφαρμοστεῖ στὴν πράξη καὶ ἰσοδυναμεῖ μὲ καταστροφὴ τοῦ κυπριακοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἡ διχοτόμηση, ἄλλωστε, δὲν μπορεῖ νὰ συζητηθεῖ γιατὶ ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωση καὶ οἱ ἀδέσμευτες χῶρες εἶναι ὅλες ἀντίθετες στὴν κατάλυση τοῦ Κυπριακοῦ Κράτους. (Βλέπε τὸ κύριο ἄρθρο σας, τῆς 17 Ἰουλίου).

Συνεπῶς ἡ μόνη ἄλλη ἐκλογὴ ποὺ ὑπάρχει εἶναι νὰ συνεχιστεῖ ἡ ἀνεξαρτησία, μὲ τὴ διαφορὰ πὼς ἀντὶ νὰ ἔχουμε πρόεδρο τὸ Μακάριο, ποὺ ἔχει ἐκλεγεῖ ἀπὸ τὸ λαό, θὰ ἔχουμε τώρα τὸ «σαδιστὴ» — ὅπως ὀρθὰ τὸν ἀποκαλεῖτε — Σαμψών, ποὺ θὰ ἀντιπροσωπεύει τὴν ἀπεχθὴ Χούντα τῆς Ἀθήνας, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τῆς ἀνοίξει ἡ ὄρεξη γιὰ νέες διεθνεῖς ἀνομίες.

Ἂν οἱ Η.Π.Α. δὲν πάρουν μιὰ σταθερὴ στάση ἐναντίον τῆς γκαγκστερικῆς συμπεριφορᾶς τῆς Χούντας, τότε θὰ πρέπει νὰ ξέρουν πὼς θὰ ἔχουν νὰ κάνουν μὲ τὴ βαθιὰ ἐχθρότητα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τόσο στὴν Ἑλλάδα ὅσο καὶ στὴν Κύπρο. Οἱ ὄχι καὶ πολὺ ἀπομακρυσμένες χρονικὰ διεθνεῖς συνέπειες μιᾶς τέτοιας πολιτικῆς θὰ εἶναι πιθανότατα τόσο ἐπικίνδυνες ἢ μᾶλλον καταστροφικές, ὥστε θὰ θέσουν σὲ μεγάλη δοκιμασία τὶς πυροσβεστικὲς ἱκανότητες τῆς ἀμερικανικῆς διπλωματίας. Ἡ ἀνικανότητα τῆς Οὐάσινγκτον νὰ προβλέψει τέτοιες καταστροφικὲς ἐξελίξεις ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν ἐφαρμογὴ μιᾶς «realpolitik» ἀπὸ τὴν ἀνάποδη.

Οὐάσινγκτον, 17 Ἰουλίου 1974 Ἰωάννης Ζίγδης

National Public Radio 2025 M Street, N.W. Washington, D.C. 20036 202-785-5400

August 6, 1974

Mr. John G. Zighdis
Channel House
Suite 510
824 New Hampshire Avenue, N.W.
Washington, D.C. 20037

Dear Mr. Zighdis:

I have enclosed a copy of the portions of our interview which were broadcast last week. The entire interview will be broadcast later this month (the exact date is still undetermined).

I want to thank you for talking with me, and sharing your views on the present situations in Greece and Cyprus. I hope we will be able to talk again in the future.

Sincerely,

James B. Russell

3. ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Ραδιοφωνικὸς Ὀργανισμὸς N.P.R.

Οὐάσινγκτον, 6. 8. 1974

Ἀγαπητὲ κ. Ζίγδη,

Σᾶς ἐσωκλείω ἀντίγραφο τῶν περικοπῶν τῆς συνεντεύξεώς σας, ποὺ μεταδόθηκαν ἀπὸ τοὺς σταθμούς μας τὴν περασμένη βδομάδα. Ὁλόκληρη ἡ συνέντευξη θὰ μεταδοθεῖ μέσα στὸ μήνα, σὲ ἡμερομηνία ποὺ δὲν ἔχει ἀκόμη καθοριστεῖ.

Σᾶς εὐχαριστῶ ποὺ μιλήσατε μαζί μου καὶ μοῦ γνωρίσατε τὶς ἀπόψεις σας γιὰ τὴν παρούσα κατάσταση στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κύπρο.

Ἐλπίζω ὅτι θὰ μπορέσουμε νὰ ἔχουμε καὶ νέες συνομιλίες στὸ μέλλον [1].

Εἰλικρινὰ δικός σας
Τζαίημς Ράσσελ

Ραδιοφωνικὸς Ὀργανισμὸς N.P.R.

Κείμενο τῆς συνεντεύξεως τοῦ κ. Ἰ. Ζίγδη

ΕΚΦΩΝΗΤΗΣ: Εἶναι 60 ἐτῶν μὲ ἄσπρα μαλλιά. Ὀνομάζεται Ἰωάννης Ζίγδης. Εἶναι ἕνας ἕλληνας πολιτικός, ποὺ ἐξαιτίας τῆς ἀντιθέσεώς του στὸ τέως στρατιωτικὸ καθεστὼς ὁδηγήθηκε στὴ φυλακή. Πρὶν ἀπὸ δυὸ χρόνια οἱ «Νιοὺ Γιὸρκ Τάιμς» ἀποκάλεσαν σ' ἕνα ἄρθρο τους τὸν κ. Ζίγδη «τὸν πιὸ διαπρεπὴ πολιτικὸ κρατούμενο» στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Ἰωάννης Ζίγδης ὅταν φυλακίστηκε στὰ 1970 ἦταν ἕνας μετριοπαθὴς πολιτικός, ποὺ ἀνῆκε στὴν Ἕνωση Κέντρου. Καταδικάστηκε γιατὶ «προκάλεσε ἀνησυχία στοὺς πολίτες καὶ ἔκαμε ἀντεθνικὴ προπαγάνδα». Στὴν πραγματικότητα δὲν ἔκανε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ζητήσει τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ σχηματισμὸ «κυβερνήσεως ἐθνικῆς ἑνότητας, στὴν ὁποία θὰ συμμετεῖχαν ὅλα τὰ κόμματα». Ἀφοῦ εἶχε ἐκτίσει δυὸ ἀπὸ τὰ 4,5 χρόνια τῆς ποινῆς του, ὁ Ἰ. Ζίγδης ἀπολύθηκε προσωρινὰ γιὰ λόγους ὑγείας.

Πρὶν ἀπὸ λίγους μῆνες ἦρθε στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες γιὰ νὰ καταθέσει σὲ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κογκρέσσου. Μὲ ἔντονη, πολλὲς φορὲς τραχιά, φρασεολογία ὁ Ἰ. Ζίγδης ζήτησε ἀπὸ τὶς Η.Π.Α. νὰ διαχωρίσουν τὴ θέση τους ἀπὸ τὴν «ἐγκληματικὴ σπείρα τῶν Ἀθηνῶν» — ὅπως ἀποκαλεῖ τὴν ἑλληνικὴ Χούντα. Ἀνησυχώντας γιὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴν Ἑλλάδα, ὁ Ἰ. Ζίγδης παρέ-

1. Ἡ ἐπιστολὴ ἔφτασε στὰ χέρια μου μετὰ τὴν ἀναχώρησή μου ἀπὸ τὶς Η.Π.Α. Ἀτυχῶς καὶ γιὰ λόγους ἀνεξάρτητους τῆς θελήσεώς μου δὲν διαθέτω ὁλόκληρο τὸ κείμενο τῆς συνεντεύξεως. Γι' αὐτὸ στὶς ἑπόμενες σελίδες ἀρκοῦμαι νὰ παραθέσω τὶς περικοπὲς ποὺ μεταδόθηκαν τὴν 1η Αὐγούστου 1974.

μεινε ἐδῶ στὴν Οὐάσινγκτον. Ζεῖ καὶ ἐργάζεται σὲ ἕνα μικρὸ διαμέρισμα, μὲ θέα πρὸς τὸ συγκρότημα τῶν κτιρίων τοῦ Γουωτεργκέητ. Σ' αὐτὸ μίλησε μὲ τὸ συντάκτη τοῦ N.P.R. Τζίμ Ράσσελ γιὰ τοὺς Ἕλληνες ποὺ ἀντιστάθηκαν στὴ στρατιωτικὴ Χούντα καὶ τοὺς Ἀμερικανοὺς ποὺ δὲν ἀντιστάθηκαν.

ΖΙΓΔΗΣ: Ναί, ὑπῆρξε ἀντίσταση, ἡρωικὴ ἀντίσταση καὶ ἑκατοντάδες, χιλιάδες πρόσωπα ὑποβλήθηκαν σὲ βασανιστήρια. Ὁ λαὸς στὸ σύνολό του ἔκανε παθητικὴ ἀντίσταση. Κράτησαμε τὴν ὑπομονή μας ἐλπίζοντας ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ — οἱ ἄνθρωποι τοῦ Πενταγώνου καὶ τοῦ Λευκοῦ Οἴκου — θὰ εἶχαν τὴ φρονιμάδα νὰ διαχωρίσουν κάποτε τὴ θέση τους ἀπὸ τὴν ντροπὴ ποὺ λέγεται «Ἑλληνικὴ Χούντα». Ἀτυχῶς ἀπογοητευτήκαμε, γιατὶ ὡς τὴν τελευταία στιγμὴ ὁ κ. Κίσσινγκερ ὑποστήριζε τὴ Χούντα. Ἡ σημερινὴ τραγωδία τῆς Κύπρου ὀφείλεται στὴν πολιτικὴ τοῦ κ. Κίσσινγκερ καὶ εἶναι κάπως γελοῖο νὰ θέλει νὰ παίξει τὸ ρόλο τοῦ πυροσβέστη. Εἶναι ὑπεύθυνος, μὲ σκόπιμες πράξεις καὶ παραλείψεις, γιὰ τὴν κυπριακὴ τραγωδία. Εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὴ διασάλευση τῆς διεθνοῦς εἰρήνης στὸ χῶρο τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου καὶ εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὸ γεγονὸς ὅτι χιλιάδες σκοτώθηκαν καὶ σκοτώνονται ἀκόμα. Γιατὶ ἤξερε τί συνέβαινε καὶ τί ἐπρόκειτο νὰ συμβεῖ. Εἶχε προειδοποιηθεῖ καὶ ὄχι μόνο δὲν ἔκαμε καμιὰ ἐνέργεια, ἀλλὰ ἀντίθετα ἐνθάρρυνε τὴν κυβέρνηση τοῦ κακοποιοῦ τῆς Ἀθήνας Ἰωαννίδη καὶ τοῦ κακοποιοῦ τῆς Κύπρου Σαμψών, νὰ ἐκτελέσουν τὸ πραξικόπημά τους. Καὶ τοῦτο, γιατὶ ὁ Κίσσινγκερ περίμενε μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ νὰ ἐπιτύχει τὴ διχοτόμιση, χωρὶς νὰ μπορέσει κανεὶς νὰ τὸ πάρει ἀπὸ πρὶν εἴδηση. Ἀπέτυχε ἀξιοθρήνητα, γιατὶ οἱ στρατιωτικοὶ βοηθοί του στὴν Ἑλλάδα ἦταν ἐπαγγελματικὰ ἀνίκανοι. Προσπάθησαν νὰ ἐξοντώσουν τὸ Μακάριο μὲ τὸν τρόπον ποὺ ἐξοντώθηκε στὴ Χιλὴ ὁ Ἀλλιέντε. Ἦταν ὅμως τόσο ἠλίθιοι, αὐτοὶ οἱ στρατιωτικοὶ πράκτορες τῆς ἑλληνικῆς Χούντας, ὥστε ἄρχισαν νὰ πυροβολοῦν πρὶν περικυκλώσουν τὸ Προεδρικὸ Μέγαρο. Ἔτσι ἔδωσαν τὸ χρόνο στὸ Μακάριο νὰ διαφύγει. Καὶ ὑπῆρξαν τόσο ἀνίκανοι, ὥστε νὰ μπορέσει ὁ Μα-

κάριος νὰ πάει ἀπὸ τὴ Λευκωσία στὴν Πάφο σῶος καὶ ἀβλαβής. Ὅπως βλέπετε οἱ κακοποιοὶ τῆς Ἀθήνας ἦταν ὑπὲρ τῆς διχοτομήσεως — τὴν ἔλεγαν «διπλὴ ἕνωση». Οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἄγκυρας ἦταν ὑπὲρ τῆς διχοτομήσεως καὶ ὁ κ. Κίσσινγκερ ὑπὲρ τῆς διχοτομήσεως. Γι' αὐτὸ ἡ συνομωσία εἶχε προετοιμαστεῖ καλά. Ἀλλὰ ἡ Θεία Πρόνοια, μὲ τὴ διάσωση τῆς ζωῆς τοῦ Μακαρίου, παρενέβη καὶ ἔκανε κομμάτια τὴ συνωμοσία.

ΡΑΣΣΕΛ : Ὅλο τὸ σενάριο ποὺ παρουσιάζετε ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἕνα γεγονὸς — ὅτι δηλ. ἡ διχοτόμηση τῆς Κύπρου εἶναι ἐξαιρετικὰ σημαντικὴ γιὰ τὶς Η.Π.Α. Δὲν καταλαβαίνω ὅμως γιατὶ νὰ εἶναι πράγματι τόσο σημαντικὴ γιὰ τὶς Η.Π.Α.

ΖΙΓΔΗΣ : Τὸ πράγμα εἶναι ἁπλὸ — ἂν τὸ δοῦμε ἀπὸ τὴ στρατιγικὴ ἄποψη. Μὲ τὴ διχοτόμηση ἕνα μέρος τοῦ νησιοῦ θὰ πάει στὴν Τουρκία καὶ τὸ ὑπόλοιπο στὴν Ἑλλάδα. Καὶ τότε, ἐπειδὴ καὶ οἱ δυὸ αὐτὲς χῶρες ἀνήκουν στὸ ΝΑΤΟ, ἡ Ἀμερικὴ θὰ μπορεῖ νὰ ἔχει βάσεις καὶ στὰ δυό. Ὅταν ἡ Κύπρος εἶναι ἀνεξάρτητη, αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ γίνει, γιατὶ ἀνεξάρτητη Κύπρος σημαίνει ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτο ξένες δυνάμεις νὰ ἔχουν ἐκεῖ βάσεις ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Μ. Βρετανία, ποὺ τὶς ἔχει ἐξαιτίας διεθνῶν συνθηκῶν. Οἱ Ἀμερικανοὶ θέλουν νὰ ἔχουν βάσεις στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο, πιὸ κοντὰ πρὸς τὴν περιοχὴ τοῦ πετρελαίου — βάσεις πού, ὅπως πιστεύουν, ἐνισχύουν τὴ θέση τους.

ΡΑΣΣΕΛ : Ἀλλὰ εἶναι δύσκολο γιὰ μᾶς νὰ δεχτοῦμε ὅτι οἱ Η.Π.Α., γιὰ νὰ ἔχουν μιὰ ἢ περισσότερες βάσεις ἐκεῖ, θὰ διακινδύνευαν ἕναν πόλεμο μεταξὺ τῶν δυὸ μελῶν τοῦ ΝΑΤΟ, ὅπου προφανῶς θὰ ἐμπλέκονταν καὶ οἱ ἴδιες.

ΖΙΓΔΗΣ : Αὐτὸ ἦταν τὸ λάθος στοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ κ. Κίσσινγκερ. Αὐτὸ ἦταν ἡ γκάφα του. Πίστεψε πώς, χρησιμοποιώντας τοὺς κακοποιοὺς τῆς Ἀθήνας καὶ τοὺς κακοποιοὺς τῆς Κύπρου, θὰ πετύχαινε τὴ διχοτόμηση ὄχι μόνο χωρὶς σύγκρουση, ἀλλὰ μὲ τὴ συνεργασία τῶν κυβερνήσεων τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἄγκυρας. Ἂν ἡ συνωμοσία δὲν ἀποτύχαινε, ἂν ὁ Μακάριος σκοτωνόταν, τότε θὰ εἴχαμε τὴ διχοτόμηση χωρὶς νὰ διαμαρτυρηθεῖ ἡ Ἀθήνα. Ἡ διχοτόμηση θὰ ἦταν

τὸ φυσικὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πραξικοπήματος καὶ ἔτσι ὅλοι θὰ ἦταν ἱκανοποιημένοι. Οἱ Ἕλληνες θὰ ἔλεγαν στὸ ἑλληνικὸ ἔθνος — μὲ συγχωρεῖτε, ἡ Χούντα θὰ ἔλεγε στὸ ἑλληνικὸ ἔθνος : «Βλέπετε, πήραμε τὰ 2/3 τῆς Κύπρου καὶ φυσικὰ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ παραχωρήσουμε τὸ ὑπόλοιπο». Οἱ Τοῦρκοι θὰ ἔλεγαν στοὺς συμπατριῶτες τους : «Πήραμε τὸ 1/3 τοῦ νησιοῦ». Καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ θὰ ἔλεγαν: «Πετύχαμε τὴ διχοτόμηση χωρὶς ἑλληνοτουρκικὴ σύγκρουση καὶ χωρὶς νὰ προκαλέσουμε ρωσικὴ ἐπέμβαση».

Ἀλλὰ ὅταν ἀπέτυχαν νὰ σκοτώσουν τὸ Μακάριο, ὅλη ἡ συνωμοσία ἔγινε συντρίμμια. Καὶ τώρα φαίνεται ἐντελῶς ἠλίθια. Τώρα ποὺ μιλοῦμε καὶ ἐξετάζουμε τὸ παρελθόν, διαπιστώνουμε πόσο ἀνόητες ἦταν οἱ μεγάλες θεωρίες τοῦ κ. Κίσσινγκερ. Καὶ λυποῦμαι ποὺ τὸ λέγω, γιατὶ ὅλη ἡ δημοκρατικὴ πολιτικὴ ἡγεσία τῆς Ἑλλάδας δὲν ἔπαψε νὰ ἀποκαλεῖ τὴ δικτατορία «πρόκληση στὴν καταστροφή». Ὅλοι τὸ ἤξεραν, ὅλη ἡ Εὐρώπη τὸ ἀποδέχτηκε. Καὶ μόνο ἕνας ἄνθρωπος, ὁ κ. Κίσσινγκερ, ἦταν ἡ ἐξαίρεση. Ἐδῶ στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες μὲ τὶς δοκιμασίες τοῦ κ. Νίξον δὲν ὑπάρχει κυβέρνηση. Ἕνας ἄνθρωπος κυβερνᾶ. Κι αὐτὸς εἶναι ὁ κ. Κίσσινγκερ. Καὶ χθὲς, γιατὶ μαθαίνουμε τί συμβαίνει στὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, ὅλες οἱ ὑποδείξεις τῶν ὑπεύθυνων ὑπαλλήλων παραμερίστηκαν, ἐπειδὴ ἡ στρατηγικὴ τοῦ κ. Κίσσινγκερ ἔπρεπε νὰ παραμείνει ὁ ὑπέρτατος κανόνας καὶ νὰ ἐπιβληθεῖ. Καὶ τώρα βλέπετε ποῦ καταντήσαμε.

ΕΚΦΩΝΗΤΗΣ : Ὁ Τζὶμ Ράσσελ βρίσκεται μαζί μας στὸ Στούντιο, τώρα. Τζίμ, μπορέσατε νὰ ἐλέγξετε ἢ νὰ ἐπιβεβαιώσετε τὶς καταγγελίες τοῦ κ. Ζίγδη ;

ΡΑΣΣΕΛ : Τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ἦταν ἡ λογικὴ ἀφετηρία τῆς ἔρευνάς μου γιὰ μιὰ ἀπάντηση. Ἀλλὰ ὁ ἐκεῖ ὑπεύθυνος τοῦ Τύπου μᾶς εἶπε πὼς τὸ ὑπουργεῖο ἐξακολουθεῖ τὴν πολιτικὴ νὰ μὴ δίνει συνεντεύξεις γιὰ τὴν κατάσταση στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κύπρο. Μίλησα ἐπίσης μὲ τὴν ἑλληνικὴ πρεσβεία, ἐδῶ στὴν Οὐάσινγκτον. Καὶ αὐτὴ ἀρνήθηκε νὰ σχολιάσει τὶς καταγγελίες τοῦ κ. Ζίγδη. Μίλησα, τέλος, μὲ ὁρισμένες διπλωματικὲς πηγές, οἱ ὁποῖες ἐπιβεβαίωσαν πράγματι ὅτι

οί Η.Π.Α. εἶχαν προειδοποιηθεῖ πολὺ ἔγκαιρα γιὰ τὴν κυπριακὴ κρίση. Καὶ οἱ πηγὲς αὐτὲς τόνισαν ὅτι, ὅπως καὶ σὲ τόσες ἄλλες περιπτώσεις, προτιμήσαμε νὰ ἀγνοήσουμε τὶς ἐκθέσεις τῶν ὑπηρεσιῶν πληροφοριῶν. Ἔτσι δὲν κάναμε καμιὰ ἐνέργεια γιὰ νὰ ἐμποδίσουμε τὴν κρίση στὴν Κύπρο.

ΕΚΦΩΝΗΤΗΣ : Εὐχαριστῶ Τζὶμ Ράσσελ.

Θὰ ἔχουμε μιὰν ἄλλη περικοπὴ ἀπὸ τὴ συνέντευξη ποὺ παραχώρησε ὁ Ἰωάννης Ζίγδης στὸ βραδινό μας πρόγραμμα. Σ' αὐτὴ ὁ συνεργάτης μας Τζὶμ Ράσσελ καὶ ὁ κ. Ἰωάννης Ζίγδης συζητοῦν τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους μιὰ στρατιωτικὴ δικτατορία μπόρεσε νὰ ἐπιβληθεῖ στὴ χώρα ποὺ εἶναι τὸ λίκνο τῆς Δημοκρατίας.

2ο ΜΕΡΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΤΗΣ : Νωρίτερα ἀκούσαμε ἕνα μέρος ἀπὸ τὴ συνέντευξη τοῦ κ. Ζίγδη. Στὸ δεύτερο μέρος ποὺ θὰ ἀκούσετε τώρα ὁ συνεργάτης μας Τζὶμ Ράσσελ συζητᾶ μὲ τὸν Ι. Ζίγδη τοὺς παράγοντες ποὺ ἐπέτρεψαν στὴ στρατιωτικὴ δικτατορία νὰ κρατήσει ἑφτὰ χρόνια.

ΖΙΓΔΗΣ : Τὸ πρῶτο πράγμα ποὺ θὰ συνιστοῦσα θὰ ἦταν νὰ ἔρθετε στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ μελετήσετε ἀπὸ κοντὰ τὴν ἑλληνικὴ περίπτωση..

Γιατὶ ὅ,τι συνέβη ἐκεῖ δὲν εἶναι συμφορὰ μόνο γιὰ τὴν Ἑλλάδα, εἶναι συμφορὰ γιὰ ὅλο τὸν κόσμο. Εἶναι ἡ ἀπόδειξη τοῦ πῶς ἡ τεχνολογία μπόρεσε νὰ γίνει τὸ ὄργανο γιὰ τὴν ἐπιβολὴ μιᾶς ἄγνωστης τυρρανίας. Μὲ ρωτᾶτε γιὰ βασανιστήρια. Ὅταν ἀναφερόμαστε σχετικὰ μὲ τὸ θέμα αὐτὸ στὴ σύγχρονη τεχνολογία δὲ σημαίνει ὅτι παραμερίζουμε τὶς ἄλλες μεθόδους, τὶς παραδοσιακὲς μεθόδους καταπιέσεως. Ἐντελῶς τὸ ἀντίθετο. Γιατὶ οἱ παραδοσιακὲς μέθοδοι καταπιέσεως σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν προχωρημένη τεχνολογία γίνονται πιὸ ἀποτελεσματικές. Ἔτσι χρησιμοποιώντας τὰ μέσα τῆς σύγχρονης τεχνικῆς — τὰ ἠλεκτροσόκ, παραισθησιογόνα κλπ. — μποροῦμε νὰ καταστήσουμε τὰ βασανιστήρια πολὺ πιὸ ἀποτελεσματικὰ ἀπὸ ὅ,τι ἦταν στὸ Μεσαίωνα.

ΡΑΣΣΕΛ : Ναί, ἀλλὰ βλέπω στὴ βιβλιοθήκη σας «Τὸ Ἀρχι-

πέλαγος τοῦ Γκουλάγκ» ποὺ περιγράφει αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς μεθοδολογίας. Καὶ ὅμως αὐτὸ ἀφορᾶ τὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση, ἐνῶ ἐμεῖς μιλοῦμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

ΖΙΓΔΗΣ: Ναί! Ἀλλὰ πιστεύω ν' ἀντιλαμβάνεστε πὼς δὲν ὑποστηρίζω ὅτι τὸ ἑλληνικὸ τυραννικὸ καθεστὼς ἀνακάλυψε τὶς νέες μεθόδους καταπιέσεως. Προσπαθῶ νὰ σᾶς ἐξηγήσω ὅτι ἡ ἐπιβολή του ἔγινε δυνατὴ μόνο μὲ τὴ χρησιμοποίηση τῆς σύγχρονης τεχνολογίας, γιατὶ δὲν εἶχε κανένα λαϊκὸ ἔρεισμα. Καὶ ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ εἶναι κάτι καινούριο. Προσπαθῶ ἐπίσης νὰ ἐξηγήσω ὅτι αὐτὸ ποὺ ἔχει συμβεῖ στὴν Ἑλλάδα μπορεῖ νὰ συμβεῖ καὶ στὴν Ἰταλία, τὴ Γαλλία, ἀκόμη καὶ στὶς Η.Π.Α. Γι' αὐτὸ ἐπιθυμῶ νὰ καταλάβει ὁ ἀμερικανικὸς λαὸς τὴν τεχνικὴ μὲ τὴν ὁποία ἕνα ὁλόκληρο ἔθνος μπορεῖ νὰ ὑποταχθεῖ σὲ μιὰ μικρὴ μειοψηφία. Βέβαια τὸ νὰ προσπαθήσει κανεὶς νὰ ἐφαρμόσει τὴν τεχνικὴ ποὺ χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὴν ὑποδούλωση τῆς Ἑλλάδας καὶ στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες δὲν εἶναι πρόβλημα μόνο ποσοτικὸ ἀλλὰ καὶ ποιοτικό. Τὸ δικό σας Γουωτεργκέητ, ἡ χρησιμοποίηση δηλ. τῆς σύγχρονης τεχνολογίας γιὰ νὰ ὑποκλέπτοντσι οἱ συνομιλίες ἀντιπάλων καὶ ὅλα τ' ἄλλα, εἶναι ἕνα στοιχεῖο ἀπὸ τὸ γενικότερο ἐγχείρημα ποὺ ἀποκαλοῦμε «ἑλληνικὴ Χούντα».

Ἔτσι ἀκόμα καὶ ἡ ἀμερικανικὴ δημοκρατία ἔχει κάτι νὰ μάθει ἀπὸ τὴν προσεκτικὴ μελέτη τῆς τεχνικῆς μὲ τὴν ὁποία καταπνίγηκε ἡ θέληση ἑνὸς ὁλόκληρου λαοῦ μέχρι σήμερα στὴ χώρα μου. Θὰ μποροῦσα νὰ μιλήσω ἐπὶ ὧρες πάνω στὸ θέμα. Ἀντιλαμβάνομαι τὶς δυσκολίες νὰ γίνω κατανοητός, γιατὶ μιλοῦμε σ' ἄλλα μήκη κύματος. Δὲν ἔχετε, εὐτυχῶς, τὶς ἀπαραίτητες προσλαμβάνουσες πραστάσεις.

Ἀναφερθήκατε στὸ «Ἀρχιπέλαγος τοῦ Γκουλάγκ». Πρέπει νὰ ξέρετε ὅτι, ὅταν ἤμουν στὴ φυλακή, διάβασα ἀρκετὰ βιβλία τοῦ Σολτζενίτσιν. Ἔκλαψα, διαπιστώνοντας ὅτι καὶ στὴν Ἑλλάδα ἔχουμε ἀνάλογες συνθῆκες. Καὶ στὸ βιβλίο μου γιὰ τὴν παραμονή μου στὴ φυλακὴ — ἐπειδὴ ζήτησα τὸ σχηματισμὸ Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνότητας — χρησιμοποιῶ πολλὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν Σολτζενίτσιν γιὰ ν' ἀποδείξω ὅτι ἡ ἔννοια τῆς τυραννίας εἶναι πάντοτε ἀπαράδεκτη καὶ πὼς

ἡ τυραννία εἶναι ἡ μεγαλύτερη ντροπὴ γιὰ τὸ Δυτικὸ κόσμο. Ἱδρύσαμε μιὰ συμμαχία γιὰ νὰ ὑπερασπίσουμε τὴν ἐλευθερία — ἐννοῶ τὴ Βορειοατλαντικὴ Συμμαχία — καὶ ἡ συμμαχία αὐτὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα ὁδήγησε σὲ συνθῆκες ποὺ χρειαζόμαστε ἕναν νέο Σολτζενίτσιν νὰ τὶς περιγράψει. Ἡ ἑλληνικὴ Χούντα, ἡ Ἀμερικὴ καὶ τὸ ΝΑΤΟ εἶναι ἕνα σύμπλεγμα ἀπὸ ἀντινομίες. Ὅταν ἔχουμε καὶ ἀποδεχόμαστε καθεστῶτα σὰν τὸ ἑλληνικό, δὲν μποροῦμε νὰ ἐπικρίνουμε ὁποιοδήποτε ἄλλο καθεστώς. Ὅταν κατασκευάζουμε, ὅταν διατηροῦμε καθεστῶτα σὰν τῆς ἑλληνικῆς Χούντας, δὲν ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπικρίνουμε ἄλλες μορφὲς τυραννίας. Καὶ ἀτυχῶς ἔχουμε τόσες πολλὲς μορφὲς τυραννίας στὴν ἐποχή μας.

ΡΑΣΣΕΛ : Ὁ Ι. Ζίγδης παραδέχεται ὅτι εἶναι κάπως ἀνήσυχος γιὰ τὸ μέλλον. Ὅτι ἡ νέα πολιτικὴ κυβέρνηση στὴν Ἀθήνα μπορεῖ καὶ πάλι ν' ἀνατραπεῖ ἀπὸ τοὺς στρατιωτικοὺς ἂν τὸ ἐπιθυμοῦν οἱ μεγάλες δυνάμεις. Ἀλλὰ ὁ κ. Ζίγδης εἶναι ἐπίσης αἰσιόδοξος, ὅτι ἡ δημοκρατία θὰ ἀποκατασταθεῖ στὴν Ἑλλάδα.

ΖΙΓΔΗΣ : Θὰ ἐπιστρέψω στὴ χώρα μου μὲ σκοπὸ νὰ πολεμήσω γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας, γιὰ νὰ γίνει ὁ ἑλληνικὸς λαὸς πράγματι κυρίαρχος. Καὶ θὰ πολεμήσω κάθε λύση ποὺ δὲν εἶναι καθαρή, ποὺ δὲν εἶναι τίμια. Κάθε λύση ποὺ θὰ εἶναι προσπάθεια γιὰ νὰ διατηρηθεῖ ἡ δικτατορία κάτω ἀπὸ ἕναν ψεύτικο φιλελεύθερο ἢ κοινοβουλευτικὸ μανδύα. Θὰ πολεμήσουμε καὶ θὰ ἐπιβληθοῦμε ἐμεῖς, ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδας καὶ ὄχι οἱ γκάγκστερ. Οἱ μεγάλες δυνάμεις καὶ ἰδιαίτερα οἱ σύμμαχοί μας ἂς κάμουν τὴν ἐκλογή τους.

ΕΚΦΩΝΗΤΗΣ : Ἡ συνέντευξη ποὺ παραχώρησε ὁ ἕλληνας πολιτικὸς Ι. Ζίγδης στὸ συνεργάτη μας Τζὶμ Ράσσελ θὰ μεταδοθεῖ ὁλόκληρη ἀπ' ὅλους τοὺς σταθμοὺς τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Συγκροτήματος Ν.Ρ.R. στὸ προσεχὲς μέλλον.

4. ΤΟ «ΓΟΥΩΤΕΡΓΚΕΗΤ» ΤΟΥ κ. ΚΙΣΣΙΝΓΚΕΡ

Δηλώσεις Ζίγδη στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ

3 Αὐγούστου 1974

Πιστεύω ὅτι ἡ Κύπρος θὰ διαδραματίσει γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ ἀμερικανικὴ πολιτικὴ καὶ τὸν κ. Κίσσιγνκερ τὸν ἴδιο ρόλο ποὺ ἔπαιξε τὸ Γουωτεργκέητ γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ πολιτικὴ τῶν Η.Π.Α. καὶ τὸν κ. Νίξον. Τὸ ἔγκλημα τῆς Κύπρου θὰ ἀποκαλύψει τὶς ἀπαράδεκτες γιὰ τὸν ἀμερικανικὸ λαό, ποὺ βαθύτατα ἐκτιμῶ, μεθόδους μὲ τὶς ὁποῖες ἀσκεῖται ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ἀπὸ τὴν κυβέρνησή του, καὶ ἰδιαίτερα ἀφότου εἶναι ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν ὁ κ. Κίσσινγκερ.

Δώσαμε στὸν ἀμερικανικὸ τύπο τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπιληφθεῖ τοῦ θέματος. Καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ διερευνήσει τὸ κακὸ σὲ ὅλη του τὴν ἔκταση καὶ τὸ βάθος.

Θαυμάζω τὸν ἀμερικανικὸ τύπο. Ἄρχισε τὸ Γουωτεργκέητ μὲ δυὸ - τρεῖς φράσεις καὶ τὸ ἔκανε τὴν ἱστορία τοῦ αἰῶνος. Πιστεύω ὅτι τὸ ἴδιο θὰ ἐπαναληφθεῖ στὴν περίπτωση τῆς Κύπρου. Θὰ ἀποκαλύψει τὶς ἀπαράδεκτες μεθόδους μὲ τὶς ὁποῖες ὁ κ. Κίσσινγκερ ἐπιχείρησε μέσα στὰ πλαίσια τῆς πολιτικῆς τῆς ὑφέσεως νὰ ἐπιτύχει τὴ διχοτόμηση τῆς Κύπρου, ὄχι ἔντιμα καὶ εὐθέως, ἀλλὰ μὲ τὴ χρησιμοποίηση παρανοϊκῶν καὶ ἐγκληματιῶν τοῦ τύπου τῶν Ἰωαννίδη καὶ Σαμψών. Προσπάθησε μὲ αὐτοὺς νὰ ἐμφανίσει τὴ διχοτόμηση σὰν προϊὸν τῶν ἐσωτερικῶν δυνάμεων τῆς Κύπρου, σὰν ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως! Γιὰ νὰ μὴν μπορέσουν οὔτε οἱ Ἀδέσμευτοι οὔτε ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωση νὰ ἀντιδράσουν.

Ὁ ἀμερικανικὸς λαὸς εἶναι ἄξιος νὰ πληροφορηθεῖ τὴν ἀλήθεια. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ ἀμερικανικὸς τύπος θὰ ἐπιτελέσει καὶ στὴν περίπτωση αὐτὴ τὸ καθῆκον του. Θὰ ἀποδείξει τελικὰ τὴν ἀπάτη τῆς τέχνης τοῦ μεγάλου μάγου τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Τὸ νὰ κυβερνᾶς εἶναι πρόβλεψη. Ὁ κ. Κίσσινγκερ ὑπερηφανεύεται ὅτι εἶναι πυροσβέστης καὶ ὑπερηφανεύεται γιὰ τὴν τέχνη του νὰ σβήνει φωτιές. Στὴν περίπτωση ὅμως τῆς Κύπρου, αὐτὸς ἔβαλε τὴ φωτιὰ κι αὐτὸς ἀρνεῖται νὰ τὴ σβήσει.

Ὁ ἀμερικανικὸς τύπος ἄρχισε ἤδη τὸ ἐξυγιαντικὸ ἔργο

του. Ἂν εἴδατε τοὺς χθεσινοὺς «Τάιμς τῆς Νέας Ὑόρκης», τὴν «Οὐάσινγκτον Πὸστ» καὶ τὴ «Χέραλντ Τρίμπιουν», θὰ διαπιστώσατε ὅτι ἡ Ἑλλὰς κυβερνᾶται ἀπὸ τὴ C.I.A. Πρεσβευτὴς τῶν Η.Π.Α. δὲν εἶναι ὁ κ. Τάσκα, ἀλλὰ ὁ κ. Τὸμ Πάππας. Οἱ ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις διοικοῦνται ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴ Στρατιωτικὴ Ἀποστολή. Αὐτὴ δὲν προσφέρει καμιὰ ὑπηρεσία ποὺ θὰ ἦταν χρήσιμη μέσα στὰ πλαίσια τῆς συμμαχίας. Ἀσφαλῶς εἶναι τὸ ὄργανο μὲ τὸ ὁποῖο ἔχει ἐξασφαλιστεῖ ὁ ἔλεγχος τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν στρατηγικῶν συμφερόντων τῶν Η.Π.Α.

Εἶμαι στὴ διάθεση κάθε ἔντιμου ἀμερικανοῦ δημοσιογράφου νὰ τοῦ δώσω κάθε ἀπαραίτητο στοιχεῖο γιὰ τὴν πολιτικὴ τῆς Ἀμερικῆς ἀπέναντι στὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὸ ρόλο τοῦ κ. Κίσσινγκερ εἰδικότερα. Γιατὶ στεκόμαστε ἀντιμέτωποι μὲ τὴν Ἱστορία, καὶ πρέπει νὰ εἴμαστε ἔντιμοι ἀπέναντί της.

5. Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ !..

Δη..ώσεις Ζίγδη στὸ ἀεροδρόμιο τῆς Ρόδου [1]

4 Αὐγούστου 1974

«Ἐνσυνείδητα ἄφησε ὁ Κίσσινγκερ νὰ ἀνάψη ἡ φωτιὰ στὴν Κύπρο καὶ ἐνσυνείδητα αὐτὴ τὴ στιγμὴ δὲν φροντίζει τουλάχιστον νὰ τὴ σβήση, ἐπιμένοντας νὰ ἀποχωρήσουν ἀπὸ τὴν Κύπρο οἱ Τοῦρκοι εἰσβολεῖς. Νόμιζε ὅτι χρησιμοποιώντας δύο παρανοϊκοὺς —ἕνα Ἰωαννίδη καὶ ἕνα Σαμψὼν— θὰ μποροῦσε νὰ ἐπιτύχη τὴν διχοτόμηση τῆς Κύπρου.

Δὲν πρόκειται νὰ ξαναγυρίσουμε στὴν ψευδοδημοκρατία τοῦ παρελθόντος. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γυρίσουμε στὸ 1967. Θὰ πᾶμε μπροστά. Σὲ μιὰ δημοκρατία προοδευτική, μαχητική,

---

1. Ἀνταπόκριση τῆς Ἐπιθεωρήσεως «Νιούσγουικ», ὅπως δημοσιεύτηκε στὰ «Νέα» τῆς 6.8.1974. Τὸ πλῆρες κείμενο τῶν δηλώσεων δημοσιεύτηκε στὸν ἀθηναϊκὸ τύπο στὶς 5 καὶ 6 Αὐγούστου καὶ στὸ βιβλίο τοῦ συγγραφέα «Μπροστὰ στὸ Νέο Ἐθνικὸ Διχασμό», «Κέδρος,» Ἀθήνα 1974.

ποὺ θὰ ἔχη σκοπὸ τὴν κοινωνικὴ εὐημερία τοῦ συνόλου τοῦ Λαοῦ».

Τὰ παραπάνω δήλωσε ὁ τέως ὑπουργὸς τῆς Ἑνώσεως Κέντρου κ. Ι. Ζίγδης, μιλώντας τὴν Κυριακὴ τὸ βράδυ στὸ ἀεροδρόμιο τῆς Ρόδου, σὲ ἐνθουσιώδη ὑποδοχή. Καὶ συνεχίζοντας πρόσθεσε :

«Ἡ Ἑλλὰς θὰ ξεπεράση τὴν κρίση καὶ θὰ προχωρήση ὥστε νὰ γίνη ἕνα ζηλευτὸ μέλος τῆς Δημοκρατικῆς Εὐρώπης. Θὰ πάψη νὰ εἶναι ψευδοδημοκρατία καὶ ἀποικία.

Ἡ δικτατορία ὑπῆρξε παντοῦ καὶ πάντα καταστροφή. Οἱ στρατοκράτες σήκωσαν τὰ χέρια ψηλὰ σὰν ἔφεραν τὴν Ἑλλάδα στὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ, στὴν πραγματικὴ ἐθνικὴ συμφορά. Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ἡ δικτατορία ἀπεδείχθη ντροπὴ καὶ κατάρα.

Ὁ Κίσσινγκερ ἐπέμενε νὰ ὑποστηρίζη τὴ χούντα μέχρι τελευταίας στιγμῆς της παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι προειδοποιήθηκε ὅτι ἡ πολιτική του θὰ ὁδηγοῦσε σὲ καταστροφή».

Καὶ συνεχίζοντας γιὰ τὸν Κίσσινγκερ, ὁ κ. Ζίγδης τόνισε : «Σήμερα ἐὰν ὁ κόσμος ἀπειλῆται μὲ πόλεμο, τὴν εὐθύνην τὴν ἔχει ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνησις καὶ ὁ κ. Κίσσινγκερ προσωπικῶς. Καὶ ἂς μὴ μᾶς κάμνη τὸν δεξιοτέχνη πυροσβέστη. Ἐτόνισα ἐπανειλημμένως ὅτι δὲν εἶναι ἐπιδεξιότης πυροσβέστη τὸ κυβερνᾶν. (Εἶναι ἀπαράδεκτο) νὰ ἀφήνης νὰ δημιουργοῦνται φωτιὲς ἢ νὰ τὶς δημιουργῆς καὶ ὕστερα νὰ λὲς ὅτι τὶς ἔσβησες. Κατηγορῶ τὸν κ. Κίσσινγκερ ὅτι ἐνσυνείδητα ἄφησε νὰ ἀνάψη ἡ φωτιὰ καὶ ὅτι ἐνσυνείδητα αὐτὴ τὴ στιγμὴ δὲν φροντίζει τουλάχιστον νὰ τὴν σβήση, ἐπιμένοντας νὰ ἀποχωρήσουν ἀπὸ τὴν Κύπρο οἱ Τοῦρκοι εἰσβολεῖς, γιατὶ νόμισε ὅτι μποροῦσε χρησιμοποιώντας δύο παρανοϊκοὺς ἕνα ΙΩΑΝΝΙΔΗ καὶ ἕνα ΣΑΜΨΩΝ νὰ ἐπιτύχει τὴν διχοτόμηση τῆς Κύπρου καὶ νὰ τὴν μεταβάλη σ᾽ αὐτὸ ποὺ κατόρθωσε νὰ μεταβάλη τὴν Ἑλλάδα. Διότι ἐπὶ ΧΟΥΝΤΑΣ τί κατάντησε ἡ Ἑλλάδα μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ΝΑΤΟ; Ἕνα ἀπέραντο στρατόπεδο συγκεντρώσεως γιὰ τοὺς Ἕλληνες καὶ ἕνα ἀμπέλι ξέφραγο γιὰ τὰ ἀμερικανικὰ στρατηγικὰ συμφέροντα. Αὐτὸ πῆγε νὰ κάνη ὁ κ. Κίσσινγκερ καὶ στὴν Κύπρο».

Καὶ συνέχισε κατηγορώντας τὸν κ. Κίσσινγκερ ὅτι :

1) «Εἶχε προειδοποιηθῆ καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο καὶ ἀπὸ τὶς ὑπηρεσίες του καὶ ἀπὸ τὸ Μακάριο, ἀλλὰ προτίμησε νὰ ἐμφανίζεται ὅτι δὲν γνωρίζει τίποτε γιὰ τὰ σχέδια τῆς χούντας στὴν Κύπρο.

2) Γνώριζε τὴν συνωμοσία, ἀλλὰ τὴν ἄφησε νὰ ἐξυφανθῆ καὶ νὰ ἐκτελεσθῆ. Ἂν ἡ συνωμοσία ἀπέτυχε, ὀφείλεται στὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Μακάριος διέφυγε τὸν θάνατο καὶ ἔτσι ἐσώθη ἡ τιμὴ τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἑλλάδος».

Καὶ πρόσθεσε : «Ὁ κ. Κίσσινγκερ ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ δεχθῆ τὴν ψευδῆ φήμη ὅτι δολοφονήθηκε ὁ Μακάριος. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ὁ Μακάριος διεπιστώθη ὅτι ζοῦσε, ἀμφισβήτησε τὴν νομιμότητα τῆς κυβερνήσεώς του καὶ ἄρχισε ἐρωτοτροπίες μὲ τὴν ψευδοκυβέρνηση Σαμψὼν γιὰ τὴν ἀναγνώρισή της. Φθάσαμε στὸ σημεῖο νὰ ἐμφανισθῆ, διὰ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς, ἡ ἐπέμβαση τῆς Τουρκίας, ἡ εἰσβολὴ τῆς Τουρκίας, σὰν πράξη νομιμότητος. Καὶ εἶχα τὴν πικρία στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας νὰ ἀκούσω τοὺς ἐκπροσώπους ὅλων τῶν κρατῶν νὰ μιλοῦν γιὰ τοὺς Τούρκους εἰσβολεῖς σὰν τοὺς σωτῆρες τῆς εἰρήνης ἐναντίον τῆς ταραχοποιοῦ Ἑλλάδος, ὑπεύθυνης γιὰ τὸ πραξικόπημα ἐναντίον τοῦ ἐνεξάρτητου κράτους τῆς Κύπρου.

Ὁ κ. Κίσσινγκερ μποροῦσε νὰ προλάβη τὴν εἰσβολὴ τῶν Τούρκων. Ἀλλ' ἠμπόδισε ἀκόμη καὶ τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας νὰ πάρη ἀπόφαση τὴν Παρασκευή. Ἔτσι, ἔδωσε στοὺς Τούρκους τὸν χρόνον νὰ ἀποβιβαστοῦν στὴν Κύπρο καὶ τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας νὰ πάρη τὴν ἀπόφασή του μετὰ ἀπὸ τετελεσμένο γεγονός. Καὶ ἄρχισε ἡ καταστροφὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῶν ἑλληνικῶν πόλεων. Ὅλα τὰ κράτη ζητοῦν νὰ φύγουν οἱ Τοῦρκοι. Ἐν τούτοις ἡ τουρκικὴ κυβέρνηση περιφρονεῖ τὴν ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, στηριζομένη εἰς ποίου τὴν ἀνοχή; Σ' ἐκείνου ποὺ μποροῦσε νὰ τοὺς ἐξαναγκάση σὲ ἄμεση συμμόρφωση. Ὁ κ. Κίσσινγκερ ἐπομένως ἐπωμίζεται τὶς εὐθῦνες, οἱ ὁποῖες δὲν εἶναι ἔναντι τῆς Ἑλλάδος μόνον, ἔναντι τῆς Κύπρου. Εἶναι εὐθῦνες γιὰ τὴν εἰρήνη τοῦ κόσμου».

Γιὰ τὴν κατάσταση ποὺ ἔχει ἤδη διαμορφωθῆ στὴν Κύπρο, ὁ κ. Ζίγδης εἶπε ὅτι ἡ κυβέρνηση πρέπει «νὰ ἀποσύρη

ἀπὸ τὴν Κύπρο ὅλους τοὺς χουνταίους ἀξιωματικούς, ποὺ ἐξακολοθοῦν νὰ ἔχουν τὴν κυβέρνηση στὰ χέρια τους».

Καὶ ἀκόμα : «Χρειάζεται τὸ ταχύτερον νὰ ἀποκτήσουμε Ἔνοπλες Δυνάμεις. Εἶναι ζήτημα ζωῆς καὶ θανάτου. Ἡ ΧΟΥΝΤΑ ἦταν μιὰ χούφτα μέσα στοὺς ἀξιωματικούς. Πρέπει νὰ ξεριζωθῆ καὶ νὰ ριφθῆ εἰς τὴν πυράν! Ἐὰν δὲν φύγουν αὐτοὶ ἀπὸ τὸν στρατόν, δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρχουν Ἔνοπλες Δυνάμεις. Πρέπει ἀμέσως νὰ διορισθῆ ἀρχιστράτηγος γιὰ νὰ γίνη αὐτὸ ποὺ ἔγινε μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν Καταστροφή. Νὰ γίνη τὸ θαῦμα τοῦ Στρατοῦ τοῦ Ἔβρου, ποὺ μᾶς ἐπέτρεψε νὰ ὑπογράψουμε τὴν ἔντιμη συνθήκη τῆς Λωζάννης. Εἶπα ἐπίσης ὅτι μᾶς χρειάζεται νὰ παύση ἡ ἐξωτερική μας πολιτικὴ νὰ εἶναι μονοδιάστατη».

Καταλήγοντας ὁ κ. Ζίγδης τόνισε ὅτι θὰ βοηθήση τὴν κυβέρνηση Καραμανλῆ, ἐφ' ὅσον θὰ γίνη κέρβερος τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων γιὰ νὰ περιστείλη τὶς καταστροφὲς τῆς χούντας».

6. ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΤΩΝ ΚΙΣΣΙΝΓΚΕΡ, ΕΤΣΕΒΙΤ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΙΔΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥ

(6 Ὀκτωβρίου 1974)

Ὁ κ. Ζίγδης, μιλώντας ὡς Πρόεδρος τῆς «Πανελληνίου Ἐπιτροπῆς Συμπαραστάσεως Κύπρου» (Π.Ε.Σ.Κ.) στὸ «Διεθνὲς Συνέδριο Ἀλληλεγγύης πρὸς τὴν Κύπρο», ποὺ ὀργάνωσε ὁ «Ἑλληνικὸς Ἀντιαποικιακὸς Σύνδεσμος» στὴν Πάντειο Σχολή, εἶπε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς :

«Γιὰ τὴ διατήρηση τῆς διεθνοῦς τάξεως καὶ τῆς εἰρήνης δὲν ἐπαρκοῦν οἱ διεθνεῖς μηχανισμοὶ καὶ θεσμοὶ ποὺ ἔχουν σκοπὸ τὴν πρόληψη καὶ τὴ θεραπεία τῶν ἐγκλημάτων πολέμου. Πρέπει τὸ ταχύτερο νὰ συσταθοῦν θεσμοί, ἐνώπιον τῶν ὁποίων θὰ παραπέμπονται καὶ θὰ τιμωροῦνται οἱ ἐγκληματίες πολέμου.

Γι' αὐτό, πρὶν τελειώσω, θὰ ἤθελα νὰ ὑποβάλω στὸ Συνέδριό σας δυὸ προτάσεις :

1. Τὴν ἵδρυση ἀπὸ τοὺς Ὀργανισμοὺς ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν εἰρήνη ἑνὸς «Μόνιμου Διεθνοῦς Δικαστηρίου Ἐγκληματιῶν Πολέμου», ποὺ θὰ δικάζει μὲ ὅλες τὶς ἀναγκαῖες δικονομικὲς ἐγγυήσεις τοὺς ὑπεύθυνους γιὰ τὶς πράξεις πολέμου ἐναντίον ἀνεξάρτητων κρατῶν. Τὸ δικαστήριο αὐτὸ θὰ ἦταν γιὰ τοὺς ἐγκληματίες πολέμου ὅ,τι ἡ Ἐπιτροπὴ Νόμπελ γιὰ τοὺς πρωταγωνιστὲς τῆς διεθνοῦς εἰρήνης.

2. Τὴν ἄμεση παραπομπὴ στὸ δικαστήριο αὐτὸ τῶν κ.κ. Κίσσινγκερ, Ἐτσεβὶτ καὶ Ἰωαννίδη.

Τοῦ τελευταίου, γιατὶ ὀργάνωσε καὶ ἐξετέλεσε τὸ πραξικόπημα ἐναντίον τῆς Κύπρου.

Τοῦ δεύτερου, γιατὶ εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὴν παράνομη τουρκικὴ εἰσβολὴ στὴν Κύπρο.

Τοῦ πρώτου, τέλος, γιατὶ εἶναι ὁ ἐμπνευστὴς καὶ ὁ ἠθικὸς αὐτουργὸς τῶν ἐγκλημάτων τῶν δύο ἄλλων.

Ἂν τὸ Συνέδριό σας ἀποδεχτεῖ τὶς προτάσεις αὐτές, νὰ εἶστε βέβαιοι πώς, κάτω ἀπὸ τὴ σκιὰ τῆς Ἀκροπόλεως, θὰ ἔχετε προσφέρει μιὰ ἱστορικὴ ὑπηρεσία στὴν ὑπόθεση τῆς Παγκόσμιας Εἰρήνης».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΕΚΚΛΗΣΗ ΖΙΓΔΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΧΟΥΝΤΑΣ[1]

«Ὡς ὁ μόνος Ἕλλην πολιτικὸς ποὺ παρέστη καὶ εἰς τὰς δύο συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀπευθυνθῶ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν καὶ νὰ τὸν ἐνημερώσω ἐπὶ τῆς ἐπὶ θύραις ἐθνικῆς τραγωδίας.

Ἡ παρανοϊκὴ πολιτεία τῆς ἐγκληματικῆς στρατιωτικῆς σπείρας τῶν Ἀθηνῶν ἔφερε τοὺς Τούρκους εἰς τὴν Κύπρον. Ὁ κίνδυνος τῆς διχοτομήσεως εἶναι ἄμεσος καὶ ὁ ἐκ τούτου ἀφανισμὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κύπρου εἰς τὸ ὄχι πολὺ ἀπομακρυσμένον μέλλον βέβαιος.

Ἄμεσος εἶναι ἡ εὐθύνη τῆς ἀμερικανικῆς διπλωματίας διὰ τὴν κατάστασιν αὐτήν, λόγῳ τῶν περιπτύξεών της μὲ τὸ στρατιωτικὸν καθεστώς.

Τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας κατεδίκασεν ὁμοφώνως καὶ ἀμειλίκτως τὸ καθεστὼς τῶν Ἀθηνῶν, ὡς ὑπονομευτὴν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς διεθνοῦς ἀσφαλείας. Τοῦ κατελόγισε πλήρη τὴν εὐθύνην διὰ τὸ Κυπριακὸν πραξικόπημα. Ἐχαρακτήρισε δὲ τὸ κατασκεύασμα τῆς Χούντας εἰς Κύπρον ὡς ἀπαράδεκτον. Ταυτοχρόνως ὅμως διετύπωσε καὶ τὴν διεθνῆ ληξιαρχικὴν πρᾶξιν ἐνταφιασμοῦ τῆς ἰδέας τῆς Ἑνώσεως...

Μὲ σπαραγμὸν καρδίας ἠκούαμεν, κατὰ τὰς συζητήσεις, νὰ ἀναφέρεται συνεχῶς ὡς ἐγκληματίας ἡ Ἑλλὰς καὶ ὄχι ἡ Χούντα τῆς γνωστῆς προελεύσεως. Ὑπῆρχαν ὅμως καὶ ἀρκεταὶ ἔντιμοι ἐξαιρέσεις.

---

1. Μεταδόθηκε ἀπὸ τὴν «Ντόυτσε Βέλλε» στὴν ἐκπομπή της τῆς 21 Ἰουλίου 1974.

Ἡ ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου περὶ σεβασμοῦ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τοῦ Κυπριακοῦ Κράτους εἶναι πολύτιμη. Ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃ σεβαστή, διὰ νὰ καταστῇ πραγματικότης —νὰ φύγουν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὴν Κύπρον καὶ ἀποτραποῦν οἱ ἄλλοθεν ἐξ ἴσου δεινοὶ κίνδυνοι— χρειάζονται μακραί, ἐπίμονοι καὶ λεπτόταται διαπραγματεύσεις, τὰς ὁποίας δὲν δύναται νὰ διεξαγάγῃ Κυβέρνησις στερουμένη παντελῶς κύρους, ποὺ φέρει τὸ στίγμα τῆς καταδίκης τῆς παμψηφίας τῶν Ἐθνῶν.

Ἡ δημιουργηθεῖσα τραγικὴ κατάστασις διὰ τὴν Κύπρον καὶ τὴν Ἑλλάδα δὲν λύεται μὲ λεονταρισμούς. Αὐτοὶ ἀντιθέτως δύνανται νὰ μᾶς ὁδηγήσουν εἰς πολεμικὰς περιπλοκὰς ἀπροσμετρήτως καταστρεπτικῶν συνεπειῶν.

Ἡ Ἑλλὰς τὴν στιγμὴν αὐτὴν χρειάζεται Κυβέρνησιν κύρους, ἐκπροσωποῦσαν ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος, ἀπηλλαγμένην τοῦ στίγματος τῆς διεθνοῦς καταδίκης. Χρειάζεται, μὲ μίαν λέξιν, «Κυβέρνησιν Ἐθνικῆς Ἑνότητος».

Καὶ διὰ νὰ τὴν ἀποκτήσῃ, τὴν εὐθύνην ἐπωμίζονται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον οἱ *Ἕλληνες ἀξιωματικοί*. Διότι αὐτοὶ καὶ μόνον ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ τὴν ἐπιβάλουν.

Ἂν διστάσουν, ἂν ὀλιγωρήσουν ἔστω καὶ διὰ μερικὰ εἰκοσιτετράωρα, θὰ καταδικασθοῦν ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν ὡς νεκροθάπται τοῦ Ἔθνους».

Οὐάσινγκτον, 21 Ἰουλίου 1974

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΕΚΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ Σ' ΑΥΤΕΣ

Στὸ κεφάλαιο αὐτὸ περιλαμβάνονται μερικὰ ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ κείμενα τῶν ἐκκλήσεών μου γιὰ συμπαράσταση στὴν ὑπόθεση τῆς Κύπρου, ὅπως καὶ τῆς ἀνταποκρίσεως ποὺ εἶχαν ἀπὸ Ἀμερικανοὺς καὶ ἄλλους παράγοντες.

1. ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΚΟΥΡΤ ΧΑ·Ι·ΝΤΕΝΡΑ·Ι·Χ

Οὐάσινγκτον, 10 Ἰουλίου 1974

Κύριον
Κοὺρτ Χαϊντενράιχ (Kurt Heidenreich)
Ἀποστολὴ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων κλπ.

Ἀγαπητὲ κ. Χαϊντενράιχ,

Θέλω νὰ σᾶς ἐκφράσω τὶς θερμὲς εὐχαριστίες μου γιὰ τὸ γεῦμα τῆς 8ης Ἰουλίου, ὅπως καὶ γιὰ τὴν τόσο ἐνδιαφέρουσα συζήτησή μας σὲ θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἐπιθυμῶ ἐπίσης νὰ ἐκφράσω τὴν ἐκτίμησή μου πρὸς τοὺς διακεκριμένους φίλους τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον τους στὴν ὑπόθεση τῆς ἑλληνικῆς δημοκρατίας.

Ἐσωκλείστως βρίσκετε μιὰ σειρὰ ἀπὸ λόγους καὶ δηλώσεις ποὺ ἔκανα ἀφότου ἤρθα στὶς Η.Π.Α., ποὺ ἐλπίζω νὰ σᾶς ἐνδιαφέρουν.

Μόλις χωρίσαμε χθές, πληροφορήθηκα πὼς ἡ ἐφημερίδα «Ἐλεύθερος Κόσμος» ἐξαπέλυσε μιὰ νέα δηλητηριώδη ἐπίθεση ἐναντίον μου. Ἀλλά, πράγμα πολὺ σοβαρότερο, ὁ κ. Παπασπύρου, ὁ τελευταῖος πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς, ποὺ ἔχει ὑπερβεῖ τὸ 70ὸ ἔτος, κλήθηκε ἀπὸ τὸν ἀνακριτὴ τοῦ Στρατοδικείου γιὰ νὰ ἀπολογηθεῖ στὶς κατηγορίες ὅτι παρα-

βίασε : α) τὴν Προκήρυξη τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητῆ ἀριθ. 1 (Στρατιωτικὸς Νόμος ἄρθρο 5) καὶ β) τὸ ἄρθρο 191 τοῦ Ποιν. Κώδικος.

Τὸ «ἔγκλημα» τοῦ κ. Παπασπύρου συνίσταται στὸ γεγονὸς ὅτι βρέθηκε στὴν κατοχή του ἑλληνικὴ μετάφραση τῆς καταθέσεώς μου στὴν Ὑποεπιτροπὴ Εὐρώπης τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων.

Θὰ εἶστε ἀσφαλῶς ἐνήνερος γιὰ τὴν τελευταία κρίση στὴν Κύπρο.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος κοτηγόρησε ἀπευθείας τὴ Χούντα τῆς Ἀθήνας γιὰ τὴ διενέργεια τρομοκρατικῶν πράξεων ὅπως καὶ τὴν προπαρασκευὴ μιᾶς δολοφονικῆς ἀπόπειρας ἐναντίον του.

Ἡ Χούντα εἶναι πηγὴ μιᾶς κακοήθους ἐπιδημίας ποὺ μπορεῖ νὰ προκαλέσει καταστροφή, ὄχι μόνον γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ Μέση Ἀνατολὴ καὶ τὴν Εὐρώπη ἐπίσης.

Ἀτυχῶς ἐξακολουθεῖ νὰ ἀπολαμβάνει τὴν ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ ὑποστήριξη τῶν Η.Π.Α.

Εἰλικρινὰ δικός σας
Ἰωάννης Γ. Ζίγδης

2. ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΖΙΓΔΗ ΠΡΟΣ ΡΟΖΕΝΤΑΛ

12 Ἰουλίου 1974

Ἐντιμότατον
κ. Μπένζαμιν Ρόζενταλ
Πρόεδρον Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης

Ἀγαπητὲ κ. Πρόεδρε,

Ἐπιτρέψτε μου νὰ σχολιάσω τὴν κατάθεση τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων, στὶς 20 Ἰουνίου, σχετικὰ μὲ τὴ συνέντευξή του, ποὺ δημοσιεύτηκε ἀπὸ τὸ φιλοχουντικὸ τύπο τῆς Ἀθήνας στὶς 19 Ἀπριλίου.

Πρῶτο : Εἶναι καλὸ ποὺ ὁ στρατηγὸς λυπήθηκε γιὰ τὴν κακὴ χρησιμοποίηση τῆς συνεντεύξεώς του ἀπὸ τὴ Χούντα. Ὅμως, ἡ συνέντευξη δόθηκε σὲ ἕνα πολὺ γνωστὸ πράκτορα τοῦ καθε-

στῶτος λίγο πρὶν ἀπὸ τὶς 21 Ἀπριλίου, ἐπέτειο τοῦ πραξικοπήματος. Θὰ ἦταν φυσικὸ νὰ γίνει ἀντιληπτὸ πὼς θὰ χρησιμοποιοῦνταν γιὰ προπαγανδιστικοὺς σκοπούς, γιατὶ αὐτὴ ἦταν ἡ πάγια συνήθεια τῆς Χούντας ὅλα τὰ προηγούμενα χρόνια. Αὐτὴ τὴ φορὰ ἡ διαφορὰ εἶναι στὸ ὅτι τὸ καθεστὼς ἀποπειράθηκε νὰ ἐκμεταλλευτεῖ τὴ συνέντευξη γιὰ τὴ δίωξη ἀντιπάλων του. (Ἐπισυνάπτω χωριστὸ σημείωμα, γιὰ τὴν περίπτωση τοῦ τελευταίου Προέδρου τῆς Βουλῆς κ. Δ. Παπασπύρου). Πρέπει νὰ θεωρηθεῖ θετικὸ στοιχεῖο, ἐντούτοις, ὅτι ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ ὑπόσχεται νὰ καταβάλει μεγαλύτερη προσοχὴ στὸ μέλλον.

Δεύτερο : Σχετικὰ μὲ τὴν ἑτοιμότητα τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ προσέφυγε σὲ ὑπεκφυγὲς καὶ διπλωματικὲς διατυπώσεις. Προέβαλε τὴ θεωρία ὅτι ἡ θέση του συνεπάγεται τὸ καθῆκον νὰ ἀξιολογεῖ εὐνοϊκὰ τὴ στρατιωτικὴ ἑτοιμότητα τῶν μελῶν τῆς Συμμαχίας. Καὶ γι' αὐτό :

Ἡ κατάθεσή του ἔτεινε στὸ νὰ ὑποτιμήσει τὴ σημασία τῶν μαζικῶν ἀποστρατειῶν γιὰ πολιτικοὺς λόγους.

Τίποτα δὲν ἀνάφερε γιὰ τὴ «σοβιετοποίηση» τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων μὲ τὴν κατάλυση τοῦ καθεστῶτος τῆς πειθαρχίας πρὸς τοὺς ἱεραρχικῶς ἀνωτέρους.

Παρέβλεψε τὴ διαφορὰ τοῦ βαθμοῦ ἐμπιστοσύνης, ποὺ τὸ καθεστὼς δείχνει πρὸς τοὺς διαφόρους κλάδους τῶν ἐνόπλων δυνάμεων.

Τελευταῖο, ὄχι ὅμως καὶ ὀλιγότερο σημαντικό, παραγνώρισε ἀπόλυτα τὴ σημασία τοῦ χάσματος μεταξὺ λαοῦ καὶ ἐνόπλων δυνάμεων, ποὺ ἔχουν μετατραπεῖ σὲ ἀστυνόμο τοῦ καθεστῶτος.

Ἐντελῶς ἀντίθετα ὁ στρατηγὸς ἐξύμνησε τὴ συνεργασία μεταξὺ τῶν 3 κλάδων σὲ γυμνάσια καὶ δήλωσε πὼς τὸ προσωπικὸ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων «πραγματοποιεῖ ἔξοχη συντήρηση τοῦ ἐξοπλισμοῦ, ἂν καὶ ἕνα μεγάλο τμῆμα εἶναι παλιὸ καὶ δύσκολα συντηρεῖται».

Καὶ οἱ σκλάβοι στὶς γαλέρες ἐκτελοῦσαν ἐξαίρετα, ἐπίσης, τὰ συνηθισμένα καθήκοντά τους κάτω ἀπὸ συνθῆκες ἐξαναγκασμοῦ. Ἀλλὰ δὲ στηρίζεται κανεὶς σὲ τέτοια βάση γιὰ νὰ

ἀξιολογήσει τὴν ἀποδοτικότητα σύγχρονων ἐνόπλων δυνάμεων σὲ περιόδους κρίσεων, ὅταν ἡ ἀποδοτικότητα τοῦ στρατιώτη θὰ ἐξαρτηθεῖ ἀπὸ τὸ ἠθικό του καὶ τὴν προθυμία του νὰ ἀκολουθήσει τὴν πολιτικὴ ἡγεσία.

Ἡ κατάθεση τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ, ὅπως καὶ τοῦ ὑπουργοῦ Ἀμύνης κ. Σλέσινγκερ στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τῆς Γερουσίας, στὶς 26 Ἰουνίου, δίνουν στὸν ἑλληνικὸ λαὸ τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ ἑτοιμότητα τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἔχει δευτερεύουσα σημασία. Ἐκεῖνο ποὺ πρωτίστως ἐνδιαφέρει τὶς στρατιωτικὲς ἡγεσίες τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τῶν Η.Π.Α. εἶναι ἁπλῶς ἡ ἐλεύθερη χρήση τοῦ «οἰκοπέδου» ποὺ λέγεται Ἑλλὰς καὶ ποὺ ἔχει ἐγγυηθεῖ σ' αὐτὲς ἡ δικτατορία. Οἱ Ἕλληνες, ὡς λαός, δὲν ἔχουν θέση στοὺς ὑπολογισμούς τους.

Αὐτὴ ἡ κατάσταση εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐπικίνδυνη καὶ γιὰ τὴ Συμμαχία καὶ γιὰ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις.

Ἀσφαλῶς εἶστε ἐνήμερος γιὰ τὴν κυπριακὴ κρίση. Τὸ δικτατορικὸ ἑλληνικὸ καθεστὼς ἀπέδειξε καὶ πάλι πὼς ἀποτελεῖ ἀπειλὴ γιὰ τὴν εἰρήνη στὴν περιοχὴ αὐτὴ τῆς ὑδρογείου. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ ἐπωφεληθεῖτε ἀπὸ τὴν κρίση αὐτή, *γιὰ νὰ ἐντείνετε ἀκόμα περισσότερο τὶς προσπάθειές σας νὰ πείσετε τὴν κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. νὰ παύσει τὴν ὑποστήριξή της πρὸς τὴν ὀλέθρια Χούντα, ποὺ ἀποτελεῖ ἀπειλὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, τοὺς συμμάχους καὶ τὴ μόνιμη σταθερότητα στὴ Μεσόγειο.*

Εἰλικρινὰ

Ἰωάννης Γ. Ζίγδης

2α. Σημείωμα γιὰ τὴ δίωξη τοῦ κ. Δ. Παπασπύρου

Ὁ κ. Δημήτριος Παπασπύρου, ὁ πρόεδρος τῆς τελευταίας ἑλληνικῆς Βουλῆς, ἔλαβε κλήση ἀπὸ τὸν ἐπίτροπο τοῦ Ἐκτάκτου Στρατοδικείου νὰ ἐμφανιστεῖ τὴ 19 Ἰουλίου καὶ νὰ ἀπολογηθεῖ γιὰ κατηγορίες παραβάσεως :

α) τῆς Διακηρύξεως ὑπ' ἀριθ. 1 τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ καὶ

β) τοῦ ἄρθρου 191 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος.

Ἡ πρώτη κατηγορία ἀναφέρεται στὴ διενέργεια «ἀντεθνικῆς προπαγάνδας» καὶ ἡ δεύτερη στὴ «διασπορὰ ψευδῶν εἰδήσεων ποὺ μποροῦν νὰ προκαλέσουν διατάραξη τῆς δημοσίας τάξεως». Οἱ ποινὲς γιὰ κάθε ἀδίκημα εἶναι φυλάκιση μέχρι 5 χρόνια καὶ χρηματικὴ ποινὴ μέχρι 500 χιλιάδες δραχμές.

Ὁ κ. Παπασπύρου ἔλαβε τὴν κλήση αὐτή, γιατὶ ἡ Στρατιωτικὴ Ἀστυνομία βρῆκε στὴν κατοχή του τὸ κείμενο καὶ τὴν ἑλληνικὴ μετάφραση τῆς καταθέσεώς μου τῆς 27 Μαρτίου 1974, ἐνώπιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης.

Ἡ πρώτη ἐνέργεια κατὰ τοῦ κ. Παπασπύρου ἔγινε στὶς 4 Μαΐου 1974, ὅταν τὸν κάλεσε σὲ ἀνάκριση ἡ Στρατιωτικὴ Ἀστυνομία γιὰ τὴν ὑπόθεση αὐτὴ καὶ ἔγινε ἔρευνα στὸ γραφεῖο του. Ἡ νέα ἐπίσημη κλήση σημαίνει πὼς ὁ κ. Δ. Παπασπύρου, ποὺ ἔχει ἤδη ὑπερβεῖ τὰ 70 ἔτη τῆς ἡλικίας του, κινδυνεύει νὰ φυλακιστεῖ καὶ πιθανῶς νὰ παραπεμφθεῖ στὸ Στρατοδικεῖο. Ἂν συμβεῖ κάτι τέτοιο, θὰ κινδυνεύσει ἡ ὑγεία του καὶ πιθανότατα καὶ αὐτὴ ἡ ζωή του.

Θὰ ἔπρεπε νὰ προστεθεῖ πὼς ἡ ἐφημερίδα «Ἐλεύθερος Κόσμος», τὸ ἔγκυρο ὄργανο τοῦ καθεστῶτος, ἀπηύθυνε μιὰ πρόκληση στὶς 14 Ἰουνίου 1974 πρὸς τοὺς κ.κ. Κανελλόπουλο καὶ Μαῦρο νὰ προβοῦν σὲ δημόσια ἐπιδοκιμασία ἢ ἀποδοκιμασία τῆς καταθέσεώς μου. Διαφορετικὰ ἡ σιωπή τους θὰ ἀποδείκνυε ὅτι συμφωνοῦν μὲ τὴ θέση μου, πράγμα ποὺ θὰ τοὺς ἐξέθετε στὶς ἴδιες ποινικὲς συνέπειες ποὺ ἀναφέρθηκαν πιὸ πάνω.

Πιστεύω ὅτι οἱ πληροφορίες αὐτὲς θὰ προκαλέσουν τὸ ἐνδιαφέρον σας

Ἰωάννης Ζίγδης

Οὐάσινγκτον 12.7.74

3. ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗ κ. ΦΟΥΛΜΠΡΑΙΤ

Ἐντιμότατον Τ. Ουίλλιαμ Φουλμπράιτ (J. William Fulbright) Πρόεδρον Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τῆς Γερουσίας

Ἀγαπητὲ κ. Πρόεδρε,

Κατόπιν προσκλήσεως τῆς Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης τῆς

Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων ἦρθα στὴ χώρα αὐτὴ γιὰ νὰ καταθέσω γιὰ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις.

Ἀποτέλεσμα τούτου ὑπῆρξε ὅτι ἡ Χούντα τῆς Ἀθήνας κατέστησε ἀδύνατη τὴν ἐπιστροφή μου ἐπὶ τοῦ παρόντος. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ σκοπεύω νὰ παρατείνω τὴν παραμονή μου στὴ χώρα σας καὶ νὰ συνεχίσω τὶς προσπάθειές μου γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ ποὺ μὲ ἔφερε ἐδῶ, τὴν ἐπαναφορὰ δηλαδὴ τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν σχέσεων στὴν παλιά τους βάση φιλίας καὶ ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως.

Λυποῦμαι ποὺ μέχρι σήμερα δὲ μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ σᾶς συναντήσω καὶ νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴ βαθύτατη ἐκτίμηση ὅλων τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὶς ἀκαταπόνητες προσπάθειές σας, ὡς διακεκριμένου πολιτικοῦ ἡγέτη τῆς χώρας σας καὶ προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Σχέσεων, γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατικῆς τάξεως στὴν Ἑλλάδα. Οἱ προσπάθειές σας μειώνουν τὴν πικρία τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὴν ἀπροσδόκητη μεταχείρισή τους ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, συνέταιρου σὲ μιὰ συμμαχία ποὺ συστήθηκε γιὰ νὰ διατηρήσει τὸ δημοκρατικὸ τρόπο ζωῆς γιὰ ὅλα τὰ μέλη της.

Ὡς δεῖγμα τῆς ἐκτιμήσεώς μου ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς ἐσωκλείσω τὶς ὁμιλίες καὶ τὶς δηλώσεις ποὺ ἔκανα, ἀφότου ἦρθα στὴ χώρα σας. Θὰ τὸ θεωρήσω φυσικὰ μεγάλη τιμὴ καὶ εὐχαρίστηση νὰ σᾶς γνωρίσω προσωπικά, αὐτὴ μάλιστα τὴν ἐποχή *ποὺ ἡ νέα κρίση τῆς Κύπρου ὑπογραμμίζει τοὺς σοβαρότατους κινδύνους ποὺ δημιουργεῖ ἡ ὑποστήριξη ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. μιᾶς κυβερνήσεως στὴν Ἑλλάδα, ποὺ εἶναι ἀπεχθὴς στὴ λαϊκὴ θέληση.*

Εἰλικρινὰ δικός σας
Ἰωάννης Γ. Ζίγδης

12 Ἰουλίου 1974

4. ΑΠΑΝΤΗΣΗ κ. ΡΟΖΕΝΤΑΛ

Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων
Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων
Οὐάσινγκτον, D.C., 20515

16 Ἰουλίου 1974

Κύριον Ἰωάννην Γ. Ζίγδην
Channel House - Suite 510
824 New Hampshire Avenue, N.W.
Οὐάσινγκτον, D.C., 20037

Ἀγαπητὲ κύριε Ζίγδη,

Σᾶς εὐχαριστῶ πάρα πολὺ γιὰ τὸ γράμμα σας μὲ τὸ ὁποῖο σχολιάζετε τὴν κατάθεση τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ. Προσωπικὰ εἶμαι εὐχαριστημένος ποὺ ὁ στρατηγὸς ἔδωσε σοβαρὲς ἐξηγήσεις γιὰ τὴν ἐξαιρετικὰ ἀτυχὴ δημόσια ἐντύπωση ποὺ προκάλεσε ἡ συνέντευξή του.

Ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς γιὰ νὰ σᾶς στείλω ἀντίγραφο τηλεγραφήματος ποὺ ἀρκετὰ μέλη τῆς Βουλῆς ἔστειλαν σήμερα στὸν ὑπουργὸ Κίσσινγκερ γιὰ τὴν κρίση τῆς Κύπρου, στὴν ὁποία ἀναφερθήκατε.

Εἰλικρινὰ
Μπέντζαμιν Σ. Ρόζενταλ
Πρόεδρος
Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης

5. ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΚΟΓΚΡΕΣΣΟΥ ΠΡΟΣ κ. ΚΙΣΣΙΝΓΚΕΡ

16 Ἰουλίου 1974

Τὸ ἀκόλουθο τηλεγράφημα πρὸς τὸν ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν Κίσσινγκερ στάλθηκε σήμερα ἀπὸ τοὺς ὑπογράφοντες :

Εἴμαστε πάρα πολὺ ἀνήσυχοι γιὰ τὸ πραξικόπημα ποὺ ἐπιχειρήθηκε στὴν Κύπρο καὶ ποὺ ἀπειλεῖ ὄχι μόνο τὴν ἀνεξαρτησία

THOMAS E. MORGAN, PA., CHAIRMAN

CLEMENT J. ZABLOCKI, WIS.
WAYNE L. HAYS, OHIO
L. H. FOUNTAIN, N.C.
DANTE B. FASCELL, FLA.
CHARLES C. DIGGS, JR., MICH.
ROBERT N. C. NIX, PA.
DONALD M. FRASER, MINN.
BENJAMIN S. ROSENTHAL, N.Y.
JOHN C. CULVER, IOWA
LEE H. HAMILTON, IND.
ABRAHAM KAZEN, JR., TEX.
LESTER L. WOLFF, N.Y.
JONATHAN B. BINGHAM, N.Y.
GUS YATRON, PA.
ROY A. TAYLOR, N.C.
JOHN W. DAVIS, GA.
OGDEN R. REID, N.Y.
MICHAEL HARRINGTON, MASS.
LEO J. RYAN, CALIF.
CHARLES WILSON, TEX.
DONALD W. RIEGLE, JR., MICH.

PETER H. B. FRELINGHUYSEN, N.J.
WILLIAM S. BROOMFIELD, MICH.
H. R. GROSS, IOWA
EDWARD J. DERWINSKI, ILL.
VERNON W. THOMSON, WIS.
PAUL FINDLEY, ILL.
JOHN H. BUCHANAN, JR., ALA.
J. HERBERT BURKE, FLA.
GUY VANDER JAGT, MICH.
ROBERT H. STEELE, CONN.
PIERRE S. DU PONT, DEL.
CHARLES W. WHALEN, JR., OHIO
ROBERT B. (-bb) MATHIAS, CALIF.
EDWARD G. BIESTER, JR., PA.
LARRY WINN, JR., KANS.
BENJAMIN A. GILMAN, N.Y.
TENNYSON GUYER, OHIO
ROBERT J. LAGOMARSINO, CALIF.

MARIAN A. CZARNECKI
CHIEF OF STAFF

Congress of the United States
Committee on Foreign Affairs
House of Representatives
Washington, D.C. 20515

July 16, 1974

Mr. John G. Zighdis
Channel House - Suite 510
824 New Hampshire Avenue, N.W.
Washington, D.C. 20037

Dear Mr. Zighdis:

Thank you very much for your letter commenting on General Goodpaster's testimony. I am personally pleased that the General qualified importantly the most unfortunate public impression given by his interview.

I take this opportunity to send you a copy of a telegram which several House members sent today to Secretary Kissinger on the Cyprus crisis to which you referred.

Sincerely,

Benjamin S. Rosenthal
Chairman
Subcommittee on Europe

Further Information:

Cliff Hackett 225-8971

FOR RELEASE: 12:00 Noon July 16, 1974

The following telegram to Secretary of State Kissinger was sent today by the undersigned:

WE ARE GREATLY CONCERNED ABOUT THE ATTEMPTED COUP IN CYPRUS WHICH THREATENS NOT ONLY THE INDEPENDENCE OF THE REPUBLIC BUT ALSO PEACE AND STABILITY IN THE ENTIRE EASTERN MEDITERRANEAN.

WE URGE YOU TO TAKE WHATEVER STEPS ARE NEEDED, INCLUDING A REQUEST FOR AN IMMEDIATE SECURITY COUNCIL MEETING, TO INSURE THAT APPROPRIATE INTERNATIONAL ACTION DENY SUCCESS TO THIS ILLEGAL MILITARY THREAT TO CYPRUS AND ITS GOVERNMENT.

Benjamin S. Rosenthal, New York
Don Edwards, California
Lucien N. Nedzi, Michigan
William J. Green, Pennsylvania
John Brademas, Indiana
Donald M. Fraser, Minnesota
Paul Sarbanes, Maryland
Lee H. Hamilton, Indiana

τῆς Δημοκρατίας, ἀλλὰ ἐπίσης τὴν εἰρήνη καὶ τὴ σταθερότητα σ' ὁλόκληρη τὴν 'Ανατολικὴ Μεσόγειο. Σᾶς ἀπευθύνουμε ἔκκληση νὰ πάρετε ὁποιαδήποτε μέτρα χρειάζονται, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ὑποβολῆς αἰτήσεως γιὰ τὴν ἄμεση σύγκληση τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας γιὰ νὰ ἐξασφαλισθεῖ μὲ κατάλληλη διεθνὴ ἐνέργεια ἡ ματαίωση τῆς ἐπιτυχίας αὐτῆς τῆς παράνομης στρατιωτικῆς ἀπειλῆς γιὰ τὴν Κύπρο καὶ τὴν κυβέρνησή της.

Μπένζαμιν Σ. Ρόζενταλ	(Benjamin S. Rosental), Νέα Ὑόρκη
Ντὸν Ἔντουαρντς	(Don Edwards), Καλιφόρνια
Λουσιὲν Ν. Νέντζη	(Lucien N. Nedji), Μίτσιγκαν
Γουίλλιαμ Τζ. Γκρήην	(William J. Green), Πενσυλβανία
Τζὼν Μπρεδήμας	(John Brademas), 'Ινδιάνα
Ντόναλντ Φρέιζερ	(Donald M. Fraser), Μιννεσότα
Πὼλ Σαρμπάνης	(Paul Sarbanes), Μαίρυλαντ
Λὴ Χ. Χάμιλτον	(Lee H. Hamilton), 'Ινδιάνα

6. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗ κ. Ρ. ΤΑΦΤ

24 'Ιουλίου 1974

'Αγαπητὲ κ. Ζίγδη

Σᾶς γράφω γιὰ νὰ βεβαιώσω λήψη τοῦ ἀντιγράφου τῶν δηλώσεών σας γιὰ τὶς ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις καὶ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ τὴν ἀποστολή του.

Οἱ πληροφορίες εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσες καὶ ἐκτιμῶ τὴν καλοσύνη σας νὰ μοῦ τὶς στείλετε.

Καὶ πάλι εὐχαριστῶ,

Δικός σας

Ρόμπερτ Τάφτ, ὁ νεώτερος

Γερουσιαστὴς Η.Π.Α.

'Ανάλογες ἀπαντήσεις: Τζένκομπ Τζάβιτς, Γερουσιαστὴς
Στρὸμ Θέρμοντ »

7. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΗ κ. ΜΠΙΟΥΚΑΝΑΝ

24 'Ιουλίου 1974

'Αγαπητὲ κ. Ζίγδη,

Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὸ πρόσφατο γράμμα σας, ἀναφορικὰ

μὲ τὸν κ. Δημ. Παπασπύρου. Λυπήθηκα πολὺ μαθαίνοντας ὅτι (κινδυνεύει) νὰ φυλακιστεῖ καὶ εἶχα προγραμματίσει μαζὶ μὲ συναδέλφους μου τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων νὰ προβοῦμε ἀπὸ κοινοῦ σὲ ἐνδεδειγμένες γιὰ τὴν περίπτωση ἐνέργειες.

Συμμερίζομαι τὴ χαρά σας γιὰ τὰ χθεσινὰ γεγονότα τῆς Ἀθήνας καὶ εἶμαι βέβαιος πὼς ἡ κυβερνητικὴ αὐτὴ μεταβολὴ θὰ ὁδηγήσει σὲ μεγαλύτερη ἐλευθερία γιὰ τὸν κ. Παπασπύρου καὶ ὅλους τοὺς πολίτες τῆς Ἑλλάδας.

Μὲ τοὺς πιὸ θερμοὺς χαιρετισμούς,
Εἰλικρινὰ δικός σας
Τζὼν Η. Μπιουκάναν
Μέλος τοῦ Κογκρέσσου

8. ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ κ. ΤΖΑΚ ΑΝΤΕΡΣΟΝ ΑΠΑΝΤΑ

25 Ἰουλίου 1974

Ἀγαπητὲ κύριε Ζίγδη,

Ὅπως σᾶς ὑποσχέθηκα, σᾶς ἐσωκλείω τρία κείμενα : Τὸ «Α» εἶναι τὸ ἄρθρο ποὺ θὰ δημοσιευτεῖ τὴν προσεχὴ Δευτέρα, στὴν τελική του μορφή. Τὸ «Β» εἶναι τὸ σχέδιο ποὺ εἶχα συντάξει, πρὶν γίνει ἡ ἐπεξεργασία του ἀπὸ τὸ διευθυντή. Παρακαλῶ νὰ χρησιμοποιηθεῖ ἐμπιστευτικά. Τὸ «Γ» προορίζεται γιὰ τὴν τηλεόραση καὶ θὰ μεταδοθεῖ σ' ὅλη τὴ χώρα τὴ βδομάδα αὐτή.

Πολλὰ πολλὰ εὐχαριστῶ γιὰ τὴ βοήθειά σας.

Ἐλπίζω νὰ κατορθώσω νὰ σᾶς δῶ ξανά, πρὶν ἐπιστρέψετε στὴν Ἀθήνα, ἀλλ' ἂν δὲν μπορέσω, σᾶς εὔχομαι τὴν καλύτερη δυνατὴ τύχη. Εἶστε γενναῖος, ἐνάρετος καὶ ἦταν ἐξαιρετικὴ εὐχαρίστηση γιὰ μένα νὰ σᾶς γνωρίσω.

Ἐλπίζω νὰ σᾶς δῶ στὴν Ἀθήνα πολὺ σύντομα.

Εἰλικρινά,
Τζὸ Σπήαρ
(Συνεργάτης τοῦ κ. Τζὰκ Ἄντερσον)

8α. ΟΙ Η.Π.Α. ΑΓΝΟΗΣΑΝ ΤΙΣ ΕΚΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ[1]

Τοῦ Τζὰκ Ἄντερσον

«Οὐάσινγκτον Πόστ», Δευτέρα 29 Ἰουλίου, 1974

Προείπαμε στὶς 27 Μαΐου πὼς «ἡ στρατιωτικὴ Χούντα, ποὺ κατέχει τὴν ἐξουσία τώρα στὴν Ἑλλάδα, θὰ ἀνατραπεῖ πρὶν τὸ τέλος τοῦ Ἰουνίου»[2]. Κάναμε λάθος στὴν ἡμερομηνία 23 μέρες. Ἡ πρόγνωσή μας βασιζόταν σὲ παρατηρήσεις εἰδικῶν τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, τῆς C.I.A. καὶ τοῦ Πενταγώνου. Μιὰ ἐμπιστευτικὴ ἔκθεση πρὸς τὴν Ἀτλαντικὴ Συμβουλευτικὴ Συνέλευση τοῦ Μαΐου 1974 ἀνέλυε τὴν ἑλληνικὴ κατάσταση καὶ κατέληγε σ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα: «Πολλοὶ παρατηρητὲς προβλέπουν πὼς οἱ πιὸ δοκιμαζόμενες τάξεις, μὲ τὴν ὑποστήριξη ἀνώτερων ἀξιωματικῶν ἀγανακτισμένων ἀπὸ τὴν πρωτόγονη τακτικὴ τρομοκρατίας τῆς Χούντας, μποροῦν σύντομα νὰ ξεσπάσουν σὲ ἀνοιχτὴ ἐξέγερση».

Στὸ ἄρθρο τοῦ Μαΐου προειδοποιήσαμε πὼς μιὰ ἐξέγερση στὴν Ἑλλάδα μπορεῖ νὰ φέρει στὴν ἐξουσία δυνάμεις ἐχθρικές, ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ ἀρνηθοῦν στὶς Η.Π.Α. τὴ χρησιμοποίηση τῶν στρατιωτικῶν ἐγκαταστάσεών τους, ὅπως καὶ ἐκείνων γιὰ τὴ λήψη μυστικῶν πληροφοριῶν. Ὅσο ὅμως ἡ σκόνη κατακαθίζει στὴν Ἀθήνα, ἡ κατάσταση παρουσιάζεται πολὺ λιγότερο δραματική. Ὁ νέος πρωθυπουργὸς Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς ὑπῆρξε φίλος τῶν Η.Π.Α. Ἐντούτοις, δὲν εἶναι πιθανὸ νὰ ξεχάσει τὰ χρόνια ἐξορίας στὸ Παρίσι καὶ τὸν ἀγώνα του νὰ τὸν ἀκούσει ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν Χένρυ Κίσσινγκερ.

Ὁ Καραμανλῆς καὶ ἄλλοι ἐξόριστοι ἡγέτες ζήτησαν ἐπανειλημμένα, ἀλλὰ μάταια, τὴν ἀμερικανικὴ βοήθεια γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στὴν πατρίδα τους. Ἀλλὰ ἡ κυβέρνηση Νίξον προτιμοῦσε νὰ συναλλάσσεται μὲ τὴ Χούντα. Ὡς τὴ μέρα ποὺ ὁ Καραμανλῆς κλήθηκε στὴν Ἀθήνα, σύμφωνα μὲ τὶς πηγές μας, ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν εἰρωνεύονταν τὴ σκέψη πὼς μποροῦσε νὰ ξαναγυρίσει στὴν ἐξουσία.

Οἱ σχέσεις ἑπομένως τοῦ Καραμανλῆ μὲ τὶς Η.Π.Α. θὰ

---

1. Τὸ κείμενο «Α» τῆς ἐπιστολῆς Σπήαρ.
2. Βλέπε σελ. 225.

εἶναι πιθανῶς συγκρατημένες καὶ πρακτικῆς φύσεως: Ἂν ἡ Οὐάσινγκτον θέλει νὰ διατηρεῖ βάσεις ἐκεῖ, σύμφωνα μὲ τὶς πηγές μας, «θὰ πρέπει νὰ πληρώσει γιὰ τὴν εὔνοια».

Οἱ πολιτικοὶ παρατηρητὲς διερωτῶνται ἀκόμα πόση δύναμη διαθέτει στὴν πραγματικότητα ἡ νέα πολιτικὴ κυβέρνηση. Μερικοὶ προβλέπουν πὼς οἱ στρατιωτικοὶ θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ παρακολουθοῦν προσεκτικὰ τὰ γεγονότα, γιὰ νὰ μὴ ξεφύγουν ἀπὸ κάθε ἔλεγχο.

Σύμφωνα μὲ τὶς πηγές μας, ἐντούτοις, ὁ Καραμανλῆς δὲ θὰ πιεστεῖ ἀπὸ τοὺς στρατιωτικούς. Ἀντίθετα, οἱ πηγὲς αὐτὲς ὑποστηρίζουν ὅτι θὰ συγκροτηθεῖ εἰδικὸ δικαστήριο γιὰ νὰ δικάσει τὸν καθαιρεθέντα ἰσχυρὸ ἄνδρα στρατηγὸ Ἰωαννίδη καὶ τὸ πολιτικὰ πρωτόγονο περιβάλλον του. Ἕνας ποὺ θὰ δοκιμάσει τὸν πέλεκυ τῆς τιμωρίας, προβλέπουν οἱ πηγές μας, θὰ εἶναι ὁ Ἕλληνας πρεσβευτὴς στὴν Οὐάσινγκτον, Κωνσταντῖνος Παναγιωτάκος.

Ἀτυχῶς, ὁ Κίσσινγκερ ἀγνόησε τὶς ἐκκλήσεις νὰ σταματήσει τὴν ἀμερικανικὴ συνεργασία μὲ τὴ Χούντα. Ἕνα ἐμπιστευτικὸ ἔγγραφο, τουλάχιστον, ὑποστήριξε πρὶν ἀπὸ μῆνες πὼς μιὰ τέτοια ἐνέργεια θὰ ὁδηγοῦσε στὴν πτώση τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος καὶ οἱ Η.Π.Α. θὰ εἰσέπρατταν τὴν πίστωση γι' αὐτό.

Ἂν τὸ NATO ἀνέστελλε τὴ συνεργασία του, σύμφωνα μὲ τὸ ἔγγραφο αὐτὸ «ὄχι μόνο τὸ γόητρο τῆς Συμμαχίας θὰ κέρδιζε τεράστια, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ σημεῖο ἐκεῖνο οἱ μέρες τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος θὰ ἦταν μετρημένες».

Ἀλλὰ κανένας στὴν Οὐάσινγκτον δὲν ἤθελε ν' ἀκούσει. Τώρα οἱ Η.Π.Α. κατηγοροῦνται ἀπὸ πολλοὺς Ἕλληνες ὅτι αὐτὲς κράτησαν στὴν ἐξουσία τὴ δικτατορία...

8β. ΜΙΑ ΠΕΡΙΚΟΠΗ[1]

...Ἡ κρίση τῆς Κύπρου δὲ θὰ συνέβαινε καθόλου, ἂν ἡ Κυβέρνηση Νίξον ἄκουγε τοὺς συμμάχους της τοῦ NATO καὶ πίεζε τὴ Χούντα πρὶν ἀπὸ πολλοὺς μῆνες. «Ἂν γίνει δημόσια σαφὲς ὅτι ὅλες οἱ μορφὲς συνεργασίας τοῦ NATO μὲ τὴν Ἑλλάδα

1. Ἀπὸ τὸ κείμενο «Β» τῆς ἐπιστολῆς Σπήαρ.

θὰ περισταλοῦν ὡσότου σταματήσει ἡ παραβίαση τῆς συνθήκης», ἀναφέρει ἕνα ἔγγραφο τοῦ ΝΑΤΟ, «καὶ ἂν ἡ δήλωση αὐτὴ ἐνισχυθεῖ μὲ τὴ διαβεβαίωση ὅτι μόλις ἡ παραβίαση σταματήσει θὰ ἐπαναληφθεῖ πλήρως ἡ συνεργασία καὶ ἡ βοήθεια, ὄχι μόνο ἡ Συμμαχία θὰ ἀποκτήσει γόητρο, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ στιγμὴ ἐκείνη οἱ μέρες τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος θὰ εἶναι μετρημένες».

Ἀλλὰ κανένας στὴν Οὐάσινγκτον δὲν ἄκουε. Ὁ Λευκὸς Οἶκος εἶχε καταπιεῖ τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Πενταγώνου πὼς οἱ ἀμερικανικὲς βάσεις στὴν Ἑλλάδα θὰ κινδύνευαν, ἂν ἡ Χούντα δυσαρεστοῦνταν.

9. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗ κ. ΦΟΥΛΑΜΠΡΑΪΤ

Γερουσία τῶν Η.Π.Α.
Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Σχέσεων

8 Αὐγούστου 1974

Ἀγαπητὲ φίλε,

Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὸ μήνυμά σας γιὰ τὴν κατάσταση στὴν Κύπρο. Ἂν καὶ ἡ τελικὴ κατάληξη τῆς σημερινῆς κρίσης κάθε ἄλλο παρὰ διαφαίνεται καθαρά, πιστεύω πὼς πρώτιστη μέριμνα τῶν Η.Π.Α. πρέπει νὰ εἶναι ἡ συνεργασία μὲ ἄλλα κράτη γιὰ τὸν τερματισμὸ τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων στὴ νῆσο καὶ τὴν ἀποφυγὴ τῆς κλιμακώσεως τῆς συγκρούσεως μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας.

Πιὸ μακροπρόθεσμα θὰ εὐχόμουν νὰ δῶ τὴν ἀποκατάσταση μιᾶς νόμιμης ἀνεξάρτητης κυβερνήσεως στὴν Κύπρο.

Ἦταν πολὺ εὐγενικὸ ἐκ μέρους σας ποὺ βρήκατε τὸ χρόνο νὰ συμμεριστεῖτε τὶς ἀπόψεις σας μαζί μου...

Τζ. Γ. Φουλμπράιτ
Πρόεδρος

10. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗ κ. ΑΜΠΟΥΡΕΣΚ

8 Αὐγούστου 1974

Ἀγαπητὲ κ. Ζίγδη,

Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὸ πρόσφατο γράμμα σας καὶ τὴν ἔξοχη πληροφοριοδότηση γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἐκτιμῶ πολὺ τὴν καλοσύνη σας νὰ μοῦ γράψετε.

Εὐχαριστήθηκα ἐξαιρετικὰ μαθαίνοντας τὴν πρόσφατη μεταβολὴ κυβερνήσεως στὴν Ἑλλάδα. *Τὸ γεγονός, ὅμως, στὸ σύνολό του ἔχει ἀσφαλῶς στοιχεῖα μυστηρίου*[1]. Ὅταν καὶ ἂν ἀποκτήσετε νεώτερες πληροφορίες γιὰ τὴν ἐκεῖ κατάσταση, θὰ σᾶς εἶμαι ὑπόχρεος ἂν μοῦ στείλετε ὅτι σᾶς φανεῖ χρήσιμο ἢ διαφωτιστικό.

Ἐκ νέου εὐχαριστῶ θερμά,

Μὲ τοὺς θερμότερους χαιρετισμούς,

Τζαίημς Ἄμπουρεσκ
Γερουσιαστὴς Η.Π.Α.

11. ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΖΙΓΔΗ ΠΡΟΣ ΡΟΖΕΝΤΑΛ

Ἐντιμότατον
Μπένζαμιν Ρόζενταλ
Φίλε κ. Πρόεδρε,

Σὲ λίγες ὧρες ἐπιστρέφω στὴν Ἑλλάδα. Μόλις τώρα πῆρα ἀντίγραφο τῆς ἐπιστολῆς ποὺ σᾶς ἔστειλε ὁ ὑφυπουργὸς Νόυες μὲ ἡμερομηνία 5 Ἰουλίου 1974[2]. Στὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ δηλώσεις τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ σχετικὰ μὲ τὴν ἀποδοτικότητα, τὴν ἐκπαίδευση καὶ τὴν ἑτοιμότητα τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων «εἶχαν ἑτοιμαστεῖ μὲ πολλὴν ἐπιμέλεια».

Τὰ γεγονότα ποὺ ἐπακολούθησαν στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κύπρο ἀποδεικνύουν σαφῶς πλήρη ἄγνοια καὶ ἀνικανότητα στὶς ἐκτιμήσεις τοῦ στρατηγοῦ ἢ, ἀκόμη χειρότερο, προμελετημένη διαστροφὴ πληροφοριῶν καὶ ὑποκρισία.

Ἤρθα στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες στὰ τέλη Μαρτίου 1974 ἔπειτα ἀπὸ πρόσκληση τῆς Ἐπιτροπῆς σας ἀκριβῶς γιὰ νὰ προειδοποιήσω τὴν κυβέρνηση, τὸ Κογκρέσσο καὶ τὸν ἀμερικανικὸ λαὸ γιὰ τὶς καταστροφικὲς συνέπειες ποὺ θὰ εἶχε γιὰ τὴν Ἑλλάδα, γιὰ τὸ ΝΑΤΟ καὶ τὴν εἰρήνη τοῦ κόσμου ἡ συνέχιση τῆς ἀμερικανικῆς ὑποστηρίξεως πρὸς τὴ Χούντα. Ὑπογράμμισα εἰδικότερα ὅτι ἡ Χούντα ἦταν «συμφορὰ γιὰ τὴν Ἑλλάδα,

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.
2. Βλέπε παραπάνω σελ. 191.

ἀπειλὴ γιὰ τὴν ἑνότητα τοῦ ΝΑΤΟ καὶ κίνδυνος γιὰ τὴν εἰρήνη τοῦ κόσμου».

Ἀτυχῶς οἱ συστάσεις μου ἀγνοήθηκαν, ἔγιναν ἀκόμη σὲ μερικὲς περιπτώσεις ἀντικείμενο εἰρωνικῆς κριτικῆς καὶ ἡ ἀμερικανικὴ βοήθεια συνεχίστηκε — μὲ πρώτη ἐκδήλωση τὶς δηλώσεις Γκουντπάστερ, μὲ δεύτερη τὸ δάνειο τῶν 250 ἑκατομμ. δολλαρίων ἀπὸ ἀμερικανικὲς τράπεζες κτλ.

Αὐτὴ ἡ ἀπροκάλυπτη ἀμερικανικὴ ὑποστήριξη ἐμπόδισε ὅλες τὶς ἐνδιαφερόμενες δυνάμεις στὴν Ἑλλάδα νὰ προχωρήσουν σὲ πράξεις ποὺ θὰ ἀνέτρεπαν τὴ Χούντα, ἀπὸ φόβο μήπως ἔλθουν σὲ ἀπευθείας σύγκρουση μὲ τὴν ἀμερικανικὴ πολιτική. Σ' ὅλη ὅμως αὐτὴ τὴν περίοδο τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ διατύπωνε γοερὰ τὴν ἀπέχθειά του «γιὰ κάθε ἀνάμιξη στὶς ἑλληνικὲς ἐσωτερικὲς ὑποθέσεις».

Σήμερα βρισκόμαστε ἀντιμέτωποι μὲ τὰ ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς αὐτῆς: Ὁ ἑλληνισμὸς τῆς Κύπρου ἀπειλεῖται μὲ ἄμεση ἐξόντωση. Ἂν ἐπιβληθεῖ στὴν Κύπρο μιὰ de facto ἢ de jure διχοτόμηση, δὲ θὰ γίνουμε μόνο μάρτυρες τῆς ἀπαρχῆς μιᾶς διεθνοῦς ἀναταραχῆς, ἀλλὰ καὶ ἐνόπλων συγκρούσεων, ποὺ θὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐλεγχθοῦν χωρὶς ἄμεσες θυσίες ἀπὸ τὸν ἀμερικανικὸ λαό.

Πρὶν εἶναι πολὺ ἀργὰ σᾶς ἐξορκίζω μιὰ ἀκόμη φορὰ νὰ ἀσκήσετε ὅλη σας τὴν ἐπιρροὴ πάνω στὴν κυβέρνηση γιὰ νὰ περιορίσει τὴν καταστροφὴ ποὺ ἔχει ἤδη συντελεστεῖ. Οἱ Η.Π.Α. πρέπει νὰ συνταχθοῦν μὲ τὴν πλειοψηφία τῶν κρατῶν στὰ Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ νὰ ἀναλάβουν ἕναν ἡγετικὸ ρόλο στὸν ἐξαναγκασμὸ τῶν Τούρκων νὰ τερματίσουν τὴν ἔνοπλη παρουσία τους στὴν Κύπρο.

Τελειώνοντας ἐπιθυμῶ καὶ πάλι νὰ σᾶς ἐκφράσω τὸ θαυμασμό μου γιὰ τὴν πολιτική σας ὀξυδέρκεια στὴ διεύθυνση τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς σας, καθὼς καὶ τὰ φιλικά μου αἰσθήματα γιὰ τὶς πολύπλευρες ἐκδηλώσεις τοῦ ἐνδιαφέροντός σας κατὰ τὴν παραμονή μου στὴ χώρα σας.

Εἰλικρινὰ δικός σας
Ι. Γ. Ζίγδης

Οὐάσινγκτον, 2 Αὐγούστου 1974

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ

Ἦταν γιὰ μένα μιὰ πολὺ δυσάρεστη ἐμπειρία ἡ πικρία ποὺ μοῦ ἐξέφρασαν οἱ διακεκριμένοι φίλοι τῆς δημοκρατικῆς Ἑλλάδας στὸ Κογκρέσσο, ἀπὸ τὴν πρώτη ἐπαφὴ μαζί τους, γιὰ τὴ φιλοχουντικὴ στάση τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν καὶ τῶν ὀργανώσεών τους.

Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ Πρακτικὰ τῆς συζητήσεως στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων, τόσο ὁ κ. Ρόζενταλ ὅσο καὶ ὁ κ. Μπιουκάναν (βλ. σελ. 65 καὶ 81 - 82 ἀντιστοίχως) διατύπωσαν τὴν ἀπορία τους γιὰ τὴ στάση αὐτὴ καὶ ζήτησαν νὰ δώσω κάποια ἐξήγηση. Προσπάθησα φυσικὰ νὰ ἀνταποκριθῶ στὸ αἴτημά τους, ὅπως νόμιζα καλύτερο. Μοῦ ζήτησαν ὅμως καὶ νὰ ἀναλάβω μιὰ συστηματικὴ προσπάθεια ἐνημερώσεως τῆς Ὁμογένειας, γιατὶ ἡ στάση της ἦταν πάρα πολὺ ἐπιζήμια στὶς προσπάθειες ποὺ μὲ τόση θέρμη καὶ οἱ δυό τους κατέβαλλαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος. Στὴν ἔκκληση αὐτὴ ἔδωσα ἀρνητικὴ ἀπάντηση, γιατὶ δὲν εἶχα στὴ διάθεσή μου τὸν ἀπαιτούμενο χρόνο. Πρόθεσή μου ἦταν νὰ ἐπιστρέψω στὴν Ἑλλάδα ἀμέσως μετὰ τὴν ὁμιλία μου.

Τὶς ἴδιες ἀπόψεις ἄκουσα νὰ διατυπώνουν οἱ γερουσιαστὲς Πὲλλ καὶ Χάρτκη, ποὺ ἦταν ἀπὸ τοὺς πιὸ ἔνθερμους ἡγέτες τοῦ ἀγώνα ἐναντίον τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως στὸ Κογκρέσσο. Τὴν ἴδια ὅμως ἀπορία καὶ πικρία ἄκουσα νὰ διατυπώνουν καὶ πολλοὶ ἄλλοι διαπρεπεῖς Ἀμερικανοὶ ποὺ πολεμοῦσαν γιὰ μιὰ δημοκρατικὴ Ἑλλάδα.

Δὲν εἶχαν ἄδικο οἱ ἀμερικανοὶ φίλοι μας. Γιατὶ πράγματι οἱ Ἑλληνοαμερικανοί, στὴ μεγάλη πλειοψηφία τους, εἶχαν γίνει θαυμαστὲς τοῦ χουντικοῦ καθεστῶτος καὶ οἱ ὀργανώσεις τους πρακτορεῖα τῆς προπαγάνδας τῆς Χούντας. Αὐτὸ ἐπηρέαζε πολὺ τὴν ἀμερικανικὴ κοινὴ γνώμη καὶ ἑπομένως καὶ τοὺς

ἐκπροσώπους της στὸ Κογκρέσσο. Ἦταν δὲ σημαντικὴ ἐνίσχυση γιὰ τὴν κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. στὴν ἐφαρμογὴ τῆς φιλοχουντικῆς πολιτικῆς της.

Ὑπῆρξε φυσικὰ καὶ μιὰ φωτισμένη μειοψηφία Ἑλληνοαμερικανῶν ποὺ ἀκολουθοῦσε τὸν ἀντίθετο ἐντελῶς δρόμο. Τὴν ἀποτελοῦσαν κυρίως διανοούμενοι, δημοσιογράφοι καὶ προπαντὸς ἐκπρόσωποι τῆς νεώτερης γενιᾶς. Ὅλοι αὐτοὶ εἶναι ἀπελευθερωμένοι ἀπὸ τὰ πλέγματα ποὺ χαρακτηρίζουν τὴν ψυχοσύνθεση τῆς παλαιότερης. Δὲν ἔχουν ἀμφιβολίες γιὰ τὸν ἀμερικανισμό τους. Θεωροῦν τοὺς ἑαυτούς τους πολίτες ἰσότιμους μὲ τοὺς ἄλλους ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὶς διάφορες ἐθνότητες ποὺ ἀπαρτίζουν τὸν ἀμερικανικὸ λαό. Γι' αὐτὸ δὲ διστάζουν νὰ ἐπικρίνουν τὴν κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α. γιὰ τὴν πολιτική της, ὅταν τὴ θεωροῦν λανθασμένη. Δὲ νομίζουν ὅτι πρέπει νὰ συμπεριφέρονται σὰν πειθήνια ὄργανά της γιὰ νὰ ἀποδείξουν τὸν ἀμερικανισμό τους. Ἡ μειοψηφία αὐτὴ ἔχει συνείδηση τῆς δυνάμεως ποὺ διαθέτει ἡ Ὁμογένεια καὶ φιλοδοξεῖ νὰ τὴν ἀξιοποιήσει. Καὶ πρέπει νὰ τῆς ἀναγνωριστεῖ ὅτι πρόσφερε σημαντικὲς ὑπηρεσίες στὸν ἀντιδικτατορικὸ ἀγώνα, μέσα στοὺς πολιτικοὺς καὶ ἐπιστημονικοὺς κύκλους τῶν Η.Π.Α.

Μόλις τελείωσα τὶς συνομιλίες μου στὴν Οὐάσινγκτον, θεώρησα καθῆκον μου νὰ ἔρθω σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία τῆς Ὁμογένειας. Πράγματι συναντήθηκα στὶς 5 Ἀπριλίου μὲ τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἰάκωβο στὴ Νέα Ὑόρκη. Τοῦ ἀνέπτυξα τοὺς φοβεροὺς κινδύνους ποὺ διέτρεχε ἡ Χώρα καὶ ὁ ἑλληνισμὸς τῆς Κύπρου ἀπὸ τὸ δικτατορικὸ καθεστὼς καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴν ἀποδυνάμωση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Τοῦ ἐξήγησα γιατί ἔπρεπε νὰ πέσει ἡ Χούντα τὸ ταχύτερο. Καὶ τοῦ ζήτησα τὴ συμπαράστασή του, ὡς θρησκευτικοῦ ἐκπροσώπου τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν, στὴν προσπάθεια νὰ μεταβληθεῖ ἡ φιλοχουντικὴ στάση τῆς κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α.

Τὰ ἴδια ἐπανέλαβα τὴν ἴδια μέρα καὶ στὸν κ. Μαρκέττο, τὸν ἐκδότη τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκα», ποὺ εἶναι ἡ μόνη — ἂν δὲν ἀπατῶμαι — ἡμερήσια ἑλληνόφωνη ἐφημερίδα τῶν Η.Π.Α.

Μὲ ἄκουσαν μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον. Μοῦ ὑποσχέθηκαν ἀρκετά. Ἀτυχῶς δὲν εἶδα ὑλοποίηση τῶν ὑποσχέσεων αὐτῶν, ἂν καὶ ἡ

παραμονή μου στὶς Η.Π.Α. παρατάθηκε περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι ἀρχικὰ ὑπολόγιζα, γιὰ τοὺς λόγους ποὺ προανέφερα.

Τὶς ἑπόμενες βδομάδες εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ ἀνταλλάξω ἀπόψεις μὲ ἐκπροσώπους τῆς νεώτερης γενιᾶς τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν, ποὺ ἦταν πολὺ δυσαρεστημένοι ἀπὸ τὴ στάση τῆς ἡγεσίας ἀλλὰ καὶ τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τῶν μελῶν τῆς Ὁμογένειας. Ὥριμοι αὐτοὶ Ἀμερικανοί, δὲν μποροῦσαν νὰ ἀνεχτοῦν τὴ θέση τοῦ «ραγιᾶ», ποὺ κατὰ κάποιο τρόπο εἶχαν υἱοθετήσει οἱ παλαιότεροι. Φιλοδοξοῦσαν νὰ δοῦν τοὺς ἑλληνικῆς καταγωγῆς Ἀμερικανοὺς νὰ καταλάβουν μέσα στὴν ἀμερικανικὴ οἰκογένεια μιὰ θέση ἀνάλογη μὲ τοὺς ἰρλανδικῆς, ἰταλικῆς, ἑβραϊκῆς κλπ. καταγωγῆς συμπολίτες τους. Καὶ νὰ μποροῦν ν' ἀσκήσουν στὴ διαμόρφωση τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τὸ ρόλο ποὺ τοὺς ἀνῆκε λόγω τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ δυναμισμοῦ τους.

Μέσα ἀπὸ τὶς συζητήσεις αὐτὲς βγῆκε ἡ συνειδητοποίηση τῆς ἀνάγκης νὰ δημιουργηθεῖ ἕνα ἑλληνοαμερικανικὸ «lobby» — μιὰ ὀργάνωση πιέσεως — στὴ Ν. Ὑόρκη ἢ τὴν Οὐάσινγκτον, γιὰ τὴ διεκδίκηση τῶν συμφερόντων τῆς Ὁμογένειας καὶ τὴν ἀνατροπὴ τῆς φιλοχουντικῆς πολιτικῆς ποὺ ἀκολουθοῦσε μέχρι τότε ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α.

Οἱ συζητήσεις αὐτὲς πῆραν πιὸ συγκεκριμένη μορφὴ μὲ ἕναν κύκλο ἐξαιρετικῶν ἐκπροσώπων τῆς νεώτερης γενιᾶς τὸ Μάιο καὶ Ἰούνιο. Πρωτεύοντα ρόλο σ' αὐτὲς ἔπαιξε ἡ καθηγήτρια Ἀδαμαντία Πόλλυς καὶ ὁ λογοτέχνης Ἠλίας Κουλουκουντῆς, ποὺ εἶχαν ἄλλωστε στὸ ἐνεργητικό τους πλούσια ἀντιχουντικὴ δράση.

Ἀποτέλεσμα ὅλων αὐτῶν ἦταν νὰ πάρω τὴν ἀπόφαση νὰ ἐγκατασταθῶ κάπως μονιμότερα στὴν Οὐάσινγκτον, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ θέσω τὶς βάσεις γιὰ τὴν ὀργάνωση ἑνὸς ἑλληνοαμερικανικοῦ «lobby», ποὺ θὰ συνέχιζε συστηματικὰ καὶ ἀπρόσωπα τὸν ἀντιχουντικὸ ἀγώνα καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησή μου ἀπὸ τὴν Ἀμερική.

Ἔτσι ξεκίνησε τὸ Γραφεῖο τῆς Τσάννελ Χάουζ, στὸν ἀρ. 824, τῆς Νιοὺ Χαμπσάιαρ Ἄβενιου, N. W.

Εὐθὺς ἀμέσως μαζὶ μὲ τοὺς συνεργάτες μου ἐπιδοθήκαμε

σὲ μιὰ μεγάλη προσπάθεια γιὰ τὴν ἐνημέρωση καὶ τὴν κινητοποίηση τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν καὶ τῶν ὀργανώσεών τους. Μέσα σὲ λίγες μέρες ἀποστείλαμε ἑκατοντάδες ἐπιστολὲς καὶ ἄλλο ὑλικὸ στὸ μεγαλύτερο ἀριθμὸ παραληπτῶν ποὺ μᾶς ἐπέτρεπαν τὰ περιορισμένα οἰκονομικά μας μέσα. Καὶ ἀρχίσαμε τὴν προεργασία γιὰ τὴν ἔκδοση τοῦ «Δελτίου».

Τὰ γεγονότα, ὅμως, ἐξελίχθηκαν ραγδαῖα. Ἡ τραγωδία τῆς Κύπρου μὲ τὸ χουντικὸ πραξικόπημα καὶ τὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ συγκλόνισαν τὴν Ὁμογένεια. Καὶ τὴν ἔκαμαν νὰ ἀφυπνιστεῖ.

Ἔτσι καὶ οἱ δικές μας ἐκκλήσεις δὲν ἔπεσαν στὸ κενό. Γιὰ τοῦτο, ὅταν ἤρθε ἡ ὥρα τῆς ἐπιστροφῆς στὴν Ἑλλάδα, θεώρησα καθῆκον μου νὰ ἀπευθύνω πρὸς τοὺς Ἑλληνοαμερικανοὺς ἕνα εἶδος Διακηρύξεως, γιὰ νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν παθητική τους στάση, νὰ συνειδητοποιήσουν τὴ δύναμή τους καὶ νὰ διεκδικήσουν τὴ θέση ποὺ τοὺς ἀνήκει μέσα στὴν ἀμερικανικὴ κοινωνία — γιὰ δικό τους ὄφελος, τῆς χώρας τους καὶ τῆς χώρας τῆς καταγωγῆς τους.

Βέβαια, μὲ τὴν ἀναχώρησή μου ἀπὸ τὶς Η.Π.Α. τὸ Γραφεῖο ἔκλεισε, χωρὶς νὰ μπορέσει νὰ πραγματοποιήσει τὶς ἀρχικὲς ἐπιδιώξεις του.

Εὐθὺς κατόπιν, ὅμως, ἱδρύθηκαν διάφορες ἑλληνοαμερικανικὲς ὀργανώσεις, ποὺ ἀνέλαβαν τὴν ἀξιοποίηση τῆς δυνάμεως τῆς Ὁμογένειας πρὸς τὶς κατευθύνσεις ποὺ ἀνέφερα παραπάνω. Χάρη σ' αὐτὲς ἡ ἀντίθεση ἐναντίον τῆς πολιτικῆς τοῦ κ. Κίσσινγκερ καὶ γενικότερα τῆς πολιτικῆς τῆς κυβερνήσεως τοῦ κ. Φὸρντ πῆρε συγκεκριμένη μορφὴ καὶ συνέβαλε ἀποτελεσματικὰ στὴ διακοπὴ τῆς στρατιωτικῆς βοήθειας πρὸς τὴν Τουρκία, γιὰ νὰ περιοριστῶ στὸ πιὸ γνωστὸ ἀποτέλεσμα.

Στὴν ἐξέλιξη αὐτή, ποὺ εἶναι ἴσως ἡ ἀπαρχὴ μιᾶς νέας ἐποχῆς γιὰ τὴν Ὁμογένεια καὶ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις, ἡ προσπάθεια ποὺ καταβλήθηκε τοὺς 4 μῆνες τῆς παραμονῆς μου στὶς Η.Π.Α. φαίνεται, ἀπὸ ὅσα ἔχουν ἐκτεθεῖ, νὰ μὴν εἶναι ἐντελῶς ἄσχετη.

1. ΠΡΟΣ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΚΟΓΚΡΕΣΣΟΥ

Ἐντιμότατον Τζὼν Μπρεδήμα
Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Η.Π.Α. κλπ.

Οὐάσινγκτον, 12 Ἰουλίου 1974

Ἀγαπητὲ κ. Μπρεδήμα,

Μὲ πρόσκληση τῆς Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων, ὅπως ἴσως γνωρίζετε, ἤρθα στὴ χώρα αὐτὴ καὶ κατέθεσα γιὰ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις, μὲ τὴ φλογερὴ ἐπιθυμία νὰ συντελέσω στὴν ἀποκατάστασή τους στὴν παραδοσιακὴ βάση ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καὶ φιλίας. Ἡ κατάθεσή μου ἔγινε στὶς 27 Μαρτίου 1974.

Ἀτυχῶς λόγω τῆς καταθέσεως αὐτῆς ἡ Χούντα τῆς Ἀθήνας δημιούργησε συνθῆκες ποὺ ἐπέβαλαν τὴν ἀναβολὴ τῆς ἐπιστροφῆς μου στὴν Ἑλλάδα. Τοῦτο ὅμως μοῦ δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ συνεχίσω τὴν προσπάθειά μου γιὰ τὸ μεγάλο σκοπὸ ποὺ μὲ ἔφερε ἐδῶ.

Βασίζομαι πολὺ στὴ συνεργασία μας, ὡς διακεκριμένου ἐκπροσώπου τῶν ἑλληνικῆς καταγωγῆς Ἀμερικανῶν.

Σᾶς ἐσωκλείω μιὰ σειρὰ ἀπὸ ὁμιλίες καὶ δηλώσεις ποὺ ἔκανα στὴ χώρα αὐτή.

Ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλι τὴν ἐλπίδα μου γιὰ στενώτερη συνεργασία μαζί σας στὸ μέλλον.

Εἰλικρινὰ δικός σας
Ἰωάννης Ζίγδης
Πρώην ὑπουργὸς καὶ βουλευτὴς

Υ.Σ. Πανομοιότυπες ἐπιστολὲς στάλθηκαν στοὺς ἑλληνικῆς καταγωγῆς βουλευτές :

κ.κ.	Π. Κύρον	(Kyros Peter)
	Σκ. Μπάφαλη	(Bafalis Skip)
	Γκ. Γιάτρον	(Yatron Gus)
	Π. Σαρμπάνη	(Sarbanis Paul)

2. ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Οὐάσινγκτον, 29 Ἰουλίου 1974

Ἀγαπητοὶ φίλοι,

Ὅπως ἴσως ξέρετε, βρίσκομαι στὴ χώρα αὐτὴ συνεχῶς ἀπὸ τὶς 24 Μαρτίου, ἀφότου ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων ἤρθα καὶ κατέθεσα γιὰ τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις. Ἀποτέλεσμα τῆς καταθέσεώς μου αὐτῆς, ὅπως ἐπίσης καὶ τῶν προσπαθειῶν μου νὰ σταματήσει ἡ ἀμερικανικὴ βοήθεια πρὸς τὴν ἐγκληματικὴ Χούντα τῆς Ἀθήνας, ἦταν ὅτι δὲν μπόρεσα νὰ ἐπιστρέψω μέχρι σήμερα στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ τροπὴ τῶν γεγονότων ἀπέδειξε τὴν ὀρθότητα τῆς θέσεως ποὺ ὑποστήριξα, ὅτι δηλαδὴ ἡ δικτατορία δὲν ἦταν μόνο συμφορὰ γιὰ τὸν ἑλληνικὸ λαό, ἀλλὰ καὶ κίνδυνος γιὰ τὴ διεθνὴ εἰρήνη. Μόλο ποὺ ἡ θέση αὐτὴ ἐξασφάλισε τὴν ὑποστήριξη τῶν μέσων ἐνημερώσεως, ἡ κυβέρνηση Νίξον ἔκανε τὸν κουφὸ — καὶ τοῦτο ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς βασικὲς αἰτίες γιὰ τὴ σημερινὴ ἑλληνικὴ τραγωδία.

Γιὰ ἐνημέρωσή σας, ἐσωκλείω μιὰ σειρὰ ἐγγράφων ποὺ ἀφοροῦν τὶς ἐνέργειές μου στὶς Η.Π.Α. Εἶμαι βέβαιος πώς, σὰν καλοὶ Ἀμερικανοὶ ἑλληνικῆς καταγωγῆς, θὰ ἐξακολουθήσετε νὰ κάνετε γνωστὸ στὴν κυβέρνησή σας ὅτι οἱ πραγματικοὶ φίλοι τῆς Ἀμερικῆς εἶναι οἱ Ἕλληνες καὶ ὄχι γκαγκστερικὰ καθεστῶτα σὰν αὐτὸ ποὺ ἐπὶ 7 χρόνια συσσώρευσε μόνο καταστροφὲς στὴν Ἑλλάδα. Ὅτι ὁ σεβασμὸς ἑνὸς συμμάχου λαοῦ εἶναι ἡ ἀπαραίτητη βάση γιὰ σταθερὲς καὶ ἐγκάρδιες σχέσεις μεταξὺ τῶν ἐθνῶν. Καὶ πὼς ἡ δημοκρατία δὲν εἶναι προνόμιο μόνο τῶν μεγάλων λαῶν. Εἶναι ἀναπαλλοτρίωτο δικαίωμα καὶ τῶν μικρῶν λαῶν καὶ ἰδιαίτερα ἐκείνου ποὺ τὴ γέννησε.

Ἔχουμε τώρα μπροστά μας τὸ δύσκολο ἔργο νὰ ἀποκαταστήσουμε τὴ δημοκρατία στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὴν κυπριακὴ τραγωδία. Σ' αὐτὸ τὸ ἔργο θὰ ἀφιερώσω καὶ ἐγὼ τὸν ἑαυτό μου, μετὰ τὴν προσεχὴ ἐπιστροφή μου στὴν Ἀθήνα.

Προτοῦ φύγω, ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ἀπευθύνω θερμοὺς χαιρετι-

σμούς, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ συναντηθοῦμε σύντομα σὲ μιὰ ἐλεύθερη καὶ δημοκρατικὴ Ἑλλάδα.

Εἰλικρινὰ
Ἰωάννης Γ. Ζίγδης

3. ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἀξιότιμον Κύριον
Ἰωάννην Ζίγδην
Washington, D.C.

τῇ 29ῃ Ἰουλίου 1974

Ἀγαπητέ μου κ. Ζίγδη,

Ἔλαβον καὶ τὴν ἀπὸ 21ης λ.μ. δήλωσίν σας, πού εἰς τὴν οὐσίαν της ἦτο μία κραυγὴ ἀπογνώσεως καὶ συγχρόνως ἐλπίδος[1]. Θὰ δικαιωθῇ ἡ ἐλπίδα; Φοβοῦμαι ὄχι. Ἔχομεν τώρα κυβέρνησιν Ἐθν. Ἑνότητος ἢ μᾶλλον κυβέρνησιν πού εἶναι ἡ ἔκφρασις τοῦ ἐθνικοῦ ἄγχους.

Τί θὰ γίνῃ τώρα; Θὰ μᾶς ἐπαναλάβῃ ἡ ἱστορία τὸ «οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις»; Φοβοῦμαι ναί. Ὅταν διαιρούμεθα, ὅταν διχοτομοῦμε τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας, ὅταν ἀφίνουμε τὲς λόγχες νὰ γίνωνται γλῶσσες καὶ τὲς ἐπωμίδες νὰ μᾶς καθίζουν στοὺς ὤμους τὴν σκλαβιά, δὲν πρέπει νὰ ἐκπληττώμαστε οὔτε μπροστὰ στὴν πειὸ ἀναπάντεχη ἐθνικὴ συμφορά.

Δὲν ξεύρω, ἂν ἀκόμα εἶσθε ἐδῶ. Ἴσως νὰ ἔχετε ἐπιστρέψη στὴν Ἑλλάδα. Μὴ τρομάξετε τὴν εὐθύνη. Ὁ Θεὸς σᾶς ἔπλασε γιὰ εὐθῦνες. Καὶ κρίσι ἔχετε. Καὶ σθένος. Καὶ ψυχὴ καὶ καρδιὰ καὶ θάρρος. Τί θὰ ὠφελήσουν ὅλες αὐτὲς οἱ ἀρετές; θὰ πῆτε. Ἔχετε δίκαιο. Μὰ ἂν ἐπιτύχετε σεῖς οἱ ὀλίγοι ὑπεύθυνοι πολιτικοὶ νὰ ἑνώσετε τὸν λαό μας γύρω ἀπὸ τὲς σημερινὲς πραγματικότητες, θὰ γίνῃ λιγώτερο ἐπώδυνη ἡ ἐπούλωσι τῶν πληγῶν τοῦ παρελθόντος.

Προέχει ἡ ἕνωσις τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς. Καὶ ἡ εὐχὴ καὶ προσευχή μου εἶναι νὰ σᾶς ἱκανώσῃ ὁ Θεὸς νὰ τὸ κατορθώσετε. Εἶναι καιρὸς νὰ ἀντικαταστήσουμε τὴν προγονοπληξία μὲ προ-

1. Βλέπε παραπάνω, σελ. 319.

γνωσιακὴ στάθμισι τῶν γεγονότων. Τῶν γεγονότων ποὺ εἶναι σκληρὰ καὶ ἀδυσώπητα.

Διάπυρος πρὸς Κύριον εὐχέτης
Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
Ο ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΙΑΚΩΒΟΣ

4. ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥΣ

Ἡ δικτατορία, ὅπως ἦταν μαθηματικὰ βέβαιο, ὁδήγησε τὴ χώρα στὴν ἐθνικὴ καταστροφή. Μπροστὰ στὸ χάος ποὺ δημιούργησαν, οἱ παρανοϊκοὶ ἐθνοσωτῆρες σήκωσαν ψηλὰ τὰ χέρια καὶ κάλεσαν τὸν κ. Κ. Καραμανλῆ εἰς βοήθειαν — γιὰ νὰ περιστείλει τὶς συνέπειες τῆς ἐγκληματικῆς πολιτικῆς τους καὶ νὰ ὁδηγήσει τὴ χώρα στὴν ὁμαλότητα.

Γενικὴ εἶναι ἡ ἀγαλλίαση τοῦ λαοῦ μας, γιατὶ γλύτωσε ἀπὸ τὸν ἐφιάλτη τῆς Χούντας. Ἀλλὰ εἶναι ἐξίσου καθολικὸ καὶ τὸ ἄγχος γιὰ τὸν ὄλεθρο τοῦ κυπριακοῦ ἑλληνισμοῦ.

Γιὰ νὰ ἀντιμετωπιστεῖ ἀποτελεσματικὰ ἡ τραγικὴ κληρονομία τῆς Χούντας χρειάζεται ἐθνικὴ ἑνότητα. Καὶ κυβέρνηση ἐθνικῆς ἑνότητας — ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε χουντικὸ κατάλοιπο — πρέπει ν' ἀναλάβει τὸ ἔργο τοῦ καθαρμοῦ καὶ τῆς δημιουργίας. Αὐτὴ ἦταν καὶ παραμένει ἡ ἀμετάθετη θέση μου.

Ἀλλὰ μπροστὰ στὴν τραγικότητα τῆς στιγμῆς ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἔχουμε καθῆκον νὰ ὑποστηρίξουμε τὴν πολιτικὴ κυβέρνηση ποὺ ἀνέλαβε τὴν εὐθύνη τῆς περισυλλογῆς καὶ τῆς ἐπιστροφῆς στὴν ὁμαλότητα. Ἐφόσον καὶ καθόσον φυσικὰ εἶναι συνεπὴς σ' αὐτὴν τὴν ἐπιδίωξη...

Ἐπὶ ἑφτὰ χρόνια, στὰ ὁποῖα ἡ χώρα δοκίμασε τὶς ἑφτὰ πληγὲς τοῦ Φαραώ, μαζὶ μὲ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ ἐπιδοθήκαμε σὲ ἕνα ἀνένδοτο ἀγώνα ἐναντίον τῆς δικτατορίας. Θὰ συνεχίσουμε καὶ τώρα τὸν ἀγώνα μας ὡσότου ἡ δημοκρατία καταστεῖ πραγματικότητα, ὡσότου καὶ πάλι ὁ δεσμώτης λαός μας γίνει κυρίαρχος.

Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸν ἀναχωρῶ αὔριο γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλὰ πρὶν φύγω, μὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἐμπειρίας τῆς ἐδῶ

παραμονῆς μου ἐπὶ τέσσερεις μῆνες, ποὺ ἀφιερώθηκε στὴν προσπάθεια νὰ διαφωτίσω τὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση γιὰ τὴν ἐπερχόμενη καταστροφὴ — ἀνεπιτυχῶς βέβαια, διότι αὐτὴ παρέμεινε ἀμετάπειστη — ἀπευθύνω μὲ ἀγάπη, ἀλλὰ καὶ εἰλικρίνεια, μερικὲς σκέψεις καὶ συστάσεις πρὸς τοὺς φίλους Ἑλληνοαμερικανούς.

Στὶς ἐπαφές μου μὲ τὸν πολιτικὸ κόσμο καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ τύπου τῶν Η.Π.Α. μοῦ ἐκφράστηκε ἐπανειλημμένα ἡ ἀπορία γιὰ τὴν ἀκατανόητη ὑποστήριξη τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος ἀπὸ τὴν πλειονότητα τῆς ἡγεσίας τῶν μελῶν τῆς Ὁμογένειας. Διακεκριμένοι γερουσιαστὲς καὶ βουλευτές, σὰν τὸν Πέλλ, τὸν Ρόζενταλ, τὸν Μπιουκάναν ποὺ ἀγωνίζονταν γιὰ ν' ἀναχαιτίσουν τὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση στὴ φιλοχουντικὴ πολιτική της, μοῦ ἐξέφρασαν τὸ παράπονο πὼς εἶχαν πάντοτε ν' ἀντιμετωπίσουν τὴ συστηματικὴ ἀντίδραση τῶν ἑλληνοαμερικανῶν ψηφοφόρων τους.

Εἶναι θλιβερό, ἀλλὰ αὐτὴ ἦταν πραγματικὰ ἡ στάση τῆς πλειοψηφίας τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν. Ὑπῆρξε φυσικὰ καὶ μιὰ μικρὴ ἀλλὰ φωτισμένη μειοψηφία, ἰδίως διανοουμένων καὶ νέων. Ἀλλὰ οἱ πολλοὶ βοήθησαν τὴ δικτατορία καὶ ἔτσι συνετέλεσαν στὴ σημερινὴ ἐθνικὴ συμφορὰ τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἑλλάδας. Ἀλλὰ καὶ στὸ σοβαρότατο τραυματισμὸ τῶν ἀμερικανικῶν συμφερόντων καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου.

Τριπλὴ εἶναι ἡ αἰτία τῆς στάσεως αὐτῆς. Πρῶτο, ἕνας παρεξηγημένος ρομαντισμὸς πρὸς τὴ χώρα τῆς καταγωγῆς. Οἱ Ἑλληνοαμερικανοὶ περιβάλλουν, ὅπως εἶναι φυσικό, μὲ στοργὴ ὅλες τὶς κυβερνήσεις τῆς Ἑλλάδας καὶ νόμισαν πὼς πρέπει νὰ κάνουν τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὴν «κυβέρνηση» τῶν γκάγκστερ.

Δεύτερο, μιὰ ἀφελὴς προθυμία ἀποδοχῆς τῆς χουντικῆς προπαγάνδας γιὰ ἀνύπαρκτους κινδύνους ποὺ ἀποτράπηκαν καὶ γιὰ φανταστικὲς πραγματοποιήσεις ποὺ ἐπιτεύχθηκαν.

Τρίτο, μιὰ ἐσφαλμένη νομιμοφροσύνη πρὸς τὴν ἐπίσημη πολιτικὴ τῆς Ἀμερικῆς. Γιὰ νὰ δείξουν ὅτι εἶναι καλοὶ ἀμερικανοὶ πολίτες, δέχτηκαν τυφλὰ τὴν πολιτικὴ ποὺ ἀκολούθησε ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἀπὸ κοντόφθαλμη στρατηγικὴ ἰδιοτέλεια. Στὶς δημοκρατίες ἐντούτοις καθῆκον τοῦ πολίτη δὲν

εἶναι νὰ ἀκολουθεῖ τυφλὰ τὴν πολιτικὴ τῆς ὁποιασδήποτε κυβερνήσεως, ἀλλὰ νὰ τὴν κρίνει καὶ ἂν τὴ βρίσκει πὼς εἶναι στραβὴ νὰ τὴν καταπολεμᾶ, γιὰ νὰ ἐπαναφέρει τοὺς κυβερνῆτες στὸ σωστὸ δρόμο.

Αὐτὸ εἶναι τὸ ἱερότερο καθῆκον τοῦ πολίτη καὶ αὐτὸ δίνει τὸ περιεχόμενο στὴ δημοκρατία. Ἡ πλειονότητα τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν ἀτυχῶς δὲν ἀκολούθησε τὴν τακτικὴ αὐτή. Ἀντίθετα στήριξε ἄκριτα τὴ φιλοχουντικὴ πολιτικὴ τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως. Καὶ ἡ συνειδητοποίηση τοῦ γεγονότος αὐτοῦ — ἔχω πολλὲς ἀποδείξεις — δημιουργεῖ σὲ πολλοὺς Ἑλληνοαμερικανοὺς ἕνα συναίσθημα ἐνοχῆς καὶ ὁπωσδήποτε ἐντονώτερης καταθλίψεως γιὰ τὴν ἄδικη δοκιμασία τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἑλλάδας.

Ἡ Ἑλλάδα βέβαια δὲν πρόκειται νὰ χαθεῖ. Θὰ ἐπιζήσει. Καὶ μὲ τὴν προσπάθεια τῶν παιδιῶν της θὰ ἀποκαταστήσει τὶς ἐλευθερίες της καὶ τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμούς.

Ἀλλά, ὅπως στὸ παρελθὸν ἔτσι καὶ στὸ μέλλον, οἱ λαοὶ τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Ἀμερικῆς πρέπει νὰ μείνουν φίλοι, γιατὶ ἔχουν βασικὰ κοινὰ συμφέροντα καὶ εἶναι κληρονόμοι τοῦ ἴδιου πολιτισμοῦ. Ἡ φιλία ὅμως γιὰ νὰ συντηρηθεῖ προϋποθέτει ἀμοιβαῖο σεβασμὸ καὶ ἀμοιβαία ἐξυπηρέτηση συμφερόντων. Τὸ ἀγαθὸ τῆς δημοκρατίας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι προνόμιο τοῦ μεγάλου καὶ ἀπαγορευμένος καρπὸς γιὰ τὸ μικρὸ συνέταιρο — ὅταν μάλιστα ὁ συνέταιρος αὐτὸς εἶναι ἡ Ἑλλάδα, ποὺ γέννησε τὴ δημοκρατία.

Οἱ ἑλληνικῆς καταγωγῆς Ἀμερικανοί, περήφανοι γιὰ τὴν πατρίδα τους ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ χώρα τῆς καταγωγῆς τους, πρέπει νὰ εἶναι ὁ πιὸ σημαντικὸς παράγοντας γιὰ τὴν καλλιέργεια τῆς ἑλληνοαμερικανικῆς φιλίας. Οἱ Ἑλληνοαμερικανοὶ πρέπει νὰ εἶναι ὁ κέρβερος γιὰ τὴ διατήρηση τῆς μεγάλης κληρονομιᾶς, ποὺ τοὺς δίνει τὴ δύναμη καὶ τὴν ἰδιοτυπία τους μέσα στὴ συμφωνία τῶν ἐθνικοτήτων ποὺ ἀπαρτίζουν τὸν ἀμερικανικὸ λαό. Εἶμαι βέβαιος πὼς καὶ ἡ ἡγεσία καὶ τὸ σύνολο τῆς Ὁμογένειας θὰ καταλάβουν τὸ λάθος τοῦ παρελθόντος καὶ θὰ φανοῦν ἀντάξιοι τῆς μεγάλης ἀποστολῆς τους στὸ μέλλον.

Ἔτσι ἡ πικρία γιὰ τὴ σημερινὴ συμφορὰ θὰ ξεχαστεῖ καὶ

θὰ ξανανθίσει ἡ πατροπαράδοτη φιλία τῶν λαῶν μας, θεμελιωμένη στὸν ἀμοιβαῖο σεβασμὸ καὶ τὴν πίστη στὴ δημοκρατία καὶ τὸν κοινὸ πολιτισμό, ποὺ μᾶς συνδέουν ἀκατάλυτα.

Ἰωάννης Γ. Ζίγδης

Οὐάσινγκτον, 1 Αὐγούστου 1974.

5. Η ΠΡΩΤΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΤΟΥ ΚΟΓΚΡΕΣΣΟΥ

Κογκρέσσο τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν
Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων
Οὐάσινγκτον, D.C. 20515

3 Αὐγούστου 1974

Ἀγαπητὲ κ. Ζίγδη,

Εὐχαριστῶ πάρα πολὺ γιὰ τὴν πρόσφατη ἐπιστολή σας καὶ τὸ ὑλικὸ ποὺ μοῦ στείλατε. Φυσικά, ἡ κατάσταση στὴν Ἑλλάδα ἔχει ἀλλάξει ριζικὰ τὶς τελευταῖες λίγες μέρες καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι συμμερίζεστε τὴ δική μου ἀπέραντη ἱκανοποίηση, ποὺ μιὰ δημοκρατικὴ κυβέρνηση βρίσκεται τώρα ξανὰ στὴν ἐξουσία.

Μοῦ φαίνεται, ἐντούτοις, ὅτι ἡ μελλοντικὴ σταθερότητα τῶν κοινοβουλευτικῶν θεσμῶν στὴν Ἑλλάδα ἐξαρτᾶται κατὰ ἕνα μεγάλο μέρος ἀπὸ μιὰ ἀποτελεσματικὴ λύση τῆς κρίσης στὴν Κύπρο. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, ἕνας ἀριθμὸς ἀπὸ ἐμᾶς στὸ Κογκρέσσο ἀξιώνουμε ἀπὸ τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ νὰ ἀσκήσει πίεση στοὺς Τούρκους ν' ἀποσύρουν τὶς δυνάμεις τους ἀπὸ τὴ νῆσο Κύπρο.

Ἐσωκλείω μιὰν ἀπόφαση ποὺ μόλις κατατέθηκε στὴ Βουλὴ ἀπὸ 83 μέλη τοῦ Κογκρέσσου καὶ ἡ ὁποία εἶμαι βέβαιος θὰ ὑπογραφεῖ ἀπὸ περισσότερα ἀκόμη μέλη τὴν προσεχὴ βδομάδα.

Ἐπιπλέον ἀρκετοὶ ἀπὸ ἐμᾶς ἐξετάζουμε τὴν περίπτωση νὰ προωθήσουμε μιὰ τροπολογία γιὰ τὴ διακοπὴ τῆς ἀμερικανικῆς στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς βοήθειας πρὸς τὴν Τουρκία, ἐκτὸς ἂν ἡ Τουρκία ἀπομακρύνει τὰ στρατεύματά της ἀπὸ τὴ νῆσο Κύπρο.

Μὲ τὶς καλύτερες εὐχές.

Εἰλικρινὰ
Ἰωάννης Μπρεδήμας
Μέλος τοῦ Κογκρέσσου

6. ΣΧΕΔΙΟ ΚΟΙΝΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣ ΤΩΝ Η.Π.Α.

Ὁ κ. Μπρεδήμας (γιὰ τὸν ἑαυτό του), ὁ κ. Κύρος, ὁ κ. Γιάτρον, ὁ κ. Σαρμπάνης καὶ ὁ κ. Μπάφαλης κατέθεσαν τὴν κατωτέρω Κοινὴ Ἀπόφαση, ἡ ὁποία παραπέμφθηκε στὴν Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν...

ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

ληφθεῖσα ἀπὸ τὴ Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων, μὲ τὴ συναίνεση τῆς Γερουσίας.

Ἐπειδὴ ἡ διευθέτηση τῆς τωρινῆς συγκρούσεως στὴ Δημοκρατία τῆς Κύπρου εἶναι ζωτικὴ γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ἀσφάλεια τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου καὶ ἐναρμονίζεται μὲ τὸ συμφέρον τῆς παγκόσμιας εἰρήνης καὶ σταθερότητας.

Ἐπειδὴ ἡ διευθέτηση ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ δικαίωμα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ νὰ καθορίζει ὁ ἴδιος τὶς τύχες του καὶ ἀπὸ τὴν προσπάθεια τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν νὰ ἐνεργοῦν ὡς διαπραγματευτικὸ σῶμα.

Ἐπειδὴ ἡ Ἀπόφαση 2077 (XX), ποὺ υἱοθετήθηκε ἀπὸ τὴ Γενικὴ Συνέλευση στὶς 18 Δεκεμβρίου 1965, «καλεῖ ὅλα τὰ κράτη... νὰ σεβαστοῦν τὴν κυριαρχία, ἑνότητα, ἀνεξαρτησία καὶ ἐδαφικὴ ἀκεραιότητα τῆς Δημοκρατίας τῆς Κύπρου καὶ νὰ ἀπέχουν ἀπὸ κάθε ἐπέμβαση ποὺ στρέφεται ἐναντίον της.

Ἐπειδὴ ἡ συνεχιζόμενη παρουσία ξένων στρατευμάτων στὴν Κύπρο ὑποσκάπτει τὴν ἱκανότητα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ νὰ ἐπιλύσει τὴ δική του κρίση, καθὼς καὶ τὶς προσπάθειες τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν νὰ ἀποκαταστήσουν τὴν εἰρήνη.

Ἐπειδὴ ἡ Ἀπόφαση 353, ποὺ ψηφίστηκε ἀπὸ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας στὶς 20 Ἰουλίου 1974, «ἀπαιτεῖ τὸν ἄμεσο τερματισμὸ τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπεμβάσεως στὴ Δημοκρατία τῆς Κύπρου» καὶ «ζητεῖ τὴν ἀποχώρηση, χωρὶς καθυστέρηση, ἀπὸ τὴ Δημοκρατία τῆς Κύπρου τῶν ξένων στρατευμάτων ποὺ βρίσκονται ἐκεῖ ὄχι βάσει διεθνῶν συμφωνιῶν...»

Ἐπειδὴ ἡ δήλωση γιὰ τὴν Κύπρο, ποὺ ἔχει ὑπογραφεῖ ἀπὸ τοὺς ὑπουργοὺς Ἐξωτερικῶν τῆς Βρετανίας, Τουρκίας καὶ Ἑλ-

λάδας στὴ Γενεύη, στὶς 30 Ἰουλίου 1974, κάνει ἔκκληση γιὰ μιὰ «ἔγκαιρη καὶ σταδιακὴ μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων» ἀπὸ τὸ κυπριακὸ ἔδαφος.

Ἐπειδὴ ἡ συνεχιζόμενη παρουσία ξένων στρατευμάτων στὴν Κύπρο παραβιάζει διεθνεῖς συμφωνίες καὶ ἀποφάσεις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἀπειλεῖ τὴν ἀνεξαρτησία καὶ ἐδαφικὴ ἀκεραιότητα τῆς νήσου, ὑπονομεύει τὴν εἰρήνη καὶ σταθερότητα στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο καὶ θέτει σὲ κίνδυνο καὶ αὐτὴν ἀκόμα τὴν ὑπόσταση τοῦ ΝΑΤΟ.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΤΑΙ ἀπὸ τὴ Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων (μὲ τὴ συναίνεση τῆς Γερουσίας) [νὰ προταθεῖ] ὅλα τὰ ξένα στρατεύματα, ποὺ ἔχουν ἐμπλακεῖ τώρα στὴν Κύπρο, νὰ ἀποσυρθοῦν ἀμέσως, οὕτως ὥστε τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη νὰ μπορέσουν νὰ ἀποκαταστήσουν τὴν εἰρήνη στὴ νῆσο καὶ νὰ ἐξασφαλιστεῖ στὸν κυπριακὸ λαὸ τὸ δικαίωμα νὰ καθορίζει ὁ ἴδιος τὴ μοίρα του.

2 Αὐγούστου 1974

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ — ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ — ΕΚΛΟΓΕΣ

Σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς σύντομης — ὅπως στὴν ἀρχὴ τουλάχιστον πίστευα — ἀπουσίας μου ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀπέφυγα νὰ ἐμπλακῶ σὲ συζητήσεις μὲ τοὺς πολιτικοὺς καὶ ἀντιστασιακοὺς παράγοντες, ποὺ βρίσκονταν στὸ ἐξωτερικό, γιὰ τὰ θέματα τοῦ ἀγώνα κατὰ τῆς δικτατορίας καὶ τῆς θεμελιώσεως τῆς λαικῆς κυριαρχίας μετὰ τὴν κατάλυση τῆς Χούντας. Καὶ αὐτὸ γιατὶ πίστευα πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ διασπάσω τὴν προσπάθειά μου σὲ περισσότερους στόχους μέσα στὰ πολὺ στενὰ χρονικὰ πλαίσια ποὺ διέθετα.

Ἔκαμα μιὰ καὶ μόνη ἐξαίρεση. Ὅταν πῆρα μιὰ πρόσκληση ἀπὸ τὴν Ἕνωση Κέντρου Ἐξωτερικοῦ νὰ πάρω μέρος στὸ Συνέδριό της, ἀπηύθυνα τὴν ἐπιστολὴ ποὺ ἀκολουθεῖ. Καὶ σ' αὐτὴ διατύπωσα μὲ κάποια λεπτομέρεια τὶς ἀπόψεις μου πάνω στὰ δυὸ θέματα. Ἔκαμα τὴν ἐξαίρεση αὐτὴ γιὰ δυὸ λόγους: Πρῶτο, γιὰ νὰ ἀποτίσω φόρο τιμῆς στοὺς ἐξαίρετους νέους ποὺ προσπάθησαν νὰ διατηρήσουν ζωντανὴ τὴν παράδοση τοῦ κόμματος στὸ ἐξωτερικό, ἀφοῦ στὸ ἐσωτερικὸ ἦταν ἀπαγορευμένη ἡ λειτουργία του. Καὶ δεύτερο, γιατὶ εἶχα διαπιστώσει διάφορες συγχύσεις στὴ σκέψη καὶ στὴ συμπεριφορὰ πολλῶν παραγόντων τοῦ ἀντιδικτατορικοῦ κόσμου πού, ἀντὶ νὰ κλονίζουν, βοηθοῦσαν τὸ δικτατορικὸ καθεστώς.

Στὸ γράμμα αὐτὸ διατυπώνω ὁρισμένες θέσεις, ποὺ θεωροῦσα βασικὲς γιὰ τὸν ἀντιδικτατορικὸ ἀγώνα καὶ τὴ θεμελίωση τῆς δημοκρατίας ὕστερα ἀπὸ τὴν πτώση τῆς Χούντας.

Πρῶτο, τὴν ἀνάγκη νὰ καταλυθεῖ τὸ δικτατορικὸ καθεστὼς τὸ ταχύτερο. Ἀτυχῶς καὶ τότε ἀκόμα πολλοὶ ἀντίπαλοί του ὑποστήριζαν τὴ θεωρία τῆς «ἀναμονῆς», σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἡ πτώση του θὰ μποροῦσε νὰ περιμένει ὡσότου ὡριμάσουν οἱ συνθῆκες γιὰ τὴν ἐπιβολὴ «τῆς δικῆς τους» μορφῆς

δημοκρατίας! Φαίνεται ἀπίθανη, ἴσως, σήμερα ἡ ἄποψη αὐτή. Ἀλλὰ τότε ἦταν διάχυτη στοὺς ἀντιδικτατορικοὺς κύκλους, μὲ διάφορες φυσικὰ ἀποχρώσεις. Τὴ συνάντησα νὰ ὑποστηρίζεται ἔντονα ἀκόμα καὶ στοὺς κύκλους ξένων φίλων τῆς δημοκρατικῆς Ἑλλάδας, ὅπως ἀπὸ τὸν καθηγητὴ Τσιόμσκυ (Noam Chomsky), ὕστερα ἀπὸ τὴ διάλεξή μου στὸ Κέντρο Διεθνῶν Ὑποθέσεων τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάρβαρντ.

Δεύτερο, τὴν ἀνάγκη προσαρμογῆς τοῦ ἀγώνα στὶς σύγχρονες πολιτικὲς καὶ τεχνολογικὲς συνθῆκες γιὰ νὰ μὴν εἶναι μιὰ μάταιη προσπάθεια ἐπαναλήψεως ξεπερασμένων μορφῶν ἀντιστάσεως τῆς γερμανικῆς κατοχῆς.

Τρίτο, τὴν ἐθνικὴ ἑνότητα, ὡς ἀπαραίτητη προϋπόθεση ἀποτελεσματικοῦ ἀγώνα. Καὶ γιὰ ν' ἀποφευχθοῦν οἱ σκόπιμες ἢ μὴ συγχύσεις πάνω στὸ θέμα δίνω τὸν ὁρισμὸ καὶ τὸ περιεχόμενο τῆς ἑνότητας αὐτῆς.

Τέταρτο, τὴν ἀνάγκη σχηματισμοῦ «Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνότητας» μετὰ τὴν πτώση τῆς Χούντας, γιὰ νὰ πάρουν ὅλες οἱ δημοκρατικὲς δυνάμεις τὶς εὐθύνες τους στὸ κτίσιμο τῆς νέας δημοκρατίας — ποὺ εἶναι ἡ μόνη ἐγγύηση γιὰ νὰ γίνει σωστά.

Πέμπτο, τὴ διενέργεια ἐκλογῶν μόνο ἀφοῦ δοθεῖ ὁ ἀπαραίτητος χρόνος γιὰ τὴ δημιουργία πραγματικῶν κομμάτων, ποὺ θὰ ἔχουν δημοκρατικὴ συγκρότηση καὶ συγκεκριμένο πρόγραμμα δράσεως, γιὰ νὰ μπορέσει ὁ λαὸς νὰ ἐκλέξει μέσα σὲ διάφορες ἐναλλακτικὲς λύσεις καὶ ν' ἀποφευχθεῖ ἔτσι ἡ κατάρα τῶν προσωπικῶν κομμάτων τῆς προχουντικῆς ἐποχῆς.

Ἦταν βέβαια πολὺ ἀργὰ γιὰ τὴν Ἕνωση Κέντρου Ἐξωτερικοῦ, υἱοθετώντας τὶς θέσεις αὐτές, νὰ προχωρήσει σὲ συγκεκριμένο ἔργο. Γιατὶ πολὺ σύντομα μὲ τὸ ἔγκλημα τῆς Κύπρου ἡ δικτατορία ἔπεσε, γιὰ νὰ ξαναγυρίσει, ὅπως ἦταν φυσικό, μὲ τὴ διάσπαση τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων ἡ παραδοσιακὴ Δεξιὰ στὴν ἐξουσία.

Τὸ γράμμα μου, ὅμως, ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε ἄλλη ἄποψη, δίνει τὴν ἐξήγηση γιὰ τὴ στάση ποὺ πῆρα μετὰ τὴ μεταπολίτευση τῆς 23 Ἰουλίου 1974, ἰδιαίτερα στὸ θέμα τῆς πρόωρης διενέργειας τῶν ἐκλογῶν.

1. ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΚΕΝΤΡΟΥ – ΕΔΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Κύριον
Δημήτριον Παντελῆν
Γενικὸν Γραμματέα Ε.Κ. - Ε.Δ.Η.Ν., Ἐξωτερικοῦ
Ζυρίχη

Οὐάσινγκτον, 4 Ἰουλίου 1974

Ἀγαπητὲ φίλε,

Μὲ πολλὴ χαρὰ πῆρα τὴν πρόσκληση γιὰ τὸ Συνέδριο τῆς Ὀργανώσεως Ἐξωτερικοῦ τοῦ Κόμματός μας, στὶς 21 - 22 Ἰουλίου 1974.

Λυποῦμαι πολὺ ποὺ δὲ θὰ μπορέσω νὰ ἀπουσιάσω ἀπὸ τὴν Οὐάσινγκτον τὴν περίοδο αὐτή, ἐξαιτίας τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀγώνα στὶς Η.Π.Α. Ἐπωφελοῦμαι ὅμως τῆς εὐκαιρίας γιὰ νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴ μεγάλη μου ἱκανοποίηση, διαπιστώνοντας ὅτι ἡ Ε.Κ. στὸ ἐξωτερικὸ δὲν εἶναι μιὰ κενὴ ἐπιγραφή, ἀλλὰ ἕνας ζωντανὸς ὀργανισμός, ποὺ δρᾶ καὶ βουλεύεται. Ἐπιθυμῶ ἐπίσης νὰ σᾶς διαβιβάσω τὶς θερμότερες εὐχὲς γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ Συνεδρίου σας.

Ἐφόσον ἡ προσωπική μου παρουσία δὲν εἶναι ἐφικτή, θὰ ἀρκεστῶ — σύμφωνα ἄλλωστε καὶ μὲ τὴν ἐπιθυμία σας — νὰ διατυπώσω μερικὲς βασικὲς ἀπόψεις γιὰ τὸ πολιτικὸ πρόβλημα τῆς χώρας μας.

1. Ἡ δικτατορία πρέπει νὰ πέσει τὸ ταχύτερο δυνατό, γιατὶ ἡ παράτασή της ἀποτελεῖ θανάσιμο κίνδυνο γιὰ τὴν Ἑλλάδα — καὶ ὡς ἔθνος καὶ ὡς κράτος.
2. Ἀτυχῶς, κανένα πρόσωπο μόνο του, καμιὰ πολιτικὴ ὀργάνωση μόνη της δὲν μπορεῖ νὰ ρίξει τὴ δικτατορία. Χρειάζεται ἑπομένως ἑνότητα τῶν ἀντιδικτατορικῶν δυνάμεων.
3. Ὅταν μιλοῦμε γιὰ ἑνότητα, ἐννοοῦμε φυσικὰ ἑνότητα γιὰ ἀγώνα, γιὰ δράση. Ἡ λέξη μόνη της δὲν ἔχει μαγικὲς ἰδιότητες. Ἡ ἑνότητα δὲν σημαίνει ἐγκατάλειψη τῶν ἀρχῶν στὶς ὁποῖες πιστεύουν τὰ ἐπιμέρους πρόσωπα κι οἱ ὀργανώσεις τῆς δημοκρατικῆς παρατάξεως. Εἶναι μιὰ συμμαχία γιὰ τὴν ἐπίτευξη ἑνὸς κοινοῦ σκοποῦ. Εἶναι συμβιβασμός, μιὰ

συμφωνία σ' ἕνα μίνιμουμ πρόγραμμα κοινῆς δράσεως, γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας καὶ προϋποθέτει ἕνα κεντρικὸ συντονιστικὸ ὄργανο, σὰν τὸ «Ἐθνικὸ Συμβούλιο» ποὺ προτείναμε στὴν Ἀθήνα ἢ κάτι ἀνάλογο.

4. Καθῆκον τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων εἶναι νὰ ἐξετάσουν γιατί δὲν ἀπέδωσε ἡ ἀντίσταση — πολιτικὴ καὶ δυναμικὴ — μέχρι σήμερα παρὰ τοὺς τόσους ἡρωισμοὺς καὶ τὶς θυσίες ἑφτὰ χρόνων. Πρέπει νὰ ἐγκαταλείψουν νοοτροπίες ξεπερασμένες καὶ κάθε δογματικὴ προσήλωση σὲ μορφὲς ἀγώνα ποὺ ἀπέδωσαν στὸ παρελθόν, ἀλλὰ δὲν ἀνταποκρίνονται στὶς σημερινὲς συνθῆκες. Πρέπει, ἀντίθετα, ν' ἀναζητήσουν καὶ νὰ ἐφαρμόσουν μορφὲς ἀντιστάσεως, ποὺ μποροῦν ν' ἀποδώσουν στὴν τεχνολογικὴ ἐποχή μας. Δὲν πρέπει οἱ ἀγωνιστὲς τῆς Δημοκρατίας νὰ μοιάζουμε μὲ τοὺς γάλλους στρατηγοὺς τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου...

5. Ἡ κατάλυση τῆς δικτατορίας εἶναι ἡ ἀρνητικὴ πλευρὰ τοῦ ἀγώνα. Ἡ ἐγκαθίδρυση τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, ἡ θετική. Αὐτὴ ποὺ τοῦ δίνει τὸ περιεχόμενο καὶ τὴν ἱερότητά του. Λαϊκὴ κυριαρχία σημαίνει, φυσικά, πολίτευμα στὸ ὁποῖο ὁ λαὸς — καὶ μόνο ὁ λαὸς — καθορίζει, μὲ ἐλεύθερες ἐκλογὲς ἢ δημοψηφίσματα, τὴ μορφὴ καὶ τὴν οὐσία τῆς δημοκρατίας ποὺ θὰ ἰσχύει, κάθε φορά, στὴ χώρα. Ὁ ἴδιος καθορίζει, μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, ἐκείνους ποὺ θὰ χειρίζονται ὡς ἐντολεῖς του τὴν ἐξουσία, τοὺς κυβερνῆτες καθὼς καὶ τὴ διεθνὴ τοποθέτηση τῆς χώρας, γιατὶ ἔτσι μόνο ἔχει περιεχόμενο ἡ ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία.

6. Γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ λαοῦ στὰ κυριαρχικά του δικαιώματα θὰ χρειαστεῖ, εὐθὺς μετὰ τὴν πτώση τῆς δικτατορίας, νὰ σχηματιστεῖ Κυβέρνηση Ἐθνικῆς Ἑνότητας, στὴν ὁποία θὰ μετέχουν ὅλες οἱ δημοκρατικὲς δυνάμεις, ὅσες προϋπῆρχαν καὶ οἱ νέες ποὺ ἀναδείχτηκαν στὸν ἀγώνα κατὰ τῆς τυραννίας. Ἡ συμμετοχὴ ὅλων εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἐγγύηση ποὺ μπορεῖ νὰ ὑπάρξει γιὰ τὴ διενέργεια πραγματικὰ ἐλεύθερων ἐκλογῶν σὲ τακτὴ καὶ σύντομη προθεσμία.

7. Ἡ Κυβέρνηση Ἐθνικῆς Ἑνότητας εἶναι ταυτόχρονα ἡ ἀσφαλέστερη ἐγγύηση γιὰ νὰ γίνει σεβαστὴ ἡ λαϊκὴ ἐτυμηγορία, ὅποια καὶ νά'ναι. Γιατὶ θὰ ἔχει πάρει πρὶν ἀπὸ τὴ διενέργεια τῶν ἐκλογῶν ὅλα τὰ ἀπαραίτητα γι' αὐτὸ μέτρα.
8. Ὅσοι πιστεύουν στὴ Λαϊκὴ Κυριαρχία πρέπει νὰ εἶναι ἕτοιμοι, ὅταν θὰ προκηρυχτοῦν οἱ πρῶτες ἐκλογές, νὰ διεκδικήσουν τὴν ψῆφο τοῦ λαοῦ μέσω δημοκρατικὰ ὀργανωμένων κομμάτων καὶ μὲ προγράμματα ποὺ θὰ δεσμεύουν καὶ τὰ κόμματα καὶ τοὺς πολιτευομένους. Τὰ παλιὰ κόμματα — καπετανάτα — μὲ τὶς χαρισματικὲς ἡγεσίες καὶ τὰ νεφελώδη προγράμματα, ὑπῆρξαν παράγοντες ἐξασθενήσεως τῆς δημοκρατίας στὸ παρελθόν. Δὲν πρέπει νὰ ξαναεμφανιστοῦν στὸ μέλλον. Ἡ ὀργάνωση καὶ τὸ πρόγραμμα κάθε κόμματος πρέπει νὰ δίνει σαφὴ εἰκόνα τῆς συγκεκριμένης μορφῆς δημοκρατίας ποὺ θὰ ἐφαρμόσει — ἂν πάρει τὴν πλειοψηφία στὶς ἐκλογὲς — καὶ τὰ πλαίσια μέσα στὰ ὁποῖα θὰ κινηθεῖ γιὰ μετεκλογικὲς συνεργασίες, ἂν δὲν τὴν πάρει.
9. Θὰ ἦταν μεγάλο λάθος νὰ συνδυάσουμε τὸν ἀγώνα γιὰ τὴν κατάλυση τῆς δικτατορίας μὲ τὴ συγκεκριμένη μορφὴ δημοκρατίας στὴν ὁποία πιστεύουν ἄτομα ἢ ὁμάδες. Αὐτὸ ἀποκλείει τὶς συμμαχίες, τὴν ἑνότητα τῶν ἀντιδικτατορικῶν δυνάμεων, ποὺ εἶναι ἡ προϋπόθεση γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ κοινοῦ σκοποῦ. Ἀλλὰ εἶναι ταυτόχρονα καὶ ἀντιδημοκρατικὴ ἐνέργεια. Γιατὶ τὴ μορφὴ τῆς δημοκρατίας, ποὺ θὰ ἰσχύσει στὴν χώρα μας, θὰ τὴν ἀποφασίσει ὁ λαός, ὅταν θὰ καταστεῖ κυρίαρχος Δὲν μποροῦμε νὰ τὴν προαποφασίσουμε ἐμεῖς ἀπὸ τώρα, χωρὶς νὰ τὸν ρωτήσουμε. Διαφορετικὰ δὲν κάνουμε ἄλλο παρὰ νὰ ζητοῦμε νὰ ὑποκαταστήσουμε μιὰ δικτατορία μὲ μιὰ ἄλλη. Καὶ ἡ πραγματικότητα αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ καλυφθεῖ μὲ ὁποιαδήποτε «δημοκρατικὴ» ὡραιολογία.
10. Συμπερασματικά, ἡ ἑνότητα εἶναι ἐπιβεβλημένη γιὰ νὰ λυτρωθεῖ ὁ λαός. Γιὰ τὴν πραγματοποίησή της, χρειάζεται συμφωνία σ' ἕνα μίνιμουμ πρόγραμμα κοινῆς δράσεως καὶ

συγκρότηση κεντρικοῦ συντονιστικοῦ συμβουλίου. Ὅταν καὶ πάλι γίνει κυρίαρχος ὁ λαός, τότε θὰ ἀποφασίσει γιὰ τὴ μορφὴ τῆς δημοκρατίας ποὺ θὰ ἔχουμε. Αὐτὸς θὰ ἐκλέξει μεταξὺ τῶν προσώπων καὶ τῶν κομματικῶν σχηματισμῶν, ποὺ θὰ ἐκφράζουν, μὲ τὰ προγράμματά τους, συγκεκριμένες ἰδεολογίες καὶ συμφέροντα. Πρέπει νὰ μὴ συγχέουμε τὰ δυὸ στάδια καὶ ἰδίως νὰ μὴν ἐνεργοῦμε κατὰ τρόπο πρωθύστερο. Πρέπει νὰ εἴμαστε ἀμείλικτοι στὸν ἀγώνα κατὰ τῆς δικτατορίας, συμβιβαστικοὶ ὅμως καὶ μὲ κατανόηση πρὸς ὅλους ὅσοι τὴν πολεμοῦν, μὲ ἔργα καὶ ὄχι μὲ κενὲς μεγαλοστομίες ἀδιαλλαξίας.

Αὐτὰ εἶναι κατὰ τὴν ἄποψή μου τὰ γενικὰ πλαίσια μέσα στὰ ὁποῖα πρέπει νὰ κινηθεῖ ἡ σκέψη καὶ ἡ δράση ὅλων τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων στὸν ὄγδοο αὐτὸ χρόνο τῆς τυραννίας, γιὰ νὰ μὴν ἐπακολουθήση καὶ ἕνατος...

Στὰ ἴδια αὐτὰ πλαίσια νομίζω πὼς πρέπει νὰ κινηθεῖ καὶ τὸ Συνέδριό σας, γιὰ νὰ δώσει τὴν κεντρώα, δημοκρατικὴ ἀπάντηση στὰ ἐπιμέρους προβλήματα, ποὺ συνθέτουν τὴ σημερινὴ τραγικὴ πραγματικότητα τῆς χώρας μας.

Τὸ κόμμα μας πρέπει νὰ γίνει ὁ ἀπόστολος τῆς ἑνότητας καὶ ὁ πρωταγωνιστὴς στὴ μάχη. Ἔτσι μόνο θὰ δικαιωθοῦμε ἀπέναντι στὸ λαό, ποὺ μᾶς ἔδωσε κάποτε τὸ 53% τῶν ψήφων του.

Ταυτόχρονα ὅμως τὸ κόμμα μας πρέπει νὰ ἑτοιμάζεται γιὰ τὴ μεγάλη στιγμὴ ποὺ θὰ ξαναζητήσει τὴ λαϊκὴ ἐντολή. Θὰ πρέπει γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἀπὸ τώρα, ὅσοι βρίσκονται ἰδίως στὸ ἐξωτερικό, μακριὰ ἀπὸ τὴ ζώνη τῶν πρόσω, νὰ σκεφτοῦν καὶ νὰ διατυπώσουν θέσεις πάνω στὰ βασικὰ προβλήματα τῆς κρατικῆς καὶ ἐθνικῆς ζωῆς, καθὼς καὶ τῆς κομματικῆς μας ὀργανώσεως. Ἔτσι θὰ ὑπάρχει ὅλη ἡ προεργασία ὥστε στὸ πρῶτο μεταπελευθερωτικὸ Συνέδριο τῆς Ἑνώσεως Κέντρου νὰ διατυπωθεῖ ἕνα πραγματικὰ σύγχρονο, προοδευτικό, δημοκρατικὸ πρόγραμμα, ποὺ νὰ ἀνταποκρίνεται στὶς ἐπιταγὲς τῆς ἐποχῆς μας καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς μας ὑποστάσεως.

Καὶ πάλι σᾶς στέλνω τὶς καλύτερες εὐχές μου γιὰ τὴν

ἐπιτυχία τοῦ Συνεδρίου σας, μὲ τὴν παράκληση νὰ μοῦ ἀποστείλετε τὸ ταχύτερο τὰ πρακτικὰ καὶ τὰ πορίσματα τῶν συζητήσεών σας.

Μὲ τοὺς φιλικούς μου χαιρετισμοὺς
σ' ἐσᾶς προσωπικὰ καὶ σ' ὅλους τοὺς συνέδρους

Ι. Γ. Ζίγδης

Υ.Γ. Σᾶς ἀποστέλλω μὲ ξεχωριστὸ φάκελλο ἀντίτυπα τῶν κειμένων τῶν ὁμιλιῶν καὶ τῶν δηλώσεών μου στὶς Η.Π.Α., ποὺ θὰ εἶναι ἴσως χρήσιμα στὶς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου σας.

Ι. Γ. Ζ.

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

ΜΕΡΟΣ IV

Η ΧΟΥΝΤΙΚΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ

...ΡΚΩΝ

ἐκδήλωσις

Ὑπάρχει, ὅμως, καὶ μία ἄλλη ἔννοια: ἡ ἠθική. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ γεννηθῇ κανεὶς ἀπὸ Ἕλληνας. Χρειάζεται νὰ ἔχῃ καὶ ἑλληνικὴν συνείδησιν, δηλαδὴ νὰ πιστεύῃ εἰς τὸ Ἔθνος, νὰ προστατεύῃ τὸ Ἔθνος καὶ νὰ μὴ ζημιώνῃ τὸ Ἔθνος. Εἶναι Ἕλλην ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτήν, ὁ Ι. Ζίγδης; Πιστεύομεν, ὄχι. Καὶ τὸν παραδιδόμεν εἰς τὴν περιφρόνησιν τοῦ Λαοῦ μας. Ἡ ἑλληνικὴ γῆ δὲν θὰ δεχθῇ οὔτε τὰ ὀστᾶ του. Ἀς φροντίσῃ ἀπὸ τώρα νὰ τοῦ τὰ φιλοξενήσῃ κάπου ἡ Ἀγκυρα...

Σ. ΚΟΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

...ἐλληνικότητος. Ἐλ... ...γωγὴ ἀπὸ γονεῖς Ἕλ... ...ἔννοια (ἀπονομὴ τῆς ἰ... ...πολίτου ἀπὸ τοὺς Νόμους).

...λου, διατι... ...ρουσιασθεῖσαν ... ...θέσιν του ἂν διαφωνῇ μὲ ... ...ρίδα: Δὲν τὸ ἔκαμε, διότι ἁπλοῦ... ...εἰς τὴν προσπάθειαν διακοπῆς τῆς ... ...βοηθείας πρὸς τὴν πατρίδα του.

...ἰδιαιτέρας ... ἰσχυρισθοῦν, καταθέτοντες ἐνώπιον τῆς Ἀμερικανικῆς Βουλῆς, ὅτι αἱ Ἕνοπλοι Δυνάμεις μας εἶναι ἐξησθενημέναι, ὡς ἔπραξε τὴν 27 Μαρτίου ἄλλοτε στέλεχος τῆς Ἑνώσεως Κέντρου.

ΤΡΙΤΟΝ: Ἐνισχύεται, ...ὰ μιᾶς ἀκόμη διαπιστώ... ...ς ἡ πεποίθησις τοῦ ἐλ... ...κοῦ λαοῦ περὶ τῆς ἰ... ...ς καὶ τῆς ἑτοιμότητος ...ρατοῦ.

...ΡΤΟΝ: Συνειδη... ...ν ἡ ἀνάγκη τῆς ...λτιώσεως καὶ ...ῶν Ἑνό... ...ὡς

...ἀντ... ζῶν... ...γεν... 11 ...τῶν...

...φέρ... ...τι αἱ ... ...μας εἶναι ... ...τοιμοι διὰ νὰ ... ...τεύσουν ἔναντι οἱασ... ...προκλήσεως.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ: Δίδεται ἰσχυρὸν ῥάπισμα πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν ἐδίστασαν — προκειμένου νὰ δημαγωγήσουν καὶ νὰ ἐξυπηρετήσουν ἰδιοτελεῖς πολιτικὰς ἐπιδιώξεις — νὰ

...θα, ...πόν, ὑπὸ ... ...ὅμως ὅτι θὰ ... διαρκῶς τὰς Ἑνό... Δυνάμεις ἰσχυρὰς κ... ...θέσιν ἑτοιμότητος πάντο...

...ἀπὸ τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ παραληρήματος: Ὁ Ι. Ζίγδης ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν ἀρθρογράφον τοῦ «Ἐλευθέρου Κόσμου», τὸν διαβεβαιώνει ὅτι «θὰ ἐπιστρέψῃ καὶ δὴ ἐν τιμῇ» μαζὶ μὲ τοὺς ἐλευθερωτὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ «μάλιστα σύντομα, ὅσον δὲν τὸ φαντάζεται σύντομα». Δὲν θὰ χελάσωμε. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διασκεδάζῃ κανεὶς μὲ τὰ κλινικὰ συμπτώματα ψυχονευρωτικῶν διαταραχῶν. Τὸ θέαμα λυπεῖ. Πάντως, ἀς ἀναζητήσῃ ὁ Ι. Ζίγδης τὴν κυρίαν Ἑλένην Βλάχου. Καὶ αὐτὴ μᾶς διεβεβαίωνε τὸ 1967 ὅτι τοῦ χρόνου, 1968, θὰ ἑωρτάζε εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ Πάσχα. Ἴσως ἡ ἐν λόγῳ κυρία ὑποδείξῃ εἰς τὸν Ι. Ζίγδην θεραπευτικὴν συνταγήν, ἄσσει καὶ τῆς προσωπικῆς πείρας της.

Σ. ΚΟΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΥΣΤΕΡΙΑΣ!

Μόλις ἡ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» καὶ οἱ εὐρωπαϊκοὶ ραδιοσταθμοί, στὶς ἑλληνικὲς ἐκπομπές τους, μετέδωσαν τὴν ὁμιλία μου στὸ Κογκρέσσο καὶ τὴ συζήτηση ποὺ ἀκολούθησε, τὸ καθεστὼς ἀντέδρασε μ' ἕναν ὑστερικὸ τρόπο. Καὶ πιὸ συγκεκριμένα:

—Ἀπαγόρευσε στὸν τύπο νὰ δημοσιεύσει, ὄχι μόνο τὸ πλῆρες κείμενο, ἀλλὰ καὶ ἀποσπάσματα ἀκόμα. (Τὸ ἴδιο ἔγινε ἀργότερα καὶ μὲ τὴ διάλεξή μου στὸ Χάρβαρντ καὶ μὲ τὴν ὁμιλία μου στὸ «Διεθνὴ Σύνδεσμο γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα»).

—Ἡ Γενικὴ Ἀσφάλεια κατάσχεσε τὰ πολυγραφημένα ἀντίτυπα τῆς μεταφράσεως στὰ ἑλληνικὰ ποὺ ἐπρόκειτο νὰ διανεμηθοῦν στὸν πολιτικὸ κόσμο καθὼς καὶ στοὺς Ἕλληνες καὶ ξένους ἀνταποκριτές, ὅπως γινόταν τότε μὲ τὶς δηλώσεις τῶν πολιτικῶν καὶ ἀντιστασιακῶν παραγόντων.

—Διατάχθηκε μιὰ ἀπίθανη σὲ ὀξύτητα, ἀλλὰ καὶ σὲ κακοήθεια, δημοσιογραφικὴ ἐκστρατεία ἐναντίον μου.

—Καὶ τέλος ἀσκήθηκε ποινικὴ δίωξη ἀπὸ τὶς στρατιωτικὲς ἀρχές, μὲ σκοπὸ τὴν παραπομπή μου στὸ στρατοδικεῖο, μὲ τὴν κατηγορία τῆς «ἀσκήσεως ἀντεθνικῆς προπαγάνδας καὶ διασπορᾶς ψευδῶν εἰδήσεων, δυναμένων νὰ κλονίσουν τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κοινοῦ πρὸς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις κλπ.». Μὲ τὶς ἴδιες κατηγορίες, ὅπως εἶναι γνωστό, εἶχα καταδικαστεῖ ἀπὸ τὸ Ἔκτακτο Στρατοδικεῖο Ἀθηνῶν, στὶς 2 Ἀπριλίου 1970, ἐξαιτίας τῆς προτάσεώς μου νὰ σχηματιστεῖ Κυβέρνηση Ἐθνικῆς Ἑνότητας, γιὰ τὴν καλύτερη ἀντιμετώπιση τοῦ Κυπριακοῦ.

Ἡ δίωξη σταμάτησε μόνο μὲ τὴν πτώση τῆς Χούντας.

Ἡ λύσσα τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος ἐναντίον μου ἔχει τὴν ἐξήγησή της στὸ γεγονὸς ὅτι τὸ κατήγγειλα ὅτι διέλυσε τὶς ἔνοπλες δυνάμεις ποὺ δῆθεν ἐξέφραζε! Καὶ ἡ καταγγελία αὐτὴ ἔγινε σὲ μιὰ πολὺ κρίσιμη γι' αὐτὸ περίοδο τῶν σχέσεών του μὲ τὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση καὶ τῆς προπαρασκευῆς τοῦ ἐγκληματικοῦ πραξικοπήματος κατὰ τῆς Κύπρου.

Πρόθεσή μου, βέβαια, ἦταν ἡ πρόληψη τῆς καταστροφῆς ποὺ ἔβλεπα νὰ ἐπέρχεται μ' ἀμείλικτη νομοτέλεια.

Δὲν ἔγινε ἀτυχῶς δυνατὸ νὰ ἀποτραπεῖ ἡ συμφορά. Ἀλλὰ τοῦτο δὲ μειώνει τὴν ἀξία τῆς καταγγελίας. Τὸ ἀντίθετο εἶναι σωστό. Γιατί, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὑπογραμμίζει τὶς εὐθύνες τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος, ἀλλὰ καὶ τῆς κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. ποὺ τὸ ὑποστήριζε ὡς τὸ τέλος!

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΔΗΚ

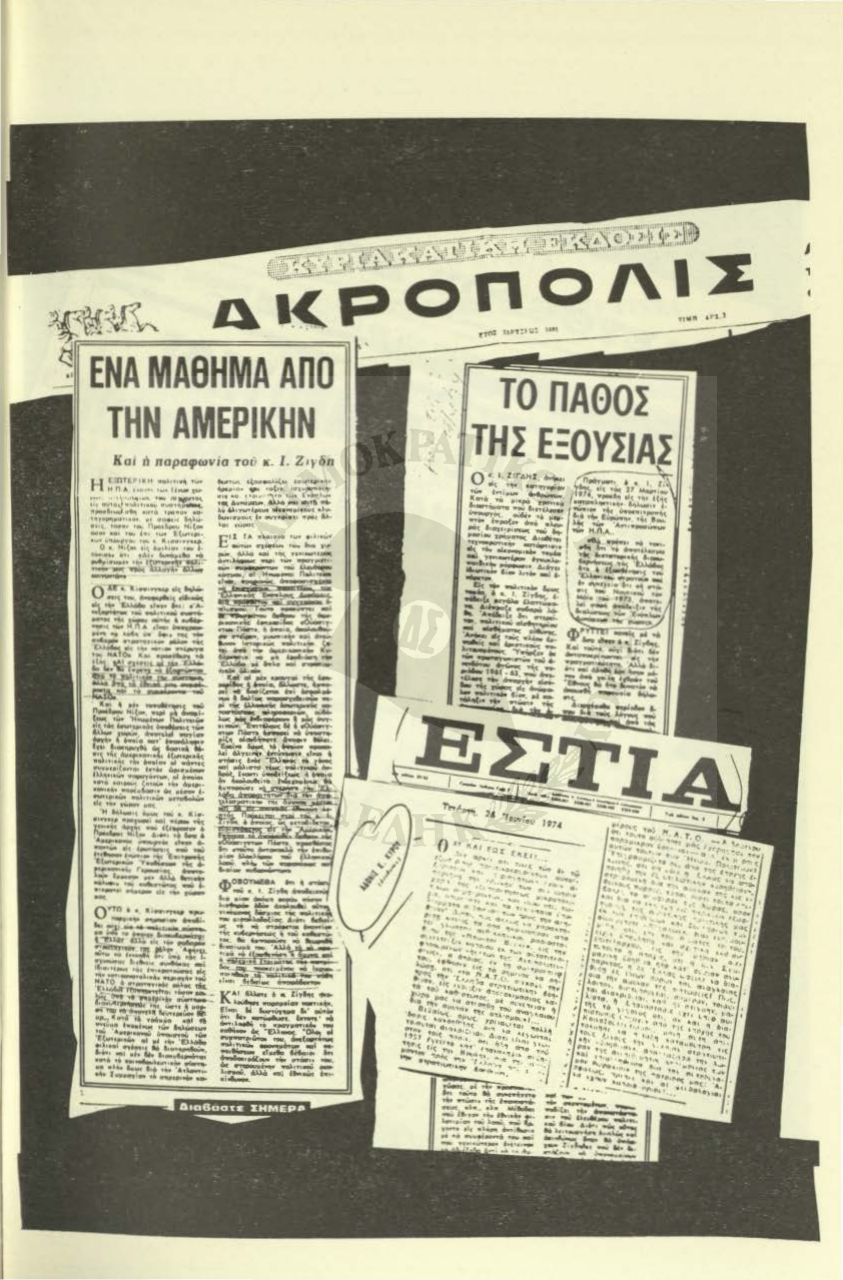
ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ
ΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ
Καὶ ἡ παραφωνία τοῦ κ. Ι. Ζιγδη
ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ
ΕΣΤΙΑ
Διαβάστε ΣΗΜΕΡΑ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
Ι. ΖΙΓΔΗΣ, ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ
Μία νέα καθαρώς προδοτική έκδήλωσις
ΔΙΑΤΙ ΣΙΩΠΑ
Ο κ. Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ;
Η περίπτωσις Γ. Μαύρου
Η «ΝΤΟΫΤΣΕ ΒΕΛΛΕ»
ΚΑΙ Ο Ι. ΖΙΓΔΗΣ
«ΝΤΟ-Υ-ΤΣΕ ΒΕΛΛΕ»
ΚΑΙ Ο Ι. ΖΙΓΔΗΣ
Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Η ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

Λίγες μέρες μετὰ τὴν ὁμιλία μου στὸ Κογκρέσσο, τὰ δημοσιογραφικὰ ὄργανα τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος ἐξαπέλυσαν, ὅπως ἤδη ἀναφέρθηκε, μιὰ καλὰ ἐνορχηστρωμένη καὶ ἀπίθανη σὲ ὀξύτητα καὶ κακοήθεια ἐπίθεση ἐναντίον μου. Κατηγορήθηκα ἀπ' αὐτά, οὔτε λίγο οὔτε πολύ, γιὰ «προδοσία ἐναντίον τοῦ ἔθνους» — μετάδοση στρατιωτικῶν μυστικῶν, κατασυκοφάντηση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς χώρας κλπ. — γιὰ νὰ... ἐξωθήσω τοὺς Τούρκους νὰ ἐντείνουν τὶς ἀξιώσεις τους καὶ νὰ μᾶς ἐπιτεθοῦν!... Μὲ κίνησε, ἔγραψε ἡ «Ἀκρόπολις», «τὸ πάθος τῆς ἐξουσίας». Ἔγινα, σύμφωνα μὲ τὸν «Ἐλεύθερο Κόσμο», «σύμβουλος καὶ σύμμαχος τῆς Τουρκίας». Καὶ μοῦ ἀπηύθυναν ἐν χορῷ γιὰ τὸ βδελυρὸ αὐτὸ «ἔγκλημα» τὸ ἐπιβαλλόμενο ἀνάθεμα!

Ἡ πρωτοφανὴς αὐτὴ ἔκρηξη «πατριωτικῆς» ὀργῆς στηρίχτηκε ἀποκλειστικὰ σὲ μιὰ περικοπὴ τῆς ὁμιλίας μου στὸ Κογκρέσσο.

Ἀπομονώνοντας μιὰ ἢ δυὸ φράσεις ἀπὸ ἕνα κείμενο, μπορεῖ φυσικὰ καθένας εὔκολα νὰ διαστρέψει τὴν ἔννοιά του. Ἂν μάλιστα παραλείψει ἀπὸ τὶς φράσεις αὐτὲς καὶ μερικὲς λέξεις, τότε μπορεῖ ν' ἀποδείξει ὅ,τι θέλει. Ἡ μέθοδος εἶναι τόσο παλιὰ ὅσο καὶ ἀνέντιμη. Μ' αὐτή, ὅπως εἶναι γνωστό, ἔχουν... ἀποδείξει ὅτι καὶ ἡ Βίβλος ὑποστηρίζει τὴν ἀνυπαρξία τοῦ Θεοῦ!

Ἡ ἀναίσχυντη πλαστογραφία ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν παράθεση τῆς περικοπῆς, ὅπως τὴν ἐμφανίζει ὁ χουντικὸς τύπος καὶ ὅπως πραγματικὰ ὑπάρχει στὸ κείμενό μου.

Κατὰ τὸ χουντικὸ τύπο, εἶπα τὰ ἀκόλουθα: «Θὰ ἔπρεπε νὰ τονισθῆ ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δικτατορικῆς διακυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἡ ἐξασθένησις τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρα-

τοῦ. Ἡ στάσις τοῦ Ναυτικοῦ, τὸν Μάϊον τοῦ 1973, ἀποτελεῖ σαφῆ ἀπόδειξιν τῆς διαλύσεως τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς χώρας».

Τὸ πραγματικὸ κείμενο, σὲ πιστὴ μετάφραση ἀπὸ τὰ ἐπίσημα Πρακτικὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων, σελ. 7, ἔχει ἐπὶ λέξει: «Γιὰ νὰ καταλήξουμε πάνω στὸ σημεῖο αὐτό, πρέπει νὰ ὑπογραμμίσουμε ὅτι τὸ καθαρὸ ἀποτέλεσμα τῆς δικτατορικῆς διακυβερνήσεως ὑπῆρξε ἡ ἐξασθένηση τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων, *γιατὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, ποὺ εἶχαν πολεμικὴ πεῖρα καὶ σύγχρονη ἐπαγγελματικὴ κατάρτιση, ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὶς τάξεις τους γιὰ πολιτικοὺς λόγους*. Ἡ ναυτικὴ ἀνταρσία τοῦ Μαΐου 1973 ἀπεικονίζει καθαρὰ *τὸν κίνδυνον τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἐνόπλων δυνάμεων*».

Ὅπως εἶναι φανερὸ καὶ μὲ τὸ κουτσουρεμένο κείμενο, ἀκόμα καὶ ὅταν ἀποκοπεῖ ἀπὸ τὸ σύνολο τῆς ὁμιλίας μου, εἶναι γελοία ἡ ἱερὴ ἀγανάκτηση τῶν πατριωτῶν τῆς δικτατορίας.

Ἡ κατηγορία ὅτι πρόδωσα ἐθνικὰ μυστικά, ἢ συκοφάντησα τὶς ἔνοπλες δυνάμεις, ἦταν φυσικὰ καθαρὴ κακοήθεια, γιατὶ ὅσα καταλόγισα στὴ δικτατορία ἀναφέρονταν σὲ γεγονότα ποὺ ἦταν γνωστὰ σὲ ὅλους. Καὶ ἡ καταγγελία μου δὲν ἦταν οὔτε ἡ πρώτη οὔτε ἡ πιὸ αὐστηρή. Ἀνεξάρτητα ἀπὸ ὅ,τι δημοσιεύτηκε στὸ διεθνὲς τύπο ἀπὸ Ἕλληνες καὶ ξένους πάνω στὸ θέμα, εἶναι γνωστὸ ὅτι, τὴν Ἄνοιξη τοῦ 1973, πέντε ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ ΓΕΕΘΑ καὶ τοῦ ΓΕΣ τῆς προχουντικῆς περιόδου εἶχαν ἀπευθύνει ἐμπιστευτικὴ ἔκθεση στὸ δικτάτορα Παπαδόπουλο, γιὰ νὰ τοῦ ἐκφράσουν τὴ βαθιά τους ἀνησυχία γιὰ τὴν κατάσταση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ἡ ἔκθεση αὐτὴ δημοσιεύτηκε ἀργότερα στὸ διεθνὲς τύπο καὶ προκάλεσε τεράστια ἐντύπωση [1].

Μὲ τὴν ἀνταρσία ἐξάλλου τοῦ Ναυτικοῦ, τὸ Μάιο τοῦ 1973, ποὺ ἔπληξε καίρια τὸ γόητρο τῆς δικτατορίας, ἀσχολήθηκε σ' ὅλες της τὶς λεπτομέρειες ὁ διεθνὴς τύπος, ἡ παγκόσμια κοινὴ γνώμη καὶ τὸ ΝΑΤΟ. Καὶ ἦταν γνωστὸ σ' ὅλους πώς,

1. Ἀποσπάσματα δημοσιεύθηκαν στὰ «Πολιτικὰ Θέματα», Τεῦχος 2, Ἀπρίλιος 1973.

μὲ τὴ σύλληψη τῶν ἀξιωματικῶν, ὁ στόλος δὲ διέθετε κυβερνῆτες γιὰ νὰ κινήσουν τὰ πλοῖα.

Εἶναι ἐπίσης γελοῖο νὰ ὑποστηριχτεῖ ὅτι ἡ Τουρκία πληροφορήθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὴν ὁμιλία μου τὴν κατάσταση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ὡς μέλος τοῦ ΝΑΤΟ — καὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς μυστικές της ὑπηρεσίες — εἶχε βέβαια στὴ διάθεσή της ὅλα τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα γιὰ τὴν ἀμυντικὴ κατάσταση τῆς χώρας μας. Καὶ τὰ εἶχαν, φυσικά, ἀκόμη πληρέστερα, οἱ Η.Π.Α.

Εἶναι τέλος ἀπὸ τὰ πιὸ χαρακτηριστικὰ σημεῖα τῆς ἀναίδειας καὶ τῆς παρανοϊκῆς νοοτροπίας τοῦ καθεστῶτος ἡ διατύπωση τῆς κατηγορίας ὅτι ἡ Τουρκία, παίρνοντας ὡς βάση τὶς «ἀποκαλύψεις» ἢ τὶς «συκοφαντικές μου ἐπιθέσεις» — ποιὸ ἀπὸ τὰ δύο; — ἐναντίον τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, θὰ μποροῦσε νὰ παραπλανηθεῖ καὶ νὰ προβάλει ἀπαράδεκτες ἀξιώσεις, ἀκόμα καὶ νὰ ἐπιτεθεῖ κατὰ τῆς χώρας μας. Οἱ χουντικοὶ κοντυλοφόροι εἶχαν χάσει προφανῶς τὴν ἔννοια τοῦ γελοίου.

Ὅμως ἡ ἐπίθεση αὐτὴ ἀπέβλεπε ὄχι μόνο στὴν ἠθικὴ καὶ φυσικὴ — ἴσως — ἐξόντωσή μου, ἀλλὰ καὶ στὸ νὰ ἐνοχοποιήσει ὁλόκληρη τὴν πολιτικὴ ἡγεσία τῆς χώρας. Ἔτσι ἡ «Ἀκρόπολις» ἔγραφε στὶς 9 Ἀπριλίου: «Ἡ περίπτωσις ὅμως τοῦ κ. Ζίγδη *ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν συναδέλφων του, οἱ ὁποῖοι, ἐὰν δὲν ἀποκηρύξουν τὴν δήλωσή του, πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὅτι τὴν ὑιοθετοῦν...*»[1], Ἀκόμη πιὸ κατηγορηματικὸς ὁ «Ἐλεύθερος Κόσμος», στὶς 14 Ἰουνίου ἀφιέρωσε κύριο ἄρθρο μὲ τὸν τίτλο «Διατί σιωπᾶ ὁ κ. Κανελλόπουλος; Ἡ περίπτωσις Γ. Μαύρου», ὅπου ἡ «ἔντιμη» αὐτὴ προσπάθεια διατυπώνεται περισσότερο ἀδιάντροπα.

Στὴν πρώτη ὁμοβροντία τοῦ χουντικοῦ τύπου ἀπάντησα μὲ μιὰ σύντομη δήλωση στὶς 15 Ἀπριλίου, ποὺ μεταδόθηκε στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς ξένους ραδιοσταθμοὺς καὶ κυκλοφόρησε μυστικὰ στοὺς πολιτικοὺς κύκλους. Μὲ τὴ δήλωση αὐτὴ προκαλοῦσα τὴ δικτατορία νὰ τολμήσει νὰ δημοσιεύσει ὁλόκληρο τὸ κείμενο τῆς ὁμιλίας μου στὸ Κογκρέσσο.

Ἀλλὰ οἱ ἐναντίον μου ὕβρεις καὶ ἀπειλὲς φαίνεται πὼς

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

δὲν ἀπέδωσαν ἀρκετά. Δὲν μπόρεσαν νὰ κλονίσουν τὴν ἐντύπωση τῆς ὁμιλίας μου στὸ ἐξωτερικὸ καὶ στὸ ἐσωτερικό. Καὶ στὴν ἀμηχανία του τὸ καθεστὼς ζήτησε, ὅπως προαναφέρθηκε, τὴ συμπαράσταση τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ, ποὺ ἦταν ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ ΝΑΤΟ στὴν Εὐρώπη καὶ ὁ ὁποῖος μὲ μιὰ συνέντευξή του πρόθυμα παραχώρησε τὸ «πιστοποιητικὸ» ποὺ τοῦ ζητήθηκε, γιὰ τὸ «ἄριστο ἐπίπεδο ἐκπαιδεύσεως καὶ τὸν ὑψηλὸ βαθμὸ ἑτοιμότητας» τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Σὰν νὰ μὴν ἔφτανε καὶ αὐτό, κλήθηκε νὰ ἔρθει στὴν Ἀθήνα κι ἕνας ἀμερικανὸς ναύαρχος, ποὺ σὲ μιὰ ὁμιλία του ἐπανέλαβε ἐπίσης τὰ ἴδια πράγματα. Ὁ ἀθηναϊκὸς τύπος ὅμως, ἀπὸ... ἀφηρημάδα προφανῶς, λησμόνησε νὰ ἀναφέρει ὅτι ὁ ναύαρχος εἶχε ἀποστρατευτῆ ἀπὸ τὸ 1970!

Ὁ χουντικὸς τύπος ἐπανέλαβε τὴν ἐναντίον μου ἐπίθεση κάνοντας χρήση τῆς μαρτυρίας τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ ΝΑΤΟ, «τοῦ ἁρμοδιωτέρου παράγοντος νὰ κρίνη τὴν κατάστασιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων». Ἡ «Ἀκρόπολις» τῆς 2 Ἀπριλίου π.χ. ἔγραφε χαρακτηριστικὰ ὅτι οἱ δηλώσεις Γκουντπάστερ ἀποτελοῦσαν «ἰσχυρὸ ράπισμα ἐναντίον τοῦ Ι. Ζίγδη».

Σὲ ἰδιαίτερο κεφάλαιο ἔχει ἤδη ἐκτεθεῖ ἡ τύχη τῶν δηλώσεων Γκουντπάστερ στὶς ΗΠΑ — ἡ ἀντίδραση στὸν τύπο καὶ ἡ κριτικὴ ποὺ προκάλεσαν στὸ Κογκρέσσο [1].

Ἀκολούθησαν οἱ δηλώσεις Κίσσινγκερ στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τῆς Γερουσίας, γιὰ τὴ στρατιωτικὴ βοήθεια. Ὁ χουντικὸς τύπος τὶς ἐμφάνισε, ὅπως φαίνεται στὸ εἰδικὸ κεφάλαιο ποὺ προηγεῖται [2], σὰν πλήρη ἐπιδοκιμασία τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος. Ἡ «Ἀκρόπολις» συγκεκριμένα τὶς χαρακτήρισε «ἔμμεσον μὲν ἀλλὰ θετικὴν κάλυψιν τοῦ καθεστῶτος ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερα στὴν χώραν μας». Ἦταν τόσο χονδροειδὴς ἡ παραποίηση, ὥστε ἡ ἀμερικανικὴ πρεσβεία στὴν Ἀθήνα ζήτησε καὶ πέτυχε τὴ δημοσίευση τοῦ ἀληθινοῦ κειμένου στὶς 12 Ἰουνίου.

Αὐτὸ ὅμως δὲν ἐμπόδισε τὸ χουντικὸ τύπο νὰ χρησιμοποι-

1. Βλέπε παραπάνω σελ. 163 κ. ἑ.
2. Βλέπε σελ. 211.

ήσει τὴν κατάθεση Κίσσινγκερ γιὰ τὴν «ἀναίρεση» τῶν ἀπόψεων Ζίγδη καὶ τὴν ἐξαπόλυση νέας βιαιότατης ἐπιθέσεως ἐναντίον μου.

Στὸ μεταξὺ ἡ «Οὐάσινγκτον Πὸστ» στὶς 6 Ἰουνίου 1974 δημοσίευσε τὸ περίφημο κύριο ἄρθρο της «Τὸ ἑλληνικὸ πρόβλημα τῆς Οὐάσινγκτον», τὸ ὁποῖο ἐπέκρινε ἔντονα τὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῆς Χούντας. Τὸ ἄρθρο αὐτὸ χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸν κατευθυνόμενο τύπο ὡς πρόσχημα γιὰ νὰ μεταβάλει τὸ ἐναντίον μου κατηγορητήριο, ποὺ εἶχε πιὰ μπαγιατέψει. Πράγματι εὐθὺς μετὰ τὴ δημοσίευσή του τὰ χουντικὰ δημοσιογραφικὰ ὄργανα μὲ κατήγγειλαν «ἐν χορῷ» ὅτι ἔκαμα δῆθεν δηλώσεις μὲ τὶς ὁποῖες ἐπιδοκίμαζα τὴν πρόταση ποὺ δῆθεν ἀναπτυσσόταν στὸ ἄρθρο γιὰ τὴ διακοπὴ τῆς στρατιωτικῆς βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ἀπὸ τότε καὶ μπρὸς ἤμουν γι' αὐτὰ ἔνοχος «νέας προδοτικῆς ἐνεργείας» — τῆς ἀντεθνικῆς προσπάθειας ποὺ ἀποσκοποῦσε νὰ διακοπεῖ ἡ στρατιωτικὴ βοήθεια πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ «Ἐλεύθερος Κόσμος» μάλιστα, γεμάτος ἀπὸ... πατριωτικὴ ἀγανάκτηση, μοῦ ἀφιέρωσε νέο ἄρθρο ποὺ τελείωνε μὲ τὴν περίφημη φράση: *«Εἶναι "Ἕλλην ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ὁ Ἰωάννης Ζίγδης; Πιστεύομεν ὄχι καὶ τὸν παραδίδομεν εἰς τὴν περιφρόνησιν τοῦ λαοῦ μας. Ἡ ἑλληνικὴ γῆ δὲν θὰ δεχθῇ οὔτε τὰ ὀστᾶ του. Ἂς φροντίσῃ ἀπὸ τώρα νὰ τοῦ τὰ φιλοξενήσῃ κάπου ἡ Ἄγκυρα»*, (Ὑπογραφὴ) *Σ. Κωνσταντόπουλος.*

Τὸ ἄρθρο ὅμως, τῆς «Οὐάσινγκτον Πὸστ» δὲν ἀναφερόταν εἰδικὰ στὴ στρατιωτικὴ βοήθεια. Ἐπέκρινε αὐστηρὰ τὴ φιλοχουντικὴ πολιτικὴ τῆς κυβερνήσεως τῶν ΗΠΑ. Οἱ δηλώσεις ἐξάλλου ποὺ μοῦ ἀποδόθηκαν ἦταν ἀποκύημα τῆς ἄρρωστης φαντασίας τῶν ὑπηρετῶν τῆς Χούντας. Δὲν τὶς εἶχα κάνει ποτέ. Καὶ θὰ πρέπει νὰ σημειωθεῖ, στὸ σημεῖο αὐτό, *ὅτι σ' ὅλες μου τὶς συνομιλίες ἀπέφυγα συστηματικὰ νὰ ἀσχοληθῶ εἰδικῶς μὲ τὸ θέμα τῆς στρατιωτικῆς βοήθειας*, γιατὶ ἡ ἐπιδίωξή μου ἦταν γενικότερη καὶ ἀπέβλεπε στὴ ριζικὴ ἀναθεώρηση τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς ἀπέναντι στὸ δικτατορικὸ καθεστώς, μὲ τελικὸ σκοπὸ τὴν ἀνατροπή του.

Τὸ μόνο σωστὸ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ εἶναι ὅτι τὸ ἄρθρο γράφτηκε

ὕστερα ἀπὸ μακριὰ συνομιλία ποὺ εἶχα μὲ τὸ διπλωματικὸ συνεργάτη τῆς «Οὐάσινγκτον Πόστ», στὸν ὁποῖο ἀνέπτυξα τὴ βασική μου θέση, ὅτι δηλ. ἂν σταματοῦσε ἡ ἀμερικανικὴ ὑποστήριξη, ἡ Χούντα θὰ ἔπεφτε σύντομα καὶ θὰ προλαμβάνονταν οἱ καταστροφικὲς συνέπειές της γιὰ τὴν Ἑλλάδα, τὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις καὶ τὴν εἰρήνη τοῦ κόσμου.

Στὴ χουντικὴ ἐπίθεση ἀπάντησα μὲ δηλώσεις μου, στὶς 12 Ἰουνίου, ποὺ μεταδόθηκαν ἀπὸ τοὺς ξένους ραδιοσταθμοὺς καὶ ποὺ κατέληγαν στὴ διαβεβαίωση πὼς «θὰ γυρίσω στὴν Ἑλλάδα μαζὶ μὲ τοὺς ἐλευθερωτές της σύντομα, ὅσο δὲν τὸ φαντάζονται οἱ ὑμνῳδοὶ τῆς Χούντας...».

Ἡ προσπάθεια τοῦ «Ἐλεύθερου Κόσμου» νὰ περιπλέξει τοὺς κ.κ. Κανελλόπουλο, Μαῦρο καὶ ἄλλους στὶς ἐναντίον μου κατηγορίες ἐκδηλώθηκε ἀπροκάλυπτα μὲ τὸ ἄρθρο τῆς 18 Ἰουνίου 1974.

Στὴν ἀνέντιμη συμπεριφορὰ τοῦ χουντικοῦ τύπου, ἀποτέλεσε τιμητικὴ ἐξαίρεση ὁ «Ἑλληνικὸς Βορρᾶς» τῆς Θεσσαλονίκης, ποὺ στὸ φύλλο του τῆς 2 Ἰουνίου, ἀπαντώντας σ' ἐρώτηση ἀναγνώστη γιατί ἡ ἐφημερίδα δὲν καταδικάζει τὴ στάση τοῦ Ἰωάννη Ζίγδη καὶ τῶν ἄλλων πολιτικῶν «ποὺ εἶναι ἀντίθετοι στὴν πώληση ἀμερικανικῶν ὅπλων στὴν Ἑλλάδα», ἔγραψε: «Ὁ "Ἑλληνικὸς Βορρᾶς" κτυπᾶ μόνον αὐτοὺς ποὺ μποροῦν νὰ ὑποστηρίξουν τὸν ἑαυτόν τους. Μάχεται μόνον ἐπὶ ἴσοις ὅροις».

Στὶς 22 Ἰουνίου ἔδωσα στὴ δημοσιότητα τὸ «Κατηγορητήριο» γιὰ τὴν πολιτικὴ τῆς Χούντας στὸν τομέα τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ἔγραφα ἐκεῖ: *«Ἡ δικτατορία ἀποτελεῖ ἐθνικὸ κίνδυνο. Θανάσιμη ἀπειλὴ κατὰ τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητας τῆς χώρας... Ἡ κατάλυσή της, ἑπομένως, εἶναι ἐθνικὴ ἐπιταγή. Εἶναι θέμα ἐπιβιώσεώς μας καὶ ὡς Ἔθνους καὶ ὡς Κράτους... Ἤλθεν ἑπομένως ἡ ὥρα τῶν ἑλλήνων ἀξιωματικῶν, νὰ φανοῦν συνεπεῖς πρὸς τὸ καθῆκον τους... Νὰ ἀπαλλάξουν τὴ χώρα ἀπὸ τὸ ἄγος τῆς δικτατορίας καὶ νὰ ἀποκαταστήσουν τὴ λαϊκὴ κυριαρχία... Αὔριο θὰ εἶναι ἴσως ἀργά...»*.

Ὁ χουντικὸς τύπος δὲν ἀνέφερε τίποτε γιὰ τὴν κριτικὴ ποὺ δέχτηκε ὁ Γκουντπάστερ στὶς 20 Ἰουνίου, στὴν Ἐπιτρο-

πὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων γιὰ τὴ συνέντευξη τοῦ Ἀπριλίου.

Ἡ ἐναντίον μου ἐπίθεση συνεχίστηκε μὲ ἕνα σχόλιο τῆς «Ἑστίας», ποὺ ἀποκάλυψε, ὅμως, μιὰν ἄλλη ἄποψη γιὰ τὸ θέμα τῆς στρατιωτικῆς βοήθειας, πόσο δηλ. ἦταν στὴν πραγματικότητα ἀσήμαντη, ὕστερα ἀπὸ τὶς ἐπανειλημμένες περικοπὲς ποὺ εἶχε ὑποστεῖ.

Νέα ἐπίθεση ἐξαπολύθηκε ἀπὸ τὸν «Ἐλεύθερο Κόσμο», στὶς 3 Ἰουλίου. Ἀπαντώντας στὴ διαβεβαίωσή μου, ὅτι θὰ ἐπιστρέψω σύντομα στὴν Ἑλλάδα μὲ τοὺς ἐλευθερωτές της, ἔγραφε: *«Δὲν θὰ γελάσωμε. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διασκεδάζη κανεὶς μὲ τὰ κλινικὰ συμπτώματα ψυχονευρωτικῶν διαταραχῶν... Ἂς ἀναζητήση ὁ Ι. Ζίγδης τὴν κ. Ἐλ. Βλάχου. Καὶ αὐτὴ μᾶς διεβεβαίωνε τὸ 1967 ὅτι τοῦ χρόνου 1968 θὰ ἐώρταζε εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ Πάσχα. Ἴσως ἡ ἐν λόγω κυρία ὑποδείξη στὸν Ι. Ζίγδη θεραπευτικὴν συνταγήν, βάσει καὶ τῆς προσωπικῆς της πείρας.»*

Ἡ δημοσιογραφικὴ ἐκστρατεία συνεχίστηκε μὲ δηλώσεις «ἐγκύρων κύκλων» στὶς 7 Ἰουλίου.

Στὶς 15 ἔλαβε χώρα τὸ ἐγκληματικὸ πραξικόπημα κατὰ τοῦ Μακαρίου. Ἡ ἀποτυχία του ἀποκάλυψε, κατὰ τὸν πιὸ ἐπίσημο τρόπο, τὸ βαθμὸ τῆς ἀνικανότητας τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Χούντας στὴ Μεγαλόνησο. Σὲ λίγες μέρες μὲ τὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ στὴν Κύπρο καὶ τὴν ἐπιστράτευση στὴν Ἑλλάδα ἀποκαλύφθηκε σ' ὅλη της τὴν ἔκταση ἡ καταστροφικὴ ἐπίδραση τοῦ καθεστῶτος τῶν στρατιωτικῶν ἐθνοσωτήρων πάνω στὶς ἔνοπλες δυνάμεις τῆς χώρας.

Σὰν κατακλείδα τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ ἀναδημοσιεύεται τὸ ἄρθρο τοῦ Τζὰκ Ἄντερσον, τῆς 24 Ἰουλίου, ποὺ ἀποκαλύπτει τὴν ὕπαρξη ἐκθέσεων τοῦ ΝΑΤΟ, πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα τῆς Κύπρου, γιὰ τὴν ἄθλια κατάσταση τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων καὶ γιὰ τὶς εὐθύνες τῆς κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. Στὸ ἄρθρο αὐτὸ ἀναφέρονται ὀνομαστικά, ὡς πράκτορες χρηματοδοτούμενοι ἀπὸ τὴ C.I.A., *ὁ Σαμψὼν* καὶ *ὁ Σάββας Κωνσταντόπουλος*, ὁ ὑμνωδὸς τῆς πολεμικῆς ἑτοιμότητας τῆς χώρας μας ἐπὶ Χούντας!...

Στὶς ἑπόμενες σελίδες περιλαμβάνονται, μὲ χρονολογικὴ σειρά, τὰ ἄρθρα τοῦ χουντικοῦ τύπου, οἱ ἀπαντήσεις μου, ὅπως καὶ ὁρισμένα σχετικὰ δημοσιεύματα τοῦ ξένου τύπου.

1. «ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ»

«Ἀκρόπολις», 9 Ἀπριλίου 1974

«Ὁ κ. Ι. Ζίγδης, ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐντίμων ἀνθρώπων. Κατὰ τὰ μικρὰ χρονικὰ διαστήματα ποὺ διετέλεσεν ὑπουργός, οὐδὲν τὸ μεμπτὸν ἔπραξεν ἀπὸ πλευρᾶς διαχειρίσεως τοῦ δημοσίου χρήματος. Διαθέτει τεχνοκρατικὴν κατάρτισιν εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα καὶ γενικωτέραν ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωσιν. Διάγει ἰδιωτικὸν βίον λιτὸν καὶ ἐνάρετον.

Εἰς τὸν πολιτικὸν ὅμως τομέα, ὁ κ. Ι. Ζίγδης ἐπέδειξε μεγάλα ἐλαττώματα. Διέπραξε σοβαρὰ λάθη. Ἀπέδειξε ὅτι στερεῖται πολιτικοῦ αἰσθητηρίου καὶ αἰσθήματος εὐθύνης. Ἀνήκει εἰς τοὺς πλέον ἐμπαθεῖς καὶ ἐριστικοὺς πολιτευομένους. Ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρωταγωνιστῶν τοῦ ἀνενδότου ἀγῶνος τῆς περιόδου 1961 - 63, ποὺ ἀπετέλεσε τὴν ἀπαρχὴν εἰσόδου τῆς χώρας εἰς ἀνώμαλον πολιτικὸν βίον, μὲ κατάληξιν τὴν πτῶσιν τῆς Δημοκρατίας, διὰ τὴν ὁποίαν φέρει — ὁμοῦ καὶ μὲ μερικοὺς συναδέλφους του — βαρυτάτην εὐθύνην. Ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν ἀθλίαν πρᾶξιν τῆς σπιλώσεως τῆς τιμῆς καὶ τῆς ὑπολήψεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἐν γνώσει του ὅτι τὰ ὅσα τοῦ προσῆπτε ἦσαν ψευδῆ. Συνέπραξεν εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κλίματος τῆς δημαγωγίας καὶ τῆς ἀναρχίας ποὺ ἐγνωρίσαμεν κατὰ τὰ ἔτη 1963 - 67.

Ἀπὸ τοῦ 1967 ὁ κ. Ι. Ζίγδης — ὡς καὶ ἄλλοι συνάδελφοί του — ἐπεδόθη εἰς τὸν ἀγῶνα ἀνατροπῆς τοῦ καθεστῶτος ποὺ προέκυψε ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς 21 Ἀπριλίου. Ἡ τοιαύτη ἀπόφασις ἦτο δικαίωμά του. Ἡ διαπίστωσις ὅμως ὅτι οἱ ἀγῶνες του ἑπτὰ ἐτῶν οὐδὲν ἀπέδωσαν, ὁδηγοῦν (sic) εἰς ἓν συμπέρασμα. Ὅτι αἱ μέθοδοι ποὺ ἐπελέγησαν ἦσαν λανθασμέναι. Ἡ τακτικὴ ποὺ ἠκολουθήθη δὲν ἦτο ἡ πρέπουσα. Ἡ διαδικασία καὶ οἱ χειρισμοὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἐγένετο προσφυγὴ ἦσαν μὴ ρεαλιστικοί. Ἡ ὅλη πολιτικὴ σύλληψις καὶ ἐφαρμογὴ τῆς ἐπιχειρηθείσης «ἀντιστάσεως» ἦτο σφαλερά, ἐξ οὗ καὶ ἀπέτυχε παταγωδῶς.

Πέραν ὅμως τῆς ἀποτυχίας δὲν δύναται κανεὶς νὰ παραβλέψῃ καὶ ὡρισμένας ἀπαραδέκτους μεθόδους ποὺ ἐπελέγησαν. Ὅπως ἡ προσφυγὴ εἰς τοὺς ξένους, ἡ σιωπὴ ἔναντι τῶν βομβιστῶν ποὺ ἰσοδυνάμει μὲ ἠθικὴν ἐνίσχυσίν των, ἡ ἐξαγγελομένη οἰκονομικὴ καταστροφὴ τῆς χώρας, μὲ τὴν προσδοκίαν ὅτι τοῦτο θὰ συνεπήγετο τὴν πτῶσιν τῆς ἐπαναστάσεως κλπ. κλπ. Μέθοδοι ποὺ ἔθιγον τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν τοῦ λαοῦ, ποὺ ἤρχοντο εἰς πλήρη ἀντίθεσιν μὲ τὰ συμφέροντά του καὶ ποὺ γενικώτερον ἐνέτειναν τὰ ἀδιέξοδα ἀντὶ νὰ τὰ ἀμβλύνουν, ὡς ἡ σώφρων πολιτικὴ καὶ ὁ ρεαλισμὸς ἐπέβαλλον.

Οὐδεὶς ὅμως ἐφαντάζετο, ὅτι ὁ κ. Ι. Ζίγδης θὰ κατέφευγε εἰς τὴν πλέον ἀθλίαν ἐκδήλωσιν ἀπὸ ὅσας μέχρι σήμερον ἐγνωρίσαμεν.

Πράγματι ὁ κ. Ι. Ζίγδης, εἰς τὰς 27 Μαρτίου 1974, προέβη εἰς τὴν ἑξῆς καταπληκτικὴν δήλωσιν ἐνώπιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς διὰ τὴν Εὐρώπην, τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Η.Π.Α.:

«Θὰ πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δικτατορικῆς διακυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἡ ἐξασθένησις τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ» καὶ ἐν συνεχείᾳ ὅτι «ἡ στάσις τοῦ Ναυτικοῦ, τὸν Μάϊον τοῦ 1973, ἀποτελεῖ σαφῆ ἀπόδειξιν τῆς διαλύσεως τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς χώρας».

Φρύττει (sic) κανεὶς μὲ τὰ ὅσα εἶπεν ὁ κ. Ζίγδης. Καὶ τοῦτο, οὐχὶ διότι δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν πραγματικότητα. Ἀλλὰ διότι καὶ ἀληθῆ ἐὰν ἦσαν μόνον ἀπὸ χείλη ἐχθρῶν τοῦ Ἔθνους θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀκουσθῇ παρομοία δήλωσις.

Διερχόμεθα περίοδον ὅπου διὰ τοὺς λόγους ποὺ ἀνεφέρθησαν καὶ ἀπὸ τὰς στήλας αὐτὰς τῆς παρελθούσης Κυριακῆς, ὅ,τι κυρίως προέχει εἶναι ἡ διατήρησις τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ κύρους τῶν Ἐνόπλων μας Δυνάμεων. Ὅταν εἰς παρομοίας στιγμὰς εὑρίσκονται Ἕλληνες διακηρύττοντες — καὶ δὴ πρὸς ξένους καὶ μὲ στεντορείαν τὴν φωνὴν — τὴν ἐξασθένησιν καὶ τὴν διάλυσίν των, ἡ ὀργή, ἡ ἀηδία καὶ ἡ λαϊκὴ ἀγανάκτησις εἶναι τὰ αἰσθήματα τὰ ὁποῖα καταλαμβάνουν τοὺς πάντας. Διότι τί ὁ κ. Ζίγδης προσδοκᾶ ἐκ τῆς δηλώσεώς του αὐτῆς; Ἐὰν μὲν εἶναι ψευδής, τότε εἶναι ὑπονομευτὴς τοῦ κύρους καὶ τῆς ἰσχύος τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς χώρας του. Πρᾶξις βαρυτάτη. Ἐὰν δὲ εἶναι ἀληθής, τότε

εἶναι ἐθνικῶς ἀπαράδεκτος. Διότι ἀποκαλύπτει τὴν πρόθεσίν του νὰ πληροφορήσῃ τοὺς ἐχθρούς μας περὶ τῆς εὐκαιρίας ποὺ τοὺς παρέχεται διὰ νὰ μᾶς παρενοχλήσουν.

Καὶ αἱ μὲν Ἔνοπλοι Δυνάμεις μας εἶναι ἰσχυραὶ καὶ εἰς θέσιν ἑτοιμότητος ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε, ὡς καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι γνωρίζομεν καὶ ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἔχουν διακηρύξει ὅλοι οἱ ἁρμόδιοι συμμαχικοὶ παράγοντες. *Ἡ περίπτωσις ὅμως τοῦ κ. Ζίγδη — ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν συναδέλφων του οἱ ὁποῖοι ἐὰν δὲν ἀποκηρύξουν τὴν δήλωσίν του πρέπει νὰ θεωρῆται ὅτι τὴν ὑιοθετοῦν*[1] — χαρακτηρίζει τὴν βαθυτέραν οὐσίαν τοῦ πολιτικοῦ μας προβλήματος. Ὅτι ἡ ὕπαρξις τοῦ κ. Ζίγδη καὶ τῶν ὁμοίως πρὸς αὐτὸν σκεπτομένων παρεμποδίζει τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἐλευθέρου πολιτικοῦ βίου. Διότι πῶς οὗτος θὰ λειτουργήσῃ ὁμαλῶς καὶ ἀκινδύνως ὅταν θὰ ὑπάρχουν Ζίγδηδες ποὺ δὲν διστάζουν νὰ ὑπονομεύουν τὸν Στρατὸν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἐχθρῶν; Φαντάζεται δὲ κανεὶς τί θὰ ὑποστοῦν ὅλοι οἱ ἄλλοι θεσμοὶ τοῦ πολιτεύματος. Καὶ πόσον ταχέως θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν ἀναρχίαν ποὺ ἐγνωρίσαμεν πρὸ τοῦ 1967».

2. «ΕΝΑΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΣ Ι. ΖΙΓΔΗ»

«Ἐλεύθερος Κόσμος», 10 Ἀπριλίου 1974

«Ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1973 ἡ Τουρκία ἐξεδήλωσε τὴν πρόθεσιν νὰ προκαλέσῃ ἀναταραχὴν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Βαλκανίων καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον. Θέλει νὰ ἐγκαταστήσῃ αὐθαιρέτως τὴν ἐπιρροήν της εἰς θαλασσίους χώρους ἐπὶ τῶν ὁποίων οὐδὲν ἔχει δικαίωμα καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἡ παρουσία της εἶναι ἀσυμβίβαστος μὲ τὸ διεθνὲς δίκαιον καὶ μὲ τὴν γενικῶς παραδεδεγμένην πραγματικότητα ἐπὶ μισὸν καὶ πλέον αἰῶνα. Ἡ ἀνακάλυψις πετρελαίου εἰς τὴν Θάσον ἐκέντρισεν ἀκόμη περισσότερον τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἀγκύρας ὅπως κερδίσῃ ἀθεμίτως οἰκονομικὰ καὶ στρατιωτικὰ πλεονεκτήματα εἰς βάρος τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τῆς Ἑλλάδος.

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

Ἡ Ἑλλὰς παραμένει πάντοτε προσηλωμένη εἰς τὴν ἰδέαν τῆς εἰρήνης, σέβεται μὲ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν τὸ status quo ἀλλὰ καὶ δὲν εἶναι διατεθειμένη νὰ ἀποδεχθῇ μονομερῆ μεταβολὴν τούτου ἢ νὰ συμπράξῃ εἰς μίαν τοιαύτην μεταβολήν. Μὲ τὴν Τουρκίαν ἐπιθυμοῦμεν εἰλικρινῆ φιλίαν καὶ ἐποικοδομητικὴν συνεργασίαν. Καὶ γείτονες εἴμεθα καὶ κοινοὺς κινδύνους ἀντιμετωπίζομεν καὶ εἰς τὴν αὐτὴν συμμαχίαν ἀνήκομεν. Δὲν προκαλοῦμεν. Ἀλλὰ ταὐτοχρόνως εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ ἀντιμετωπίσωμεν πᾶσαν εἰς βάρος μας ἀπρόκλητον ἐπιβουλήν, ὡς ἁρμόζει εἰς τὴν ἱστορίαν μας καὶ εἰς τὰς παραδόσεις μας.

Ἡ Τουρκία θὰ ἠδύνατο νὰ διαταράξῃ τὴν εἰρήνην εἰς τὸν χῶρον τῆς Βαλκανικῆς καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου ἂν ἔκαμνε ἐσφαλμένην ἐκτίμησιν τῆς καταστάσεως. Δύο λάθη θὰ ἦσαν μοιραῖα. Πρῶτον, ἂν ἡ Ἄγκυρα ἐπίστευεν ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν θὰ πράξουν τὸ καθῆκον τους ἔναντι τῆς Πατρίδος των ἐπειδὴ εἶναι διηρημένοι καὶ πολιτικῶς δυσαρεστημένοι. Δεύτερον σφάλμα θὰ ἦτο ἂν ἡ Ἄγκυρα ἐνόμιζεν ὅτι αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος εἶναι μειωμένης πολεμικῆς ἀποδόσεως λόγῳ τῶν ἐσωτερικῶν πολιτικῶν γεγονότων τῆς τελευταίας ἑπταετίας. Εἰς παρόμοιον λάθος εἶχεν ὑποπέσει καὶ ἡ φασιστικὴ Ἰταλία κατὰ τὸ 1940. Ὁ Μουσσολίνι καὶ οἱ σύμβουλοί του ἐθεωροῦσαν τὴν ἐκστρατείαν ἐναντίον τῆς Χώρας μας ὡς ἁπλοῦν στρατιωτικὸν περίπατον. Ἀπέκλειαν τὸ ἐνδεχόμενον νὰ ἀντισταθοῦν οἱ Ἕλληνες. Τὴν πεποίθησίν τους αὐτὴν ἐστήριζαν εἰς τὰς «πληροφορίας» των καθ' ἃς οἱ Ἕλληνες δὲν ἦσαν εὐχαριστημένοι μὲ τὸ καθεστὼς τῆς 4ης Αὐγούστου, ὁ δὲ ἑλληνικὸς στρατὸς εἶχε χάσει τὴν μαχητικότητά του ἐπειδὴ ἐξ αἰτίας τοῦ κινήματος τοῦ 1935 πολλαὶ ἑκατοντάδες ἱκανῶν ἀξιωματικῶν εἶχαν ἀποστρατευθῆ. Τὰ γεγονότα ὅμως ὡμίλησαν ἄλλην γλῶσσαν. Τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940 ὁ ἑλληνικὸς Λαὸς εὑρέθη ἀρρήκτως ἡνωμένος μὲ τὸν κυβερνήτην του Ι. Μεταξᾶν, ὁ δὲ Στρατὸς ἐθαυματούργησεν εἰς τὴν Ἀλβανίαν.

Μέσα εἰς τὸ πλαίσιον τῶν ἀνωτέρω σκέψεων θὰ πρέπει νὰ τοποθετηθῇ πρόσφατος ἐκδήλωσις τοῦ πρώην βουλευτοῦ κ. Ἰω. Ζίγδη εἰς τὴν Οὐάσιγκτων. Ὁ ἐν λόγῳ κύριος προσεκλήθη νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τῆς ὑποεπιτροπῆς διὰ τὴν Εὐρώπην, τῆς

ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Κατὰ τὴν γνώμην μας, τοῦ ἐπεβάλλετο νὰ ἀρνηθῇ εὐγενῶς τὴν πρόσκλησιν. Διότι εἶναι ἀπαράδεκτον εἰς τοὺς πολίτας μιᾶς χώρας νὰ μεταβαίνουν εἰς ξένον Κράτος διὰ νὰ συζητοῦν μὲ ἐκπροσώπους του τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις τῆς Πατρίδος των. Ἀτυχῶς ὁ παλαιὸς πολιτικὸς κόσμος (πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων) δὲν ἔχει τοιαύτην εὐαισθησίαν καὶ ὁ Ι. Ζίγδης ἐνεφανίσθη εἰς τὴν ὑποεπιτροπὴν τῆς ἀμερικανικῆς Βουλῆς. Ἐγνώριζεν ὅμως ὁ κ. Ζίγδης ὅταν ὡμίλησεν πρὸς τοὺς Ἀμερικανοὺς βουλευτάς, ὅτι σοβεῖ κάποια κρίσις εἰς τὰς σχέσεις Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας καὶ ὅτι ἡ κυβέρνησις τῆς Ἀγκύρας ἐμφανίζεται ὡς τρέφουσα ἐπιθετικὰς προθέσεις. Καὶ ἐφ' ὅσον ἦτο ἐνήμερος ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ὁ κ. πρώην βουλευτὴς ἐβαρύνετο μὲ τὸ χρέος νὰ σταθμίσῃ καλῶς τοὺς λόγους του καὶ νὰ φερθῇ μὲ αἴσθημα εὐθύνης ἔναντι τοῦ Ἔθνους του. Ὁ κ. Ἰω. Ζίγδης ἔπραξε τὸ ἀντίθετον.

Κατὰ τὴν ὁμιλίαν του ἐνώπιον τῆς ὑποεπιτροπῆς τῆς ἀμερικανικῆς Βουλῆς, τῆς 27ης Μαρτίου, ὁ κ. Ζίγδης εἶπε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἀκόλουθα :

«Θὰ ἔπρεπε νὰ τονισθῇ ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δικτατορικῆς διακυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἡ ἐξασθένησις τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Ἡ στάσις τοῦ Ναυτικοῦ τὸν Μάϊον τοῦ 1973 ἀποτελεῖ σαφῆ ἀπόδειξιν τῆς διαλύσεως τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς Χώρας».

Δὲν ἀρεσκόμεθα εἰς χαρακτηρισμούς. Εἶναι προτιμότερον νὰ ἀφήνῃ κανεὶς τὰ πράγματα νὰ ὁμιλοῦν μόνα των. Κατὰ τὸν κ. Ἰω. Ζίγδην ἡ Ἑλλὰς στερεῖται Ἐνόπλων Δυνάμεων. Ἐὰν ἡ Ἄγκυρα τὸ ἐπίστευε θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπαυξήσῃ τὴν πίεσίν της ἐπὶ τῆς Χώρας, ἀκόμη δὲ καὶ νὰ ἀποτολμήσῃ πόλεμον ἐναντίον μας. Ἡ δήλωσις τοῦ κ. πρώην βουλευτοῦ ἐνώπιον τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἀμερικανικῆς Βουλῆς ἀποτελεῖ ἐνθάρρυνσιν τῶν τυχὸν ὑφισταμένων ἐπιθετικῶν προθέσεων τῆς Τουρκίας. Εἶναι ὡσὰν νὰ λέγῃ ὁ κ. Ἰω. Ζίγδης πρὸς τοὺς Τούρκους :

— Τί κάθεσθε καὶ περιμένετε; Ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔχει Ἐνόπλους Δυνάμεις. Εἶναι ξέφραγο ἀμπέλι. Παραβιάσατε λοιπὸν τὰ ἑλληνικὰ σύνορα καὶ θὰ ἐπιτύχετε τοὺς σκοπούς σας.

Αὐτὸ τὸ περιεχόμενον προσλαμβάνει ἡ γενομένη εἰς τὴν Οὐάσιγκτων ἐκδήλωσις τοῦ κ. πρώην βουλευτοῦ. Χρειάζεται νὰ σχολιάσωμεν τὴν συμπεριφοράν του; Ἀσφαλῶς ὄχι. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ Κοινὴ Γνώμη, ἀσχέτως πολιτικῆς τοποθετήσεως ἑκάστου ἐξ ἡμῶν, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ αἰσθάνεται περιφρόνησιν δι' ἕνα τόσον ἀποκρουστικὸν σύμπτωμα λιποθυμίας τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως ἑνὸς πρώην βουλευτοῦ. Οἱ Ἕλληνες εἴμεθα ἡνωμένοι εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἐξωτερικοῦ κινδύνου. Καὶ αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις, τὰς ὁποίας ἀπὸ τὸ 1967 ὁ παλαιὸς πολιτικὸς κόσμος προσπαθεῖ ἐπὶ ματαίῳ νὰ παρουσιάσῃ ὡς σχεδὸν ἀνυπάρκτους, ἔχουν κερδίσει, ὡς διεκηρύχθη ἐπισήμως κατ' ἐπανάληψιν, τὴν βαθυτάτην ἐκτίμησιν καὶ τὸν εἰλικρινῆ ἐνθουσιασμὸν τῶν ἁρμοδίων στρατιωτικῶν ἡγετῶν τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας. Ἡ Ἑλλάς, κύριε Ζίγδη, ἔχει Ἐνόπλους Δυνάμεις ἱκανὰς νὰ ὑπερασπισθοῦν ἀποτελεσματικῶς τὰ σύνορα τοῦ Ἔθνους. Σεῖς κάτι δὲν ἔχετε... Ἢ δὲν τὸ ἐγνωρίσατε ποτὲ ἢ τὸ ἐχάσατε».

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

3. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΖΙΓΔΗ ΣΤΟΥΣ ΥΜΝΩΔΟΥΣ ΤΩΝ ΕΚΑΣΤΟΤΕ ΚΡΑΤΟΥΝΤΩΝ

«Μόλις σήμερον ἔλαβον γνῶσιν τῆς ἐναντίον μου ἐπιθέσεως δύο δημοσιογραφικῶν ὀργάνων τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος, διὰ τὴν ὁμιλίαν μου ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Κογκρέσσου ἐπὶ τῶν ἑλληνο-αμερικανικῶν σχέσεων.

Ἀντὶ ἄλλης ἀπαντήσεως προκαλῶ τὰς δύο ἐφημερίδας, ἂν τολμοῦν, νὰ ἀναδημοσιεύσουν τὸ πλῆρες κείμενον τῶν ἀπόψεών μου — ὅπως ἄλλωστε ἐπιβάλλει ἡ στοιχειώδης δημοσιογραφικὴ δεοντολογία. Ἀρκεῖ αὐτὸ καὶ μόνον διὰ νὰ ἀποκαλύψῃ εἰς τοὺς ἀναγνώστας των τὸν βαθμὸν τῆς κακῆς των πίστεως. Ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς ἐνημερώσῃ διὰ τὴν προσφοράν μου εἰς τὴν μεγάλην ὑπόθεσιν τῆς ἐπαναφορᾶς τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν σχέσεων ἐπὶ ὑγιοῦς βάσεως.

Ἀλλ' εἴτε τὸ κάμουν ἢ ὄχι, ὅλοι οἱ Ἕλληνες γνωρίζουν καλὰ ποῖοι «διακατεχόμενοι ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἐξουσίας» βλά-

πτουν τὴν χώραν καὶ ποῖοι ἀντιθέτως, κινούμενοι ἀπὸ τὸ «ἱερὸν πάθος» των διὰ τὸν λαὸν καὶ τὴν δημοκρατίαν, δὲν ἔπαυσαν καὶ δὲν θὰ παύσουν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ αὐτῆς — ἔστω καὶ ἂν θέτουν συνεχῶς εἰς κίνδυνον τὴν προσωπικήν των ἐλευθερίαν, τὴν ὑγείαν των καὶ πολλὰ ἄλλα ἀνάλογα ἀγαθά.

Εἶναι πάντοτε θλιβερὸν τὸ θέαμα τῶν κατ' ἐπάγγελμα ὑμνωδῶν τῶν ἑκάστοτε κρατούντων. Ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ φθάνουν μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀμφισβητοῦν τὸν πατριωτισμὸν εἰς τοὺς ἀντιπάλους τῶν κυρίων των, ὑπερβαίνουν κάθε ὅριον ἀνοχῆς. Καὶ προκαλοῦν ναυτίαν...»

Ἰωάννης Ζίγδης

Κάνσας Σίτυ, Μιζούρι Η.Π.Α.
15 Ἀπριλίου 1974

4. «ΠΡΟΣ ΕΧΘΡΟΥΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΥΣ»

«Ἀκρόπολις», 20 Ἀπριλίου 1974

«Εἶναι ἄξια ἰδιαιτέρας προσοχῆς τὰ ὅσα ὁ Ἀρχιστράτηγος τοῦ ΝΑΤΟ, Ἀμερικανὸς στρατηγὸς Γκουντπάστερ ἐδήλωσε εἰς εἰδικὴν συνέντευξίν του, ὡς πρὸς τὰς ἑλληνικὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις καὶ τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος.

Εἰδικώτερον, ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ ὑπεστήριξε τὰς ἑξῆς ἀπόψεις :

ΠΡΩΤΟΝ : Ὅτι αἱ ἑλληνικαὶ Ἔνοπλοι Δυνάμεις εὑρίσκονται εἰς ἄριστον ἐπίπεδον ἐκπαιδεύσεως καὶ εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν ἑτοιμότητος.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ : Ὅτι ἡ Ἑλλὰς — ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ χῶραι τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας — πρέπει νὰ μεριμνᾶ διαρκῶς διὰ τὸν ἐκσυγχρονισμὸν καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν Ἐνόπλων της Δυνάμεων, ὡς πράττουν καὶ αἱ χῶραι τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας.

ΤΡΙΤΟΝ : Ὅτι ἡ Ἑλλάς, ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως — τόσον τοῦ ἠπειρωτικοῦ της τμήματος ὅσον καὶ τῶν νήσων της ἰδιαιτέρως δὲ τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Κρήτης — κατέχει ἐξέχουσαν θέσιν καὶ διαδραματίζει σημαντικὸν στρατηγικὸν ρόλον.

Ἡ σημασία τῶν δηλώσεων αὐτῶν τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ εἶναι πολλαπλῆ, διότι :

Πρῶτον : Προειδοποιοῦνται οἱ τυχὸν ἐπιβουλευόμενοι τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα τῆς χώρας μας ὅτι αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις μας εἶναι ἰσχυραὶ καὶ ἕτοιμοι διὰ νὰ τὰ προστατεύσουν ἔναντι οἱασδήποτε προκλήσεως.

Δεύτερον : *Δίδεται ἰσχυρὸν ράπισμα πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν ἐδίστασαν — προκειμένου νὰ δημαγωγήσουν καὶ νὰ ἐξυπηρετήσουν ἰδιοτελεῖς πολιτικὰς ἐπιδιώξεις — νὰ ἰσχυρισθοῦν, καταθέτοντες ἐνώπιον τῆς Ἀμερικανικῆς Βουλῆς, ὅτι αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις μας εἶναι ἐξησθενημέναι ὡς ἔπραξε τὴν 27 Μαρτίου ἄλλοτε στέλεχος τῆς Ἑνώσεως Κέντρου*[1].

Τρίτον : Ἐνισχύεται, διὰ μιᾶς ἀκόμη διαπιστώσεως, ἡ πεποίθησις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ περὶ τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ἑτοιμότητος τοῦ στρατοῦ.

Τέταρτον : Συνειδητοποιεῖται ἡ ἀνάγκη τῆς συνεχοῦς βελτιώσεως καὶ ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν Ἐνόπλων μας Δυνάμεων, ὡς μόνου ἀποτελεσματικοῦ μέσου ἀμύνης. Καὶ ἐπομένως κατανοεῖται εὐρύτερον ἡ ἀνάγκη τῶν ἀπαιτουμένων, πρὸς τοῦτο, οἰκονομικῶν θυσιῶν.

Πέμπτον : Ἡ ἐπισήμανσις τῆς ἰδιαιτέρας θέσεως τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν Ἀτλαντικὴν Συμμαχίαν, συνεπάγεται αὐτονοήτως καὶ τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τῶν Συμμάχων καὶ εἰδικώτερον τοῦ ἀμερικανικοῦ παράγοντος διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἀκεραιότητος τῆς χώρας μας. Προϋποθέσεις ποὺ ἐξασφαλίζουν τὴν δυνατότητα νὰ πραγματοποιῇ ἡ Ἑλλὰς τὴν ἱστορικήν της ἀποστολὴν ἀλλὰ καὶ τὸν ρόλον της ἐντὸς τοῦ NATO.

Ὑπὸ τὰ δεδομένα αὐτὰ αἱ δηλώσεις τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ ἔρχονται νὰ ἐπιβεβαιώσουν τὴν ἰσχὺν τῶν Ἐνόπλων μας Δυνάμεων. Καὶ νὰ ἐμπεδώσουν τὴν πεποίθησίν μας ὅτι χάρις εἰς αὐτὰς καὶ εἰς τὴν συμπαράστασιν μὲ τὴν ὁποίαν τὰς περιβάλλει ὁ ἑλληνικὸς λαός, οὐδὲν ἔχομεν νὰ φοβούμεθα. Ἂς αἰσιοδοξοῦμεν λοιπόν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅμως ὅτι θὰ διατηροῦμεν διαρκῶς τὰς Ἐνόπλους μας Δυνάμεις ἰσχυρὰς καὶ εἰς θέσιν ἑτοιμότητος πάντοτε».

---

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

5. «Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΕΙΣ ΤΟ ΝΑΤΟ. Ο ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΤΣΑΡΛΣ ΝΤΑΝΚΑΝ»

«Ἑστία», 30 Ἀπριλίου 1974

«Ὁ ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθήνας, Ἀμερικανὸς Ναύαρχος Τσὰρλς Ντάνκαν, τέως ἀνώτατος ἀρχηγὸς τῶν Συμμαχικῶν Στρατιωτικῶν Δυνάμεων Ἀτλαντικοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν ὁμιλίας του, ἀνεφέρθη εἰς τὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον διαδραματίζει ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν Συμμαχίαν καί, γενικώτερον, εἰς τὴν κοινὴν ἀμυντικὴν προσπάθειαν τῆς Δύσεως.

Εἰδικώτερον, ὁ ναύαρχος Ντάνκαν ὑπεγράμμισεν, ὅτι ὡς ἀνώτατος ἀρχηγὸς τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων τοῦ Ἀτλαντικοῦ, εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ δαπιστώσῃ, κατ' ἐπανάληψιν, τὸν σημαντικὸν ρόλον τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν κοινὴν προσπάθειαν διατηρήσεως τῆς εἰρήνης. «Οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Δυτικοὶ Σύμμαχοι, προσέθεσεν, ἐκτιμοῦν τὴν συμπαράστασιν τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Ἀτλαντικὴν Συμμαχίαν καὶ τὴν Εἰρήνην. Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ὑπεγράμμισεν, ὤρθωσε τὸ σταθερὸν ἀνάστημά του εἰς τὰς ἐπάλξεις τῆς ἀμύνης, ὡς λίαν σημαντικὸν στοιχεῖον τῶν Συμμαχικῶν μας Δυνάμεων. Ἡ Ἑλλάς, ἀναμφισβητήτως, εἶναι ζωτικὸς παράγων τῆς συλλογικῆς ἀμύνης καὶ οὐδέποτε ἐξεδήλωσεν ἐπιθετικὰς διαθέσεις».

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐνταῦθα παραμονῆς του, ὁ ναύαρχος Ντάνκαν ἀνεκηρύχθη ἐπίτιμος πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀργανισμοῦ Ἐνισχύσεως τῶν Σκοπῶν τοῦ ΝΑΤΟ.

Ἐξ ἄλλου, ὁ Ἀμερικανὸς ναύαρχος ἐπεκοινώνησε μὲ τὸν ἀρχηγὸν Ναυτικοῦ, ἀντιναύαρχον Π. Ἀραπάκην, τὸν ἐπίτιμον ἀρχηγὸν τοῦ Στρατοῦ, στρατηγὸν Θρ. Τσακαλῶτον, ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του ὡς ἐπιτίμου προέδρου τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ ΝΑΤΟ, τὸν πρέσβυν τῶν Η.Π.Α., κ. Χ. Τάσκα, τὸν ἐν Ἑλλάδι ἐπιτελῆ σύνδεσμον τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου Νοτίου Εὐρώπης, κ. Ο' Νήλ. Ἐπεσκέφθη ἐπίσης τὸ Ἑλληνικὸν Καλυκοποιεῖον, ὡς καὶ ἀρχαιολογικοὺς χώρους».

6. «ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗ» Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΟΥΝΤΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΗΜΟΦΙΛΗΣ ΛΙΓΟΙ ΟΜΩΣ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ ΑΛΛΑΓΗ

Ἄρθρο τοῦ Στῆβεν Ρόμπερτς

«Τάιμς τῆς Ν. Ὑόρκης», 27 Μαΐου 1974

«Ἀθήνα 26 Μαΐου... Ἐκδήλωση τῆς ψυχολογίας αὐτῆς τοῦ καθεστῶτος εἶναι μιὰ ὑπερβολικὴ εὐαισθησία στὴν κριτική. Ἐπιθέσεις ἀπὸ μέλη τοῦ ἀμερικανικοῦ Κογκρέσσου κάνουν τοὺς Ἕλληνες νὰ «σκαρφαλώνουν στοὺς τοίχους», ὅπως εἶπε ξένος διπλωμάτης. Ὅταν ὁ Ἰωάννης Ζίγδης, πρώην ἕλληνας πολιτικός, κατέθεσε στὴν Οὐάσινγκτον, κατηγορήθηκε ἐδῶ ὅτι «πρόσβαλε τὴν ἑλληνικὴ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια»...

7. «ΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ ΚΑΙ Η ΠΑΡΑΦΩΝΙΑ ΤΟΥ κ. Ι. ΖΙΓΔΗ»

«Ἀκρόπολις», 9 Ἰουνίου 1974

«Ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῶν Η.Π.Α. ἔναντι τῶν ξένων χωρῶν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἰσχύοντος εἰς αὐτὰς πολιτικοῦ συστήματος, προσδιωρίσθη κατὰ τρόπον κατηγορηματικόν, μὲ σαφεῖς δηλώσεις, τόσον τοῦ Προέδρου Νίξον ὅσον καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ του κ. Κίσσινγκερ.

Ὁ κ. Νίξον εἰς ὁμιλίαν του ἐτόνισεν ὅτι: «Δὲν δυνάμεθα νὰ ρυθμίσωμεν τὴν ἐξωτερικήν πολιτικήν μας πρὸς ἀλλαγὴν ἄλλων κοινωνιῶν».

Ὁ δὲ κ. Κίσσινγκερ εἰς δηλώσεις του, ἀναφερθεὶς εἰδικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶπεν ὅτι: «Ἀνεξαρτήτως τοῦ πολιτικοῦ συστήματος τῆς χώρας αὐτῆς ἡ κυβέρνησις τῶν ΗΠΑ εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν της τὸν σοβαρὸν στρατηγικὸν ρόλον τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν νότιον πτέρυγα τοῦ NATO». Καὶ προσέθεσε τὰ ἑξῆς: «Αἱ σχέσεις μὲ τὴν Ἑλλάδα δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ πολιτικόν της σύστημα, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ ἐθνικά μας συμφέροντα καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ NATO».

Καὶ ἡ μὲν τοποθέτησις τοῦ Προέδρου Νίξον, περὶ μὴ ἀναμίξεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις

τῶν ἄλλων χωρῶν, ἀποτελεῖ παγίαν ἀρχὴν ἡ ὁποία κατ' ἐπανάληψιν ἔχει διακηρυχθῆ ὡς βασικὴ θέσις τῆς ἀμερικανικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τὴν ὁποίαν οἱ πάντες συμμερίζονται ἐκτὸς ὡρισμένων ἑλληνικῶν παραγόντων, οἱ ὁποῖοι κατὰ καιροὺς ζητοῦν τὴν ἀμερικανικὴν παρέμβασιν ὡς μέσον ἐσωτερικῶν πολιτικῶν μεταβολῶν εἰς τὴν χώραν μας.

Ἡ δήλωσις ὅμως τοῦ κ. Κίσσινγκερ προχωρεῖ καὶ πέραν τῆς γενικῆς ἀρχῆς ποὺ ἐξέφρασεν ὁ Πρόεδρος Νίξον. *Διότι τὰ ὅσα ὁ Ἀμερικανὸς ὑπουργὸς εἶπεν*, ἀπαντῶν εἰς ἐρωτήσεις ποὺ τοῦ ἐτέθησαν ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς ἀμερικανικῆς Γερουσίας, *ἀποτελοῦν ἔμμεσον μὲν ἀλλὰ θετικὴν κάλυψιν τοῦ καθεστῶτος ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερον εἰς τὴν χώραν μας*[1].

Οὕτω ὁ κ. Κίσσινγκερ πρωταρχικὴν σημασίαν ἀποδίδει οὐχὶ εἰς τὸ πολιτικὸν σύστημα ὑπὸ τὸ ὁποῖον διακυβερνᾶται ἡ Ἑλλάς, ἀλλὰ εἰς τὸν σοβαρὸν στρατηγικόν της ρόλον. Ἀφήνει οὕτω νὰ ἐννοηθῆ ὅτι ὑπὸ τὰς ἰσχυούσας διεθνεῖς συνθήκας καὶ ἰδιαιτέρως τὰς ἐπικρατούσας εἰς τὴν νοτιοανατολικὴν περιοχὴν τοῦ NATO, *ὁ στρατηγικὸς ρόλος τῆς Ἑλλάδος ἐξυπηρετεῖται τόσον καλῶς ὑπὸ τὸ σημερινὸν σύστημα διακυβερνήσεώς της, ὥστε ἡ μορφή του νὰ ἀποτελῆ δευτερεῦον θέμα*[1]. Κατὰ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα ἑπομένως τῶν δηλώσεων τοῦ Ἀμερικανοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν αἱ μὲ τὴν Ἑλλάδα φιλικαὶ σχέσεις θὰ διατηρηθοῦν, διότι ναὶ μὲν δὲν διακυβερνᾶται κατὰ τὸ κοινοβουλευτικὸν σύστημα, πλὴν ὅμως διὰ τὴν Ἀτλαντικὴν Συμμαχίαν τὸ σημερινὸν καθεστὼς ἐξασφαλίζει ἐσωτερικὴν ἠρεμίαν καὶ τάξιν, ἰσχυροποίησιν καὶ ἑτοιμότητα τῶν Ἐνόπλων της Δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ κατὰ πολὺ ὀλιγωτέρους οἰκονομικοὺς κλυδωνισμοὺς ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας χώρας.

Εἰς τὰ πλαίσια τῶν φιλικῶν αὐτῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς γενικωτέρας ἀντιλήψεως περὶ τῶν πραγματικῶν συμφερόντων τοῦ ἐλευθέρου κόσμου, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι, προφανῶς, ἀποφασισμέναι νὰ ἐνισχύσουν περαιτέρω τὰς Ἑλληνικὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις, διὰ προσθέτου καὶ συγχρόνου ὁπλισμοῦ. Τοῦτο προκύπτει καὶ ἐκ προσφάτου ἄρθρου τῆς ἀμερι-

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

κανικῆς ἐφημερίδος «Οὐάσιγκτων Πόστ», ἡ ὁποία, ἀκολουθοῦσα στεῖραν, μυωπικὴν καὶ ἀνεύθυνον ἱστορικῶς πολιτικήν, ζητεῖ ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν νὰ μὴ ἐφοδιάσῃ τὴν Ἑλλάδα μὲ ὅπλα καὶ στρατιωτικὸν ὑλικόν.

Καὶ αἱ μὲν κραυγαὶ τῆς ἐφημερίδος ἡ ὁποία, ἄλλωστε, ἠμπορεῖ νὰ βασίζεται ἐπὶ ἐσφαλμένων ἢ δολίως παρασχεθεισῶν περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως πληροφοριῶν, οὐδόλως μᾶς ἐνδιαφέρουν ἢ μᾶς συγκινοῦν. Ἐπιτέλους δὲ ἡ «Οὐάσιγκτων Πόστ» ἠμπορεῖ νὰ ὑποστηρίζῃ οἱανδήποτε ἄποψιν θέλει. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον προκαλεῖ ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν *εἶναι ἡ στάσις ἑνὸς Ἕλληνος τὸ γένος καὶ μάλιστα τέως πολιτικοῦ ἀνδρός, ἔναντι ὑποδείξεως ἡ ὁποία, ἂν ἠκολουθεῖτο, ἐνδεχομένως θὰ ἠμποροῦσε νὰ στερήσῃ τὴν Ἑλλάδα ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ἀποτελεσματικήν της ἄμυναν μέσων καὶ δὴ εἰς στιγμὰς ἐθνικῶς λεπτάς. Πρόκειται περὶ τοῦ κ. Ι. Ζίγδη, ὁ ὁποῖος, ὡς μεταδίδεται, εὑρισκόμενος εἰς τὴν Ἀμερικήν, ἐπήνεσε τὸ ἀναφερθὲν ἄρθρον τῆς «Οὐάσιγκτων Πόστ», προσθέσας ὅτι «τοῦτο ἀντανακλᾶ τὴν ἐπιθυμίαν ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, πλὴν τῶν παρανόμως καὶ βιαίως κυβερνώντων»* [1].

Φοβούμεθα ὅτι ἡ στάσις τοῦ κ. Ι. Ζίγδη ἀποδεικνύει διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν πόσον ὀλισθηρὰν ὁδὸν ἀκολουθεῖ οὗτος, γινόμενος δέσμιος τῆς πολιτικῆς του μισαλλοδοξίας. Διότι βεβαίως, τὸ νὰ στρέφεται ἐναντίον τῆς κυβερνήσεως ἢ τοῦ καθεστῶτος, θὰ ἠμποροῦσε νὰ θεωρηθῇ δικαίωμά του. Ἀλλὰ τὸ νὰ προτιμᾶ νὰ ἐξασθενήσῃ ἡ ἄμυνα καὶ ἡ πολεμικὴ ἑτοιμότης τῆς πατρίδος του, προκειμένου νὰ ἱκανοποιηθοῦν τὰ πολιτικά του πάθη εἶναι βεβαίως ἀπαράδεκτον.

Καὶ ἄλλοτε ὁ κ. Ζίγδης ἠκολούθησε παρομοίαν τακτικήν. Εἶναι δὲ δυστύχημα δι' αὐτὸν ὅτι δὲν κατώρθωσε ἔκτοτε νὰ ἀντιληφθῇ τὸ πραγματικόν του καθῆκον ὡς Ἕλληνος. Ὅλοι οἱ συμπατριῶται του, ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν φρονημάτων καὶ πεποιθήσεων, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἀποδοκιμάζουν τὴν στάσιν του, ὡς στερουμένην πολιτικοῦ ρεαλισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐθνικῶς ἐπικίνδυνον».

---

1. Σημείωση τοῦ συγγραφέα : Ἀσύστολο, ἀλλὰ τυπικὸ χουντικὸ ψέμα — ὅπως ἤδη ἀναφέρθηκε.

8. «Ι. ΖΙΓΔΗΣ, ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ. ΜΙΑ ΝΕΑ ΚΑΘΑΡΩΣ ΠΡΟΔΟΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ»

«Ἐλεύθερος Κόσμος», 9 Ἰουνίου 1974

«Ἡ ψυχραιμία (sic) χαρακτηρίζει τὴν ἀρθρογραφικὴν στήλην τοῦ «Ἐ Λ Ε Υ̓ Θ Ε Ρ Ο Ὺ Κ Ο Σ Μ Ο Ὺ». Θεωροῦμεν κάθε ἄρθρον μας καὶ ὡς μίαν ἄσκησιν αὐτοκυριαρχίας. Προσπαθοῦμεν νὰ μὴ παρεμβάλλεται τὸ αἴσθημα εἰς τὰς κρίσεις μας. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἕνα ὅριον. Προκύπτουν περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας οὔτε δυνατὸν εἶναι, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἐπιτετραμμένον νὰ μὴ μᾶς κυριεύσῃ ὀργή. Καὶ μίαν τοιαύτην περίπτωσιν ἀντιπροσωπεύει ὁ πρώην βουλευτὴς καὶ ὑπουργὸς Ι. Ζίγδης.

Ἐνθυμοῦνται οἱ ἀναγνῶσται τὰς ἀσχημίας τοῦ ἐν λόγῳ κυρίου εἰς τὴν ἀμερικανικὴν πρωτεύουσαν, κατὰ τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον. Ὁ κ. Ι. Ζίγδης ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς διὰ τὴν Εὐρώπην τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχον ἤδη ἐκδηλωθῆ αἱ ἰμπεριαλιστικαὶ προθέσεις τῆς Τουρκίας ἔναντι τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο δὲν ἠμπόδισε τὸν Ι. Ζίγδην νὰ δηλώσῃ ἐνώπιον τῶν Ἀμερικανῶν βουλευτῶν τὰ ἀκόλουθα :

«Θὰ ἔπρεπε νὰ τονισθῇ ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δικτατορικῆς διακυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἡ ἐ ξ α σ θ έ ν η σ ι ς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Ἡ στάσις τοῦ Ναυτικοῦ τὸν Μάϊον τοῦ 1973 ἀποτελεῖ σαφῆ ἀπόδειξιν τῆς δ ι α λ ύ σ ε ω ς τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς Χώρας».

Ἐχαρακτηρίσαμεν τότε τὸν πρώην ὑπουργὸν ὡς σύμβουλον τῶν Τούρκων. «Εἶναι ὡσὰν νὰ λέγῃ — ἐγράφαμεν — ὁ κ. Ι. Ζίγδης πρὸς τοὺς Τούρκους : —Τί κάθεσθε καὶ περιμένετε. Ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔχει Ἐνόπλους Δυνάμεις. Εἶναι ξέφραγο ἀμπέλι. Παραβιάσατε λοιπὸν τὰ ἑλληνικὰ σύνορα καὶ θὰ ἐπιτύχετε τοὺς σκοπούς σας».

Θὰ ἔπρεπε ὁ Ι. Ζίγδης νὰ συνέλθῃ ἀπὸ τὴν παραζάλην καὶ νὰ ἀντιληφθῇ τὸ μέγα ὅσον καὶ ἀσυγχώρητον σφάλμα του. Δὲν τὸ ἔκαμε. Ἔμεινε αἰχμάλωτος τοῦ κομματικοῦ πάθους του καὶ προέβη ὑπὸ τὸ κράτος αὐτοῦ εἰς νέαν ἐθνικὴν ἀσχημίαν. Ἡ ἐφη-

μερὶς «Οὐάσιγκτων Πόστ» συνέστησε εἰς τὴν ἀμερικανικὴν κυβέρνησιν νὰ μὴ δίδῃ πολεμικὸν ὑλικὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπορρίπτουσα τὰς ἀντιθέτους εἰσηγήσεις τῶν ἁρμοδίων τοῦ Πενταγώνου. Δικαίωμα τῆς ἀμερικανικῆς ἐφημερίδος νὰ σκέπτεται ὅπως θέλει καὶ νὰ δημοσιεύῃ τοὺς στοχασμούς της. Ἀλλὰ εἰς τὴν ὑπόθεσιν παρενέβη καὶ ὁ Ι. Ζίγδης.

Ὁ πρώην ὑπουργὸς *ἔκαμε δήλωσιν*. Συνεφώνησε μὲ τὸ ἄρθρον τῆς «Οὐάσιγκτων Πόστ». Τὸ ἐχαρακτήρισεν ὡς ἀνταποκρινόμενον εἰς ἐπιθυμίαν ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ(!). Καὶ ἐζήτησε καὶ αὐτὸς νὰ σταματήσῃ ἡ παράδοσις πολεμικοῦ ὑλικοῦ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις[1]. Εἶναι νὰ μὴ ὀργισθῶμεν; Εἶναι νὰ μὴ δοκιμάσωμεν αἴσθημα ἀηδίας; Ἐνῶ τὸ Ἔθνος μας σύσσωμον ἔχει προσηλωμένην τὴν προσοχήν του εἰς τὰ σύνορα καὶ προετοιμάζεται διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ὑπέρτατον καθῆκον πρὸς τὴν Πατρίδα, ἂν αἱ περιστάσεις τὸ ἐπιβάλουν, Ἕλλην καὶ πρώην ὑπουργὸς ἀγωνίζεται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διὰ νὰ μείνουν οἱ Ἕλληνες χωρὶς ὅπλα ὅταν κάποιος εἰσβάλῃ εἰς τὴν χώραν τους!

Ὑπάρχουν πολλαὶ ἔννοιαι τῆς ἑλληνικότητος. Εἶναι ἡ φυσικὴ ἔννοια (καταγωγὴ ἀπὸ γονεῖς Ἕλληνας). Εἶναι ἡ νομικὴ ἔννοια (ἀπονομὴ τῆς ἰδιότητος τοῦ Ἕλληνος πολίτου ἀπὸ τοὺς Νόμους). Ὑπάρχει ὅμως καὶ μία ἄλλη ἔννοια: ἡ ἠθική. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ γεννηθῇ κανεὶς ἀπὸ Ἕλληνας. Χρειάζεται νὰ ἔχῃ καὶ ἑλληνικὴν συνείδησιν, δηλαδὴ νὰ πιστεύῃ εἰς τὸ Ἔθνος, νὰ προστατεύῃ τὸ Ἔθνος καὶ νὰ μὴ ζημιώνῃ τὸ Ἔθνος. *Εἶναι Ἕλλην ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ὁ Ι. Ζίγδης; Πιστεύομεν ὄχι. Καὶ τὸν παραδίδομεν εἰς τὴν περιφρόνησιν τοῦ Λαοῦ μας. Ἡ ἑλληνικὴ γῆ δὲν θὰ δεχθῇ οὔτε τὰ ὀστᾶ του. Ἂς φροντίσῃ ἀπὸ τώρα νὰ τοῦ τὰ φιλοξενήσῃ κάπου ἡ Ἄγκυρα...*»[2]

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

9. «ΘΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΩ ΣΥΝΤΟΜΑ!» ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗ ΧΟΥΝΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ

«Ὁ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς δικτατορίας

1. Σημ. τοῦ συγγραφέα: Βλέπε προηγουμένη ὑποσημείωση.
2. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

τύπος τῶν Ἀθηνῶν ἐπιδίδεται καὶ πάλιν εἰς συγχορδίαν ἐπιθέσεων ἐναντίον μου. Κατηγοροῦμαι, οὔτε λίγο οὔτε πολύ, ὅτι ἀπὸ πολιτικὸν πάθος μετεβλήθην σὲ... σύμβουλον τῆς Τουρκίας, τὴν ὁποίαν προτρέπω νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Ἑλλάδος! Ἐχθρὸς ἑπομένως τοῦ Ἔθνους! Προδότης! Μὲ αὐτὴν τὴν λιτότητα γλώσσης καὶ ἀγγελικότητα συνειδήσεως διεξάγεται ἡ διατεταγμένη ἐναντίον μου ἐπίθεσις.

Γνωρίζουν οἱ πάντες φυσικά, διότι τὰ κείμενα τῶν ὁμιλιῶν μου ἔχουν τύχει εὐρείας δημοσιότητος, ὅτι προσπαθῶ ἀκριβῶς — ἀφ' ὅτου εὑρίσκομαι ἐδῶ — νὰ ἀποτραποῦν αἱ συνέπειαι τῆς λόγῳ δικτατορίας στρατιωτικῆς ἐξασθενήσεως τῆς Ἑλλάδος, ποὺ εἶναι ἡ αἰτία τῶν ἀπιθάνων εἰς βάρος τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητός της τουρκικῶν ἀξιώσεων. Ἀλλ' οἱ ἔνοχοι, μὲ τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτοὺς δειλίαν, προσπαθοῦν νὰ εὕρουν ἄλλους, διὰ νὰ ἐναποθέσουν τὰς εὐθύνας των καὶ νὰ ἀποτρέψουν ἀπ' αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ.

Εἶμαι ὑπερήφανος, διότι οἱ ἀγῶνες μου διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς χώρας φέρουν εἰς κατάστασιν ὑστερίας τοὺς ἡγέτας τοῦ καθεστῶτος καὶ τοὺς ὑποτακτικούς των. Εἶναι ἐκδήλωσις τῆς ἀνασφαλείας καὶ τοῦ φόβου ποὺ αἰσθάνονται. Γνωρίζω ὅμως, ἐπίσης καλῶς, πόσην ἀνακούφισιν αἰσθάνεται καὶ πόσον θάρρος ἀντλεῖ ὁ λαός μας ἀπὸ τὸ θέαμα! Ἐπειδὴ ὅμως τὰ φερέφωνα τῆς Χούντας εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἔχουν χάσει κάθε ἠθικὸν χαλινόν, ἐπιβάλλεται νὰ γίνουν τὰ σχετικὰ ἀποκαλυπτήρια. Καὶ θὰ τὰ κάμω ἄνευ σχολίων.

Πρῶτον: Διὰ νὰ στηρίξουν τοὺς ἐναντίον μου ἰσχυρισμούς των, προβαίνουν εἰς ἀδίστακτον παραποίησιν τῶν δηλώσεων Κίσσινγκερ. Προκαλῶ τὸ καθεστὼς καὶ τὰ ὄργανά του νὰ δημοσιεύσουν, ἂν τολμοῦν, στὸ γνήσιον κείμενον.

Δεύτερον: Ψεύδονται ἰσχυριζόμενα ὅτι ὑπῆρχεν ἢ ὑπάρχει σχέδιον παροχῆς ὁπλισμοῦ εἰς τὸ καθεστὼς — καὶ μάλιστα δωρεὰν — ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. Καὶ αὐτὴ ἡ χορήγησις τῆς παλαιᾶς ἐπὶ πιστώσει βοηθείας τῶν 71 ἑκατομμ., δολαρίων κινδυνεύει νὰ ματαιωθῇ, λόγῳ τῆς μονίμου καὶ ἐντόνου ἀντιθέσεως τοῦ Κογκρέσσου.

Τρίτον: Εἶναι πλασταὶ αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς ἐμὲ δηλώ-

σεις, αἱ σχετικαὶ μὲ τὸ κύριον ἄρθρον τῆς «Οὐάσινγκτον Πόστ». Ἀνέγνωσα διὰ πρώτην φορὰν τὸ ἄρθρον, εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἐδῶ «Ἀμερικανικοῦ Πανεπιστημίου», τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν, 10 τρέχοντος, μετὰ τὴν ἐπιστροφήν μου ἀπὸ τὴν Μασσαχουσέττην, ὅπου παρέμεινα ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα. Καὶ οἱ ἀναθεματισμοὶ διὰ τὰς ἀνυπάρκτους δηλώσεις ἔγιναν εἰς Ἀθήνας, τὴν προηγουμένην Κυριακήν!

Τέταρτον: Πλαστογραφοῦν καὶ πάλιν τὰ κείμενά μου καὶ ἰδιαιτέρως τῆς ὁμιλίας μου εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Κογκρέσσου, τῆς ὁποίας ἐν τούτοις διαθέτουν τὰ ἐπίσημα στενογραφημένα πρακτικά.

Πέμπτον: Προκαλῶ τοὺς Ἡρακλεῖς τῆς δικτατορίας νὰ δημοσιεύσουν ὁλόκληρα καὶ ἄνευ παραποιήσεων τὰ κείμενα τῶν ὁμιλιῶν μου εἰς τὸ Κογκρέσσον, τὸ Κέντρον Διεθνῶν Ὑποθέσεων τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάρβαρντ καὶ τὸ Συμβούλιον τοῦ Διεθνοῦς Συνδέσμου διὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα. Ἂν τολμοῦν!..

Ἕκτον: Προκαλῶ τὸ καθεστὼς νὰ δώσῃ τὰς ἀπαραιτήτους ἐγγυήσεις ἀδιαβλήτου δίκης ἐνώπιον τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης, πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ὡς ἄνω καταγγελιῶν μου κατ' αὐτοῦ δι' ἀπάτην, πλαστογραφίαν, διασπορὰν ψευδῶν εἰδήσεων κλπ., δηλῶ δὲ ὅτι παραιτοῦμαι πάσης μηνύσεως διὰ συκοφαντικὴν δυσφήμησιν, διότι ἐπιθέσεις τοῦ εἴδους αὐτοῦ ἀποτελοῦν τίτλον ἐξαιρέτου τιμῆς δι' ἐμέ.

Ἕβδομον: Αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ δηλώσω ὅτι ἡ τραγικὴ θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερε τὴν ἄμυναν τῆς χώρας ἡ θεομηνία τῆς χούντας, ἐπιβάλλει ἀπὸ τώρα τὴν κατάρτισιν τοῦ κατηγορητηρίου, ποὺ θὰ χρησιμοποιηθῇ ἀπὸ τὸ ἁρμόδιον στρατοδικεῖον, εὐθὺς ὡς ἀποκατασταθῇ ἡ δημοκρατία. Ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἡμερῶν θὰ δώσω εἰς τὴν δημοσιότητα τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ ἀποτελέσουν τὴν βάσιν τοῦ κατηγορητηρίου αὐτοῦ.

Ἀλλὰ θὰ τελειώσω μὲ τοῦτο: ὁ γνωστὸς διὰ τὴν... ἀνιδιοτέλειαν καὶ τὴν προφητικήν του δεινότητα ὑμνωδὸς τοῦ καθεστῶτος μὲ ἀπειλεῖ ὅτι οὔτε τὰ ὀστᾶ μου δὲν θὰ ἐπιτραπῇ νὰ ταφοῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα!... Τὸν εὐχαριστῶ, διότι μὲ κάνει νὰ αἰσθάνωμαι 40 χρόνια νεώτερος. Πράγματι, νεαρὸς φοιτητὴς

τότε, ἤκουσα τὰς ἰδίας ἀπειλὰς ἀπὸ τοὺς ὑμνωδοὺς τοῦ Μουσολίνι καὶ τοῦ Ἰταλικοῦ Φασισμοῦ, διὰ τοὺς ἀγῶνας μου πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς ἰδιαιτέρας μου πατρίδος. Ἐν τούτοις καὶ ὁ κύριός των καὶ ἐκεῖνοι, ἔτυχον ἀτιμωτικοῦ θανάτου καὶ ταφῆς. *Ἐγὼ ἐπέστρεψα εἰς τὴν πατρίδα μου ἐν τιμῇ, μαζὶ μὲ τοὺς ἐλευθερωτάς της. Τὸν διαβεβαιῶ ὅτι αὐτὸ θὰ γίνῃ καὶ τώρα. Καὶ μάλιστα σύντομα. "Οσον δὲν τὸ φαντάζεται!»*

Ι. Γ. Ζίγδης
Οὐάσινγκτον, 12 Ἰουνίου 1974

10. «ΔΙΑΤΙ ΣΙΩΠΑ Ο κ. Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ; Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΣ Γ. ΜΑΥΡΟΥ»

«Ἐλεύθερος Κόσμος», 14 Ἰουνίου 1974

«Συνοψίζομεν τὴν ὑπόθεσιν Ι. Ζίγδη.

ΠΡΩΤΟΝ : Ἀπὸ πενταμήνου περίπου ἔχει προκύψει ἔντασις εἰς τὰς σχέσεις Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας. Ἡ Ἄγκυρα ἀκολουθεῖ προκλητικὴν πολιτικήν. Προβάλλει ἀξιώσεις καὶ προβαίνει εἰς μονομερεῖς ἐνεργείας στρεφομένας ἐναντίον τῶν νομίμων δικαιωμάτων τῆς Πατρίδος μας. Θέλει νὰ κερδίσῃ ἀθέμιτα ὀφέλη εἰς τὸ Αἰγαῖον ἐπὶ βλάβῃ ζωτικῶν καὶ ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς δικαίου στηριζομένων συμφερόντων μας.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ : Ἡ ἑλληνο-τουρκικὴ ἔντασις παρουσιάζει διακυμάνσεις. Ἡ ὀξύτης πότε ἀνέρχεται καὶ πότε κατέρχεται. Ἀλλὰ διὰ μέσου τῶν ἀνόδων καὶ τῶν καθόδων τῆς καμπύλης, διαγράφεται σταθερὴ ἡ ἐμμονὴ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν ἰμπεριαλιστικὴν στάσιν της ἔναντι τῆς Ἑλλάδος. Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι κατὰ συνέπειαν νὰ προετοιμαζώμεθα διὰ κάθε ἐνδεχόμενον, ἀκόμη καὶ τὸ σοβαρώτερον. Ἡ ἔννοια τῆς γραμμῆς μας εἶναι : Ἡ Ἑλλὰς δὲν προκαλεῖ καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ πόλεμον, ἀλλὰ ἡ Ἑλλὰς θὰ ὑπερασπισθῇ τῶν δικαιωμάτων της καὶ τῆς τιμῆς της.

ΤΡΙΤΟΝ : Ἐνῶ αὐτὰ συμβαίνουν, πρώην βουλευτὴς καὶ ὑπουργός, ὁ Ι. Ζίγδης, ἀναπτύσσει εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας δραστηριότητα διὰ νὰ μὴ χορηγηθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα πολεμικὸν ὑλικόν. Ἐπικαλεῖται δύο ἐπιχειρήματα : 1) Αἱ Ἔνοπλοι Δυνά-

μεις τῆς Χώρας μας ἔχουν ἀποσυντεθῆ καὶ διαλυθῆ καὶ 2) ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ δοθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα πολεμικὸν ὑλικόν.

ΤΕΤΑΡΤΟΝ: Αἱ ἐνέργειαι τοῦ Ι. Ζίγδη ἀφ' ἑνὸς ἀποτελοῦν ἐνθάρρυνσιν πρὸς τὴν Τουρκίαν νὰ ἐπιτεθῆ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ἐφ' ὅσον τὴν διαβεβαιώνει ὅτι αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις τῆς Χώρας μας ἔχουν παύσει οὐσιαστικῶς νὰ ὑπάρχουν. Καὶ ἀφ' ἑτέρου, ὁ Ι. Ζίγδης ἐργάζεται ὑπὲρ τῆς Τουρκίας καὶ διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἀγκύρας ὅταν ἐπιδιώκη νὰ παρεμποδισθῆ ἡ χορήγησις πολεμικοῦ ὑλικοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διότι αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι καὶ ἡ ἐπιδίωξις τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως: νὰ μὴ ἔχουν αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος πολεμικὸν ὑλικόν.

Αἱ ἀνωτέρω διαπιστώσεις εἶναι ἀντικειμενικαὶ καὶ δὲν ἐπιδέχονται ἀμφισβήτησιν. Καὶ τὰς ἐθέσαμεν ὑπ' ὄψιν τῆς κοινῆς γνώμης ἀπὸ ἀρκετῶν ἡμερῶν. Ἐπεριμέναμεν ὡς βεβαίαν κάποιαν ἐκδήλωσιν ὡρισμένων παραγόντων. Ἡ σιωπὴ ἐπὶ θεμάτων ὡς ἡ περίπτωσις Ι. Ζίγδη ἑρμηνεύεται, ἢ ὡς συμφωνία ὡς ἢ λιποψυχία. *Πῶς λοιπὸν δὲν ὠμίλησεν π.χ. ὁ κ. Π. Κανελλόπουλος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν πεποίθησίν μας ἀσφαλῶς ἀποδοκιμάζει τὸν ἠθικὸν ἐκτροχιασμὸν τοῦ Ι. Ζίγδη καὶ ὁπωσδήποτε δὲν διακρίνεται δι' ἔλλειψιν θάρρους; Καὶ ὁ κ. Γ. Μαῦρος; Δὲν εὑρίσκει τὴν δύναμιν νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς μικροπολιτικῆς;*[1] Εἰς τὸν ἐφιάλτην τοῦ Ἀνδρέα Παπανδρέου προσετέθη καὶ τὸ ἄγχος τοῦ Ι. Ζίγδη; Πάντως ἕνα εἶναι τὸ γεγονός: ὑπάρχει πλήρης ἐθνικὴ ἑνότης καὶ δὲν θὰ ἐπιθυμούσαμεν νὰ σημειωθοῦν ἐξαιρέσεις ἀπὸ καλοὺς πατριώτας, ὡς εἶναι ὁ κ. Π. Κανελλόπουλος.»

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

11. «ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ»

«Ἀκρόπολις», 18 Ἰουνίου 1974

«...Μὲ τὴν προμήθεια νέου στρατιωτικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ ἀπὸ ἄλλας, πλὴν τῆς Ἀμερικῆς χώρας, ποὺ πραγματοποιεῖ ἡ κυβέρνησις, ἐνισχύεται οὐσιωδῶς ἡ δύναμις τῶν Ἐνόπλων μας

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

Δυνάμεων. Εἰς τὴν ἐνίσχυσίν μας ἐξ ἄλλου διὰ στρατιωτικοῦ ἐξοπλισμοῦ ὑπὸ τῶν ΗΠΑ, ἐντύπωσιν προεκάλεσε ἡ στάσις τέως ὑπουργοῦ τῆς Ἑνώσεως Κέντρου, *τοῦ κ. Ι. Ζίγδη, ὁ ὁποῖος εὑρισκόμενος εἰς τὴν Ἀμερικὴν προέβη εἰς δηλώσεις κατὰ τῆς τοιαύτης ἐνισχύσεως.*[1] Ἡ στάσις αὐτὴ τοῦ κ. Ι. Ζίγδη, ἐγένετο ἀντικείμενον δυσμενῶν σχολίων ἀκόμη καὶ ἀπὸ κύκλους τοῦ ἄλλοτε πολιτικοῦ κόσμου, θεωρηθεῖσα ἀπαράδεκτος εἰς στιγμὰς μάλιστα ποὺ ἐπιβάλλεται ἡ ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλυτέρα ἰσχυροποίησις τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων...».

12. Ο «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΒΟΡΡΑΣ» ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ ΤΗΝ ΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ

«Ἄθενς Νιούζ», 21.6.1974

Ὁ «Ἑλληνικὸς Βορρᾶς», ἡ πρωινὴ καθημερινὴ ἐφημερίδα τῆς Θεσσαλονίκης, ἀπαντώντας σὲ ἀναγνώστη της, ποὺ ρωτοῦσε, γιατί ἡ ἐφημερίδα δὲν καταδικάζει τὴ στάση τῶν πρώην φιλελεύθερων ὑπουργῶν, Γ. Μαύρου καὶ Ι. Ζίγδη, ποὺ εἶναι ἀντίθετοι στὴν πώληση ἀμερικανικῶν ὅπλων στὴν Ἑλλάδα, ἔγραψε : Ὁ «Ἑλληνικὸς Βορρᾶς» χτυπάει μόνο αὐτοὺς ποὺ μποροῦν νὰ ὑπερασπίσουν τὸν ἑαυτό τους. Μάχεται μόνο «ἐπὶ ἴσοις ὅροις».

13. ΤΟ ΚΑΤΗΓΟΡΗΤΗΡΙΟ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΧΟΥΝΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΝΟΜΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

«Προβαίνομεν σήμερον, ὅπως ὑπεσχέθημεν, εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ κατηγορητηρίου διὰ τὴν ὑπονόμευσιν τῆς ἀμυντικῆς ἱκανότητος τῆς χώρας ἀπὸ τὴν δικτατορίαν.

Ἡ μικρὴ ὁμάδα τῶν ἐπιόρκων ἀξιωματικῶν, ποὺ κατέλαβε τὸ 1967 καὶ διατηρεῖ ἔκτοτε τὴν ἐξουσίαν, εἶναι ἔνοχος διὰ τὰ ἀκόλουθα :

1. Μὲ τὰς διὰ πολιτικοὺς λόγους ὁμαδικὰς ἀποστρατείας, ἐστέρησε τὰς ἐνόπλους δυνάμεις ἀπὸ ὅλους σχεδὸν τοὺς ἀξιωματικοὺς μὲ πολεμικὴν πεῖραν καὶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ πρὶν ἀπὸ

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

τὸ πραξικόπημα εἶχον ἐκπαιδευθῆ εἰς συμμαχικὰς πολεμικὰς σχολὰς καὶ εἶχον ὑπηρετήσει εἰς συμμαχικὰς ὑπηρεσίας.

2. Εἰδικώτερον, μὲ τὰς ἀποστρατείας τοῦ Ναυτικοῦ, κατόπιν τοῦ κινήματος τοῦ Μαΐου 1973, ἐστέρησε τοῦτο ἀπὸ ὅλους σχεδὸν τοὺς μαχίμους ἀξιωματικούς, διοικητὰς μονάδων.

3. Αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ τῆς ἱεραρχίας καὶ πειθαρχίας, τὰ βάθρα κάθε στρατιωτικῆς ὀργανώσεως, ἔχουν καταλυθῆ. Οὕτω, τὰς μονάδας δὲν διοικοῦν πλέον οἱ διοικηταί των, ἀλλὰ αἱ προσηρτημέναι εἰς αὐτοὺς μικραὶ ὁμάδες «κομμισσαρίων» τῆς «Ὑπηρεσίας Ἀσφαλείας Ἐνόπλων Δυνάμεων», ἡ ὁποία, μετὰ τὴν 25ην Νοεμβρίου, ἔχει ἀποκτήσει καὶ ἐπίσημον πλέον ὑπόστασιν.

Οἱ ἀξιωματικοί, ἀνεξαρτήτως βαθμοῦ καὶ κλάδου, ὑποχρεοῦνται νὰ προσέρχωνται εἰς συγκεντρώσεις, ἵνα ὑφίστανται τὴν πολιτικὴν καὶ ἄλλην καθοδήγησιν τῶν ἡγετῶν τοῦ καθεστῶτος. Τὸ Πανελλήνιον γνωρίζει τὰς συγκεντρώσεις τοῦ περιοδεύοντος ταξιάρχου Ἰωαννίδη καὶ τὰ διαμειβόμενα κατ' αὐτάς.

Καταλυτική, βεβαίως, πάσης ἐννοίας ἱεραρχίας καὶ πειθαρχίας εἶναι ἡ ὅλη συγκρότησις καὶ δρᾶσις τῆς ΕΣΑ, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἰσχυροτέραν ἀπὸ τὰς ἐντὸς τοῦ καθεστῶτος «παρακυβερνήσεις».

4. Αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις ἔχουν οὕτω μεταβληθῆ εἰς ὀργανισμὸν ἀστυνομεύσεως τοῦ λαοῦ μας, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μειωθῆ ἡ ἐπίδοσίς των εἰς τὴν κυρίαν ἀποστολήν των, τῆς ἐξωτερικῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας.

5. Συνέπεια ὅλων αὐτῶν εἶναι ὅτι τὸ κῦρος των ἐτρώθη βαρύτατα, ἡ δὲ Χούντα προσπαθεῖ συνεχῶς νὰ τὰς ἐμφανίση ὑπευθύνους καὶ διὰ τὴν ἀνικανότητά της νὰ κυβερνήση καὶ διὰ τὸν ρύπον τῶν σκανδάλων της. Μὲ ὅλα αὐτά, καὶ εἰδικώτερον μὲ τὸ ἔγκλημα τοῦ αἱματοκυλίσματος τῶν παιδιῶν τοῦ Πολυτεχνείου, τείνει νὰ δημιουργηθῆ ἀγεφύρωτον χάσμα μεταξὺ λαοῦ — καὶ μάλιστα τῆς νεολαίας — καὶ ἐνόπλων δυνάμεων. Ἀλλ' εἶναι ἐξόφθαλμοι οἱ κίνδυνοι ποὺ ἐγκυμονεῖ, διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς χώρας, ἡ κατάστασις αὐτὴ καὶ δὲν χρειάζονται περαιτέρω ὑπογράμμισιν.

Αὐτὰ ἀπὸ ἀπόψεως ἀνθρωπίνου ὑλικοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐξοπλισμοῦ, τὰ πράγματα δὲν εἶναι καλύτερα. Ἡ ἀπέχθεια τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν δικτατορίαν ὑπεχρέωσε τὰς κυβερνήσεις τῶν κρατῶν - μελῶν τοῦ NATO νὰ σταματήσουν ἢ νὰ μειώσουν εἰς τὸ ἐλάχιστον τὴν πρὸς τὴν χώραν μας βοήθειαν εἰς σύγχρονα πολεμικὰ μέσα. Καὶ διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν κατάστασιν αὐτὴν τὸ καθεστὼς ἐπιδίδεται δονκιχωτικῶς εἰς τὴν παραγγελίαν ὑλικοῦ μὲ ἑλληνικοὺς πόρους ἢ μὲ δάνεια ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν μέγα βάρος διὰ τὴν ἤδη δεινῶς δοκιμαζομένην ἑλληνικὴν οἰκονομίαν καὶ ὑπονομεύουν τὸ μέλλον τῆς χώρας.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐξησφαλίζετο ἡ πληρότης καὶ ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τοῦ ἐξοπλισμοῦ, εἰς τί θὰ ἐχρησίμευε τοῦτο, ὅταν ἡ κατάστασις — ἀπὸ ἀπόψεως ἀνθρωπίνου παράγοντος — εἶναι ὅπως περιεγράφη ἀνωτέρω ;

Τὴν ἀγωνίαν δι' ὅλα αὐτὰ ἐξέφρασαν, μὲ ἐμπιστευτικὴν των ἔκθεσιν πρὸς τὸν τότε δικτάτορα. Γ. Παπαδόπουλον, οἱ χρηματίσαντες κατὰ τὴν πρὸ τοῦ πραξικοπήματος δεκαετίαν, πέντε ἀρχηγοὶ τοῦ ΓΕΕΘΑ καὶ τοῦ ΓΕΣ, τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1973. Ἡ ἔκθεσις αὐτὴ ἐδημοσιεύθη βραδύτερον εἰς τὸν τύπον, ἔκαμε δὲ καὶ διεθνῶς τεραστίαν ἐντύπωσιν. Καὶ φυσικὰ ἡ κατάστασις δὲν ἔχει διορθωθῇ, ἀλλ' ἐχειροτέρευσεν ἔκτοτε.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι γνωστὰ εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Εἶναι πολὺ περισσότερον γνωστὰ εἰς τοὺς συμμάχους. Εἰς φίλους καὶ ἐχθρούς. Τὰ γνωρίζει, πολὺ περισσότερον παντὸς ἄλλου, ὁ στρατηγὸς Γκουντπάστερ, ἀρχιστράτηγος Εὐρώπης τῶν δυνάμεων τοῦ NATO, ὁ ὁποῖος, ἰσχυριζόμενος τὰ ἀντίθετα, ἀποπειρᾶται ἁπλῶς νὰ ἀποκρύψῃ τὴν πολὺ θλιβερὰν πραγματικότητα, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐνδιαφέρει σήμερον τὴν συμμαχίαν ἁπλῶς ὡς γεωγραφικὸς χῶρος καὶ οὐδὲν πλέον αὐτοῦ.

Τὸ γνωρίζει φυσικὰ πρώτη ἀπὸ ὅλους ἡ «φίλη» καὶ «σύμμαχος» Τουρκία. Μόνον πάσχοντες ἀπὸ διανοητικὴν ἀναπηρίαν ἢ διαστροφὴν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἰσχυρισθοῦν τὸ ἀντίθετον.

Καὶ ὅμως, αὐτὸ κάμνει τὸ καθεστὼς καὶ οἱ δημοσιογραφικοὶ ὑπηρέται του. Ἰσχυρίζονται, πράγματι, ὅτι οἱ Τοῦρκοι «ἐπληροφορήθησαν ἀπὸ ἡμᾶς τὴν κατάστασιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων

καὶ ὑπήκουσαν — ἄκουσον, ἄκουσον ! — εἰς τὰς προτροπάς μας διὰ νὰ διεκδικήσουν τὰς εἰς βάρος τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας μας ἀξιώσεις των»! Εἰς τὸ παραλήρημά των δὲ αὐτὸ προχωροῦν νὰ μᾶς ἀπευθύνουν ἀνάθεμα «ἐπὶ ἐθνικῇ ἀναξιότητι» !.. Αἱ φρένες των ἔχουν προφανῶς σαλευθῆ... Τὰς ἐσάλευσε φαίνεται ἡ ἀπήχησις τῶν ἀγώνων μας, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ τουρκικὴ ἰταμότης εἶναι συνέπεια τῆς χουντικῆς θεομηνίας, ὡς καὶ τῆς προσπαθείας μας νὰ θέσωμεν τοὺς συμμάχους πρὸ τῶν εὐθυνῶν των διὰ τὴν κατάστασιν αὐτήν, ἡ ὁποία προέκυψεν ἀπὸ τὴν ὑποστήριξιν τῆς δικτατορίας.

Δὲν εἶναι ἔνοχος — μὲ τὴν λογικὴν τῆς Χούντας — ὁ τραυματίσας θανασίμως τὴν μητέρα του, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀποκαλύπτει τὸ ἔγκλημα καὶ φροντίζει διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ θύματος ! Καὶ τὸ θράσος της ὑπερβαίνει κάθε ὅριον, ὅταν εἶναι γνωστὸν ὅτι, μετὰ τοὺς πρώτους λεονταρισμούς, ἔσπευσε νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ δεχθῇ συνομιλίας — νὰ δεχθῇ δηλαδὴ κατ' ἀρχὴν τὰς τουρκικὰς ἀξιώσεις κατὰ τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας.

Ἀλλ' εἶναι ἤδη φανερόν. *Ἡ δικτατορία ἀποτελεῖ ἐθνικὸν κίνδυνον. Θανάσιμον ἀπειλὴν κατὰ τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας — πέραν ὅλων τῶν ἄλλων. Ἡ κατάλυσίς της ἐπομένως εἶναι ἐθνικὴ ἐπιταγή. Εἶναι θέμα ἐπιβιώσεως τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἔθνους καὶ ὡς κράτους.*

Ἦλθεν ἐπομένως ἡ ὥρα τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν νὰ φανοῦν συνεπεῖς πρὸς τὸ καθῆκον των — τῆς συντριπτικῆς των πλειοψηφίας, ἡ ὁποία οὐδέποτε συνετάχθη μὲ τὴν μικρὰν κλίκα τῶν ἐπιόρκων συναδέλφων των, τὴν Χούνταν — ἀλλ' ἁπλῶς τὴν ἠνέχθη καὶ ἐτήρησε στάσιν παθητικὴν ἀπέναντί της, βάσει ἐσφαλμένων ἀπόψεων καὶ ὑπολογισμῶν. Τώρα τὰ πάντα ἔχουν ἀποσαφηνισθῆ καὶ εἶναι ἀνεπίτρεπτος ἡ ἐμμονὴ εἰς παλαιὰς πλάνας. Θὰ ἐξέθετον ἄλλως τοὺς ἑαυτούς των εἰς τὴν κατηγορίαν ὅτι ἄλλης φύσεως κριτήρια, καὶ δὴ ἰδιοτελῆ, καθορίζουν τὴν στάσιν των.

Ὀφείλουν ἐπομένως οἱ τίμιοι Ἕλληνες ἀξιωματικοί, ἄνευ ἀναβολῆς πλέον, ν' ἀποδιώξουν τὴν μικρὰν κλίκαν τῶν ἀσυνειδήτων συναδέλφων των, ποὺ ἐξεμεταλλεύθησαν καὶ κατερράκω-

σαν τὸ γόητρον τοῦ ἕλληνος ἀξιωματικοῦ καὶ νὰ ἀποκαταστήσουν τὰς ἐνόπλους δυνάμεις εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ μας.

Νὰ ἀπαλλάξουν τὴν χώραν ἀπὸ τὸ ἄγχος τῆς δικτατορίας καὶ νὰ ἀποκαταστήσουν τὴν λαϊκὴν κυριαρχίαν.

Τώρα εἶναι ἡ ὥρα πρὸς δρᾶσιν. Αὔριον θὰ εἶναι, ἴσως, ἀργά !..».

Ι. Γ. Ζίγδης

Οὐάσιγκτον, 23 Ἰουνίου 1974

14. Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΚΟΥΝΤΠΑΣΤΕΡ ΚΑΤΑΘΕΤΕΙ...

Ἐνῶ ὁ ἐλεγχόμενος τύπος τῆς Ἀθήνας ἔδωσε ἐξαιρετικὴ προσοχὴ στὴ «συνέντευξη» τοῦ στρατηγοῦ Γκουντπάστερ, ἀρχιστρατήγου τοῦ ΝΑΤΟ, ἀνέφερε μὲ ἀσυνήθιστη... σεμνότητα τὴν ὑπεύθυνη κατάθεσή του στὴν «Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων» τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων στὶς 20 Ἰουνίου[1].

Αἰτία, οἱ ἐπικρίσεις μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν ἀρχικὴ «συνέντευξη» τοῦ στρατηγοῦ καὶ ὁ ἐξαναγκασμός του νὰ δηλώσει πὼς λυπήθηκε πολὺ γιὰ τὴν ἐκμετάλλευσή της ἀπὸ τὸ καθεστὼς μὲ σκοπὸ νὰ πλήξει τοὺς ἀντιπάλους του !

Τὸ φτωχὸ μονόστηλο τῆς «Ἑστίας», ποὺ παραθέτουμε, δημοσιεύτηκε πανομοιότυπο ἀπὸ ὅλες τὶς ἐφημερίδες.

«Η ΕΛΛΑΣ ΔΙΑΤΗΡΕΙ
ΥΨΗΛΟΝ ΕΠΙΠΕΔΟΝ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΟΣ»

«Ἑστία», 21 Ἰουνίου 1974

Ὡς μεταδίδεται ἐξ Οὐάσιγκτον, ὁ Ἀνώτατος Ἀρχηγὸς τῶν Δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ, στρατηγὸς Γκουντπάστερ, καταθέτων χθὲς ἐνώπιον τῆς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων ἐπιτροπῆς τῆς Βουλῆς τῶν ἀντιπροσώπων καὶ ἀναφερόμενος εἰς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος, εἶπεν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς διατηρεῖ ὑψηλὸν ἐπίπεδον στρατιωτικῆς ἑτοιμότητος.

Ἐξ ἄλλου, ἀναφερόμενος εἰς τὴν πρόσφατον ἔντασιν εἰς τὰς σχέσεις Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, ὁ κ. Γκουντπάστερ εἶπεν, ὅτι συνεβούλευσε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν, νὰ ἐπιδείξουν

1. Βλέπε παραπάνω, σελ. 181 κ.ἑ.

συγκράτησιν εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἐπηρεάζουν τὰς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν».

15. ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ: «ΟΜΦΑΚΕΣ»

«Ἑστία», 26 Ἰουνίου 1974

«ΟΧΙ ΚΑΙ ΕΩΣ ΕΚΕΙ!..

Δὲν ἀρκεῖ ὅτι τινὲς τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ πολιτικολογούντων αὐτοεξορίστων καὶ «περιηγητῶν» ἔχουν ἀπαρνηθῆ τὴν ἐθνικήν των συνείδησιν χάριν τῆς ἐξυπηρετήσεως μικροπολιτικῶν συμφερόντων, καὶ ἰδοὺ ὅτι τώρα ἀπώλεσαν καὶ τὰ τελευταῖα ὑπολείμματα σεβασμοῦ των πρὸς τὴν ἀλήθειαν! Διότι, πῶς ἄλλως νὰ χαρακτηρίσῃ κανεὶς τὰ ὅσα ἠκούσθησαν ἀπὸ τοῦ γνωστοῦ ἀνθελληνικοῦ ραδιοσταθμοῦ τῆς «Ντώϋτσε Βέλλε», εἰς τὴν συνέντευξιν κάποιου ἐκ τῶν αὐτοτιτλοφορουμένων «ἡγετῶν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως», ὁ ὁποῖος, ἐν τῇ ἀμετροεπείᾳ του, ἔφθασεν εἰς τὸ σημεῖον νὰ δηλώσῃ, ὅτι «τὸ ΝΑΤΟ διέκοψε τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα στρατιωτικὴν βοήθειαν, εἰς ἔνδειξιν ἀποδοκιμασίας κατὰ τοῦ καθεστῶτος, μὲ συνέπειαν ἡ χώρα μας νὰ στερηθῇ τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὴν ἄμυνάν της ὁπλισμοῦ»!...

Βεβαίως ὅμως, χρειάζεται πολλὴ δόσις κακοηθείας διὰ νὰ λέγωνται τοιαῦται ἀνακρίβειαι. Διότι εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσιν, ὅτι ἤδη ἀπὸ τοῦ 1957 ἐγένετο κατ' ἐπανάληψιν συζήτησις εἰς τὴν Βουλήν, διὰ τὴν ἀσήμαντον πρὸς τὴν Ἑλλάδα παρεχομένην στρατιωτικὴν βοήθειαν, ὄχι ἐκ μέρους τοῦ ΝΑΤΟ—δεδομένου ὅτι τοῦτο οὐδέποτε μᾶς ἐχορήγησε τὴν παραμικρὰν βοήθειαν — ἀλλ' ἐκ μέρους αὐτῶν τούτων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν! Ὑπεγραμμίζετο δέ, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅτι θὰ ἔδει ἡ Ἑλλὰς νὰ ἀποποιηθῇ τὴν ἐξευτελιστικὴν «βοήθειαν», στρεφομένη διὰ τὴν ἄμυνάν της εἰς ἐθνικοὺς πόρους, τόσον διότι τοῦτο ἐπέβαλλε τὸ συμφέρον τῆς χώρας, ὅσον καὶ διὰ νὰ ἐκλείψῃ εἷς παράγων ἐξαρτήσεως τῆς ἀμυντικῆς πολιτικῆς μας ἐκ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ βουλήσεων τῶν οἱωνδήποτε «Μεγάλων». Καὶ ἐνθυμούμεθα, ὅτι ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, εἶχεν ὑποβληθῆ καὶ σχετικὴ ἔκθεσις ἐπιτελάρχου, εἰς τὴν ὁποίαν διετυποῦτο ἡ ἄποψις, ὅτι ἡ μὲν Συμμαχικὴ βοήθεια ἦτο

κατ' οὐσίαν ἀνύπαρκτος, ἡ δὲ Ἑλλὰς ὤφειλε νὰ διαθέσῃ ἐξ ἰδίων πόρων τὰς ἀναγκαίας διὰ τὴν ἄμυνάν της πιστώσεις! Πῶς λοιπὸν διατυποῦνται σήμερον τοιαῦται ἀνακρίβειαι, καθ' ἣν στιγμὴν μάλιστα, ἡ Ἐπανάστασις ἔχει ὑπὲρ αὐτῆς τὸ γεγονὸς ὅτι, ἂν καὶ ἡ διαπίστωσις ὑπῆρχεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ, μόνη αὐτὴ ἀπετόλμησε νὰ πετάξῃ κατάμουτρα εἰς τοὺς ξένους τὴν γελοίαν στρατιωτικὴν «βοήθειαν», ἀπαλλάξασα τὴν Χώραν τῆς ἀνεπιθυμήτου κηδεμονίας των καὶ ἐπιμεληθεῖσα διὰ τὴν αὐτοδύναμον θωράκισιν τῆς πατρίδος μας; Ἀσφαλῶς πρέπει καὶ αἱ ψευδολογίαι νὰ ἔχουν κάποιο ὅριον!»

16. «Η "ΝΤΟΫΤΣΕ ΒΕΛΛΕ"» ΚΑΙ Ο Ι. ΖΙΓΔΗΣ»

«Ἐλεύθερος Κόσμος», 3 Ἰουλίου 1974

«Συνοψίζομεν τὴν ὑπόθεσιν: Ὁ γερμανικὸς ραδιοσταθμὸς «Ντόϋτσε Βέλλε» ἀπεπειράθη νὰ συκοφαντήσῃ τὸν «Ἐλεύθερον Κόσμον». Μᾶς ἀπέδωσεν ἀλλοίωσιν τοῦ κειμένου δηλώσεων τοῦ κ. Κίσσινγκερ διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἐκαλέσαμε τὴν «Ντόϋτσε Βέλλε» νὰ προσκομίσῃ συγκεκριμένας ἀποδείξεις. Ἐφυγομάχησε. Ἐσιώπησε. Ἡ ἄψογος στάσις τοῦ «Ἐλευθέρου Κόσμου» διεπιστώθη ἀντικειμενικῶς καὶ ὡμολογήθη ἐμμέσως διὰ τῆς σιωπῆς του καὶ ἀπὸ τὸν γερμανικὸν ραδιοσταθμόν.

Τὴν 21ην Ἰουνίου ἡ «Ντόϋτσε Βέλλε» μετέδωσε δηλώσεις τοῦ Ι. Ζίγδη. Ἀπαντοῦσε εἰς τὴν ἐναντίον του πολεμικήν μας. Τὰς ἔκαμε, ὡς ἀνεκοίνωσεν ὁ γερμανικὸς ραδιοσταθμός, τὴν 12ην Ἰουνίου, ἀλλὰ ἔφθασαν εἰς τὴν Κολωνίαν μετὰ ὀκταήμερον. Ὁ ἀρθρογράφος τοῦ «Ἐλευθέρου Κόσμου», ἀπουσιάζων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἐδιάβασε εἰς τὸ Παρίσι τὸ κείμενον τῆς ἐκπομπῆς τῆς «Ντόϋτσε Βέλλε», μόλις τὴν 30ὴν Ἰουνίου. Ὑπάρχει λοιπὸν γενικὴ καθυστέρησις ἐξ ὅλων τῶν πλευρῶν, προφανῶς ἀθέλητος.

Ἔχομεν κατηγορήσει τὸν Ι. Ζίγδην, στηριζόμενοι εἰς τὰ κείμενά του, διότι προσπαθεῖ νὰ ἐμφανίσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τὴν Ἑλλάδα ὡς ἐστερημένην ἀμυντικῆς ἱκανότητος, ἀγωνίζεται διὰ νὰ διακοπῇ κάθε εἴδους στρατιωτικὴ βοήθεια πρὸς τὴν Χώραν μας καὶ τέλος, ἐνθαρρύνει μὲ τοὺς ἰσχυρισμούς του ἰμπεριαλι-

στικὰς προθέσεις τῆς Τουρκίας ἐναντίον τοῦ Ἔθνους μας. Ὁ Ι. Ζίγδης προσεπάθησε νὰ ἀπολογηθῆ. Ἔχει ὅμως τόσον ἔνοχον τὴν συνείδησιν, ὥστε ἀντὶ νὰ μᾶς ἀντικρούσῃ, προσέθεσε μίαν ἀκόμη ἐπιβεβαίωσιν τῶν ἰδικῶν μας ἀπόψεων :

ΠΡΩΤΟΝ : Ὁ Ι. Ζίγδης ἀπολογούμενος, ὁμιλεῖ καὶ πάλιν περὶ «στρατιωτικῆς ἐξασθενήσεως τῆς Ἑλλάδος» καὶ «τραγικῆς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερε τὴν ἄμυναν τῆς Χώρας» τὸ ἐπαναστατικὸν καθεστώς. Ὅπου σταθῆ λοιπὸν καὶ ὅπου βρεθῆ, βαθμολογεῖ μὲ τὸν κατώτερον βαθμὸν τὴν ἀμυντικὴν ὀργάνωσιν τῆς χώρας μας. Αὐτὸ ἀκριβῶς τοῦ καταλογίζομεν. Καὶ τὸ ὁ μ ο λ ο γ ε ῖ.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ : Ἡ «στρατιωτικὴ ἐξασθένησις τῆς Ἑλλάδος», συνεχίζει ὁ Ι. Ζίγδης, εἶναι ἡ αἰτία τῶν τουρκικῶν ἀξιώσεων εἰς βάρος τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητός μας. Ὁ Ι. Ζίγδης πράττει πᾶν τὸ δυνατὸν διὰ νὰ πείσῃ τὴν Ἄγκυραν ὅτι ἡ Ἑλλὰς στερεῖται ἀμύνης. Καταθέτει ἐνόρκως (sic) καὶ δημοσίᾳ. Δὲν ἀποτελεῖ τοῦτο ἐνθάρρυνσιν τῆς Τουρκίας; Ἀσφαλῶς ναί.

ΤΡΙΤΟΝ : Ὁ Ι. Ζίγδης συνεχίζει : «Καὶ αὐτὴ ἡ χορήγησις τῆς παλαιᾶς ἐπὶ πιστώσει βοηθείας τῶν 71 ἑκατομμυρίων δολλαρίων κινδυνεύει νὰ ματαιωθῆ, λόγῳ τῆς μονίμου καὶ ἐντόνου ἀντιθέσεως τοῦ Κογκρέσσου». Καὶ τί ἔπραξεν σχετικῶς ὁ Ι. Ζίγδης; Προσῆλθεν ἐνώπιον μιᾶς ὑποεπιτροπῆς τῆς ἀμερικανικῆς Βουλῆς καὶ ἐζήτησε νὰ διακοπῆ κάθε στρατιωτικὴ βοήθεια πρὸς τὴν Ἑλλάδα! Ἐρωτῶμεν : Ἐπιτρέπεται ἕνας Ἕλλην νὰ ἐργάζεται ὑπὲρ τῆς ἐξασθενήσεως τοῦ πολεμικοῦ δυναμικοῦ τῆς πατρίδος του καὶ μάλιστα εἰς στιγμὰς ἐντάσεως μὲ ἄλλην χώραν;

ΤΕΤΑΡΤΟΝ : Αἱ δηλώσεις τοῦ Ι. Ζίγδη μετεδόθησαν τὴν 21ην Ἰουνίου, συνταχθεῖσαι τὴν 12ην τοῦ ἰδίου μηνός. Διαβάζομεν: «Προκαλῶ τὸ καθεστὼς καὶ τὰ ὄργανά του νὰ δημοσιεύσουν, ἂν τολμοῦν, τὸ γνήσιον κείμενον τῶν ἀνακοινώσεων Κίσσιγκερ διὰ τὴν Ἑλλάδα». Ἀλλὰ ἀκριβῶς τὴν 12ην Ἰουνίου ὁ «Ἐλεύθερος Κόσμος» ἐδημοσίευσεν ὁλόκληρον τὸ κείμενον τοῦ κ. Κίσσιγκερ ὡς εἶχε δοθῆ ἀπὸ τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικὴν Πρεσβείαν [1].

1. Σ.Σ. Αὐτὸ πράγματι ἔγινε, ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ διάβημα τῆς ἀμερικανικῆς πρεσβείας στὴ στρατιωτικὴ κυβέρνηση, μὲ τὸ ὁποῖο ἀξίωσε τὴν καταχώριση στὸν ἑλληνικὸ τύπο τοῦ ἀκριβοῦς κειμένου τῶν δηλώσεων Κίσσινγκερ

Ἐτολμήσαμεν λοιπόν, προτοῦ μᾶς προκαλέση ὁ Ι. Ζίγδης. Καὶ τὸ ἐκάμαμε, τηροῦντες τὴν ἀρχὴν νὰ σεβώμεθα τὰ γεγονότα. Ὅ,τιδήποτε ἔλεγεν ὁ κ. Κίσσιγκερ θὰ τὸ καταχωρούσαμε. Διατί ὅμως ὁ Ι. Ζίγδης ἔκρινε ὅτι θὰ ἐφοβούμεθα τὰς ἀνακοινώσεις τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ; Εἰς οὐδὲν σημεῖον μᾶς ἠνώχλησαν. Προφανῶς ὁ Ι. Ζίγδης κατέχεται ἀπὸ παραισθήσεις. Ἄλλα γράφουν τὰ κείμενα καὶ ἄλλα διαβάζει αὐτὸς...

ΠΕΜΠΤΟΝ: Δὲν ἔκαμε ὁ Ι. Ζίγδης, ὡς ἰσχυρίζεται, δηλώσεις διὰ τὸ ἄρθρον τῆς «Οὐάσιγκτον Πόστ». Ἡ ἀμερικανικὴ ἐφημερὶς ἔθετε ζήτημα διακοπῆς τῆς βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Παρατηροῦμεν: Ἡ ἄποψις τῆς «Οὐάσιγκτον Πὸστ» ταυτίζεται μὲ τὴν μέχρι τοῦδε γραμμὴν Ζίγδη. Ἐξ ἄλλου διατί δὲν ἐχρησιμοποίησε ὁ Ι. Ζίγδης τὴν παρουσιασθεῖσαν εὐκαιρίαν διὰ νὰ διαχωρίση τὴν θέσιν του, ἂν διαφωνῇ μὲ τὴν ἀμερικανικὴν ἐφημερίδα; Δὲν τὸ ἔκαμε, διότι ἁπλούστατα πλειοδοτεῖ εἰς τὴν προσπάθειαν διακοπῆς τῆς στρατιωτικῆς βοηθείας πρὸς τὴν πατρίδα του.

Καὶ τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ παραληρήματος: Ὁ Ι. Ζίγδης ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν ἀρθρογράφον τοῦ «Ἐλευθέρου Κόσμου», τὸν διαβεβαιώνει ὅτι «θὰ ἐπιστρέψῃ καὶ δὴ ἐν τιμῇ» μαζὶ μὲ τοὺς ἐλευθερωτὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ «μάλιστα σύντομα, ὅσον δὲν τὸ φαντάζεται σύντομα». *Δὲν θὰ γελάσωμε. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διασκεδάζη κανεὶς μὲ τὰ κλινικὰ συμπτώματα ψυχονευρωτικῶν διαταραχῶν. Τὸ θέαμα λυπεῖ. Πάντως, ἂς ἀναζητήση ὁ Ι. Ζίγδης τὴν κυρίαν Ἑλένην Βλάχου. Καὶ αὐτὴ μᾶς διεβεβαίωνε τὸ 1967 ὅτι τοῦ χρόνου, 1968, θὰ ἐώρταζε εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ Πάσχα. Ἴσως ἡ ἐν λόγῳ κυρία ὑποδείξη εἰς τὸν Ι. Ζίγδην θεραπευτικὴν συνταγήν, βάσει καὶ τῆς προσωπικῆς πείρας της»*[1].

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

πού εἶχε δημοσιευθεῖ παραποιημένο στὶς 9 Ἰουνίου — ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸν «Ἐλεύθερο Κόσμο»!...

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

17. «ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΠΕΙΡΑΝ ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ Η.Π.Α.»

«Τὸ Βῆμα», 7 Ἰουλίου 1974

«Ἔγκυροι κύκλοι τῶν Ἀθηνῶν παρετήρουν χθὲς τὰ ἑξῆς:

Ἀγανάκτησιν καὶ δυσφορίαν, εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὸ ἐσωτερικόν, προεκάλεσεν ἡ ἀποτυχοῦσα προσπάθεια συκοφαντήσεως τῶν Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Ἀμερικανικῆς Βουλῆς, γνωστῶν ἀνθελλήνων. Ἡ διατυπωθεῖσα ὑπ' αὐτῶν ἀμφισβήτησις, ὅσον ἀφορᾶ τὸ ἀξιόμαχον τῶν Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ γενικώτερον τὴν συμβολὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἄμυναν τοῦ Ἐλευθέρου Κόσμου, κατέπεσεν ἀφ' ἑαυτῆς εἰς τὸ κενόν. Παραλλήλως, προεκάλεσε θύελλαν διαμαρτυριῶν. Εἶναι χαρακτηριστικαὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου αἱ ἀποσταλεῖσαι εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ὑποεπιτροπῆς διὰ τὴν Εὐρώπην τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Ἀμερικανικῆς Βουλῆς, κ. Ρόζενταλ, ἐπιστολαί. Συγκεκριμένως, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐθνικῆς Κινήσεως Ἑλλήνων τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, κ. Δ. Μάνης, 8060 Νταχάου Σλασχαϊμερστράσσε, εἰς ἐπιστολήν του πρὸς τὸν κ. Ρόζενταλ, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀναφέρει: «Ἔχομεν τὴν τιμὴν ἵνα παρακαλέσωμεν ὑμᾶς, ὅπως δεχθῆτε τὴν ἡμετέραν ἀπάντησιν εἰς τοὺς ἀνθέλληνας καὶ ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ πολλῆς ἀγανακτήσεως καὶ ἀποτροπιασμοῦ παρακολουθοῦμεν ἡμεῖς, οἱ ἐθνικόφρονες Ἕλληνες τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, τὴν καταβαλλομένην συνεχῆ ὑπονόμευσιν τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων Εὐρώπης ὑπὸ κομμουνιστῶν ἀνθελλήνων καὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ NATO».

Περαιτέρω ὁ κ. Μάνης ὑπογραμμίζει τὴν στρατηγικὴν σημασίαν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου καὶ ἐξαίρει τὴν ἀξίαν τῶν Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, τὴν ἀκλόνητον αὐτὴν ἀσπίδα καὶ τὸ καύχημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὡς τὰς ἀποκαλεῖ.

Ἐξ ἄλλου, οἱ διατυπωθέντες ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Ἀμερικανικῆς Βουλῆς ἰσχυρισμοὶ τῶν γνωστῶν ἀνθελλήνων, ἐπροκάλεσαν ζωηρὰν ἀντίδρασιν καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινὴν γνώμην τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἡ ὁποία παντοιοτρό-

πως ἐξεδήλωσε τὴν δυσφορίαν της διὰ τὴν συκοφαντικὴν ἀμφισβήτησιν τοῦ ἀξιομάχου τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀναγνωρισθῆ διεθνῶς.

Χαρακτηριστικῶς δίδεται εἰς τὴν δημοσιότητα καὶ ἐπιστολὴ τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ὑποεπιτροπῆς διὰ τὴν Εὐρώπην τῆς Ἀμερικανικῆς Βουλῆς, κ. Ρόζενταλ, ὁ ἕλλην ἰατρὸς κ. Νέστωρ Ἀγκομαχαλελῆς, κάτοικος Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σπετσῶν 42 - 44, ὁ ὁποῖος ὑπογραμμίζει ὅτι «αἱ ἑλληνικαὶ ἔνοπλοι δυνάμεις ἐξεπροσώπησαν πάντοτε καὶ δὴ κατὰ τὰς κρισίμους στιγμὰς τῆς ἀνθρωπότητος, ὅ,τι ὑγιὲς καὶ ρωμαλέον ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ φυλὴ καὶ τὸ ἔθνος».

Καὶ ὁ ἐπιστολογράφος συνεχίζων τονίζει πρὸς τὸν κ. Ρόζενταλ τὰ ἑξῆς :

«Οἱ ἀποτελοῦντες τὰς ἑλληνικὰς ἐνόπλους δυνάμεις ἐκπροσωποῦν τοὺς τιμίους θεματοφύλακας ὅλων τῶν παναρχαίων ἑλληνικῶν πολιτιστικῶν καὶ πανανθρωπίνων ἰδεωδῶν καὶ ἀξιῶν. Ἐκπροσωποῦν τοὺς ἥρωας τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Θερμοπυλῶν, τῶν Πλαταιῶν καὶ τῆς Σαλαμῖνος. Ἐκπροσωποῦν τοὺς φορεῖς τῶν πολιτιστικῶν ἰδεῶν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐκπροσωποῦν τοὺς ἥρωας τοῦ Γένους τοῦ 1821. Ἐκπροσωποῦν τοὺς νικητάς, οἵτινες συνέτριψαν τὸν ἀπάνθρωπον ναζισμὸν τοῦ 1940, τὸν ἐθνοφθόρον καὶ ψυχοφθόρον συρφετὸν τῶν ξενοκινήτων λησταλητῶν - κομμουνιστοσυμμοριτῶν καὶ τῶν σλαυοβουλγάρων ἐμπρηστῶν τῆς Βαλκανικῆς, μετὰ τῶν ἐντοπίων πρακτόρων των (1946 - 1949). Ἐκπροσωποῦν τοὺς συμπολεμιστάς σας τῆς Κορέας. Ἐκπροσωποῦν τοὺς ἐθνικοὺς προμαχῶνας κατὰ τοῦ διεθνοῦς καὶ ἐντοπίου ἀναρχισμοῦ τὸν ὁποῖον συνέτριψαν (1967). Ἐκπροσωποῦν τοὺς σκαπανεῖς τῆς προόδου καί τῆς γαλήνης τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος καὶ τοὺς ἐργάτας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ καὶ κυρίως τοῦ Πανανθρωπίνου Οἰκουμενικοῦ Πνεύματος τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας. Ἀποτελοῦν τὴν ἀναντίρρητον ἐγγύησιν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς, ἐσχάτως, εἰς τὴν χώραν μας ἀναληφθείσης γιγαντιαίας καὶ ἀποφασιστικῆς, ἐθνοαναγεννητικῆς προσπαθείας, ἀγούσης εἰς τὴν ἀνατολὴν μιᾶς νέας Ἑλληνοχριστιανικῆς Δημοκρατίας μιᾶς καινούργιας Ἑλλάδος».

18. ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΥΑΣΙΝΓΚΤΟΝ

Μὲ τὰ δύο ἄρθρα ποὺ ἀκολουθοῦν καὶ τὰ ἔγγραφα τοῦ ΝΑΤΟ στὰ ὁποῖα ἀναφέρονται παρέχεται ἡ ἀπόδειξη ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ἀμερικανικοῦ τύπου τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ διαβεβαίωση περὶ τοῦ «ὑψηλοῦ βαθμοῦ ἐκπαιδεύσεως καὶ ἑτοιμότητος» τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ποὺ ἐπαναλάμβαναν σὲ κάθε εὐκαιρία ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ ΝΑΤΟ στρατηγὸς Γκουντπάστερ καὶ ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση (Κίσσινγκερ, Σλέσινγκερ κλπ.) ἀποτελοῦσαν ἐνσυνείδητη παραποίηση τῆς ἀλήθειας.

Τὰ ἄρθρα αὐτὰ ἀποτελοῦν, ταυτόχρονα, δικαίωση τῶν σχετικῶν καταγγελιῶν ποὺ διατύπωσα κατὰ τὴν παραμονή μου στὶς Η.Π.Α.

18α. «Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΟΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΤΗΣ ΣΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΑΔΥΝΑΤΟΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΟΥ ΝΑΤΟ»

Ἄρθρο τοῦ Τζὰκ Ἄντερσον

«Οὐάσινγκτον Πόστ», 24 Ἰουλίου 1974

«Παρὰ τὴν ἑλληνικὴ ἐπίδειξη δυνάμεως στὴ Μεσόγειο, ἐμπιστευτικὰ ἔγγραφα τοῦ ΝΑΤΟ προειδοποιοῦν ὅτι οἱ ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις εἶναι τόσο διαιρεμένες καὶ ἀδύνατες, ὥστε δὲ θὰ μποροῦσαν νὰ ἐπιβληθοῦν στὶς τουρκικές, οὔτε σ' ἕνα μάτς Μπάντμιντον.

Ἕνα σχέδιο ἐκθέσεως πρὸς τὴ Συμβουλευτικὴ Συνέλευση τοῦ Βορειοατλαντικοῦ Συμφώνου, τοῦ Μαΐου τοῦ 1974, ἀναφέρει ὡμά:

«Οἱ συνέπειες τῆς ἑφτάχρονης περίπου δικτατορίας πάνω στὶς ἔνοπλες δυνάμεις τῆς Ἑλλάδας, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς περιοδικὲς ἀναταραχὲς καὶ τὴ διαδοχὴ ἄγριων ἐκκαθαρίσεων, ἦταν ἡ παραμόρφωση τῆς δομῆς τῆς ἡγεσίας τους καὶ ἡ δημιουργία κλίματος γεμάτου ἀπὸ ὑποψίες καὶ ἀνταγωνισμούς, ἀνάμεσα στὶς φατρίες τοῦ σώματος τῶν ἀξιωματικῶν, ποὺ ἔχουν ἀντιτιθέμενες πολιτικὲς πεποιθήσεις καὶ χωρίζονται σοβαρὰ ἀπὸ ἄποψη νομιμοφροσύνης».

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ κυβέρνηση Νίξον ἐπέμενε νὰ ὑποστηρίζει

τὴν ἑλληνικὴ Χούντα. Ἀκόμη τόσο πρόσφατα, ὅπως στὶς 26 Ἰουνίου, ὁ ὑπουργὸς Ἀμύνης Τζαίημς Σλέσινγκερ, κατέθεσε ἐνώπιον τῆς Γερουσίας, ὅτι «ὅσον ἀφορᾶ τὴ στρατιωτικὴ πλευρὰ τῆς Συμμαχίας, ἡ Ἑλλάδα παραμένει ὑπολογίσιμο μέλος της». Αὐτὸ ἀμφισβητεῖται ἀπὸ ἐμπιστευτικὲς πληροφορίες τοῦ NATO, ποὺ βρίσκονται στὴ διάθεση τοῦ Σλέσινγκερ. Ἕνα ἀπὸ τὰ σχετικὰ ἔγγραφα ἀναφέρει:

«Ὑπάρχουν αὐξανόμενες ἀμφιβολίες σχετικὰ μὲ τὴν ἱκανότητα τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ὡς συνόλου, νὰ παίξουν τὸ ρόλο τους στὴν ἀμυντικὴ στρατηγικὴ τοῦ NATO, ὅπως εἶναι διαιρεμένες καὶ ἡ δράση τους σπαταλιέται σὲ ἀπασχολήσεις ἀστυνομεύσεως καὶ ἐπιτηρήσεως τοῦ λαοῦ».

Ἀπὸ ἄλλες ἀπόρρητες καὶ ἐμπιστευτικὲς πηγὲς ἔχουμε διαλέξει τὶς ἀκόλουθες πληροφορίες, σχετικὰ μὲ τὴν ἐκρηκτικὴ κατάσταση στὴ Μεσόγειο.

Ἡ κυβέρνηση Νίξον, σύμφωνα μὲ τὰ λόγια τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν Χένρυ Κίσσινγκερ, «κλίνει» πρὸς τὸ μέρος τῶν ἑλλήνων ἀξιωματικῶν ποὺ ἀνέτρεψαν τὸν ἀρχιεπίσκοπο Μακάριο στὴν Κύπρο. Ἀλλὰ ὁ Κίσσιγνκερ ἔχει ἀντιληφθεῖ πὼς αὐτὴ ἡ στάση εἶναι ἀντιπαθητικὴ στοὺς κύκλους τῶν στελεχῶν τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ καὶ τῶν εὐρωπαίων συμμάχων. Γι' αὐτὸ ἐπέτρεψε ἤδη νὰ διαρρεύσουν πληροφορίες γιὰ τὸ πόσο δῆθεν «ἀγωνιοῦσε, ἐξαιτίας τῆς ἀνάγκης νὰ ὑποστηρίζει στρατιωτικοὺς δικτάτορες». Ἔβλεπε, ὅμως, τὸ Νίκο Σαμψών, ποὺ ἔχει ἤδη καθαιρεθεῖ ἀπὸ ἀρχηγὸς τῆς Χούντας, προτιμότερο ἀπὸ τὸ Μακάριο.

Ὁ ἀδίστακτος Σαμψών, ποὺ ἦταν ἄλλοτε ἕνας δολοφόνος τοῦ ἀνταρτοπολέμου, ἔπαιρνε ἐπὶ χρόνια μυστικὴ οἰκονομικὴ βοήθεια ἀπὸ τὴ ΣΙΑ[1]. Οἱ πηγές μας στὴ Σ.Ι.Α. λένε ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ κλασικὴ μέθοδος γιὰ τὴν ὑποστήριξη καὶ τῶν δύο πλευρῶν στὴν ἴδια διένεξη. Ἀλλὰ ὁ Σαμψὼν — ποὺ εἶναι τώρα ἕνας πλούσιος ἰδιοκτήτης ἐφημερίδων — πῆρε χρήματα γιὰ τὴ στήριξη τῆς δημοσιογραφικῆς αὐτοκρατορίας του, μέσω τοῦ Σάββα Κωνσταντόπουλου, ποὺ εἶναι ἐκδότης τῆς ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδας «Ἐλεύθερος Κόσμος». Ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ πηγές μας, *ὁ Κωνσταν-*

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

τόπουλος περιλαμβάνεται στὰ μισθολόγια τῆς Σ.Ι.Α. ἀπὸ πολλὰ χρονια[1].

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος εἰσέπραξε χρήματα ἀπὸ τὴ Σ.Ι.Α. Ἐξαιρετικὰ ἀξιόπιστες πηγὲς μᾶς εἶπαν ὅτι ὁ Μακάριος ἁπλῶς ἐξεβίασε τὴ Σ.Ι.Α. «Ἂν ἡ ὀργάνωση ἐπιθυμοῦσε νὰ διατηρήσει τὶς ἐκτεταμένες «διευκολύνσεις» ποὺ διέθετε στὴν Κύπρο», ὁ Μακάριος φέρεται νὰ τῆς εἶπε πὼς «θὰ ἔπρεπε νὰ πληρώνει γιὰ τὸ προνόμιο».

Ὁ Πρόεδρος Νίξον καὶ ὁ ὑπουργὸς Κίσσινγκερ φάνηκαν νὰ εἶναι τὰ τελευταῖα ὀχυρά, μέσα στὸν ἐλεύθερο κόσμο, ποὺ στήριξαν τὴν ἑλληνικὴ καὶ τὴν κυπριακὴ Χούντα. Σύμφωνα μὲ ἐμπιστευτικὸ ἔγγραφο τοῦ ΝΑΤΟ, οἱ εὐρωπαῖοι σύμμαχοί μας ἦταν πρόθυμοι «νὰ ἐπιταχύνουν τὴ μεταφορὰ τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τοὺς στρατιωτικοὺς μὲ τὴν ἁπλοϊκὴ καὶ ἐνοριακὴ νοοτροπία, σὲ μιὰ πολιτικὴ κυβέρνηση, ποὺ θὰ εἶχε τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ».

Πηγὲς ποὺ ὑπῆρξαν ἀξιόπιστες στὸ παρελθὸν λένε, ἀκόμη, ὅτι καὶ ἡ Σ.Ι.Α. ἀπογοητεύτηκε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ Χούντα καὶ μεταφέρει μυστικὰ τὶς κύριες ἐγκαταστάσεις της ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Ἀναφέρεται ὅτι ἡ Σ.Ι.Α. μεταφέρει πολλὲς σημαντικὲς ὑπηρεσίες της ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὴν Τεχεράνη, ἐλπίζοντας, φαίνεται, ὅτι ὁ Σάχης τῆς Περσίας εἶναι πιὸ σίγουρο χαρτὶ ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ στρατιωτικὴ δικτατορία».

18β. «Η ΚΥΠΡΟΣ ΔΙΕΣΠΑΣΕ ΤΗ ΧΟΥΝΤΑ»

Ἄρθρο τοῦ Ντοῦσκο Ντόνερ

«Οὐάσινγκτον Πόστ», 2 Αὐγούστου 1974

«...Σύμφωνα μὲ τοὺς ἐδῶ κύκλους τοῦ ΝΑΤΟ, ἡ κυπριακὴ κρίση καὶ ἡ ἀναμέτρηση μὲ τὴν Τουρκία ἀπέδειξαν ὅτι οἱ ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις εἶχαν ἐξαρθρωθεῖ κατὰ τὰ ἑφτὰ χρόνια τῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας, μὲ τὴ μέθοδο τῶν συχνῶν ἐκκαθαρίσεων.

Οἱ κύκλοι αὐτοὶ παρατηροῦν ὅτι ἀποδείχτηκε πὼς ἡ Ἑλλάδα

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

δὲ διαθέτει σταθερὴ καὶ ἀποτελεσματικὴ ἀμυντικὴ δύναμη. Τὸ ΝΑΤΟ, ἑπομένως, πρέπει νὰ ἐπανεξετάσει τὴ στρατιωτικὴ κατάσταση στὴν Ἑλλάδα, μόλις ὑποχωρήσει ἡ σημερινὴ ἔνταση.

Ἡ ἀποδυνάμωση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἄρχισε ἀπὸ τὴν περίοδο τοῦ καθεστῶτος Παπαδόπουλου... Ὁ Παπαδόπουλος μετέθετε καὶ ἀποστράτευε συχνὰ ἀνώτερους ἀξιωματικούς, ἀντικαθιστώντας τους μὲ νεώτερους, ποὺ ἦταν πιστοὶ στὴν κυβέρνησή του. Κατὰ τὴ μακριὰ «βασιλεία» του οἱ ἔνοπλες δυνάμεις — καὶ ἰδιαίτερα ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ξηρᾶς — ἀνέπτυξαν μιὰ συνδικαλιστικὴ νοοτροπία, ἀπολαμβάνοντας τὴν εὐημερία ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰ προνόμια ποὺ τοὺς παραχωρήθηκαν καὶ ἐξελισσόμενες σὲ μιὰ μισοαστυνομικὴ ὀργάνωση.

Αὐτὴ ἡ διαδικασία ἐπιταχύνθηκε στὰ 1973, εἰδικὰ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀποτυχημένη ναυτικὴ ἀνταρσία ἐναντίον τοῦ Παπαδόπουλου, τὴν ἄνοιξη, καὶ τὸ στρατιωτικὸ πραξικόπημα ποὺ τὸν ἀνέτρεψε, τὸν περασμένο Νοέμβριο. Σ' ὁλόκληρη τὴ δομὴ τῆς ἡγεσίας τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἔγινε ἐκκαθάριση ἀπὸ τὸ νέο καθεστώς, νεώτεροι δὲ καὶ ἄπειροι ἀξιωματικοὶ τοποθετήθηκαν σὲ πολλὲς ὑπεύθυνες θέσεις».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΩΞΗ

Παράλληλα μὲ τὴ δημοσιογραφικὴ ἐκστρατεία, ὅπως ἤδη ἀναφέρθηκε, ἀσκήθηκε καὶ ποινικὴ δίωξη ἐναντίον μου ἀπὸ τὶς στρατιωτικὲς ἀρχές.

Ἡ δίωξη ἄρχισε στὶς 9 Ἀπριλίου, ὅταν κατασχέθηκαν ἀπὸ τὴ Γενικὴ Ἀσφάλεια τὰ πολυγραφημένα ἀντίτυπα τῆς μεταφράσεως τῆς ὁμιλίας μου στὸ Κογκρέσσο.

Διώχθηκε ταυτόχρονα καὶ ὁ κ. Δ. Παπασπύρου, πρόεδρος τῆς τελευταίας Βουλῆς, γιατὶ ἔδωσε τὴν ἐντολὴ γιὰ τὴν πολυγράφηση καὶ σκόπευε νὰ διανείμει τὸ κείμενο στὸν πολιτικὸ κόσμο.

Κατὰ τὴν προκαταρκτικὴ ἐξέταση κλήθηκαν ὡς μάρτυρες κατηγορίας ὁ κ. Παν. Τρουμπούνης, πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως Συντακτῶν, καὶ ὁ κ. Ἰω. Ἀθανασούλας, διευθυντὴς Γραφείου Τύπου τοῦ «Προέδρου τῆς Δημοκρατίας», ποὺ κατέθεσαν ὅτι οἱ δηλώσεις μου ἀπέβλεπαν στὸ νὰ κλονίσουν τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ στὸ ἐθνικὸ νόμισμα καὶ τὶς ἔνοπλες δυνάμεις!

Μετὰ τὴν ἔκδοση τοῦ πορίσματος τῆς προκαταρκτικῆς ἐξετάσεως, ἡ ὑπόθεση παραπέμφθηκε στὸν ἐπίτροπο τοῦ Ἔκτακτου Στρατοδικείου, γιὰ τὴ διενέργεια τακτικῆς ἀνακρίσεως. Ὁ κ. Δ. Παπασπύρου ἀπολογήθηκε στὶς 19 Ἰουλίου καὶ ὑπέβαλε καὶ σχετικὸ ὑπόμνημα, ἀντικρούοντας τὴ διπλὴ κατηγορία — διενέργεια ἀντεθνικῆς προπαγάνδας καὶ διασπορὰ ψευδῶν εἰδήσεων — ἀλλὰ καὶ ἀρνούμενος τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ Στρατοδικείου πάνω στὴν ὑπόθεση.

Τὴν ἑπομένη τὰ τουρκικὰ στρατεύματα εἰσέβαλαν στὴν Κύπρο καὶ μετὰ ἀπὸ τέσσερεις ἡμέρες τὸ καθεστὼς τῶν τυράννων κατέρρευσε.

Μὲ τὴν ἀμνηστία γιὰ τὰ πολιτικὰ ἐγκλήματα (Ν. Δ. 519/26.7.74), ἡ ἐναντίον μας δικογραφία μπῆκε στὸ ἀρχεῖο.

1. Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ

Στὶς 9 Ἀπριλίου 1974, ἔγινε κατάσχεση ἀπὸ ὄργανα τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας, στὸ κατάστημα φωτοαντιγράφων καὶ πολυγραφήσεων τοῦ Ἀντωνίου Ἀμάξη, Ἐμμ. Μπενάκη 24, Ἀθήνα, «186 ἐντύπων πολυγράφου, ἀποτελουμένων ἐκ δέκα σελίδων ἕκαστον, τῶν ἀπὸ 27 - 3 - 1974 δηλώσεων τοῦ Ζίγδη Ἰωάννου ὡς καὶ δέκα μεμβράνας (sic) τοῦ ἰδίου κειμένου» (Ἔκθεσις κατασχέσεως — Ζ΄ Ἀστυνομικὸ Τμῆμα, 9.4.74).

Ἐπρόκειτο γιὰ τὴν ἑλληνικὴ μετάφραση τῆς καταθέσεώς μου στὴν Ὑποεπιτροπὴ Εὐρώπης τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Η.Π.Α.

Στὶς 11 Ἀπριλίου ἡ Ὑποδιεύθυνση Γενικῆς Ἀσφαλείας Ἀθηνῶν διαβίβασε ἕνα ἀντίτυπο ἀπὸ τὰ κατασχεθέντα στὸν ΑΠΑΕΣΑ, Γραφεῖο Δικαστικοῦ «διὰ τὰ καθ' ὑμᾶς, καθ' ὅσον πρόκειται περὶ ἀντεθνικῶν δηλώσεων».

Ὁ ὑποστράτηγος Νικόλαος Ραφαηλάκης ΑΠΑΕΣΑ διέταξε στὶς 11 Ἀπριλίου τὸν ταγματάρχη Πεζικοῦ Μιχαὴλ Κουλουμβάκη τοῦ ΕΑΤ/ΕΣΑ νὰ ἐνεργήσει προκαταρκτικὴ ἐξέταση, «συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 272 Σ.Κ.Π. προκειμένου νὰ διαπιστωθῇ ἂν συντρέχῃ περίπτωσις ποινικῆς διώξεως... τὸ ταχύτερον δυνατόν».

2. Η ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

Στὶς 3.5.74 ὁ ταγματάρχης Κουλουμβάκης κάλεσε τὸν Ἀντώνιο Ἀμάξη, ἰδιοκτήτη τοῦ γραφείου πολυγραφήσεων, ποὺ κατέθεσε ὅτι «τὸ ἑσπέρας τῆς 8ης Ἀπριλίου 1974, ὑπάλληλος τοῦ Δημητρίου Παπασπύρου προσεκόμισε... δέκα δακτυλογραφημένας μεμβράνας μὲ τὴν ἐντολήν... νὰ τὰς πολυγραφήσω εἰς 150 ἀντίτυπα ἐξ ἑκάστης μεμβράνης καὶ νὰ τά ἔχω ἕτοιμα τὴν ἄλλην ἡμέραν». Τὴν ἄλλη ὅμως ἡμέρα ἔγινε ἡ κατάσχεση ἀπὸ τὴν Ἀστυνομία.

Σὲ ἐρώτηση τοῦ ἐνεργοῦντος τὴν προανάκριση κατέθεσε ὅτι «τὸ περιεχόμενον (τῶν δηλώσεων) ὑπενόμευε τὸ κῦρος καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς χώρας, ἐνσπείρων (sic) ἐν ταὐτῷ πνεῦμα ἀνησυχίας εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν».

Ὁ ἄτυχος καταστηματάρχης δήλωσε : «Δὲν τὸ ἐγνώριζα, διότι δὲν ἠσχολήθην μὲ τὴν μελέτην τῶν ὡς ἄνω μεμβρανῶν, πλὴν ὅμως, ἅμα τῇ ἐλεύσει τῆς ἀστυνομίας καὶ τῶν σχετικῶν διευκρινήσεων, ἀντελήφθην ὅτι αἱ ἐν λόγῳ μεμβράναι περιεῖχον ἀντεθνικὸν κείμενον, βεβαίως ὡς προεῖπον ἐν ἀγνοίᾳ μου» καὶ πρόσθεσε ὕστερα ἀπὸ νέα ἐρώτηση : «Κατὰ τὴν γνώμην μου θεωρῶ ὅτι αἱ ἐν λόγῳ δηλώσεις περιεῖχον ψευδῆ καὶ συκοφαντικὰ στοιχεῖα εἰς βάρος τῆς πατρίδος».

Στὶς 4 Μαΐου ἐξετάστηκε ὁ κ. Κωνσταντίνος Α. Νίκου, ὑπάλληλος τοῦ δικηγορικοῦ γραφείου Δ. Παπασπύρου. Ὁ Νίκου ἐπιβεβαίωσε ὅτι κατ' ἐντολὴν τοῦ κ. Παπασπύρου πῆγε στὸν Ἀμάξη τὶς δέκα (10) μεμβράνες μὲ τὴ μετάφραση τῆς καταθέσεως Ζίγδη στὸ Κογκρέσσο, γιὰ νὰ γίνουν 150 ἀντίτυπα.

Τὴν ἴδια μέρα ἀνακρίθηκε καὶ ὁ κ. Δ. Παπασπύρου. Ἡ κατάθεσή του ἔχει ὡς ἑξῆς :

2α. ΚΑΤΑΘΕΣΗ Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

(4.5.1974)

ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΣ ΜΑΡΤΥΡΟΣ (ΑΝΩΜΟΤΙ)

«Ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἔλαβα δύο ἀντίτυπα τῆς καταθέσεως τοῦ Ι. Ζίγδη ἐνώπιον τῆς ὡς ἄνω Ἐπιτροπῆς τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων. Τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν μοῦ ἐστάλη ἐντὸς φακέλλου, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπῆρχον αἱ ἐνδείξεις τοῦ Κογκρέσσου τῶν ΗΠΑ, τὸ δὲ ἄλλο μοῦ ἐστάλη ἄνευ ἀποστολέως καὶ προφανῶς μοῦ ἔχει ἀποσταλῆ ὑπὸ τοῦ Ι. Ζίγδη, μετὰ τοῦ ὁποίου στενῶς συνδέομαι. Τὸ ἓν κείμενον ἦτο εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ προφανῶς εἶναι τὸ ἀποσταλὲν εἰς ἐμὲ ἀπὸ τὴν Γραμματείαν τῆς Ἐπιτροπῆς, τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὴν ἑλληνικήν. Τὸ ἑλληνιστὶ κείμενον ἐπεμελήθην νὰ καταχωρηθῇ εἰς μεμβράνας ὑπό τινος γνωστῆς μου δακτυλογράφου, ὅπερ ἐν συνεχείᾳ παρεδόθη δι' ὑπαλλήλου μου ἢ προσωπικῶς, ἀκριβῶς δὲν ἐνθυμοῦμαι, εἰς φωτοτυπεῖον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἐμμ. Μπενάκη, μὲ τὴν ἐντολὴν ὅπως τοῦτο ἐκδοθῇ εἰς διακόσια ἀντίτυπα. Τὰ ὡς ἄνω ἀντίτυπα θὰ ἀπέστελλα εἰς διακοσίους πρώην

βουλευτὰς τῆς τελευταίας Βουλῆς πρὸς ἐνημέρωσίν των, πλὴν ὅμως τοῦτο δὲν ἐπραγματοποιήθη, διότι, καθ' ἃ μὲ ἐπληροφόρησεν ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ φωτοτυπείου, ἀστυνομικὰ ὄργανα κατέσχον τὰ ἀντίτυπα καὶ τὰς μεμβράνας, τὴν ἐπομένην τῆς παραγγελίας.

Ἐρώτησις: Μεταξὺ τῶν ὅσων ἐδήλωσεν ὁ Ι. Ζίγδης περιέχονται αἱ φράσεις «θὰ πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι τὸ καθαρὸν ἀποτέλεσμα τῆς δικτατορικῆς διακυβερνήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα ἦτο ἡ ἐξασθένησις τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατιωτικοῦ κατεστημένου» καὶ ἡ «ἐξέγερσις εἰς τὸ Ναυτικὸν τὸν Μάϊον τοῦ 1973 δείχνει καθαρὰ τὴν διάλυσιν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων». Πῶς κρίνετε τὴν ἐν λόγῳ πράξιν;

Ἀπόκρισις: Ἐγὼ δὲν ὁμιλῶ τὴν Ἀγγλικήν. Τὸ ἑλληνικὸν κείμενον, ὅσον καὶ ἂν θεωρηθῇ τοῦτο ἀπίθανον, δὲν ἐμελέτησα, ἐπιφυλαχθεὶς νὰ τὸ ἀναγνώσω καὶ τὸ μελετήσω, εὐθὺς ὡς παρελάμβανα τὰ 200 ἀντίτυπα ἀπὸ τὸ φωτοτυπεῖον, ἀλλὰ λόγῳ τῆς κατασχέσεώς των δὲν μοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία τῆς ἀναγνώσεως τοῦ κειμένου. Ἀπὸ ἄρθρον μόνον τῆς ἐφημερίδος «Ἀκρόπολις», εἶδον νὰ δημιουργεῖται θέμα γύρω ἀπὸ τὰς ἐπὶ μέρους φράσεις, διὰ τὰς ὁποίας ἐρωτῶμαι. Ἐπιφυλάσσομαι νὰ κάμω διὰ προσώπου, γνωρίζοντος ἀπταίστως τὴν ἀγγλικήν, μετάφρασιν τοῦ ἀγγλικοῦ κειμένου καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐπιμάχων φράσεων, διὰ νὰ ἐκφέρω γνώμην καὶ κρίσιν ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω περικοπῆς. Καὶ τοῦτο διότι ἡ ἀπόδοσις ἑνὸς ξένου κειμένου εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστῇ παραποίησιν ἢ παρανόησιν, ἀνάλογα μὲ τὸν μεταφραστήν.

Ἐρώτησις: Εἰς χεῖρας σας εὑρίσκεται τὸ εἰς ὑμᾶς ἀποσταλὲν ἑλληνικὸν κείμενον παρὰ τοῦ Ι. Ζίγδη, εἰς ὃ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ γίνει οὐδεμία ἀλλοίωσις, τροποποίησις ἢ ἄλλη παρεμφερὴς σχετικὴ πρᾶξις καὶ ὡς ἐκ τούτου πρέπει νὰ ἔχετε σαφεστάτην γνώμην ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐν λόγῳ κειμένου καὶ ἐπὶ τῶν προαναφερθεισῶν φράσεων τῆς ἐρωτήσεως.

Ἀπόκρισις: Ἐξ ὅσων γνωρίζω ὁ Ι. Ζίγδης μετὰ τὴν κατάθεσίν του μετέβη εἰς ἄλλην πολιτείαν πρὸς ἐπίσκεψιν συγγενῶν του. Θεωρῶ ὄχι μόνον πιθανόν, ἀλλὰ βέβαιον, ὅτι τὴν μετάφρασιν τοῦ κειμένου θὰ ἀνέλαβον ἄλλοι Ἕλληνες, διαμένοντες εἰς Οὐάσιγκτον. Συνεπῶς δὲν δύναμαι νὰ ἔχω πεποίθησιν εἰς τὴν γενομένην ἀπόδοσιν τοῦ ἀγγλικοῦ κειμένου. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι θὰ ἐπιμεληθῶ

νὰ ἔχω σαφῆ μετάφρασιν ἐκ τοῦ εἰς χεῖρας μου ἀγγλικοῦ κειμένου διὰ νὰ διατυπώσω τὰς ἀπόψεις μου. Εἶναι σύνηθες εἰς τὰ πολιτικὰ κείμενα νὰ δίδεται διάφορος ἔννοια ἡ ἑρμηνεία τῶν ὅσων ἕνας ὁμιλητὴς ἐκθέτει. Τοῦτο ἰσχύει περισσότερον, ὅταν ἡ ὁμιλία ἢ ἡ κατάθεσις, ὡς ἐν προκειμένῳ, γίνεται εἰς ξένην γλῶσσαν καὶ μάλιστα τὴν ἀγγλικήν.

Ἐρώτησις : Ἐγνώριζεν ὁ Ι. Ζίγδης, πρὶν προβῇ εἰς τὰς ἐν λόγῳ δηλώσεις, ὅτι ἡ Τουρκία, ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1973, ἐξεδήλωσεν πρόθεσιν ἀναταραχῆς λόγῳ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν πετρελαίων εἰς τὴν Θάσον καὶ ὅτι αἱ δηλώσεις του αὗται θὰ ἦσαν ἐπιζήμιοι διὰ τὸ Ἔθνος καὶ θὰ ἐκέντριζον ἔτι περισσότερον τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἀγκύρας ὅπως κερδίσῃ ἀθεμίτως ὀφέλη, εἰς βάρος τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τῆς χώρας, διότι κατὰ τὸν Ζίγδην ἡ Ἑλλὰς ἐστερεῖτο Ἐνόπλων Δυνάμεων;

Ἀπόκρισις : Μοῦ εἶναι ἀδιανόητον καὶ ἀρνοῦμαι νὰ δεχθῶ ὅτι ὁ Ι. Ζίγδης ἀπέβλεψεν εἰς τὸ νὰ ζημιώσῃ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα. Αἱ ἐθνικαί του ὑπηρεσίαι κατὰ τὸν ἑλληνο-ἰταλικὸν πόλεμον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἐθνικοὺς ἀγῶνας εἶναι τόσον γνωσταί, ὥστε νὰ ἀποκλείεται κάθε ὑπόνοια ἀντεθνικῆς ἐνεργείας».

2β. ΚΑΤΑΘΕΣΗ Ι. ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΑ
(9.5.1974)

«*Ἀπόκρισις :* Τυγχάνω δημοσιογράφος τῆς ἐφημερίδος «Ἐλεύθερος Κόσμος» καὶ Δ/ντὴς Γραφείου Τύπου τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ὡς καὶ μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΕΙΡΤ. Ὑπὸ τὴν δευτέραν ἰδιότητά μου, περὶ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου 1974, ἔλαβον γνῶσιν τῶν δηλώσεων τοῦ τέως βουλευτοῦ Ἰωάννου Ζίγδη, ποὺ ἔκαμε εἰς Οὐάσιγκτον ΗΠΑ δημοσίᾳ, ἐνώπιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς Εὐρωπαϊκῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν ΗΠΑ. Ἀνέγνωσα τὸ κείμενον τῶν δηλώσεων καὶ ἐκ τῆς πείρας μου, ὡς εἰδικοῦ ἐπὶ θεμάτων ἐνημερώσεως, ἀντελήφθην ὅτι ὁ Ζίγδης κατεφέρθη κατὰ τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου καὶ ἔθιξε κυρίως δύο θέματα, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν γνώμην μου ἦσαν καιρίας σημασίας. Ὁ Ζίγδης, ἀναφερόμενος εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐνόπλους δυνάμεις, μεταξὺ ἄλλων εἶπεν, ὅτι αὗται εὑρίσκονται ἐν διαλύσει,

ἀρυσθεὶς ἐπιχείρημα ἐκ τῆς στάσεως τοῦ Ναυτικοῦ κατὰ τὸ θέρος 1973.

Ὡσαύτως, ἀναφερόμενος εἰς τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τῆς χώρας εἶπεν, ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχει πληθωρισμός, ὅτι οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια δὲν συμβαδίζουν μὲ τὸν τιμάριθμον καὶ ὅτι ὑπάρχει μεγάλον ἔλλειμμα εἰς τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν. Τὸ μέρος τῶν δηλώσεων Ζίγδη, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις, ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ κύρια ἄρθρα τῶν ἐφημερίδων «Ἀκρόπολις» καὶ «Ἑλ. Κόσμος», μὲ δυσμενῆ σχόλια κατὰ τοῦ Ζίγδη, ὁ ὁποῖος ὅλως ἀπερισκέπτως ὡμίλησεν περὶ διαλύσεως τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, μὲ δυνατότητα ὅπως τοῦτο ἀποτελέσῃ λαβὴν εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρικῶς πρὸς τὴν Ἑλλάδα διατεθειμένων, περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων καὶ ἐνισχύσῃ τὰς τυχὸν ἀπειλητικὰς διαθέσεις των. Πέραν ὅμως αὐτοῦ, σαφῶς αἱ δηλώσεις Ζίγδη ἔλαβον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, διαδοθεῖσαι ἐν Ἑλλάδι καθ' οἱονδήποτε τρόπον καὶ ὡς αὗται ἐλέχθησαν, κατ' ἐμὲ ἀποτελοῦν φήμας, δυναμένας νὰ κλονίσουν τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῆς χώρας μας, φρονῶ δὲ ὅτι ἡ εἴδησις αὕτη στερεῖται παντελῶς ἀληθείας. Τοῦτο ὁπωσδήποτε φρονῶ, ὅτι καὶ ὁ Ζίγδης γνωρίζει, διότι ὡς δημόσιος ἄνδρας γνωρίζει ὅτι αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις εὑρίσκονται εἰς ὑψηλὸν ἐπίπεδον ἑτοιμότητος. Ὡς εἶμαι εἰς θέσιν ἐπίσης νὰ γνωρίζω, ὁ Ζίγδης κατὰ τὰς δηλώσεις του ὡμίλησεν, εἰπὼν ὡρισμένα στατιστικὰ στοιχεῖα περὶ τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα βεβαίως ἐδόθησαν καὶ ὑπὸ ἐπισήμων στατιστικῶν πηγῶν. Πέραν ὅμως τῶν στοιχείων τούτων, ὁ Ζίγδης ἔκαμε κρίσεις καὶ ἔδωσε μίαν ἀπαισιόδοξον εἰκόνα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, εἰπὼν ὅτι αὕτη διέρχεται φάσιν ὀξείας κρίσεως καὶ τὰ οἰκονομικὰ ἐπιτεύγματα δὲν εἶναι, παρὰ μῦθος.

Αἱ ἀνωτέρω δηλώσεις, ἐὰν ἀπετέλουν καλόπιστον κριτικήν, θὰ ἠδύναντο νὰ μὴ ἔχουν συνέχειαν. Παρὰ ταῦτα, ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐλέχθησαν, ἤτοι ἡ ἐκδηλωθεῖσα κακόβουλος διάθεσις, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ζίγδης κατεῖχεν ὑψηλὰ ἀξιώματα ἐν τῇ ἑλληνικῇ δημοσίᾳ ζωῇ, φανερώνουν ὅτι προφανῶς ἐλέχθησαν μὲ διάφορον σκοπόν, πέραν τῆς καλοπίστου κριτικῆς.

Αἱ ἀνωτέρω εἰδήσεις, «κυκλοφορήσασαι εὐρέως ἐν Ἑλλάδι», *ἦτο δυνατὸν νὰ προκαλέσουν κλονισμὸν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν δημοσίαν πίστιν καὶ τὸ ἐθνικὸν νόμισμα καὶ νὰ προκαλέσουν οἰκονομικὰς διαταραχὰς ἐκ καθαρῶς καὶ μόνον ψυχολογικῶν λόγων»*[1].

2γ. ΚΑΤΑΘΕΣΗ κ. ΠΑΝ. ΤΡΟΥΜΠΟΥΝΗ

Στὶς 10 Μαΐου 1974 ἐξετάσθηκε ὁ Παναγιώτης Γ. Τρουμπούνης, Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως Συντακτῶν καὶ κατέθεσε:

«*Ἀπόκρισις:* Τυγχάνω πολιτικὸς συντάκτης τῶν ἐφημερίδων «Ἑλ. Κόσμος», «Μακεδονία» καὶ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Πρακτορείου. Ὡσαύτως ἔχω τὴν ἐπίσημον ἰδιότητα τοῦ Προέδρου τῆς Ἑνώσεως Συντακτῶν Ἡμερησίων Ἐφημερίδων Ἀθηνῶν. Ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω ἰδιότητάς μου ἔλαβον γνῶσιν τῶν κειμένων τῶν δηλώσεων τοῦ Ζίγδη ἐνώπιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς Εὐρωπαϊκῶν Ὑποθέσεων τοῦ Κογκρέσσου τῶν ΗΠΑ. Αἱ ἐν λόγῳ δηλώσεις ἐκυκλοφόρησαν εὐρέως καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐσχολιάσθησαν ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν κυρίων ἄρθρων τῶν ἐφημερίδων. Φρονῶ ὅτι ὁ δημόσιος ἀνὴρ δύναται νὰ ἀσκῇ κριτικὴν τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου, εὑρισκόμενος εἰς τὸν τόπον του. Δὲν εἶναι παραδεκτὸν ὅμως, ὅταν εὑρίσκεται εἰς τὸ ἐξωτερικόν, νὰ διατυπώνῃ κρίσεις ἐναντίον τῆς πολιτικῆς τῆς κυβερνήσεως τῆς χώρας του, ἐπὶ θεμάτων διὰ τὰ ὁποῖα θὰ ἐθεωρεῖτο διωκτέος ποινικῶς καὶ καταδικαστέος ἠθικῶς, ἐὰν αὐτὴν τὴν κριτικὴν τὴν ἤσκει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Φρονῶ ἐπίσης ὅτι ὁ Ζίγδης διέπραξε σφάλμα, διότι εὑρεθεὶς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ καταθέτων ἐνώπιον τῆς ὡς ἄνω Ἐπιτροπῆς ἐθεώρησε ὅτι τοῦ ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ κλονίσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ λαοῦ πρὸς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῆς χώρας καὶ πρὸς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα.

Ἐρώτησις: Ὁ Ζίγδης, ἀναφερόμενος εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας εἶπε, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ὁ πληθωρισμὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔφθασε εἰς τὸν ὑψηλότερον συντελεστήν, ὅτι οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια δὲν συμβαδίζουν μὲ τὴν καμπύλην τοῦ πληθωρισμοῦ, ὅτι τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ηὐξήθη ὑπερμέτρως καὶ

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

ὅτι οὐδεμία παραγωγικὴ ἐπένδυσις ἐγένετο κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ὡσαύτως ὅτι ὑπάρχει ἐξασθένησις τοῦ στρατιωτικοῦ κατεστημένου καὶ ὅτι ἡ ἐξέγερσις τοῦ Ναυτικοῦ τὸν Μάϊον τοῦ 1973 δείχνει τὴν διάλυσιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Αἱ ἀνωτέρω δηλώσεις εἶναι δυνατὸν νὰ προκαλέσουν τὸν κίνδυνον τῆς προκλήσεως παρὰ τῷ ἑλληνικῷ κοινῷ ἐσφαλμένων ἐντυπώσεων, οὕτως ὥστε νὰ δύναται νὰ κλονισθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα καὶ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις;

Ἀπόκρισις: Αἱ δηλώσεις τοῦ Ζίγδη, παρὰ τὸ ὅτι ἀναφέρονται εἰς συγκεκριμένα γεγονότα, ἀπολήγουν εἰς ἐσφαλμένα συμπεράσματα. Διότι εἶναι γνωστὸν καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅτι αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις τῆς χώρας μας τελοῦν εἰς ὑψηλὸν ἐπίπεδον σεβασμοῦ καὶ ἐμπιστοσύνης ἐκ μέρους τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ δὲ οἰκονομία, εὑρισκομένη ὑπὸ πλήρη ἔλεγχον, εὑρίσκεται εἰς σημεῖον ζηλευτὸν καὶ ἀπὸ χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ὑποστῆ τοὺς κλονισμοὺς τῆς διεθνοῦς κρίσεως. *Τὰ συμπεράσματα τοῦ Ζίγδη ἀσφαλῶς ἀπέβλεπαν εἰς τὴν διασάλευσιν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ καὶ πρὸς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα καὶ πρὸς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις»*[1].

2δ. ΤΟ ΠΟΡΙΣΜΑ

Στὶς 11 Μαΐου 1974, ὁ ταγματάρχης Μ. Κουλουμβάκης συνέταξε τὸ πόρισμα τῆς προκαταρκτικῆς ἐξετάσεως, ποὺ εἶχε διενεργήσει καὶ ποὺ ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΠΟΡΙΣΜΑ
ΕΝΕΡΓΕΙΘΕΙΣΗΣ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΣ

«Ἐν Ἀθήναις σήμερον τὴν 11ην τοῦ μηνὸς Μαΐου τοῦ ἔτους 1974, ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος Σάββατον, ὁ ὑπογεγραμμένος Τχης Πεζικοῦ Κουλουμβάκης Μιχαὴλ ἐκτίθημι ὅτι, ἐνεργήσας προκαταρκτικὴν ἐξέτασιν δυνάμει τῶν ἄρθρων 272, 275, 277 καὶ 280 ΣΠΚ, συνεπείᾳ τῆς ὑπ' ἀριθ. 665/Β.Υ.440/11.4.74 Διαταγῆς τοῦ παρὰ τῷ Ἐκτάκτῳ Στρα/κείῳ Ἀθηνῶν ἀσκοῦντος τὴν ποι-

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα

νικὴν δίωξιν Διοικητοῦ τῆς ΣΔΑ, καὶ λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὰς καταθέσεις τῶν νομίμως ἐξετασθέντων μαρτύρων ὡς καὶ τὰ λοιπὰ συγκομισθέντα καὶ ἐν τῇ δικογραφίᾳ ὑπάρχοντα στοιχεῖα, ἅπαντα ἐν τῷ συνόλῳ των κατ' ἀντικειμενικὴν καὶ ὀρθὴν κρίσιν συνεκτιμώμενα, συνήγαγον τὰ ἑξῆς:

'Ο τέως βουλευτὴς Δωδεκανήσου Ζίγδης 'Ιωάννης, μεταβὰς εἰς ΗΠΑ, προέβη εἰς δηλώσεις ἐνώπιον τῆς 'Υποεπιτροπῆς Εὐρωπαϊκῶν 'Υποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν 'Αντιπροσώπων, ἐν δημοσίᾳ συνεδρίᾳ εἰς Οὐάσιγκτον ΗΠΑ τὴν 27.3.74, καθ' ἣν μεταξὺ ἄλλων εἶπεν ὅτι: «'Ο Διοικητικὸς μηχανισμὸς εἶναι εἰς πραγματικὴν ἀναστάτωσιν καὶ τὸ προηγούμενον ὑγιὲς οἰκονομικὸν σύστημα τὸ διεδέχθη μία φάσις ὀξείας κρίσεως. 'Ο πληθωρισμὸς εἰς τὴν 'Ελλάδα ἔφθασεν τὸν ὑψηλότερον συντελεστὴν μεταξὺ τῶν κρατῶν τοῦ ΟΟΣΑ, δηλ. ἀνῆλθεν κατὰ 55% κατὰ τοὺς τελευταίους ἓξ μῆνας. Οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργαζομένων δὲν συμβαδίζουν μὲ τὴν καμπύλην τοῦ πληθωρισμοῦ. Τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἀνῆλθεν ἀπὸ 1.300 ἑκατομμύρια δολλάρια ποὺ ἦτο τὸ 1967 εἰς πλέον τῶν 3.500 ἑκατομμ. δολλαρίων σήμερον καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ καμμία σημαντικὴ παραγωγικὴ ἐπένδυσις δὲν ἔγινε κατὰ τὰ τελευταῖα ἑπτὰ χρόνια. 'Επὶ πλέον ἐπιτρέψατέ μοι νὰ προσθέσω, ὅτι τὸ ἐτήσιον ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος (εἰς τρεχούσας τιμάς), οὐδέποτε ὑπερέβη κατὰ τὴν δικτατορίαν τὸν ἀντίστοιχον ἐτήσιον συντελεστὴν τῆς μακρᾶς περιόδου τῶν κοινοβουλευτικῶν κυβερνήσεων, ποὺ παρέλαβον μίαν οἰκονομίαν κατεστραμμένην ἀπὸ τὸν πόλεμον, τὴν κατοχὴν καὶ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους. Τὸ ἀποκαλούμενον «οἰκονομικὸν θαῦμα» τῆς δικτατορίας ἀπεκαλύφθη ὅτι δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἕνα μῦθον...[1]

»Διὰ νὰ συνοψίσωμεν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ ὑπογραμμίσωμεν ὅτι τὸ καθαρὸν ἀποτέλεσμα τῆς δικτατορικῆς διακυβερνήσεως εἰς τὴν 'Ελλάδα, ἦτο ἡ ἐξασθένησις τοῦ ἑλληνικοῦ στρ/κοῦ κατεστημένου, διότι σχεδὸν ὅλοι οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ μὲ πολεμικὴν πεῖραν καὶ σύγχρονον ἐπαγγελματικὴν κατάρτισιν ἀπεστρατεύθησαν διὰ πολιτικοὺς λόγους. 'Η ἐξέγερσις εἰς

1. Σ.Σ. Παραποιημένο κείμενο — παρὰ τὰ εἰσαγωγικά. Γιὰ τὸ ἀκριβὲς βλέπε παραπάνω σελ. 54 καὶ 56.

τὸ Ναυτικόν, τὸν Μάϊον 1973, δείχνει καθαρὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων»[1].

Τὸ κείμενον τῶν ἀνωτέρω δηλώσεων μετεδόθη διὰ τῶν διεθνῶν ἐνημερωτικῶν μέσων καὶ ἐν Ἑλλάδι, τὸ δὲ τμῆμα τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον δυσμενῶν σχολίων ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν κυρίων ἄρθρων τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων «Ἀκρόπολις» 9.4.74 καὶ «Ἐλεύθερος Κόσμος» 10.4.74.

Πλέον τῶν ἀνωτέρω, ὁ Ζίγδης, προτιθέμενος ὅπως διαδώσῃ τὸ κείμενον τῶν δηλώσεών του εὐρέως ἐν Ἑλλάδι, ἀπέστειλε δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις δικηγόρον καὶ τέως βουλευτήν, Παπασπύρου Δημήτριον, ἀντίτυπον τοῦ κειμένου τῶν δηλώσεών του εἰς τὴν ἑλληνικὴν, ἵνα ὁ δεύτερος προβῇ εἰς σχετικὰς ἐνεργείας ἀνατυπώσεως καὶ κυκλοφορίας του, εἰς εὐρὺν κύκλον προσώπων.

Πράγματι ὁ Παπασπύρου, διά τινος γνωστῆς του δακτυλογράφου, προέβη εἰς δακτυλογράφησιν τοῦ κειμένου ἐπὶ 10 μεμβρανῶν, ἃς ἀπέστειλε διὰ τοῦ ὑπαλλήλου του, Νίκου Κων/νου, τὴν 8.4.74, πρὸς τὸν τυπογράφον Ἀμάξην Ἀντώνιον, ἵνα οὗτος προβῇ εἰς τὴν ἐκτύπωσιν 200 ἀντιτύπων. Ὁ ἀνωτέρω τυπογράφος προέβη πράγματι εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τῶν 200 ἀντιτύπων, πλὴν ταῦτα κατεσχέθησαν τὴν 9.4.74 ὑπὸ ὀργάνων τοῦ Ζ' Ἀστυνομικοῦ Τμήματος, πρὶν ἢ παραδοθῶσιν εἰς τὸν Παπασπύρου (ὅρα ἔκθ. κατασχέσεως).

Ὡς ἐκ τοῦ κειμένου τῶν δηλώσεων Ζίγδη προκύπτει, οὗτος προέβη εἰς διάδοσιν φημῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας καὶ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις, ἐμφανίσας τοὺς ἀνωτέρω τομεῖς ἐθνικῆς δραστηριότητος, ὡς μὴ εὑρισκομένους εἰς ὑψηλὴν στάθμην ἀποδόσεως, ἰδίᾳ δὲ διὰ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις, ἃς παρουσίασεν ὡς εὑρισκομένας ἐν διαλύσει.

Τὰς ἐν λόγῳ φήμας περὶ φθινούσης οἰκονομίας καὶ περὶ διαλύσεως τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ὁ Ζίγδης παρουσίασε συνδυάσας καὶ μὲ ὡρισμένα περιστατικά, ὡς ἐνδεικτικῶς ἀνέφερε τὸ τοῦ ὑπερμέτρου ἀνοίγματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καὶ τοῦ κινήματος τοῦ Ναυτικοῦ τὸν Μάϊον 1973, προβὰς οὕτω εἰς ἀνεξέλεγκτον διάδοσιν φημῶν.

1. Σ.Σ. Βλέπε προηγούμενη ὑποσημείωση.

Αἱ διαδοθεῖσαι ὅμως φῆμαι περὶ κακῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως καὶ διαλύσεως τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, τυγχάνουσιν καθ' ὁλοκληρίαν ἀντίθετοι πρὸς τὴν πραγματικότητα. Ταῦτα δὲν ἀποτελοῦν ὑποκειμενικὰς κρίσεις τοῦ ἐνεργοῦντος τὴν ἐξέτασιν, ἀλλὰ στηρίζονται εἰς ἐπίσημα διεθνῆ στατιστικὰ δεδομένα (ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὴν οἰκονομίαν), ὡς καὶ εἰς τὰς γενομένας προσφάτους δηλώσεις τοῦ Δ/ντοῦ τῶν Χερσαίων Δυνάμεων τοῦ NATO, καθ' ἃς αἱ ἑλληνικαὶ ἔνοπλοι δυνάμεις εὑρίσκονται εἰς λίαν ὑψηλὸν ἐπίπεδον ἐκπαιδεύσεως καὶ ἑτοιμότητος.

Πέραν ὅμως τῶν ἀνωτέρω, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀληθείας ἢ μὴ τῶν δηλώσεων Ζίγδη, ὡς ἐκ τῆς ἐξετάσεως προκύπτει, οὗτος προέβη ἀνεπιτρέπτως εἰς διασπορὰν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ ἐν Ἑλλάδι φημῶν, αἵτινες, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των, δύνανται νὰ κλονίσουν τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα καὶ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις.

Ὡσαύτως ἐκ τῆς ἐξετάσεως προέκυψεν, ὅτι ὁ δικηγόρος Ἀθηνῶν Παπασπύρου Δημήτριος, προέβη εἰς δημοσίευσιν τῶν ἐν λόγῳ δηλώσεων Ζίγδη, διὰ τῆς δακτυλογραφήσεως καὶ ἐκτυπώσεως 200 ἀντιτύπων, ἅτινα ἔλαβον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

Ἐν ταὐτῷ οὗτος, μετὰ τὴν ὑφ' ἡμῶν ἐξέτασίν του τὴν 4.5.74 προέβη εἰς τὴν ἐκτύπωσιν καὶ κυκλοφορίαν τὴν 7.5.74, δακτυλογραφημένου κειμένου ἐκ 3 σελίδων, ἐν ᾧ ἀναφέρει διάφορα περιστατικὰ ἐν σχέσει μὲ τὴν ἐνεργουμένην ἐξέτασιν καὶ στοιχεῖα τῆς ὑποθέσεως. Τὸ ἐν λόγῳ κείμενον ἐκυκλοφόρησεν οὗτος, τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, παραδώσας τοῦτο εἰς ξένα εἰδησεογραφικὰ πρακτορεῖα.

Ἐπειδὴ κατὰ τὸ ἄρθρον 191 Π.Κ. τιμωρεῖται ὅστις καθ' οἱονδήποτε τρόπον διασπείρει ψευδεῖς εἰδήσεις ἐπιτηδείας νὰ κλονίσωσι τὴν πρὸς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα καὶ πρὸς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις ἐμπιστοσύνην τοῦ κοινοῦ.

Ἐπειδὴ κατὰ τὴν παρ. 4, ὑπ' ἀριθ. 1/17.11.73 προκήρυξιν τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ Ἐνόπλων Δυνάμεων, ἐκδοθεῖσαν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἰσχύοντος Ν.Δ. 798/71 «περὶ καταστάσεως πολιορκίας», ἀπαγορεύεται ἡ καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἄσκησις ἀντεθνικῆς προπαγάνδας, ὡς καὶ ἡ ἀνακοίνωσις ἢ δημοσίευσις καθ' οἱονδήποτε τρόπον πληροφοριῶν δυναμένων νὰ φέρωσιν ἀνησυχίαν ἢ φόβον

εἰς τοὺς πολίτας καὶ νὰ διαταράξωσι τὴν δημοσίαν τάξιν ὁπωσδήποτε.

Ἐπειδὴ αἱ ἀνωτέρω περιγραφεῖσαι πράξεις τῶν Ἰωάννου Ζίγδη καὶ Δημητρίου Παπασπύρου, κρίνονται ὡς ποινικῶς κολάσιμοι.

Ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννης Ζίγδης διὰ τῶν δηλώσεών του τούτων ἐγένετο ὑπονομευτὴς τοῦ κύρους καὶ τῆς ἰσχύος τῶν ἐνόπλων δυνέμεων τῆς χώρας.

Ἐπειδὴ οὗτος διὰ τῶν δηλώσεών του τούτων ἐπεδείξατο ὅτι στερεῖται αἰσθήματος ἐθνικῆς εὐθύνης καὶ ἐθνικῆς συνειδήσεως, προσπαθήσας ὅπως δημιουργήσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μεταξὺ τῶν συμμάχων καὶ μὴ χωρῶν τῆς χώρας τὴν ἐντύπωσιν ὅτι αἱ ἑλληνικαὶ ἔνοπλοι δυνάμεις εὑρίσκονται ἐν διαλύσει[1],

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

Ἀποφαίνομαι ὅτι ὑπὸ τῶν : 1) Ἰωάννου Ζίγδη τοῦ Γεωργίου καὶ 2) Δημητρίου Παπασπύρου τοῦ Γεωργίου διεπράχθησαν τὰ ποινικὰ ἀδικήματα τῶν ἄρθρων 191 τοῦ Π.Κ καὶ τῆς παραβάσεως τῆς ὑπ' ἀριθ. 1/17.11.73 προκηρύξεως ΑΕΔ, ἐφ' οἷς συντρέχει περίπτωσις ἀσκήσεως κατ' αὐτῶν ποινικῆς διώξεως.

Ὁ ἐνεργήσας τὴν προκαταρκτικὴν ἐξέτασιν

(ὑπογραφὴ)

ΚΟΥΛΟΥΜΒΑΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛ, Τ/χης Πεζικοῦ»

3. Η ΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΚΡΙΣΗ

Στὶς 11 Μαΐου 1974, ὁ στρατηγὸς Νικόλαος Ραφαηλάκης, ΑΠΑΕΣΑ, μὲ ἔγγραφό του πρὸς τὸν Ἐπίτροπο τοῦ Ἔκτακτου Στρατοδικείου Ἀθηνῶν, διέταξε νὰ διεξαχθεῖ ἀπὸ τὸν ἀνακριτὴ τοῦ «παρ' ᾧ παρίστασθε στρατοδικείου» ἡ δέουσα ἀνάκριση κατὰ τῶν Ι. Ζίγδη καὶ Δ. Παπασπύρου, «ἐπὶ ἀπειθείᾳ εἰς διαταγὴν στρατιωτικῆς ἀρχῆς (παράβασις τῆς ὑπ' ἀριθ. 1 παρ. 4/17.11.73 προκηρύξεως ΑΕΔ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρον 191, παρ. 1 Π.Κ., ὡς ἀντικατεστάθη κλπ.) καὶ ἐπὶ παραβάσει τῶν

1. Ὑπογράμμιση τοῦ συγγραφέα.

ἄρθρων 7, 8, 9 καὶ 10 τοῦ Ν.Δ. 798/1971 «περὶ καταστάσεως πολιορκίας».

Στὶς 24 Μαΐου 1974 ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων στρατηγὸς Γρηγόριος Μπονάνος ἐξέδωσε διαταγὴ πρὸς ΑΠΑΕΣΑ νὰ ἀσκηθεῖ ποινικὴ δίωξη ἐναντίον τοῦ τέως βουλευτῆ τῆς Ε.Κ. Ι. Ζίγδη, γιὰ διασπορὰ ψευδῶν εἰδήσεων στὸ ἐξωτερικό.

Τὴ διαταγὴ συνόδευε ἡ ἀκόλουθη ἐπιλογὴ (σὲ μετάφραση) τῶν ἐπιλήψιμων ἀπὸ τὴν κατάθεση τοῦ Ι. Ζίγδη φράσεων ἀπὸ τὰ «Στενογραφημένα Πρακτικὰ τῶν Ἀκροάσεων ἐνώπιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς διὰ τὴν Εὐρώπην κλπ. τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Η.Π.Α.»:

«ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΙΣ (sic) ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΟΥΑΣΙΝΓΚΤΟΝ D.C.
27 ΜΑΡΤΙΟΥ 1974

.....

Ἡ ἀπάντησίς μας εἰς αὐτὸ εἶναι, ὅτι αἱ ΗΠΑ ἀναμιγνύονται ἤδη εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις μας, βοηθοῦσαι καὶ ὑποκινοῦσαι τοὺς δικτάτορας.

.....

Εἰς τὴν πραγματικότητα, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας, τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος ἔχει μετατραπῆ εἰς εὐρὺ στρατόπεδον συγκεντρώσεως διὰ τὸν λαόν του.

.....

Καὶ εἶναι ἐξ ἴσου ἀπαράδεκτον, ὁ ἔκτος στόλος νὰ δίδῃ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ὑποστηρίζει τὰ ἅρματα ταῦτα, ὅταν τὰ τελευταῖα κρατοῦν εἰς τὴν πραγματικότητα τὸν λαόν μας ὑπόδουλον καὶ ὅταν βάλλουν κατ' ἀθώων σπουδαστῶν, οἵτινες ζητοῦν ἐλευθερίαν καὶ δημοκρατίαν.

.....

Ἡ ἐπαναλειτουργία τοῦ ἐπονειδίστου στρατοπέδου ἐκτοπίσεων τῆς Γυάρου, ἔχει καταστῆ τὸ σῆμα κατατεθὲν ἑνὸς καθεστῶ-

τος, τὸ ὁποῖον βασίζεται ἐπὶ τοῦ φόβου, διὰ νὰ τηρῇ τὴν τάξιν.

.....

Ἡ κατάστασις πρὸς τὸ παρὸν εἶναι τυραννία ἄνευ τυράννου. Δηλαδὴ δικτατορία ἄνευ δικτάτορος.

.....

Καθ' ὃν χρόνον συνομιλοῦμεν, εἶναι δυνατὸν ν' ἀλληλοσφαγοῦν οἱ συνταγματάρχαι καὶ ὁ λαὸς νὰ ἐπαναστατήσῃ.

.....

Εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις, αἱ ΗΠΑ ἔφθασαν εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἀναμιχθοῦν, διὰ νὰ ἀποτραπῇ ἡ ἐκ μέρους εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων λῆψις ἰσχυρῶν μέτρων κατὰ τῆς δικτατορίας, συμφώνως πρὸς τὰς ἐκ τοῦ ΝΑΤΟ ἀπορρεούσας ὑποχρεώσεις των.

.....

Τὸ πραγματικὸν ἀποτέλεσμα ὅλης αὐτῆς τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς, ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς χούντας, ἦτο νὰ καταστοῦν, κατὰ μεγάλην πλειονότητα, οἱ Ἕλληνες ἀξιωματικοί, οἵτινες πιστεύουν ὅτι ἡ ἄμυνα τῆς Ἑλλάδος ἐξαρτᾶται ζωτικῶς ἐκ τοῦ ἀμερικανικοῦ παράγοντος, παθητικοὶ παρατηρηταὶ τῆς καταστροφῆς τῆς δημοκρατίας εἰς τὴν χώραν των.

.....

Παρατηρεῖται τώρα, σχεδὸν πλήρης ἀποσύνθεσις εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ζωήν. Παρατηρεῖται σαφὴς ὀπισθοδρόμησις εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, ἥτις ἔχει προκαλέσει μεγάλην καὶ συνεχιζομένην ἐξέγερσιν εἰς τὸ σῶμα τῶν σπουδαστῶν. Ὑπάρχει σοβαρὰ ἀναταραχὴ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Τὸ σύστημα τῆς δικαιοσύνης αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δοκιμάζεται. Ὁ διοικητικὸς μηχανισμὸς εὑρίσκεται οὐσιαστικῶς ἐν ἀποσυνθέσει καὶ τὸ πρώην εὔρωστον οἰκονομικὸν σύστημα ἔχει εἰσέλθει εἰς ὀξεῖαν φάσιν.

.....

Περαίνοντες εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ πρέπει νὰ τονίσωμεν, ὅτι τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τῆς δικτατορικῆς διακυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος, ὑπῆρξεν ἡ ἐξασθένησις τῶν Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, διότι εἰς τὴν πρᾶξιν, ὅλοι οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, οἱ διαθέτοντες πολεμικὴν πεῖραν καὶ σύγχρονον ἐπαγγελματικὴν ἐκ-

παίδευσιν, ἔχουν ἀπομακρυνθῆ διὰ πολιτικοὺς λόγους. Ἡ ναυτικὴ ἐξέγερσις τοῦ Μαΐου 1973, ἀπεικονίζει σαφῶς τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων [1].

. . . . . .

Ἐπὶ τοῦ δευτέρου θέματος, οἱ «λουστραρισμένοι» ἀξιωματικοί, οἱ ὁποῖοι ἥρπασαν τὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν χώραν μου, ἀπεδείχθησαν ἀνεπαρκεῖς, ἄτιμοι, διεφθαρμένοι» [2].

3α. ΑΠΟΛΟΓΙΑ Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

Μετὰ μερικὲς βδομάδες, ὁ ἀνακριτὴς τοῦ Ἐκτάκτου Στρατοδικείου Ἀθηνῶν, κ. Χαραλ. Γεωργακόπουλος, κάλεσε τὸν κ. Δημ. Παπασπύρου νὰ ἀπολογηθεῖ, γιὰ τὶς κατηγορίες ποὺ τοῦ ἀποδίδονταν. Ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἢ δύο ἀναβολές, ὁ κ. Παπασπύρου ἐμφανίστηκε στὸν ἀνακριτή, στὶς 19 Ἰουλίου 1974, καὶ ἀπολογήθηκε κατὰ τὸν ἀκόλουθο τρόπο :

«Ἐν Ἀθήναις τῇ 19ῃ Ἰουλίου 1974, ἐνώπιον τοῦ Χαρ. Γεωργακοπούλου, ἀνακριτοῦ τοῦ Ἐκτάκτου Στρατοδικείου Ἀθηνῶν, ἐνεφανίσθη ὁ μηνυόμενος Παπασπύρου Δημήτριος τοῦ Γεωργίου...

Ἀπόκρισις : Ἀρνοῦμαι τὴν ἀποδιδομένην εἰς ἐμὲ κατηγορίαν καὶ ἀναφέρομαι εἰς τὴν ἀπὸ 4 Μαΐου 1974 κατάθεσίν μου ἐνώπιον τοῦ ταγματάρχου Π/Ζ Κουλουμβάκη καὶ εἰς τὸ ἐγχειρισθὲν εἰς ὑμᾶς σήμερον ἀπολογητικόν μου ὑπόμνημα, δηλῶν ἐν κατακλεῖδι ὅτι δὲν προέβην, οὔτε εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν δηλώσεων Ζίγδη, οὔτε εἰς τὴν διανομὴν ἀντιτύπων αὐτῆς, διότι ταῦτα, κατὰ τὴν

1. Σ.Σ. : Ἡ ὀρθὴ ἀπόδοση τοῦ ἀγγλικοῦ κειμένου εἶναι : «ἀπεικονίζει καθαρὰ τὸν κίνδυνο ἀποσυνθέσεως τῶν ἐνόπλων δυνάμεων». (Βλέπε παρ., σελ. 56).

2. Σ.Σ. Ἡ ὀρθὴ μετάφραση τοῦ ἀγγλικοῦ κειμένου (Ἐπίσημα Πρακτικὰ Ὑποεπιτροπῆς Εὐρώπης τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων, σελ. 22) εἶναι : «Οἱ γυαλιστεροὶ» ἀξιωματικοί, ποὺ κατέλαβαν τὴν ἐξουσία στὴ χώρα μου, ἀποδείχτηκαν στὶς περισσότερες περιπτώσεις ἀνίκανοι, διεφθαρμένοι καὶ ἀναξιόπιστοι». Εἶναι προφανὴς ἡ παραποίηση!.. (Βλέπε παρ., σελ. 82 - 83).

διάρκειαν τῆς ἐκτυπώσεώς των, κατεσχέθησαν. Τὸ εἰς χεῖρας μου ἀγγλικὸν καὶ ἑλληνικὸν κείμενον τῶν δηλώσεων Ι. Ζίγδη μοῦ ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ Clifford Hackett, ὑπαλλήλου τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν ΗΠΑ. (Ἐνταῦθα μᾶς κατετέθη ἐν φωτοτυπίᾳ ἡ ἀνωτέρω ἀναφερομένη ἐπιστολὴ τοῦ Cl. Hackett). Ἕτερον οὐδὲν ἔχω νὰ προσθέσω καὶ γράμματα γνωρίζω».

3β. ΥΠΟΜΝΗΜΑ κ. Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

Τὴν ἀπολογία του ὁ κ. Παπασπύρου συνόδευσε καὶ μὲ ἕνα ὑπόμνημα, ποὺ παραθέτουμε ὁλόκληρο παρακάτω :

«Ἐπὶ τῆς διατυπωθείσης εἰς βάρος μου κατηγορίας, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ θέσω ὑπ' ὄψιν Ὑμῶν τὰ ἀκόλουθα :

Ἀρνοῦμαι καὶ ἀποκρούω, καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ στοιχεῖα, τὴν κατηγορίαν. Πρὸς τούτοις ἀναφέρομαι εἰς ὅσα ἐξέθεσα εἰς τὴν ἀνωμοτὶ δοθεῖσαν κατάθεσίν μου πρὸς τὸ ΕΑΤ/ΕΣΑ καὶ προσθέτω τὰ ἀκόλουθα :

Βασικῶς ἀντιλέγω Α) Ἐπὶ τῆς Ὑμετέρας ἁρμοδιότητος ὑπὸ τὴν ὡς ἄνω ἐκτιθεμένην ἰδιότητά Σας καὶ Β) κατὰ τοῦ βασίμου τῆς κατηγορίας καὶ δὴ ἀνεξαρτήτως τῶν ἐκτιθεμένων κατωτέρω ἄλλων λόγων. Εἰδικώτερον ἰσχυρίζομαι, ὅτι ἡ ὑπ' ἀριθ. 1 τοῦ 1973 διακήρυξις τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων δὲν ἔχει ἰσχύν, ὡς ἀντιτιθεμένη :

ΠΡΩΤΟΝ : Εἰς τὸν καταστατικὸν χάρτην τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, κυρωθέντα ἀπὸ τοῦ 1945 διὰ Νόμου καὶ εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Διακήρυξιν τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ συμπλήρωσιν τοῦ ὡς ἄνω καταστατικοῦ χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ὅσον ἀφορᾶ τὴν προστασίαν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ ἔχει πλήρη νομικὴν ἰσχὺν ὡς ἐσωτερικὸν δίκαιον, κατὰ τὰς γνώμας τῶν ἐγκυροτέρων διεθνολόγων τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν ΗΠΑ.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ : Εἰς τὸν νόμον 1889 τῆς 19/19 Φεβρουαρίου 1952 «περὶ κατακυρώσεως τῆς συνθήκης τοῦ Βορείου Ἀτλαντικοῦ».

Ἡ καταστατικὴ διακήρυξις τοῦ Βορειοατλαντικοῦ Συμφώνου διακηρύσσει καὶ θεσμοθετεῖ «τὴν ἀπόφασιν πρὸς διαφύλαξιν τῆς ἐλευθερίας, τῶν κοινῶν παραδόσεων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Λαῶν, ἅτινα ἅπαντα εἶναι θεμελιωμένα ἐπὶ τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν, τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ Κράτους τοῦ Νόμου».

ΤΡΙΤΟΝ : Τὰς ἀρχὰς ταύτας καὶ τὴν πρὸς αὐτὰς ἀπαρασάλευτον πίστιν τῶν κρατῶν - μελῶν τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Ἑλλὰς) διεκήρυξεν, ἐν πανηγυρικῇ συνεδριάσει, ἡ προσφάτως συνελθοῦσα ἐν Βρυξέλλαις συνέλευσις τῶν μελῶν τοῦ NATO. Καὶ τὴν διακήρυξιν ταύτην συνυπέγραψε καὶ ἡ νῦν κατέχουσα τὴν ἐξουσίαν κυβέρνησις. Ἐπεβεβαιώθη οὕτω, ἡ νομικὴ ἰσχὺς τῶν ἀνωτέρω διακηρυχθεισῶν ἀρχῶν καὶ αὐτομάτως ἐπῆλθε κατάργησις πάσης διατάξεως, ἀντιτιθεμένης πρὸς τὴν καταστατικὴν ἀρχὴν τοῦ Βορειοατλαντικοῦ Συμφώνου. Κατὰ ταῦτα, ἀπέβαλε τὴν ἰσχύν της ἡ προγενεστέρα ὑπ' ἀριθ. 1 ἔτους 1973 διακήρυξις τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, ἀσχέτως τοῦ ἀρχῆθεν ἀνισχύρου αὐτῆς. Καὶ πέραν τούτου, ἡ κατέχουσα τὴν ἐξουσίαν κυβέρνησις, ἡ συνυπογράφουσα τὴν ἀνωτέρω πρόσφατον διακήρυξιν, παραβιάζει τὴν ρητῶς ἀναληφθεῖσαν διεθνῆ ὑποχρέωσιν νὰ προσαρμόσῃ, εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, τὴν ἐσωτερικὴν νομοθεσίαν πρὸς τὰς ἀρχὰς ταύτας, βάσει τῶν ὁποίων ἡ διατήρησις ἐκτάκτων δικαστηρίων καὶ ἡ στέρησις τῶν πολιτῶν ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ των δικαστοῦ, καθὼς καὶ ἡ κατάλυσις τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, εἶναι ἔκνομος.

Ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω ἐκτιθεμένας ἀντιρρήσεις καὶ ἐπιφυλάξεις, ἀπαντῶ ἐπὶ τῆς διατυπωθείσης κατηγορίας :

Τὸ κείμενον τῆς καταθέσεως τοῦ συναδέλφου μου Ἰωάννου Ζίγδη, ἐνώπιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ὑποθέσεων τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν ΗΠΑ, ἐστάλη εἰς ἐμὲ ὡς Πρόεδρον τῆς τελευταίας Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ὑπὸ τοῦ Clifford P. Hackett (Subcommittee Staff Consultant), ἐνεργοῦντος κατ' ἐντολὴν τοῦ Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς, Benjamin Rosenthal, πρὸς ἐνημέρωσιν τῶν συναδέλφων μου τῆς τελευταίας Βουλῆς. Πρὸς τοῦτο μοῦ ἐστάλησαν δύο ἀντίτυπα : τὸ ἓν εἰς τὴν ἀγγλικὴν καὶ τὸ ἕτερον ἐν μεταφράσει εἰς τὴν ἑλληνικήν. Ἡ κατάθεσις τοῦ Ἰωάννου Ζίγδη ἐγένετο ἐνώπιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς

τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ὑποθέσεων ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει καὶ κατὰ τὴν καθιερωμένην ἀρχὴν τηροῦνται ἐστενογραφημένα πρακτικά, εἰς τὰ ὁποῖα δίδεται πλήρης δημοσιότης. *Ὁ ἀμερικανικὸς καὶ εὐρωπαϊκὸς τύπος, ὡς καὶ ὁ τύπος πλείστων ἄλλων χωρῶν, ἔδωκεν εὐρεῖαν δημοσιότητα εἰς τὴν κατάθεσιν τοῦ Ἰωάννου Ζίγδη. Αἱ κυκλοφορήσασαι ἐν Ἑλλάδι ἀμερικανικαὶ καὶ εὐρωπαϊκαὶ ἐφημερίδες, εἶχον καταχωρίσει τὴν κατάθεσιν, ἡ δὲ Ἐπιτροπὴ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ὑποθέσεων ἐξέδωκεν εἰδικὸν τεῦχος, περιλαμβάνον τὴν κατάθεσιν τοῦ Ἰωάννου Ζίγδη, ὡς καὶ πρόλογον τοῦ Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς, Benjamin S. Rosenthal.*

Ἀνταποκρινόμενος εἰς ἐπιβεβλημένον καθῆκον, προέβην εἰς πολυγράφησιν καὶ ἔκδοσιν διακοσίων ἀντιτύπων, πρὸς ἀποστολὴν εἰς τὰ μέλη τῆς τελευταίας Βουλῆς. Τὰ ἔντυπα, ὅμως, κατεσχέθησαν ἐν τῷ συνόλῳ των ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, πρὶν ἢ τὰ παραλάβω καὶ τὰ ἀποστείλω εἰς τοὺς συναδέλφους μου, δι' οὓς προωρίζοντο. Καθ' ἣν περίπτωσιν ἤθελε θεωρηθῇ, ὅτι ἡ ἐν προκειμένῳ ἐνέργειά μου ἦτο ἀπηγορευμένη ὑπὸ τῆς Στρατιωτικῆς Ἀρχῆς — ὅπερ ἀρνοῦμαι καὶ ἀποκρούω — δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς συντελεσθεῖσα ἡ παράβασις, διότι δὲν ἐτέθη τὸ ἔντυπον ἐν κυκλοφορίᾳ. Εἰδικώτερον σημειῶ, ὅτι κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 53 παρ. 3 τοῦ ΝΔ. 346/1969 «τὸ ἀδίκημα τύπου συντελεῖται ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 3 κυκλοφορίας τοῦ ἐντύπου».

Κατὰ δὲ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 3, ἡ κυκλοφορία τοῦ ἐντύπου πραγματοποιεῖται διὰ τῆς διανομῆς, τῆς πωλήσεως, τῆς τοιχοκολλήσεως ἢ τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ εἰς δημόσιον χῶρον, ἢ ἐν δημοσίᾳ συναθροίσει ἢ εἰς μέρος προσιτὸν εἰς τὸ κοινόν.

Διὰ τῆς κυκλοφορίας τοῦ ἐντύπου πραγματοῦται ἡ ἀντικειμενικὴ ὑπόστασις τῆς ἐν αὐτῷ περιεχομένης τυχὸν ἀξιοποίνου πράξεως.

Ἡ ἐκτύπωσις ἢ ἡ παραγωγὴ ὁμοίων ἀντιτύπων, μόνη, ἄνευ τῆς δημοσιεύσεως, ἀποτελεῖ ἁπλῆν προπαρασκευαστικὴν ἐνέργειαν, ἥτις δὲν θεωρεῖται ἀξιόποινος. (Ἴδετε Ἀγγ. Μπουροπούλου, Ἑρμηνεία τῶν περὶ τύπου νόμων, σελὶς 72, ἔνθα καὶ λοιπαὶ παραπομπαί, ὁμοίως ἴδετε Κ. Βουγιούκα, καθηγητοῦ Πανεπι-

στημίου Θεσσαλονίκης, Τὸ Ποινικὸν Δίκαιον τῶν εἰδικῶν Ποινικῶν Νόμων 1970, τόμος Β', τεῦχος β', σελὶς 67, ἔνθα καὶ παραπομπαί).

'Εφ' ὅσον συνεπῶς, ἔν τε τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ πράξει, γίνεται ὁμοφώνως δεκτόν, ὅτι ἡ ἐκτύπωσις μόνη, ἄνευ διανομῆς, ἀποτελεῖ ἁπλῆν προπαρασκευαστικὴν πρᾶξιν, μὴ τιμωρητήν, *εἶναι ἀπαράδεκτος ἡ δίωξις καὶ ἐκ τοῦ λόγου τούτου καὶ ἂν ἀκόμη, κατὰ τὴν πλέον ἀπίθανον καὶ αὐθαίρετον κρίσιν, ἤθελε θεωρηθῇ ὡς ἐπιλήψιμον — ὅπερ ἀρνοῦμαι καὶ ἀποκρούω — τὸ κείμενον τῆς καταθέσεως τοῦ 'Ιωάννου Ζίγδη, ἕλληνος μὲ σπουδαίαν καὶ ἔμπρακτον πατριωτικὴν δρᾶσιν καὶ ἐπιφανοῦς πολιτικοῦ, μὲ αἴσθημα ὑψηλῆς εὐθύνης.*

Κατὰ συνέπειαν, εἶναι καταδήλως ἀβάσιμος ἡ κατηγορία, ὅτι ἤσκησα ἀντεθνικὴν προπαγάνδαν καὶ ὅτι προέβην εἰς ἀνακοινώσεις ἢ δημοσιεύσεις δυναμένας νὰ φέρωσιν ἀνησυχίαν ἢ φόβον εἰς τοὺς πολίτας καὶ ὁπωσδήποτε νὰ διαταράξουν τὴν δημοσίαν τάξιν. Θὰ ἠδυνάμην πρὸς τοῦτο νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν ἐπὶ ἥμισυ αἰῶνα ἄσκησιν τοῦ δικηγορικοῦ λειτουργήματος, μὲ ἀπόλυτον σεβασμὸν πρὸς τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν, τὴν δικαστικὴν καὶ τοὺς λειτουργοὺς τῆς Δικαιοσύνης. Καὶ ἀκόμη, τὴν μακρὰν ἀνάμιξίν μου εἰς τὸν δημόσιον βίον. 'Ως γνώμονα τῶν ἐνεργειῶν μου, εἶχον πάντοτε τὸ συμφέρον τῆς Πατρίδος καὶ δικαιοῦμαι νὰ προβάλω ὑπερηφάνως τὴν δημοσίαν δρᾶσιν μου. Δικαιοῦμαι ἀκόμη νὰ ἰσχυρίζωμαι, ὅτι ὡς γνώμονα πάσης ἐνεργείας μου καὶ δραστηριότητός μου ἔχω πάντοτε τὸ ἀληθὲς καὶ πραγματικὸν συμφέρον τῆς πατρίδος.

'Αποκρούων τὴν εἰς βάρος μου κατηγορίαν, προβάλλω καὶ τὸν νόμιμον ἰσχυρισμόν, ὅτι δὲν εἶναι ἐπιτρεπτόν, οὐδὲ ἐξυπηρετεῖ τὸ ἀληθὲς συμφέρον τῆς χώρας, *νὰ ἐξομοιοῦται ἡ κυβέρνησις μὲ τὸ ἔθνος.* 'Ο ὅρος «ἀντεθνικὴ ἐνέργεια ἢ προπαγάνδα» δὲν δύναται νὰ συγχέηται μὲ τὰς πράξεις, τὰς παραλείψεις ἢ καὶ εὐθύνας τῶν ἑκάστοτε κυβερνήσεων. "Αν εἰς τοιαύτην ἐκδοχὴν ἀπέβλεπεν ὁ ἐκδώσας τὴν ὑπ' ἀριθ. 1/1973 προκήρυξιν, ἔδει νὰ διαλάβῃ σαφῶς τὴν ἀπαγόρευσιν πάσης κυβερνητικῆς ἐπικρίσεως ἢ ἄλλως σαφῆ διατύπωσιν περὶ ἀσκήσεως ἀντικυβερνητικῆς προπαγάνδας. Εἶναι δὲ καθιερωμένη ἀρχὴ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου,

νὰ μὴ ἐκλαμβάνωνται ἐν εὐρυτέρᾳ ἐννοίᾳ αἱ Ποινικαὶ Διατάξεις.

Ἀποκρούω πάντως τὴν ταύτισιν τῆς ἐννοίας τοῦ Ἔθνους πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ὡς ἀπαράδεκτον καὶ ἀντίθετον πρὸς τὸ ἐθνικὸν συμφέρον. Καὶ τοῦτο ἀφορᾷ, ὄχι μόνον τὴν κατέχουσαν τὴν ἐξουσίαν κυβέρνησιν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν κυβέρνησιν, ἀκόμη καὶ τὴν προερχομένην ἐξ ἐλευθέρων ἐκλογῶν καὶ στηριζομένην εἰς τὴν συντριπτικὴν πλειοψηφίαν τοῦ λαοῦ.

Προβάλλω εἰσέτι τὸν ἰσχυρισμόν, ὅτι συμφώνως μὲ τὴν μὴ καταργηθεῖσαν εἰσέτι διάταξιν τοῦ ἄρθρου 53 τοῦ Ν. 1969 τοῦ ἔτους 1969 «περὶ τύπου», «ἡ δημοσίευσις ἐν λεπτομερείᾳ ἢ ἐν περιλήψει, ἐκθέσεων περὶ τῶν λεχθέντων ἢ γενομένων ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει τῆς ὁλομελείας, ἢ τμήματος τῆς Βουλῆς, ὡς καὶ τῶν δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν συμβουλίων, εἶναι ἐλευθέρα καὶ δὲν παρέχει ἀφορμὴν εἰς ποινικὴν δίωξιν, ἐξαιρουμένης τῆς περιπτώσεως τῆς συκοφαντικῆς δυσφημήσεως ἢ ἐξυβρίσεως». Ἡ γενικότης τῆς διατάξεως δικαιολογεῖ τὸν ἰσχυρισμόν, ὅτι ἡ ἀνωτέρω διάταξις καλύπτει τὰ θέματα τὰ ἀναγόμενα καὶ εἰς τὰς ξένας, τὰς δημοκρατικὰς τοὐλάχιστον, Βουλάς. Διότι θὰ εἶναι ἀδιανόητον νὰ εἶναι ἀπηγορευμένη ἡ καταχώρισις εἰς τὸν ἑλληνικὸν τύπον τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν ΗΠΑ. Διὰ τὴν ἀντίθετον ἐκδοχὴν θὰ ἀνακύψῃ αὐτομάτως ἡ ἀπορία, πρὸς τί ἡ ἀπαγόρευσις τῆς καταχωρίσεως ἐπισήμων ἀμερικανικῶν κειμένων, ὅταν συνεχῶς διακηρύσσεται καὶ προβάλλεται ἡ Ἀμερικανικὴ Δημοκρατία ὡς ἡγουμένη τοῦ ἐλευθέρου κόσμου; Τυχὸν ἀντίθετος ἄποψις θὰ ὑποκρύπτῃ, τοὐλάχιστον, ὑποκρισίαν. Καὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ εἶναι χρήσιμον νὰ σημειώσω, ὅτι μὲ τὴν ἰσχὺν ταὐτοσήμων διακηρύξεων τῶν ἑκάστοτε Ἀρχηγῶν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, μετὰ τὴν 21.4.1967, ἐγένοντο εἰς τὸν ἑλληνικὸν τύπον καταχωρίσεις παρομοίων κειμένων. Καταθέσεις ἑλλήνων καὶ ἀλλοδαπῶν, γενόμεναι εἰς τὰς Ἐπιτροπὰς τῆς Ἀμερικανικῆς Βουλῆς, ἀναφερόμεναι καὶ εἰς βασανιστήρια ἀκόμη, ὅπως καὶ πρακτικὰ συζητήσεων εἰς τὴν Βουλὴν καὶ τὴν Γερουσίαν, ὡς καὶ εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς Βουλάς, κατεχωροῦντο εἰς τὸν ἑλληνικὸν τύπον. Καὶ ἐγένετο τοῦτο εἰς ἡμέρας ἰσχύος τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου, ἀκόμη καὶ λογοκρισίας καὶ πλήρους καταλύσεως τῆς ἐλευθεροτυπίας.

Μάρτυρας πρὸς ὑπεράσπισίν μου προτείνω τούς :

1. BENJAMIN S. ROSENTHAL,
2. DONALD M. FRASER,
3. CLIFFORD P. HACKETT, κατοίκους Οὐάσιγκτον τῶν ΗΠΑ (Διεύθυνσίς των : Βουλὴ τῶν 'Αντιπροσώπων - ΗΠΑ),
4. ΑΝΤΩΝΙΟΝ ΦΛΩΡΟΝ, τέως 'Αρεοπαγίτην (λεωφ. 'Αλεξάνδρας 69),
5. ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΡΑΛΛΗΝ, δικηγόρον (ὁδὸς Κανάρη 4),
6. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, δικηγόρον (ὁδὸς 'Ιθάκης 31),
7. ΣΤΥΛΙΑΝΟΝ ΑΛΛΑΜΑΝΗΝ, δικηγόρον (ὁδὸς Σκουφᾶ),
8. ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΜΠΑΚΑΤΣΕΛΟΝ, δικηγόρον (ὁδὸς Στησιχόρου 8),
9. ΖΗΣΗΝ ΠΑΠΑΛΑΖΑΡΟΥ, δικηγόρον (ὁδὸς 'Ηρακλείδου 1),
10. ΠΑΝΑΓΗΝ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΝ, δικηγόρον (ὁδὸς Δραγούμη 3), κατοίκους ἅπαντας 'Αθηνῶν.

'Εν 'Αθήναις τῇ 19 'Ιουλίου 1974
Μετὰ πάσης τιμῆς
'Ο 'Απολογούμενος

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ»

4. Η ΑΜΝΗΣΤΕΥΣΗ

Ἦταν 19 'Ιουλίου 1974, ὅταν ὁ ἀνακριτὴς τοῦ Ἐκτακτου Στρατοδικείου πῆρε τὴν ἀπολογία τοῦ κ. Δ. Παπασπύρου — 5 μέρες μετὰ τὸ ἐγκληματικὸ ἐγχείρημα τῆς Χούντας ἐναντίον τοῦ Μακαρίου καὶ παραμονὴ τῆς τουρκικῆς ἀποβάσεως στὴν Κύπρο !..

Τὸ παρανοϊκὸ στρατιωτικὸ καθεστώς, καὶ τὴν ὥρα τοῦ ψυχορραγήματός του ἀκόμα, εἶχε τὸ θράσος νὰ διώκει ἐκείνους ποὺ ἔγκαιρα προεῖδαν καὶ κατάγγειλαν τὶς συνέπειες τῆς ἐγκληματικῆς ἐναντίον τοῦ ἔθνους πολιτείας του.

Ἡ δικογραφία ἔκλεισε καὶ τέθηκε στὸ 'Αρχεῖο στὶς 26.7. 74, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἔκδοση, τὴν ἴδια μέρα, τοῦ Π.Δ. 519/1974, γιὰ τὴν ἀμνήστευση τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων.

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο «ΑΝΤΙ - ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ» : ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΕΣ

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

Ὑποδοχὴ τοῦ κ. Ζίγδη στὸ Ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ,
3 Αὐγούστου 1974.

Στὸν τάφο τοῦ Γεωργίου Παπανδρέου, 3 Αὐγούστου 1974.

ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ
ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΕΣ

Ἐπὶ ἑφτὰ χρόνια καὶ τρεῖς μῆνες πολέμησα τὴ Χούντα μὲ ὅλες μου τὶς δυνάμεις — πνευματικὲς καὶ σωματικές. Τοὺς τελευταίους τέσσερεις μῆνες μάλιστα ἐπιδόθηκα στὶς Η.Π.Α. σὲ μιὰ ἐξαντλητικὰ ἐντατικὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ἀποτροπὴ τῆς καταστροφῆς ποὺ ἔβλεπα νὰ ἔρχεται ἀμείλικτα μαζὶ μὲ τὴν πτώση τῆς δικτατορίας. Γιὰ τοὺς ἀγῶνες μου αὐτοὺς ἐκτοπίστηκα, φυλακίστηκα καὶ τελευταῖα δέχτηκα τὴν ἀπειλὴ ὅτι οὔτε τὰ ὀστά μου θὰ ἐπιτρεπόταν νὰ ταφοῦν στὴν Ἑλλάδα!...

Σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τῆς τυραννίας ὑπῆρξα, πιστεύω, ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ συνεπεῖς ὀπαδούς, κήρυκες τῆς ἀνάγκης τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας. Μὲ κανένα, ἀπὸ ὅσους ἦταν διατεθειμένοι νὰ πολεμήσουν τὴ δικτατορία, δὲν ἐπέτρεψα στὸν ἑαυτό μου νὰ μὲ χωρίσουν ἰδεολογικὲς ἢ ἄλλης φύσεως διαφορὲς ἢ διαφωνίες. Καὶ σὲ πολλὲς περιπτώσεις, φυσικά, αὐτὲς ἦταν μεγάλες καὶ ὑπὸ ἄλλες συνθῆκες ἴσως ἀγεφύρωτες. Ἤμουν, ὅσο ἐπιτρέπεται σὲ ἄνθρωπο, ἀπαλλαγμένος ἀπὸ κάθε μισαλλοδοξία, σ' ἕναν ἀγώνα ποὺ θεωροῦσα ἱερό.

Τὸν τέως ἀρχηγὸ τῆς Ε.Ρ.Ε., εἰδικότερα, σὰν τὸν ἀναγνωρισμένο ἡγέτη τῆς ἑλληνικῆς Δεξιᾶς, θεωροῦσα πολύτιμο παράγοντα γιὰ τὴ λύτρωση τῆς χώρας ἀπὸ τὴν τυραννία, παρὰ τὶς σοβαρὲς πολιτικὲς ἀντιθέσεις ποὺ μᾶς χώριζαν στὸ παρελθόν. Εἶχα, βέβαια, τὴν ἄποψη ὅτι ἦταν ἐπιβεβλημένο νὰ πάρει μιὰ πιὸ σαφὴ θέση ἀπέναντι στὴ δικτατορία — μερικὲς μάλιστα δηλώσεις του δὲν μὲ ἔβρισκαν καθόλου σύμφωνο. Θεωροῦσα ἐπίσης ἀπαραίτητη τὴν πιὸ ἐνεργὸ συμμετοχή του στὸν ἀγώνα. Παρ' ὅλα αὐτὰ τὸν ἔβλεπα, πάντοτε, ὡς ἕνα ἀπὸ τοὺς πιθανοὺς ἡγέτες μιᾶς κυβερνήσεως πραγματικῆς ἐθνικῆς ἑνότητας, ποὺ τὴν κατάλληλη ὥρα θὰ ὁδηγοῦσε τὴ χώρα στὴν πολιτικὴ ὁμαλότητα. Καὶ ἐκεῖνος ἀπὸ τὸ μέρος του ἐπανειλημμένα μοῦ διαβίβασε μὲ κοινοὺς φίλους τὴν ἐκτίμησή του γιὰ τοὺς ἀγῶνες μου—ὅταν βρισκόμουν στὴ φυλακὴ καὶ ὅταν ἀκόμη ἀργότερα μὲ κλονισμένη τὴν ὑγεία δὲν εἶχα ἀναστείλει τὴ δράση μου.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ Λονδίνο, ὅπως ἤδη ἀνέφερα, πρὶν ἀναχωρήσω γιὰ τὶς Η.Π.Α., εἶχα μιὰ πολὺ φιλικὴ τηλεφωνικὴ συνομιλία μαζί του μέσα στὰ πλαίσια τῆς συνεργασίας μ' ὅλους, ποὺ θεωροῦσα ἐθνικὸ καθῆκον. Στὴ συνομιλία μας ἐκείνη, στὶς 23 Μαρτίου, ἐπανέλαβε τὶς θέσεις, ποὺ μοῦ ἦταν γνωστὲς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὅτι δηλαδὴ «δὲν ἐνδιαφερόταν διὰ μεταβατικὴν κυβέρνησιν, ἀλλὰ ἦτο διατεθειμένος νὰ ἀναλάβη πρωτοβουλίες, ἂν ὑπάρξουν οἱ προϋποθέσεις διὰ νὰ γίνη ἡ ἔξοδος ἀπὸ τὴν ἀνωμαλία, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποκατασταθῆ ἐν συνεχείᾳ ὑγιὴς πολιτικὴ ζωή». Κατὰ τὴν ἀντίληψή του «οἱ Ἀμερικανοὶ θὰ μποροῦσαν νὰ βοηθήσουν σ' αὐτὸ διὰ τοῦ NATO καὶ διὰ τῶν στρατηγῶν τοῦ NATO».

Καὶ ὅμως, ὅταν πρὶν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα τῆς 23ης Ἰουλίου πρὸς τὴν 24η (ὑπάρχει διαφορὰ ἕξι ὡρῶν μεταξὺ Ἀθήνας καὶ Οὐάσιγκτον) πληροφορήθηκα ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς εἶχε ἐπιστρέψει στὴν Ἀθήνα καὶ εἶχε ὁρκιστεῖ ἐνώπιον τοῦ στρατηγοῦ Γκιζίκη ὡς πρόεδρος τῆς πολυπόθητης πολιτικῆς κυβερνήσεως, αἰσθάνθηκα μιὰ βαθιὰ ἀνησυχία δίπλα στὴν ἀγαλλίαση γιὰ τὴν «κατάλυση» τῆς δικτατορίας. Ἡ ὁρκωμοσία μπροστὰ στὸν ἀνώτατο ἄρχοντα τῆς δικτατορίας ἀποτελοῦσε πράξη ἀναγνωρίσεως, νομιμοποιήσεως τοῦ ἐγκληματικοῦ καὶ παράνομου καθεστῶτος. Καὶ τὸ γεγονὸς μοῦ φαινόταν τόσο σοβαρό, ὅσο καὶ ἀκατανόητο.

Οἱ ἀνησυχίες μου ἔγιναν ἀκόμη μεγαλύτερες, ὅταν τὴν ἑπομένη ἔμαθα τὴ σύνθεση τοῦ πρώτου κλιμακίου τῆς κυβερνήσεως. Ὅλοι οἱ ὑπουργοί, ἐκτὸς ἀπὸ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις, ἀνῆκαν στὴν Ε.Ρ.Ε. καὶ οἱ περισσότεροι ἦταν ἄνθρωποι τοῦ παλιοῦ στενοῦ περιβάλλοντος τοῦ κ. Καραμανλῆ. Καὶ ἀπ' αὐτοὺς πάλι λίγοι εἶχαν διακριθεῖ στὸν ἀγώνα κατὰ τῆς δικτατορίας. Οἱ ἄλλοι εἶχαν διαπρέψει μὲ τὴν ἀδράνειά τους ἢ εἶχαν διατηρήσει καὶ δεσμοὺς ἀκόμη μὲ τὸ στρατιωτικὸ καθεστώς. Καὶ ἀτυχῶς μερικοὶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἀνέλαβαν τὰ καίρια ὑπουργεῖα ἀνῆκαν στὴν τελευταία αὐτὴ κατηγορία.

Στὴν κυβέρνηση συμμετεῖχε — ὡς ἄτομο καὶ ὄχι ὡς ἐκπρό-

σωπος τῆς Ἑνώσεως Κέντρου[1] —καὶ ὁ κ. Γεώργιος Μαῦρος, ἀπὸ τοὺς ἐπιτελεῖς τοῦ Κόμματός μας, μὲ τὸν ὁποῖο μὲ συνέδεαν δεσμοὶ προσωπικῆς φιλίας καὶ κοινῶν ἀγώνων πρὶν καὶ κατὰ τὴ δικτατορία. Ἀλλὰ τὸ ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν ποὺ ἀνέλαβε, παρὰ τὴ λαμπρότητα τοῦ τίτλου καὶ τὴ σπουδαιότητα τῆς ἀποστολῆς του, ἦταν σχεδὸν ἀνύπαρκτο ἀπὸ ἀπόψεως συσχετισμοῦ δυνάμεων μέσα στὴν κυβέρνηση.

Ἔτσι ὁ κ. Καραμανλῆς ἀντὶ νὰ σχηματίσει κυβέρνηση ἐθνικῆς ἑνότητας, στὴν ὁποία θὰ συμμετεῖχαν ὑπεύθυνα ὅλες οἱ πολιτικὲς καὶ ἀντιστασιακὲς δυνάμεις, σχημάτισε μιὰ κυβέρνηση τῆς Δεξιᾶς, μὲ χαρακτήρα ἔντονα προσωπικό, ποὺ δὲν φαινόταν μάλιστα νὰ εἶχε ἀποκόψει κάθε δεσμὸ μὲ τὸ προηγούμενο καθεστώς.

Ἡ παρουσία τοῦ κ. Μαύρου ἔδωσε στὴν κυβέρνηση αὐτὴ τὴ δυνατότητα νὰ αὐτοπροβληθεῖ σὰν κυβέρνηση «ἐθνικῆς ἑνότητας». Καὶ τὴ δυνατότητα αὐτὴ ἐνίσχυσε ἀκόμη περισσότερο ἡ συμμετοχὴ στὸ δεύτερο κυβερνητικὸ κλιμάκιο μερικῶν ἀντιστασιακῶν στελεχῶν, ποὺ ἦταν ἀξιόλογα ὡς ἄτομα, ἀλλὰ δὲν ἀντιπροσώπευαν ὀργανωμένες πολιτικὲς δυνάμεις.

Ἡ ἀνεπίτρεπτη αὐτὴ ἰδιοποίηση τοῦ τίτλου τῆς «κυβερνήσεως ἐθνικῆς ἑνότητας» δὲν ἦταν δυνατὸ παρὰ νὰ ἐπιτείνει τὶς ἀνησυχίες καὶ τὶς ἐπιφυλάξεις μου.

Ἀλλὰ καὶ ἡ πρώτη ἐνέργεια τῆς κυβερνήσεως τὶς ἐνίσχυσε ἀκόμη περισσότερο· Μοῦ ἦταν ἀκατανόητο, πράγματι, πῶς ἀποφασίστηκε, πρὶν ἀκόμη ἡ κυβέρνηση καὶ ὁ κ. Μαῦρος κατατοπιστοῦν πάνω στὴ διεθνὴ κατάσταση, νὰ μεταβεῖ ὁ τελευταῖος στὴ Γενεύη, γιὰ νὰ συμμετάσχει στὴν Τριμερὴ Συνδιάσκεψη μὲ τοὺς ὅρους καὶ τὶς προϋποθέσεις ποὺ «συμφώνησε» ὁ ναύαρχος Ἀραπάκης. Μὲ τὴν ἐνέργεια αὐτὴ φαινόταν πὼς ἡ κυβέρνηση εἶχε ἐναποθέσει ὅλες τίς ἐλπίδες της γιὰ τὴν προάσπιση τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων στὶς καλὲς διαθέσεις τοῦ κ.

1. Ἡ διευκρίνιση ἔγινε ὕστερα ἀπὸ διαμαρτυρία βουλευτῶν τῆς Ε.Κ., ἀφοῦ ὅμως εἶχε δημιουργηθεῖ στὸ ἐσωτερικὸ καὶ ἐξωτερικὸ ἡ ψεύτικη ἐντύπωση ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ κυβέρνηση τῶν δύο κομμάτων Ε.Ρ.Ε. καὶ Ε.Κ.

Κίσσινγκερ καὶ τῆς βρετανικῆς κυβερνήσεως ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσε πιστά.

Καὶ ἡ δεύτερη πράξη τῆς κυβερνήσεως μοῦ προξένησε νέες, ἀκόμη μεγαλύτερες, ἀνησυχίες. Γιατὶ τὸ Π.Δ. 519/26. 7.74 ἦταν ἔτσι διατυπωμένο, ὥστε νὰ δίνει τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ ἀμνηστία κάλυπτε καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν ἀνθρώπων τῆς δικτατορίας.

Ἐνῶ βρισκόμουν κάτω ἀπὸ τὶς πρῶτες ἐντυπώσεις καὶ λίγο πρὶν ὁρκιστεῖ τὸ δεύτερο κλιμάκιο τῶν ὑπουργῶν εἶχα τὴ χαρὰ νὰ ἀκούσω στὸ τηλέφωνο τὸν κ. Δ. Παπασπύρου (εἶχε ἀποκατασταθεῖ ἡ τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ χρειάστηκε νὰ περάσουν 2 - 3 μέρες ἀκόμη γιὰ νὰ μπορέσει νὰ γίνει τὸ ἴδιο καὶ πρὸς τὴν Ἑλλάδα). Μὲ τὴ γνωστὴ θέρμη τοῦ λόγου του μοῦ ἐξέφρασε τὴν ἀπορία, τὴν ἀγανάκτηση ποὺ αἰσθανόταν, γιατὶ δὲ μοῦ ζητήθηκε νὰ συμμετάσχω στὸ πρῶτο κλιμάκιο τῆς κυβερνήσεως καὶ μοῦ ἀνακοίνωσε ὅτι θὰ προέβαινε σὲ ἔντονο διάβημα διαμαρτυρίας πρὸς τὸν κ. Καραμανλῆ. Διατύπωσα τὴ σκέψη ὅτι ὁ λόγος ἴσως νὰ ἦταν ἡ ὁρκωμοσία τῆς κυβερνήσεως ἐνώπιον τοῦ προέδρου τῆς δικτατορίας Γκιζίκη, γιατὶ γνώριζαν, φυσικά, τόσο ὁ κ. Καραμανλῆς ὅσο καὶ οἱ στενοὶ συνεργάτες του, πῶς δὲ θὰ μποροῦσα νὰ προβῶ σὲ μιὰ πράξη τυπικῆς ἔστω ἀναγνωρίσεως τοῦ καθεστῶτος, τὴν ὥρα ποὺ φαινόταν ὅτι ἔφτασε τὸ τέλος του, ὅταν ἀρνήθηκα νὰ τὸ κάμω γιὰ νὰ βγῶ ἀπὸ τὴ φυλακή, τὴν ἐποχὴ ποὺ κινδύνευε ἡ ζωή μου. Εἶπα, ὅμως, στὸν κ. Παπασπύρου ὅτι ἀπὸ τὴν παραμονή μου στὶς Η.Π.Α. γνώριζα ὁρισμένα πράγματα γιὰ τὴ διπλωματικὴ θέση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, ποὺ θὰ ἦταν ἴσως χρήσιμα στὴν κυβέρνηση καὶ πῶς ἤμουν πρόθυμος νὰ τὰ θέσω στὴ διάθεσή της.

Τὴν ἑπομένη ὁ κ. Παπασπύρου ὁρκίστηκε ὑπουργὸς Γεωργίας. Στὶς 29 μὲ ξαναπῆρε τηλέφωνο, μοῦ ἔδωσε πολλὲς εὐχάριστες πληροφορίες γιὰ τὴν κατάσταση, ἀλλὰ δὲν «ἦταν σὲ θέση νὰ μὲ ἐνημερώσει γιὰ τὸ περιεχόμενο τοῦ Π. Δ. 519 γιὰ τὴν ἀμνηστία».

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη δὲν εἶχα καμιὰ ἄλλη ἐπικοινωνία μὲ τὴν κυβέρνηση. Ταυτόχρονα ἕνα παραπέτασμα σιωπῆς στὸν τύπο καὶ τὰ κρατικὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως κάλυψε τὸ

ὄνομά μου. Ἡ μόνη ἐξαίρεση ἦταν ἡ φωνὴ ἑνὸς παλιοῦ συγκρατουμένου στὸν Κορυδαλλό, τοῦ κ. Λούη Δάνου, ποὺ ἔγραψε στὴν «Ἀθηναϊκή», στὶς 30 Ἰουλίου :

«Ἂν ὑπάρξη σύντομα μιὰ σοβαρὰ ἱκανοποιητικὴ ἀπάντηση, ἡ πορεία πρὸς τὴν Δημοκρατία θὰ γίνη πιὸ σταθερή, πιὸ σίγουρη. Καὶ θὰ βρεθῆ ἴσως ὁ τρόπος, τότε, νὰ παύσουν νὰ ὑποστηρίζουν ἁπλῶς τὴν κυβέρνηση, ἀλλὰ νὰ συμμετάσχουν σ' αὐτὴν τὰ δύο στελέχη τοῦ πολιτικοῦ μας κόσμου ποὺ ἀπέσπασαν, μὲ τὴν ἀγωνιστικότητα καὶ τὴ δημοκρατική τους συνέπεια, ὅλα τὰ χρόνια τὸ σεβασμὸ ἀκόμα καὶ τῶν ἀντιπάλων τους. Ἀναφέρομαι, φυσικά, στὸν Παναγιώτη Κανελλόπουλο καὶ τὸν Γιάννη Ζίγδη».

Πολλοὶ φίλοι, ἄλλοι ἀνήσυχοι, ἄλλοι ἀγανακτισμένοι, μοῦ τηλεφώνησαν μόλις ἀποκαταστάθηκε ἡ ἐπικοινωνία, νὰ ἐπιστρέψω ἀμέσως. Τὸ θεωροῦσαν ἐπιτακτικὴ πολιτικὴ ἀνάγκη. Δὲν ἔσπευσα νὰ τὸ κάμω, γιατὶ μὲ κανένα τρόπο δὲν ἤθελα νὰ συνδυαστεῖ ἡ ἐπιστροφή μου μὲ τὴν ἐπιδίωξη ἀξιωμάτων, ἀλλὰ καὶ γιατὶ πίστευα ὅτι τὶς κρίσιμες ἐκεῖνες μέρες, ποὺ δὲν ὑπῆρχε ἀκόμη διπλωματικὴ ἐκπροσώπηση τῆς νέας καταστάσεως στὴν Οὐάσινγκτον καὶ τὸν Ο.Η.Ε., ἡ παραμονή μου στὶς Η.Π.Α. ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι χρήσιμη. Οἱ ἐπαφές μου ἄλλωστε μὲ τὸ Κογκρέσσο, τὸν τύπο καὶ ἄλλους ἀμερικανικοὺς καὶ διεθνεῖς κύκλους εἶχαν ἀναπτυχθεῖ τόσο, ὅσο ποτὲ ἄλλοτε.

Γύρισα στὴν Ἀθήνα στὶς 3 Αὐγούστου. Ὁ ἱεροφάντης τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ, ὁ ἀγαθὸς κ. Σάββας Κωνσταντόπουλος, διαψεύστηκε γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ στὶς προφητεῖες του!... Στὸ Ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ — παρὰ τὴν πολύωρη καθυστέρηση τοῦ ἀεροπλάνου — μοῦ ἔγινε θερμὴ λαϊκὴ ὑποδοχὴ πού, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω, μὲ συγκίνησε βαθύτατα. Τὸ ἴδιο τὴν ἑπομένη στὸ Ἀεροδρόμιο τῆς Ρόδου.

Στὸ Ἑλληνικὸ καὶ στὴ Ρόδο ἔκαμα δηλώσεις ποὺ ἀνέγραψε ὁ ἑλληνικὸς καὶ διεθνὴς τύπος.

Μ' αὐτὲς ὑποστήριξα τὴν ἀνάγκη: α) Νὰ διορισθεῖ ἀμέσως Ἀρχιστράτηγος γιὰ τὴν ἀνασύνταξη τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων,

ὅπως ἔγινε ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1922. β) Νὰ πάψει ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ νὰ εἶναι μονοδιάστατη. γ) Νὰ καταλυθεῖ ἡ ψευτοκυβέρνηση τῆς Χούντας στὴν Κύπρο καὶ δ) Νὰ γίνει κυβέρνηση πραγματικῆς ἐθνικῆς ἑνότητας, στὴν ὁποία ν' ἀντιπροσωπεύονται ὑπεύθυνα ὅλες οἱ πολιτικὲς δυνάμεις, γιὰ νὰ μπορέσει τὸ ἔθνος ἑνωμένο νὰ ἀντιμετωπίσει μὲ ἐπιτυχία τὴν ἐξωτερικὴ ἀπειλή, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξασφαλίσει τὴ στέρεη ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας.

Κατηγόρησα, ἐξάλλου, τὸν κ. Κίσσινγκερ ὡς τὸν βασικὰ ὑπεύθυνο γιὰ τὴν κυπριακὴ τραγωδία καὶ χαρακτήρισα τὴν πολιτεία του τὸ «Γουωτεργκέητ» τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν Η.Π.Α.

Τελείωσα τὶς δηλώσεις μου μὲ τὴν ἀκόλουθη διαβεβαίωση: «Ἐπειδὴ εἶμαι ρεαλιστὴς καὶ ὄχι δογματικός, θὰ ὑποστηρίξω τὴν κυβέρνηση Καραμανλῆ μὲ τὴ σημερινή της μορφή, ἐφόσον κρατήσει σωστὴ πολιτικὴ στὸ Κυπριακὸ καὶ ἐνεργήσει μὲ ἀποφασιστικότητα γιὰ τὴ γρήγορη ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας»

Δὲν ἦταν τυχαία ἡ πρόταξη τῆς ἀνάγκης γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας στὴν πρώτη ἐπικοινωνία μου μὲ τὸ λαό, εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπιστροφή μου. Καὶ τοῦτο γιατί, κατὰ τὴν ἄποψή μου, χωρὶς αὐτὴ δὲ θὰ μπορούσαμε νὰ ἀποκτήσουμε ἔνοπλες δυνάμεις ἀξιόμαχες καὶ πιστὲς στὴν ἀποστολή τους, ποὺ ἦταν ἡ καίρια προϋπόθεση γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα στὸν ἐσωτερικὸ καὶ ἐξωτερικὸ τομέα: γιὰ τὴ στέρεη θεμελίωση τῆς δημοκρατίας, τὴν ἄσκηση πρόσφορης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ προπαντὸς τὴν ἀποτελεσματικὴ ἀντιμετώπιση τῆς κυπριακῆς τραγωδίας ὕστερα ἀπὸ τὴν τουρκικὴ εἰσβολή. Χωρὶς τέτοιες ἔνοπλες δυνάμεις θὰ ζούσαμε συνεχῶς κάτω ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ τῶν τάνκς στὸ ἐσωτερικὸ καὶ διεθνῶς θὰ μέναμε παράλυτοι, ἱκέτες ἐξαρτώμενοι ἀπὸ τὶς καλὲς διαθέσεις τοῦ κ. Κίσσινγκερ καὶ τῶν ἄλλων φίλων μας τοῦ ΝΑΤΟ, θύματα τῶν συνεχῶν ἐκβιασμῶν τῆς Τουρκίας.

Ἔπρεπε, ἑπομένως, νὰ φύγει χωρὶς καθυστέρηση ἡ ἀνίκανη ἡγεσία ποὺ ἦταν ὑπεύθυνη γιὰ τὸ διπλὸ ἔγκλημα τῆς Κύπρου, τὴ γελοιοποίηση τῆς ἐπιστρατεύσεως καὶ ποὺ ἀκόμα εἶχε τόσο στενὰ συνδεθεῖ μὲ τὸ συμμαχικὸ παράγοντα. Ἐπιβαλλόταν γιὰ

τὶς τότε συνθῆκες νὰ διοριστεῖ ἀμέσως ἀρχιστράτηγος, μὲ κύρος καὶ ἀναμφισβήτητη νομιμοφροσύνη πρὸς τὴν κυβέρνηση τῆς χώρας, στὸν ὁποῖο νὰ δοθεῖ πλήρης ἐξουσιοδότηση γιὰ νὰ κάμει τὴν ἐπιβαλλόμενη ἀνασύνταξη τῆς ἡγεσίας καὶ τὴν κάθαρση ἀπὸ τοὺς ἐνόχους καὶ τοὺς ἀνίκανους. Χρειαζόταν δηλ. νὰ ἐπαναληφθεῖ τὸ προηγούμενο τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1922 πού, μὲ τὸν διορισμὸ τοῦ Θ. Πάγκαλου ὡς ἀρχιστρατήγου, κατόρθωσε ἀπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ στρατοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας νὰ δημιουργήσει τὸ Στρατὸ τοῦ Ἔβρου, χάρη στὸν ὁποῖο ὑπογράψαμε τὴν ἔντιμη Συνθήκη τῆς Λωζάνης, χωρὶς πόλεμο — γιατὶ ἀκριβῶς δὲν ἐγκαταλείψαμε τὴν ἀπειλὴ τοῦ πολέμου.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κ. Δ. Παπασπύρου καὶ τὸν κ. Χαρ. Πρωτοπαπᾶ, ποὺ ἤρθαν στὸ Ἀεροδρόμιο, οὔτε ὁ κ. Καραμανλῆς οὔτε κανένας ἀπὸ τοὺς ὑπουργούς του ἐνδιαφέρθηκε νὰ ἔλθει σὲ ἐπαφὴ μαζί μου, ἔστω γιὰ ἕνα τυπικὸ χαιρετισμό, νὰ μάθει ἂν εἶχα νὰ ἀνακοινώσω κάτι τὸ χρήσιμο ἀπὸ τὶς ἐμπειρίες μου στὴν Ἀμερικὴ ἢ νὰ συζητήσει τὶς ἀπόψεις ποὺ ἐξέθεσα δημόσια. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὑπουργούς, ἐντούτοις, ἦταν προσωπικοὶ φίλοι καὶ ἐπὶ ἑφτὰ χρόνια εἴχαμε κάμει κοινοὺς ἀγῶνες καὶ διωχθήκαμε μαζί, ποιὸς περισσότερο ποιὸς λιγότερο, ἀπὸ τὸ τυραννικὸ καθεστώς...

Πολὺ χαρακτηριστικὰ τὰ ἐλεγχόμενα ἀπὸ τὴν κυβέρνηση μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως ἀγνόησαν τὶς δηλώσεις μου, ὅπως σχεδὸν καὶ τὴν ἄφιξή μου.

Τὸ βράδυ τῆς ἐπιστροφῆς μου, ἀντιθέτως, εἶχα μιὰ μακριὰ συνομιλία μὲ τὸν κ. Παναγιώτη Κανελλόπουλο, ποὺ εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ μὲ ἐνημερώσει γιὰ τὶς συνθῆκες ποὺ ἔγινε ἡ μεταπολίτευση. Τοῦ ἐξέθεσα τὶς ἀπόψεις μου γιὰ τὴ διεθνὴ θέση τῶν ζητημάτων μας καὶ γιὰ τὴν πολιτικὴ ποὺ ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσουμε γιὰ τὴ σωτηρία τῆς χώρας.

Μετὰ τὶς ἐμπειρίες τῆς πρώτης μέρας καὶ μερικὰ ἄλλα περιστατικὰ τῶν ἀμέσως ἑπόμενων[1], ἀντιλήφθηκα πολὺ σύντομα

1. Τὴν ἐπιβεβαίωση τῆς ἀπίθανης αὐτῆς καταστάσεως ἔδωσε στὴ

ὅτι καὶ γιὰ τὴ νέα πολιτικὴ κυβέρνηση ἤμουν «προγραμμένος», ὅπως πάνω κάτω καὶ στὸν καιρὸ τῆς δικτατορίας [1]...

Τὸ πράγμα φαινόταν ἀπίστευτο, ὄχι ὅμως καὶ ἀνεξήγητο. Ὀφειλόταν προφανῶς στὸν ἀγώνα μου στὶς Η.Π.Α. ἀλλὰ καὶ στὶς ἀπόψεις μου σχετικὰ μὲ τὴν πορεία τοῦ ἔθνους μετὰ τὴν κατάρρευση τῆς δικτατορίας, ποὺ προφανῶς δὲν ταίριαζαν μὲ ὅ,τι εἶχε ἀποφασίσει ν' ἀκολουθήσει ἡ κυβέρνηση Καραμανλῆ. Καὶ αὐτὸ σὲ δυὸ κυρίως τομεῖς: α) τὴ μεταχείριση τοῦ ὑπὸ κατάρρευση καθεστῶτος καὶ β) τὸν ἐπαναπροσδιορισμὸ τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς.

Ὁ κ. Καραμανλῆς καὶ οἱ στενώτεροι κομματικοὶ φίλοι του πίστευαν στὴ λεγόμενη «πολιτικὴ τῆς γεφύρας», σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπέλθει ἀνοικτὴ ρήξη μὲ τὸ δικτατορικὸ καθεστώς. Κατὰ τὴν ἄποψή τους, τοῦτο θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποβάλει τὴ στρατιωτική του στολὴ καὶ νὰ περιβληθεῖ πολιτικὴ ἐνδυμασία, ὅσο τὸ δυνατὸ πιὸ ἀνώδυνα γι' αὐτό. Θὰ ἔπρεπε, φυσικά, νὰ συντελεστοῦν οἱ ἐπιβαλλόμενες ἐπιφανειακὲς ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικὲς προσαρμογὲς πρὸς τὴ δημοκρατικὴ τάξη γιὰ νὰ ἀποκτήσει πειστικότητα ἡ μεταμόρφωση [2]. Ἔτσι μόνο, θὰ γινόταν δυνατὴ ἡ διατήρηση τῆς Δεξιᾶς στὴν ἐξουσία κάτω ἀπὸ τὴν παραδοσιακή της ἡγεσία. Στὸν ἐξωτερικὸ τομέα, ἐξάλλου, θεωροῦσαν πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ μεταβληθεῖ βασικὰ ἡ θέση μας μέσα στὰ δυτικὰ καὶ εἰδικότερα στὰ ἀμερικανικὰ πλαίσια.

Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ καὶ στὰ δυό της σκέλη εἶχε τὸ προσὸν

Βουλὴ μετὰ τὶς ἐκλογὲς ὁ κ. Δ. Τσάτσος, ὅταν κατήγγειλε τὴν κυβέρνηση «ἐθνικῆς ἑνότητας», ποὺ ὑπῆρξε ἐντούτοις μέλος της, ὅτι εἶχε δώσει ἐντολὴ στὸ ραδιόφωνο καὶ τὴν τηλεόραση νὰ μὴ μεταδίδουν τὴ φωνὴ καὶ τὴν εἰκόνα μου!.. (Πρακτικὰ Βουλῆς, 17.1.1975, σελ. 336).

1. Πολὺ χαρακτηριστικὴ ἡ συσμένεια μὲ τὴν ὁποία ἡ κυβέρνηση «τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας» εἶδε τὴ συγκρότηση τῆς ὑπὸ τὴν προεδρία μου «Πανελληνίου Ἐπιτροπῆς Συμπαραστάσεως Κύπρου», ἀπὸ ἐκπροσώπους ὅλων τῶν πολιτικῶν παρατάξεων. Τῆς ἀπαγόρευσε π.χ. νὰ ὀργανώσει συλλαλητήριο διαμαρτυρίας μετὰ τὴ δεύτερη τουρκικὴ ἐπίθεση στὴν Κύπρο, τὸν Αὔγουστο τοῦ 1974. Ἀνέχθηκε, ὅμως, νὰ γίνουν «παρανόμως» δυὸ τρία ἀπὸ ἄλλες ὀργανώσεις γιὰ τὸν ἴδιο σκοπό!...

2. Ἡ πιὸ χαρακτηριστικὴ ἀπὸ τὶς ἐνέργειες αὐτὲς ἦταν ἡ ἀναγνώριση τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος καὶ ἡ κατάργηση τοῦ Α.Ν. 509/47.

νὰ ἐμφανίζεται στοὺς πολλοὺς ὡς ἡ ἐνσάρκωση τοῦ «ρεαλισμοῦ» καὶ τῆς «φρονήσεως»: Ἔτσι θὰ ἀποκλειόταν νὰ ξανακυλήσουν τὰ τάνκς στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας καὶ ἔτσι θὰ ἀποφεύγαμε τὸν πόλεμο μὲ τὴν Τουρκία. Ἦταν μιὰ πολιτικὴ ποὺ φαινόταν νὰ ἀνταποκρίνεται τὴν ὥρα ἐκείνη στὴ δίψα τοῦ ταλαιπωρημένου λαοῦ μας γιὰ ἐσωτερικὴ γαλήνη. Καὶ γι' αὐτὸ μπόρεσε νὰ τὸν συνεπάρει.

Ἡ δίψα αὐτή, πράγματι, σὲ συνδυασμὸ μὲ μιὰ καλὰ ἐνορχηστρωμένη προπαγάνδα ὁδήγησε τὴ νύχτα τῆς 23ης Ἰουλίου στὸ ἱστορικὸ παράδοξο, νὰ γίνει δεκτὸς ἀπὸ τὸ λαό μας σὰν «ἐλευθερωτὴς» ἀπὸ τὴ δικτατορία, ἐκεῖνος ποὺ ἐπὶ 7 ὁλόκληρα χρόνια δὲν εἶχε συμμεριστεῖ τὴν τύχη του, μένοντας στὸ ἐξωτερικό, οὔτε εἶχε συμμετάσχει μὲ οὐσιαστικὸ τρόπο στὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς τυραννίας. Καὶ νὰ προβληθεῖ σὰν «σωτήρας» τοῦ κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ ὁ ὑπεύθυνος γιὰ τὶς περίφημες Συμφωνίες τῆς Ζυρίχης καὶ τοῦ Λονδίνου, τὴν ὥρα ἀκριβῶς ποὺ ἀπέδιδαν τοὺς μοιραίους καρπούς τους, ὅπως εἶχε προβλέψει ἡ τότε δημοκρατικὴ Ἀντιπολίτευση, ἐνῶ γιὰ κεῖνον ἡ ἡμέρα τῆς ὑπογραφῆς τους ἦταν «ἡ εὐτυχέστερη τῆς ζωῆς του»...

Βέβαια, μὲ τὸν κ. Καραμανλῆ στὸ ρόλο τοῦ «Μεσσία» ἡ Δεξιὰ κατόρθωσε ὄχι μόνο νὰ διατηρήσει τὸ μονοπώλιο τῆς ἐξουσίας τὴν κρίσιμη ἐκείνη περίοδο, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ νομιμοποιήσει λίγο ἀργότερα μὲ τὴ διενέργεια τῶν πρόωρων ἐκλογῶν ποὺ ἀκολούθησαν.

Ἡ πολιτική του, ὅμως, ἔμοιαζε, κατὰ τὴν ἀντίληψη πολλῶν καὶ τὴ δική μου, μὲ προσφυγὴ σὲ ναρκωτικά, ποὺ ὄχι μόνο δὲ θεραπεύει, ἀλλὰ ὁδηγεῖ πολλὲς φορὲς σὲ ὑποτροπές, χειρότερες ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἀρρώστια.

Ἡ Χούντα ὅπως ἤδη ἐξέθεσα σὲ προηγούμενο κεφάλαιο[1] δὲν ἔπεσε ἀπὸ ἑλληνικὴ πρωτοβουλία. Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ τραγωδία τῆς Κύπρου δὲν θὰ εἶχε ὡς συνέπεια τὴν ἄμεση ἀνατροπή της, ἂν ὁ Ἰωαννίδης δὲν ἔκανε τὸ μοιραῖο λάθος νὰ ἀπειλήσει τὴν

1. Βλέπε σελ. 289 - 91 παραπάνω.

κήρυξη πολέμου μὲ τὴν Τουρκία, ἀγανακτισμένος γιατὶ οἱ Ἀμερικανοὶ τὸν ἐξαπάτησαν. Ἡ ἀπειλὴ αὐτὴ καὶ ἡ προσπάθειά του νὰ τὴν πραγματοποιήσει ἐπέφεραν τὴν ἄμεση κατάλυση τῆς δικτατορίας ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς. Καὶ τοῦτο, γιατὶ δὲν ὑπῆρχαν περιθώρια γιὰ νέους δικτατορικοὺς πειραματισμούς. Μέσα στὸν πανικὸ ποὺ τοὺς κατέλαβε, ὁ κ. Κίσσινγκερ καὶ οἱ συνεργάτες του ὑποχρεώθηκαν νὰ θυμηθοῦν τὴ δημοκρατία καὶ νὰ σπεύσουν πρὸς αὐτὴ σὰν τὴ μόνη δυνατὴ διέξοδο!...

Ἡ πρώτη ὅμως «πολιτικὴ κυβέρνηση» ποὺ ὁραματίστηκαν ἦταν κυβέρνηση μὲ πρωθυπουργὸ τὸν κ. Στ. Στεφανόπουλο, ὑπουργὸ Συντονισμοῦ τὸν κ. Μαρκεζίνη καὶ ὑπουργὸ Ἐθνικῆς Ἀμύνης τὸν κ. Γαρουφαλιᾶ. Αὐτὸ ἄφησε νὰ διαρρεύσει ὁ κ. Τζὼν Νταίη τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ τὸ βράδυ τῆς 22 Ἰουλίου στὴν Οὐάσινγκτον, λίγες ὧρες μετὰ τὴν πρὲς κόμφερανς τοῦ κ. Κίσσινγκερ. Ἡ πληροφορία προκάλεσε κατάπληξη σ' ὅλους στὸ Γραφεῖο μου, γιατὶ ἔδειχνε ὅτι οἱ ὑπεύθυνοι τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεν δὲν μποροῦσαν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὶς παλιὲς ψυχώσεις τους, οὔτε καὶ στὶς τραγικὲς ἐκεῖνες ὧρες [1].

Φαίνεται, ὅμως, ὅτι πολὺ σύντομα ἀντιλήφθηκαν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσουν πιὸ προσεκτικά. Ἔτσι ἡ πρωτοβουλία ἀφέθηκε στὴν ἑλληνικὴ στρατιωτικὴ ἡγεσία, ἡ ὁποία τὸ πρωὶ τῆς 23ης Ἰουλίου ἀποφάσισε νὰ παραδώσῃ τὴν ἐξουσία «ἐξ ὀνόματος τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων» στοὺς πολιτικοὺς ἀρχηγούς, ποὺ θὰ καλοῦσε αὐθημερὸν ὁ «Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας» στρατηγὸς Γκιζίκης [2].

Πράγματι τὸ πρωὶ ἐκεῖνο «ἡ κυβέρνηση» Ἀνδρουτσόπουλου ἀποπέμφθηκε καὶ τυπικά. Καὶ στὶς 2 μ.μ. πραγματοποιήθηκε σύ-

1. «Πρὸς στιγμὴ φάνηκε νὰ θέλουν (οἱ Ἀμερικανοὶ) μιὰ κυβέρνηση ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ κ. Στεφανόπουλου». Γ. Ν. Δρόσος, «Συμφορὰ καὶ Ἀπελευθέρωση», «Καθημερινὴ» 20.4.1975. Ὁ κ. Στεφανόπουλος διαβεβαιώνει ἐντούτοις ὅτι δὲν τοῦ ἔγινε σχετικὴ βολιδοσκόπηση. «Καθημερινή», 27.7.1975. Ἴσως νὰ μὴν ὑπῆρξε ὁ ἀπαραίτητος χρόνος.

2. Σύμφωνα μὲ ὁρισμένες πληροφορίες, ἡ πρώτη σκέψη τοῦ στρατηγοῦ Μπονάνου καὶ τῶν τριῶν ἄλλων ἀρχηγῶν ἦταν νὰ ἀνατεθεῖ ἡ κυβέρνηση στὸν κ. Π. Γαρουφαλιᾶ. Σ' αὐτὸ ὅμως δὲν συμφώνησε ὁ στρατηγὸς Γκιζίκης. «Τὸ Βῆμα», 14 Σεπτεμβρίου 1975.

σκεψη πολιτικῶν ἀρχηγῶν ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ στρατηγοῦ Γκιζίκη, στὴν ὁποία τελικὰ πῆραν μέρος καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ποὺ στὴν ἀρχὴ ἀνέμεναν σὲ διπλανὸ δωμάτιο.

Γνωρίζουμε τὶς λεπτομέρειες τῆς συσκέψεως ἀπὸ τὶς ἀφηγήσεις πολλῶν ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ πῆραν μέρος—δημοσιεύτηκαν ἄλλωστε ἐπανειλημμένα στὸν τύπο. Χωρὶς περιστροφὲς ὁ στρατηγὸς Γκιζίκης ἔσπευσε νὰ ἀνακοινώσει στοὺς πολιτικοὺς ποὺ κάλεσε ὅτι «οἱ ἔνοπλες δυνάμεις» εἶχαν ἀποφασίσει νὰ ἐπιστρέψουν στοὺς στρατῶνες τους καὶ νὰ πειθαρχήσουν στὴν πολιτικὴ κυβέρνηση, ποὺ θὰ ἀναλάμβανε τὴν ἐξουσία γιὰ νὰ σώσει τὴ χώρα ἀπὸ τὴν καταστροφή. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων δήλωσαν ὅτι εἶχαν τὸν ἀπόλυτο ἔλεγχο τῆς καταστάσεως καὶ ὅτι ὁ Ἰωαννίδης ἔδωσε τὸ λόγο τῆς τιμῆς του ὅτι δὲ θὰ ἀντιδράσει. Ὁ στρατηγὸς Γκιζίκης κάλεσε τοὺς πολιτικοὺς ἀρχηγοὺς νὰ σχηματίσουν κυβέρνηση ἀμέσως, χωρὶς χρονοτριβή. Γιὰ νὰ διευκολύνει μάλιστα τὰ πράγματα πρόσφερε τὴν παραίτησή του. Μὲ τὸ ἴδιο πνεῦμα ἀπέσυρε ἀμέσως τὸ αἴτημα τῆς διατηρήσεως στὰ τρία καίρια ὑπουργεῖα — Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Δημοσίας Τάξεως καὶ Ἐσωτερικῶν — τῶν ὑπουργῶν ποὺ τὰ κατεῖχαν. Πρόθεση παραιτήσεως ἐκδήλωσε ἐπίσης καὶ ὁ στρατηγὸς Γαλατσάνος, ἀρχηγὸς τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς.

Ὁ κ. Κανελλόπουλος, ποὺ μίλησε πρῶτος ἀπὸ τοὺς πολιτικούς, ὑπογράμμισε τὶς βαρύτατες εὐθύνες τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἡγεσίας τοῦ καθεστῶτος γιὰ τὴν κυπριακὴ τραγωδία. Τὴν ἀποκάλεσε «προϊὸν ἐθνικῆς προδοσίας».

Στὴ συζήτηση ποὺ ἀκολούθησε, ἔγιναν διάφορες προτάσεις γιὰ τὴ σύνθεση καὶ τὴν ἡγεσία τῆς κυβερνήσεως ποὺ θὰ σχηματιζόταν. Ὁ κ. Εὐάγγ. Ἀβέρωφ πρότεινε νὰ ἀνακληθεῖ ὁ κ. Καραμανλῆς καὶ νὰ σχηματίσει ἐκεῖνος τὴ νέα κυβέρνηση, ὡς ὁ πιὸ ἐνδεδειγμένος. Ἂς σημειωθεῖ ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς εἶχε διακηρύξει ἀπὸ τὸ Παρίσι, στὶς 16 Ἰουλίου, πὼς ἦταν διαθέσιμος!...[1]

1. Ὁ κ. Καραμανλῆς ἔσπευσε νὰ δηλώσει πράγματι τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὅτι «διὰ τὴν προσπάθειαν τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ὁμαλότητος καὶ τῆς

Ἡ πρόταση ὅμως αὐτὴ ἀποκρούστηκε ἀπὸ τοὺς στρατιωτικοὺς μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι λόγω τῆς μακριᾶς του ἀπουσίας ὁ κ. Καραμανλῆς δὲν ἦταν ἐπαρκῶς ἐνημερωμένος γιὰ τὴν παρούσα κατάσταση καὶ ὅτι ἡ ἐπιστροφή του θὰ καθυστεροῦσε τὸ σχηματισμὸ τῆς κυβερνήσεως, ποὺ ἔπρεπε ὁπωσδήποτε νὰ γίνει ἀμέσως.

Τελικὰ ἡ ἐντολὴ δόθηκε στὸν κ. Π. Κανελλόπουλο, ποὺ δέχτηκε νὰ σχηματίσει κυβέρνηση τῶν κομμάτων Ε.Ρ.Ε. καὶ Ε.Κ. Ὁ κ. Μαῦρος, ὅμως, στὸν ὁποῖο ἀποτάθηκε ὁ κ. Κανελλόπουλος γιὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ κατάρτιση τοῦ καταλόγου τῶν ὑπουργῶν, ἐπέμεινε σὲ ἀναβολὴ μερικῶν ὡρῶν «γιὰ νὰ συνεννοηθεῖ προηγουμένως μὲ τοὺς φίλους του», ἐπειδή, ὅπως εἶπε, δὲν ἦταν ὁ ἐπίσημος ἐκπρόσωπος τοῦ κόμματος τῆς Ε.Κ.

Ἔτσι ἡ συνεδρίαση διακόπηκε καὶ οἱ πολιτικοὶ ἀπεχώρησαν στὶς 5.45′ μ.μ. περίπου. Ὁ κ. Κανελλόπουλος πῆγε σπίτι του γιὰ νὰ συντάξει τὸν κατάλογο τῶν ὑπουργῶν. Ὁ κ. Μαῦρος πῆγε στὸ σπίτι τοῦ κ. Χρ. Λαμπράκη νὰ τὸν συμβουλευτεῖ καὶ εὐθὺς μετὰ στὸ σπίτι τοῦ κ. Κανελλόπουλου[1].

Ἔμεινε, ὅμως, στὸ «Προεδρικὸ γραφεῖο» ὁ κ. Ἀβέρωφ, ποὺ ἐπανέλαβε τὴ συζήτηση μὲ τὸ στρατηγὸ Γκιζίκη, τὸν ὁποῖο κατόρθωσε νὰ μεταπείσει μέσα σὲ λίγα λεπτά, μὲ ἀποτέλεσμα ὁ τελευταῖος νὰ ἀποσύρει τὴν ἐντολὴ ἀπὸ τὸν κ. Κανελλόπουλο καὶ νὰ τὴ δώσει στὸν κ. Καραμανλῆ, ποὺ ἦταν πράγματι ἕτοιμος νὰ τὴν ἀποδεχτεῖ καὶ νὰ ἐπιστρέψει ἀμέσως. Στὴ συζήτηση αὐτὴ βοήθησαν τὸν κ. Ἀβέρωφ ὁ ναύαρχος Ἀραπάκης καὶ τρεῖς ἀπὸ τοὺς γνωστότερους ἀξιωματικοὺς τοῦ περιβάλλοντος Ἰωαννίδη — ὁ συνταγματάρχης Θ. Νίκας, ὁ ἀντισυνταγματάρχης Μ. Πηλιχὸς καὶ ὁ ταγματάρχης Χαρ. Παλαΐνης. Φαίνεται πὼς πῆρε μέρος σ' αὐτὴ καὶ ὁ πτέραρχος Παπανικολάου.

Ὁ κ. Κανελλόπουλος εἰδοποιήθηκε γιὰ τὰ διατρέξαντα πρῶτα ἀπὸ τὸν κ. Ἀβέρωφ στὶς 6.15′ περίπου καὶ λίγο ἀργότερα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν κ. Γκιζίκη.

Μὲ τί ἐπιχειρήματα μεταπείστηκε ὁ στρατηγὸς Γκιζίκης;

ἐθνικῆς συμφιλιώσεως τίθεται εἰς τὴν διάθεσιν τῆς χώρας». («Ἐλεύθερος Κόσμος», 28 Ἰουλίου 1974).

1. Γ. Ν. Δρόσου, «Συμφορὰ καὶ Ἀπελευθέρωση», «Καθημερινή», 23.4.1975.

Δὲν ἔχουμε ἐπίσημες μαρτυρίες. Ὁ κ. Ἀβέρωφ ὅμως ὑπῆρξε σὲ ὅλο τὸ διάστημα τῆς δικτατορίας ὁ θεωρητικὸς τῆς «πολιτικῆς τῆς γεφύρας». Καὶ τὸ πιθανότερο εἶναι ὅτι θὰ ἔδωσε στὸ στρατηγὸ καὶ στοὺς ἄλλους ἐκπροσώπους τῆς Χούντας τὴ διαβεβαίωση ὅτι *κανένας ἀπὸ τοὺς ὑπεύθυνους ὄχι μόνο τῆς 15ης Ἰουλίου 1974, ἀλλὰ καὶ τῆς 21ης Ἀπριλίου, ὅπως καὶ τῆς 25ης Νοεμβρίου δὲν εἶχε τίποτε νὰ φοβηθεῖ ἂν ὁ κ. Καραμανλῆς ἀναλάμβανε τὴν ἐξουσία, ἀντίθετα μὲ ὅ,τι θὰ συνέβαινε ἂν σχημάτιζε κυβέρνηση ὁ κ. Κανελλόπουλος, ὅπως φάνηκε καθαρὰ καὶ ἀπὸ ὅσα εἶπε στὴ σύσκεψη.*[1] Διαφορετικὰ θὰ πρέπει νὰ γίνουν ἄλλες ὑποθέσεις σχετικὰ μὲ τὴ δραματικὴ ὑπαναχώρηση τοῦ στρατηγοῦ Γκιζίκη καὶ τὴν ἀνάκληση τῆς ἐντολῆς ἀπὸ τὸν κ. Κανελλόπουλο, γιὰ τὶς ὁποῖες ὅμως δὲν ὑπάρχουν συγκεκριμένα στοιχεῖα.

Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ ἐξήγηση γιὰ τὴ μορφὴ τῆς κυβερνήσεως ποὺ σχημάτισε ὁ κ Καραμανλῆς εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπιστροφή του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν πολιτικὴ «φρονήσεως» ποὺ ἀκολούθησε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, μὲ τὸ σεβασμὸ τῶν προσώπων καὶ τῶν θεσμῶν τῆς δικτατορίας, ποὺ τὴ χαρακτηρίζει.

Πράγματι, κανένας ἀπὸ τοὺς πρωταγωνιστὲς τῆς «ἐπαναστάσεως» καὶ τοὺς συνεργάτες τους δὲ διώχθηκε ἐπὶ ἀρκετὸ

1. Μεταξὺ πολλῶν στοιχείων ποὺ ἐνισχύουν τὴν παραπάνω ἄποψη ἀξίζει νὰ ἀναφερθεῖ ἰδιαίτερα τὸ ἀκόλουθο : Σὲ συνέντευξη ποὺ ἔδωσε στὸ γερμανικὸ περιοδικὸ «Σπίγκελ» (Τεῦχος 38, 15 Σεπτεμβρίου 1975, σελ. 121) ὁ Δ. Ἰωαννίδης ἰσχυρίζεται ὅτι : «Βεβαίως ἐκείνην τὴν ἐποχὴν (Ἰούλιος - Αὔγουστος 1974) αἱ διαβεβαιώσεις ἀπὸ τὴν τότε κυβέρνησιν πρὸς τὸν στρατηγὸν Γκιζίκην, τὴν ἡγεσίαν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ ἐμὲ ἐδίδοντο ἀφειδῶς. Προσωπικῶς, παρουσία καὶ τρίτου προσώπου, εἶχον διαβεβαιώσεις ἀπὸ ὑπεύθυνον ὑπουργόν, ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ 3 - 4 μεταθέσεις οὐδεὶς ἀξιωματικὸς θὰ ἐθίγετο. Ἔπρεπε νὰ περάσῃ ὀλίγος χρόνος καὶ νὰ ἔλθουν αἱ δηλώσεις τοῦ ὑπουργοῦ Γ. Ράλλη πρὸς τὸ Γερμανικὸν Πρακτορεῖον διὰ νὰ πληροφορηθῇ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς καὶ οἱ ἀξιωματικοί, ὅτι αἱ διαβεβαιώσεις αὐταὶ οὐδὲν ἄλλο ἐσήμαινον παρὰ τὰς παραγράφους τοῦ Σχεδίου Ἐξαπατήσεως τῆς τότε κυβερνήσεως. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὑπάρχουν τὰ στοιχεῖα, ἔγγραφα κλπ. καὶ κάποτε θὰ ἔλθουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἡ πικρία τῶν ἀξιωματικῶν διὰ τὴν ἐξαπάτησίν μας ἐκ μέρους τῶν πολιτικῶν εἶναι ἀπολύτως δικαιολογημένη».

Οἱ ἰσχυρισμοὶ αὐτοὶ δὲν διαψεύστηκαν ἐπίσημα.

διάστημα[1], ἡ στρατιωτικὴ ἡγεσία ποὺ ἦταν ὑπεύθυνη γιὰ τὴν κυπριακὴ τραγωδία ἔμεινε στὴ θέση της καὶ ὁ στρατηγὸς Γκιζίκης — σύμβολο τοῦ καθεστῶτος — διατηρήθηκε στὴν Προεδρία τῆς Δημοκρατίας.

Ἀναγνωρίστηκε τὸ ἔγκυρο ὅλου τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος, ὅπως καὶ ἡ νομιμότητα τῆς συγκροτήσεως καὶ ἐπανδρώσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ὅπως διαμορφώθηκαν στὴν ἑπταετία.

Ἡ ἀπίθανη ἀσάφεια τοῦ Π.Δ. 519 περὶ ἀμνηστίας ἔδειξε τὴν πρόθεση τῆς νέας κυβερνήσεως νὰ κατοχυρώσει καὶ νομοθετικὰ τὴν ἀτιμωρησία γιὰ τὰ ἐγκλήματα τῆς δικτατορίας.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952 χωρὶς τὰ ἄρθρα περὶ τῆς μορφῆς τοῦ Πολιτεύματος ὑποδήλωσε τὴν ἀνάληψη καὶ στὸ θέμα αὐτὸ δεσμεύσεων, ποὺ ἦταν ἐντελῶς ἀντίθετες πρὸς παλαιότερες διακηρύξεις τοῦ κ. Καραμανλῆ καὶ πρὸς ὁρισμένες διαβεβαιώσεις πού, ὅπως λέγεται, ἔδωσε στὸν τέως βασιλέα πρὶν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὸ Παρίσι.

Ὁ κ. Καραμανλῆς θὰ μποροῦσε καὶ ἔπρεπε, φυσικά, νὰ γίνει ὁ ἴδιος προσωρινὸς Ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους, ἐπωφελούμενος καὶ τῆς προσφορᾶς τοῦ κ. Γκιζίκη νὰ παραιτηθεῖ, ἂν ἤθελε βέβαια νὰ θέσει ὁριστικὸ τέρμα στὸ δικτατορικὸ καθεστώς.

Ὁ συμβιβασμὸς ὅμως μὲ τὴ δικτατορία ἦταν μιὰ «ἀντιιστορικὴ» ἐνέργεια. «Ἦταν κάτι περισσότερο ἀπὸ ἔγκλημα. Ἦταν λάθος», γιὰ νὰ θυμηθοῦμε τὴν περίφημη φράση τοῦ Ταλεϋράνδου — ἰδίως ὅσον ἀφορᾶ τὴ διατήρηση τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας. Κατέστρεψε τὴν εὐκαιρία νὰ ἀπαλλαγεῖ ἡ χώρα, μιὰ καὶ καλή, ἀπὸ τὸ δικτατορικὸ καρκίνωμα. Καὶ εἶχε ἐπίσης ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀπώλεια τῆς μοναδικῆς ἴσως δυνατότητας ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ Κυπριακοῦ, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τὴ λύτρωση τῆς χώρας ἀπὸ τὴν ὑποτέλεια.

1. Ἀντίθετα μάλιστα ἔγιναν προαγωγὲς καὶ τοποθετήσεις σὲ ἐπίκαιρες θέσεις τόσο στὶς ἔνοπλες δυνάμεις ὅσο καὶ στὶς πολιτικὲς ὑπηρεσίες πολλῶν στελεχῶν τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος. Ἡ πιὸ καταπληκτικὴ περίπτωση ἦταν, βέβαια, ἡ προαγωγὴ τοῦ ταξίαρχου Ἰωαννίδη σὲ ὑποστράτηγο! . .

Ὅταν κάλεσαν τὸν κ. Καραμανλῆ νὰ ἀναλάβει τὴν ἐξουσία, ὁ πραγματικὰ ἡττημένος δὲν ἦταν ἡ Χούντα — ἢ ἔστω ἡ Ἑλλάδα — ἀλλὰ ὁ κ. Κίσσινγκερ. Ὁ κίνδυνος μιᾶς ἑλληνοτουρκικῆς συρράξεως, ποὺ μποροῦσε νὰ ὁδηγήσει σὲ γενικότερη ἀνάφλεξη ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς του. Ὁ φόβος γιὰ μιὰ τέτοια καταστροφικὴ ἐξέλιξη συνεῖχε τὸν κ. Κίσσινγκερ.

Ἀλλὰ ὁ φόβος αὐτὸς ἀκριβῶς παρεῖχε σὲ μιὰ ἄξια καὶ ἐμπνευσμένη ἑλληνικὴ ἡγεσία τὴ δυνατότητα νὰ τὸν ἀξιοποιήσει γιὰ νὰ βγάλει τὴ χώρα ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο. Νὰ σώσει τὴν Κύπρο. Νὰ ἐξαναγκάσει τὸν κ. Κίσσινγκερ νὰ ἐγκαταλείψει τὰ εἰς βάρος τους σχέδιά του.

Παρὰ τὶς κρισιμότατες στιγμὲς ποὺ περνοῦσε, ἡ Ἑλλάδα διέθετε δυὸ ὅπλα ποὺ μποροῦσε νὰ χρησιμοποιήσει ἀποτελεσματικά: τὴν κατάργηση τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων καὶ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἐμπιστοσύνης στὸ ἀξιόμαχο τῶν ἐνόπλων δυνάμεων μὲ τὴν ἀντικατάσταση τῆς ἡγεσίας τους.

Ἀτυχῶς ὅμως ὁ κ. Καραμανλῆς — γιὰ τοὺς συνεργάτες του ὑπῆρχε τὸ ἐλαφρυντικὸ ὅτι λόγω τῆς παραμονῆς τους στὴν Ἑλλάδα δὲν ἦταν ἐπαρκῶς πληροφορημένοι — δὲν ἀντιλήφθηκε ἢ δὲν μπόρεσε νὰ ἐκτιμήσει ὀρθὰ τὴν κατάσταση. Καὶ ἀντὶ νὰ ἐκμεταλλευτεῖ τὶς ἀγχώδεις ἀνησυχίες τοῦ κ. Κίσσινγκερ, προσπάθησε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ νὰ τὶς καθυσυχάσει.

Πράγματι γιὰ μὲν τὶς ἀμερικανικὲς βάσεις δὲν ἔκαμε κανένα λόγο. Διατηρώντας τὴν ἴδια ἀμαρτωλὴ ἡγεσία στὶς ἔνοπλες δυνάμεις ἄφησε τὴ χώρα στρατιωτικῶς ἀνάπηρη, ἀνίκανη ἑπομένως νὰ διαδραματίσει ὁποιοδήποτε ἐνεργὸ ρόλο διεθνῶς.

Ἔτσι ἡ διπλωματικὴ «μάχη» στὴν ὁποία ἀποδύθηκε ἡ κυβέρνηση Καραμανλῆ ἦταν ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένη στὴν ἀποτυχία, γιατὶ στηριζόταν στὴν οὐσία μόνο στὴν ἐπίκληση ἀφηρημένων ἀρχῶν — περὶ δικαιοσύνης, σεβασμοῦ τῶν διεθνῶν συμβάσεων κλπ. — ποὺ δὲν ἔχουν καμιὰ ἀποτελεσματικότητα σὲ περιόδους διεθνῶν κρίσεων, ὅταν ἔχουν ἀποκοπεῖ ἀπὸ κάθε στοιχεῖο δυνάμεως.

Ἀκολουθώντας τὴ λανθασμένη αὐτὴ γραμμὴ ὁ κ. Καραμανλῆς ἔσπευσε νὰ στείλει τὸν κ. Γεώργιο Μαῦρο στὴ Γενεύη, τὴν ἑπομένη τῆς ὁρκωμοσίας τῆς κυβερνήσεως γιὰ νὰ συζητήσει μὲ

τοὺς Τούρκους καὶ Βρετανοὺς τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, τῆς 20ης Ἰουλίου, χωρὶς προηγουμένως νὰ ζητήσει τουλάχιστον κάποια ἐγγύηση ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανοὺς καὶ τοὺς Βρετανοὺς ὅτι οἱ Τοῦρκοι θὰ σέβονταν τὴν «κατάπαυση τοῦ πυρός», ποὺ εἶχαν ἤδη δεχτεῖ στὶς 22 Ἰουλίου καὶ θὰ σταματοῦσαν τὴν ἀποστολὴ ἐνισχύσεων στὴν Κύπρο. Παρέλειψε ἐπίσης ὁ κ. Καραμανλῆς νὰ ἔρθει σὲ κάποια ἔστω ἐπαφὴ μὲ τὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση — τὴν ἄλλη ὑπερδύναμη ποὺ ἐνδιαφεróταν ζωτικὰ γιὰ τὴν τύχη τῆς Κύπρου.

Ἔτσι ὁ νέος ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδας πῆγε στὴ Γενεύη μὲ τοὺς ὅρους — τοὺς ἀνύπαρκτους — τοῦ ναυάρχου Ἀραπάκη, «ξιπόλητος στ' ἀγκάθια», κατὰ τό κοινῶς λεγόμενον, ἐναποθέτοντας τὶς ἐλπίδες του στὴν καλὴ πίστη, ἂν ὄχι στὸ φιλελληνισμὸ τοῦ κ. Κίσσινγκερ καὶ τῶν Βρετανῶν !

Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ἡ Συνδιάσκεψη, ἀντὶ νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν ἀποχώρηση τῶν ξένων στρατευμάτων ποὺ ἦταν τὸ κύριο περιεχόμενο τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας (ἀρ. 353/20-7-74), νὰ ἐξαντληθεῖ σὲ μιὰ συμφωνία ποὺ ἐπιβεβαίωνε ξανὰ τὴν κατάπαυση τοῦ πυρός, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν πάλι χωρὶς ρητὴ ἀπαγόρευση ἐνισχύσεων καὶ χωρὶς βρετανικὴ ἢ ἀμερικανικὴ ἐγγύηση!... Μὲ τὴν κατάληξη αὐτὴ τῆς Τριμεροῦς οἱ Τοῦρκοι μπόρεσαν νὰ κερδίσουν χρόνο καὶ ἀνενόχλητοι νὰ συνεχίσουν τὴν ἀποστολὴ ἐνισχύσεων στὶς δυνάμεις τους στὴν Κύπρο.

Ἔτσι, ὅταν μετὰ 8 μέρες ὁ κ. Μαῦρος ξαναπῆγε στὴ Γενεύη βρέθηκε στὶς 14 Αὐγούστου μπροστὰ στὸ τελεσίγραφο τοῦ Ἐτζεβίτ, ποὺ τὸ ἀκολούθησε ἡ τουρκικὴ προέλαση ὡς τὴν Ἀμμόχωστο καὶ ἡ συμπλήρωση τῆς καταλήψεως τοῦ 40% τῆς Κύπρου — ἡ ὁλοκλήρωση τοῦ περίφημου σχεδίου «Ἀττίλας 2».

Τὴ νέα ἰταμὴ τουρκικὴ ἐνέργεια παρακολούθησε ἡ κυβέρνηση τῆς Μ. Βρετανίας — συνομιλητὴς στὴ Γενεύη καὶ συνεγγυητὴς τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἐδαφικῆς ἀκεραιότητας τῆς Κύπρου— σὰν ἁπλὸς θεατής. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ κυβέρνηση τῶν Η.Π.Α!

Καὶ τότε ἀκριβῶς ὁ κ. Καραμανλῆς θεώρησε καθῆκον του νὰ διακηρύξει ὅτι ὁπωσδήποτε δὲ θὰ ἔκαμνε πόλεμο κατὰ τῆς Τουρκίας γιὰ τὴν Κύπρο! (Διάγγελμα πρὸς τὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ

τῆς 15 Αὐγούστου). Ἡ πρόθεσή του αὐτὴ εἶχε διαφανεῖ, φυσικά, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ ποὺ ἀνέλαβε τὴν ἐξουσία — ἰδίως δὲ μὲ τὴ μὴ ἀλλαγὴ τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας — καὶ εἶχε ἐπηρεάσει πολὺ δυσμενῶς τὶς διαπραγματεύσεις. Ἡ δημόσια ἐξαγγελία της, ὅμως, ὑπῆρξε ὁλέθρια, γιατὶ παρεῖχε στοὺς Τούρκους καὶ τὸν κ. Κίσσινγκερ τὴ διαβεβαίωση ὅτι μποροῦσαν ἀπερίσπαστα νὰ ὁλοκληρώσουν τὸ ἔργο τῆς καταστροφῆς τοῦ ἀνεξάρτητου κράτους τῆς Κύπρου καὶ τοῦ κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ[1]. Ὁ κ. Καραμανλῆς στὴν περίπτωση αὐτὴ ξέχασε, προφανῶς, τὸ ἀπόφθεγμά του: «Στὴν πολιτικὴ μερικὰ πράγματα γίνονται, ἀλλὰ δὲ λέγονται»!

Ἔτσι ὁ κ. Κίσσινγκερ πέτυχε τὴν de facto διχοτόμηση, ἐνῶ ταυτόχρονα ἐμφανίστηκε ὅτι εἶχε συντελέσει ἀποφασιστικὰ στὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἀπὸ τότε οἱ κυβερνήσεις Καραμανλῆ προσπαθοῦν μάταια νὰ βροῦν τρόπο γιὰ τὴν ἀξιοπρεπὴ προσαρμογὴ στὰ τετελεσμένα.

Στὶς τραγικὲς ἐκεῖνες μέρες χρειαζόταν εὐψυχία, ἱκανότητα ψυχρῆς ἐκτιμήσεως τῆς ἑλληνικῆς καὶ διεθνοῦς καταστάσεως καὶ εἰδικότερα ἱκανότητα συνειδητοποιήσεως τῆς δεινῆς θέσεως στὴν ὁποία εἶχαν περιέλθει οἱ Η.Π.Α. καὶ προσωπικὰ ὁ κ. Κίσσινγκερ. Χρειαζόταν βέβαια καὶ ἀποφασιστικότητα στοὺς χειρισμούς. Αὐτὰ ἔλειψαν ἀπὸ τὸν κ. Καραμανλῆ καὶ τὴν κυβέρνησή του, ὅπως ἀποδεικνύουν οἱ πράξεις καὶ οἱ παραλείψεις τους. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ προσφυγὴ στὴν ἀρετὴ τῆς «φρονήσεως καὶ τοῦ ρεαλισμοῦ», ποὺ δὲ σήμαινε τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀναζήτηση ἀξιοπρεποῦς τρόπου ὑποταγῆς στὴ μοίρα ποὺ καθόρισαν γιὰ τὴ χώρα μας οἱ κύριοι τοῦ Πενταγώνου[2].

---

1. Ἀντίθετα — καὶ εἶναι περιττὸ νὰ τονιστεῖ ἐδῶ — τὸ διάγγελμα ἦταν ἀπὸ τὶς ἐπιτυχέστερες προπαρασκευαστικὲς ἐνέργειες γιὰ τὸν ἐκλογικὸ θρίαμβο πρὸς τὸν ὁποῖο ἀπέβλεπε ἀπὸ τὴν ἐπάνοδό του ὁ κ. Καραμανλῆς — γιατὶ ἔπεισε τὴ μάζα τῶν ἀνίδεων ψηφοφόρων «ὅτι μᾶς ἔσωσε ἀπὸ τὸν πόλεμο»!

2. Μικρὴ ἀπόδειξη γιὰ τοῦτο εἶναι ἡ δήλωση τοῦ κ. Καραμανλῆ σὲ συνέντευξη ποὺ ἔδωσε σὲ ἀμερικανικὴ πολιτικὴ ἐπιθεώρηση, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἡ Ἑλλάδα θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ ἐπιστρέψει στὸ ΝΑΤΟ — ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐντούτοις κατὰ τὶς κυβερνητικὲς διαβεβαιώσεις εἶχε ἀποχωρή-

Ὅταν ἔφτασα στὴν Ἀθήνα στὶς 3 Αὐγούστου, δὲν εἶχε γίνει ἀκόμη οὔτε τυπικὴ ἐπαφὴ μὲ τὴν πρεσβεία τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ἐδέησε νὰ γίνει λίγο ἀργότερα μὲ ρωσικὴ πρωτοβουλία. Στὶς 9 Αὐγούστου, ὅμως, καὶ ἐνῶ ὁ κ. Μαῦρος ἀπουσίαζε στὴ Γενεύη, ἐκδόθηκε ἕνα ὑβριστικὸ γιὰ τὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση ἀνακοινωθὲν — προφανῶς, γιατὶ ἐξακολουθούσαμε νὰ ἐναποθέτουμε τὶς ἐλπίδες μας στὴ συμπαράσταση τῶν μεγάλων φίλων καὶ συμμάχων μας — ἂν ὄχι στὴν ἐπιδεικτικὴ ἀποδοχὴ τοῦ ρόλου τοῦ «ὑποτελοῦς»[1].

Ὁ κ. Καραμανλῆς ἐξάλλου ἀπέφυγε νὰ θέσει τὸ θέμα τῆς διατηρήσεως τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων τὶς πρῶτες κρίσιμες μέρες, πράγμα ποὺ θὰ συγκινοῦσε σοβαρὰ τὸν κ. Κίσσινγκερ. Ἔσπευσε μόνο εὐθὺς μετὰ τὴ δεύτερη τουρκικὴ ἐπίθεση στὴν Κύπρο, στὶς 14 Αὐγούστου, νὰ ἐξαγγείλει ἐντυπωσιακὰ τὴν ἀποχώρηση τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸ σκέλος τοῦ NATO. Ἀλλὰ ἡ ἐνέργεια αὐτή, ποὺ ἦταν πολὺ χρήσιμη γιὰ τὸν κατευνασμὸ τῆς ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης, δὲν μποροῦσε τότε νὰ ἐνοχλήσει ὑπερβολικὰ τὸ Πεντάγωνο καὶ δὲν ὑλοποιήθηκε ἄλλωστε ποτέ[2].

σει ὁριστικὰ — «ἂν τοῦτο καταδικάσει ὁμόφωνα τὴν τουρκικὴ ἐπίθεση καὶ πιέσει τὴν Τουρκία νὰ δεχτεῖ λιγότερο ἀπὸ τὸ 40% τῆς Κύπρου» («Τάιμ Μάγκαζιν», 28 Ὀκτωβρίου 1974, σελ. 27).

1. Τὸ κείμενο τοῦ ἀνακοινωθέντος εἶχε ὡς ἑξῆς: «Οὐδὲν τῶν ἀναγραφομένων περὶ σοβιετικῆς στάσεως ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα. Ἀντιθέτως, θὰ ἠδύνατο βασίμως νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι αἱ μέχρι σήμερον πραγματικαὶ ἐνέργειαι ἐξυπηρετοῦν μᾶλλον τὰς τουρκικὰς θέσεις ἐπὶ τοῦ προβλήματος» («Τὸ Βῆμα», 10 Αὐγούστου 1974).

Προγενέστερα καὶ συγκεκριμένα στὶς 28 Ἰουλίου ἔφτασε στὴ Γενεύη, γιὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν Τριμερῆ Συνδιάσκεψη, σοβιετικὸς ἀντιπρόσωπος. Καμιὰ ὅμως, προσπάθεια δὲν καταβλήθηκε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ πλευρὰ γιὰ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ σοβιετικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν στὶς 23 Αὐγούστου ὑποβλήθηκε ἡ σοβιετικὴ πρόταση γιὰ τὴ σύγκληση συνδιασκέψεως 20 κρατῶν, ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνηση ἀρκέστηκε σὲ μιὰ τυπικὴ «κατ' ἀρχὴν» ἀποδοχή της, χωρὶς νὰ κάνει τίποτε τὸ οὐσιαστικὸ γιὰ τὴν προώθηση τῆς πραγματοποιήσεως της.

2. Σχολιάζοντας τὴν ἀπόφαση αὐτὴ δήλωσα στὶς 15 Αὐγούστου: «...2. Δὲν ἀρκεῖ ὅμως νὰ καταργηθοῦν οἱ βάσεις τοῦ NATO. Οὐσιαστικωτέραν σημασίαν ἔχει ἡ κατάργησις τῶν Ἀμερικανικῶν Βάσεων, διότι, ὡς

Τέλος τὸ ὅπλο τῆς «ἀπειλῆς πολέμου» κατὰ τῆς Τουρκίας ποὺ ἦταν τὸ μόνο ἱκανὸ νὰ συγκινήσει, ὄχι μόνο τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ καὶ τοὺς Βρετανοὺς καὶ περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἀμερικανούς, ἐφόσον βέβαια συνδυαζόταν μὲ μιὰ σοβαρὴ προσπάθεια χειραφετήσεώς μας ἀπὸ τὴν παραδοσιακὴ κηδεμονία τῶν συμμάχων μας, ὄχι μόνο δὲ χρησιμοποιήθηκε, ἀλλὰ ἐγκαταλείφθηκε, χωρὶς κὰν νὰ ἐξεταστεῖ, ἀφοῦ διατηρήθηκε ἡ ἴδια ἡγεσία στὶς ἔνοπλες δυνάμεις.

Αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ βασικὸ σφάλμα. Μὲ τὴν «ἀπειλὴ νέου πολέμου» μπορέσαμε — ἀφοῦ διοργανώσαμε τὸ στρατὸ τοῦ Ἔβρου — νὰ ὑπογράψουμε τὴν ἔντιμη συνθήκη τῆς Λωζάνης στὰ 1923. Μὲ τὸ ἐπιγραμματικὸ «Ἐὰν θέλετε νὰ εἰσέλθετε εἰς τὸ φρενοκομεῖον, εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ εἰσέλθωμεν πρῶτοι» ὁ Γεώργιος Παπανδρέου πέτυχε νὰ ματαιώσει τὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ στὰ 1964 - 5, ἐξαναγκάζοντας τοὺς Ἀμερικανοὺς νὰ ἀπειλήσουν ὅτι θὰ χρησιμοποιοῦσαν τὸν Ἕκτο Στόλο, γιὰ νὰ τὴν παρεμποδίσουν.

Ἡ χρησιμοποίηση τῆς «ἀπειλῆς» δὲ σήμαινε φυσικὰ ἄμεση πολεμικὴ ρήξη. Σήμαινε, ὅπως καὶ στὶς δυὸ προηγούμενες περιπτώσεις, τὴν ἐπίσημη διακήρυξη τῆς Ἑλλάδας ὅτι ἦταν ἀποφασισμένη νὰ φτάσει «μέχρις ἐσχάτων» γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῶν δικαίων της. Καὶ εἶχε ὡς προϋπόθεση, ὅπως ἤδη ἀναφέρθηκε, τὴν ἄμεση ἀποπομπὴ τῆς ἐγκληματικῆς καὶ ἀνίκανης στρατιωτικῆς ἡγεσίας ποὺ ὁδήγησε στὴν κυπριακὴ καταστροφὴ καὶ στὴ γελοιοποίηση τῆς ἐπιστρατεύσεως[1].

ἀπεδείχθη, ἀντὶ προστασίας στηρίζουν πολιτικήν, ἡ ὁποία ἀπέβη ὀλεθρία διὰ τὸν Ἑλληνισμόν. Ὅλως ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ καταγγελθοῦν τὸ ταχύτερον αἱ ἐπαίσχυντοι συμφωνίαι περὶ λιμενικῶν διευκολύνσεων. 3. Οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει διὰ τὴν λειτουργίαν Ἀμερικανικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς. Αἱ ΗΠΑ, ὡς ὅλαι αἱ ἄλλαι χῶραι, πρέπει νὰ περιορισθοῦν εἰς ἕνα γραφεῖον Στρατιωτικοῦ Ἀκολούθου εἰς τὴν Πρεσβείαν των. Διὰ τῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς, ὡς γνωστόν, ἐξησφαλίσθη ὁ ἄμεσος ἔλεγχος τῶν ἑλληνικῶν μονάδων ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν, ἡ διαφθορὰ συνειδήσεων καὶ ἡ κατασκευὴ πρακτόρων. Πρέπει νὰ ἀποκοπῇ ἡ ἐξάρτησις τῆς ΚΥΠ ἀπὸ τὴν CIA. Περὶ αὐτοῦ δὲν χρειάζεται νὰ προστεθῇ οἱονδήποτε σχόλιον».

1. Στὶς 19 Αὐγούστου, ὅπως εἶναι γνωστό, ἔγινε μερικὴ μόνον ἀλλαγὴ ἡγεσίας μὲ τὴν ἀντικατάσταση τῶν Ἀρχηγῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων

Ἐπικαλεῖται ἡ κυβέρνηση Καραμανλῆ— καὶ οἱ ἀπολογητές της — τὸ ἐλαφρυντικὸ ὅτι τὶς κρίσιμες ἐκεῖνες μέρες δὲν εἶχε τὴ δύναμη ἀλλ' οὔτε καὶ ἔπρεπε νὰ πραγματοποιήσει τὴν ἀλλαγὴ τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας καὶ πολὺ περισσότερο νὰ ἐπιβάλει τὴν κάθαρση στὶς ἔνοπλες δυνάμεις. Ἡ δικαιολογία

καὶ Στρατοῦ. Ἀλλὰ ἦταν πιὰ ἀργὰ γιὰ νὰ ἐπηρεάσει τὶς ἐξελίξεις τῆς πρώτης κρίσιμης περιόδου. Ὁ «Ἀττίλας 2» εἶχε ἤδη ὁλοκληρωθεῖ.

Ἡ ἐπιμονὴ τῆς κυβερνήσεως Καραμανλῆ ἐξάλλου στὴν ἄρνησή της νὰ προχωρήσει στὴν κάθαρση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἐπέτρεψε τὴ συνωμοσία τῶν χουντικῶν ἀξιωματικῶν, ποὺ ἀποκαλύφθηκε στὶς 24 Φεβρουαρίου 1975 καὶ γιὰ τὴν ὁποία καταδικάστηκαν ἀπὸ τὸ Διαρκὲς Στρατοδικεῖο στὶς 9 Αὐγούστου δεκατέσσερεις ἀξιωματικοὶ σὲ ποινὲς ἀπὸ κάθειρξη 12 ἐτῶν μὲ πενταετὴ στέρηση τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων μέχρι φυλάκιση 4 ἐτῶν.

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι πολὺ νωρίτερα εἶχε ὑποβληθεῖ στὸν ὑπουργὸ Ἐθνικῆς Ἀμύνης κ. Ἀβέρωφ ὑπόμνημα «δώδεκα προφανῶς ἐν ἐνεργείᾳ» ἀξιωματικῶν, στὸ ὁποῖο περιγράφεται μὲ ἔντονα χρώματα ἡ κατάσταση ποὺ ἐπικρατοῦσε στὶς ἔνοπλες δυνάμεις καὶ ὑπογραμμίζονται οἱ εὐθύνες τοῦ ὑπουργοῦ.

Τὸ ὑπόμνημα, ποὺ κυκλοφόρησε εὐρύτατα, δημοσιεύτηκε τελικὰ ἀπὸ τὴν «Αὐγὴ» στὶς 27 Φεβρουαρίου 1975 μὲ τὴν ἀκόλουθη εἰσαγωγή: «Οἱ συντάκτες τοῦ ὑπομνήματος, παραθέτοντας συγκεκριμένα περιστατικά, θέτουν στὸν κ. Ἀβέρωφ ἀμείλικτα ἐρωτήματα γιὰ τὶς ἐνέργειες εἴτε γιὰ τὶς παραλείψεις του καὶ διατυπώνουν σαφεῖς ὑπαινιγμοὺς γιὰ δεσμεύσεις ποὺ ἀνέλαβε προτοῦ ὁρκιστεῖ ὑπουργὸς στὴν πρώτη κυβέρνηση τοῦ κ. Καραμανλῆ. Τὰ ὅσα ἀναφέρονται στὸ ὑπόμνημα μὲ ἡμερομηνίες καὶ ὀνόματα (ποὺ μὲ διαφόρους τρόπους περιγράφονται σὲ δημοσιεύματα ποὺ εἶδαν ὡς τώρα τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας σὲ ἄλλες ἐφημερίδες) μαρτυροῦν ἐπίσης πόσο βαθιὰ πρέπει νὰ γίνει ἡ κάθαρση στὸ Στράτευμα ὥστε νὰ μπορέσουν οἱ ἔνοπλες δυνάμεις νὰ σταθοῦν στὸ ὕψος τῶν σημερινῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν».

Ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ ὑπόθεση τῆς συνωμοσίας ἐπηρέασε σοβαρὰ τὴν κυβέρνηση. Καὶ γιὰ τοῦτο ἀκόμα καὶ φιλικὰ προσκείμενοι πρὸς αὐτὴν κύκλοι θεώρησαν ὑποχρέωσή τους τὸ φθινόπωρο νὰ ἐκφράσουν ἀνοιχτὰ τὶς ἀνησυχίες τους. Χαρακτηριστικὴ ἡ ἔρευνα «Γιὰ τὸ στρατὸ μὲ κάθε εἰλικρίνεια» τοῦ περιοδικοῦ «Πολιτικὰ Θέματα» (6.9.75) καὶ τὰ ἄρθρα ποὺ φιλοξένησε ἡ «Καθημερινή»: «Ἀνάγκη μεταβολῆς στὶς ἡγετικὲς θέσεις τοῦ Στρατεύματος», μὲ ὑπογραφὴ «Παλαιὸς στρατιωτικὸς» (17.9.75) καὶ «Ἀνοικτὸ τὸ θέμα ἐξυγιάνσεως τῶν ἐνόπλων δυνάμεων — ὁ ἐγκέφαλος νοσεῖ ἀπὸ τὴν ἀσθένεια τῆς ἑπταετίας» τοῦ Ἀντιστράτηγου Ἀποστ. Μπούρα (19.9.75).

εἶναι εὐλογοφανής. Δὲν ἀνταποκρίνεται, ὅμως, *ἀπολύτως* στὰ πράγματα:

Πρῶτο: Ξεχνοῦν, ὅσοι τὴν προβάλλουν, ὅτι ἡ χουντικὴ στρατιωτικὴ ἡγεσία δὲν παρέδωσε τὴν ἐξουσία ἀπὸ δική της πατριωτικὴ πρωτοβουλία. Δὲν ὑπῆρχε, ἑπομένως, καμιὰ ἠθικὴ ὑποχρέωση νὰ σεβαστεῖ τὴν ἡγεσία αὐτὴ ἡ πολιτικὴ κυβέρνηση. Ἡ ἀνικανότητά της, ἄλλωστε, εἶχε ἀποδειχτεῖ τόσο τραγική, ὥστε νὰ ἐπιβάλλεται ὁπωσδήποτε ἡ ἄμεση ἀντικατάστασή της.

Δεύτερο: Κατὰ τὴ σύσκεψη τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν, τῆς 23ης Ἰουλίου, ὁ στρατηγὸς Γκιζίκης δήλωσε ὅτι ἦταν ἕτοιμος νὰ παραιτηθεῖ. Οἱ τέσσερεις ἀρχηγοὶ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ὑποσχέθηκαν ἀπόλυτη πειθαρχία στὴν πολιτικὴ κυβέρνηση ποὺ θὰ σχηματιζόταν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰωαννίδης ἔδωσε τὸ λόγο τῆς τιμῆς του ὅτι δὲ θὰ ἀντιδροῦσε. Ἡ ἴδια, ἑπομένως, ἡ χουντικὴ στρατιωτικὴ ἡγεσία παραδίνοντας τὴν ἐξουσία δὲν ἔθεσε ὡς ὅρο τὴ μὴ ἀντικατάστασή της. Ἀλλὰ καὶ ὁ κ. Καραμανλῆς, ἐπανειλημμένα διαβεβαίωσε ὅτι ἀναλαμβάνοντας τὴν ἀρχὴ ὄχι μόνο δὲ δέχτηκε, ἀλλὰ ἀντίθετα ἔθεσε ὅρους, μὲ πρῶτον «ὁ στρατὸς νὰ ἐπανέλθει στὰ ἔργα του». Ἂν ἡ διαβεβαίωση αὐτὴ δὲν ἦταν φτιαχτὴ γιὰ τὴ συγκάλυψη τοῦ συμβιβασμοῦ, πρέπει νὰ σημαίνει ὅτι καὶ ὁ κ. Καραμανλῆς ἦταν ἐλεύθερος, ἂν ἤθελε, νὰ προβεῖ στὴν ἀλλαγὴ ποὺ ἐπιβαλλόταν νὰ γίνει καὶ δὲν τὴν ἔκαμε !...

Τρίτο: Πέρα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ μετὰ τὴν ἐπιστράτευση ὑπηρετοῦσαν χιλιάδες ἔφεδροι ἀξιωματικοὶ — πολὺ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς μόνιμους. Ὑπηρετοῦσαν φυσικὰ στὶς ἔνοπλες δυνάμεις καὶ δεκάδες χιλιάδες ἔφεδροι ὁπλίτες. Ὅλοι αὐτοὶ ἦταν ἱκανοί, ἂν ἔπαιρναν τὶς κατάλληλες ἐντολές, νὰ ματαιώσουν, προτοῦ ἐκδηλωθεῖ, κάθε παραφροσύνη ἀμετανόητων χουντικῶν ἀξιωματικῶν ποὺ δὲ θὰ ἦταν διατεθειμένοι νὰ πειθαρχήσουν στὶς ἀποφάσεις τῆς νέας κυβερνήσεως.

Καὶ τέταρτο: Μὲ τὸ λαὸ τῆς Ἀθήνας στὸ πόδι καὶ χαίνουσα τὴν πληγὴ τῆς Κύπρου ἦταν ἀδύνατη ἡ ἐπανάληψη μιᾶς νέας 21ης Ἀπριλίου ἢ 25ης Νοεμβρίου. Γιατὶ ἐγχειρήματα τοῦ εἴδους αὐτοῦ ἐπιχειροῦνται καὶ ἐπιτυγχάνουν ὅταν ὁ λαὸς «καθεύδει». Μ' ἕνα λαὸ ἀφυπνισμένο καὶ σωστὰ καθοδηγημένο δὲν εἶναι δυνατή, ἢ τουλάιχστον εὔκολη, ἡ ἐπι-

τυχία ἐγκληματικῶν ἐνεργειῶν τοῦ εἴδους αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν ἀποτελεσματικότερο παράγοντα γιὰ τὴν ἀποτροπή τους[1].

Ὑπῆρχαν ἑπομένως οἱ ὑποκειμενικὲς καὶ ἀντικειμενικὲς προϋποθέσεις γιὰ νὰ ἀποχτήσει ἡ χώρα ἱκανὴ καὶ *νομιμόφρονα* στρατιωτικὴ ἡγεσία καὶ αὐτὲς δὲν ἀξιοποιήθηκαν. Ὁ πιθανότερος λόγος εἶναι ὅτι αὐτοὶ ποὺ ἀνέλαβαν τὴν ἐξουσία φοβοῦνταν περισσότερο τὸ λαὸ παρὰ τοὺς χουντικοὺς μηχανισμοὺς στὶς ἔνοπλες δυνάμεις. Γιατὶ μ᾽ αὐτοὺς πίστευαν πὼς θὰ μποροῦσαν νὰ κρατήσουν κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχό τους τὸ λαό, γιὰ νὰ μὴν μπορέσει νὰ προβάλει ἀπαράδεκτες ἀξιώσεις σχετικὰ μὲ τὴ νομὴ τῆς ἐξουσίας. Καὶ αὐτὸ πράγματι πέτυχαν, ὅταν λίγο ἀργότερα μὲ τὸ σύνθημα «Τὸν Καραμανλῆ ἢ τὰ τάνκς» κατόρθωσαν νὰ ἐκβιάσουν τὴ λαϊκὴ συγκατάθεση γιὰ τὸ θρίαμβο τοῦ κ. Καραμανλῆ καὶ τῆς Δεξιᾶς στὶς ἐκλογές.

Τὴ νύχτα τῆς 23 - 24 Ἰουλίου μιὰ πραγματικὰ ἄξια ἐθνικὴ ἡγεσία εἶχε τὴ δυνατότητα, ἀξιοποιώντας τὸν ἐνθουσιασμὸ τῶν ἑκατοντάδων χιλιάδων λαοῦ γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση, νὰ ἐξουδετερώσει ὅλους τοὺς παράγοντες καὶ τοὺς μηχανισμοὺς τῆς δικτατορίας. Ἀρκοῦσε ἴσως μιὰ ἐμπνευσμένη ὁμιλία ἀπὸ τὸν ἐξώστη τῶν Παλαιῶν Ἀνακτόρων! Ἡ ἡγεσία ὅμως ποὺ ἀνέλαβε τὴν ἐξουσία ὄχι μόνο ἀπέφυγε νὰ τὸ κάμει, ἀλλὰ φρόντισε νὰ μεταβάλει τὸ λαὸ σὲ παθητικὸ παράγοντα τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων. Καὶ τὸ πέτυχε καλλιεργώντας μιὰ ψυχολογία φοβίας γιὰ

---

1. Ἀπὸ τὴν κυβέρνηση καὶ τοὺς ἀπολογητές της γίνεται πολλὲς φορὲς ἀναφορὰ στὶς ἐξελίξεις τῆς Πορτογαλίας γιὰ νὰ ὑπογραμμιστεῖ τὸ «θαῦμα» τῆς ὁμαλῆς ἀποκαταστάσεως τῆς δημοκρατίας στὴν Ἑλλάδα. Ἡ σύγκριση εἶναι ἀνεπίτρεπτη γιὰ τὸν ἁπλούστατο λόγο ὅτι στὴν Πορτογαλία ἡ κατάλυση τῆς δικτατορίας ἔγινε ἀπὸ τὶς ἔνοπλες δυνάμεις ποὺ μπῆκαν ἐπικεφαλῆς τοῦ κινήματος γιὰ μιὰ κοινωνικὴ ἐπανάσταση καὶ ἦταν φυσικὸ νὰ ἔχουν συμμάχους καὶ ἀντιπάλους μεγάλες λαϊκὲς μάζες. Στὴν Ἑλλάδα «οἱ ἔνοπλες δυνάμεις» — δηλαδὴ ἡ μικρὴ κλίκα τῶν χουντικῶν ἀξιωματικῶν — δὲν εἶχαν κανένα λαϊκὸ ἔρεισμα καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ ὑπολογίζουν σὲ καμιὰ λαϊκὴ ὑποστήριξη, ἂν ἀποτολμοῦσαν νὰ κινηθοῦν καὶ πάλι. Ἀντίθετα, θὰ ἀντιμετώπιζαν τὴν ὀργὴ ὁλόκληρου τοῦ λαοῦ. Καὶ αὐτὸ φυσικὰ τοὺς ἔκαμε νὰ καθίσουν φρόνιμα. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐξήγηση τοῦ ἑλληνικοῦ «θαύματος».

φανταστικοὺς μᾶλλον κινδύνους «ἀναρχίας» καὶ «αἱματοκυλίσματος» καὶ μὲ ἐπικλήσεις στὴ «φρόνηση» καὶ τὴν «πολιτική του ὡριμότητα».

Ἡ τακτικὴ αὐτὴ ἐξυπηρετοῦσε βεβαίως τὸ κομματικὸ καὶ ταξικὸ συμφέρο τῶν νέων κατόχων τῆς ἐξουσίας. Ἀμφίβολο, ὅμως, ἂν καὶ τὸ ἐθνικό!

Προβάλλεται τέλος τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ὁ συσχετισμὸς δυνάμεων μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας δὲν ἐπέτρεπε τὴ χρησιμοποίηση τοῦ «ὅπλου τῆς ἀπειλῆς». Ἡ ἀντιπαραβολὴ ὅμως τῶν συνολικῶν δυνάμεων τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Τουρκίας σὲ ἄνδρες καὶ ἐξοπλισμὸ ὀφείλεται σὲ ἄγνοια τῆς στρατιωτικῆς πραγματικότητας. Ἡ Τουρκία ἔχει νὰ περιφρουρήσει καὶ δύο ἄλλα μέτωπα ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἑλληνικό. Καὶ ἑπομένως οἱ συγγρίσεις ἀπόλυτων μεγεθῶν εἶναι ἀνεπίτρεπτες. Δὲν θὰ πρέπει νὰ λησμονηθεῖ ἐπίσης ὅτι ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ πολεμικοῦ ὑλικοῦ, ποὺ παρουσιάστηκε κατὰ τὴν ἐπιστράτευση, εἶχε διογκωθεῖ τεχνητὰ ἀπὸ τὸ ἐγκληματικὸ σφάλμα τῆς τότε στρατιωτικῆς ἡγεσίας νὰ τὴ διατάξει γενική, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ εἶναι μερική [1]. Καὶ τέλος— πραγμα πολὺ σημαντικὸ — αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ εἰσβολὴ στὴν Κύπρο ἀπέδειξε ὅτι ἡ κατάσταση τῶν τουρκικῶν ἐνόπλων δυνάμεων δὲν ἦταν καθόλου ἀξιοζήλευτη.

Αὐτὸ ἦταν τὸ στραβὸ ξεκίνημα τῆς κυβερνήσεως ποὺ ἀνέλαβε τὴν ἐξουσία στὶς 23 Ἰουλίου. Καὶ αὐτοῦ τὶς συνέπειες ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσει ἡ χώρα ἀπὸ τότε.

Ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες μετὰ τὴν ἐπιστροφή μου, δὲ διατηροῦσα καμιὰ ψευδαίσθηση σχετικὰ μὲ τὴν πολιτεία τῆς νέας κυβερνήσεως ἰδίως πάνω στὸ ἐθνικὸ θέμα. Ἡ ἀπόφασή της ἐξάλλου νὰ μεταθέσει τὴν τιμωρία τῶν ἐγκληματιῶν τῆς ἑπταετίας καὶ τὴν κάθαρση τῆς κρατικῆς μηχανῆς μετὰ τὶς ἐκλο-

1. Βλέπε στρατ. Ἀνδρ. Σιαπκαρᾶ: «Ἀνοικτὸς πόλεμος κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ — Ἀνάλυσις ἀπὸ στρατηγικῆς πλευρᾶς». «Δὲν πρέπει ἡ Ἑλλὰς νὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὸν ψυχολογικὸν πόλεμον, τὸν ὁποῖον διεξάγουν οἱ ἐχθροί της μὲ ὅλα τὰ μέσα. Ἡ χώρα μας ἔχει στρατιωτικὲς δυνάμεις μὲ σύγχρονον ὑλικὸν καὶ δύναται νὰ ἀξιοποιήση πλήρως τὰ στρατιωτικὰ καὶ τακτικὰ πλεονεκτήματα ποὺ διαθέτει». «Ἑστία», 30 Ἰουλίου 1975.

γὲς μοῦ φαινόταν ἀπειλὴ γιὰ τὴ ματαίωση τῆς ἐξυγιάνσεως ποὺ εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν ἐξασφάλιση ὁμαλοῦ πολιτικοῦ βίου.

Πολὺ ἀνήσυχος γιὰ τὸ μέλλον, θεώρησα καθῆκον μου νὰ ἐπιδοθῶ σὲ μιὰ ἔντονη προσπάθεια γιὰ νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ πρόωρη διενέργεια ἐκλογῶν πρὸς τὴν ὁποία μᾶς ἐξωθοῦσε ὁ κ. Καραμανλῆς, ποὺ μοιραῖα θὰ ἐπισημοποιοῦσε τὸν τερματισμὸ τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας καὶ θὰ μᾶς ὁδηγοῦσε σὲ θρίαμβο τῆς Δεξιᾶς κάτω ἀπὸ τὶς ψυχώσεις ποὺ τόσο ἔντεχνα εἶχαν καλλιεργηθεῖ ἀπὸ πολλὲς κατευθύνσεις. Ἔλπιζα ὅτι ἡ κομματικὴ ὀργάνωση ποὺ ἐξέφραζε τὴν κεντρώα πλειοψηφία τοῦ λαοῦ μας, ἡ «Ἕνωση Κέντρου» θὰ ἔριχνε ὅλο τὸ βάρος της στὴν προσπάθεια αὐτή, ὥστε νὰ ἀποφευχθεῖ ὁ κίνδυνος. Καὶ πίστευα πώς, ἂν τελικὰ πηγαίναμε σὲ ἐκλογές, οἱ προοδευτικὲς δυνάμεις θὰ κατέβαιναν ἑνωμένες στὸν ἀγώνα γιὰ νὰ ματαιώσουν τὸν ἀπειλούμενο κοινοβουλευτικὸ καισαρισμό.

Ἀτυχῶς στὶς προσδοκίες μου αὐτὲς πλανήθηκα σ' ὅλη τὴ γραμμή. Τὸ Κόμμα τῆς Ε.Κ. δὲν ἀντέδρασε στὴν πρόωρη διενέργεια τῶν ἐκλογῶν. Χειρότερο ἀκόμα, τὴν κρίσιμη στιγμὴ διασπάστηκε. Ὁ κ. Ἀνδρέας Παπανδρέου ἔσπευσε νὰ ἱδρύσει δικό του κόμμα γιὰ ν' ἀποδυθεῖ σὲ μιὰν ἄκαιρη ἐκστρατεία γιὰ ἕνα σοσιαλισμὸ πού, ἄλλωστε, δὲ φαινόταν καθόλου ρεαλιστικὸς γιὰ τὶς ἑλληνικὲς συνθῆκες. Ὁ κ. Μαῦρος, ἐξάλλου, ἐπικεφαλῆς τοῦ νέου κόμματος τῆς Ε.Κ.Ν.Δ., ποὺ προῆλθε ἀπὸ τὴ συγχώνευση τοῦ μεγαλύτερου τμήματος τῆς Ε.Κ. μὲ τὴν ὁμάδα τῶν «Νέων Δυνάμεων», ἐξακολουθοῦσε νὰ συμμετέχει μὲ τοὺς φίλους του στὴν κυβέρνηση τοῦ κ. Καραμανλῆ, ὥσπου ὁλοκληρώθηκε τὸ ἔργο τῆς προετοιμασίας τῆς ἐπιχειρήσεως «ἐκλογές». Συμφώνησε στὴν ἡμερομηνία τῆς διενέργειάς τους καὶ στὴν ἐφαρμογὴ τοῦ διαβόητου ἐκλογικοῦ νόμου τοῦ 1958, ποὺ πολὺ δικαίως εἶχε τόσο αὐστηρὰ ἐπικρίνει πρὶν καὶ μετὰ τὶς ἐκλογὲς τοῦ ἴδιου ἔτους[1].

---

1. «Ἐφημερὶς τῶν Συζητήσεων τῆς Βουλῆς», 19 Μαρτίου 1958, σελ. 525, κ.ἑ. «Ἐπίσημα Πρακτικὰ τῆς Βουλῆς», 22 Ἰουνίου 1958, σελ. 70 κ.ἑ.

Ἔτσι, στὴν περίοδο ποὺ χρειαζόταν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ ἡ ἐθνικὴ ἑνότητα γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση μιᾶς ἐξαιρετικὰ κρίσιμης καταστάσεως ἔβλεπα νὰ ὁδηγεῖται ἡ χώρα σὲ ἐκλογές, χωρὶς νὰ ἔχουν ἐξασφαλιστεῖ προηγουμένως οἱ ἀπαραίτητες νομικὲς καὶ πολιτικὲς προϋποθέσεις γιὰ μιὰ ἀδιάβλητη καὶ ἀνεπηρέαστη ἀπὸ ψυχώσεις ἐτυμηγορία τοῦ λαοῦ[1]. Δὲ δόθηκε, ἰδίως, ὁ ἀπαραίτητος χρόνος γιὰ τὸ σχηματισμὸ καὶ τὴν ὀργάνωση πραγματικῶν κομμάτων. Αὐτὰ ποὺ θὰ διεκδικοῦσαν τὴ λαϊκὴ ἐντολὴ ἦταν συνονθυλεύματα ἑτερογενῶν στοιχείων, τεχνητὰ κατασκευάσματα τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου καὶ τῆς βιαστικῆς διενέργειας τῶν ἐκλογῶν, «παραμορφωτικὰ κάτοπτρα» τῆς λαϊκῆς βουλήσεως.

Κάτω ἀπὸ τέτοιες συνθῆκες ἦταν μοιραῖο, κατὰ τὴν ἀντίληψή μου, οἱ ἐκλογὲς νὰ μεταβληθοῦν σὲ δημοψήφισμα ὑπὲρ ἢ κατὰ τοῦ κ. Καραμανλῆ, τοῦ «σωτήρα ἀπὸ τὰ τάνκς καὶ τὸν πόλεμο», μὲ δεδομένο ἐκ τῶν προτέρων τὸ ἀποτέλεσμα.

Ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὶς ἐξελίξεις αὐτὲς καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴν ἀποτυχία τῶν προσπαθειῶν μου γιὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ τουλάχιστο κάθοδο στὶς ἐκλογὲς τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων, ἀποφάσισα νὰ διεκδικήσω τὴ θέση μου στὴ νέα Βουλὴ χωριστὰ ἀπὸ τὰ δυὸ κόμματα ποὺ προῆλθαν ἀπὸ τὴ παλιὰ Ε.Κ., γιὰ νὰ ὑπογραμμίσω τὴ διαφωνία μου μ' αὐτὰ γιὰ τὴ διάσπαση καὶ νὰ καταγγείλω μὲ τὸν ἐπισημότερο τρόπο τὴν ἀδικαιολόγητη ἐξώθηση τῆς χώρας στὴν πρόωρη καὶ ἐπικίνδυνη «προσφυγὴ»

---

1. Βεβαίως ἡ κυβέρνηση πρόβαλε σὰν ἐπιχείρημα ὅτι ἡ σύντομη διενέργεια τῶν ἐκλογῶν ἦταν ἐπιβεβλημένη, γιατὶ ἀποτελοῦσε γενικὸ καὶ ἐπιτακτικὸ αἴτημα κατὰ τὴν περίοδο τῆς δικτατορίας. Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Ἀλλὰ εἶχε ὡς προϋπόθεση τὴν ἐξασφάλιση τῶν συνθηκῶν ποὺ θὰ μποροῦσε ὁ λαὸς νὰ ἐκφραστεῖ ἐλεύθερα καὶ ἀνεπηρέαστα.

Ἐπικαλέστηκε ἐπίσης ἡ κυβέρνηση γιὰ τὴν ἐσπευσμένη προσφυγὴ στὶς ἐκλογὲς τὴν ἀνάγκη νὰ ἔχει στὶς διεθνεῖς διαπραγματεύσεις τὸ τεκμήριο τῆς λαϊκῆς ἐγκρίσεως — νὰ εἶναι δηλαδὴ «ἔγκυρος συνομιλητής». Μιὰ κυβέρνηση πραγματικῆς ἐθνικῆς ἑνότητας, ἐντούτοις, δὲ θὰ τελοῦσε γιὰ μερικοὺς ἀκόμα μῆνες κάτω ἀπὸ μιὰ τέτοια ἀμφισβήτηση, ποὺ κατὰ τοὺς ἰσχυρισμούς της αἰσθανόταν ἡ κυβέρνηση Καραμανλῆ.

στὴ λαϊκὴ ἐτυμηγορία ποὺ ἀπειλοῦσε νὰ ἀποβεῖ ἡ ἀπαρχὴ ἑνὸς νέου ἐθνικοῦ διχασμοῦ[1].

Πίστευα ἄλλωστε ὅτι, ἐκλεγόμενος βουλευτὴς χωρὶς νὰ βαρύνομαι μὲ τὴν εὐθύνη τῆς διασπάσεως, θὰ μποροῦσα νὰ συντελέσω ἀποφασιστικὰ στὴν ἑνοποίηση τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων γιὰ νὰ ὑπάρξει στὴ νέα Βουλὴ τὸ ἀντίβαρο — ποὺ εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν ὁμαλὴ λειτουργία τοῦ πολιτεύματος—στὴ βέβαιη παντοδυναμία τῆς Δεξιᾶς.

Μὲ τὶς σκέψεις αὐτὲς ὑπέβαλα ὑποψηφιότητα στὴ Δωδεκάνησο,τὴν ἰδιαίτερη ἐκλογική μου περιφέρεια,ποὺ ἐκπροσώπησα ἀπὸ τὸ 1950, ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ ἔστειλε ἀντιπροσώπους στὴ Βουλὴ καὶ μὲ τὴν ὁποία μὲ συνέδεαν φυσικὰ στενοὶ συναισθηματικοὶ δεσμοί. Δὲν ὑπῆρχε ἄλλωστε ὁ ἀπαραίτητος χρόνος γιὰ μιὰ γενικότερη προσπάθεια. Οἱ συμπατριῶτες μου,ὅμως, δὲν ἔκριναν—ὅπως φυσικὰ εἶχαν δικαίωμα — ὅτι κάτω ἀπὸ τὶς συνθῆκες ποὺ διαμορφώθηκαν τοὺς ἐξυπηρετοῦσε νὰ μοῦ ἀνανεώσουν τὴν ἐντολή τους.

Ἔτσι ὕστερα ἀπὸ ἑφτὰ χρόνια ἀνένδοτου ἀγώνα κατὰ τῆς δικτατορίας βρέθηκα τὸ βράδυ τῆς 17ης Νοεμβρίου ἔξω ἀπὸ τὴ Βουλή, μακριὰ ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ πολιτική. Καμιὰ μνησικακία ὅμως, κανένας φθόνος. Γνωρίζω ἀρκετὰ τὴν πολιτική μας ἱστορία. Γνωρίζω ἄλλωστε τὴ μοίρα ἐκείνων ποὺ φυλάττουν Θερμοπύλες !...

Ἀτυχῶς οἱ γενικότερες προβλέψεις μου γιὰ τὶς ἐκλογὲς ἐπαλήθευσαν ἀπόλυτα. Ὁ κ. Καραμανλῆς ἀπέκτησε τὴν κοινοβουλευτικὴ παντοδυναμία ποὺ ἐπιζητοῦσε. Ἡ Δεξιὰ ἐξασφάλισε μὲ τὴν ψῆφο τοῦ λαοῦ τὴ μονοπωλιακὴ νομὴ τῆς ἐξουσίας. Τὰ κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐξουθενώθηκαν. Χειρότερο ἀκόμη, στὴ νέα Βουλὴ δὲν ὑπάρχουν κόμματα μὲ τὴν ἰδεολογικὴ συνοχὴ καὶ τὴ δημοκρατικὴ ὀργάνωση ποὺ συνθέτουν τὴν ἔννοια τοῦ βασικοῦ αὐτοῦ θεσμοῦ τῆς σύγχρονης δημοκρατίας, γιὰ νὰ κατα-

1. Τὶς ἀπόψεις μου γιὰ τὴν πολιτικὴ τῆς πρώτης κυβερνήσεως Καραμανλῆ καὶ εἰδικότερα γιὰ τὶς ἐκλογὲς ἐξέθεσα στὸ βιβλίο μου «Μπροστὰ στὸ νέο ἐθνικὸ διχασμό», «Κέδρος», Ἀθήνα 1974.

στοῦν οἱ ἀποφασιστικοὶ συντελεστὲς τῆς καλῆς λειτουργίας καὶ τῆς ἑδραιώσεως τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος.

Μὲ τὸν τρόπο, ὅμως, αὐτὸν ἡ χώρα ὁδηγήθηκε καὶ πάλι στὸ «μεσσιανισμό», καλυμμένο τὴ φορὰ αὐτὴ μὲ κοινοβουλευτικὸ μανδύα, γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν φοβερῶν προβλημάτων ποὺ τῆς κληροδότησε ἡ δικτατορία: *τὴ διαφύλαξη*, δηλαδή, *τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητας τοῦ κράτους τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης, τὴν ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κύπρου* καὶ τὴ *θεμελίωση τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας* πάνω σὲ στέρεες βάσεις, γιὰ νὰ μπορέσει ἡ Δημοκρατία νὰ ἐκσυγχρονιστεῖ, *νὰ μὴν εἶναι μόνο τύπος, ἀλλὰ νὰ γίνει οὐσία*, σύμφωνα μὲ τὶς ἐπιταγὲς τῆς ἐποχῆς μας.

Ὁ χρόνος θὰ ἀποδείξει, ἂν ἡ κατάληξη αὐτὴ τοῦ ἀγώνα γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας ἦταν ἡ πιὸ ἐνδεδειγμένη.

Ἔτσι πάντως ἔκλεισε ἡ «παρένθεση» ποὺ ἄνοιξαν τὰ τάνκς τὴν 21η Ἀπριλίου 1967.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ
(Ἀναφερόμενες στὴν Εἰσαγωγὴ)

1. Η «ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ» ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ[1]

«Ἡ προχθεσινὴ Σύνοδος τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὑπουργῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης θὰ μείνῃ ἱστορική. Κατ' αὐτήν, πράγματι, ὁλόκληρος ἡ δημοκρατικὴ Εὐρώπη διεκήρυξε κατηγορηματικῶς ὅτι ἡ ἀναβίωσις τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀνεκτὴ ἐντὸς τῶν κόλπων της, ἐξέφρασε δὲ ἀμέριστον τὴν ἠθικὴν συμπαράστασίν της πρὸς τὸν δοκιμαζόμενον ὑπὸ τὴν δικτατορίαν Ἑλληνικὸν Λαόν. Οὕτως ὅμως διεφύλαξε καὶ τὴν ἰδίαν αὐτῆς τιμὴν καὶ ὑπόληψιν.

Τὸ στρατιωτικὸν καθεστὼς τῆς Ἑλλάδος κατέστη ἀπόβλητον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκογενείας. Ἡ ἀποχώρησίς του ἀπὸ τὸ Σ.Ε. ὑπῆρξεν ἡ ἀναγκαστικὴ συμμόρφωσίς του πρὸς τὴν Πανευρωπαϊκὴν ἐτυμηγορίαν, τὴν ὁποίαν τόσον ἀπεγνωσμένως ἐπεχείρησε νὰ ἀποτρέψῃ τὴν τελευταίαν περίοδον.

Οἱ ὑπεύθυνοι τοῦ πραξικοπήματος, ἀγνοοῦντες τὴν εὐρωπαϊκὴν πραγματικότητα, ὡδήγησαν ἑαυτοὺς καὶ τὸ καθεστὼς των εἰς τὴν *σημερινὴν πολιτικὴν* καὶ *ἠθικὴν ἀπομόνωσιν*. Φαίνεται ὅτι δὲν ἀντιλαμβάνονται ὅτι συντόμως, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς δημοκρατικῆς κοινῆς γνώμης, *θὰ εὑρεθοῦν ἀπομονωμένοι καὶ εἰς τὸν οἰκονομικὸν καὶ ἀμυντικὸν τομέα*. Ἀρέσκονται, ἀτυχῶς, εἰς ἀνεπιτρέπτους ψευδαισθήσεις.

Ἀλλ' ἡ Ἑλλὰς δὲν δύναται νὰ ζήσῃ μόνη — μακρὰν τῶν (Εὐρωπαίων) φίλων καὶ συμμάχων της. Ἡ κατάληξις θὰ εἶναι *ἡ ὁλοκληρωτικὴ ἐξουθένωσίς της ὡς ἔθνους*. Πολὺ συντομώτερα ὅμως θὰ *ἀντιμετωπίσῃ κινδύνους κατὰ τῆς ἀκεραιότητός της*, τοὺς ὁποίους μόνον ἐθελοτυφλοῦντες δύνανται νὰ ἀγνοήσουν.

Πρὸ τῆς καταστάσεως αὐτῆς αἰσθανόμεθα ἐπιτακτικὸν τὸ καθῆκον νὰ ἀπευθυνθῶμεν πρὸς τοὺς ἡγέτας ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς

1. Βλέπε παραπάνω, σελ. 17 - 8.

στηρίζοντας τὸ στρατιωτικὸν καθεστὼς καὶ νὰ τοὺς θέσωμεν ἐνώπιον τῶν ἱστορικῶν εὐθυνῶν των.

Ὁ πατριωτισμὸς ἐπιβάλλει νὰ ἔχωμεν τὴν γενναιότητα νὰ ἀναγνωρίζωμεν τὰ σφάλματά μας. Ἂς διακηρύξουν, λοιπόν, δημοσίᾳ καὶ ἀπεριφράστως ὅτι ἔσφαλαν. Ἂς ἐγκαταλείψουν τὴν ἐξουσίαν ἀμέσως καὶ ἂς ἀφήσουν τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν νὰ ἀποφασίσῃ ἐλευθέρως διὰ τὴν τύχην του.

Αἱ ἀπειλαὶ ἐναντίον ἑνὸς ἑκάστου καὶ ὅλων μαζὶ τῶν φίλων κρατῶν δὲν προκαλοῦν βεβαίως εἰς αὐτὰ φόβον, ἀλλ' ἄλλα συναισθήματα. Αἱ κεναὶ ὑποσχέσεις, ἐξ ἄλλου, δὲν δύνανται πλέον νὰ παραπλανήσουν τὴν διεθνῆ κοινὴν γνώμην καὶ πολὺ περισσότερον τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Ἐπέστη, ἑπομένως, ἡ ὥρα τῆς γενναιότητος δι' ὠμὴν εἰλικρίνειαν.

Ἄλλως πρέπει νὰ εἶναι βέβαιοι ὅτι ἀναλαμβάνουν εὐθύνας διὰ *συμφορὰς μεγαλυτέρας, ἴσως, καὶ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς*. Καὶ δὲν ἀναφερόμεθα, προφανῶς, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν χάος, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπέλθῃ ἀναποτρέπτως. Βαρεῖαι θὰ εἶναι ἐπίσης αἱ εὐθῦναι των διὰ τὴν εἰρήνην καὶ ἀσφάλειαν τῆς δημοκρατικῆς Εὐρώπης, τῆς ὁποίας ἡ Ἑλλὰς ἀποτελεῖ ζωτικὸν μέλος.

Οὐδὲν δὲ ἐλαφρυντικὸν θὰ δυνηθοῦν νὰ ἐπικαλεσθοῦν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἔναντι τῆς γενεᾶς μας ὡς καὶ αὐτῶν ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν. Διότι μόνοι των ἐπέλεξαν τὸν δρόμον τῆς καταστροφῆς».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14.12.1969

2. Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟ «ΕΘΝΟΣ»[1]

«Τὸ «Ἔθνος» ἐν ὄψει τῆς κρισιμότητος τὴν ὁποίαν ἔχει προσλάβει τὸ κυπριακὸν ζήτημα καὶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν καλυτέραν δυνατὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐθνικοῦ θέματος ἀπηυθύνθη πρὸς ἐκπροσώπους τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ τοὺς ἔθεσε τὰ ἑξῆς ἐρωτήματα:

1. Ποία εἶναι ἡ γνώμη σας διὰ τὰς προσφάτους ἐξελίξεις εἰς τὴν Κύπρον καὶ τὸ ἐνδεχόμενον νὰ ὑπάρξουν ἐπιπτώσεις γενικώτερον;

1. Βλέπε παραπάνω, σελ. 18.

2. Νομίζετε, ὅτι θὰ ἦτο σκόπιμον ὅπως τὸ ὅλον ἐθνικὸν θέμα τῆς Κύπρου ἀντιμετωπισθῇ ὑπευθύνως καὶ κατὰ τρόπον ἐνιαῖον ὑπὸ ὁλοκλήρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς χώρας;

Εἰς τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ἀπαντᾶ σήμερον ὁ κ. Ἰωάν. Ζίγδης, πρώην Ὑπουργὸς τῆς Κυβερνήσεως Ἑνώσεως Κέντρου. Μεθαύριον θὰ δημοσιευθῇ ἡ ἀπάντησις ἑτέρου πολιτικοῦ. Ὁ κ. Ι. Ζίγδης ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς:

«Τὰ τραγικὰ γεγονότα τῶν τελευταίων ἡμερῶν ἐμφανίζουν ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Κύπρου εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν ἀδελφοκτόνου διχασμοῦ. Ἐμφανίζουν, ἐπίσης, ὅτι οἱ ἱεροὶ δεσμοὶ ποὺ τὸν ἑνώνουν μὲ τὴν Ἑλλάδα δοκιμάζονται δεινῶς. Μέσα εἰς τὴν ταραγμένην διεθνῆ ἀτμόσφαιραν, οἱ ἐκ τῆς καταστάσεως αὐτῆς κίνδυνοι δι' ὅλους εἶναι προφανεῖς.

Ὁ ἀγωνιζόμενος διὰ τὴν ἐλευθερίαν του κυπριακὸς Λαὸς χρειάζεται, εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε, σήμερον τὴν στοργήν, τὴν συμπαράστασιν καὶ καθοδήγησιν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὅμως τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς αὐτὴν διατυπώνονται ἀνευθύνως συστάσεις ἢ καὶ ἀπειλαὶ διὰ τὴν κατάλυσιν τῶν ἐλευθεριῶν του!... Εἶναι τοῦτο πράγματι ἀδιανόητον.

Τὴν στοργὴν αὐτὴν τοῦ Ἔθνους πρὸς τὴν Κύπρον δύναται νὰ τὴν παράσχῃ, κατὰ τρόπον ἐμπνευσμένον καὶ ἀποτελεσματικόν, πολιτικὴ Κυβέρνησις, ἀπολαμβάνουσα τῆς πλήρους ἐμπιστοσύνης τοῦ ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Μία τοιαύτη Κυβέρνησις θὰ διαθέτῃ ἐνισχυμένον κῦρος διὰ τὴν συμπαράστασιν τοῦ κυπριακοῦ ἀγῶνος διεθνῶς.

Ἐπιβάλλεται, ἑπομένως, ἡ ἐπιστροφὴ εἰς τὴν δημοκρατικὴν τάξιν, ἵνα, ἐντὸς τῶν πλαισίων αὐτῆς, σχηματισθῇ Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνότητος, διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν κρισιμότητα τῶν καιρῶν. Καὶ τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ τὸ ταχύτερον. Διὰ νὰ ἀποσοβηθοῦν αἱ ἐπαπειλούμεναι νέαι ἐθνικαὶ δοκιμασίαι».

Ἐφημερίδα «Ἔθνος», 24 Μαρτίου 1970

3. Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Η «ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ»... ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ[1]

«Ὅπως ὅλοι οἱ Ἕλληνες, παρακολουθῶ μὲ μεγάλην ανη-

1. Βλέπε παραπάνω, σελ. 18,

συχίαν τὰς ἐξελίξεις τῆς νέας κρίσεως εἰς τὰς σχέσεις Ἀθηνῶν - Λευκωσίας. Εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν γεμάτην ἀπὸ ἐρωτήματα, ἕνα προβάλλει ἰδιαιτέρως πιεστικὸν καὶ ἀπαιτεῖ μίαν ἀπάντησιν.

Ἡ στρατιωτικὴ Κυβέρνησις, ὅπως διαπιστώνεται καὶ ἀπὸ τὴν δημοσιευθεῖσαν χθὲς διακοίνωσίν της πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον, ἀξιοῖ τὸν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως ἐθνικῆς ἑνότητος πρὸς ἀντιμετώπισιν ἀπειλουμένων δεινῶν.

Ἀλλὰ «Κυβέρνησιν ἐθνικῆς ἑνότητος» συνέστησα καὶ ἐγὼ πρὸ διετίας εἰς μίαν ἄλλην κρίσιν τοῦ Κυπριακοῦ. Καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐσύρθην πρὸ τοῦ Στρατοδικείου καὶ κατεδικάσθην εἰς φυλάκισιν 4,5 ἐτῶν καὶ χρηματικὴν ποινὴν τριακοσίων χιλιάδων μεταλλικῶν δραχμῶν.

Τί συμβαίνει λοιπόν; Ἔπαυσεν ἡ συνταγὴ τῆς «Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς ἑνότητος» ν' ἀποτελῇ ἔγκλημα — ἄσκησιν ἀντεθνικῆς προπαγάνδας; Καὶ εἶναι τώρα πλέον σωτηρία διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ἐθνικῶν κρίσεων; Ἀλλὰ τότε διατί δὲν τυγχάνει γενικῆς ἐφαρμογῆς; Διότι θὰ ἦτο ἐντελῶς παράλογον νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ χρησιμότης της περιορίζεται μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις Κυβερνήσεων ποὺ στηρίζονται ἐπὶ πανηγυρικῆς καὶ προσφάτου λαϊκῆς ἐτυμηγορίας (ὅπως ἡ Κυπριακή).

Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ βασανίζει τὴν σκέψιν ὅλων τῶν Ἑλλήνων».

Ἐφημερίδα «Τὸ Βῆμα», 16 Φεβρουαρίου 1972.

4. ΜΙΑ ΒΔΟΜΑΔΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΠΟΙΪΑ ΤΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ [1]

«Φαίνεται πὼς ἡ «πολιτικοποίησις» στὸν φοιτητικὸ τομέα σημαίνει τὴ διατήρηση τοῦ «γύψου» μέχρι συγκλήσεως τῆς νέας «Βουλῆς». Ἐν τῷ μεταξὺ θὰ γίνεται χρήση ἠρεμιστικῶν γιὰ νὰ «μὴ φωνάζει ὁ ἄρρωστος».

Κανένα ἄλλο νόημα δὲν ἔχουν τὰ πρόσφατα κυβερνητικὰ μέτρα γιὰ τὸ φοιτητικό. Τὸ νομικὸ καὶ διοικητικὸ καθεστὼς τῆς ἀνελευθερίας καὶ τῆς καταπιέσεως διατηρεῖται πράγματι ἀνέπα-

1. Βλέπε παραπάνω, σελ. 21 καὶ 22.

φο. Διατηρεῖται ἐπίσης ἀνέπαφο τὸ ξεπερασμένο σύστημα τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως. Ἡ ἀντιμετώπισή τους ἀφήνεται γιὰ τὴν περίοδο, ποὺ θὰ ὑπάρχει... Βουλή! Καὶ παραχωρεῖται, σὰν κατευναστικὸ τῆς φοιτητικῆς ἐξεγέρσεως, ἡ ἐπιστροφὴ τῶν στρατευθέντων φοιτητῶν, μιὰ κάποια τακτοποίηση τοῦ αἰτήματος τῶν ἐξεταστικῶν περιόδων καὶ ἡ ὑπόσχεση τῶν παράνομα ἀναβαλλομένων, ἀλλὰ καλῶς «κηδεμονευομένων» ἐκλογῶν στοὺς φοιτητικοὺς συλλόγους.

Μὲ τὸν ἐλιγμὸ αὐτὸν τὸ καθεστὼς ὑπὸ τὴ νέα του διαχείριση (τοῦ κ. Σπύρου Μαρκεζίνη) νομίζει πὼς μπορεῖ νὰ δαμάσει τὸ φοιτητικὸ κίνημα καὶ νὰ διεκδικήσει μάλιστα τὴν εὐγνωμοσύνη τῶν θυμάτων του, ποὺ τὸ ἴδιο ἀπέσπασε πρὸ μηνῶν ἀπὸ τὶς σπουδές τους!

Πλανῶνται, φυσικά, πλάνην οἰκτρὰν οἱ κρατοῦντες! Τὸ ὑπέροχο κίνημα τῆς φοιτητικῆς νεολαίας δὲν εἶναι μιὰ ἀνεύθυνη ἀναταραχὴ γιὰ τὴ διεκδίκηση μερικῶν ἑτερόκλητων αἰτημάτων. Πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ ἀναμορφωθεῖ τὸ σύστημα τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας, ὥστε νὰ καταστεῖ ἱκανὸ νὰ ἐκτρέφει πραγματικοὺς ἐπιστήμονες καὶ ὑπεύθυνους πολίτες. Καὶ ἐπειδὴ πραγματικὴ ἐπιστημονικὴ μόρφωση καὶ ἦθος δὲν εἶναι νοητὰ παρὰ μόνο μέσα σὲ κλίμα ἀδέσμευτης ἐλευθερίας, γι' αὐτὸ τὸ φοιτητικὸ κίνημα εἶναι ἀναπόσπαστα συνδεδεμένο μὲ τὸ αἴτημα τῆς ἀκαδημαϊκῆς καὶ τῆς γενικότερης ἐλευθερίας.

Γιὰ νὰ ἀντιμετωπιστεῖ ἀποτελεσματικὰ ἡ νόσος ποὺ προκάλεσε τὸ καθεστὼς στὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἱδρύματα, ἀπαιτεῖται ἑπομένως:

Πρῶτο :

Νὰ δοθεῖ στοὺς φοιτητὲς ἡ δυνατότητα τῆς ἐλεύθερης ζωῆς καὶ τῆς ὑπεύθυνης διαχειρίσεως τῶν ὑποθέσεών τους. Τοῦτο σημαίνει τὴν κατάργηση τοῦ Ν.Δ. 93/1969 «περὶ φοιτητῶν» καὶ τοῦ Ν.Δ. 720/70 καὶ 1347/1973 «περὶ στρατεύσεως φοιτητῶν».

Δεύτερο :

Νὰ ἀποκατασταθεῖ ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Πανεπιστημίων, ποὺ προϋποθέτει τὴν κατάργηση τοῦ Ν.Δ. 180/1969, γιὰ νὰ ἀπαλλαγοῦν οἱ καθηγητικοὶ σύλλογοι καὶ οἱ πρυτανικὲς ἀρχὲς

ἀπὸ τὴν κηδεμονία τῶν κυβερνητικῶν κομμισσαρίων. Προϋποθέτει ἐπίσης τὴν ἐπαναφορὰ στὶς θέσεις τους τῶν ἀπολυθέντων καθηγητῶν μὲ τὶς συντακτικὲς πράξεις Θ΄ καὶ Γ΄. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὴ νομοθεσία περὶ ἐκλογῆς καθηγητῶν καὶ ἀναδείξεως τῶν πρυτανικῶν ἀρχῶν ποὺ καθιέρωσε τὸ καθεστώς.

Τρίτο:

Νὰ καταργηθεῖ τὸ διοικητικὸ σύστημα τῆς ἀστυνομεύσεως τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν πανεπιστημιακῶν χώρων.

Ἀποτελεῖ πράγματι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ἡ κατάργηση τοῦ Τμήματος «Πνευματικῆς Κινήσεως» (Σπουδαστικοῦ) τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας. Ἡ μόνιμη παραμονὴ ἀστυνομικῶν ὀργάνων μὲ πολιτικὴ περιβολὴ στοὺς πανεπιστημιακοὺς χώρους ἐκτὸς τῶν ἄλλων δημιουργεῖ στοὺς φοιτητὲς αἴσθημα ἀνασφάλειας καὶ καχυποψίας ποὺ ὑπονομεύει καὶ αὐτὴ τὴν ψυχικὴ ἠρεμία τους. Εἶναι ἐξίσου ἐπιζήμιο τὸ σύστημα τῶν φακέλων, τῶν συνεχῶν κλήσεων «πρὸς νουθεσίαν» ἀπὸ τὴ Γενικὴ Ἀσφάλεια, ὅπως καὶ οἱ ἐπανειλημμένοι ἔλεγχοι ταυτοτήτων. Μὲ τὸ καθεστὼς αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει πνευματικὴ ζωή.

Ἐπιβάλλεται, ἐπίσης, νὰ ἀπομακρυνθοῦν τὸ ταχύτερον ἀπὸ τὸ χειρισμὸ τῶν φοιτητικῶν θεμάτων οἱ ἀξιωματικοὶ ποὺ συνδέονται μὲ τὴν μέχρι σήμερα δράση τοῦ «Σπουδαστικοῦ» τῆς Ἀσφάλειας κ. κ. Καραπαναγιώτης, Κραβαρίτης, Καλύβας, Σμαΐλης κ. ἄ.

Τέταρτο:

Νὰ ἀντιμετωπιστεῖ γενναῖα, παράλληλα μὲ τὰ παραπάνω τὸ θέμα τῶν μέτρων ποὺ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὸν ἐκσυγχρονισμὸ καὶ τὴν ἄνοδο τῆς στάθμης τῆς πανεπιστημιακῆς ἐκπαιδεύσεως, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν ἄξονα τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος. Οἱ φοιτητὲς μὲ πολλὴ γνώση καὶ πολλὴ συνέπεια ἔχουν συγκεκριμενοποιήσει τὰ αἰτήματά τους στὸν τομέα αὐτόν. Ἀπὸ τὰ μέτρα αὐτὰ ὑπάρχουν πολλὰ βραχυπρόθεσμα, ποὺ ἐπιβάλλεται νὰ ληφθοῦν χωρὶς καθυστέρηση.

Πέμπτο:

Ταυτόχρονα μὲ τὸ Κράτος νὰ ἀναλάβουν τὶς εὐθύνες τους οἱ καθηγητικοὶ σύλλογοι καὶ ἰδίως οἱ πρυτανικὲς ἀρχές. Εἶναι

ἀπαράδεκτο νὰ δεχτοῦν ὅτι τὰ ἐξαγγελθέντα μέτρα ἀνταποκρίνονται, ἀμυδρὰ ἔστω, στὶς σημερινὲς ἀνάγκες τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως. Καὶ εἶναι ἀπαράδεκτο ἐπίσης νὰ συνεχίζουν τὴν πολιτικὴ τῆς πειθήνιας ὑποταγῆς στὶς κυβερνητικὲς ἀξιώσεις γιὰ τὴν κατάπνιξη τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἐλευθερίας. Γι' αὐτὸ ἡ πρόσφατη ἀπόφαση τῆς Συγκλήτου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, νὰ παραπέμψει τοὺς 12 φοιτητὲς στὸ Πειθαρχικό, προκαλεῖ τὸ δημόσιο αἴσθημα.

Οἱ φοιτητές, καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἐγγύηση γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Ἔθνους, ἀπέδειξαν ὅτι ἀντιμετωπίζουν τὰ προβλήματά τους ὡς ὑπεύθυνοι πολίτες μὲ «λογισμὸ καὶ μ' ὄνειρο». Γι' αὐτὸ κατέκτησαν τὸ θαυμασμὸ καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη ὁλόκληρου τοῦ Λαοῦ μας.

Αὐταπατᾶται, ἑπομένως, τὸ καθεστώς, ὅταν διακηρύσσει διὰ τοῦ κ. Μαρκεζίνη ὅτι, μὲ τὴν ἀναγκαστικὴ ἐπανόρθωση μερικῶν ἀπὸ τὰ πλήγματα ποὺ ἐπέφερε κατὰ τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου, θὰ τὸν ὑποχρεώσει νὰ παύσει νὰ προμαχεῖ γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἐλευθερίας. Γιατὶ αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει στὸ Πανεπιστήμιο, ἂν δὲν ὑπάρχει σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα».

Ἀθήνα, 10.11.1973.

5. ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ [1]

«Χωρὶς ἐλευθερία δὲν εἶναι νοητὴ ἡ ἀκαδημαϊκὴ ζωή. Χωρὶς ριζικὴ ἀναπροσαρμογὴ στὶς σύγχρονες συνθῆκες δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ πανεπιστημιακὴ μόρφωση.

Γι' αὐτὰ τὰ δύο ἀγωνίζεται ἡ φοιτητικὴ νεολαία τῆς Ἑλλάδας. Καὶ γιὰ τοῦτο περιβάλλεται μὲ τὸ θαυμασμὸ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἔθνους. Τὸ ἀνελεύθερο καθεστώς, μὲ τὴ νέα του ὑποκριτικὴ μεταμφίεση, παρέπεμψε τὴν ἱκανοποίηση τῶν δύο αὐτῶν αἰτημάτων — τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ — στὶς ἑλληνικὲς καλένδες! Στὴν εὐνουχισμένη «Βουλὴ» τῶν ὀνείρων τοῦ κ. Μαρκεζίνη.

Στὸν ἐμπαιγμὸ αὐτὸν ἡ ἑλληνικὴ φοιτητικὴ νεολαία ἔδωσε

1. Βλέπε παραπάνω, σελ. 22.

τὴ μόνη ἀπάντηση ποὺ ἐπιβάλλει τὸ ἦθος καὶ τὸ ἀδάμαστο πνεῦμα της: **Νά** φύγη τὸ καθεστὼς τῆς τυραννίας.

Ἀλλ' ἔτσι «οἱ ἐλεύθεροι πολιορκημένοι τοῦ **Π**ολυτεχνείου» ἔγιναν τὸ Σύμβολο καὶ ἡ ἔκφραση τῆς ὀργῆς τοῦ Δεσμώτη Λαοῦ μας».

Νοσοκομεῖο «Ὁ Εὐαγγελισμός», 16 Νοεμβρίου 1973

6. Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΣΤΕΚΕΤΑΙ ΓΥΜΝΗ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΑΙΜΑ!...[1]

Ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ B.B.C. στὴν Ἀθήνα κ. Ντέιβιντ Τόγκ ζήτησε, τὶς βραδινὲς ὧρες τῆς 18.11.1973, ἀπὸ τὸν κ. Ζίγδη ποὺ νοσηλευόταν στὸν «Εὐαγγελισμὸ» δήλωση γιὰ τὴν κατάσταση ποὺ δημιουργήθηκε στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ Πολυτεχνείου καὶ τὴν κήρυξη τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου. Ἡ ἀπάντηση τοῦ κ. Ι. Ζίγδη ποὺ δόθηκε ἀμέσως ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἡ δικτατορία βάφτηκε μὲ αἷμα. Μὲ τὸ αἷμα τῶν Ἑλλήνων φοιτητῶν ποὺ φώναζαν «ἐλευθερία». Καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ποὺ ἔσπευσαν νὰ τοὺς συντρέξουν!...

Αὐτὴ εἶναι ἡ τραγικὴ κατάληξη τῆς παραπλανητικῆς ἐπιχειρήσεως «πολιτικοποίησις», τῆς ὁποίας τὴ διεύθυνση ἀνέλαβε μὲ τόσην ἀφροσύνη ὁ κ. Μαρκεζίνης.

Ἡ δικτατορία στέκεται σήμερα γυμνὴ πάνω στὸ αἷμα, τὰ τάνκς καὶ τὸ στρατιωτικὸ νόμο. Ἀλλὰ καὶ στὸ ἐκρηκτικὸ μίσος τοῦ λαοῦ μας.

Γιὰ νὰ σωθεῖ ἡ χώρα καὶ νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ σιωπὴ τοῦ νεκροταφείου μιὰ εἶναι ἡ λύση: Νὰ φύγει ἡ δικτατορία. Νὰ φύγει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὁ Παπαδόπουλος.

Ἡ Ἑλλάδα εἶναι συνώνυμη μὲ τὴ Δημοκρατία. Ἡ δικτατορία ἦταν πάντα προσβολὴ γιὰ τὸ Ἔθνος. Ἀπὸ χθὲς ἔγινε θανάσιμος κίνδυνος. Τὸ μόνο φάρμακο: Ἡ ἄμεση ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας».

Νοσοκομεῖο «Ὁ Εὐαγγελισμός», 18 Νοεμβρίου 1973

1. Βλέπε παρ., σελ. 22.

7. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ «ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ» Α. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΤΗΣ 25.11.1973[1]

«Ἡ κατάλυσις τοῦ ἀνικάνου, φαύλου καὶ παρανοϊκοῦ καθεστῶτος τῆς χθὲς (τοῦ Παπαδοπούλου) ἐφάνη πρὸς στιγμὴν ὅτι θὰ ἀπήλλασεν ὁριστικῶς τὴν χώραν ἀπὸ τὸν ἐφιάλτην τῆς τυραννίας. Ἐπίστευσε πράγματι ὁ Λαός μας ὅτι ἡ τραγικὴ κληρονομία τῆς δικτατορίας θὰ ἔπειθε τοὺς πάντας, ὅτι ἡ ὑπὸ οἱονδήποτε μανδύαν προσπάθεια διατηρήσεώς της θὰ ὁδηγήση κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν καταστροφήν. Εἰς τοῦτο εἶχεν ἐνισχυθῆ καὶ ἀπὸ τὰς ἀρχικὰς ἐξαγγελίας τῶν καταλαβόντων τὴν ἐξουσίαν τὴν παρελθοῦσαν Κυριακήν. Αἱ προγραμματικαί, ὅμως, δηλώσεις τῆς κυβερνήσεώς των ἀπέδειξαν, ἀτυχῶς, ὅτι τοῦτο ἦτο πλάνη.

Καὶ αὐτοί, ὅπως καὶ οἱ προκάτοχοί των, διακατέχονται ἀπὸ τὰς ἰδίας ψευδαισθήσεις καὶ παραισθήσεις τοῦ πνεύματος τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967. Πιστεύουν δέ, ὅτι θὰ δυνηθοῦν νὰ συνεχίσουν νὰ τὸ ὑπηρετοῦν ἀδιαταράκτως, μὲ τὴν ἁπλῆν ἐναπόθεσιν τῶν εὐθυνῶν τῶν ἐξήμισυ ἐτῶν εἰς δύο ἐξιλαστηρίους τράγους: Τὸν χθεσινὸν ἡγέτην τῆς «ἐπαναστάσεως» (Γ. Παπαδόπουλον) καὶ τὸν «καμικάζι» συνεταῖρον του (Σπ. Μαρκεζίνην) τῆς τελευταίας στιγμῆς!...

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀνέμενε νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ τὴν νέαν στρατιωτικὴν κυβέρνησιν δύο τινά: α) Τὴν ἐξαγγελίαν τῆς καταργήσεως τῶν δεσμῶν του καὶ β) τὴν ἀκριβῆ ἡμερομηνίαν ἐλευθέρας ἀσκήσεως τῶν κυριαρχικῶν του δικαιωμάτων, ὡς καὶ τὰ συγκεκριμένα μέτρα, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ διησφαλίζετο τοῦτο.

Ἀντὶ αὐτῶν ἤκουσε τὸ ἴδιον ἀνιαρὸν τροπάριον τῶν νεφελωδῶν προθέσεων περὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν «ὑγιᾶ Δημοκρατίαν» καὶ τῆς ἐμμονῆς εἰς κατασκευὴν νέων συνταγμάτων, νέων προσπαθειῶν πολιτικῆς ἀναμορφώσεως τοῦ λαοῦ μας, ἀτελειώτων διοικητικῶν ἀναστατώσεων κλπ., ποὺ σημαίνουν τὴν ἐπ' ἄπειρον καταδίκην τοῦ λαοῦ μας εἰς τὸν «γύψον», κατὰ τὴν παλαιὰν ὁρολογίαν. Ὁ ἀτέρμων κοχλίας, ἄλλωστε, τῶν ἑτεροκλήτων κοινοτοπιῶν τῶν πρωθυπουργικῶν δηλώσεων παρέχει τὴν ἀδιάψευστον

1. Βλέπε παραπάνω, σελ. 23.

μαρτυρίαν,ὅτι τὸ ἀνανεωθὲν στρατιωτικὸν καθεστὼς ἀποβλέπει νὰ κρατήσῃ δέσμιον τὸν ἑλληνικὸν λαὸν εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα!...

Εἶναι, ὅμως, ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως αἱ κυβερνητικαὶ δηλώσεις πολύτιμοι. Δι' αὐτῶν οἱ νέοι ἐπιβάται τῆς ἐξουσίας αὐτοαπεκαλύφθησαν καὶ ἀπέκλεισαν κάθε πλάνην ὡς πρὸς τὰς προθέσεις των, ἠθελημένην ἢ μή. Εἶναι ὅμως καιρὸς νὰ ἀκούσουν τὴν πικρὰν ἀλήθειαν. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν εἶναι ἀνάπηρος, οὔτε δοῦλος. Δὲν ἔχει ἀνάγκην κηδεμόνων, οὔτε σωτήρων. Ἀποτελεῖ δὲ ὑψίστην ἀσέβειαν— καὶ εἶναι τοῦτο ὁ ἠπιώτερος χαρακτηρισμὸς— ὄργανα τῆς πολιτείας νὰ μετατρέπωνται ἀπὸ ὑπηρέται εἰς δυνάστας τοῦ λαοῦ μας. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἕνα καὶ μόνο καθῆκον ἔχουν ἔναντι τοῦ Ἔθνους. Νὰ περιορισθοῦν πάραυτα εἰς τὴν αὐστηρῶς καθιερωμένην ἀποστολήν των, ἡ ἐκτροπὴ ἀπὸ τὴν ὁποίαν κλονίζει ἐκ βάθρων τὰς ἐνόπλους δυνάμεις. Καὶ νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὰς διαταγὰς καὶ τὸν ἔλεγχον κυβερνήσεως, τὴν ὁποίαν ὁ κυρίαρχος Λαὸς ἐλεύθερος θὰ ἀναδείξῃ διὰ τῆς ψήφου του. Ἄρνησις συμμορφώσεως πρὸς τὸ καθῆκον αὐτὸ ὁδηγεῖ εὐθέως εἰς ἐθνικὴν καταστροφήν.

Οἱ ἕλληνες ἀξιωματικοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν ζηλωταὶ τῶν συναδέλφων των τῶν χωρῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Θὰ εἶναι ὄλεθρος, ἀλλὰ καὶ καταισχύνη, ἐὰν εἰς τὴν χώραν μας περιαχθῶμεν εἰς τὸ κατάντημα τῆς ἀλληλοδιαδοχῆς τῶν στρατιωτικῶν «σωτήρων», οἱ ὁποῖοι ἐξηυτέλισαν ἐκεῖ κάθε ἔννοιαν συντεταγμένης πολιτείας. Ὁπωσδήποτε ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀντιμετωπίζει καὶ τὴν νέαν φάσιν τῶν δοκιμασιῶν του μὲ τὴν ἰδίαν ἀποφασιστικότητα, ἀλλὰ καὶ ἠὐξημένην ἐμπιστοσύνην.

Ἡ δημοκρατία θὰ ἀποκατασταθῇ συντόμως, διότι εἶναι ἡ μόνη ποὺ δύναται νὰ δαμάσῃ τὰς καταστροφικὰς δυνάμεις, τὰς ὁποίας ἐξαπέλυσεν ἡ δικτατορία.

Ὁ λαός μας θὰ συνεχίσῃ τὸν ἀνυποχώρητον ἀγῶνα του, ὑπείκων καὶ εἰς τὴν κατηγορηματικὴν ἐπιταγὴν τῆς φωνῆς καὶ τοῦ αἵματος τῶν παιδιῶν του, ποὺ μὲ τὴν αὐτοθυσίαν των ἤνοιξαν τὸν δρόμον πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν δημοκρατίαν.

Διότι ὁ λαός μας θέλει νὰ ζήσῃ. Καὶ θὰ ζήσῃ μόνον ὅταν εἶναι ἐλεύθερος».

Κηφισιά, 29.11.1973

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΑΥΤΟ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΤΣΙΒΕΡΙΩΤΗ ΣΕ 3.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΩΝ «ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΠΑΠΑΖΗΣΗ» ΤΟΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 1976

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

Τοὺς τελευταίους τέσσερεις μῆνες πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση τῆς Χούντας ὁ κ. Ζίγδης κατέβαλε στὶς ΗΠΑ, ὅπου βρισκόταν ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Κογκρέσσου, μιὰ πολύπλευρη προσπάθεια ἐνημερώσεως τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀντιπροσώπων του πρὸς ἀποτροπὴ τῶν ἐπερχόμενων καταστροφικῶν γιὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴν Κύπρο καὶ τὴ διεθνὴ εἰρήνη συνεπειῶν τῆς πολιτικῆς τῆς κυβερνήσεώς του.

Ἡ ἐξιστόρηση τῆς προσπάθειας αὐτῆς παρέχει στὸ συγγραφέα τὴν εὐκαιρία νὰ δώσει μιὰν ἀνάγλυφη εἰκόνα τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος καὶ νὰ προβεῖ σὲ μιὰν αὐστηρὴ ἀλλὰ τεκμηριωμένη ἀνάλυση τῆς πολιτικῆς τῶν ΗΠΑ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ποὺ καθορίζεται βασικὰ ἀπὸ τὰ στρατιωτικά τους συμφέροντα στὴ Μέση Ἀνατολή.

Σὲ εἰδικὸ τμῆμα περιγράφει τὴν ὑστερικὴ ἀντίδραση τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος στὶς καταγγελίες του γιὰ τὴ στρατιωτικὴ ἀποδυνάμωση τῆς χώρας.

Στὸν ἐπίλογο, τέλος, ἐκθέτει τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ὁ ὑφυπουργὸς τῶν ΗΠΑ Σίσκο κατέλυσε τὸ δικτατορικὸ καθεστὼς καὶ ἀναλύει τὸ χαρακτήρα τῆς μεταπολιτεύσεως τῆς 23ης Ἰουλίου, ποὺ θεωρεῖ ὡς ἕναν *«ἀντιϊστορικὸ συμβιβασμὸ»* — ἀπώλεια μιᾶς μοναδικῆς εὐκαιρίας γιὰ τὴν ἐθνικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀπελευθέρωση — ποὺ ὁδήγησε, μὲ τὴν ἐσπευσμένη διενέργεια τῶν ἐκλογῶν, στὸ σημερινὸ κοινοβουλευτικὸ καισαρισμὸ καὶ τὴν ἀπειλουμένη πόλωση.

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ